Őze Sándorné – Őze Sándor

MAGYAR PARASZTBALLADA

Fehérgárda a Dél-Alföldön

ŐZE SÁNDORNÉ – ŐZE SÁNDOR

Magyar parasztballada

Fehérgárda a Dél-Alföldön

Lektor
M. Kiss Sándor

Borítóterv
Szenténé Kálvai Mária

A kötet Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város
Önkormányzatának kiadásával és támogatásával készült.

ISBN 963 866 683 8

© Őze Sándorné – Őze Sándor

Kiadja: Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Önkormányzata
Felelő kiadó: Dr. Lázár János polgármester
A szedési és tördelési munkálatokat végezte: Gábor Tímea
Fotókész anyagról a nyomdai kivitelezést végezte:
Norma Nyomdász Kft., Hódmezővásárhely

Minden jog fenntartva, beleértve a mindennemű másolási eljárással való sokszorosítás,
a nyilvános előadás, valamint a fordítás és a számítógépes adatbázisban
történő feldolgozás jogát, az egyes fejezeteket illetően is.

ŐZE SÁNDORNÉ – ŐZE SÁNDOR

Magyar parasztballada

Fehérgárda a Dél-Alföldön

Kovács István emlékére

Ajánlás

Ha valaki meg akarja ismerni Hódmezővásárhely tanyavilágának életét a kommunista diktatúra legsötétebb éveiben, nyissa ki ezt a könyvet. A pusztai népesség ismeretlen, történelem alatti életébe kalauzol el bennünket az interjú és dokumentumválogatás. Lapjain újra megjelenik az a küzdelem, melyet örökségéhez, hagyományaihoz ragaszkodó elődeink folytattak egy idegenjellegű hatalom uniformizáló törekvéseivel szemben. A többnyire még köztünk élő résztvevők számára a könyv megkésett elégtétel és főhajtás, számunkra pedig olyan ismeretanyag, magatartásminta, mely formálhatja magunkról alkotott képünket, nemzettudatunkat, karaktert ad e vidék jövőjének.

Fontos, hiánypótló munkát tart kezében az olvasó. A kísérő tanulmánnyal és tudományos apparátussal ellátott dokumentumgyűjtemény elsősorban a ma továbbélő utódokhoz és a Dél-Alföld népéhez szól. Természetesen a korszakkal foglalkozó történész is fog benne újdonságot találni, valamint városunk és környéke múltját megismerni akaró minden érdeklődőnek szintén ajánlom szíves figyelmébe.

Hódmezővásárhely, 2005. március 15-én

Dr. Lázár János

Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város
Önkormányzatának Polgármestere
országgyűlési képviselő

Bevezetés

Ezzel a könyvvel elsősorban Kovács István (1927-1951), székkutasi lakosra emlékezünk, akit kivégeztek 1951. március 30-án a szegedi Csillagbörtönben, mert élére állt a hódmezővásárhelyi pusztán a Fehérgárda szervezkedésnek, amely a helyi paraszttársadalom felszámolásának megakadályozására szerveződött. Adósságot szeretnénk törleszteni községünk, Székkutas nevében, hiszen itt élt Pósán, Székkutas határában, a Pósahalom mellett a nagyapja, Olasz István tanyájában. A másik célunk, hogy a történeti munka mércéjével mutassuk be és vizsgáljuk a szervezkedés eseményeit.

Elindultunk az emlékek felkutatására. Közeli hozzátartozója sajnos nem él már, de élnek még néhányan a társak közül. Az ő elbeszéléseikből kerekedett ki Kovács István élettörténete, de így belekerült a könyvbe az itteni parasztság kálváriája is. Belekerült azoké a társaké is, akiket vele együtt hurcoltak el az ÁVH szegedi székházának, a Tisza Szállónak a pincéjébe, s onnan a váci, márianosztrai börtönökbe, ahol hosszú keserves éveket töltöttek, vagy a kistarcsai munkatáborban sínylődtek ítélet nélkül a bizonytalanságban, s onnan kerültek haza betegen, nyomorékon. Elvitték őket, mert ők is bekapcsolódtak a Fehérgárda szervezkedésbe, hogy együtt harcoljanak az apáiktól örökölt, s a maguk szorgalmával gyarapított gazdaságaikért, hitükért, megmaradásukért. Voltak olyanok is sokan, akik küföldre menekültek a bebörtönzés elől, vagy a büntetés letöltése közben 1956-ban mentek ki az országból, s ott éltek elszakítva családtól, hazától. Voltak, akik itthon bujdostak évekig, aztán mégis elfogták őket, és társaik sorsára jutottak.

Belekerült könyvünkbe a Fehérgárda orosházi – vásárhelyi csoportjának története is, amelynek elindítója Blahó János volt, aki a Felvidékről költözött haza, s telepedett le Orosházán, és később Kovács Istvánnal együtt végezték ki Szegeden. Ő volt a „nagyfőnök”, tulajdonképpen ő hívta életre a Fehérgárdát Orosházán és környékén. Az ő csoportjához csatlakoztak a hódmezővásárhelyiek, kutasiak, s a kiskirálysági, gádorosi, csanádapácai, fábiánsebestyéni parasztok százai Békéscsabától Szegedig, Makótól Bajáig. A szervezkedés rövid idő alatt átterjedt szinte az egész Dél-Alföldre.

Könyvünket visszatekintéssel kezdtük, hogy a történteket belehelyezzük a táj és a történelem folytonosságába, s azért is, hogy legyen összehasonlítási alapunk az 1950-es és az azt megelőző parasztélet között. Kicsit részletesebben mutattuk be id. Gregus Máté gazdaságát és gondolatait, a rendelkezésünkre álló irodalom segítségével, hogy ezáltal jobban megérthessük, miért vitték vásárra a bőrüket az utódok..

Az emlékezéseket szembesítettük a bebörtönzöttek vallomásaival, az ÁVH operatív dossziéiban fellelhető írásokkal, hogy az egybeesések és a különbözőségek segítsenek legalább megközelítően kideríteni az igazságot. A történeti anyag kiválogatásában elsősorban ez a szempont vezetett bennünket, másodsorban pedig az, hogy az olvasókkal együtt bepillanthassunk a „kulisszák” mögé, s megismerjük a kommunista rezsim uralmát biztosító Államvédelmi Hatóság módszereit.

Mindenkinek megköszönjük a segítségét, aki valamilyen módon hozzájárult ennek a műnek a megszületéséhez, de főként azoknak, akik megszólaltak ebben a könyvben. Köszönjük, hogy megosztották velünk életük történetét, miközben felszakadtak a régi sebek, átélték újra a szenvedéseket. Köszönetet mondunk az Állambiztonsági Levéltárnak és munkatársainak, akik rendelkezésére bocsátották a fiamnak a szükséges iratokat, akivel együtt írtuk ezt a könyvet.

Őze Sándorné

——— — ———

Rabének

Elhervad cédrusfa magas domb tetején
Én is elhervadok A börtön fenekén.
Ne csodáld, angyalom, Hogy ily hervadt vagyok!
Kilenc esztendeje, Mióta rab vagyok
Kilenc fontos vasat Hármat elszaggattam,
A negyediket is Jól megváslítottam.
Anyám, édesanyám, Menj el az urakhoz!
Kérd el levelemet, Szabad életemet!
Anyám, édesanyám! Mit mondtak az urak?
Azt mondták az urak, Hogy fölakasztanak.
Anyám, édesanyám, Kár volna azt tenni,
Barna, göndör hajam Szélnek ereszteni!
Rab vagyok, rab vagyok, Szabadulást várok.
A jó Isten tudja, Mikor szabadulok.
(Vargyas Lajos: Balladáskönyv)

——— — ———

Visszatekintés

Kutas

Nevét már 1426-ban említik az oklevelek KWTAS néven, majd Pörös-Kwtas 1560, Pörös Kutas 1561, Veres Kutas 1723, Peres Kutas 1763 stb. Egy itteni kúttól kaphatta nevét, leginkább Peres előnévvel.[1] A helyi hagyomány a faluszéli veresre festett csárdáról (orvoslakás volt) Veresnek véli. Az eredeti előnév Peres, a tulajdonjogért folyt hosszú perek miatt ragadt rá. Szegvár határában is van egy Pörösrét nevű rész, amelynek Kutassal egyazon gazdája volt. A község a Szeri család tulajdonát képezte. Szeri P ó s á r ó l nevezték el PÓSAHALMOT

(1306-1352). Majd leányörökösök révén jutott Lábatlani Gergely tulajdonába. Ő Hangácsi Albert csanádi püspöknek ajándékozta. Szeri Pósafi már hiába követelte vissza Hangácsi utódjától. Mátyás király az utolsó Pósafi elhalálozásával a reászállott nagy vagyont, köztük Kutast is G. Ország Lőrincznek, Guthi Ország Mihály nádornak és Nádasdi Ongor Jánosnak adományozta. De a káptalan kanonokjait ezek az urak sem tudták a birtokból kiverni. Ezek újra megerősítették adománylevelüket (1475) II. Ulászló a nála nagyon befolyásos Gersei Pethő Jánosnak adományozott több csongrád-, arad-, csanádmegyei jószágot, köztük Kutast is. Erre Nádasdi Ongor az új földesurakat kizavarta. A király Pethőék javára megújította az adománylevelet (1507). Velük azonban mostmár a kanonok urak is tehetetlennek bizonyultak, sőt a pereskedő Porkoláb Mártonné is, Nádasdi Ongor tiszttartójának leánya. A korszak végén mégiscsak a csongrádi káptalan lett Kutas ura. E sok perlekedés után méltán nevezték el Peres Kutasnak.

A falu külterületének a közepe Pósa-halom. De itt az ásatások semmi eredményt nem hoztak. Innen 5-6 km távolságban délre a vereskutasi dűlüben a Kút-völgy északi partján lévő magaslaton állott a falu temploma. Lábazata a XIX. század elején még két- három lábnyira volt. Időközben az emberek feldúlták, köveit elhordták. Így 1893-ban Tergina Gyula kir. tanfelügyelő és Varga Antal tanár urak a roppant tömeg téglán kívül és egy másfél méteres 3 téglasor falon kívül semmi érdemlegeset nem találtak. Rengeteg feldúlt csont hever össze-vissza. Ép sír nem volt látható. (Szeremlei S. Hódmezővásárhely története)

1 Sorok János: Első plébániám története. Kézirat.

Mohács után

Peres (vagy Veres)- Kutas jelentős lehetett, mert a régi térképeken még akkor is szerepel, ha Vásárhely hiányzik is onnan. Jaksics Mártonné beiktatásán is, mint Urnépe szomszédságának képviselői, négyen jelentek meg innen a káptalan megbízásából.

Környékünk 1554-ben a gyulai vár tartozéka lett. A török előnyomulása következtében a káptalan feloszlott és birtokai, amelyhez Peres-Kutas is tartozott, Mágocsy Gáspár, gyulai kapitány tulajdona lett. Gyula vára szedte a tizedet tőle még a török alatt is. E tizedszámadásokból tudunk a faluról és népéről adatokat. 1552-ben 56 portája volt. 1557-től kezdve a török is adóztatja, és szerepel a török adókönyvében. A török tűrte a dupla adózást. 1561-ben Földváry István gyulai hadnagy P. Kutason Mágocsi Gáspárt jegyezte fel, mint adózó földesurat.

Amikor Miksa császár megverte János Zsigmondot, védnöke a török azonnal segítségére sietett. 1565-ben Gyula ellen Szulejmán nővérének a fia, Petrev pasa vonult. A vár környékét maga a császári rendelet is pusztulásra szánta, de ez ellen Kerecsényi, a vár ura tiltakozott. Ezt helyettük elvégezte a török. A pasa június elején Szöllősre ért, itt a régi avar sáncokat kilenc nap alatt rendbe hozatta a gyulai portyázók ellen. Kerecsényi ezidőtájt Ungváron volt. A Krimi tatárok e sáncokból kiindulva végezték szörnyű pusztításaikat. (Innen a Tatársánc elnevezés.) Ezek ellen még a török vezérek is tehetetlenek voltak. Így történhetett meg, hogy a töröknek már úgyis behódolt környék ilyen szörnyű pusztulásra jutott. Ekkor pusztult el először Szöllős, Csomorkány, Pereskutas, Fecskés stb.

A krónikás így írja le a pusztulást:

„S elkezdve Szöllősnél Tiszáig romboltak,
Vénet, ifjat, szüzet összedaraboltak,
Újvárost és Kutast, az Orosok házát,
Szentest, Kis-Ecsedet és Derekegyházát,
Fecskést és Csomorkányt midőn összevágták,
Egész Hód vizéig a földet feldúlták
(ismeretlen krónikás)

Július elején már körülvették Gyulát, és a várbeliek hősies ellenállása dacára is 1566. szeptember elsején elveszett a vár. Kerecsényit és vitézeit megölték.

A török alatt nyugalmasabb idők következtek. Az elmenekült lakosság visszatért, telepesek jöttek, a régi földesurak újból jelentkeztek. A török alatt lévő birtokokra is felújították régi jogaikat a földbirtokosok, és így követelhették Mágocsi Gáspár pereskutasi birtokait is. A csanádi püspökség ugyanis továbbra is jogot formált falunk birtoklásához, ezért Mágocsit igazoltatták a király előtt birtoklási joga felől. Mágocsi igazolta Miksa előtt, hogy még Ferdinándtól kapta a káptalant elmenekülésekor. A király meghagyta Mágocsit tulajdonában. Ő már akkor Torna és Bereg megye főispánja volt, és Munkács várának ura. Kutasiak ennek ellenére még 1586. évi rablótámadásról, mint a csanádi püspökség jobbágyai tettek panaszt. Az történt ugyanis, hogy vidékünk nemcsak az 1586. évi kemény tél, éhség, drágaság és pestis zsarolta meg, hanem a portyázó törökök, de főképp be-betörő kóbor magyar katonák is fosztogattak. 1586-ban a hideg beálltával Pereskutasra 5 kóbor katona támadt rá, és 20-23 házat kirabolt, pedig e hely akkor még földesurának, a csanádi káptalannak is hűséggel adózott. Ezeket a kegyetlen, kóborló, öldöklő szegénylegényeket nevezték kezdetben hajdúknak. Mindenki rettegett tőlük, de senki sem irtotta őket komolyan, mert mindenki felhasználta őket párt, nemzetiségre való tekintet nélkül. Érdekes, hogy Mágocsi Gáspár élete vége felé falunkért haszonbért fizetett a püspöknek. Amikor Báthory Zsigmond a török ellen fordult szövetkezve Rudolffal, és vezére Borbély György a törököt többször legyőzte, Lippát, Csanádot tőlük visszafoglalta, megindult a török bosszúja. Nyári Pál nemhogy biztosította volna a töröknek a nyugodt Bécs felé vonulását Nagyváradon át, hanem sok bosszúságot okozott a töröknek. A tatárok dühe az Alföld e vidékének népét és falvait sújtotta.

1599. nyarán pecsételődik meg végképp környékünk sorsa. Csomorkány, Fecskés és Kutas végképp eltűnnek.

Pereskutas határát a szomszéd vásárhelyiek járatták barmaikkal. Egyelőre még ők is bért fizettek a püspöknek. 1608-ban Lugcsi János, Vásárhely urának birtokába került Kutas és így Vásárhely része lett. Hiába adományozta III. Ferdinánd négy szendrei vitéznek, Pálfi csanádi püspök csak visszaszerezte. Amikor Vesselényi nádor a jogtalan haszonélvezőktől 1670. táján elfoglalja, nem

adja vissza a püspöknek. Makripodáry püspök panaszára a király felszólítja Széll Miklóst, Török Bálintot és Janka Mártont, hogy adják vissza e jogtalanul használt egyházi birtokokat.

Dolin püspök alatt már neki fizetik a vásárhelyiek a puszta haszonbérét. 1702-ben a király Vásárhelyt pusztáival együtt Sehliek generálisnak adja. Ez Károlyinak adta el, aki viszont meghagyta a város tulajdonában.

A Kútvölgy partosabb helyein egyre jobban kezdenek a gazdák tanyái szaporodni, és így

A XVIII. század közepén már szállásokkal rakódott meg ez a vidék.

—— — ——

A Vásárhelyi-puszta

Hódmezővásárhely egészen a közelmúltig egyike volt hazánk legnagyobb határú városainak.[2] Az 1950-es területrendezésig a város határa 132.258 kat. holdra rúgott. Óriási határa keleten egészen Pusztaföldvár alá nyúlt. A határ Pusztaszéli úton kívül eső részének
Vásárhelyi-puszta a neve. A pusztát északon Nagymágocs, keleten Szentetornya, Orosháza és Pusztaföldvár és délen Békéssámson, nyugaton pedig a Pusztaszéli út határolja (I. Tábla). Területe 36.500 kat. hold. A puszta 1950-ben elszakadt az anyavárostól. Területén két község alakult: Székkutas és Kardoskút. Legtávolabbi részét, Tatársáncot pedig Orosházához csatolták.

A puszta a felosztás előtt a közbirtokosság legelője, járása volt. Minden tanyai föld után pusztarész is járt. Ezt az oszthatatlan járandóságot szabadon adhatták, vehették. Főként a tanyaiak legeltették jószágaikat rajta. A városból csak a lovakat hajtották a pusztára. A jószágot Szent Györgykor verték ki. A pusztán legelésző gulyát, ménest és birkanyájat baromnak hívták. A jószág Erzsébet napig maradt kint. Ha azonban a legelő elfogyott, a kivert jószágot hamarabb is hazahajtották.

A pusztát 1853-54-ben osztották ki. A tanyaiak ellenezték a felosztását, mert a pusztán jószágaikra kora tavasztól késő őszig nem volt semmi gondjuk. A kiosztással tanyasor szerint haladtak. Úgy mondják, hogy Vásárhely és Orosháza közti zeg-zugos határt is akkor igazították ki. A hagyomány szerint ugyanis a puszta határát egy lóhátas jelölte ki. Határhúzás közben egyik felől a vásárhelyiek, másik felől az orosháziak csaptak a lóra.

A vásárhelyiek egyrésze a tanyai földjéről művelte a kiosztott pusztarészt, egy része idők folyamán tanyát épített rá, egy része pedig eladogatta. Főleg azok igyekeztek megszabadulni tőle, akik a várostól messze kapták. Az eladó földeket a szűkhatárú orosháziak vették meg. Az orosháziak benyomulása a pusztára a legutóbbi időkig tartott. Számuk legnagyobb a puszta keleti felén, az orosházi határ szomszédságában. Amint nyugat felé romlik a föld minősége, és nő Orosházától a távolság, úgy fogy az orosháziak száma. A vásárhelyiek száma pedig a puszta nyugati felén a legnagyobb. Cinkuson, a puszta keleti szélén már csak két vásárhelyi család él, de azok is orosháziakkal házasodtak össze.

A Vásárhelyi-pusztán – különösen annak szikes részein – a hagyományos földművelésnek olyan emlékei is elevenen élnek még, melyek a környéken már eltűntek. Amint említettük, már itt is a korszerű agrotechnikai eljárásokkal folyik a termelés, azonban – különösen száraz esztendőkben – kényszerűségből a régebbi technikát alkalmazzák. Ennek okát a puszta különleges termesztési viszonyaiban kereshetjük.

Éghajlata kontinentális. Különösen a csapadék mennyisége nagyon ingadozó. A csapadék sokévi átlaga 557 mm. Igen sok évben még ennél is kevesebb csapadék hull. Nagyon ingadozó a májusi csapadék mennyisége. Előfordult már 11 és 170 mm-es csapadék ebben a hónapban. Legkevesebb a csapadékos napok száma a nyári hónapokban. Ilyenkor gyakoriak a zivatarral, jégesővel járó záporok. Május elején nemritkán igen alacsony a hőmérséklet s ha derült az égbolt, jelentős a kisugárzás, és sokszor elfagy a határ. A tapasztalat szerint esős esztendőkben jó a termés a pusztán. Ez a következő szólás-mondásban is kifejezésre jut: „Fekete széna – fehér könyér”. Ugyanis akkor terem bőven gabona, amikor a sok esőtől megfeketedik a rendekben heverő széna. A pusztaiak

2 Nagy Gyula: Hagyományos földművelés a Vásárhelyi-pusztán. Néprajzi Közlemények VII. 2. BP. 1963.

szerint az eső azonban legtöbbször elkerüli a pusztát. A szélsőséges időjárás sok nehézséget okoz a pusztán élő lakosságnak.

Uralkodó talajtípusa a békés – csanádi löszháton kialakult mezőségi talaj, s így a puszta nagyobb része jóminőségű szántó. A Pusztaszéli úttól a Sámsoni útig terjedő rész legjellemzőbb talajtípusa a szik. A szikesedés minden fokozatát megtalálni itt. Ezt a területet Rosszpusztának is hívják. A Rosszpuszta legnagyobb része legelő és kaszáló. Azonban alig van tanya, ahol legalább 1 kishold gyöpöt fel ne törtek volna. Ez legtöbbször rosszminőségű szántó, de a pusztai ember csak gyengének tartja. Szerintük akkor lehet a földet jól munkálni, „Ha sűrűn, de kevés eső esik. A sok esőt hátára vöszi a főd". Nagyobb eső után sokáig nem lehet szántani, mert ilyenkor hasábos a szántás, és a borona nem veri szét. Szárazságkor pedig nem veszi be az ekét. Az az idő kevés, amikor jó munkálata van a földnek. Jó termés esetén a búza kisholdanként 9, az árpa 8 q-t terem. Legtöbbször azonban a búza 3-4 és az árpa 1-5 q-t fizet.

Ha jó az idő, akkor a pusztaiak szerint a sziken jobb az élet, mint a jobb földeken. A gabonából is több terem, és a jószágból is pénzel. Akik jobb földre mentek, rendszerint visszajöttek. Kokovai János 20 holdas is Orosházán túlra ment jobb földre. Nem sokáig bírta. Először a puszta szélére jött vissza, de ott sem volt maradása, hanem visszakerült a pusztára. Földet is munkált, jószággal is vesződött, s rövid idő alatt 5 kishold földet szerzett. Azt tartják, hogy a sziken 25 kishold földön, kellő jószággal: 25 birkával, 2 lóval, 1 tehénnel, kevés disznóval meg lehet élni egy családnak.

A szikes részen kevés a kaszáló is. Pörjefű, vörösnadrág, bodorka, drótfű és kutyafű nő rajta. Lapos részét drótfű borítja. Örülnek, ha egyszer kaszálhatják. Emberemlékezet óta csak 1925-ben adott sarjút. A fel nem tört puszta legnagyobb része legelő. Füvei: vörösnadrág, pörjefű, drótfű és csatak. Vízállásos részét zsombikos sömjénnek hívják. Nyáron teljesen kiszárad, s káka, csatak, héjjafű tengődik rajta. A szikesebb részeken székfű és kállai árpa nő. A vadszik – különösen régebben – eső után széksót hányt ki. Szeles időben csak úgy füstölt. A Fehér-tó száraz, nyáron kiszárad. Fenekét kiveri a szik. Ilyenkor fehér, s ettől kapta nevét. Régebben este elsöpörték a vadszik tetejét, s másnap reggel összesöpörték a sziksót. Szappant főztek vele. A Fehér-tó fészkelési és átvonulási lehetőséget nyújt igen sok madárfajnak. Főképpen a tavaszi és őszi vonulások során sok madár keresi fel a tavat és környékét.

Amint már megállapítottuk, a Vásárhelyi-pusztát kétféle lakosság üli meg: a vásárhelyi őslakosság és a beszivárgó orosháziak.

Vásárhelyi származású családok:
Bánfi, Fejes, Gyömrő, Hegedűs, Héjja, Juhász, Kenéz, Kokovai, B. Kovács,
Kotormány, Maczelka, Maksa, Miklós, Mónus, Mucsi, Nánai, Olasz, Oravecz,
Rezes Molnár, Rostás, Szakács, Szántay, Udvari, Tárkány, Tunyogi stb.

Orosházi származású családok:
Ádász, Ágoston, Éljás, Fehér, Fekete, Gombkötő, Gyömrei, Győri, Győri Dani,
Iványi, Jankó, Kunos, Rajki, Rajos, Rideg, Sin, Sinkó, Strinc, Szendi Horváth,
Szita, Szula, Torda, Verasztó stb.

A vásárhelyiek túlnyomó részben reformátusok, de katolikus is akad közöttük szép számmal. Az orosháziak kizárólag evangélikusok. A pusztán számon tartják, ki a vásárhelyi s ki az orosházi. Ma már a két típus összekeveredett. Noha sajátosságaik eltűnőfélben vannak, még eléggé észrevehetők. Így különbségeket lehet tenni a kétféle lakosság gazdálkodási módja között is. …

——— — ———

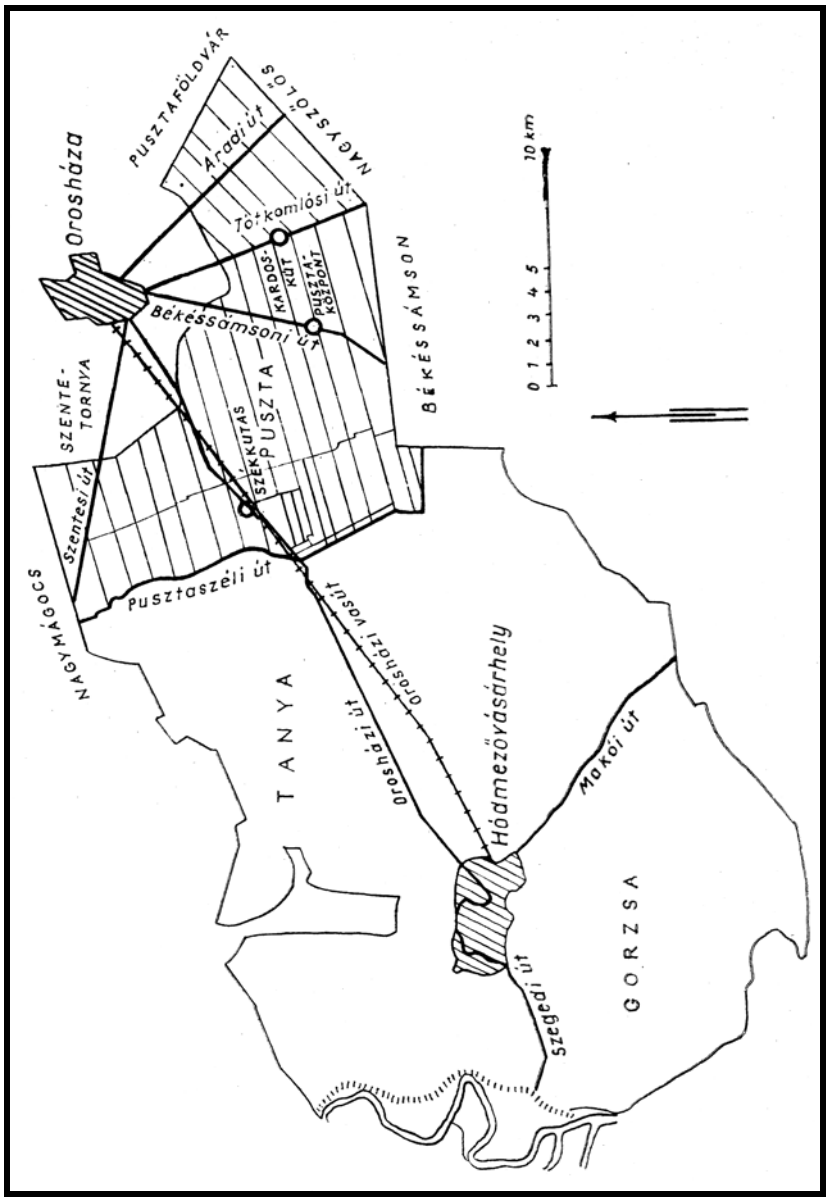

Hódmezővásárhely külterülete

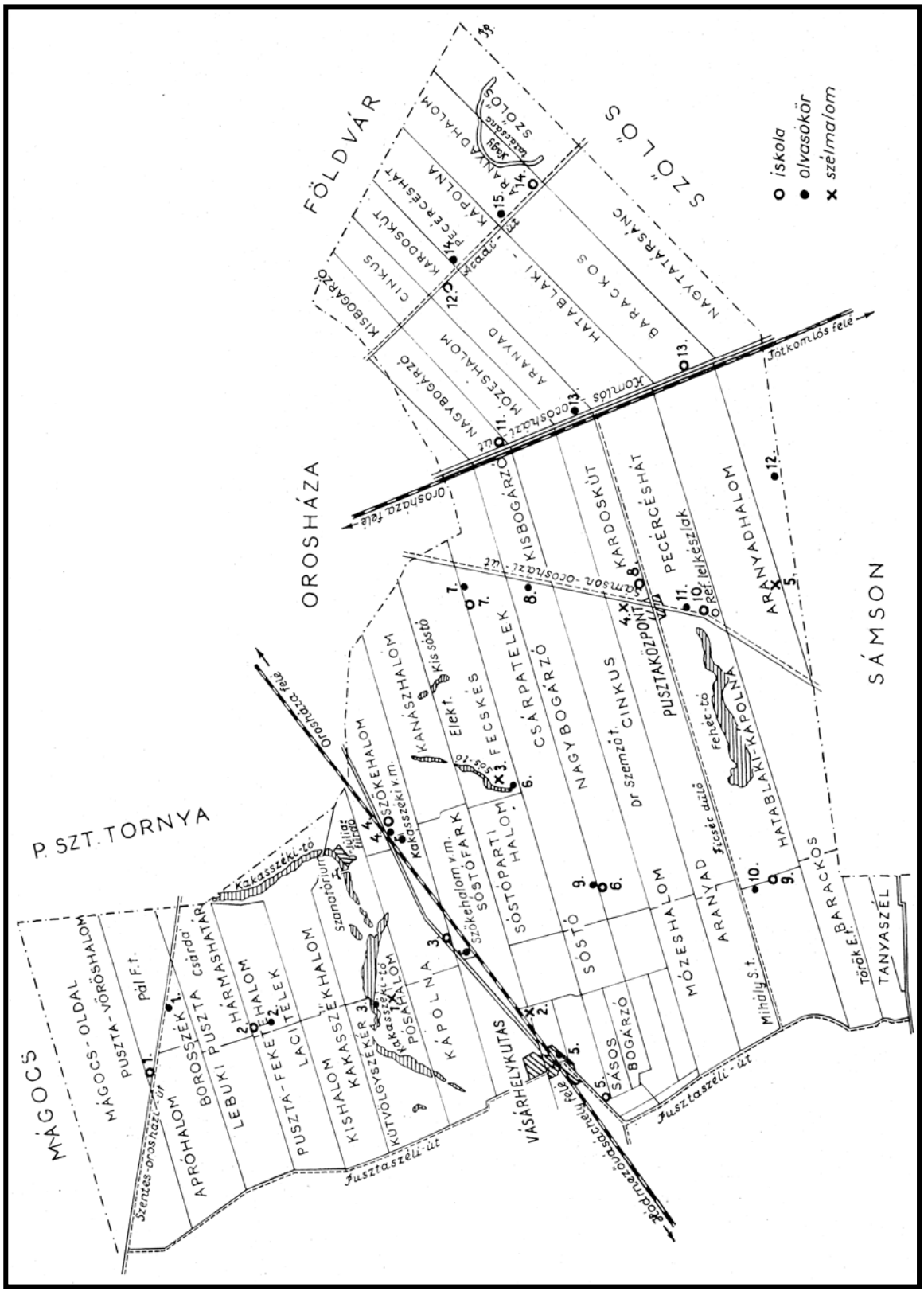
o iskola
• olvasókör
× szélmalom
FÖLDVÁR
SZOLOS
OROSHÁZA
SÁMSON
MÁGOCS
P. SZT. TORNYA
Orosházi út
Kakasszéki-tó
Kakasszéki út
Orosházi felső
Orosházi alsó
Kútvölgyszéker
Kápolna
Kápolna-tó
Kápolna út
Pusztaszéli út
Vásárhelykutas
Vásárhelykutas felső
Kútvölgyszéker út
Szentes-orosházi út
Szanatórium
Szőkehalom v.m.
Sóstófark
Sóstóparti halom
Sóstó
Mihály S.t.
Tótkomlós felé
Orosházi felé
Szentes felé
Kisbogárzó
Nagybogárzó
Csárpatelek
Kardoskút
Pecércéshát
Pusztaközpont
Dr Szemző t.
Cinkus
Fecskés
Kanásszhalom
Kis sósto
Elek t.
Fehér-tó
Fűcsér dűlő
Aranyhalom
Hatablaki-kápolna
Mózeshalom
Aranyad
Sásos
Bogárzó
Barackos
Török E.t.
Tanyaszél
Szőkehalom
Kakasszéki-tó
Kakasszéki tanya
Szőlős
Nagytársaság
Garacsos
Hatablaki
Aranyad
Mózeshalom
Nagybogárzó
Cinkus
Kisbogárzó
Kardoskút
Fecércéshát
Kápolna
Aranyadhalom
Szőlős
Határ
Határ
Határ

Mérai Kálmán[3]:
(1928.; anyja neve: Bögi Kovács Emilia;
lakása: Hódmezővásárhely Szeremlei utca 4/a.)

Mérai Kálmán

A család múltja:

A török hódoltság idején elnéptelenedett az ország, főleg az Alföld. Másképp nézett ki a terület. A Tisza árterülete akkor 24-25.000 négyzetkilométer volt, most 2400 négyzetkilométer. A Tisza zugában maradtak meg jobban a települések, városok. Betelepítések történtek. Békés megyébe tótokat, a Mezőségbe németeket telepítettek. Erdélyből is jöttek magyar telepesek. Így került a család alapító tagja Méra községből, Nagyvárad környékéről a Károlyi grófok birtokára. Hogy azelőtt mi volt a neve, nem tudják. Attól kezdve Mérai Györgynek hívták. Körülbelül 20 évesen érkezett Magyarországra, és feleségül vette Zsoldos Lajos Zsófi nevű lányát. Zsoldos Lajos a Károlyiak jobbágya volt. Károlyi gróf bérbe adta földjét a jobbágyainak már az 1848-as jobbágyfelszabadulás előtt. Az akkori arisztokrácia csak annak a jobbágynak adott bérbe földet, akinek volt igavonó állata. A jobbágynak azonban nem lehetett lova, csak ökre. Eszerint volt 2-4-6-8 ökrös jobbágy. Az ökrök számától függött a bérelhető földterület nagysága. Zsoldos Lajos négyökrös jobbágy volt. Az 1848-as jobbágyfelszabadítás után 17 katasztrális hold birtokosa lett. Ezt a földet, amely az örökváltság révén került a tulajdonába, Mérai György és felesége, Zsoldos Zsófia örökölték. Mérai György unokája volt Mérai István, Mérai Kálmán (az adatközlő) nagyapja. Ez a föld azután szépen gyarapodott. A Mérai István felesége Nagy Julianna is hozott hozzá 13 kat .holdat. Vásároltak is valamennyit hozzá.
Mérai Istvánnak már Pósán 100 kat. hold földje volt tanyával. A családnak volt a városon, az Andrássy út 41. szám alatt egy háza is – Hódmezővásárhely külterülete volt akkor ez a vidék.

Mérai Istvánnak és Nagy Juliannának három fia született: István, aki az első világháborúban, Olaszországban hősi halált halt. Második fia volt Sándor, akinek nem született gyermeke. Harmadik fia volt Kálmán, az adatközlőm apja, aki a föld művelése mellett marhakereskedéssel is foglalkozott.
A szülőház a Sándoré lett, amelyet 24.000 arany pengőre értékeltek. 12.000 arany pengőt kifizetett az öccsének, Kálmánnak, aki ebből a pénzből 8000-ért vett egy házat magának a Szeremlei utca 8. szám alatt. Itt laktak egyetlen fiával, Kálmánnal és feleségével, Bögi Kovács Emíliával. A Pósahalom közelében fekvő földbirtok fele és a rajta lévő tanya is a Sándoré lett, de a földbirtok másik felére építettek egy jó tanyát Kálmánnak a Sándor tanyája mellé. Puszta 1101. volt a címük. Ebben épült két szoba, felső és alsókonyha, kamrák, istálló, ólak, színek.

Amikor a tanyát építették, az apja, Kálmán készíttetett egy dokumentumot, amely tartalmazta az építtető nevét, tulajdonjogát és azoknak a mestereknek, munkásoknak a nevét, akik ebben az

[3] A kötetben közreadott dokumentum szövegek írásban rögzített közlések, melyeket a megkérdezett személyekkel való beszélgetés folyamán Őze Sándorné írt le. A leírtakat egyeztetés után a személyek aláírásukkal hitelesítettek.

építkezésben részt vettek, a tanya rajzát, alaprajzát stb. A szoba ablaka alatt a falban készítettek egy üreget, és abba befalazták ezt az okmányt.
A nagyapja, István, amikor a fiai megnősültek, átadta nekik a birtok irányítását, ő pedig hazaköltözött a városra, az Andrássy út 41. szám alatti házukba. A fiai gazdálkodtak a tanyán, onnan vitték haza az öregeknek a járandóságát: búzát, amelyet a Négyesi péküzemben cseréltettek be kenyérre, vittek nekik haza levágott, feldolgozott sertést, baromfit, tűzrevalót, stb.-t. A föld utáni évi adó 2000-2000 pengő volt, amit az őszi vásár után a fiai odaadtak az apjuknak. Ő fizette be a városházán az adót minden évben.

Megemlít egy érdekes embert az adófizetéssel kapcsolatban, bizonyos Nagy Széll Istvánt, akinek 500 hold földje volt. Az mindig mezítláb ment a városházáig, bot végére akasztva a vállán vitte a csizmát. A városháza előtt akkor, a mostani lovasszobor helyén, egy széles pad állt. Arra a padra leült, felhúzta a csizmáját, ráengedte a csizma szárára a bőgatyát, úgy ment be az adóhivatalba. Visszafelé szintén mezítláb ment, vállán himbálódzott a botja végén a csizma. Olyan takarékos volt, mezítláb ment odáig, hogy addig se kopjon a lábbeli, de a hivatalbéli uraknak megadta a tiszteletet.
Az 50 kat. hold földhöz hozott Kálmán felesége, B. kovács Emilia 27 kat. holdat a ficséri pusztáról. Ez gyep volt. 3 aranykorona / kat. hold. Kaszálták, szénát termeltek rajta a jószágnak. Az anyai nagyapjának, Bögi Kovács Ferencnek a Ficsér lénia mellett (olyan egyenes volt a dűlőút, mint a vonalzó, a lénia), volt 194 kat. hold birtoka. Csupa gyep, legelő, kaszáló az egész. Egy tanya is állott rajta, szabadkéményes, a bejárat felől hét kőlábas, boltíves tornác. Két nagy kút volt a tanya mellett itatóvályúkkal, ide hajtották be délben a pásztorok a gulyát, a nyájat itatni. Azt mondta a nagyapja, hogy ha valaki ott a pusztán elkezdte az állattartást, és volt hét jó esztendeje, amikor nem szárította ki korán az aszály a gyepet, az megszedhette magát jól, meggazdagodhatott, mert a puszta földje olyan alacsony aranykorona értékű volt, nem kellett utána adót fizetni, vagy csak nagyon keveset. Az állatokból nyert jövedelem mind a gazdájáé lett.

Gregus Máté is a pusztán kezdett legeltetni először, ott gyűjtötte össze azt a pénzt, amelyen megvette a pósai homokos földet, a kertgazdaság alaptőkéjét.

B. Kovács Ferenc a fiára, Ferencre hagyta a tanyát és 100 kat. hold földet. Három lánya volt, azokra fejenként 27-27 kat. hold földet hagyott örökül. Így lett Mérai Kálmánéknak 77 kat. hold földjük, amelyből 50 kh. volt Pósán szántó és 27 kh. gyep a Ficsér lénia mellett.

A földjükön hagyományos módon gazdálkodtak. Vagy hat lovuk volt és négy ökör, vagy négy ló és hatökör a földek megművelésére. Segítségnek felfogadtak egy kocsisbérest, egy bérest, egy kisbérest állandóra, nyáron még fogadtak ehhez kanászt és libapásztort. A Kakasszék-érben akkor még nem volt állandóan víz, de tavasszal nyári esőzések alkalmával összegyűlt a víz a lapályon, az árterületi legelő és a víz igen alkalmas volt libanevelésre, később pedig kacsák tartásával is foglalkoztak.

A Gregus tanya és kert helye akkor még sívó homok volt. Legalább 50 cm vastag homok fedte a talajt. Gregus Máté azért telepített rá kertet, hogy a fák gyökerével megkösse a homokot. Az, hogy most úgy néz ki, meg még a téesz el nem vette, amilyen gyönyörű az volt, az a Gregus család százéves munkájának az eredménye.

Jó szomszédjuk volt még Pósán Papp Gábor, aki most 93 éves. A Póka Rostás tanyáját Novák Sándor vette meg 50 kh. földdel. A Fejős Mihály és József tanyája is ott volt Pósán. Az ér egyik oldalán három Juhász tanya sorakozott szemben a Gregus kerttel és tanyával: Mérai Sándor és Mérai Kálmánék mellett Juhász Nagy József, Juhász Nagy János és Juhász N. Lajos. Majd a pósai domb tövében Olasz István tanyája és szeszfőzdéje következett. Ott nevelkedett unokája, Kovács István, aki mártírhalált halt az 1950-es években, mint a Fehérgárda szervezkedés egyik vezetőjét, kivégezték 1951. március 30-án. Közel volt a dr. Marton József tanyája is, aki a 40-es évek végén már ügyvéd volt, de gazdálkodott is, motorbiciklin járt ki a tanyájára a városról. Ő anyai ágon rokona volt Kovács Istvánnak, az anyja, Kovács Eszter az István apjának, Kovács Ernőnek a testvére. Ezek középbirtokosok voltak, 30 – 100 kh. földön gazdálkodtak. Többnyire a Károlyi gróf jobbágyainak leszármazottai. Gazdák még a környéken Ambrus János 20-22 holdas; Fejes István, aki a háború után a Kisgazdapárt elnöke volt, kb. 200 holdas; Bodrogi Sándor 50 holdas; (Tűs) Rostás Sándor 120-150 holdas; Olasz Márton Kakasszék felé lakott; a szomszédban Rostás Márton 40 holdas és Koncz Sándor 30 holdas birtokkal. Az Olasz szeszfőzde közvetlen közelében működött a Pósahalmi Olvasókör, amit azóta lebontottak, mellette a szélmalom Lénárt János tulajdonában, majd a Cseri Mihály szatócsboltja következett.

Kimondottan nagybirtokos nem volt a kutasi pusztán. Legtöbb földjük volt a környéken az alábbiaknak: Dr. Temesvári Imre, országgyűlési képviselőnek, aki Erdélyből menekült, de a felesége Kokovai lány volt, aki 7-800 hold örökséget kapott. Az ő kastélyukban és birtokukon alakult később a fajtakísérleti állomás. Ők Mercedes autón jártak. A sógora, dr. Kokovai Gyula 600 hold föld tulajdonosa volt. Beszélték, hogy ő azért úszta meg a kitelepítést, mert Budapesten Rákosi Mátyással együtt járt egyetemre. Maczelka Gábor kastélyához 120 hold föld tartozott. A határ másik oldalán Csávássy Hódi Sándor lakott, 500 holdat birtokolt, a városon a Petőfi utcában volt a házuk. Ő szmokingban járt, de nagyon kedves, finom ember volt. A kisebb tanyájában, Pósán bérlő gazdálkodott. Kókai Varga Jánosnak 120 hold földje, cséplőgarnitúrája Kormin traktorral, Fiat autója volt. Náluk libériás kocsis hajtotta a lovakat. Házuk is volt a városon a Károlyi utca 11. szám alatt. (Topa) Rostás Józsefék Fiat autón jártak. Neki négy cséplőgarnitúrája volt, annak mindnek helye, garázsa, műhely is hozzá. Mint a kaszárnyában, olyan rendet tartott. Mindenét elvették, ott alakult a gépállomás, majd később az Új Élet MGTSz központja lett. A későbbi Kugler kert is az ő birtoka volt. Kauda Béla hengermalom tulajdonos Mercedes, (Tűs) Rostás Sándor Ford típusú személygépkocsin járt. Elek Mihály és Elek Áron kb. 200-200 hold alacsony aranykoronájú földjeiken jobbára búzát termeltek.

A fiatalemberek ünneplője a díszmagyar, ezt viselték az érettségi vizsgán is.

Mérai Kálmán Hódmezővásárhelyen járt elemi iskolába, majd polgáriba íratkozott. .A polgáriban a Szent István téren a jezsuiták tanították a hittant. Szigorúan vették a vasárnapi szentmisehallgatást. Ha kiment vasárnap a tanyára, írásbeli igazolást kellett kérnie dr. Olajkár Alajostól, hogy megjelent a szentmisén a kutasi római katolikus templomban. A polgári iskola után Orosházán elvégezte a mezőgazdasági középiskolát. Ott érettségi vizsgát tett.

1938 millenáris év volt. Szent István király halálának száz éves évfordulója. Gyopárosfürdőn nagy ünnepséget tartottak. Oda elment az egész környék lakossága. Mentek Mérai Kálmánék is családostól. Mérai Kálmán akkor tíz éves volt. Könnyű kocsikkal mentek, a béres hajtotta a fogatot. Ment a Sándor bátyja is a feleségével, meg Póka Rostás János, aki akkor még legény volt, Ford típusú négyajtós, nyitott autóján vitte az anyját. Az apja akkor már nem élt, odamaradt az első világháborúban. Gyopárosfürdőn, amely kb. 12 kilométerre esett tőlük, zenés, táncos ünnepséget szerveztek, még tűzijátékot is rendeztek. Mérai Kálmán akkor látott életében először ilyet. Éjfél után úgy határoztak, hogy Póka Rostás Jancsi hazaviszi az autóján az asszonyokat és a gyereket. A két Mérainé, a Póka Jancsi anyja és a Kálmán gyerek ültek az autóban. Póka Rostás Jancsi vezetett fehér kesztyűben elegánsan. Nagyon szerette a cicomát, a mulatságot és a tréfát. Amikor átmentek az ér gátján, ráfordultak a homokos útra, Póka úgy vezetett, hogy nagyot farolt az autó, mert ott vastag homok fedte az utat is. Az asszonyok sivalkodtak, féltek, hogy kiborulnak, ő meg örült, hogy megijesztgette, kicsit megtréfálta őket.

Pósához 4-5 km-re épült a Kakasszéki Szanatórium. Dr. Szepesszombati Genersich Antal professzor volt akkor a Hódmezővásárhely Városi Kórház főorvosa. Mivel megállapítást nyert, hogy a Kakasszéki-tó vize gyógyhatású, a népjóléti miniszter megbízást adott a főorvosnak, hogy ott létesítsenek, építtessenek reumatológiai intézetet. Genersich nemcsak a gyógyintézetet hozta létre, hanem vele szemben a strandfürdőt is.

Olasz Mártonnak feküdt azon a helyen télen mocsárszerű, nyáron kiszáradt, repedezett székes földje. Egyszer, amikor a nagy melegben, csak egy gatyában ülve ebédeltek Olasz Mártonék vasárnap délben, ment hozzájuk Genersich professzor úr a nyitott Mercedesén földet vásárolni. Addig győzködte Olaszékat, hogy azok eladtak neki 100 holdat, 1 pengő 20 fillérért holdját. A főorvos fúratott rajta két artézi kutat, aztán Gombos Sándorral részvénytársaságot alapítottak. Gombos Sándor lett a „jobbkeze”. A parasztok csak úgy hívták, hogy a „fürdős”. Részvényesek lettek: a főorvos, a felesége, a lánya, Gombos Sándor, Négyesi Lajos és még sokan mások, de Gombos irányított mindent, ő lett a fürdősgazda. Sokat hozott nekik ez a vállalkozás, mert nagyon jól ment. Szépen kiépített strand, kabinok, bérelhető szobák várták a vendégeket. Felépült hamarosan a „Vacsi-szanetli”, hotelhez hasonló, alul kocsma, az emeleten bérelhető szobákkal. Egymás után épültek a kis panziók, szállodák, ilyen volt többek között Gregus Mariskáéknak a Nyugalom Otthona nevű panziója. Nyáron sokan kiköltöztek oda hosszabb időre. Ünnepnapokon kijártak az emberek Orosházáról, Hódmezővásárhelyről, de még Szegedről is szórakozni. Este két-három helyen is szólt a zene, jöttek az urak mulatni. Élet volt. A főorvos halála után, 1946-tól Négyesi Lajos lett a tulajdonos, akinek péküzeme és vaskereskedése is volt Vásárhelyen.

Akkor már voltak politikai szövetségek, akik megcélozták a parasztságot:

A Horthy-korszakban volt a TURUL-szövetség. Mindenki tagja lehetett, csak magyar legyen. Lehetett jobb vagy baloldali érzelmű, csak magyar szívű, magyar elvű legyen. Ilyenek voltak: Papp Lukács József, Erdei Ferenc, Kovács Imre, Veres Péter is. Utána alakult a Nemzeti Parasztpárt. A fent nevezettek mind tagjai lettek. Papp Lukács József pedig a Nemzeti Parasztpártból átlépett a Kisgazdapártba. Erdei Ferenc titkos tagja volt a kommunista pártnak. A 20-as évek végén alakult a Független Kisgazda Földmunkás és Polgári Párt Nagyatádi Szabó István, Békési Szabó István vezetésével. Aki mezőgazdasággal foglalkozott és annak érintésével, azokat tömörítette, de elsősorban a parasztság érdekeit képviselte. Például támogatta a Hangya szövetkezetet. 1945. után Hódmezővásárhelyen a Kisgazdapárt elnöke Fejes István volt. Amikor a pártot betiltották, Fejes István már börtönben ült, elítélve koholt vádak alapján. A fiatal Mérai Kálmán a Junior - ifjú kisgazdák nevű szervezetnek lett a tagja.

„A nagybirtokosok közül sokan kimenekültek az országból nyugatra, mielőtt Magyarországra érkeztek a szovjet csapatok. Aki maradt, azokat kitelepítették, bebörtönözték vagy elvitték őket a Szovjetunióba robotmunkára. Azután a rekvirálás következett. Rákosi Mátyás volt a parasztság tönkretételének megfogalmazója: „Ha egyik nap megkopasztják a parasztot, másnapra kitollasodik” - hangoztatta.

1948-ban Rákosi Mátyás meghirdette a fordulat évét. A magyar kommunista párt zsidó párt volt, akiknek a legnagyobb ellensége a magyar paraszt. A zsidók elhurcolásának kálváriáját a magyar parasztságon torolták meg. Rákosi azt mondta Magyarországról, hogy fasiszta ország. Ez nem volt igaz! A magyar nép, a magyar parasztság nem vett részt a zsidók üldözésében. A kommunista vezetők azt gondolták először, hogy majd többen fognak csatlakozni hozzájuk, többen fognak szimpatizálni a pártjukkal. Ez valószínű, be is következett volna, ha az orosz „felszabadítók” nem viselkednek olyan barbár módon a lakossággal (fosztogatás, rablás, nők megerőszakolása), ez azonban sokakban nagy kiábrándulást váltott ki. A parasztságot megosztották: kis-, középparaszt és kulák. Kuláknak számított, akinek 25 kat. holdja vagy 350 AK-nánál több földbirtoka volt. Később azonban bővítették a kritériumokat. Kulák lehetett a nincstelen is, ha több hold bérletet művelt meg, ha alkalmazottat tartott, és ezáltal kizsákmányolta a mások erejét, ha cséplőgarnitúrája volt, stb.

Elkezdődött a beszolgáltatás kivetése. A kulákbirtokra magasabb tarifa volt érvényben. Adót is többet kellett fizetni a kulákbirtok után. Ami termett, mind elvitték beadásba, adóba. Ha kifizették az adót, kivetették újra. Ha nem bírták kifizetni, jött a végrehajtó. Lefoglalták a terményt, állatot. Mikor az elfogyott, elvitték a gépeket. Akinek volt traktora, cséplőgarnitúrája, aratógépe azt államosították, de elvitték a kisgépeket is, a rostát, szecskavágót, morzsolót, darálót. Majd a bútorok következtek, aztán sorrakerült az ágynemű is.

Nagy volt a parasztság között az elégedetlenség a szorongattatások miatt.

1949-ben indult a Fehérgárda mozgalom szerveződése. Más hasonló szerveződések is alakultak ebben az időben, mint a Fehér Rózsa, Fehér Farkas, Kard és Kereszt Szeged környékén. Ezeknek a szervezeteknek az eredete homályban van.

Az ÁVO-nak az volt a célja, hogy a kulákokat majd kiemelik a nép közül, egyrészt a többi paraszt megfélemlítésére, másrészt, hogy a vagyonukat megkaparinthassák. De olyan nagy volt az elégedetlenség a nép között, hogy még többen lettek tagjai az egyszerűbb emberek közül, a rendőrök közül, mint a kulákok.

Nekem Kovács István, az Olasz István szeszfőzdés unokája üzent, hívott a Fehérgárda mozgalomba. Az Olasz szeszfőzde a Pósahalom tövében lévő tanyában működött. Tartozott a tanyához valamennyi föld is, úgy 13 –14 kat. hold. István a nagyapjának segített vezetni a szeszfőzdét, és részt vett a földeken a gazdasági munkában is. Valami repülős iskolát végzett, és nyugatról jött haza az orosz-bejövetel után. Kb. 177 cm magas, vállas, barna, jókötésű fiatalember volt. A Posahalmi Olvasókörben ő volt az ifjúsági vezető.

Kovács Istvánnal nem voltunk barátok, pedig kb. 800 méterre laktunk egymáshoz, mégis mikor szólt, hogy lépjek be közéjük, mentem, mert olyan nagy volt a feszültség, úgy gondoltam, hogy köztük a helyem. A mozgalmat láncszerűen szerveztük. Én szóltam Rostás Jánosnak, aki szintén csatlakozott hozzánk, majd ő is újabb tagokat szervezett be.

A kommunista vezetés 1948-ig , a „fordulat évéig”, a nagybirtokosokat, nagyiparosokat, gyárosokat, nagykereskedőket , az egész arisztokráciát már kiirtotta. A kulákság, középparasztság elpusztítása következett”.

——— — ———

Csorcsán Szűcs István: Transzferálók[4]

Transzferálók jöttek hozzám
hárman a tanyámba
Kíváncsiak voltak nagyon
a pénzes bukszámra.
De mert annak a tartalmát
nagyon kevesellték,
Az „elrejtett kincseimet”
kutatni elkezdték
Széjjelhánytak minden holmit
s mindent sorranéztek,
Még az egérlyukakba is
rejtett kincset véltek
Végül mégis, hogy a kincset
sehol sem találták,
„Transzferálták” az ágyamból,
a dunnát s a párnát.
Öregapám, aki ezt a „munkát”
végignézte
Tisztes fejét csóválgatva
múltat idézte:
„Régente is voltak, akik ezt
megcselekedték,
Csak akkor az ilyeneket
rablóknak nevezték”!…

——— — ———

A kakasszéki szikes tó gyógyfürdővé lesz[5]

…az ér partján elterülő, és náddal szegélyezett részén, az 1890-es években gyógyító hatású vizet fedeztek fel…Olykor egész kocsik gyűrűje állta a nap sütését, még főleg az öregek, a lábfájósak fürödtek. Elmesélték, hogy néhány napi iszapolással egybekötött áztatás után sokkal könnyebb a járás-menés, és a fájdalom is szűnőben van. Később már nap-nap után jöttek a gyógyulást keresők az ér partjára. Lassan a köztudatba került a víz gyógyító ereje, hiányolták azonban azt, hogy a partja elhanyagolt, rendezetlen.
…Mivel vizét csakugyan jónak találták, néhányan elhatározták magukat arra, hogy részvénytársaságot alapítanak.

[4] Rekviráló, végrehajtó jelentésben. Csorcsán Szűcs Imre: Parasztversek. Hmvhely 1997. 35. 1907-ben született Hódmezővásárhelyen parasztköltő, rímfaragó, vőfélykedő ember.1945 előtt 32 holdon gazdálkodott Vásárhely-Kutas határában. Verseit a Sóshalmi Olvasókör adta ki.
[5] Simonffy Ferenc: Adatok Székkutas jelenéből és múltjából. Szeged 1972. 186-187.

A kakasszéki gyógyfürdőről

Dr. Szappanos Mihály, volt városi tisztifőorvos, 1922. évben a városi tanácshoz fordult írásbeli beadvánnyal, amelyben értesítette a tanácsot a következőkről:

„Mivel a területünkön van egy páratlan erős „szikes tó", mely egyes betegségek gyógyítására alkalmas, a „Kakasszéki tó", ennél gyógyfürdő alapítására alakul egy részvénytársaság. Kéri a város törvényhatósági bizottságát, hogy a fürdő érdekeltségben nagyobb mennyiségű részvény jegyzésével foglaljon helyet.

…A közgyűlés a tanács határozati javaslatát közfelkiáltással elfogadta. Az indoklást szószerint idézem: „országunk megcsonkításával elvesztettük, úgyszólván összes fürdőinket, melyek hiánya közegészségünknek nagy hátrányára szolgál. E hiányt a magunk részéről is lehetőleg pótolandó, nemcsak városunk, de magyar hazánk iránti kötelességünknek ismerjük, hogy a városunk határában lévő Kakasszéki tónak gyógyfürdővé fejlesztéséhez anyagi segítség nyújtásával hozzájárulunk". A fenti indokok alapján kimondották, hogy a fürdő részvényeiből felsőbb hatóságunk jóváhagyásától feltételezetten, 100, azaz egyszáz darabot jegyeznek oly módon, hogy ennek az alapítási költségekkel együtt, összesen 110.000 korona ellenértékét, mivel folyó évi költségvetésünk e célra fedezetet nem nyújt, a jövő 1923. évi költségvetésbe rendelték beállítani. E határozathoz a felsőbbség hozzájárulását elnyerték".

——— — ———

Mezőgazdaság

„Az ÁVH-n belül egy szerv alakult azzal a különleges feladattal, hogy a renitenskedő kulákokat „kioktassák". Lenin elvtárs azt mondta, hogy a kulák is alkalmazkodik, ha érzi az erőt. Ahol valamilyen megmozdulás van, ott az ÁVH-nak ez az operatív csoportja gyorsan beavatkozik és ellátja a kulákok baját. Ez azonban nem elegendő, mert egy-egy ilyen akció előtt és utána a rendőri erők és a közigazgatási hatóságok állandóan legyenek akcióban.

Ennek érdekében egy-egy ilyen eseménynél a Párt az ÁVH, rendőrkapitány és a jegyző üljön össze és vitassa meg a kérdést. Egy ilyen akció hosszú időre kigyógyít egy falut. A kulákok elleni harcban több elevenség és harci szellem kell. Mi boldogok vagyunk, hogy proletárdiktatúra van, de a kulák erről nem tud semmit. Pedig elsősorban neki kellene éreznie … A középparaszt akkor lesz szövetséges, ha látja, hogy az államhatalom a szegényparasztot minden eszközzel támogatja, arra támaszkodik, a kulákon pedig csattan az ostor … olyan nézetekkel, melyek a falun kialakult osztálybékéről beszél, fel kell venni a harcot".[6]

„A kulák meghatározása egyszerű. A kulák kizsákmányoló. Az a kulák, aki rendszeresen bérmunkát vesz igénybe, tehát kizsákmányol. …

A kulákok elleni harc adminisztratív vonalon folyik. A pénzügyi hatóságok nagyobb adót vetnek ki rá, apróságokért nagyobb büntetéseket szabnak ki rá stb. Ennek következtében a kulák is megérti, hogy a proletáriátus van hatalmon. Amikor a kulák megmozdul a rendszer ellen, éreznie kell a hatalom öklét. Ezen a téren sok hiba volt, mert igen sok szegény, vagy középparasztot büntettek meg ahelyett, hogy a kulákkal éreztették volna a munkás állam szigorát. … az öklöt csak akkor kell éreztetni, amikor a kulák megmozdul. Ilyenkor figyelmeztetésben és kioktatásban kell részesíteni. Az ilyen kioktatásnál mindig meg kell mondani, hogy ha kulák létére csendben maradt volna, nem lett volna baja. … ezen a téren – mint Kádár et. mondotta – több leleményességre van szükség és minden eszközzel kell tudni ütni".[7]

——— — ———

[6] Magyar országos Levéltár: A továbbiakban MOL V – 150 346 Pol. Koll. 1949. II. 14. Schmidt Mária gyűjtéséből. (Terror Háza)

[7] Uo. V - 150 346 Pol. Koll. 1949. 03. 07. Szövegközléseinkben a dokumentumok helyesírási és stilisztikai hibáit nem javítottuk.

Gallyas János: (1923. június 21.; anyja neve: Fejes Margit;
lakása: Székkutas Arany János utca 27.)

Jani bácsi a nyáron töltötte be a nyolcvanadik évét. A felesége már hét éve meghalt. Egyedül él, még most is gazdálkodik kicsiben. Tart néhány birkát, disznót, baromfit. Maga teszi el a befőttet, savanyúságot. Mos, főz, takarít magára. Szakács volt a katonaságnál, ott tanult meg főzni. Nagy rendet tart udvaron, lakásban egyaránt. Kis köpcös, piros arcú, deres hajú ember. Szép szabatosan beszél ízes, vásárhelyi tájszólásban.

„Az édösapámat is Gallyas Jánosnak hívták. A tanyánk a Vöröshalmi dűlő 1648. szám alatt volt. Az édösanyámék házától jártunk iskolába Vásárhelyön. Én is, az öcsém is elvégeztük a polgári iskolát. Odajárt Kovács Pista is a Sándor öcsémmel párhuzamos osztályba, vagy eggyel följebb, mert a reformátusok az A-ba, a katolikusok a B-be jártak. Mi katolikusok voltunk, Kovács Pista pedig református. A katonaság letöltése után a Kisgazdapárt Junior – ifjú – tagozatának löttem a tagja. Lázár Lajos volt az elnöke, Gregus Imre a titkár, én pedig a pénztáros voltam. Akkor már a tanyán laktam, segítettem a gazdálkodásban. Ott lakott a családunk, a szüleim, mög én. A Sándor öcsém még elvégezte Orosházán a mezőgazdasági középiskolát, Mérai Kálmánnal egy osztályba járt, azután jött ő is a tanyára dolgozni. 140 hold földön gazdálkodtunk. Hat ökör és nyolc ló használatával jobbára magunk műveltük mög a sok földet. A kukorica egyrészét kiadtuk harmados művelésre. Mindönféle földművelő eszközzel röndölköztünk: eke, borona, hengör, vetőgép, rosta, morzsoló, kocsik, stb. Egy kisebb tanyánk is volt a pusztán, a Kiskörösztút mellett, a Szőkehalmi Iskolán belül, abban Andrucsák István lakott, mint bérlő. Itt a falu határában először a Juhász József tanyáját vötték el kb. 120 hold földdel. Cs. Hódi Sándor úgy úszta mög a börtönt, hogy a földjét fölajánlotta ingyen az államnak. Később azonban mégis lecsukták. Kerestek rá indokot. Juhász Józsefék után mi következtünk.

1949. júliusában egyszörcsak mögállt az udvarunkon egy kis ponyvás hátuljú terepjáró, és elvitték édösapámat. Mikor elvitték, nagyon összeverték. Koholt vádak alapján elítélték egy évre és teljes vagyonelkobzásra. Az volt a vád ellene, hogy szidta a rendszert, de nem volt abbul igaz egy szó sem. Először Szegedre került a Csillgbörtönbe, majd Nagyfában töltötte a büntetését. Még ugyanebben az évben történt, amikor éppen arattunk. Délben kifogtam a lovakat és a kicsépeletlen, kévés búzából dobtam eléjük a jászolba önni. Földházi elvtárs jött ellenőrizni, benézött az istállóba is, mert mindég mindenhová benéztek, mindent ellenőriztek. Följelentett, hogy búzával ötettem a lovakat. Engöm is elítéltek három hónapi börtönbüntetésre, de hogy édösapám már ült, fölfüggesztötték a büntetésömet.

Pár hónap múlva, már törték a harmadosok a kukoricát, amikor odajött hozzánk vagy tíz embör, Kardos Lajossal az élön, mert ő volt akkor a Petőfi termelőszövetközet elnöke. Hozták a határozatot, hogy 48 órán belül költözzünk ki a tanyánkból. Kardos Lajosnál puska is volt, és a nagyobb nyomaték kedvéért lövöldözni kezdött a galambokra. A segédjei ott rögtön magukhoz vöttek egy-egy fekete subát, lóhajtó ustort, lószerszámokat. Átmönekültünk a menyasszonyomék apjáékhoz, Gombos Józsefékhoz, akik ott laktak a velünk szömközti tanyában. Ők segítötték átvinni lovaskocsival a bútorokat és a belső beröndözést, mert a mi lovainkat, kocsinkat már nem használhattuk. Az állatokat is mind elvötték: 8 db ló, 4 db tehén, 20 birka , 40 disznó, 100 pulyka és ugyanannyi tyúk, csirke mind ottmaradt. Kardosék a társaival levágtak egy birkát a tőlünk elvöttek közül, és nagy lakomát csaptak annak örömére, hogy kihajtottak bennünket a tanyánkból."

Néhány hónap múlva, amikor az apját elítélték, a bíróság úgy határozott, hogy a tanyát és vele 8 kat. hold földet meghagynak. Akkor újra visszaköltöztek a tanyájukba, de az állataikat, földművelő eszközeiket már nem kapták vissza. Közben a két fiú, János is, Sándor is megnősült. Az apjuk is kiszabadult. A tanyában azonban csak kb. egy évig lakhattak, mert túl rajtuk akkor alakult az állami gazdaság, és az bekebelezte újra a tanyát a megmaradt földdel. A szülők akkor beköltöztek a városi házba, a Szabadság tér 32. szám alá. Ezt a házat és a mágocsi földet, tanyát nem vették el, mert ez anyai örökség volt. Az állami gazdaságot egy Hoffman nevű agronómus irányította. Az hívta a fiatal Jánost, hogy menjen dolgozni a gazdaságba, akkor maradhatnak a tanyájukban. Ő azonban nem ment, inkább átköltöztek egy kisebb tanyába, amelyet bérbe vett. Onnan járt művelni a mágocsoldali földet, az anyai örökséget a testvérével együtt, akik elköltöztek oda, az anyja tanyájába. Még ma is sajnálja, hogy akkor nem ment az állami gazdaságba dolgozni, és így odahagyták a régi tanyát.

1959-ben belépett a nagymágocsi Kossuth tsz-be. Majd később, amikor meghalt a feleségének a nagyanyja, átköltöztek a nagyapához a Pusztaszélre, akkor ő átjött a Petőfi tsz-be. Az Elek tanyába járt dolgozni, mindenes volt és karbantartó. 17-en dolgoztak akkor együtt azon a telepen, s már azok közül egyedül csak ő él.

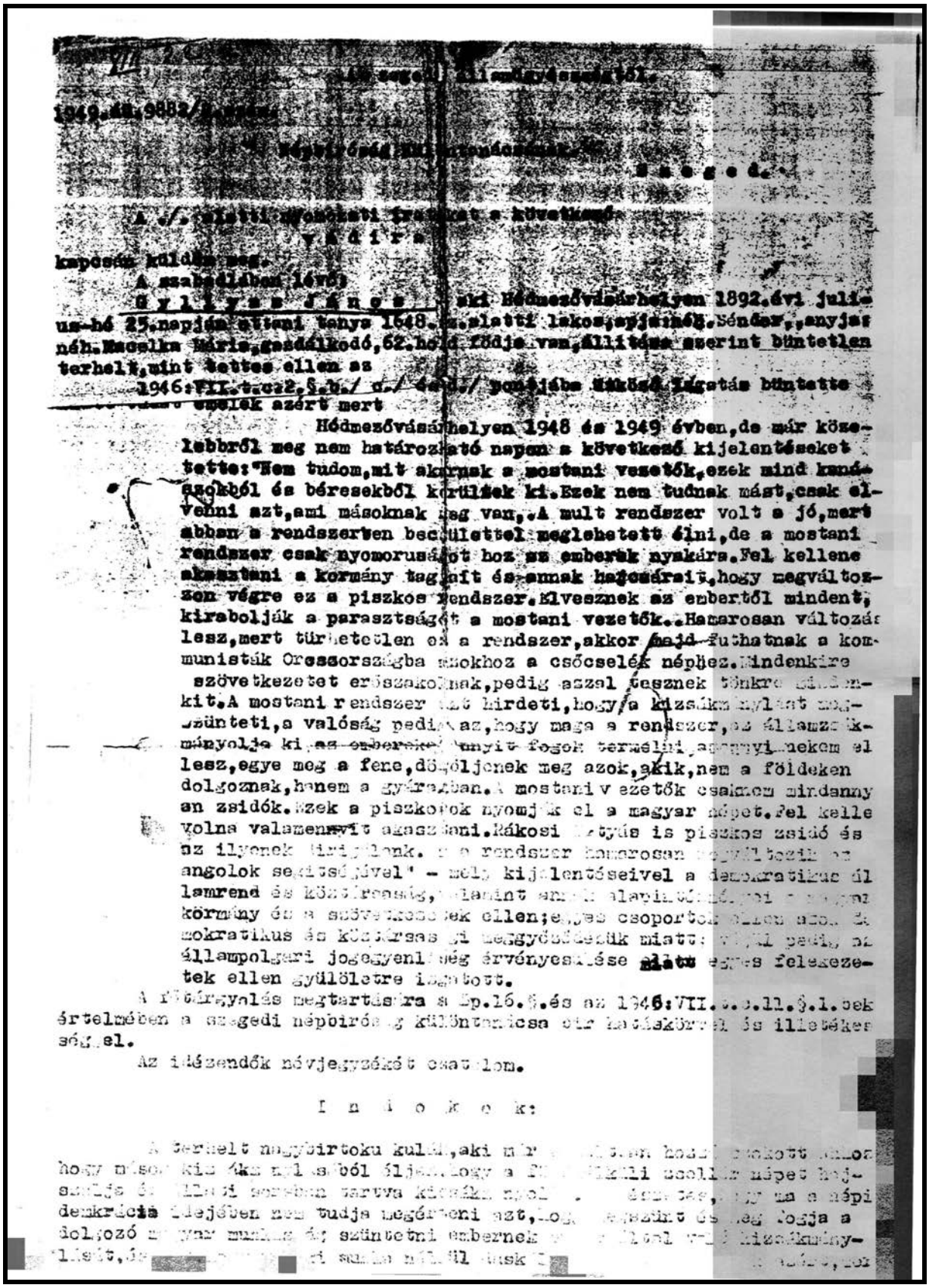

Id. Gallyas János vádirat

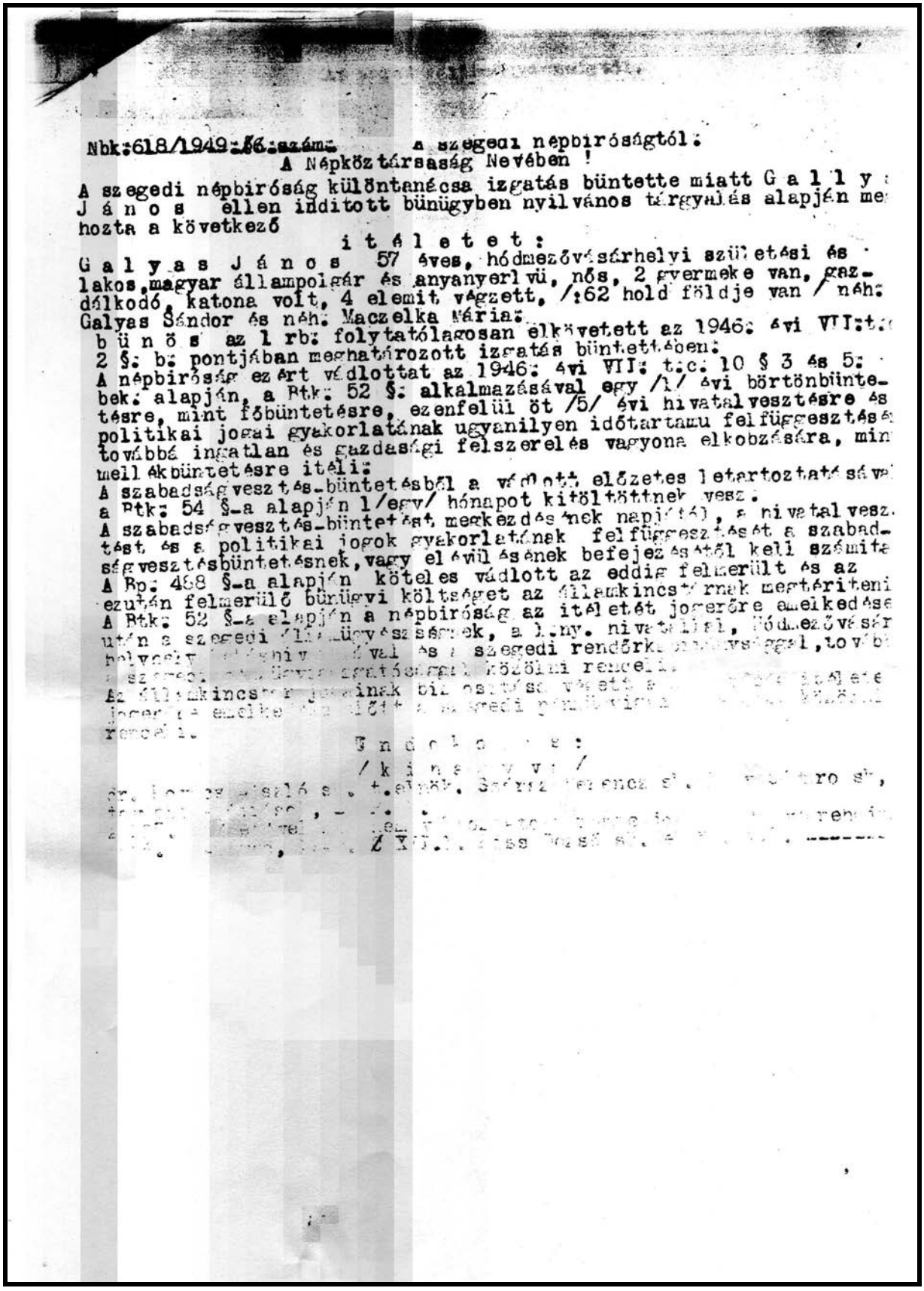

Nbk:618/1949.56.szám. a szegedi népbíróságtól!

A Népköztársaság Nevében !

A szegedi népbíróság különtanácsa izgatás büntette miatt G a l l y a
J á n o s ellen indított bünügyben nyilvános tárgyalás alapján me
hozta a következő

i t é l e t e t :

G a l y a s J á n o s 57 éves, hódmezővásárhelyi szülétési és
lakos, magyar állampolgár és anyanyelvü, nős, 2 gyermeke van, gaz-
dálkodó, katona volt, 4 elemit végzett, /:62 hold földje van / néh:
Galyas Sándor és néh: Maczelka Mária:
b ü n ö s az 1 rb: folytatólagosan elkövetett az 1946: évi VII:t:
2 §: b: pontjában meghatározott izgatás büntettében:
A népbíróság ezért vádlottat az 1946: évi VII: t.c. 10 § 3 és 5:
bek: alapján, a Btk: 52 §: alkalmazásával egy /1/ évi börtönbünte-
tésre, mint főbüntetésre, ezenfelül öt /5/ évi hivatalvesztésre és
politikai jogai gyakorlatának ugyanilyen időtartamu felfüggesztésé
továbbá ingatlan és gazdasági felszerelés vagyona elkobzására, min
mellékbüntetésre itéli:
A szabadságvesztés-büntetésből a vádlott előzetes letartoztatásával
a Btk: 54 §-a alapján 1/egy/ hónapot kitöltöttnek vesz.
A szabadságvesztés-büntetést, megkezdésének napjától, a hivatalvesz.
tést, és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztését a szabad-
ságvesztésbüntetésnek, vagy elévülésének befejezésétől kell számita
A Bp: 468 §-a alapján köteles vádlott az eddig felmerült és az
ezután felmerülő bünügyi költséget az államkincstárnak megtéríteni
A Btk: 52 §-a alapján a népbíróság az itéletét jogerőre emelkedése
után a szegedi [illegible] ügyészségnek, a lak. nivatalnak, hódmezővásár
helyen [illegible] val és a szegedi rendőrk[illegible]vsággal, tovább
[illegible] közölni rendeli.
Az államkincstár [illegible]
jogerőre emelke[illegible]
rendeli.

I n d o l o [illegible] e :

/ k i [illegible]

Id. Gallyas János ítélet

Id. Gallyas János vádirat és ítélet)[8]

XII. 22. A szegedi államügyészségtől
1949. á. ü. 9882./2. szám
Népbíróság Különtanácsának
Szeged
A. /. alatti nyomozati iratokat a következő
vádirat

kapcsán küldöm meg.

A szabadlábon lévő:

Gallyas János, aki Hódmezővásárhelyen 1892. évi július hó 25. napján ottani tanya 1648. szám alatti lakos, apja néh. Sándor, anyja néh. Macelka Mária, gazdálkodó, 62 hold földje van, állítása szerint büntetlen terhelt, mint tettes ellen az

1946: VII. t. c. 2. §. 6. b./ c./ és d./ pontjában ütköző izgatás bűntette miatt vádat emelek azért mert

Hódmezővásárhelyen 1948. és 1949. évben, de már közelebbről meg nem határozható napon a következő kijelentéseket tette: „Nem tudom, mit akarnak a mostani vezetők, ezek mind kanászokból és béresekből kerültek ki, ezek nem tudnak mást, csak elvenni azt, ami másoknak meg van. A múlt rendszer volt a jó, mert abban a rendszerben becsülettel meglehetett élni, de a mostani rendszer csak nyomorúságot hoz az emberek nyakára. Fel kellene akasztani a kormány tagjait és annak hajcsárait, hogy megváltozzon végre ez a piszkos rendszer. Elvesznek az embertől mindent, kirabolják a parasztságot a mostani vezetők. Hamarosan változás lesz, mert tűrhetetlen ez a rendszer, akkor majd futhatnak a kommunisták Oroszországba azokhoz a csőcselék néphez. Mindenkire szövetkezetet erőszakolnak, pedig azzal tesznek tönkre mindenkit. A mostani rendszer azt hirdeti, hogy a kizsákmányolást megszünteti, a valóság pedig az , hogy maga a rendszer, az állam zsákmányolja ki az embereket. Annyit fogok termelni, amennyi nekem elég lesz, egye meg a fene, dögöljönek meg azok, akik nem a földeken dolgoznak, hanem a gyárakban. A mostani vezetők csaknem mindannyian zsidók. Ezek a piszkosok nyomják el a magyar népet. Fel kellett volna valamennyit akasztani. Rákosi Mátyás is piszkos zsidó, és az ilyenek dirigálnak. Ez a rendszer hamarosan megváltozik az angolok segítségével" – mely kijelentéseivel a demokratikus államrend és köztársaság, valamint annak alapintézményei a magyar kormány és a szövetkezések ellen; egyes csoportok ellen azok demokratikus és köztársasági meggyőződésük miatt; végül pedig az állampolgári jogegyenlőség érvényesülése miatt egyes felekezetek ellen gyűlöletre izgatott. A főtárgyalás megtartása a Bp. 16. §. és az 1946. VII. t. c. 11. §. 1. bek. értelmében a szegedi népbíróság különtanácsa bír hatáskörrel és illetékességgel.

Az idézendők névjegyzékét csatolom.

Indokok

A terhelt nagybirtokú kulák, aki már a múltban hozzászokott ahhoz, hogy mások kizsákmányolásából éljen, hogy a földnélküli zsellér népet hajszolja és állati sorban tartva kizsákmányolja. Természetes, hogy ma a népi demokrácia idejében nem tudja megérteni azt, hogy megszűnt és meg fogja a dolgozó magyar munkásság szűntetni embernek ember által való kizsákmányolását, (egy sor olvashatatlan)…azért, mert építi, ahol a munkás osztály szoros szövetségben a dolgozó parasztsággal kisajátítja a kisajátítókat és megdönti a tőke uralmát, mely minden nyomornak, háborúnak és gazdasági válságnak az okozója.

A terhelt, mint tőkés kizsákmányoló, ezt nem érti meg, neki csak az az igazság, hogy nem dolgozik, hanem dolgoztat, de más által végzett munka termelvényeit maga sajátítja ki. Ezért átkozza ezt a rendszert, ezért követeli a kormány és a kommunisták felakasztását, ezért érzi, hogy a szövetkezet nyomorba dönti az országot, ezért hirdeti, hogy ma mindenkitől elrabolnak mindent, ezért tart piszkosnak mindenkit fajra és felekezetre való tekintet nélkül, aki a demokráciát és a szocializmust építi.

A terhelt maga sem tagadja, hogy megtette azokat a kijelentéseket, melyeket az államügyészség vád tárgyává tett. És vallja azt is, hogy azért tette meg, mert nem tud ebbe a

[8] Gallyas János bocsátotta rendelkezésünkre az iratot. A könyvünkben közölt levéltári iratok helyesírásán nem javítottunk.

rendszerbe beleilleszkedni, neki nem jó ez a rendszer, csak az volt a jó, amikor a tőkések és feudalisták szípolyozták ki a dolgozó népet.

Fentiek alapján terhelt elleni vádemelés indokolt és törvényes alappal bír.

Szeged, 1949. évi július hó 30. napján

Dr. Tárkányi Béla sk. államügyész előadó

Dr. Kemenes István sk. vezető államügyész

A kiadmány hiteléül:

olvashatatlan aláírás
hiv. tisztv.

Nbk. 618./ 1949./ 6. szám A szegedi népbíróságtól

A Népköztársaság Nevében

A szegedi népbíróság különtanácsa izgatás bűntette miatt Gallyas János ellen indított bűnügyben nyilvánois tárgyalás alapján meghozta a következőző

ítéletet:

Gallyas János Hódmezővásárhelyi születésű és lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, 2 gyermeke van, gazdálkodó, katona volt, 4 elemit végzett, (62 hold földje van), néh. Galyas Sándor és néh. Maczelka Mária.

Bűnös az egy rb. folytatólagosan elkövetett az 1946. évi VII. t. c. 10. §. 3 és 5 bek. alapján a Btk. 52. §. alkalmazásával egy (1) évi börtönbüntetésre, mint főbüntetésre, ezenfelül öt (5) évi hivatalvesztésre és politikai jogai gyakorlatának ugyanilyen időtartamú felfüggesztésére, továbbá ingatlan és gazdasági felszerelés vagyona elkobzására, mint mellékbüntetésre ítéli.

A szabadságvesztés büntetésből a vádlott előzetes letartóztatásával a Btk. 54. §-a alapján 1 (egy) hónapot kitöltöttnek vesz. A szabadságvesztés- büntetést, megkezdésének napjától, a hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztését, a szabadságvesztés-büntetésnek, vagy elévülésének befejezésétől kell számítani. Bp. 488. §-a alapján köteles vádlott az eddig felmerült és az ezután felmerülő bűnügyi költséget az államkincstárnak megtéríteni. A Btk. 52. paragrafusa alapján a népbíróság az ítéletet jogerőre emelkedése után a szegedi államügyészségnek, a I. ny. hivatallal, a Hódmezővásárhely lakáshivatalával, és a szegedi rendőrkapitánysággal, továbbá a szegedi pénzügyigazgatósággal közölni rendeli.

Az államkincstár jogainak biztosítása végett a népbíróság ítélete jogerőre emelkedése előtt a szegedi pénzügyigazgatósággal közölni rendeli.

(…)

dr Kovács László sk. t. elnök. Száraz Ferenc sk.

Szeged, 1949. szeptember 5-én született ítélet ellen a védő semmiségi panaszt nyújtott be, akkor a teljes vagyonelkobzás büntetését módosították, és a tanyát 8 hold földdel visszakapta 1949. január 1-én.

„Ahogy édösapámat elvitték, hamarosan következött utána az anyai nagybátyám, Fejes István is. Ő 118 hold földön gazdálkodott. Pósán volt a tanyájuk. Ő volt akkor a vásárhelyi kisgazdapárt elnöke is. Mindönüket elkoboztak. Őt is bebörtönözték izgatás vádjával, a tanyából elűzték a feleségét a három kis fiával. A tanyában a Petőfi tsz lóistállót röndözött be. Füvesi János volt ott az éjjeliőr. Füvesi János olyan jó középparaszt volt azelőtt, nem volt kulák, de belépött a tsz-be. Mint tsz-tagot, oda osztották be éjjeliőrnek. Egy alkalommal az istállóban tűz keletközött. A lovak is bennégtek. Ráfogták Füvesi Jánosra, hogy ő gyújtotta föl szándékosan az istállót, hogy kárt okozzon a tsz-nek. Füvesi Jánost kapacitálták a szentösi bíróságon, hogy ha azt vallja, hogy Fejes István bíztatására gyújtotta föl az istállót, akkor ő mögmönekül, Fejes Istvánt fogják fölakasztani. Füvesi János azonban nem volt hajlandó a hamis vallomástételre, inkább vállalta a halált. Fölakasztották Szentösön az 50-es évek elején”.

Fejes István gazdálkodása

Fejes István (1919-1988) Vásárhelykutason (a mai Székkutas határában) Puszta 1118/A. sz. alatti tanyájában élt és gazdálkodott a 140 kat. hold - nagyobbrészt közepes és jó minőségú szántóból, kisebbrészt szikes legelőből álló - birtokán. A gazdálkodást apjától, id. Fejes Istvántól 1940-ben vette át. A földművelésből és az ezt kiegészítő állattenyésztésből álló gazdálkodás bércséplő ipari tevékenységgel egészült ki. -
Ez a mellékelt képeken látható gőzgépes cséplő-garnitúrával történt. Ezt id. Fejes István kb. 1917-ben vásárolta. A 8 lóerős gőzgép (önjáró lokomobil) kb. 1917-ben készült. A favázas kivitelű cséplőgép HSCS gyártmányú volt. A cséplőgarnitúra tartozéka volt még egy szalmaelevátor, műhelykocsi, vízszállító tartálykocsi (kb. 1,5 m^3), és egy kézihajtású tűzoltófecskendő.

Az 1947. évi cséplési napló szerint a július 10-től július 30-ig tartó cséplési időszakban 34 környékbeli kisparaszti gazdaságban végeztek munkát.

A kicsépelt gabona mennyisége 1400 q, ebből a gép keresete 66 q.

A tanya a kakasszéki ér déli partján volt, a kápolna dűlőben Kakasszékfürdőtől kb. 2 km-re Székkutas felé. A 3 szobából, 2 konyhából, egy kamrából és egy nyitott verandából álló tanyaépülethez 8 nagyobb és 3 kisebb gazdasági épület tartozott, s a szépen rendezett - belső és hátsó udvarból, valamint nagyméretű gyümölcsöskertből álló - tanyatelket drótkerítés határolta.
A gazdálkodást Fejes István 1949 őszéig folytatta, amikor koholt vádak alapján börtönbüntetésre és teljes vagyonelkobzásra ítélték.

Gőzgépes cséplőgarnitura a személyzettel
id. Fejes István (nagyapa) középen kalapban, zsebbe dugott kézzel
Fejes István (1909-1988) gugol
ifj. Fejes István (1930-) nagymama karján

Fejes István gazdálkodása

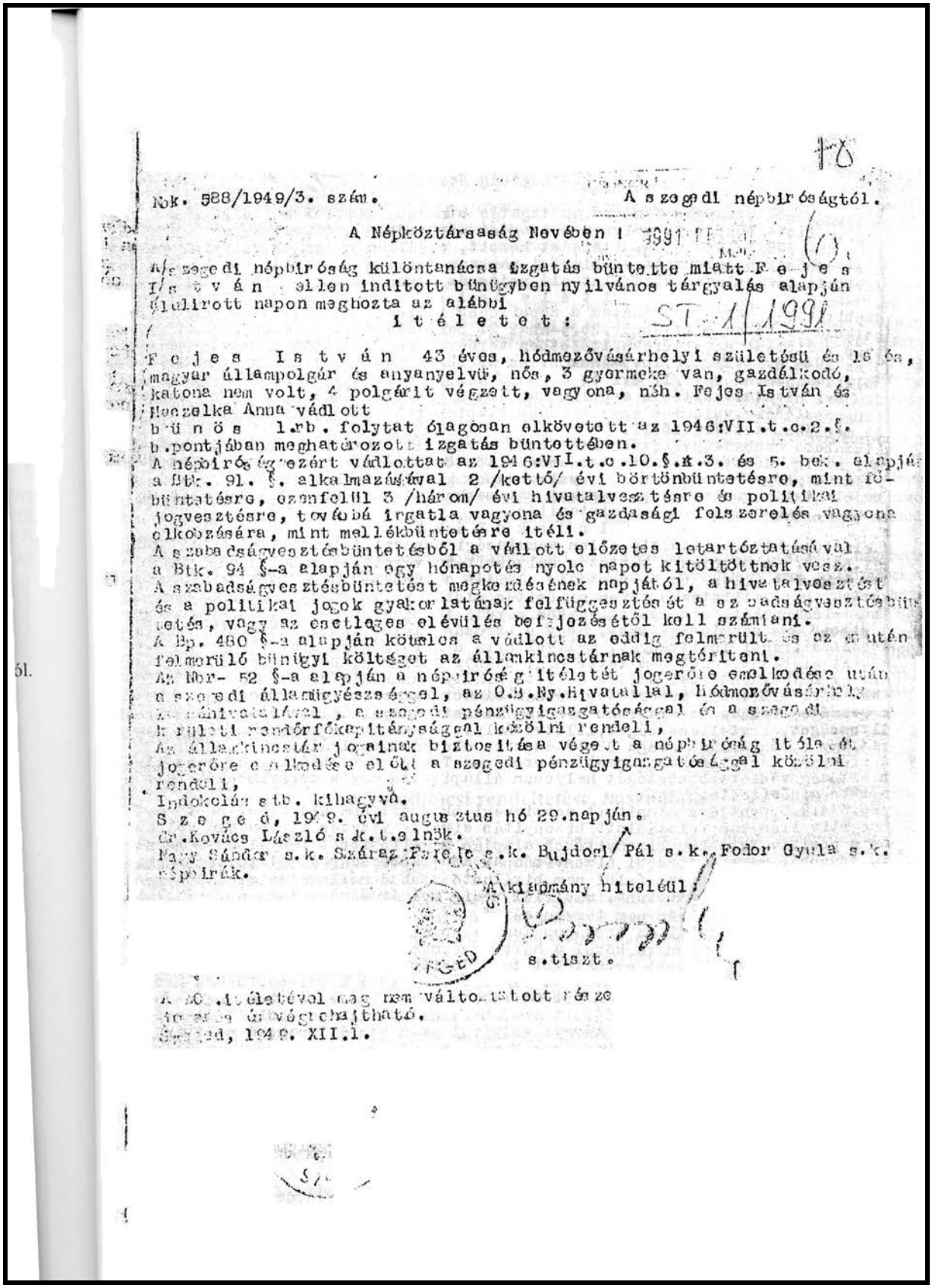

Nk. 588/1949/3. szám. A szegedi népbíróságtól.

A Népköztársaság Nevében !

A szegedi népbíróság különtanácsa izgatás bűntette miatt F e j e s I s t v á n ellen indított bűnügyben nyilvános tárgyalás alapján kihirdetett napon meghozta az alábbi

i t é l e t e t :

F e j e s I s t v á n 43 éves, hódmezővásárhelyi születésű és lakású, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, 3 gyermeke van, gazdálkodó, katona nem volt, 4 polgárit végzett, vagyona, nőh. Fejes István és Haczelka Anna vádlott

b ű n ö s 1.rb. folytatólagosan elkövetett az 1946:VII.t.c.2.§. b.pontjában meghatározott izgatás büntettében.

A népbíróság ezért vádlottat az 1946:VII.t.c.10.§.a.3. és 5. bek. alapján a Btk. 91. §. alkalmazásával 2 /kettő/ évi börtönbüntetésre, mint főbüntetésre, ezenfelül 3 /három/ évi hivatalvesztésre és politikai jogvesztésre, továbbá irgatlan vagyona és gazdasági felszerelés vagyona elkobzására, mint mellékbüntetésre ítéli.

A szabadságvesztésbüntetésből a vádlott előzetes letartóztatásával a Btk. 94 §-a alapján egy hónapot és nyolc napot kitöltöttnek vesz.

A szabadságvesztésbüntetést megkezdésének napjától, a hivatalvesztést és a politikai jogok gyakorlatának felfüggesztését a szabadságvesztésbüntetés, vagy az esetleges elévülés befejezésétől kell számítani.

A Bp. 460 §-a alapján köteles a vádlott az eddig felmerült és az ezután felmerülő bűnügyi költséget az államkincstárnak megtéríteni.

Az Mbr. 52 §-a alapján a népbíróság ítéletét jogerőre emelkedése után a szegedi államügyészséggel, az O.B.Ny.Hivatallal, hódmezővásárhely városi tanácsával, a szegedi pénzügyigazgatósággal és a szegedi kerületi rendőrfőkapitánysággal közölni rendeli,

Az államkincstár jogainak biztosítása végett a népbíróság ítéletét jogerőre emelkedése előtt a szegedi pénzügyigazgatósággal közölni rendeli,

Indokolás stb. kihagyva.

S z e g e d, 1949. évi augusztus hó 29.napján.

Dr.Kovács László s.k.t.elnök.

Nagy Sándor s.k. Száraz Ferenc s.k. Bujdosi Pál s.k. Fodor Gyula s.k. népbírák.

A kiadmány hiteléül:

s.tiszt.

A [illegible] ítélettel egy nem változtatott része [illegible] végrehajtható.

Szeged, 1949. XII.1.

Fejes István ítélete

A HÓDMEZŐVÁSÁRHELYI VÁROSI BIRÓSÁG

3t.11/1991/4/I.

Szabó Mártonné Fejős Katalin semmisség igazolása iránti kérelmo folytún az alábbiakról tájékoztatja Cimet:
Az IM BV Országos Parancsnokságának 11.005-F-120/1991. számú értesitéséből kitűnően Fejős Jánost a Szegtesi Járásbiróság közellátás érdekét veszélyeztető bűntett miatt összbüntetésül (B.823/1953.) 2 év 2 hónap szabadságvesztésre és 3 év közügyektől eltiltásra itélte. A büntetést Fejős János 1953. április hó 9. napjától augusztus hó 17-ig és október hó 27-től 1955. augusztus hó 20. napjáig töltötte. Továbbá 1956. január hó 17. napjától február hó 24. napjáig 38 nap pénzbüntetést helyettesitő szabadságvesztést is kitöltött.
A biróság az értesités másolatát megküldi a Szentesi Városi Birúságnak a további eljárás lefolytatása végett. Cimnek tehát újabb kérelmet nem kell előterjesztenie.

Hódmezővásárhely, 1991. évi szeptember hó 6. napján

Dr. Mucsy István sk.
biró

Szabó Mártonné
Hódmezővásárhely
Józmin u. 18.
6800

Csongrádmegyei Tanács Végrehajtó Bizottság.
Mezőgazdasági Osztálya, Földbirtokrendezési Csoport.
Hódmezővásárhely.

Alulirottak Fejős János Székkutas Puszta 1111.sz.alatti és Fejős Mihályné a férjem Fejős Mihály Székkutas Puszta 970 sz. alatti lakos helyett mint felesége a Magyar államnak átvételre felajánjuk az egyenlő arányban közös tulajdonunkat képező Székkutas Sárosbogárzó düllőben levő s az ide mellékelt Járásbirósági " Szemle" szerinti kült. 33163a sz. tkvi. betétben szereplő 20 kathóld és Fecskés düllőben le vő 16 kathold 1097 □ öl föld ingatlanunkat minden ellen szolgáltatás nélkül.

A felajánlott ingatlan müvelési megosztása a következő

Szántó =	29 kathold	1088	□ öl
Rát =	5 "	1060	"
Ut =		405	"
Szőllő =		510	"
Házhely=		1231	"

A felajánlott összes terület 36 kathold 1097 □ öl. Kataszteri tiszta jövedelme 466.59 aranykorona.
A felajánlott területen kivül Fejős János tulajdonában és saját kezelésében 9 kathold , Fejős Mihály kezelésében a felesége tulajdonát képező 3 kathold 140 □öl marad vissza további gazdálkodás céljára.
A felajánlott ingatlan jelenleg saját kezelésünkben van.
A felajánlott ingatlanon semmi féle épület és felszerés nincs, azt minden felszerés nélkül ajánljuk fel.
Felajánlásunkat azzal indokoljuk,hogy Fejős János saját maga visszaza maradt 9 katholdjénél többet öreg koránál fogva nem tud megmunkálni. Fejős Mihály pedig már 16 hónap óta bizonytalan időre internálvaván,felesége beteges és többet nem bir megmunkálni.
Ezen indokainkal tett felajánlásunkat tesszük azért is mert nem akarunk népgazdaságunknak legkisebb kárt sem tenni azal , hogy munkaképességünket meghaladó munkát igén ylő terület kiessen vagy elvonjukmimagunk a közöségérdekét szolgáló többtermellésből.
Felajánlásunk elfogadását kérve vagyunk
Székkutas 1952. május 31-én.

/ Fejős János/

/ Fejős Mihályné/

Tanuk :

Fejős Mihályné, a földek felajánlása

Márianosztra Or. börtön
munkahely

Törzslapszám: 26-A-228

Személyi igazolvány száma: nincs adatai

Elbocsátólevél

Fejős Mihály

részére

akit 1953. év augusztus hó 28 napján a börtönbe befogadtak és akit a .....
Bp. megyei — bíróság B.II.0022.10/53 számú ítéletével .....
államvagyon miatt 5-évi fegyházra .....-re ítélt, miután szabadságvesztés büntetését kitöltötte, a mai napon szabadonbocsátottam. Nevezett Csongrád m.-re .....
.....-ra utazik. Megérkezésekor a helyi rendőri szervnél köteles jelentkezni.

Személyi adatai: Mádmarosvásárhely-n. született 1901. év szeptember hó 10. napján
foglalkozása földműves, családi állapota nős
Szabadulásakor átvett 106.76 Forintot és egyruhát 76/100 fillért.
Márianosztra 1953. évi október hó 1. napján.

ORSZÁGOS BÖRTÖN P. H. MÁRIANOSZTRA

parancsnok

BV. 4. Elbocsátólevél. 2640/5 — Vörös Csillag Nyomda, Budapest (3).

B.183 sz.

Igazolvány

338-C-891.
törzslap sz.

Igazolom, hogy Fejős Mihály 970 napos
születésű, Mádmarosvásárhely illetőségű 1902 éves, földműves foglalkozású
Fejős Mihályné sz.: Tarcsa Erzsébet
a szentesi Megyei bíróság / Járásbíróság illetőleg legfelsőbb
bíróság B.183/53. számú ítéletével befejezett bűnügyben közel erőszak bűntette miatt
reá jogerősen kiszabott 8 (nyolc) havi börtönből álló szabadságvesztésbüntetést
a szentesi járásból megyebírósági börtönben / országos börtönben a mai napon kitöltötte.
Szegény családos sorsa javítása
Fejős

Jelen igazolvány tulajdonosa kiszabadulásakor 306 forint 30 fillér készpénzt kapott
kezeihez, és pedig [306 forint 30 fillért tulajdon pénzéből,
[..... forint ..... fillért ezen börtön / országos börtön segélyalapjából.

Megyebíróság börtön.
Ország börtön.

Fejős
1954. évi január hó 28 napján.

JÁRÁSBÍRÓSÁG SZENTES

vezető.

13. A. Az elbocsátottaknak szóló igazolvány. 76.711/5. — Vörös Csillag Nyomda, Budapest (IM). 806

Fejős Mihály és Mihályné szabadulása

Rostás Ferenc: (1930.; anyja neve: Muzsik Etelka;
lakása: Székkutas Murgács Kálmán u. 3.)

A gyermekkorában a Csicsatéri dűlőben laktak 1764. szám alatti tanyában. 14 hold földön gazdálkodtak. Volt traktoruk és cséplőgépet béreltek hozzá. A cséplőgarnitúrával bércséplést végeztek a környéken nyaranta. 1950-ben járták a rekvirálók a tanyavilágot. Végigjárták a tanyákat, s ahol találtak a padláson akár csak egy zsák búzát is, elvitték. A tanyai nép éhezett. Nem volt az embereknek kenyere. Elrendelte a hatóság, hogy a cséplőgép tulajdonosok a főcséplés megkezdése előtt 3 napig előcséplést végezzenek. Az előcséplés nagyon nehéz munka volt. A gazdák a learatott gabonájukból odavittek a cséplőtulajdonos tanyájába egy-egy megrakott kocsi learatott kévés búzát. Körülbelül 8-10 keresztnyi volt egy kocsin. A cséplőgép 10-20 perc alatt elcsépelte egy ember tulajdonát, de nem bírtak haladni mégsem, mert négyféle könyvbe, listára is be kellett vezetni az adatokat. Mindenki sürgette a cséplőgép gazdáját, hogy az övé is mielőbb sorra kerüljön, hogy aztán vihessék a malomba, kicseréljék lisztre, és süthessék belőle otthon a kenyeret a családnak. Ezzel aztán kihúzták addig, amíg a cséplőgéppel és a hozzájuk elszegődött munkásokkal végighaladtak a tanyasoron, és elcsépelték az egész asztagot. Ebből tudtak enni adni a cséplőgép munkásainak is. Az előcsépelt egy kocsira való gabonából is tartoztak a parasztok beszolgáltatást adni.

Rostás Ferencék 1951. nyarán is vállaltak cséplést. Ő már akkor 21 éves volt, ő volt a géppel, mint a cséplőgarnitúra üzemeltetője. A falutól délre eső határrészre osztották be csépelni a gépjüket. A cséplés megkezdése előtt a gépészeknek esküt kellett tenni a tanácsházán, hogy a mázsakönyvet pontosan fogják vezetni. A mázsakönyvbe bekerült a gazda neve, és minden mázsálás eredménye abban a sorrendben, ahogy mértek. Ezért a gépész és a bandagazda volt a felelős. Már akkor volt a cséplésnél ellenőr is.

Mivel őt július 28-án behívták katonának, az apja vette át a helyét a cséplőgép mellett. Mindig lesték a kukoricásból a spiclik, hogyan folyik a munka. A gazdák mindenütt megpróbálták rávenni a gépészt és a bandagazdát, hogy egy kicsit bővebben mérjenek, vagy egy-két zsákot csúsztassanak el mérés nélkül, hogy nekik is maradjon valami, mert a gabonát már onnan a gép mellől vinni kellett a beadásba, be sem került a magtárba, fel sem került a padlásra. Ha gyenge volt a termés, csak a fejadagot hagyták meg (fejenként 2 mázsát egy évre), de sokszor előfordult, hogy vetőmagnak való már nem maradt. Minden este, mikor befejezték a cséplést a géppel, a gépésznek be kellett menni a faluba a tanácsházára jelenteni az aznapi cséplés eredményét, akármilyen messzi is voltak kint a határban. Aki dolgozott már cséplőgépnél, tudja, hogy a forró nyári napsütésben, szálló porban, milyen nehéz, emberpróbáló munka az. Sem fürdési lehetőség, sem nyugodt fekvőhely nincsen. Az itatóvályúban mosakodtak, a frissen csépelt szalmában aludtak, nappal a legyek, éjjel a szúnyogok gyötörték az embert. Hajnalban keltek, sötétedésig dolgoztak, s akkor még minden este be kellett gyalogolnia a gépésznek a faluba jelentéstételre. Ezt így megkívánták.

Id. Rostás Ferencet egyik nap bejelentették a spiclik, hogy az egyik tanyában a gazdával bizalmasan beszélgetett. Rögtön kiküldték az ellenőrt, aki megállapította, hogy a gépész a gazdának bővebben mérte a búzáját, „mérési csalás” történt. Még onnan a géptől elvitték az ÁVO-sok. Beültették a „meseautóba”, elvitték haza a saját tanyájába, ott tettek egy kört az udvaron, de nem engedték kiszállni, nem búcsúzhatott el a családjától, csak látták, hogy viszik. Id. Rostás Ferencet (1904. anyja neve: Héjja Julianna) 1951. szeptember 13-án vitték el. Esős nyár volt akkor, azért nyúlt ki a cséplés szeptember közepéig. A traktort, a cséplőgépet és a tanyában lévő műhelyt elkobozták, elszállították a gépállomásra, amely a (Topa) Rostás József gépműhelyéből alakult, amikor azt is elvették a tulajdonosától. „Az volt a célja ennek az egésznek, hogy megszerezhessék ingyen a cséplőgarnitúrát”.

Id. Rostás Ferencet másfél évre ítélték. Inotán töltötte a büntetésének idejét. Egy asztalosműhelyben dolgozott, mint rab.

Rostás Ferenc és családja, a kép jobb oldalán a veje, Pető Ernő

Láda Albertné (született Ravasz Mária Ilona 1935.; anyja neve Rezes Molnár Mária; lakása: Székkutas IV. kerület 64. szám)

1944-ben a nagyapjáékkal együtt laktak. A nagyapja Rezes Molnár Imre (1860 – 1945), volt a tanya tulajdonosa. Velük lakott még ott a nagybátyja is, Rezes Molnár János. Amikor a szovjet csapatok elfoglalták az országot, ezen a területen is átvonultak. Hozzájuk is bementek az orosz katonák. A bátyja feküdt az ágyán, mert fájt a lába. Értett a rádiók szereléséhez, javításához. Az asztala a szobájában tele volt alkatrészekkel és rádiókkal. Kutason az oroszok a „főhadiszállásukat" a Cs. Hódi Sándor tanyájában rendezték be. Akik bementek hozzájuk, utasították a bátyját, hogy készítsen nekik rádió adó-vevő készüléket, hogy fel tudják venni a kapcsolatot a Cs. Hódi-tanyában lévő parancsnoksággal. A bátyja nem tudott ilyet csinálni nekik, nem volt hozzá alkatrésze. Akkor felszólították, hogy menjen velük. A két rádiókészülékét vitették vele a hóna alatt. Volt egy német gyártmányú motorkerékpárja is. Az oroszok kémnek nézték. Bekísérték a faluba. A katolikus templommal szemben lévő iskola játszóterén agyonlőtték és otthagyták. Két nap múlva szóltak nekik a faluból Tóth Imre, Csabai Lajos hentes és Nagy Sándor szíjgyártó, hogy ott fekszik halva a bátyjuk az iskola gyepjén. Egy szamárhúzta kocsival vitték haza a tanyába. Deszkából szögeltek neki egy faládát koporsónak, abban temették el a kert végében. Még most is ott nyugszik a tanya kertjében.

Azután hogy a nagybátyját agyonlőtték az oroszok, a családot „ osztályidegenként" kezelték. Állandó üldöztetésnek voltak kitéve.

Mária Szőkehalmon végezte az elemi iskolát, de negyedik osztály után átíratkozott Orosházára a polgáriba. A polgári iskola a kommunista rendszerben általános iskolává alakult. Amikor Mária

nyolcadikos lett, az anyját behívatta az igazgatónő, és megmondta neki, hogy náluk nem tanulhat a lánya. Szinte kiseprűzték onnan. Így újból Szőkehalomra íratkozott át, és ott fejezte be az általános iskolai tanulmányait. Később Székkutason a dolgozók iskolájában az esti tagozaton akart középiskolában tanulni tovább, de a tanácstól megfenyegették Szénássi Gyula iskolaigazgatót, hogy Ravasz Máriát és Fejős Katit húzza ki a névsorból, pedig nem voltak kulákok. Nemcsak őket üldözték, hanem a körülöttük lakó szomszédokat, rokonokat, ismerősöket is.

A nagyobb birtokosokat pusztították ki először a vagyonukból. Aki tudott, külföldre menekült, a többieket kitelepítették, bebörtönözték, vagyonukat elkobozták.

Akinek 25 hold földjénél többje volt, vagy 350 aranykorona értéket meghaladta a tulajdonában vagy bérletében lévő föld, azt „kuláknak" minősítették. A terményekből és a jószágból beadást kellett adniok, így: tej, tojás, állatok, disznózsír, gabona, kukorica stb. Mindig járták a tanyákat az ellenőrök, végrehajtók, besúgók. A „szabotálás" volt az egyik főok, amely alapján börtönbe vitték a parasztokat.

Fejes Istvánék a mostani sertéskombinát melletti tanyában laktak. A családfőt az elsők között már elvitték, és lecsukták „izgatás" vádjával. A felesége három kiskorú gyermekével egy órányi időt kapott a tanya elhagyására. Lantos János szomszéd átment hozzájuk lovas kocsival, a legszükségesebb holmikat felrakták a kocsira, és átvitték hozzájuk, onnan szállították azután tovább magukkal, ahová költöztek. Kardos Lajos volt azon a vidéken a termelőszövetkezet szervezője, aki csőre töltött puskával zavarta ki őket a tanyából. Azt mondta, aki hátra mer nézni, azt lelövi. Az asszony kézenfogva menekült ki a tanyából a gyermekeivel végig a bejárón, nem mertek hátrapillantani sem. (Ebben a tanyában történt később az a tűzeset, amely az akkori éjjeliőr, Füvesi János felakasztásával végződött.)

Amiért segített menekíteni Fejesnét Lantos János, három holdas parasztot is kiüldözték a tanyájából. Hol egyik tanyában húzta meg magát, hol a másikban. Magányos ember volt, nem volt senkije, de akik befogadták, azokat is zaklatni kezdték. Ekkor eszkábált egy bódét magának, szerelt alá négy kereket, abban lakott. Ha egyik helyről elküldték, másik tanyába húzatta el a „lakókocsiját". Végül a Ravasz Máriáék tanyájában kötött ki. Ott lakott a gyepen a bódéjában évekig. Onnan került kórházba, mikor egyszer beteg lett. Ott aztán meghalt.

A parasztokat kiírták, hogy lovaskocsival vigyék a végrehajtókat a tanyák közé foglalni; de olykor gyalogosan mentek a végrehajtók, vagy váratlanul beléptek, esetleg hallgatóztak is, kémlelődtek a tanyákban, mielőtt beléptek az ajtón. Ravaszék szomszédjában Koncz Sándorék laktak. A Mária édesanyja, Ravaszné átment hozzájuk beszélgetni. Konczné egyedül volt otthon. Elmondta neki, hogy még van 30 forintja, azt kenyérre tartogatja. Meg is mutatta, a zsebében tartotta, onnan húzta elő. Akkorra belépett a két végrehajtónő, akik nagyon rámenősek voltak az adóbehajtásban. Meghallották, hogy miről folyt a beszéd. Ravasznét elzavarták, Koncznét pedig felszólították, hogy adja át a nála lévő pénzt adótartozásának fejében. Konczné a kezében szorongatta már akkor a pénzét. Dulakodni kezdtek, hogy elvegyék tőle. Akkor Konczné a pénzt bekapta a szájába. A végrehajtónő torkolászni kezdte, de ő inkább lenyelte, de nem adta oda nekik az utolsó „garasát". Mindezt azután mondta el Konczné Lidika néni Ravaszéknak, amikor a végrehajtónők elmentek. (Ezek a végrehajtók motozták meg a Rózsa Imre húgát úgy, hogy az utána a kútba ugrott szégyenében, és oda is veszett).

Az eset után felmentek a végrehajtónők a padlásra, hátha ott találnak valamit. Nem volt ott már más, csak egy darab nagyon avas szalonna, szinte már ehetetlenre keseredve. Azt elvitték. Másnap kiüríttették a Hangya Szövetkezet egyik kirakatát, oda kiállították a szalonnadarabot, és fölé írták: „Ilyen étellel eteti a kulák a cselédjét". Így uszították a szegény embereket a módosabbak ellen. Állandóan folyt a gyűlöletkeltés, az emberek egymásra uszítása.

Kovács István nagyapjáék, Olasz István bácsiék közeli szomszédok voltak. Ravasz Máriának már szőkehalmi iskolás korában kezdett udvarolni Kovács Pista. 1949-ben jegyezték el egymást.

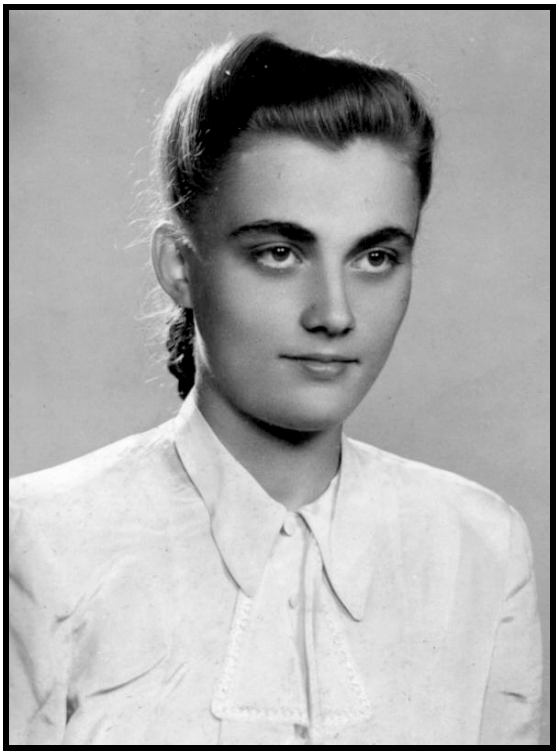

Kovács István *Ravasz Mária Ilona*

„ Pityu szép, szálas termetű, erős fizikumú, sötétbarna hullámos hajú, barna szemű fiatalember volt. Senki nem tudta lebirkózni, ha játékból összemérték az erejüket a többi fiúval. Kifelé mindig vidámságot mutatott, de lelkében nagyon csalódott volt, elsősorban a családi helyzete miatt. Soha nem bírta feldolgozni magában, hogy a szülei elváltak, s főleg, hogy az anyja férjhez ment Halmi Jánoshoz. Halminak Pityu mindig az útjában volt. Csak anyagi okokból tűrte meg kisebb korában a háznál, ugyanis Pityura ráíratott az édesapja, Kovács Ernő 10 hold földet, amikor megszületett, és ezt Halmi használta a feleségével, Olasz Irénnel együtt. Kisfiú korában ha tehette, mindig a nagyapjáéknál, Olasz Istvánéknál tartózkodott Pósán. Hódmezővásárhelyen a Kovács-Küry református elemi iskolába járt. Utána elvégezte a polgárit is. Elemi iskolás korában többször előfordult, hogy elszökött otthonról, és kigyalogolt Pósára a nagyszüleihez (16 kilométer). Nagyon ismerte a járást a dűlőutakon, mert sokszor meggyalogolta ezt a távolságot a várostól a nagyapja tanyájáig. Ilyenkor a nagyanyja, Olasz Istvánné, született Halász Szabó Eszter vitte vissza másnap lovaskocsival. A polgári iskola befejezése után katonaiskolába íratkozott. Pilóta akart lenni. 1944-ben, az oroszok bejövetele idején kivitték az iskola tanulóit nyugatra. Németországból jött haza 1947 tavaszán – hivatalosan. Hogy ott kint merre járt, arról nem szeretett beszélni. Hazatérése után mindig a nagyapjáéknál tartózkodott Pósán. Segített a nagyapjának a gazdálkodásban és vezették a szeszfőzdét. Mint „ megbélyegzett” élt itthon.

A tanyájuk mellett működött a Pósahalmi Olvasókör. Itt szervező lett. Sok barátra tett szert. Jókedélyű, barátságos, beszédes természete miatt szerették a társai. Szeretett táncolni, tudott is, az italt csak mértékkel fogyasztotta. Vasárnap délutánonként Kakasszékre jártunk szórakozni. A Vacsi-vendéglőben szólt a zene. Sokszor átmentünk a strandra is. A kabinok melletti gyepen leterített pokrócokra letelepedett a fiatalság. Murgács Kálmán bácsi volt a társaság lelke, akit politikai okok miatt kitiltottak a fővárosból, és Vásárhelykutason töltötte száműzetésének éveit. Nagyon összetartotta az ifjúságot. Nemcsak a faluban adott zeneórákat, hanem gumicsizmában, viharvert esőkabátban járta a tanyákat is. Nyáron pedig vasárnaponként együtt énekelte velük sajátszerzeményű dalait. A szőke asszony… kezdetűt, meg azt, hogy Kakasszéki halastóban tizenhárom liba úszik egy sorban… Ő szerezte a kutasiak „himnuszát” is:

„Kutas, Kutas, de drága szülőfalunk,
Már mi téged hűtlenül el nem hagyunk
A gyermekévek emléke szívünkben örökké él,
Kutas, Kutas ez a dal rólad mesél.

Kutas, Kutas, te csodás sík rónaság,
Itt ringatta bölcsőnket édesanyánk.
Hófehér kis tanyánk körül, diófán rigó fütyül.
Kutas, Kutas a madár is néked örül."

Az éneket mandolinját pengetve maga kísérte, s velünk együtt énekelt. Tanítgatott bennünket ezekkel a szavakkal: „Tudjátok mit, ért bennünket sok pofon az életünk folyamán, de csak arra vigyázzatok, le ne zülljetek, mert akkor örülnek csak igazán a kommunisták." Tudott a Fehérgárda Mozgalom szerveződéséről is, és nagyon egyetértett velünk az elveinkben, hiszen ő már megismerte belülről a Markó utcai börtönt, mielőtt ide került közénk.

Megtanított bennünket a mindennapi imádságára is. Még most is el tudom mondani sok év után. Így hangzik:

Terád hagyatkozom édes jó Istenem,
Szent tetszésed szerint cselekedjél velem,
Te tudod legjobban, mi használ javamra, káromra,
Fölséges Úristen, jöjj, légy oltalmamra!

Murgács Kálmán

Pontosan nem tudni, mikor kezdődött a Fehérgárda mozgalom. A szervezés Budapestről indult. Nyilvántartották a megbélyegzetteket. Azokat keresték meg először. Blahó Jánosnak is volt valami priusza, aki orosházi lakos volt. Ők ketten lettek az itteni csoport szervezői, vezetői. 1949 őszén kezdtek el gyűlésezni. Az ellen tiltakoztak, hogy ne vegyék el a parasztság vagyonát. Pestről kapták a leveleket. Onnan kaptak fegyvereket is. Sokan jártak a szeszfőzdéhez. Gyakran jöttek a finánc ok is Hódmezővásárhelyről a pálinkafőzést ellenőrizni. Azok is benne voltak a szervezetben, a helyi rendőrök közül is többen. Például egy Takács Ferenc nevű is.

Történt egy eset a rendőrökkel kapcsolatban. Nekünk volt egy macskánk, amelyik rákapott a galambokra. Szóltunk Pityunak, hogy jó lenne, ha lelőné, mert mind elhordja a kisgalambokat a padlásról. Pityu egyik nap el is jött, le is lőtte a macskát. A fegyver dörrenését azonban valaki meghallotta, és azonnal bement a faluba, jelentette a rendőrségen. A rendőrök hamarosan ki is jöttek hozzánk. Ott nyomban Pityut megbilincselték, a pisztolyát elkobozták, és elindultak vele a falu felé,

hogy bekísérjék az őrsre. Én azonnal biciklire ültem, bekerékpároztam Orosházára, jelentettem Blahó Jánosnak, hogy Pityut letartóztatták. Blahó tüstént mozgósította az embereket a Kovács Bálint tanyájába, hogy elinduljonak a Pityu kiszabadítására. Éjfélre járt az idő, mire összegyülekeztek, de akkorra már ott volt közöttük Pityu is. Hogy mit mondott a rendőröknek, mit nem, de azok elengedték. Csak a fegyverét vették el tőle, neki meg azt mondták, hogy reggel jelentkezzen az őrsön. Ő azonban nem jelentkezett, sőt nem is mert otthon tartózkodni egy darabig, míg aztán egy idő múlva üzentek neki, hogy hazamehet, nem bántják. Sok barátja volt a rendőrök között, azok simították el az ügyét.

A Pestről kapott leveleket a lányismerősök hozták, vitték Orosházára Pósáról, vagy Vásárhelyről a fináncoktól Pósára. Én gyakran vállaltam a postás szerepét. Többször jártam Blahó Jánoséknál is Orosházán, akik a Bercsényi utca 15. szám alatt laktak. Ismertem a feleségét, láttam a kisfiukat is.

Blahó János magas, gesztenyebarna, jómegjelenésű, barátságos, de nagyon határozott kiállású ember volt. Amikor együtt voltak Pityuval, érzett rajtuk az a nagy egyetakarás, összetartozás. Egyszer Orosházán Margit-napon arra ittak, hogy a bajtársaikat soha nem hagyják cserben, de az országot sem hagyják el.

A Szabad Európa rádión keresztül is jöttek az ütenetek, bíztatások. A gyűléseket a különböző tanyákban tartották a lakáson belül a szobában vagy a konyhában, de olyan is volt, hogy kint a szabadban, az udvaron beszélgettek. A finánc is hoztak fegyvert, amikor jöttek ki ellenőrzésre.

Ez a mozgalom annyira előrehaladott volt már, nem sok idő kellett volna neki, hogy kirobbanjon. Fegyverlerakatuk is volt valahol. Orosházán az asszonyok, a Fehérgárda tagok feleségei, hímezték a zászlót. Már majdnem kész volt. Hárman varrták egyszerre, úgy fértek hozzá. Csonka-Magyarország, felette kereszt, nemzetiszínű alapon.

Később a levelek már egyenesen a Pityu nevére jöttek. Az utolsó levél teljesen üres volt. A borítékban nem volt semmi. Pityu velem küldte be Blahó Jánosnak Orosházára ezt a levelet. Amikor Blahó fölbontotta, azt mondta: „Na, mostmár végünk, lehet, hogy sohsem látom a fiamat többé".

Nemsokkal ezután jött egy üzenet Vásárhelyről a fináncoktól, hogy vagy Kovács Pista, vagy a menyasszonya menjenek be. Én mentem be a Pityu anyjáékhoz a Csík utca 18-ba. Három finánc fogadott. Szinte könyörögtek, hogy beszéljem rá a vőlegényemet, hogy sürgősen hagyja el az országot, mert baj van. De Pityu nem ment. Azt mondta, volt ő már hontalan, nem kér mégegyszer belőle. Nem akarta a bajtársait cserben hagyni. Semmitől sem félt jobban, mint az erkölcsi haláltól, ezt gyakran említette. Utána Blahó Jánossal is beszéltek, de ő sem ment el.

1950 őszén kezdték a fehérgárdistákat összeszedni. Szinte egy hónap leforgása alatt összeszedték őket. Pityut úgy fogták el, hogy behívták a fináncokhoz a szeszfőzde ügyében Hódmezővásárhelyre. Onnan elment az anyjáékhoz a Csík utcába, de ott már várták az ÁVO-sok. Onnan vitték el. Az Olasz nagyszülőket is többször kihallgatták. Éjszaka mentek hozzájuk házkutatásra. A nagymama, Olaszné háromszor kapott szívinfarktust. A harmadik örökre elvitte. 1950 decemberében halt meg. Nagyon aggódott kedves unokájáért, akivel nagyon szerették egymást. Nem érte meg a kivégzését, még tán ez szerencse volt a szerencsétlenségben."

——— — ———

Dura Imréné: (született: Szuromi Sára; 1929.; anyja neve: Szuromi Rozália; lakása: Székkutas Béke utca 23.)

Sárika is Pósán nőtt fel, bérlők voltak a Cs. Hódi Sándor kis tanyájában, amelyhez 50 hold föld tartozott. Azt bérelték.

Amikor bejöttek az oroszok, ott táboroztak le egy éjszakára abban a tanyában, ahol ők laktak. Ő már jól fejlett, nagyocska lány volt, a szülei féltették, mert igen rossz hírek előzték meg a „felszabadító" orosz katonákat. Az ól padlásán csöves kukoricát tároltak. A kukoricahalom mögött csinált neki az apja búvóhelyet. Ott vészelte át az éjszakát, szinte moccanás nélkül, nehogy észrevegyék. Az anyjával tyúkokat, kakast vágattak, megfőzették vele. Az Olasz szeszfőzdéből hoztak át pálinkát, finom szörpöket. Ott ettek, ittak, mulattak, dorbézoltak reggelig. A tanya köré gépágyúkat állítottak. Másnap elmentek, otthagyták a szörpös üvegeket a maradékkal, de elvitték a két szép ökröt, a Kaszást meg a Villást. Ez utóbbi szép villás szarvú magyar ökör volt. Hagytak helyette két kis vörös rövidszarvú

tehenet, amelyektől elkapták a száj és körömfájást a megmaradt szarvasmarhák. Az apja gyógyítgatta őket, csupa seb volt a szájuk és a patájuk. Végül mind meggyógyultak.
A gazdáék a városon, Hódmezővásárhelyen figyelték a marhavásárokat, hátha feltűnik a két szép ökrük. Egyszer aztán rájuk ismertek, és sikerült is visszavásárolni őket. Mindnyájan örültek nekik.

Sárikáék szülei is „kulák-listára" kerültek, mint nagybérlők, habár egy csepp saját földjük sem volt. Örökké zaklatták őket. Ha elcsépeltek, a fejadagot, vetőmagot meghagyták, de a termés többi részét be kellett szolgáltatniuk. Fizettek is érte valamennyit, de már másnap hozták az adótartozást, azt kellett kifizetni belőle. Jöttek, megszurkálták a szalmakazalt, hátha elrejtettek oda valamit. Jött a végrehajtó szétnézni, hogy mi van elvinnivaló. Ősszel, ha teli lett a góré kukoricával, kijöttek a közellátástól, megszámlálták az állatokat, ahhoz megállapították, mennyi kukorica maradhat, a többit 48 órán belül be kellett szállítani az apjának – morzsolva.

Csávássy Hódi Sándor és a felesége nagyon jó gazdák voltak, nagyon jó emberek is. A fiuk katonatisztként szolgált, már az oroszok bejövetele előtt kiment külföldre, nem is jött haza többé. Ausztráliában kötött ki. Ott megnősült, gyerekei is lettek. Itthon először a nagyobb gazdákat vitték el. Nem kellett ahhoz különösebb ok, csak éjszaka jött a dzsip, és elvitték. A városon a Petőfi utcában laktak. Mindenüket elvettek: földjüket, állataikat, gazdasági felszereléseiket, házat, mindent. Azt megengedték nekik, hogy a mosókonyhában lakhatnak. Cs. Hódi Sándort lecsukták valamilyen oknál fogva, addig a felesége egyszer csak felakasztotta magát, de az is lehet, hogy mások tették ezt is vele. A férje öregebb korában kikerült a fiához Ausztráliába. Ott halt meg. Kajtár Lajos bácsi volt a jó barátja itthon, neki írta levélben, hogy a menye soha nem szólt hozzá egy szót sem, annyira „szerette".

Sárika, mint nagylány, a Pósahalmi Olvasókörbe járt szórakozni. Ott jöttek össze a környékbeli fiatalok minden csütörtökön este. Az olvasókörnek egy időben Kovács Pista volt a vezetője. Kovács Pista magas, fekete göndör hajú, nagyon mosolygós, barátságos fiú volt. Nem nézett le senkit. Egy kicsit bohém, de ugyanakkor csiszoltabb, műveltebb volt, mint az ottani parasztfiúk. Az iskolai végzettségét nem tudja, de látszott rajta, hogy több helyen megfordult más környezetben is. Az olvasókörben sok szép érdekes dolgot csináltak. Némelyek citeráztak, a többiek táncoltak rá, vagy csak beszélgettek. Bálakat is rendeztek. Színjátszó kör is működött. Például a „Gyimesi vadvirág" című darabban Sárika volt a „vadvirág", Juhász Nagy István a „vőlegény". Fénykép is készült róla. Az a Juhász Nagy István, aki később öngyilkos lett a börtönben, amikor mint fehérgárdistát elhurcolták.

„ Mi is vihette bele ezeket a fiatalokat a Fehérgárda Mozgalomba? Ezek a Kovács Pistáék nem voltak olyan gazdagok, olyan buták sem, hogy nem tudták volna megítélni a következményeket, mert akkor olyan világ volt, hogy hallgatni kellett. Hallgatni arany! – ez volt a megmaradás kulcsa.

Mi a Fehérgárda mozgalomról nem tudtunk semmit, csak amikor összeszedték az embereket a környékről, és Kovács Pistát is elvitték, akkor döbbentünk meg nagyon. S amikor Pistát kivégezték, nem tudtunk napirendre térni fölötte. Olyan ember mondta, aki látta a kivégzést, hogy emelt fővel ment az akasztófa alá is. Nem tudták megtörni, még ott sem veszítette el a büszkeségét, vagányságát.

Nagyon sajnáltuk, és aztán még jobban féltünk. Hogy kik mit ígérhettek nekik, hogy belementek ebbe, nem is tudom elképzelni!"

Pósahalmi olvasókör

Rostás Flórián:(1926.; anyja neve: Pál Mária;
lakása: Székkutas, Béke utca 67. szám)

Flóri bácsi most 77 éves, sovány, szemüveges, derűs arcú, szavú ember. Még most is gazdálkodik, pedig már régóta falusi lakosok a feleségével együtt. Most is tartanak a háznál lovat, disznót, baromfit. A tanyájuk Pósán volt, 41 hold föld tartozott hozzá, azon gazdálkodott Rostás Márton és családja. Ő a kisebb fiú, a bátyját is Mártonnak hívták, mint a édesapját.

„A rekvirálás már 1946-ban elkezdődött, és utána évente ismétlődött -, kezdi az emlékezést. „Olyan embereket küldtek ki a hivatalból, akik azelőtt már foglalkoztak jószággal: hentest, disznókereskedőt, marhakupecot, és az állomány bizonyos százalékát vitték el. Odajöttek hárman, egy közülük rendőr volt. Megszemlélték az állományt, aztán rámutattak, hogy azt az ökröt, marhát, azokat a sertéseket kell bevinni. A nagyját és a szebbjét válogatták ki. A marhát lábon kellett behajtani a gazdáknak Hódmezővásárhelyre a piactérre. A disznókat egy Nagy József nevű ember szállította a mázsaházhoz, aztán onnan vitték tovább. A gazdák összefogtak, a kiszemelt szarvasmarhákat egy csordába tereltek 25 – 30-at is, és két ember behajtotta őket a piactérre. Egyszer én is hajtottam egy csordát a szomszéd Mérai Kálmánnal, hiszen akkor még fiatalok voltunk.

Ha észrevettük, hogy a tanyasoron jönnek a rekvirálók, akkor a disznókat gyorsan behajtottuk a kukoricásba, az ökröket meg elhajtottuk a nagyapához a másik tanyára. Néha sikerült megmenteni valamennyit, de ez sok izgalommal, rettegéssel járt. Az elrekvirált jószágért fizettek egy szatyorra való pénzt, de az olyan értéktelen volt, hogy vettem rajta egy pakli dohányt, meg cigarettapapírt, de már gyufára nem tellett belőle.

Aztán a beadás korszaka következett. 1947-48-ban még mértékkel csinálták. Ha bevittük, amit kiírtak, a többit meghagyták. Így megmaradt a fejadag, 220 kilogramm fejenként, és a vetőmag, de később már azzal sem törődtek, ha nem maradt a gazdáknak kenyere és vetőmagbúzája. 1947-ben már ellenőrt állítottak a cséplőgépekhez, nem lehetett csúsztatni a mázsálásnál. A kukoricát is be kellett szolgáltatni, nem maradt az állatoknak takarmány. A beadott gabonáért is fizettek valamicskét, de nem nagyon csörgött a zsebben. A föld aranykorona értéke alapján írták ki, hogy mennyi marhát, disznót, tejet tojást kell beszolgáltatni. Minden levágott sertés után 3 kilogramm zsírt kellett beadni.

Az adó is magas volt. Ha valaki kifizette az adóját, újra vetettek ki rá fizetnivalót, ezt már nem bírtuk kifizetni. Akkor jött a végrehajtó. Kiírták a gazdákat „robotba”, berendelték őket a tanácsházához kocsival, lóval 3-4 fogatot is naponta, azoknak kellett hordani a végrehajtókat a tanyákra. Esetenként rendőr is ment velük. Volt egy végrehajtónő is, az volt a legkegyetlenebb. Még az asszonyokat is megmotozta, hogy az eldugott pénzt, ékszert meglelje. Lakott a pusztában egy öreglány a testvérével. Azt megmotozta ez a végrehajtónő oly módon, hogy ott a kocsis és a másik végrehajtó előtt még az altestébe is belenyúlt. Az meg úgy szégyellte magát emiatt, hogy beleugrott az udvaron lévő kútba, bele is halt. Máskor ugyanez a nő a nagybeteg asszony alól kihúzta a fehér lepedőt. 1952 végére már úgy elvittek mindent a végrehajtók, hogy csak családtagonként egy ágyat, abban egy paplant, párnát, lepedőt hagytak, de elvitték a szekrényt, sublótot, a nagy asztalt, ágyneműket, a gazdasági kisgépeket, mint a daráló, morzsoló, szecskavágó, rosta, mézpörgető – ez már luxusnak számított. Tiszta takarítást csináltak.

Vége hossza nem volt a parasztok zaklatásának. Kiment két erős munkabíró ember, és végigjárták a tanyákat pusztán azért, hogy megmérjék, az előírásnak megfelelő sortávolságra vetették-e a cukorrépát. Kihúzták a csizmaszárból a colstokot, és mérték a répa sortávolságát – ketten -, nehogy elszabotálja a paraszt a földet az ipari növényektől, és esetleg kukoricát vessen bele az állatai számára, vagy búzát, hogy legyen kenyere.

A Kovács Pistáék tanyája közel esett hozzánk. Jó komák voltunk. Sokszor biliárdoztunk együtt a körben. Hetente háromszor is találkoztunk. Egy alkalommal említette Pista, hogy pilóta akart lenni, és azt is mondta egyszer, hogy amikor lezuhant a repülőgép, amelyiken vezetni tanultak, őt az ejtőernyő mentette meg. 1947 után már nem volt katona, mindig otthon dolgozott a nagyapjával, sokat tartózkodott az olvasókörben is. Ifjúsági vezető is volt egy ideig. 1949 késő tavaszán hívott engem is a Fehérgárda mozgalomba. Akkoriban kezdődött a szervezkedés. Egyik napon átjött hozzánk. Tele volt pisztollyal. Hordta a derékszíjára erősítve az övtáskában. Szinte nem is titkolta. Én és az édesapám kint voltunk éppen az udvaron. Kovács Pista csak előrántotta a pisztolyát, célbavett egy kakast a kapirgáló baromfiak közül, és éppen fejbe találta.

Édesapám akkor kitiltotta Kovács Pistát a tanyánkból. Azt mondta neki, hogy tegye el a pisztolyt, de ide ne jöjjön többet, mert ő olvasta, hogy Oroszországban is ebben a Fehérgárda mozgalomban 180.000 embert pusztítottak el. Mondta nekünk is, a fiainak, hogy ne menjünk bele, mert ezt biztos olyan emberek szervezik, akik bele akarják vinni a parasztságot a bajba. Az én édesapám nagyon szeretett olvasni, sokmindenről értesült az elolvasott könyvekből, tájékozottabb volt a világ dolgairól, mint paraszttársai.

Azért egyszer csak átmentem Kovács Pistáékhoz, az Olasz szeszfőzdébe. Voltak ott vagy hetvenen. Kint az udvaron álltak, és mindenfelé figyeltek, őrködtek, nehogy valaki hívatlan vendég is betoppanjon. Egészen sötét este volt már, idegenek vitték a szót. Én aztán nem mentem többet. Szidott is Kovács Pista, ha találkoztunk: „Milyen komám vagy, hogy nem jössz!” Én azonban nem mentem többet. A bátyám még egy darabig eljárt közéjük, de aztán ő is kimaradt. A nevünket nem jegyezte föl senki, a vallatáskor sem említett bennünket senki, így nem lettünk meghurcolva.

A feleségemmel együtt, mindketten úgy gondoljuk, sokszor megbeszéltük ezt már az együtt eltöltött 50 év alatt, hogy a „rezsim” részéről indult a Fehérgárda mozgalom a parasztok begyűjtése, megfélemlítése és megtörése céljából szovjet mintára. Úgy gondoljuk, hogy a rendőrségen keresztül kezdték, mert onnan kaptak fegyvereket Kovács István is, Török Imre is. A fehérgárdisták begyűjtése után az egész székkutasi őrsöt lecserélték, néhányat a régiek közül le is csuktak négy-öt évre.”

Flóri bácsi még arról is beszélt, ami később következett. 1950-ben elvették tőlük a tanyát és a földjüket. Kakasszéken kaptak csere-tanyát és 21 hold földet. Kaptak még csereingatlant az Elek tanyánál a Pusztaszélen, Csomorkányon gyepet, olyan rosszminőségűt, hogy még fű sem termett rajta. Adtak még Mágocsoldalon 4 holdat, és a Lebuki csárdánál két holdat. Ezeket művelték 1959-ig.

1953-ban kötött házasságot Gombos Margittal. A lakodalmat Hódmezővásárhelyen tartották a Rostás nagymamánál a Szabadság tér 22. szám alatt. Engedélyt kellett kérni a gyülekezésre. 21 személy meghívását engedélyezték. A lakodalmi ünnepség déli 12 órától este 6 óráig tarthatott, de a zeneszót megtiltották. Három-négy személlyel többen voltak, azoknak a lakóéknál terítettek. Ha valaki feljelentette volna őket, büntetést kaptak volna érte.

Kakasszékre költöztek a Flóri bácsi szüleihez, mert ott a tanya két lakásra volt osztva. Részesaratással, fuvarozással kereste a kenyerét, és besegített az apjának a gazdálkodásba, mert a sokhelyen kapott földet nehezebb volt megművelni. Előfordult, hogy feketén, engedély nélkül vágott borjút. Egyik alkalommal Orosházáról jött két megbízott, egy lakodalomra vitték a húst.

Lovaskocsival vitte be őket. A háznál az ablakon adták be éjszaka a húst. A két közvetítőt elkapták a rendőrök, de ő a lovak közé csapott, és a sötétben szem elől tévesztették. A borjúhúst egy magasrangú rendőrtiszt lányának az esküvőjére vették.

Máskor bárányokat vágott feketén, hogy legyen mit enniük, mert a birkát nem tartották úgy számon, mint a sertést. Könnyebb is volt a birkatartás, azok a legelőn megéltek. A bőröket elvitte Sóstóra egy szűcshöz kikészíttetni. A szűcs ráírta a kikészítésre váró birkabőrökre azoknak a nevét, akik odavitték hozzá. A szűcsöt lefülelték, a nála lévő bőröket lefoglalták. A bőrökről elolvasták a feketevágók nevét. Ment a rendőr hozzájuk, hogy vigye be a bőröket gyalog Sóstópartról a székkutasi rendőrőrsre. 42 személy neve volt kiírva, akik benne voltak az ügyben, de Szentesre a tárgyalásra már csak 22 embert hívtak, a többieket kimosták belőle. Voltak olyanok, akik a feketén vágott húsból juttattak a tanácsiaknak, sőt a rendőröknek is. Ezeket aztán fel sem jelentette az intézkedő rendőr. Az ilyeneknek nem lett bántódásuk. Rostás Flórián és társai – így szerepelt az ügy a szentesi bíróságon. Elítélték 8 hónapi börtönbüntetésre, de akkor jött a Nagy Imre-kormány, amnesztiát kapott, nem kellett leülnie.

„1959-ben elkezdődött Kakasszéken a Petőfi tsz szervezése. Rendszersen jártak a nyakunkra az agitátorok, hogy lépjek be a tsz-be. 23-an is jöttek hozzánk egyszerre, s mind agitáltak. Végtére is beadtam a derekam. A földet beadtam, de nem akartam a szövetkezetben dolgozni. Akkor behívatták a rendőrségre Kakasszékről gyalog, s ott tartották estig. Ez így ment rendszeresen egészen 1961-ig. Annak az évnek a márciusában mentem először dolgozni a Petőfi tsz-be.

A régi tanácsházán kiírták az ajtóra: „ A megszólítás: elvtárs, kartárs, szaktárs”. Egyszer kaptam egy papírt, hogy jelenjek meg a tanácsházán. Ahogy bemegyek, egy cigányképű hivatalnok fogadott, Csepi nevű. Köszönök neki, hogy „Jónapot kívánok”, az meg csak rámszól: „Menj ki, nézd meg, mi van az ajtóra ráírva”! Kimegyek, megnézem, bemegyek újra. Köszönök megint: „Jónapot kívánok, Csepi elvtárs”. „Én nem vagyok az elvtársad, menj ki újra”! – kiabál rám. Kimegyek, fordulok vissza, benyitok, köszönök ismét: „Jónapot kívánok, Csepi kartárs”. Megint csak kiküldött, jöjjek újra. Nem mentem be többször! „Ott egyen meg a fene a székben”! – gondoltam. A tsz-ben fogatra tettek. Böjti Gáborral hordtuk az állomásról a szalmabálázáshoz való drótkötegeket a szérűskertbe, amely akkor a mostani Németh László utca helyén terült el. Ahogy mentünk a rakott kocsival az utcán, megláttott bennünket Csepi „elvtárs”, és odakiáltott: „Hát nem jöttél”!? De én nem szóltam rá neki semmit. Böjti Gábor mondta is: „Mért nem dobtál rá egy bála drótot”!? (40 és 80 kilogrammos kötegekbe csévélték a báladrótot).

Egymás között megbeszéltük a dolgot, és jókat nevettünk rajta. Istenem, de sokat is kellett küzdenünk, sok megaláztatást lenyelnünk, most, hogy így visszagondolok rá”.

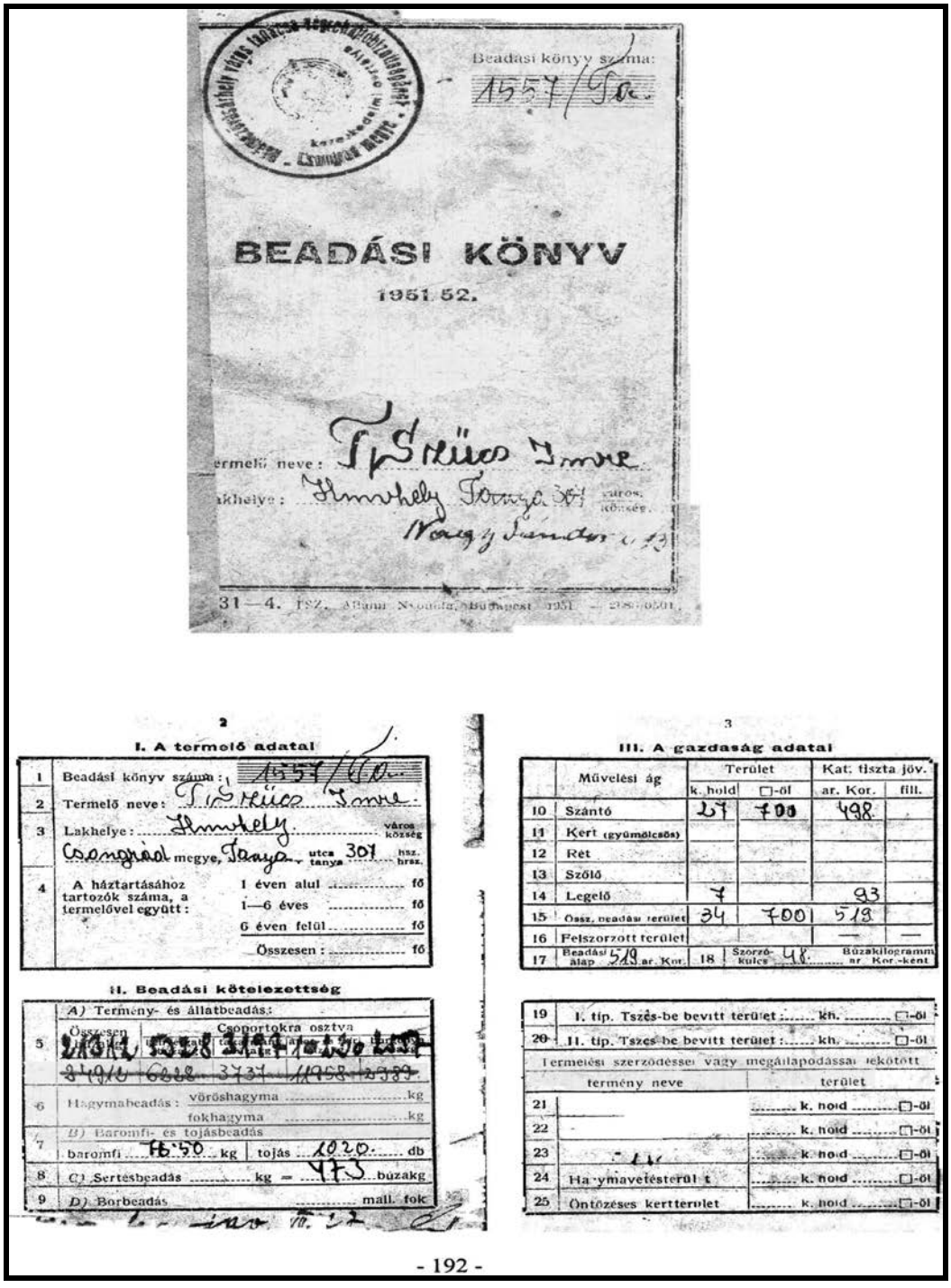

Beadási könyv száma: 1557/50.

BEADÁSI KÖNYV

1951. 52.

Termelő neve: Tóth Imre

Lakhelye: Ilmvhely Tanya 301 város, község

Nagy Sándor u. 13

31—4. ISZ. Állami Nyomda, Budapest 1951 — 2185/0501.

2

I. A termelő adatai

1	Beadási könyv száma:	1557/50.
2	Termelő neve:	Tóth Imre
3	Lakhelye:	Ilmvhely város község
	Csongrád megye, Tanya utca 301 hsz. hrsz.	
4	A háztartásához tartozók száma, a termelővel együtt:	1 éven alul ..... fő
		1—6 éves ..... fő
		6 éven felül ..... fő
		Összesen: ..... fő

II. Beadási kötelezettség

5	A) Termény- és állatbeadás:	Összesen	Csoportokra osztva
		2491/6 6888 3737 11958 2389	
6	Hagymabeadás: vöröshagyma ..... kg		
	fokhagyma ..... kg		
7	B) Baromfi- és tojásbeadás		
	baromfi 76.50 kg	tojás 1020. db	
8	C) Sertésbeadás ..... kg = 475 búzakg		
9	D) Borbeadás ..... mall. fok		

3

III. A gazdaság adatai

	Művelési ág	Terület k. hold	Terület □-öl	Kat. tiszta jöv. ar. Kor.	Kat. tiszta jöv. fill.
10	Szántó	27	700	498	
11	Kert (gyümölcsös)				
12	Rét				
13	Szőlő				
14	Legelő	7		93	
15	Össz. beadási terület	34	700	519	
16	Felszorzott terület			—	—
17	Beadási alap 519 ar. Kor.	18	Szorzókulcs 48.	Búzakilogramm ar. Kor.-ként	

19	I. típ. Tszcs-be bevitt terület: ..... kh. ..... □-öl	
20	II. típ. Tszcs-be bevitt terület: ..... kh. ..... □-öl	
	Termelési szerződéssel vagy megállapodással lekötött	
	termény neve	terület
21		..... k. hold ..... □-öl
22		..... k. hold ..... □-öl
23		..... k. hold ..... □-öl
24	Hagymaveteségterület	..... k. hold ..... □-öl
25	Öntözéses kertterület	..... k. hold ..... □-öl

- 192 -

Beadási könyv

Csorcsán Szűcs Imre: **Toborzó**

Boldogságom mostmár teljes,
Felismertem, mi a helyes.
Nincs már szükség a mezsgyére,
Beléptem a téeszcsébe.

Új barázdát szánt az eke,
„Magyar paraszt itt van nesze!
Vedd birtokba ezt a földet,
Lépj kolhozba s termelj többet!”

Népművelők okos szava,
Így kívánja most a Haza,
Meggyőzött a helyes útról,
Elszakadtam én a múlttól.

Mi volt a múlt? Óh, rossz álom
Szűk egyéni parcellámon,
Oly egyhangú volt a sorsom,
Alig akadt télen dolgom.

Jószág körül ízíkszedés,
Kemencénél melegedés.
Lepény sült a kemencében,
S ernyedtem a tétlenségben.

A ma – mindezt kipótolja -,
Kukoricát törünk hóba,
Szárát, ha le nem is vágjuk,
Jön a traktor, alászántjuk.

Felfrissül a testem-lelkem,
Kint a szabad természetben.
S a kenyerem madárlátta,
Itt hordom a hátizsákba.

Nincs felszedve még a répa?
Télen is süt a nap, néha!
De ha mindig nem is ragyog,
Itt akkor is boldog vagyok.

Boldoggá tesz az a tudat,
Nem ismerek többé urat.
Nem parancsol senki itt már,
Csupán saját szívünk diktál.

És Ti, kik még kívül álltok,
Vajon meddig, s mire vártok?
Láthatjátok, mi a helyes,
Kerüljetek – tessék – beljebb!…[9]

Hódmezővásárhely, 1960.

[9] Csorcsán Szűcs Imre: Parasztversek.i.m. 47.

A közös gazdálkodásra való áttérés[10]
A termelőszövetkezetek alakulása:

1948.	Petőfi tsz.	Elnöke: Kardos Lajos	4500 kat. hold
1949.	Bacsó Béla tsz.	Elnöke: Csala Imre	1300 kat. hold
1949.	Vörös Csillag tsz.	Elnöke: Zacsok Mátyás	1200 kat. hold
Fentiek 1955.-ben Új Élet néven egyesültek. Elnöke: Fejes János			2500 kat. hold
1952.	Dózsa tsz.	Elnöke Pető Péter	1800 kat. hold
1954.	Aranykalász tsz.		1200 kat. hold
1954.	Újbarázda tsz.		700 kat. hold

1959.-ben az Aranykalász tsz.-t átveszi az Új Élet tsz.
1959.-ben az Újbarázda tsz.-t átveszi a Petőfi tsz.
1948. október Schönherz MTSz alakul Tompaháton és Mágocsoldalon
1959.-ben egyesült a Dózsa, Új Élet és a Schönherz tsz.
1969.-ben egyesült az Új Élet és a Petőfi tsz.
Később még beleolvadt az Új Életbe a Béke és a Kossuth MTSz

„Az 1950-es évek elején sok parasztember legálisan vagy egyébként elhagyta a földjét, mivel az akkori adóztatási és beszolgáltatási rendelkezés ollyannyira sújtotta, hogy már a termelési költségek sem térültk meg. Az itt érintett emberek az egyre jobban szaporodó ipari üzemekben találtak elhelyezkedésre, és 1956 után sem kívántak többé földműveléssel foglalkozni".

——— — ———

Részletek a Gregus család történetéből

Féja Géza: Vásárhelykutas

Hódmezővásárhely tanyavilágának Kutas a központja, az orosházi határ tőszomszédságában, Kutasnak a Gregus-birtok a csodája, s legkülönb eredménye.[11] Idősb Gregus Máté majdnem félszázaddal megelőzte korát, az alföldi homokon megalapította a gyümölcsös parasztbirtokot. Tizenhat hold kopasz, pusztai földet, legelőparcellát örökölt negyven esztendeje. Ballang, királydinnye, pitypang és búzavirág termett rajta. Egy malmot és három tanyát épített azóta, egyik itt fekszik az állomás közelében, s fia, az ifjabb Máté vezeti. 47 hold földje van a tanyának, tíz hold belőle dróttal kerített epreserdő. Baromfit tenyésztenek benne. Az eper egész nyáron keresztül táplálja a nemesített parlagi fehér baromfit. A gazda arra is gondolt, hogy egészséges baromfit tenyésszenek az egész környéken, s 20 tojást adott bárkinek, aki hajlandó volt ennek fejében három jércét visszaszolgáltatni. A terület többi része, 37 hold, végig gyümölcsös. Őszibarackerdő, almaerdő, gyönyörű jeruzsálemi szilvák, cseresznye, nemesített meggy. 60.000 darab facsemetéje van. 40.000 darab eladásra kész. Negyvenöt fajta rózsájuk van, kétezer anyatővel. A gazdasági udvaron szeszfőzdét rendeztek be, a birtok és a szeszfőzde évente átlag háromezer pengő adójövedelmet ad az államnak s a községnek. Két munkáscsaládnak ad egész évi kenyeret, ezenkívül 18-20 napszámost foglalkoztat ez a kisbirtok 100-100 napon keresztül.

Idős Gregus Máténak négy gyermeke s tizenegy unokája van. A népes család szelleme, lelkivilága merőben különbözik a tanyai gazdáktól. Jártam érettségizett, sőt egyetemről visszaszakadt gazdáknál, ám a csupán elemi iskolát végzett gyümölcskertészek lelkivilága mélyebb, tisztultabb, kultúrájuk komolyabb, gyökeresebb, mert a magyar agrárlélek, agráréletforma alakult át bennük. Szelídség, finomság és bizonyos átszellemültség honol a házukban, s a családi életnek egészen különös melegsége.

A Gregus tanya nevelőmunkája fölbecsülhetetlen. Némelyik napon öt-hat szekér fordul be a tanyára tanulni vágyó parasztokkal. Ez a kis gyümölcserdő minden iskolával felér. Kutas amúgy is éppen olyan kultúrvidék, mint Orosháza tanyavilága.

[10] Simonffy Ferenc: Adatok Székkutas jelenéből és múltjából. i.m. 118-121.
[11] Féja Géza Viharsarok, idézi : Nagy Gyula: Hagyományos földművelés 137.

Idős Gregus Máté, az úttörő (1861 – 1938)

A Gregus család története messze vezet. A rokonok, barátok sem emlékeznek pontosan a származás minden részletére. Néhány könyv őriz rájuk vonatkozó adatokat.[12]

A család nevének írása nem egységes. Régebben két „s" betűvel jelölték a „Greguss" nevet, később az egyik „s" eltűnt a szó végéről. (Mi is ezt a változatát használjuk).

Fejérvári István: „Vásárhely története családok tükrében" című könyvében azt írja, hogy a Gregus család a XVIII. században Pest megyében élt a homokos talajú Gyömrő környékén. Gregus János 1780 táján, 18 éves korában idős apjával együtt Vásárhelyre költözött. Előbb Szőrháton telepedtek meg, később a Révai utcában vásároltak házat.

Feleségét Gyömrő Molnár Sárának nevezték. 1866 körül haltak el, és a vásárhelyi Kincses temetőben leltek utolsó nyughelyet. Fiuk, ifjú Gregus János (id. Gregus Máté édesapja) az 1848-as magyar szabadságharc katonája. A szabadságharc leverése utáni években a Gregus család elhúzódott a városi élet elől, amely egyébként sem sok jót ígért a 48-as honvéd-múltú apának.

A Vásárhelyi-puszta istenverte zugában, a gyenge, szikes földje után Rosszjárásnak nevezett határrészbe költöztek egy szűk tanyába, amely körül néhány hold sovány legelő terült el.

Itt született 1861-ben fiuk, idős Gregus Máté. Emlékezetes szűk esztendő volt akkor. „A Vásárhely-pusztán ringott a bölcsője is, hol szik öli meg az életet, s hol a magvető arcára kemény barázdákat szánt az élet ekéje." Öt testvére volt.

A Dobos-féle tanyán, egy átalakított juhszínben, három évig tanult írni, olvasni, számolni Zaka Mihály kőművesmestertől; apja kisbirtokán pedig a gazdálkodással ismerkedett.

Életének következő jelentős eseménye a katonáskodás volt. 1881-1884-ben, Nagyszebenben, a 3-as közös huszárezredben szolgált, és mint szakaszvezető hagyta el a honvédséget.

1883-ban elvesztette édesanyját, Dóda Sárát. Leszerelése után rögtön megnősült, hiszen a magukra maradt férfiak mellé asszony kellett a tanyába. 1884-ben egy darvasszéki kisgazda lányát, az 1867-ben született Tóbiás Zsuzsannát vette feleségül.

A Rosszjárásban szorgalmas munkájukkal 12-16 kishold földet gyűjtöttek össze. 1885-ben megszületett első fiuk, ifjú Gregus Máté, akit sorra követett Imre, Ida, Zsuzsanna.

1887-ben végleg átveszi a gazdaság irányítását idős apjától, aki még sok esztendőt ért meg ezután és 93 éves korában, 1910-ben halt meg.

Gregus Máté nem szeretett a Rosszjáráson lakni. A család visszaemlékezése szerint mindent elkövetett, hogy megszabaduljon az átokverte sziktől. Nemcsak a munkájukból származó filléreket rakta félre, de nagy kamatra, egyszerre több helyről is pénzt vett föl, hogy kisebb földvásárlásokkal, szerszámok, gépek beszerzésével termelékenyebbé tegye a gazdaságát.

A XIX. század végére esik közéleti tevékenységének kezdete. 1890-ben alakult meg az első olvasóegyletek egyike Karasz Béla tanyáján, amit később a „Gyömrő-féle sutuhoz" vittek. Itt ismerkedett meg az akkori tanyavilág kulturális, szórakozó-, és szervezkedő központjával, az olvasóköri mozgalommal. 1893-ban már az ő kezdeményezésére alakult meg az újabb kör, a Pusztakutasi Olvasóegylet, amelynek rögtön a jegyzője, később pedig az elnöke lett.

Elérkezettnek látta az időt, hogy végleg megszabaduljon a Rosszjárásban lévő földjétől. Mindenét pénzzé tette, és a puszta másik, jobbminőségű talaján telepedett le. Megvásárolta a Boldizsár-birtokot 52 kishold földdel. Itt sem sokáig gazdálkodott, űzte a vérében lévő nyugtalanság. Látta, hogy az a gazdálkodási forma, amelyet akkor alkalmaztak, nem kivezető út az egyre inkább fenyegető gazdasági bajokból. A Puszta nagyobb részén még a századforduló táján is az évszázados hagyományoknak megfelelő, külterjes gazdálkodás dívott. Hatalmas összefüggő területeken fel sem törték a legelőket. Tanyák épültek úgy, hogy tenyérnyi felszántott ugar sem húzódott körülöttük. Az itt lakó emberek jelentős része az egész életét egy lapra tett föl, az állattartásra, amely a száraz és a nedves esztendők szeszélyének volt kitéve.

Ezen a helyzeten próbált segíteni idős Gregus Máté, amikor elhatározta, hogy a Pusztán meghonosítja a belterjes gazdálkodást. Ismét eladta birtokát. Újabb kölcsönt vett föl, és közelebb költözve a városhoz , az 1890-es években Pósahalmon vásárolt 40 kishold homokos földet, amelyen mintagazdaságot „paradicsomot" hozott létre.

[12] Szenti Tibor: Idős Gregus Máté, az úttörő (1861 – 1938) idézi Nagy Gyula hagyományos földművelés 529 – 535.

A pósahalmi fekete homok megvétele után első feladata az volt Gregus Máténak, hogy hajlékot, tanyát építsen családjának. De ezzel egyidőben több, a parasztközösséget szolgáló feladat megoldására is vállalkozott.

A homokos, partos pósahalmi, sovány földön kevés és alacsony szárú gabona termett. Mindig hagyott egy kevés területet búzának és kukoricának, de elsősorban gyümölcsfákkal kezdett kísérletezni.

Amint felépült a tanya valamennyi épülete, földjét előbb élő sövénnyel vette körül, évek múltával pedig, vagyonának gyarapodásával drótkerítést húzott.

„8 hold földön állt eperfa, úgy összeválogatva, hogy három hónapig teremnek".

Ez azt jelentette, hogy bizonyos eperfajták különböző időszakban kezdtek érni és egy negyedéven keresztül eltartották a gazdaságot friss gyümölccsel. Később a legkülönfélébb gyümölcsfákkal is kísérletezett. Nemesítette az őszibarackot, a „jeruzsálemi szilvát", meggy-cseresznyét, kajszibarackot, „Török Bálint-féle" és „cigányalmát", a körtét és ezekből csemetekertet létesített. Eleinte parasztosan kezelte a fákat, de később, különösen Máté fia szakszerűen gondozta.

A korszerű állattartásra és fajtanemesítésre is berendezkedett. Az epret felhasználta a baromfi és disznóállomány etetésére, sőt selyemhernyót is tartott, amit szintén az eperfa tett lehetővé.

Nemesített fehér parlagi tyúkokat neveltek fiaival. Arra is gondoltak, hogy a puszta egységes baromfit tartson, ezért 20 tenyésztojást adtak minden kisgazdának, aki hajlandó volt ennek fejében két-három darab jércét visszaszolgáltatni.

A gyümölcsös jobb kihasználása végett később szeszfőzdét építettek. A cefrét a disznókkal etette meg. 50-60 darab sertést is tartott.

…Az őrletés is nagy gond volt akkor a Pusztán, s a lehetőséget felismerve előbb kis darálót, később hengermalmot építtetett, amit motorhajtásúvá modernizált.

A növény és gyümölcstermesztés, az állattenyésztés célszerű összehangolása, a termelvények gazdaságos feldolgozása egy rendkívül előrelátó ember szervező és alkotókészségét bizonyítják. Nem alaptalanul nevezte a kortárs újságíró azt, ami ezen a birtokon folyt „tervgazdálkodásnak". A parasztbirtokosok között a Pusztán első volt, aki a tömegárutermelés szükségességét felismerte, és az egységes fajtajelleg előállítását szorgalmazta.

Különös figyelmet érdemel az is, hogy tudásával, szorgalmával és vállalkozásaival nemcsak a saját vagyonát növelte, hanem igyekezett a Puszta kisárutermelő népét is jobb gazdálkodásra bírni, és ezért áldozatokat is hozott.

„A legtöbb kézi munkát maga végzi" – írja az évkönyv. – „Népes családjának minden tagja dolgozik".

… A saját birtoka és a pusztai mezőgazdaság fejlesztése csak az egyik tevékenysége idős Gregus Máténak. A parasztszövetkezetnek is ő volt az úttörője ezen a vidéken. A birtokos parasztság gazdasági érdekszövetkezete volt ez, ahol a napi árfolyamnak megfelelően értéksítették áruikat, és ezzel megszűnt, vagy enyhült a függőség, amit a nagykereskedők diktáltak szabott áraikkal. Ezenkívül igyekeztek beszerezni és mérsékeltebb haszonnal eljuttatni a paraszti gazdaságok számára mindazt az ipari terméket, amire szükségük volt.

A Hangya Fogyasztási és Értékesítő Szövetkezet 1903. május 8-án tartotta alakuló gyűlését. A környező falvak és városok csatlakozó kisgazdáival együtt már akkor 400 tagot számlált. Az első évben boltot és vendéglőt nyitottak Kutason.

A szövetkezet a legfontosabb közszükségleti cikkeken kívül szép- és szakirodalmi műveket, de mezőgazdasági kisgépeket is árult; fatelepet létesítettek, ahol meszet, szenet, cementet is tartottak.

A régi csárdát orvoslakásnak alakíttatja át. A bába és az állatorvosi állás szervezése is az ő nevéhez fűződik. Iparosokat, kiskereskedőket telepített le, és ahogy az évek múltak, úgy gyarapodott tovább a tanyai település. Kiharcolja, hogy építsen a MÁV vasútállomást. A vasútnál eléri az oda-vissza utazás kedvezményét, a darabáruforgalom növelését, az állatrakodó építését. Közcélra mázsát állíttat fel, a villanyt és a telefont is bevezetteti. A szaporodó házsorok között hamarosan kigyullad a közvilágítást szolgáló lámpafény. Ebben az időben megnyílik a posta. Iskola és óvoda létesül. Közigazgatási kirendeltséget kapnak, ahol járlatírást is végeznek. Temetőt és piacteret jelölnek ki, jogot kapnak a hetivásár tartására helypénzszedés nélkül. Utakat építenek. 1926 telén a római katolikus, nyarán a református templomot szentelik fel.

Az 1934-ben készült évkönyv így jellemzi: „Néhány kopasz, fátlan tanyaház, egy pár romistálló állott itt félszázad előtt végtelen szik vagy homokpuszták közepén. Az olvasó láthatja azt a

ma is csizmában járó, egyszerű, öreg kisgazdát, aki Vásárhelykutast, ezt az egész kultúrát itt létrehozta".

Amint „Fiamáté" és a többi gyermek, a vők és menyek mentesítették a gazdaság irányítása alól, úgy vállalt egyre több közéleti munkát, s emelkedik az akkori tisztségekben Vásárhelyen virilista, a pusztaiak képviselője. Több, mint 40 évig a Törvényhatósági Bizottságban tevékenykedett. Alelnöke az 1920-ban alakult vásárhelyi Földmívesifjak Önképző Egyesületének. A Pusztakutasi Olvasókör örökös díszelnöke. A Pósahalmi Olvasókörnek megalakulásától 1927-től kezdve elnöke. Református presbiter, a Gazdasági egyesület örökös dísztagja.

„A több, mint hetven éves ember még mindig irányít, szervez, könyvtárának szakanyagát olvassa, és új tanácsokat ad a tanyák lakóinak. „ – írja róla az évkönyv. Ezüstkalászos tanfolyamokat szervez, ahol maga is előad. Ismerteti saját gazdasága eredményeit és az agrártudományok legújabb kutatásait.

1922-ben … alapítványt tett az iskolán kívüli népművelésre és a szegény sorsú tanyai gyermekek felruházására, valamint a gazdasági cselédek kiházasítására. Érdemeiért a földművelésügyi miniszter a gazdasági tanácsosi címmel ruházta fel.

Pósahalmi tanyáján ingyen iskolát létesít a környéken és a birtokán lakó parasztgyerekek számára.

… Tevékenységének talán legmagasabb csúcsára halála előtt három évvel 1935-ben, a Pusztán megtartott „ író – paraszt találkozó" időszakában jutott. Megelőzte ezt az eseményt az év első hónapjaiban megtartott Országos Gazdaifjú Kongresszus, amelynek „Fiamátéval" együtt, egyik lelkes szervezője volt; majd az „író-paraszt találkozónak" úgyszintén.

Az ország minden pontjáról összejött fiatalok és idős parasztok, majd a néppel együttérző írók találkozója nyílt szervezkedéssé vált a paraszti réteget sújtó sok törvénytelenség ellen.

… Simándi Béla így írt róla: „A kutasi gyűlésen az öreg Gregus értékes előadást tartott a vásárhelyi, így a puszta tanyavilágának kialakulásáról.".

Illyés Gyula pedig így emlékezik: „… Az író-paraszt találkozón a tanyai központban már alig volt hallható Gregus Máté előadása abban a háborgásban, amit a rendszer ellen szegülő gazdák és írók keltettek a hibák jogos felszámolását sürgetve".

… Különös ember volt a pusztai parasztok szemében. Nem értették, miért „spekulál" annyit, miért látni keveset a földjén. Feltűnt, hogy ritkán fogja meg az eke szarvát, inkább könyveiben búvárkodik, mégis többre viszi, mint ők, akik keményen megdolgoznak minden barázdáért. Pedig ő talán nem is a vagyona gyarapításán, hanem épp valami közügyön törte a fejét. A könyveket sem hiába forgatta. Olyan újításokra ösztönözték azok, melyeket csak később alkalmazott a mezőgazdaság.

… Öreg korára jelentős könyvtárat gyűjtött össze. Sok szak és szépirodalmi könyvet elolvasott, míg egy napon maga is tollat vett a kezébe. Eleinte a gazdálkodásról írt kisebb tanulmányokat. Széles körben levelezett: felkeresett külföldi szaktekintélyeket, és tanulmányútjuk során külhonból érkezett diákok is megfordultak nála. A Puszták Népe 1946. decemberi számában megjelent önéletrajz részlete a múltat megelevenítő, ízes, hangulatos leírásaival szépirodalmi szintre emelkedett.

1936-ban, két évvel idős Gregus Máté halála előtt, elköltözött az élők sorából szeretett felesége, Tóbiás Zsuzsanna. Értékes asszony volt, megértette férje törekvéseit, lelkesen támogatta mindvégig, és átsegítette azokon a nehézségeken, amik előtt a férfi talán elakadt volna.

1938-ban halt meg, és abban a kis faluban nyugszik, amelynek megalapításán oly sokat fáradozott.

——— — ———

Takács Sára emlékezik a magyar alföldön telt gyermekkorára [13]

1993-ban Hódmezővásárhelyen a Mezőgazdasági Szakközépiskolát Gregus Mátéról nevezték el, utca is hordozza a nevét. 1995-ben az iskola igazgatója, dr. Kulik Jenő levele utolért

[13] B. Takács Sára: Hazulról haza. Tényközlő emlék-életem. Székelyudvarhelyről-Székkutasra. Székelyudvarhely, 1997. 1-34.

Székelyudvarhelyen, ahol 1942 óta élek, írjam le anyai nagyapámmal kapcsolatos emlékeimet. Örömmel teszek eleget kérésének.

Gregus Máté eredetét keresve az 1500-as évek végéig talált nyomot Észak – Magyarországon, Heves megyében, a Hanza-városok felé tartó kereskedelmi úton. Egy Gregosz nevű görög kereskedő nem tért vissza hazájába. 1780 táján Pest megyéből, Budapest mellől, Gyömrőről jött Hódmezővásárhelyre Gregus János feleségével, Molnár Sárával, jobb megélhetést keresve. Szőrháton adott az uraság földet nekik. Fiuk, János 48-as honvéd volt, felesége, Dóda Sára. Házuk Hódmezővásárhelyen a Révai utca 15. szám alatt volt. Gyermekeik: Sándor, Mária, Máté (1861. június 16. –1938. augusztus 23.), Judit, Sára.

… Én a vásárhelyi pusztán Atyám[14] által az első világháború előtt létesített tanyaközpontban, Vásárhelykutason születtem 1922-ben. Mostanra faluvá nőtt, és Székkutas a neve. A vasút az 1868-as évben épült, és a megálló akkor a Sámson nevet kapta, település nem volt körülötte.

… Atyám a Hódmezővásárhelyi pusztán született, de házuk a külvárosban is volt. Írni, olvasni, számolni Zaka Mihály, öreg kőművestől tanult. … Egyetlen könyvük a Biblia volt. Ez haláláig az íróasztalán állt, énekeskönyvével együtt, nem tudom, hányszor olvasta végig, de nekünk sok részletét kívülről, nemcsak tartalmilag, de szószerint idézte.

Szebeni huszár katonai szolgálata után feleségül vette a drávaszéki Tóbiás Zsuzsannát. Együtt mentek a pusztára tizenhat holdnyi legelő, szikes, vízjárásos, pipacs-búzavirágot termő, bíbicmadarat nevelő, apjától kapott földjükre, ahol tanya sem volt, kunyhóban húzódtak meg.

… A csak legelőnek való földet eladta, mások földjén részesarató volt, és banktól vett kölcsönnel hat hold homokot vett az Ér melletti Pósán 1890-ben. Okosan tervezett utat, épített kis tanyát, és a királydinnyét meg bogáncsot termő, szélhajtotta homokot megkötötte fával. Szántóföldet innen távolabb bérelt kenyérgabonának. Útszegélyül eperfát ültetett a homokba. Évről évre visszafizette adósságát, minőségi termést adó, jól gondozott gyümölcsfák piaci hasznából. Új banki kölcsönt vett föl, és növelte földjét egy tagban negyven holdra. Itt a tengerszint feletti magasság: 40 – 60 méter. Az Ér valamikor a Tisza mellékfolyója volt, most csak nádnevelő, helyenként medre kiszáradt, és északkelet felé, három kilométerre Pósától Kakasszék-fürdő van. Az Ér mellett a város és vidéke egyik magas pontja a Pósai-domb, száztíz méter magas. Török pasa hordatta temetkezése helyéül – így mondta Atyám. Ezt a dombot szőlővel ültették be, hat hold bekerített epreskertben, amit később kilenc holdra növelt, szabadon legelészett birkanyáj, disznócsorda szedte fel a lehullott epret. Gyékényből készített nagy ponyvákra rázták az epret, Maxi, az öszvér hajtó nélkül ismerte az utat a cefrésig, vitte a megüresedett hordókat az úton. Mi azért felülhettünk a kis stráfszekérre, mintha az állatot hajtanánk. Tudta dolgát nélkülünk is. Az eper folyamatosan ért őszig, és a cefre beérése szerint folyamatosan üzemelt a pálinkafőző. Az alkoholmentes maradék, a kotyó az állatok kedvelt étele volt.

Nagyon rendezett, szép volt az epres. Nagy-szobányi nyitott tetejű üregek, tizenkettő egymás mellett, bújócskázni létráról másztunk bele, míg üres volt. … A pálinkafőzőhöz közel volt az artézi kút, innen indult egy jegenyenyárfákkal, óriássá nőtt nyárfákkal szegélyezett út a halom felé. Be szép volt, mikor a margaréta, mint az erdő, nyílt májusban az út szélén, és rengeteg, rengeteg székfűvirág.

… A tanyát a kert közepén megnövelte Atyám: tágas helyen a gazdasági udvar volt tőle északkelet felé. A kertben és gazdaságban dolgozóknak külön épületben étkező és hálóhelyiség építve. A téglalap alakú beépített részből a föld közepén vezetett széles út a kert mindkét végéig. Öt hold akácos volt a déli végén; vályogból egy fehérre meszelt, ajtó nélküli, kis szobányi házikó. Be jó volt ide behúzódni, ha forrón sütött a nap, vagy védelmet adott hirtelen nyári záporban. Kérdezték Atyámtól, miért építette? Válasza az volt: „Ha csendben akarok lenni – itt gondolkozom”. A méhes épülete is az akácosban volt ötven család méh részére. Az út homokja domborún volt kiképezve, lefolyt róla a víz két oldalra. Ha jeles vendéget várt Atyám, végiggereblyéltük. Mellette három-három méteres sávban magas törzsű és bokorrózsák, mint Féja Géza Viharsarok könyvében írja: „kétezer tő rózsa negyvenöt fajtája nyílt”. Én illatukra emlékszem, és arra, ahogy mondta Atyám: sziromlevelük olaját ki lehetne préselni, a bulgárok ettől a rózsaolajtól gazdagok. Sor nem került erre. A rózsák között évelő krizantém, levendula, estike, dohányvirág volt.

Az út mellett példás rendben ültetett gyümölcsfák, vadalanyok, oltott fiatalok, gyümölcsfa iskolák, földbe tűzött falapra írva a fajták neve, a fák ültetési ideje. Kajszibarack, őszibarack, alma, körte, cseresznye, meggyfajták, birsalma, birskörte, naspolyafák, oltásmódok és fajtakeresztezések

[14] Atya a vásárárhelyi nyelvben a nagyapát jelenti. Arhaikus nagycsaládfő jelentésben szerepel. Az apa a kis család feje.

kísérletezése. Volt egy-egy tő ribizli: fehér – piros – fekete, büszke, amit itt Erdélyben egresnek hívnak.

Gregus-unokák – két fia és két lánya után tizenketten voltunk, közel azonos életkorúak, így pósai kertjében óvodát teremtett nekünk Atyám. Szüleink végezhették nyári munkájukat. Csodálatosak voltak itt a nyarak, óriási diófák, babiloni füzek árnyékában foglalkozott velünk a Szegedről fogadott óvó néni. … Boldogság volt amikor délutáni alvásunk után leült Atyám fonott, vessző fotelszékébe, mi köréje gyűltünk méretünk szerinti aprókba, és ő énekelni kezdett: Hej, páva, hej, páva, császárné pávája. … Sok kurucnótát, virágéneket tanultunk meg tőle, és ha dolguk végeztével szüleink – szép szoprán hangú Édesanyám, Gregus Ida, aki legjobban hasonlított testben és szellemiekben Édesapjához gyermekei közül, magas tenor hangú Édesapám, Takács István is énekelni kezdtek velünk, boldogság volt. Atyám szépen tamburált. Ő nem citerának hívta ezt a húros hangszert. Ha ezen csárdás dallamot kezdett játszani, táncolni kellett.

… Atyám nagy terveiben tanácsadója, biztos társa, csendes-szívós-kitartó-takaros-beosztó munkával és jelenléttel Nagyanyám volt. Tudott írni, olvasni, fejben jól számolni ő is. Nem feljegyzésből tudta, hanem hihetetlen jó memóriával őrizte meg a bankoknak fizetendő kamat vagy törlesztés összegét és időpontját.

… Már gimnáziumi éveimben történt – kérdezte Atyám, mit tanulunk az iskolában. Válaszoltam, hogy a betyárvilágról. „ Na, galambom, figyelj ide”! – és okított, hogy soha betyárnak ne mondjam őket, mert azok „szegénylegények”, jó emberek és jó magyarok, akik nem vállalták idegenben az osztrák igát, tíz-tizenkét évi katonaságot, inkább bujdosni mentek a hatóság elől. A hatóság laktanyája, előtte kúttal, aminek vize az én időmre kiapadt, a sárga csárdaépület mellett állott. Rotaridesznek hívták szülővárosában, Bécsben, Szegeden Rádayra változtatott névvel uralkodott Gedeon, és tőrbe csalta Rózsa Sándort (1813-1878), Szamosújvár (Gherla) börtönében halt meg, jártam sírjánál a kutasi csárda emlékeivel. Az orvosi lakás és rendelő itt épült fel a csárda melletti telken.

… A tanyaközpont faluarculatot kezdett felvenni, gombamódra nőttek a házak. Egy Tóth Bálint nevű ember nem szerette a nehéz földmunkát, szántóföldjét kiparcellázta, jó pénzt kapott a házhelyekért. A falu ezen részét ma is Tóth-falunak hívják. Atyám az itt építő kisembereket azzal segítette, hogy kezességet vállalt bankkölcsöneikért. Emlékszem, a mi négy hold lucernásunk mögött épültek a kis kertes házak. Mi fehér parlagi parasztcsirkéket és tyúkokat tartottunk százával itt. Tyúkóljuk félig földbe volt vájva, így nem fáztak télen, hűvös volt nyáron. A József Attila Művelődési Ház, az ABC áruház és a tanács épülete épült erre a helyre a második világháború után.

… Kakasszékre fürödni jártunk. Édesanyám is nagy vízszerető volt, ő Orosházára a gőzfürdőbe és masszázsra hetenként járt. Atyám jól úszott, minket unokáit Kakasszéken tanított úszni, a vízre feküdve libegni ott hosszan. Két kezét összefogva tenyeréből a vizet, mint szökőkút, egy méter magasra spriccelni tudta. Ezt ő találta ki. Senkitől sem láttam, tanított, de megtanulni egyikőnk sem tudta.

… Nagy esemény volt, ha nagy havas teleken bejelentette Atyám: „Szánkózni megyünk”. Subával bélelt, nagy szánkóban ültünk a szalmán mi gyermekek, s ő hajtott. Az úton először csak kocogtatva Tündér és Csárdás szép sárga lovait. Majd befordult az út melletti nagy mély vízvezető árkon át a búzavetésre. Itt aztán felállva tartotta a lovak gyeplőjét, bíztatta őket, és vágta következett körbe-körbe a nagy hóban, nem ugyanazon a nyomon, a lovak tajtékossá váltak, mi visongtunk a himbálózó szánkóban, ő kacagott. … Nagyanyám, szüleink mindig féltettek, hogy elszaladnak a lovak. … de Atyám csak nyugtatta őket: „A szerszám jó és a gyeplőt én fogom”.

… Atyám és Nagyanyám nagyon szerette családját, összetartott bennünket azzal is, hogy névnapjuk, születésnapjuk köszöntésére összegyűjtöttek bennünket a legközelebbi vasárnapon. Verset mondtunk, énekeltünk, műsort adtunk. Atyám felolvasott a Bibliából egy részt, imádkoztunk, és utána finom nagy ebéd következett. Mi a család huszonhatan voltunk. … Nagy esemény volt, amikor érkezett a posta vagy telefonhír, és bejelentette Atyám: „Gyünnek az írók”! … húsleves főtt csigával. … Szárma[15] mindig főtt. … Ha többen jöttek, bográcsban szabadtűzön birkapaprikás főtt. Ha éppen mázsás harcsát fogtak a Tiszából, és írta az újság, Szegedről a halpiacról hoztunk halat, és halpaprikás készült. … Tészta rendszerint rétes volt, többféle töltelékkel. Diós, mákos, almás, baracklekváros,

[15] Szárma a Dél-Alföldön a töltöttkáposzta neve. Török eredetű szó begöngyöltet jelent. A magyar ételelnevezés ennek tükör fordítása.

túrós, káposztás. Pálinka mellé és borkorcsolyának perec, ami a kemence mellé felakasztva készen állt egy zsákban, köménymaggal ízesítve nagyon finom volt.

… Veres Péter egyedül jött Atyámhoz a pósai kertbe és a kutasi házhoz. Nem maradt napokig. … Órákig beszélgettek, soha nem vitatkozva és hangosan. … A nagy kert sokszor adott pihenést Móricz Zsigmondnak. … Jó előre jelezte, ha Németh Lászlóval jönnek. … Nagyon szép virágszirom keze – ujjai és körme volt a halkszavú, ősz bácsinak, aki a dinnyefalatokat adta nekünk, ahogy körülültük ásás után a gorzsai alkonyokon, mesélt aztán, míg aludni mentünk. Móra Ferenc volt. … A székely származású Murgács Kálmán, dalok és katonaindulók szerzője is védőotthont kapott a pósai nagykertben.

1935. június vasárnapján volt Atyámék aranylakodalma, házasságkötésük ötvenéves évfordulója. Az utolsó családi képünk akkor készült. … Ezt a képet adományoztam a nagyapám nevét viselő Mezőgazdasági Szakközépiskolának (1993-ban).

Ünnepi ebédünk után mondta Atyám, hogy élete sok sikeres vállalkozása után augusztusban az írókat találkozóra hívni szándékozik.

… Az írók meghívása személyes kapcsolatfelvétellel történt. Simándi Béla tanítót küldte levelével azokhoz, akiket nem talált meg. … Karasz Péter volt a másik személy, aki a szervezésben feladatot kapott Atyámtól, pedig ő sem volt családtag. Mutatós, szép fekete bajszú ember volt, kellemes mély hanggal. Az érkezetteket a vonatnál Atyám fogadta, köszöntötte, és ismertette az író-gazda talákozó négynapos programját. … Atyámtól az állomáson Karasz Péter vette át a szót. … először a tejcsarnok volt az útbaeső néznivaló, ahol villanyhajtotta szeparátor fölözte a tejet, majd pasztörizáló masinán csorgott végig. A tejcsarnokból a Népházba mentek, kínáltuk, ettek, ittak. A vendégek és vendéglátóik itt megismerkedtek, együtt indultak Atyám vezetésével a hősök emlékoszlopához, azután a templomokba, Rózsa Sándor csárdájába, és a Tóth-falun végig. Meglepte az írókat Atyámnak a kocsiraültetés és tanyalátogatás ötlete, de szívesen elfogadták.

… Hétfőn délelőtt kipihenten érkeztek az írók a 11órára tervezett gyűlésre, ahová az olvasóköröket is meghívta Atyám. Beszédet mondott. Beszélt a parasztság helyzetéről, a közutak és mellékutak rossz állapotáról, meg arról, hogy a tanyák népe terményét nagy időveszteséggel tudja pénzzé tenni. Szükséges volna szövetkezetesítéssel javítani a gondon. Jó piac biztosításával a szorgalmas nép érdeklődését a belterjes kertgazdaság felé lehetne terelni.

… Az írókat azért hívta, és arra kéri, hogy miután látták a tanyai nép helyzetét, vigyék hírül a városba és a vezetők felé! Idézem szószerint: „A paraszt tűr hosszan, de nem felejt. Egy százért, száz pedig egyért küzdjön. Amit egy nem bír, azt elbírja száz és így tovább. Így jó a fejlődés, így lesz jobb a holnapunk”.

… A gyűlés után Kakasszékre mentek, megnézték a hódmezővásárhelyi Erzsébet Kórház új, csontbetegeket gyógyító osztályát, amit Generzich Antal igazgató sebészfőorvos építtetett meg Atyám támogatásával.

… Megjelentek: Erdei Ferenc, Illyés Gyula, Kodolányi János, Ortutay Gyula, Számadó Ernő, Nyisztor Zoltán, Matolcsi Mátyás, Balázs Árpád, Dumitrás Darvas József, Bakó József, Kovács Imre, Oláh György, Szabó Pál, Veres Péter, Nagy Lajos, Féja Géza, Katona Jenő, Sértő Kálmán, Sinka István, Pákozdi Ferenc, Tolnai Gábor, Takács Ferenc, Gesztenyi Nagy László, Rozványi Vilmos, Nevelős Gyula, Kun Béla (író), Kárász József, Budai György és Tomori Viola.

1937-38-ban írt Pusztakutasi Olvasó Egylet című munkáját nem ő írta le, szobájában le-föl járkálva tollbamondta nekem.

… 1938-ban Nagyapám váratlanul meghalt, szíve felmondta a szolgálatot: … Atyám megtört emberré vált. Nyelése nehezedett. Mindennap felkelt, rövideket sétált, és mondatok is félbemaradtak, mikor Kutas története című munkája befejezését diktálta: „És most abban a tudatban és megnyugvásban élem a jó Isten kegyelméből még hátralévő kevés napjaimat, hogy a Sors és Gondviselés által rámrótt kötelességet lelkierőm szerint teljesítettem és elvégeztem úgy a családom, mint a puszta népe érdekében. … és nem hiába éltem”.

1938-ban meghalt Atyám. Nagy temetése volt. … Kísérte többezres tömegben a puszta.

—…—

Gregus Máté: A Pusztakutasi Olvasó Egylet és Vásárhelykutas, mint tanyakörzetnek a története[16]
(Részletek)

„Amikor a szerény kis Pusztakutasi Egyletnek a történetét írom, szükségesnek és célszerűnek tartom visszatekinteni és lelki szemeink elé idézni ennek az egyletnek a létrejötte előtti, egypár évtizeddel letűnt időkre, hogy lássuk, hogy ezen a nagy 43.951 kishold terjedelmű határrészen hogy volt, és milyen élet volt akkor, és hogy az idők folyamán néhány évtized alatt hova fejlődött, és milyen változáson ment keresztül. Visszatekinteni arra az időre, amikor még ez a határrész szabad puszta volt, amikor még a város minden lakosa, szegény vagy gazdag, annyi jószágot hajtott ki legelni, amennyit csak akart, csak a pásztorbért kellett megfizetni, és mindenki annyi szénát kaszált a pusztán, amennyit akart, nem kellett érte semmit sem fizetni. És amelynek a dús mezején a tiszta magyar fehér gulyák, szilaj ménesek, félvad disznófalkák és a selyemgyapjas, vezér-ürüs juhnyájak legelésztek, delelésztek és heverésztek.

Amikor még a puszták tengere, melyet a puszták tündérlányának is neveztek, a csudaszép délibáb enyelegve játszott a legelésző és delelésző gulyákkal, futó ménesekkel, az azok után nyargaló, kurjongató, durrogtató csikósokkal, vagy a vármegye zsandárjai elől vágtató, menekülő szegénylegényekkel, vagy a szamárháton ballagó juhászbojtárokkal, vagy amikor még a puszták és vadvirágos gyöpök aranyszájú primadonnái, a mezei pacsirták százezrei égfelé szállva gyönyörű énekekkel dicsérték és magasztalták a mindenség Urát, és megnemesítették, imára késztették a puszták fiainak romlatlan lelkét. Vagy amikor még a puszták vadasaiban, tavaiban, bokraiban százezrével termettek és tenyésztek a különféle vadak, és amikor a vadak ezrei kétsorjával szálltak a puszta felett egyik részről a másikra. A darumadár sokasága pedig magasan repült és szépen szólt, és hullatták a tollukat a szárnyukból és a farkukból, amelyet a puszták fiai felszedtek, és a kalapjuk mellé tettek, és darutollas kalappal őrizték gulyát és a ménest. Darutollas kalappal és félvállra vetett cifraszűrrel mentek a ménesből pányvával kifogott szilaj csikón a csárdába vagy a jegyesükhöz, mátkájukhoz.

… Ezen a pusztán járt és legelészett tizenhárom szilaj gulya és tizenhárom szilaj ménes. Azonkívül járt az aranyadlapos és a tatársánc környékén néhány gőbő, amelyben a gazdák eladásra szánt ökrei legeltek ezerszámra. És ahol a puszta legdúsabb és legtáplálóbb mezője nőtt, amelytől az ökör olyan kövérre hízott, mint a potyka, és amelyeket a bécsi és más külföldi kereskedők vettek meg és százas csoportokban hajtották fel Bécsbe lábon.

A gulyákat és méneseket a társaság öreggazdájának nevéről nevezték el, ennél fogva volt a pusztán Kis Pál-barom, Bánfi-barom, Kaszap-barom, Kóti, Zsarkó, Deák, Kardos, Olasz, Tűhegyi, Czigány, Nagy Pál, Dezső, Csáki-barom. Ugyancsak ezeken a neveken nevezték el a méneseket is. Ezen kívül legelészett a pusztán sok kisebb-nagyobb juhnyáj és disznófalka is, amelyeket mind felelős és hozzáértő olyan pásztorok őriztek, akiknek az őseik is pásztorok voltak. A pusztára tavasszal a jószágkihajtás Szent György napján történt meg, amikor a füvet már falni tudta a jószág.

… Ezt a szépséges nagy pusztát a szabadságharc után 1851-es évben feldarabolták, szétosztották a város lakosai között úgy, hogy minden gazda kapott a pusztából félannyit, mint amennyi a tanya-földje volt, a városi házak után pedig 500 négyszögölet kaptak a háztulajdonosok az úgynevezett kispusztán, amely az állomástól délre fekszi, és kaptak a gazdák úgynevezett rossz járandóságot a pusztának a széles részén, mert az akkori emberek elkövették azt a helyrehozhatatlan hibát, hogy a pusztának a szikes részét is kiosztották, amely körülbelül 10.000 kat. hold volt, és így közös legelő nélkül maradt a város hatósága. Ennélfogva ezzel a felosztással megszűnt az ősi, szabad puszta, és megszűnt mind a gazdákra mind pedig a szegényekre nézve a könnyű és jövedelmező jószágtartás és nevelés is, de ezzel megszűnt nemcsak a pásztori élet és a betyárvilág romantikája, hanem megszűnt ezen az országrészen az ember legősibb, legtermészetesebb foglalkozási ága, a pásztorság is.

… mindég többen és többen törték fel és vették munka alá a dúsmezejű gyöpöket és gulyafekvő telkeket. A földekre először csak kutakat és istállókat építettek a gazdák a jószágaik számára, és csak a nagyobb gazdák építettek tanyát, később azonban a 20-20 hold sőt az ennél kevesebb földűek is építettek, és az épületet kivétel nélkül mind gaztetőre, gyékény vagy nádból építették, mivel akkor még a rét kiosztatlan volt, és a nádhoz, gyékényhez könnyen hozzá lehetett jutni. A pusztára minden családból a fiatal gazdák költöztek ki, ennélfogva a pusztán abban az időben öregek nem is laktak. És amint épültek a tanyák, aszerint szaporodott a puszta lakossága is.

[16] U.o. 36-79.

… Ennélfogva a fiatal erőtől és élniakarástól duzzadó parasztok munkájának következtében olyan boldog életlehetőség jött létre a pusztán, amilyet a magyar paraszt nem élt azelőtt, de nem él a jövőben sem, bár a jószágainak és a termékeinek az ára nagyon alacsony volt, de az igényeik és a közteher is alacsony volt.

… Húsfogyasztási adó sem volt, sem lisztforgalmi adó, mindenki szabadon adhatta a húst, szalonnát, úgyszintén a kenyeret is. A pálinkafőzésért is igen csekély adót kellett fizetni. Ha néhány forintot befizettek a kisüstök, akkor egész hónapon keresztül éjjel nappal főzhették a pálinkát, akár gyümölcsből, szőlőtörkölyből, kukorica vagy más egyéb gabonából. De főzte is mindenki, szegény és gazdag. Legtöbbet főztek kukoricából, amelynek sok és kiváló jó pálinkája volt. Akkor a kocsmákban csak kukoricapálinkát mértek, amit a szegény emberek és a kisgazdák adtak el, hogy az árából befizessék az adót. A pálinkamoslékkal pedig a jószágot javították, mert minden jószág nagyon szerette, és abban az időben disznóvész se volt. Sokak állítása szerint a pálinkamoslék tartotta egészségesen a disznóállományt. Azonban a lisztes anyagból, vagyis a gabonából való pálinkafőzés ősi jogától az 1888. évi XXIV. t. c. -kel megfosztották a parasztosztályt, és ezt a jogot átruházták a tőkepénzes zsidó szeszgyárosokra anélkül azonban, hogy akár az államtól, akár a jogutódoktól valamilyen formában kárpótlást kaptak volna a parasztok. A jogfosztást teljesen valótlanságokkal okolták meg, pedig az igazi ok az volt, hogy amíg kisüstön főzték a kukoricapálinkát, addig a szeszből hideg úton előállított pálinkát nem itta senki. Ez fájt a zsidóknak, és ezt a fájdalmat jogfosztással gyógyította meg a magyar kormány.

… A kereskedelmet pedig abban az időben a pusztán a gyűrűs vagy fütyülős zsidók bonyolították le, a mostani bankárok, gyárosok, nagykereskedők és kartellvezérek öregapjuk, akik batyuval a hátukon, fütyürűszóval járták a pusztát, és árulták a szabótűt, szűcstűt, zsákvarró tűt, cérnát, gombot, 24-et adtak egy garasért, továbbá gyűrűt, gyűszűt, szattyánt, gallantot, pertlit, gatyamadzagot, gyufát, szagosszappant és pirosítót stb., és adtak a pusztaiaknak nemcsak pénzért, hanem ócskavasért, csontért, rongyért és subadarabért is.

… De járt a pusztán a kereskedőknek egy más fajtája is, az un. kanalas tótok, akik pedig mind jó magyar és református emberek voltak, akik Gömör megyéből, Balog nevű és más községekből jártak le az alföldre késő ősszel, és hozták magukkal a portékáikat, mentek tanyáról, tanyára és árulták, ajánlották a pusztaiaknak a kisebb-nagyobb főző-, tejfölöző és cifra kerekfejű fakanalakat, amivel akkor ettek a legtöbb tanyában, a fatányért, fabögrét, továbbá zsákvarrócérnát, gyalogorsót, csigacsinálót, bordát, sodrófát, forrasztókövet, gyömbért, fenyőmagot, köménymagot, gyantát, pásztorfurulyát, fapipaszárat szépen kicifrázva, somfa pásztorbotot és ennek a gyümölcsét, a somot, amit Gyömörben a Koburg herceg engedélyéből szedtek és vágtak és adták a parasztoknak nem annyira pénzért, hanem inkább szalonnáért, füstölt disznóhúsért, háziszalonnáért, tarhonyáért, stb., ami Gömörben nemigen volt. … Ezeknek az unokái azonban nem lettek se bankárok, se gyárosok, se nagykereskedők, se kartellvezérek, mint a gyűrűs zsidók unokái, hanem vagy kivándoroltak Amerikába, vagy a cseh uralom alatt szenvednek.

Az iparos osztályt akkor a drótos tótok, ablakos tótok, a foltozó vargák, a foltozó szűcsök és a fúrócsináló cigányok képviselték a pusztán.

A pusztai emberek nemcsak a gyerekeik iskoláztatásáról gondoskodtak, hanem a maguk számára is csináltak gazda és olvasóköröket, ahová a szabad idejükben összejöhessenek, ahol ügyüket-bajukat elmondhassák, megbeszélhessék és ahol gazdasági és egyén érdekeik megvédésére és előbbre vitelére szervezkedhessenek, terveket készítsenek. Evégből majd minden iskola közelébe alkottak gazdaköröket. Itt Kutas környékén a Pusztakutasi Olvasó Egyletet 1893-as évben alakították meg.

… a sámsoni vasútállomás kicsi várótermében Gyarmati Mihály akkori elöljáró engedelmével gyűlést tartottunk, és határozatilag kimondtuk, hogy Pusztakutasi Egylet címen egyletet alakítunk, és ez meg is történt 1890. év december 20-án. Ideiglenes elnöknek meg lett választva Karasz Béla, ideiglenes jegyzőnek pedig ifj. Gregus Máté, amiről az alapszabály tanúskodik. Alapító tagok voltak: C. Nagy Imre, Lénárt Bálint, Tápai Imre, Kiss Imre, Kotormán Lajos, Kotormán István, Kotormán Bálint, Molnár János, Vörös Sándor, Karasz József, Rostás János, Cs. Hódi János, Gombos Sándor, Tornyai Pál, Deák Pál, Elek Imre, Rostás Flórián, Lázár Sándor, Hegedűs Pál, Dóda Máté, Dóda Ferenc, Szabó Sándor, Szabó Mihály, Szabó Ferenc, Tóth Sándor, Kovács Imre és Gyarmati Mihály MÁV elöljáró, aki az egylet alapszabályát is megírta tiszteletből. Az egyletnek helyet adott Szabó Sándor az akkori szélmalom- tulajdonos, a malom egyik kis szobáját engedte át évi 15 pengő bérért. Ott tartottuk a megbeszéléseket és gyűléseket, … csináltattunk egy nagy sátort és abban tartottuk az őszi, tavaszi bálakat.

… Egyletünk vezetősége a pusztai nép helyzetének javítása és Kutasnak, mint központnak a fejlesztése mellett az ifjúság neveléséről és szakoktatásáról is gondoskodott nemcsak jó ifjúsági könyvek és újságok beszerzése és olvasása által, hanem azáltal is, hogy minden vasár- és ünnepnap szórakoztató és tanulságos délutánt rendeztünk a következő módon: Az ünnepség pont két órakor kezdődött a himnusz eléneklésével, amit felállva énekeltek a jelenlevők, azután a tanulságos felolvasás vagy szabadelőadás következett, ezt hozzászólás követte, azután pedig egy fiú vagy egy lány szép költeményt szavalt, ezt pedig nótázás követte, szép régi és új hazafias nótát dalolva, amelyeket a jelenlévők daloltak. Amikor pedig kidaloltuk magunkat, táncra perdült nemcsak az ifjúság, hanem a fiatalabb férfiak és nők is. … Így folyt a mulatság naplementig. Amikor pedig a nap lemenőben volt, vége lett a mulatságnak, ment mindenki haza a szélrózsa minden irányába és dalolták az ott hallott és tanult szép nótákat, amit jó volt hallgatni az est homályában. Abban a tudatban mentek szét, hogy a következő vasárnap hasonló módon folytatódik a mulatozás, és így a kellemesen eltöltött vasárnap délután, és a nyugodtan átaludt éjjeli pihenés után újult erővel folytatták az áldást hozó termelőmunkát. Megjegyzendő, hogy a mulatságokban csak az vehetett részt, aki az elején a tanulságos előadásokon is jelen volt. Gond volt arra is, hogy az ifjúság illedelmesen mulasson és viselkedjen.

… Többször voltak előkelő vendégeink a városból és vidékről is, … rendeztünk tavaszi és őszi mulatságokat is, … ezeken kívül a nemzeti ünnepet, március 15-ét minden évben megünnepeltük, amelyen az ifjúság is részt vett. Rendeztünk a tanítókkal a környékbeli iskolás gyerekeknek majálisokat.

… sok igen kedves és felejthetetlen jelenetek és ártatlan mulatozások játszódtak le az idők folyamán a Pusztakutasi Olvasó Egylet és a pusztai nép életében, amely rávilágít a magyar, de különösen a vásárhelyi paraszt lelkivilágára, természetes és egészséges észjárására, ősi erényeire, szépérzékére és szokásaira, találékonyságára, élni tudására és akaratára, igazi magyar voltára és jó hazafiságára. Ezek a szép lelki tulajdonságok, amelyeket az apáiktól örököltek, annál jellemzőbbek és becsesebbek rájuk nézve, mert a Habsburgok a hosszú uralkodásuk alatt mindent megtettek, hogy a magyar parasztból kiöljék azokat a szép lelki tulajdonságokat, sőt arra is törekedtek, hogy kipusztítsák őket, és tisztelet a kivételnek, a magunk urai is segédkeztek az uralkodóknak ebben a törekvésükben, azok is lenézték, mellőzték és kihasználták őket. És mégis, mindennek dacára nem vesztették el sem a hitüket, sem az ősi erényüket, sem a hazafiságukat, sem a munkakedvüket, sem a vidám jókedvüket, hanem megsebzett szívvel, fájó lélekkel, keresztényi módon tűrték a velük elkövetett temérdek igazságtalanságot, embertelen bánást, megalázást, megszégyenítést és szándékos rosszakaratot. Éjjel-nappal dolgoztak, küzdöttek, szenvedtek magukért, családjukért és hőn szeretett hazájukért.

Amikor nem volt az sem baj, hogy a magyar paraszt, a nemzet gyökere generációinak egész sora nőtt fel, és múlt ki a világból anélkül, hogy iskolába járhatott volna, amit igazol az, hogy a háború után ebben a maradék kis országban több, mint kétezer iskola hiányzott – amit Klebersberg közoktatási miniszter a háború után pótolt némiképpen – a városi művelt osztály gyermekeinek azonban nemcsak különféle tanintézeteket hoztak létre, hanem sporttelepeket, játszó- és szórakozóhelyeket is létesítettek. Akiknek az sem volt baj, hogy a szegény, elhagyatott magyarok vándoroltak ki Amerikába, mert itt benn nem jutottak földhöz és kenyérhez, s helyettük jöttek be az oláhok, zsidók és más nemzetiségiek, akik nemcsak kenyérhez jutottak, hanem földbirtokokhoz is a szebeni és más oláh bankok segítségével, és a mi hatalmas uraink jóakaratú elnézésével. És azok az urak nem számítják azt sem, hogy jó körülmények között az alatt a hosszú idő alatt hova fejlődött, erősödött gazdagodott volna ez a szorgalmas és takarékos parasztosztály s vele az ország, ha kellőképpen taníttatták, nevelték, megbecsülték és zsarolóitól megvédték volna, s természetes fejlődésében nem akadályozták volna meg őket. De a mi uraink a parasztosztályt a mívelt osztály mellett nem is számították nemzetnek és nemzethez tartozónak, hanem csak mint felesleges terhet tekintették őket, és csak akkor jöttek számításba, amikor adózásról vagy harcoló katonáról volt szó.

… Ha ilyen mostoha körülmények mellett is ilyen kiváló emberanyagnak meg tudott maradni a magyar paraszt, milyenné fejlődhetett volna ez a nép, ha illő módon tanítják, nevelik, megbecsülik, védik, nem üldözik évszázadokon keresztül.

… Amikor a Pusztakutasi Olvasó Egyletnek, Vásárhelykutasnak és az itt élő népnek a történetét gyenge emlékezőtehetségem és lelkierőm szerint 77 éves koromban megírtam és azt elvégeztem, akkor öreg, fáradt szemeimet lehunyom és lelki szemeimmel szemlét tartok a puszta felett, ahol én születtem, nevelkedtem, dolgoztam és küzdöttem szenvedtem. … és amikor így lelki szemeimmel a puszta felett a szemlét megtartottam, akkor meghatódott és hálatelt szívvel, lélekkel

adok hálát a jó Istennek, aki teremtett, megtartott, és gyarló ember létemre minden jó dologban megsegített és vezérelt, és azért is, hogy ebben a korban éltem, amikor ez a puszta és ez a tájék olyan nagy átalakuláson, fejlődésen és változáson ment keresztül, és hogy én ennek a fejlődésnek, változásnak nemcsak a szemlélője, hanem művelője, munkása is lettem, és hogy a kevés iskolázottságom mellett is adott lelkierőt, tehetséget a nehéz munkához és küzdelemhez. És adott nagy küzdelmem, kis vagyonom és nagy családom mellett is áldozatkészséget ahhoz, hogy a puszta népe és Kutas fejlesztése érdekében a szükséges és tetemes anyagi áldozatot is meghozhattam".

A Gregus család 1935-ben

A képen látható családtagok nevei:

Középen: Id. Gregus Máté és felesége Tóbiás Zsuzsanna
Balról: Ifj. Gregus Máté és felesége Lázár Zsuzsanna, ölében legkisebb fiuk, István
Mellette: Takács István és felesége Gregus Ida
Jobbszélen: Gregus Imre és felesége Balogh Julianna
Mellette balról: Takács Sándor és felesége Gregus Zsuzsanna
Fönt balról jobbra: Takács Zsuzsanna, Takács Ida, Gregus Zsuzsanna, Takács Sára, Gregus Mária
Lent balról jobbra: Ifjabb Gregus Máté, Takács Julianna, Gregus János, Gregus Julianna, Gregus Imre

Id. Gregus Máté

Gyermekei:	Máté	Ida	Imre	Zsuzsanna
Unokái:	Máté	Ida	Imre	Zsuzsanna
	Zsuzsanna	Sára	Julianna	Julianna
	Mária		Sándor	
	János	(Sándor még nem látszik a képen, de már ő is ott van.		
	István	A két Takács vő testvérek voltak)		

Élet az olvasókörökben. I. A körök születése[17]

A Pusztán élő emberek kulturális élete az olvasókörökben zajlott. Az iskolákon kívül a körök elégítették ki a tanyavilág lakosságának szellemi szükségletét. Szerepét, hatását még eddig nem mérték fel jelentőségének megfelelően. Fejezetünk néprajzi szemlélettel igyekszik az olvasókörök életét vázlatosan bemutatni.

A vásárhelyi pusztán 14 olvasókör működött. Barackosi Olvasókör (1884.), Pecercésháti Olvasókör (1892.), Csajági Olvasókör (1925.), Sóstóparti Olvasókör, Kakasszéki Olvasókör (1925.), Pusztakutasi Olvasókör (1892.), Pósahalmi Olvasókör (1927.), Pusztafeketehalmi Olvasókör (1890.),Mágocsoldali Olvasókör (1903). Fecskésparti Olvasókör (1901.), Cinkusi Olvasókör (1928.), Tatársánci Olvasókör (1907.), Aranyadhalmi Olvasókör (1927.), és Kardoskúti Olvasókör (1896.).

… Az olvasókörök legtöbbször könnyebben megközelíthető helyen: főbb útvonal, közlekedési csomópont, stb. mellett, vagy annak közelében épültek. Számszerint majdnem ugyanannyi került malom, állomás vagy vasúti megálló mellé. … A Pósahalmi Olvasókör amellett, hogy szélmalom közelében épült, a Körösztút mellett feküdt; a Kakasszéki- ér partján. Csak ott lehet az Éren átkelni. Még előnyösebb helyzete volt a Pusztakutasi Olvasókörnek, amelyet Szabó-malmi körnek is hívtak. A szélmalom közelében épült, közel volt az országúthoz és a vasúti megállóhoz. Ráadásul a malom szomszédságában bognár- és kovácsműhely is működött. Sőt a malom melletti lakóház egyik szobájában vegyeskereskedés is nyílt.

——— — ———

Gregus Imre: (1922., anyja neve: Balogh Julianna
lakása: Székkutas Kossuth utca 34.)

A Rákosi és Kádár-rendszerben az volt az elv, hogy egy határrészen kifigyeltek egy tekintélyesebb, népszerűbb embert, és akkor okot kerestek rá, hogy internálják, lecsukják, és ezen keresztül a többieket megfélemlítsék.

Indokok a bebörtönzésre:

A vetéstervet nem teljesítette. – Minden gazdaságra kiszabták, hogy mennyi ipari növényt vessen, mint például kender, len, cukorrépa, napraforgó, gyapot. Kukoricának, takarmánynövényeknek alig maradt földterület. Dűlőbiztosok jártak ellenőrizni, mérni, hogy elvetette-e a gazda a rászabott ipari növényt. Felmérték a területet. Volt, akit azért is elvittek, mert két sor cukorrépával kevesebbet vetett, mint amit ráosztottak.

A termés gondatlan kezelése. – Ha elszórt a gabona aratáskor, vagy ráfogták, hogy elszórt; ha a szénakazal alját kikaparták a tyúkok, és nem volt aznap körülgereblyézve.

Sok embert elvittek azért, mert nem teljesítette a beszolgáltatást. Egy család fejadagján és a vetőmagon felül nem maradhatott semmi. Később már a vetőmagnak hagyott gabonát is elvitték beadásba, és a kulákoktól a kenyérnek valót is.

Az 1951-52-es év nagyon szegény év volt. Az állatoknak nem volt takarmány. A napraforgó üres tányérját megdarálták, összekeverték lótrágyával, azzal etették a disznókat. A tehén és a ló szalmát és kukoricaszárat evett.

Egyesek meghagyták a kelésbúzát, mert nem volt vetőmag, hogy kenyérnek valót vessenek. Azért vitték el a gazdát, mert nem vetett búzát, szabotálta a népidemokratikus rendszert.

A másik azért került börtönbe, mert nem volt az asztag mellett tűzcsapó. Amikor a learatott gabonát behordták a tanyába és asztagba rakták, amíg nem ért oda a cséplőgép, hordóban vizet kellett mellé állítani, amely nem lehetett távolabb az asztagtól hat lépésnél. Hosszú rúdra rongyot vagy zsákdarabot kellett erősíteni tűzcsapónak. Aratás és cséplés idején beosztották a parasztokat „tűzőrségbe”. Nappal aratott, rakodott a gazda, éjszaka tűzőr volt a templomtoronyban.

Volt, akit gyújtogatás vádjával vittek el, ezért különben halálbüntetés járt. Felgyújtották a szalmakazalt, és elvitték a gazdát. Hasonló eset történt Székkutason is, amikor a Petőfi tsz. istállójában tűz keletkezett. Füvesi János volt az éjjeliőr. Ráfogták, hogy ő gyújtotta fel az istállót, és Szentesen felakasztották érte.

[17] Nagy Gyula: Parasztélet a Vásárhelyi –pusztán. 381.

Rendszeresen járták az ellenőrök a ház és ólpadlásokat, hogy van-e ott papír, fa, morzsoltcsutka, egyszóval éghető anyag. Ahol találtak ilyet, ok volt a bebörtönzésre.
Gyakori büntetőok volt a „feketevágás". Ez akkor történt, ha nem kért engedélyt a parasztember a sertés, juh, borjú levágására., vagy nem kapott engedélyt, mert kulák volt, és nem teljesítette a beszolgáltatást, nem fizette ki az adóját. Ilyenkor éjszaka fejbeütötték a disznót az ólban, hogy ne hallja meg senki a sivalkodását, amikor leölik. Aztán forró vízzel megkopasztották, utána megcsapatták egy kis lánggal, hogy jobb ízű legyen a szalonna, és éjszaka feldolgozták. Minden engedéllyel levágott sertés után három kilogramm zsírt kellett beadni. Ha ezt teljesítették, nem maradt zsír az egész évi főzéshez, mert a sertéseket nem volt mivel kövérre hizlalni. Ezért inkább levágták „feketén". A zsírosbödönt elrejtették a törekkazalba, a húst, kolbászt átvitték a nagymamához, vagy más megbízható helyre. Megesett az is, hogy egy engedélyre két állatot vágtak le. Ha neszét vette a dolognak a szomszéd vagy más megfigyelő, és feljelentést tett, elvitték a gazdát.
Az adó kifizetése teljesíthetetlen feladat volt, mert ha az ember egyik nap kitisztázta a tartozását, másnap már újabb adót róttak ki rá. Állandóan jártak a végrehajtók a tanyák között, sokszor rendőr is kísérte őket. A parasztokat, főleg a kulákokat kiírták, hogy vigyék őket ki a tanyák közé lovaskocsival. Az újra meg újra kivetett adót már képtelenség volt kifizetni. Nem volt már mit pénzzé tenni. Már ennivalójuk sem volt az embereknek. Aki nem bírt fizetni, annál foglaltak. A lefoglalt tárgyakat felrakták a kocsira. Elvitték az állatokat, bútort, gazdasági felszerelést, még az ágybavaló dunnát, párnát is.
A Gregus-vagyon nem volt nagybirtok, csak a kert miatt felszorozták az aranykoronát, és így 365-re rúgott. 15 aranykoronával haladta meg a kulákká nyilvánítás mértékét. Idős Gregus Máté 1938-ban meghalt. A kertet a tanyával Pósán elsőszülött fia, Máté örökölte. Őt 1950-ben vitték el. Indok: feljelentés elmulasztása. Ez teljesen koholt vád volt. Egy szó nem volt belőle igaz. Két év börtönbüntetésre ítélték. Először a szegedi Csillagbörtönben raboskodott, majd Hartapusztára vitték, ott rabgazdaságban dolgozott az 1952-ben bekövetkezett haláláig. Már csak a holttestét hozhatták haza a gyermekei.
Akkoriban alakult a Petőfi termelőszövetkezet, amelynek Kardos Lajos lett az elnöke. Birtokba vették Pósa, Pusztafeketehalom, Szőkehalom egy részét. A tanácselnök Oláh Lajos volt. Indokot kellett keresni a Gregus-kert elvételére is.
A Pósai-domb felől terült el az epreskert. Abban állt egy nyári szín, ahol mezőgazdasági szerszámokat tároltak, de oda behúzódhattak a sertések is a nap és eső elől, amelyek teljesen szabadon eprésztek a bekerített kertben. A színen nem volt ajtó. Abban az épületben találtak az ÁVO-sok egy revolvert olajos rongyba csomagolva. Ott hevert a földön az alomszalmán. Nyilván ők tették oda előzőleg. Ennek ürügyén azonnal elvitték Gergus Jánost is az apja után, és a Gregus Mariska férjét is, Varga Lászlót, aki azelőtt csendőr volt, de ők már régebb óta Kakasszéken éltek, külön a családtól.

„ A fiatalabb Máté éppen az anyjával Állampusztán volt, az apjukat látogatni. A Borsos nevű rendőr már várta Mátét az állomáson. Én is kimentem az állomásra, hogy hírt kapjak tőlük a nagybátyámról, és jelezzem, hogy baj van. A vonaton egy részeg ember randalírozott, a kalauz meglátta a rendőrt, odahívta hogy segítsen. Amíg a rendőr a részeggel bajlódott, én gyorsan szóltam Máténak, hogy várják. Ő hamar elbúcsúzott a feleségétől és az édesanyjától, a vonat mellett letartóztatta Borsos rendőr, és őt is elvitték a többiek után. Ő volt a családból a negyedik, akit elvittek. Csak a kiskorú István maradt az anyjával és a Zsuzsanna nevű lánya.

1951-ben ért a cseresznye. A fiúk elvitele után már másnap megkapta Gregus Máténé a felszólítást, hogy hagyják el azonnal a tanyaépületet. Mindent át kellett adniuk: a kertet, szeszfőzdét, állatokat, mezőgazdasági gépeket, szerszámokat. Csak a belső berendezést vihették el. Az indoklás így szólt: „Mivel a család férfi tagjai szabad mozgásukban korlátozva vannak, nem maradhat gazdátlanul ekkora gazdasági érték, azért a Petőfi tsz. használatába adják át gondozásra"! Még aznap délig el kellett hurcolkodniuk. A szomszédos tanyákba mentettük át a berendezést, bútorokat. Én is elmentem lovas kocsival, segítettem nekik, úgy hurcolkodtunk gyors vágtában. Máté fiuk nős volt már akkor – felesége Rostás Terézia – az ő apjához, Rostás Jánoshoz menekültek Mágocsoldalra.

A fiúk Kistarcsán és máshol is raboskodtak. Amikor Nagy Imre először lett miniszterelnök 1953-ban, akkor szüntették meg ellenük az elzárást, és hazaengedték őket.

Az 1949-50-es években már olyan nagy volt az elégedetlenség, hogy amikor elkezdték szervezni a Fehérgárda mozgalmat, nem sokat gondolkoztak az emberek, hogy belépjenek-e. Engem is hívott Szántó Lajos. A szervezés úgy ment, hogy a csoportok csak sejtek voltak, nem sokat tudtak a tagok egymásról. Különböző tanyákban esténként összejöttünk, a gyéren megvilágított helyiségben,

ott sem igen ismertük fel egymást. Én egy Nagy Lajos nevű barátommal kétszer vagy háromszor voltam ilyen gyűlésen. Mivel mi akkor a vasút mellett laktunk, ahol most a falumúzeum van, szemben volt a tanyánk a vasútállomással. Nekem azt a feladatot adta Szántó Lajos, hogy ha majd kitör a lázadás, az én dolgom lesz a váltók felrobbantása a vasútállomáson. Én ezen otthon elgondolkoztam, mert tudtam, hogy egy ilyen lázadás után itt olyan véres leszámolás lenne, hogy sem ember, sem kő kövön nem maradna. Ott is hagytam őket, nem mentem többet a gyűlésre. Nekem az a véleményem, hogy azokat a fiatalokat tudták beszervezni, akik még nem voltak katonák, és nem tudták felmérni azt, hogy egy olyan nagy katonai hatalommal szemben, mint a Szovjetunió, esélytelen lenne egy ilyen parasztlázadás.

Kovács Istvánt személyesen is ismertem. Mindketten tagjai voltunk a Független Ifjúság nevű szervezetnek. Ez a szervezet a Független Kisgazdapártnak volt az ifjúsági csoportja. Hódmezővásárhelyhez tartoztunk. Műkedvelő előadásainkra dicsérő oklevelet is kaptunk Keresztúri Dezső kultuszminisztertől. Még a Fekete Sasban is tartottunk előadást. Itt a faluban a Népház adott helyet a szervezetünknek, ez volt a Pusztakutasi Olvasókör háza.

Kovács István kedves, bohém, könnyelmű természetű fiatalember volt. Mindenkinek jóbarátja, de egyébként tiszta , jószándékú ember. Külsőre magas, egyenestartású, jóképű, barna fiú volt.

1949-ben kezdődött el a szervezkedés. Egy alkalommal a Pósahalmi Olvasókörben szüretibálat tartottak. A legények egyrésze kint az épület előtt beszélgetett. A fák alatt borozgattunk, viccelődtünk. Kovács Pistának már ott volt a pisztoly az oldalán. Szinte akarattal hátravetette a kabátját, hogy kilátsszon. Egy kicsit hencegett is vele.

- Meg vagy te őrülve? – kérdeztem tőle – meglátja a rendőr!

- A rendőrök is benne vannak a mozgalomban. Aki itt szolgálatot teljesít, az is benne van – mondta nevetve.

Amikor a fehérgárdistákat összeszedték, én is nagyon féltem, hogy elvisznek. Az volt a szerencsém, hogy Szántó Lajos, aki beszervezett, évekig szökésben volt, és engem nem jelentett föl senki.

Mikor a Kovács Pista kivégzése elkövetkezett, előző nap küldtek értesítést az anyjának a városra, ő azonban kint volt Pósán az apjánál, Olasz István bácsinál, aki közben megözvegyült. A férje, Halmi János hozta ki neki a hírt, hogy másnap reggel elmehet a fiához utolsó beszélgetésre. Mivel mi a vasútállomással szemben laktunk, a pósaiak mindig hozzánk tették be a biciklijüket, ha a városra utaztak vonattal. Olasz Irénke néni, a Pista anyja is jött be hozzánk a kivégzés napján korán reggel. Mondta, a nagy bánatát. Nem tudta, hogy jusson el a fiához Szegedre, hogy még életben találja. Kimentem vele az állomásra érdeklődni, mikor megy vonat legközelebb. Mondtam a vasutasnak, mi a helyzet. Egy tehervonat jött hamarosan, amelyik megállt Székkutason. Az állomásfőnök rávette a tehervonat mozdonyvezetőjét, hogy vigyék el az asszonyt, mert szeretne elbúcsúzni a fiától. A tehervonat elvitte Szegedre Kovács Pista anyját, így odaért időben. Öt percig beszélhetett a fiával utoljára”.

Gregus Imrééknek is hamarosan menni kellett az állomás melletti tanyájukból. Azt mondták a tanácsnál, kell az épület bölcsődének. Aztán mégis a párttitkár költözött bele a családjával. 1952-ben a Kaszás Imre kis tanyájába költöztek a szüleivel, mert ez a tanya akkor üresen állt.

„Kaszás Imre bácsi igen jó ember volt. Ott az a kis tanya, nem lakik benne senki, költözzünk oda, mondta édesapámnak. Ott laktunk azután vagy tíz esztendeig. Én a Gyapot Ggazdaságban lettem gyalogmunkás, majd később fogatra kerültem. 1957-ben kötöttem házasságot a feleségemmel, Szepesi Rebekával. Az 1956-os forradalom után engem is bevádoltak teljesen hamis állításokkal, miszerint én arra bíztattam a parasztokat, hogy ne vessék be a földjeiket. Ebből egy szó nem volt igaz, mert nekem mindig az volt az elvem, mint a legtöbb parasztembernek, hogy történjék bármi a politikában, de a föld semmilyen ok miatt nem maradhat parlagon. Mégis fölmondtak a munkahelyemen, elbocsátottak”.

Sokfelé dolgozott azután. A sógora Kérdő Bálint akkor már Budapesten dolgozott az Állami Gazdaságok Szerelő Vállalatánál, mint vízvezetékszerelő. Az hívta, menjen Imre is oda, ott van felvétel. Hajlott a hívásra, és ott dolgozott a sógorával 1959-től 1966-ig. Járták az országot, mindenfelé dolgoztak. Közben szakvizsgát is tett vízvezetékszerelői szakmából. Még 1962-ben vettek a szüleivel egy kis házat Székkutason a Kosstuh utca 34. szám alatt. Amikor a szülei meghaltak, aztán költözött ide a családjával, mert közben született egy lánya és egy fia. 1966-ban végleg hazajött, belépett az Új Élet tsz.-be. Itthon dolgozott aztán, mint szerelő. Onnan ment nyugdíjba 1982-ben. A gyerekek már önálló családot alapítottak, ketten maradtak a Kossuth utcai házban a feleségével.

Kistermetű, barna, még most is eleven mozgású ember. Kicsit hajlottan jár, 81 sok teherrel és sok megpróbáltatással megrakott év nyomja a vállát, mégis szívesen beszélget, sokmindenre emlékszik.

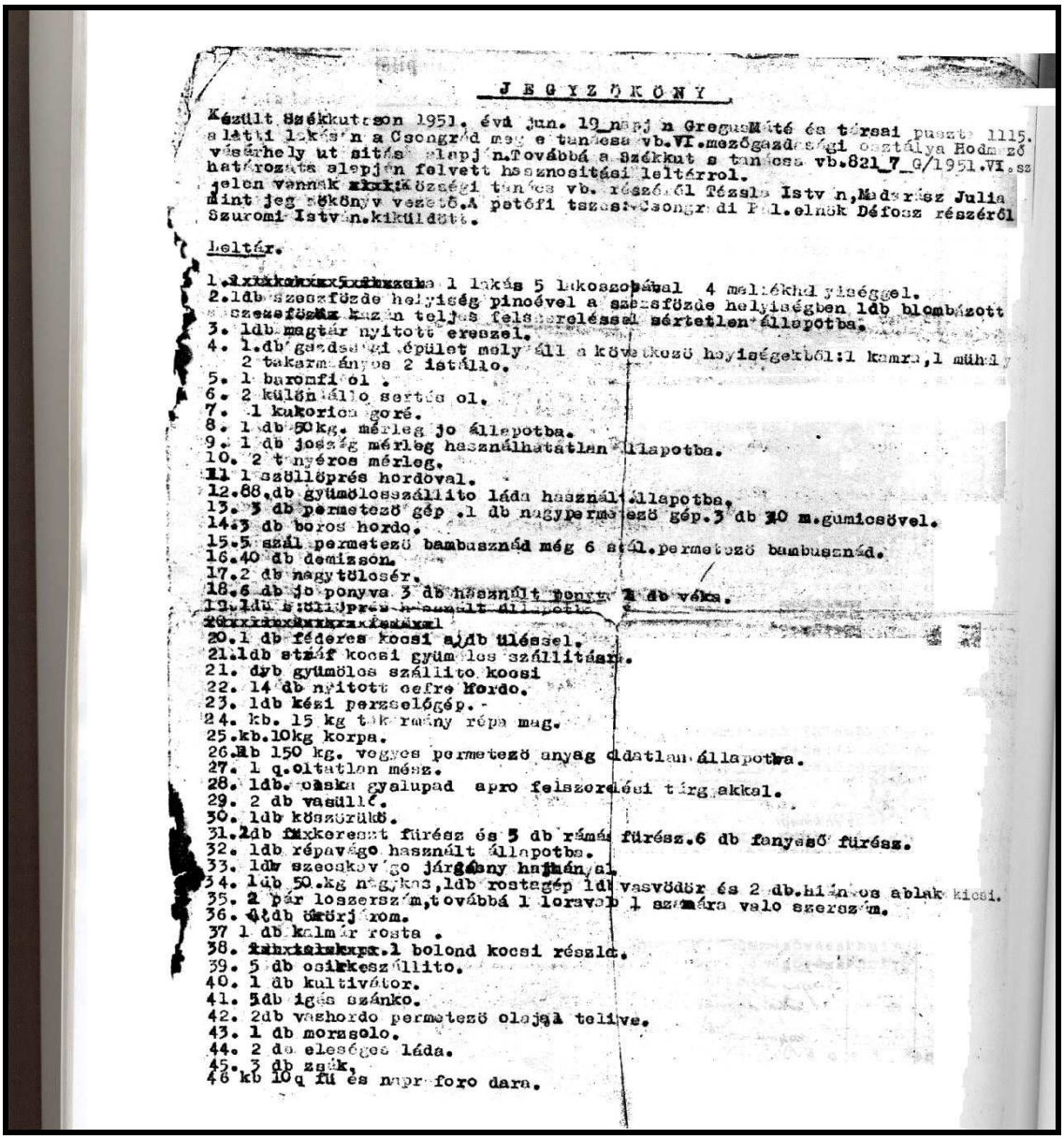

JEGYZŐKÖNY

Készült Szákkuton 1951. évi jun. 19 napj n Gregus Máté és társai pusztai 1115. a lévő lakás n a Csongrád meg e tanácsa vb.VI.mezőgazdasági osztálya Hodmező vásárhely ut sitás alapj n.Továbbá a Szákkut s tanácsa vb.821_7_0/1951.VI.sz határozata alapján felvett használatási leltárról.
Jelen vannak a mezőgazdasági tanács vb. részéről Tézsla István,Madarász Julia mint jegyzőkönyv vezető.A petőfi tsz.s.Csongrádi Pál elnök Défosz részéről Szuromi István kiküldött.

Leltár.

1. 1 lakás 5 helyiséggel 4 melléképülettel.
2. 1db szeszfőzde helyiség pinceével a szeszfőzde helyiségben 1db blombázott szeszfőzőkazán teljes felszereléssel sértetlen állapotba.
3. 1db magtár nyitott eresszel.
4. 1.db gazdasági épület mely áll a következő helyiségekből:1 kamra,1 műhely 2 takarmányos 2 istálló.
5. 1 baromfiól .
6. 2 különálló sertésól.
7. 1 kukoricagoré.
8. 1 db 50kg. mérleg jo állapotba.
9. 1 db jószág mérleg használhatatlan állapotba.
10. 2 tányéros mérleg.
11. 1 szállöprés hordóval.
12. 88 db gyümölcsszállító láda használható állapotba.
13. 3 db permetező gép .1 db nagypermetező gép.3 db 10 m.gumicsővel.
14. 3 db boros hordó.
15. 5 száj permetező bambusznád még 6 száj.permetező bambusznád.
16. 40 db demizson.
17. 2 db nagytölcsér.
18. 6 db jo ponyva 3 db használt ponyva 1 db véka.
19. 1db szállöprés használt állapotba.
20. 1 db féderes kocsi ajjal 1db üléssel.
21. 1db szárf kocsi gyümölcs szállítására.
21. 4db gyümölcs szállító kocsi
22. 14 db nyitott cefre fordó.
23. 1db kézi perzselőgép.-
24. kb. 15 kg takarmány répa mag.
25. kb.10kg korpa.
26. kb 150 kg. vegyes permetező anyag oldatlan állapotba.
27. 1 q.oltatlan mész.
28. 1db. vaska gyalupad apró felszerelési tárgyakkal
29. 2 db vasüllő.
30. 1db köszörükő.
31. 2db fűkereszt fürész és 5 db rámás fürész.6 db fanyelű fürész.
32. 1db répavágó használt állapotba.
33. 1db szecskavágó járgány hajtányal.
34. 1db 50.kg nagykaj,1db rostagép 1db vasvödör és 2 db.hiányos ablak kicsi.
35. 2 pár lószerszám,továbbá 1 lóravaló 1 szamára való szerszám.
36. 4 db ürüjárom.
37 1 db kalmár rosta .
38. 1db kalapkapa.1 bolond kocsi részlet.
39. 5 db csirkeszállító.
40. 1 db kultivátor.
41. 5db igás szánkó.
42. 2db vashordó permetező olajjal telítve.
43. 1 db morzsoló.
44. 2 db eleséges láda.
45. 3 db zsák.
46 kb 10q fű és napraforó dara.

Jegyzőkönyv a Gregus-vagyon elvételéről

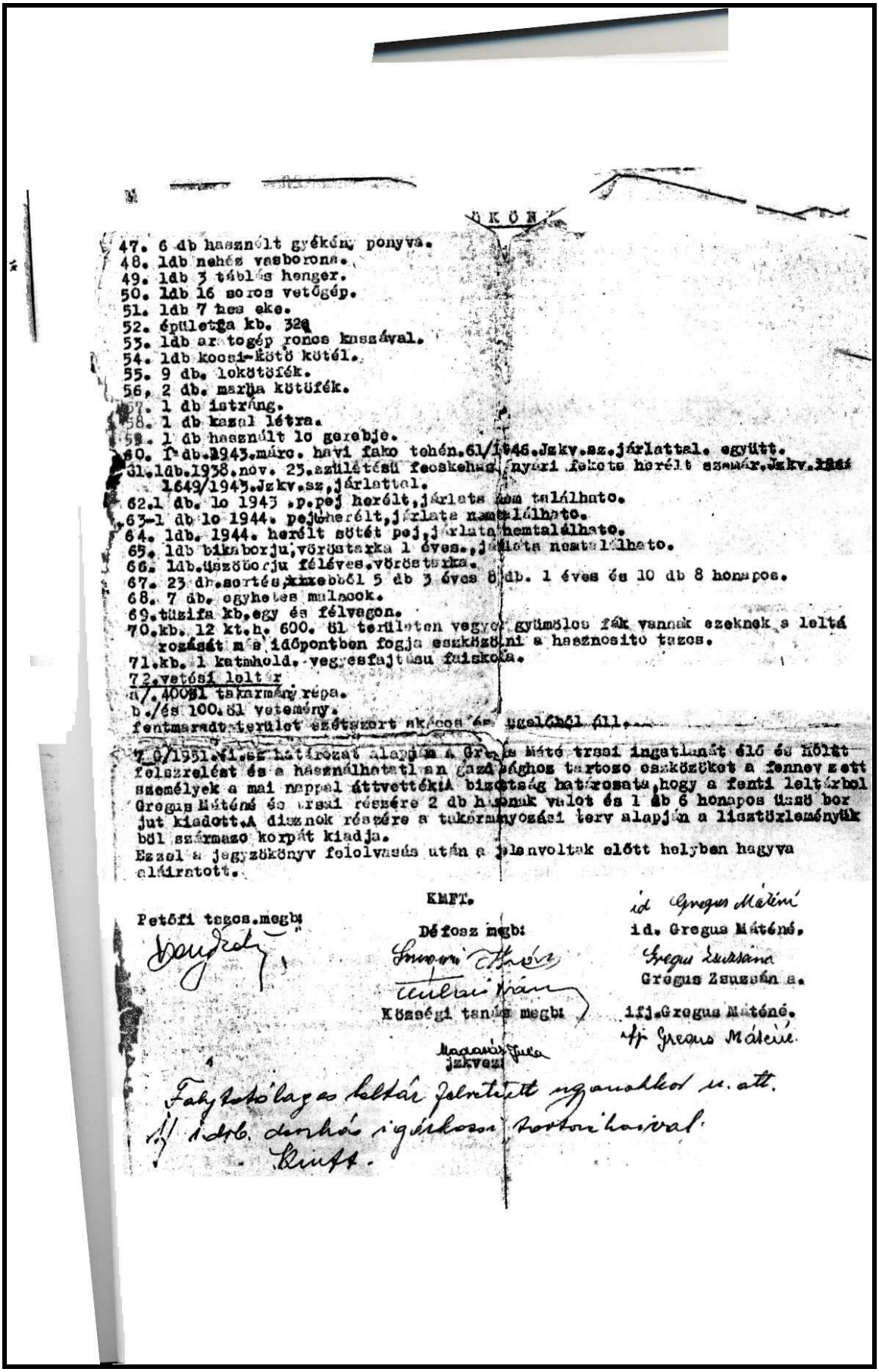

47. 6 db használt gyékény ponyva.
48. 1db nehéz vasborona.
49. 1db 3 tábl s henger.
50. 1db 16 soros vetőgép.
51. 1db 7 hes eke.
52. épületfa kb. 32q
53. 1db ar tógép ronos kasával.
54. 1db kocsi-kötő kötél.
55. 9 db. lokötőfék.
56. 2 db. marha kötőfék.
57. 1 db istráng.
58. 1 db kasal létra.
59. 1 db használt lo gerebje.
60. 1 db.1943.márc. havi fako tehén.61/1946.Jzkv.sz.járlattal. együtt.
61.1db.1938.nov. 25.születésü feoskehas nyari fekete herélt szamár.Jzkv.iási 1649/1943.Jzkv.sz,járlattal.
62.1 db. lo 1943 .p.pej herélt,járlata nem találhato.
63-1 db lo 1944. pej herélt,járlata nem találhato.
64. 1db. 1944. herélt sötét pej,járlata nem találhato.
65. 1db bikaborju,vörös tarka 1 éves.,járlata nem találhato.
66. 1db.üszőborju féléves.vörös tarka.
67. 23 db.sertés,ebből 5 db 3 éves 8 db. 1 éves és 10 db 8 hónapos.
68. 7 db. egyhetes malacok.
69.tüzifa kb.egy és félvagon.
70.kb. 12 kt.h. 600. öl területen vegyes gyümölcs fák vannak ezeknek a leltá rozását m s időpontban fogja eszközölni a haszonosito tagos.
71.kb. 1 katmhold. vegyesfajtaju faiskola.
72.vetési leltár
a/.400öl takarmány répa.
b./és 100.öl vetemény.
fentmaradt terület ezétszert akácos és ugaréból áll.

7.0/1951.Vi.sz határozat alapján a Gregus Máté trsai ingatlanát élő és holt felszerelését és a használhatatlan gazdasághoz tartozo eszközöket a fennevzett személyek a mai nappal áttvettékiA bizottság határozata,hogy a fenti leltárbol Gregus Máténé és trsai részére 2 db hónak valot és 1 db 6 hónapos üszö bor jut kiadott.A disznok részére a takarmanyozási terv alapján a liesztürleményük böl származo korpát kiadja.
Ezzel a jegyzökönyv felolvasás után a jelenvoltak előtt helyben hagyva aláiratott.

KMFT.

Petőfi tagos.megbi

Défosz megbi

Községi tanács megbi

id Gregus Máténé
id. Gregus Máténé.
Gregus Zsuzsána
Gregus Zsuzsán a.
ifj.Gregus Máténé.
ifj Gregus Máténé

Jzkvezető

Fahéjtolágas leltár felvételét ugyanakkor u. att.
1/1 db. darabos igásbocsi Bortonhasival.
Kmft.

Jegyzőkönyv a Gregus-vagyon elvételéről

Kokovai Istvánné: (született: Gregus Mária; 1922.; anyja neve: Lázár Zsuzsanna,
lakása: Székkutas Erkel utca 26.;
Első férje: Varga László)

Gregus Mária 1944-ben férjhez ment Varga Lászlóhoz, utána nem sok idő múlva Kakasszékre költöztek a IV. kerület 24. számú házba. Ez egy panzió volt, a „Nyugalom otthona" nevet viselte a ház. Nyolc szoba volt benne a vendégek részére, és hozzá lakás a család számára. A főút mellett állott, amely a szanatóriumba vezet. Ezt a panziót vezették, abból éltek. Csak a nyári idényben működtették. A panziót ők vásárolták. Volt még egy kis kertjük is, ezt az édesapja, idős Gregus Máté íratta a nevére még halála előtt.

Kakasszéken akkor virágzó élet folyt nyáron. Jólműködő strandját látogatták a vendégek. A strand melletti iszapolóban is gyógyíttathatták magukat a reumások, izületi- vagy más mozgásszervi betegségben szenvedő látogatók. A strandon belül is kb. 50 vendégszoba állt a vendégek rendelkezésére. A két sor kabint a fürdőzők részére építették. A kabinok mindkét oldalán ajtó nyílott, így duplán számítottak.

Lengyel István volt a strand gondnoka akkor. A felesége a vendégszobák rendjét felügyelte. Áthúzta az ágyakat, kimosta az ágyneműt, személyzet segítségével ellátták a takarítást. Ügyeltek a vendégek kényelmére, nyugalmára. A strand mellett postafiók nyílt, a közelben hamarosan egy fodrászüzlet és utána egy vegyeskereskedés is kinyitott. Egymás után épültek a panziók. Mindenkinek jutott vendég. Külön vonatok hozták a pihenni, szórakozni, gyógyulni vágyó embereket. A kakasszéki vasútállomásról Rákos Sándor fiákeron, amelyet két szép ló húzott, hordta be az érkezőket a strandra vagy a vendégházakba.

Itt született 1945-ben Mária, 1947-ben László nevű gyermeke, majd Katalin 1952-ben, de akkor már a férje, az apja, a fiútestvérei mind börtönben ültek.

Az apját 1950. december 20-án behívatták Orosházára, a bíróságra, mert két asszony bevádolta, miszerint amikor ment Pósáról Orosházára lovaskocsival, ők felkéredzettek a kocsijára, és előttük szidta a rendszert. Ez csak kitaláció volt, a valóságban nem történt meg. Két év börtönbüntetést kapott. Onnan már egyenesen vitték Szegedre, a Csillagbörtönbe. Majd Állampusztára szállították , ahol rabgazdaságban dolgoztak a rabok. Havonta egyszer meg lehetett látogatni. Vittek neki ruhákat, gyógyszert, ennivalót, de nem adták oda neki az őrök.

A lánya, Mariska esős őszi időben látogatta meg. A látogatás úgy folyt, hogy a répaföld végén álltak a rabok egymás mellett, szemben velük a látogatóik, közöttük sétált az őr. Akkor kesztyűt vitt neki, mert hideg időben is egész télen a fagyos répát szedték. Azt átadhatta neki. Már akkor is rossz állapotban volt az apja. Legyengült a rossz koszton, megáztak kint a földön, megfázott és tüdőgyulladást kapott. A rabkórházban halt meg Budapesten 1952. január 10-én. Azt írták a kísérő lapjára, hogy a halálának az oka májzsugorodás volt. Holttestét hazahozhatták. A székkutasi temetőben nyugszik.

1951. júniusában fegyvert találtak az apjáék tanyájában a fészerben, a disznók alatti szalmára dobva. Ennek ürügyén elvitték a fiútestvéreit: Mátét(1920.), Jánost (1929.), és az ő férjét, Varga Lászlót(1913.). Rendőrök tartóztatták le őket. Egy ideig semmit nem tudtak róluk, majd úgy két hónap múlva megtudták, hogy Kistarcsán vannak internálva. Fegyverrejtegetés volt a vád ellenük, pedig azt a fegyvert a megtalálói csempészhették oda a kerti színbe, hogy azután megtalálva eltávolíthassák őket a tanyából.

Máté a konyhán dolgozott, látogathatták is őket, de olyan körülmények közt folyt a látogatás, hogy a nagy zajban nem értették egymás szavát. Mindenki igyekezett túlkiabálni a másikat, de nemigen értettek semmit abból amit egymásnak mondtak. Postán küldhettek nekik csomagot: fél kg zsírt, fél kg szalonnát, lekvárt, de nem tudni, hogy megkapták-e. 36 hónapig voltak oda. Nagyon megviselte őket a rabság. Tönkrementek az idegeik, főleg a János öccsének, mert ő még fiatal is volt, őt még nem próbálta meg az élet.

Amikor Mariska magára maradt a két kisgyermekével, már várandós volt a harmadikkal is. 1952. január 3-án született meg Kati. Egyedül vezette a panziót. Az édesanyja többször elment hozzá segíteni. Gyakran jött el gyalog Mágocsoldalról hozzájuk, vagy felkéredzett egy arra jövő lovaskocsira, ha szerencséje volt. 10 dkg/fő kenyeret lehetett vásárolni naponta. 10 – 12 vendég volt még náluk azon a nyáron. Mariska elszegődött aratáskor marokszedőnek Piros Pistához. Az egy kisbirtokos volt a közelben. Aki aratott, az megkapta a fejadagot magának és a családjának Az

édesanyja előkészítette a főzést a vendégek részére. Ő 11 órakor hazament az aratásból, megfőzött, megebédeltette a vendégeit, azután ment vissza aratni.

1953 januárjában államosították a panziót. Nekik egy szoba, konyha kis kamra maradt. Abban laktak egy évig. Mindig figyeltették a házukat. A szomszédjuk, Kulik Dezső gyakran mondta, hogy sok rendőr járkált a ház körül éjjel. Jöttek, hogy borjút, disznót vágtak feketén. „Hol a borjú bőre"? – keresték. Ez mind csak ürügy volt az állandó zaklatásra. Ő akkor nem félt, csak később tört ki rajta a sírás.

A panzióban az államosításkor mindent lefoglaltak, ami bent volt a szobákban: ágyneműt, ágyhuzatot, bútort, semmit nem lehetett kihozni, még egy lepedőt vagy párnahuzatot sem. Az ajtókat lezárták, szalagokkal lepecsételték. Azt mondták, ha a szalagot vagy a pecsétet megsértik, elviszik őt is. Attól félt, hogy a gyerekek majd leszedik a szalagokat a szobaajtókról, amíg ő odavan dolgozni – mert a 10 éves Marika vigyázott a két kisebbre -, de nem történt ilyen baj.

Egy év múlva innen is kilakoltatták őket. Székkutashoz tartozott akkor is Kakasszék. Az volt az indok a kilakoltatásra, hogy szüksége van a tanácsnak a lakásra is. Azzal fenyegetőztek, ha nem keres más lakást, kirakják az utcára a gyerekeivel együtt. A szobát egy beépített cserépkályha fűtötte, megtiltották, hogy azt elvigye. Ő azonban elbontotta a kályhát. Berendelték a rendőrségre Székkutasra. Kerékpáron jött be a faluba. Délután három órára hívták, de csak hat órakor szólították be a hivatalba. Addig kint várakoztatták. A kályha miatt hívatták, arról kérdezgették. Teljesen besötétedett, amikor visszafelé indulhatott biciklivel a hat kilométeres útra.

Hamarosan az egész Kakasszéket államosították: a strandot, az iszapolót, a kabinokat, a vendégszobákat. Elvitték Szegedre nagy teherautókkal az ágyneműt, a matracokat, bútorokat a vendégszobákból. Mind az egészet kifosztották. Azután hagyták tönkremenni, senki nem törődött vele tovább.

A vendégszobákat a szantóriumnak adták, nővérszállást alakítottak ki belőle, majd lakásokat. A strand azonban teljesen tönkrement. A kabinokat is széthordták, még a strand lépcsőkorlátjának is akadt gazdája, a fürdőt benőtte a nád. A lépcsőket is elmosta a víz és az idő. Már nyoma sincs az egésznek. Mindent leromboltak, ebadóba ment az egész.

Kakasszéken a szanatóriummal szemközt, a vasúton túl Ambrus Jánosék laktak. Ott a tanyában kapott egy szobát, ahol meghúzhatta magát a három kis gyermekével. Akkorra már mindent eladott, ami nélkülözhető volt: szobabútort, konyhabútort, ágyhuzatokat, ágyneműt. Mindet felélték. Nem volt más bútoruk, csak két vaságy, asztal, székek, és egy nagy füles, födeles vesszőkosár. Ebben tartotta a saját, és a gyerekek ruháját, éjszaka pedig ennek a tetején aludt a kisfia, Laci. A két kislány és ő a vaságyakon aludtak. A kenyerüket úgy kereste meg, hogy napszámba járt. 25 fillér volt az egy napra járó napszám bére. Minden munkát felvállalt, mikor minek volt a szezonja: aratás, kapálás, meszelés, mosás, libatépés, mindenre megtanították otthon lánykorában. A nagyobb kislány vigyázott a kisebbekre napközben.

Aztán, hogy a férje hazajött, egy közeli kis tanyát kibéreltek, oda mentek lakni. Majd egy idő után beköltöztek a faluba. Később megözvegyült, újra férjhez ment. A második férje is elhalt már mellőle.

Mariska néni most 81 éves. Zsuzsanna nevű nővérével laknak együtt az Erkel utcában, de még mindig sütik eladásra az aprósüteményt, csinálják a csigatésztát. A gyermekei naponta meglátogatják. Derűs, mosolygós arccal köszön vissza annak, aki üdvözli az utcán, boltban vagy a templomból jövet.

——— — ———

Rostás Flóriánné (született: Gombos Margit; 1932; anyja neve: Hegedűs Eszter;
lakása: Székkutas Béke utca 67)

A tanyájuk közvetlenül a Maczelka kastély közelében volt, csak egy kicsit beljebb a kövesúttól. Szép, nagy tanya: három szoba, sok melléképület, ólak, istállók, szín, 45 hold föld tartozott hozzá. Az apja és a nagyapja közös tulajdonát képezte. Az apja, Gombos Sándor járt a vásárokra is. Marhakereskedéssel is foglalkozott. A Maczelka birtokot már 1948 őszén elvették, kb. 100 hold földjük volt itt a kastély körül. Maczelkáékat eltávolították belőle, és ott megalakították a Gyapot Gazdaságot. Mivel a Gombosék földje, tanyája közvetlen szomszédságában volt a gazdaságnak, már

1948- ban hozzá akarták csatolni. Az apja járta a hivatalokat, a bíróságot, és akkor ezt az akciót sikerült kivédenie.

Aztán elkezdték szervezni a termelőszövetkezeti csoportokat. Ott a Bacsó Béla tsz. alakult meg először. A tsz. szervezését a DÉFOSZ-szervezet intézte. 1949. december 1-én kapták meg tőlük a határozatot, hogy két hét alatt költözzönek ki a tanyájukból. Akkora sárban költözködtek, hogy a kerékagyon folyt be a víz, a sár. A Varga–féle tanyát kapták érte cserébe: Pósa 851. szám alatt. Felét ők kapták, másik felét a nagyapja. Itt egy szoba, konyha, kamrából állt a lakás, ami egy-egy részre jutott. Volt a tanyában melléképület is, csak sokkal kevesebb, kisebbek.

A földjük helyett több darabban kaptak csereingatlant: Pósán a tanyával 14 holdat, Mágocsoldalon kb. 12 holdat, Kopáncson 18 kat. holdat, Szőrháton 2-3 holdat. Ebből a kopáncsi földön rajta volt a nagyapja haszonélvezeti joga. Ezt a területet a nagyapa felajánlotta a Bem tsz. -nek haszonbérbe. Azok fel is vállalták, de csak egy-két alkalommal fizettek haszonbért, azután 9 évig, amíg a nagyapa élt, egy fillért sem adtak neki, csak használták ingyen.

A Margitka apját, Gombos Sándort már 1948-tól kezdve kezdték zaklatni. Hetenként kétszer behívatták Hódmezővásárhelyre, az ÁVO -ra. Ott jól megverték, és vallatták mindenféléről. Mivel marhakupec volt, járta a vásárokat, mindig azzal gúnyolták. Mikor mennie kellett az ÁVO -ra, aznap mindig felkelt korán reggel, elment a korai vonattal, nehogy az is baj legyen, hogy nem ért oda időben. Voltak emberek, akiket kiszemeltek, és zaklatták avégett, hogy a többieket megfélemlítsék. Az ő apja is egyike lett a kiszemelteknek.

Ez így ment tovább egészen 1949-ben is. Az Amerika Hangja rádió akkor már hitegette a magyarokat, hogy segítségükre lesz, ha lázadás törne ki. Elterjedt a híre a tanyavilágban, hogy az amerikaiak Nagymágocs határában ledobtak ejtőernyővel egy „vasmenyasszonyt”. Ez egy hatalmas vasból öntött szobor, olyan mágneses ereje van, hogy a motorkerékpárt, biciklit magához vonzza, nem tud onnan többet elmenni tőle. Voltak emberek, akik utána akartak járni a hírnek, de hiába keresték, sehol sem találták meg a „vasmenyasszonyt.”.
Az apját is arról faggatták az ÁVO -n egy időben, hogy mit tud a „vasmenyasszonyról”. Egyszercsak a tárgyalását is kitűzték, és elítélték másfél évre izgatásért. 1949. december 21-én csukták le, és 1951. június 21-én szabadult.

A család zaklatása tovább folytatódott. Rendszeresen vinniük kellett a tanácsházára a jelentést, hogy mit vetettek, el van-e boronálva, hengerelve a vetés, stb. A jelentést írásban kellett benyújtani, és aláírni büntetőjogi felelősség terhe alatt, hogy igazat írt. Ott is a „kupeckulák” apjával bántották Margitkát, ha vitte nekik be a jelentést. Főként Oláh Sándor tanácselnök, és egy „Kőrösi elvtárs” nevű, aki jelentésadáskor volt csak jelen a kutasi tanácsházán, amely akkor a régi csárda-épületben székelt, s azért jött ki Székkutasra, hogy „szekálja” a kulákokat. Ez a „Kőrösi elvtárs” olyanokat is csinált, hogy letérdepeltette a berendelt kulákokat a földre, megcsavargatta a bajuszát, és szájon köpte. Így bánt el Borsodi bácsival, aki a csicsatéri részen lakott, Nagy Tóth József is átesett hasonló tortúrán, aki a falu alatt lakott az északi oldalon, Juhász Nagy János mágocsoldali lakos úgyszintén, mivel kulákok voltak. Sírt, aki kifelé jött a hivatalszobából a megaláztatás miatt, sírt, aki befelé ment, a félelemtől, hogy majd mi következik odabent. Oláh Sándor előtt egy Nagy József nevű nagymágocsi származású ember volt a tanácselnök, az szinte „emberevő” volt.

Bevezették a beadási rendszert. Ami termett, szinte mindent elvittek. Ha valaki disznót vágott, 3 kg zsírt kellett beadni tőle. Divatba jöttek a „feketevágások”. Ha ezért a spiclik bejelentették az illetőt, megbüntették, lecsukták érte.

Előírták az ipari növények termelését, takarmánynak nem maradt hely. Nem tudtak az emberek mit adni az állataiknak. Sokan kicsapták szabadjára a disznókat, juhokat, éljenek meg, ahogy tudnak.
„Az egyik őszön a Szűcs Pálék 23 disznóból álló falkája szabadon kóborolt a határban, hogy éhen ne pusztuljanak az állatok. Odaszoktak a mi tanyánkba a tölgyfák alá makkolni. A besúgók, akik járták a határt, és belestek mindegyik tanyába, vagy valamilyen ürüggyel bementek, hogy mindenről tudjon a hatalom, feljelentettek bennünket, hogy szabotáljuk a demokráciát, nem adunk enni a sertéseknek. Mivel apánk már ült, lecsukták a József nevű bátyámat 4 hónapra. Közben nem is a mienk volt a disznófalka. Először a Csillagbörtönben ült, majd kivitték munkára a Kereki Állami Gazdaságba.

A Gombos nagyapánk akkor már beköltözött tőlünk a városi házába. Azt is elvették tőle. Akkor a gondviselőjével Kopáncsra költöztek, majd később újra Hódmezővásárhelyre a gondviselője lányáékhoz. A pósai tanyába, a nagyapa lakrészébe beköltözött két magányos ember, akik azelőtt béresek voltak nálunk a régi tanyánkban. Bérest akkor már nem lehetett tartani, de ezek az emberek,

mivel nem volt hová menniük, ott maradtak. Mindkettő hizlalt külön magának disznót, nekünk is volt egy vágnivaló. Levágta mindenki a magáét egyszerre, összesen hármat. Közös konyhán kosztoltak velünk, mi főztünk nekik is. A sok kolbászt, füstölt húst, szalonnát elrejtettük a nagy kukoricaszár kazal közepébe. Nem is lett volna semmi baj, de a hús szagára odajöttek a környékből a kutyák. Nemcsak a mi kutyáink ólálkodtak a szárkazal körül, hanem a szomszédoké is. Hogy ne legyenek árulóink az ebek, felhordtuk a húsokat a padlásnak egy félreeső, rejtettebb, sötét zugába és igyekeztünk megenni minél hamarabb, nehogy megtalálják a végrehajtók. A szomszédokkal és ismerősökkel összejártunk, és megbeszéltük egymás között a történteket. Elmondtuk egymásnak, hogyan jártunk túl a kínzóink eszén".

1951-ben ősszel Pósáról is menniük kellett, mivel a Petőfi tsz. terjeszkedni kezdett. A csajági pusztára kerültek , a Vitéz Hercegh tanyájába. Ott kaptak csereingatlant is a pósai helyett, de ez sokkal rosszabb minőségű volt, kevés szántó, jobbára gyep.

A végrehajtók azonban ott is megtalálták őket. Volt egy szép deres csikajuk. Azt is utána kötötték egy alkalommal a kocsinak, amelyik a végrehajtókat vitte a tanyák között. Ez a gazda, aki akkor éppen a végrehajtókat fuvarozta, valamilyen módon megszerezte tőlük a derest. Ő járt rajta később, az övé lett. Beszélték, hogy ez a gazda hordta be a húst a tanácsiaknak, rendőröknek, amikor feketén vágott birkát, disznót. Sokan ilyen módon tudtak boldogulni.

——— — ———

Csorcsán Szűcs Imre: Szántom a földemet

Szántom a földemet kint a pusztaszélen
Árva-Rostáséké volt ez a föld régen
Később Domsiké lett, most énnekem adták
Sűrűn cserél a föld mostanában gazdát.

Földjüket őseink „örökföld"-nek vélték,
Éltüket kezdettől végig azon élték.
Apák öröksége fiaikra szállott…
Megváltozott mindez, más a helyzet már most.

Közös gazdálkodás hódított most teret,
Aki útjában van, az mostmár elmehet.
Ki önként nem társul, földjét kicserélik,
Így jutottam én is el a pusztaszélig.

Csere csalással jár, - így tartották régen –
Így látom ezt én is itt a pusztaszélen.
Az itt maradt kender alig tédig érő,
Gyenge sovány föld ez, keveset ígérő.

Ekeszarvát fogva eltűnődök búsan,
Míg idáig értem, hosszú volt az utam.
Sokfelé szántottam, sokfelé vetettem,
Gazdag voltam és lám, hogy elszegényedtem…

Huszonhárom hold föld a Kútvölgyi-érben,
Azt szántottam régen, apám idejében.
Onnan indultam el a nagy életútra,
Nem tudván még akkor, hogy ez milyen furcsa.

Zsíros kövér földet szántott ott az eke,
Hej, de nagyot fordult a világ kereke.

Dalát ott fölöttem kispacsirta zengi,
Itt most varjú károg, „kár szántani, vetni”.

Szilaj, tüzes lovak nyomták ott a hámot,
Hej, nem olyanok, mint amiken most szántok.,
Négy-öt fejőstehén legelészett nyáron,
Disznó, liba, pulyka, felül a kétszázon.

Apám földje volt ez s én őtőle kaptam,
Minden vágyam az volt, hogy ezt megtarthassam.
Hej! De a földcsere csalárd, gonosz dolog,
Szinte sír a lelkem, ha visszagondolok…

Hatablak, Bogárzó, Csomorkányi oldal
Kitör a lelkemből egy hosszú, mély sóhaj,
Mind, mind odavan, mindent odahagytam!
Róluk a termést is másoknak arattam.

Most ideérkeztem, hogy elölről kezdjem,
Szántok, hogy a magot a földbe vethessem.
Szántom, de e föld már nincs lelkemhez nőve,
Ki tudja hol szántok, hol vetek jövőre…
Hódmezővásárhely, 1955.[18]

——— — ———

Kosztolányi Dezső: (1932; anyja neve: Takács Zsuzsanna;
lakása: Székkutas IV. kerület 101.)

A haja ősz, a szeme kék. Az ágya szélén üldögél, nemrég jött haza a kórházból. Szívkatéterezésen volt, rendetlenkedik a „motor”. Nemrég vette ezt a tanyát, amelyben most lakik a fiával és a menyével együtt.

Csicsatéren nevelkedett az 1644-es számú tanyában. Az evangélikus egyháztól és másoktól bérelt földön gazdálkodtak. Harmadában bérelték a földeket. Öten voltak testvérek, megéltek belőle.

Amikor bejöttek a „felszabadítók”, 13 darab marhájuk volt. Hat ló és öt csikó is tartozott a gazdasághoz. Két lovat elvittek a németek, de azok fizettek érte. Négy lovat és három csikót az oroszok vittek el ingyért. Két csikót meghagytak, mert azok valamilyen betegségben szenvedtek. Aztán, hogy kigyógyították őket, az egyikből tenyészcsődör lett. Azt is elvitték tőlük az állami méntelepre 1949-ben. 1944 őszén két marhát, 1945 tavaszán pedig öt darab marhát kellett beadni jóvátételbe. A városháza udvarán gyűjtötték össze őket, oda kellett behajtani nekik is, és a többi többjószágos parasztembernek is, akiket így megsarcoltak. Négy tehén maradt még akkor a gazdaságukban és két ökör.

Traktoruk is volt, a Gyaraki Mihály cséplőgépével üzemelt. A cséplőgép az aratógéppel együtt a Petőfi termelőszövetkezeté lett, a szánkók pedig a Dózsa tsz -é. A traktort maguk adták el. Az apjuk 1948-ban meghalt, szívbeteg lett, nem bírta elviselni a nagy lepusztulást. György nevű bátyja vette át a gazdaság irányítását. Ő, az öccse mindig szorgalmas segítője volt. Szeretett dolgozni.

„Mikor az apám az öt marhát behajtotta a városra jóvátételbe, a sógorom, aki béres volt nálunk azelőtt, és a nővéremnek lett a férje, azt mondta nekem: Mostmár, öcsi, olyan világ következik, hogy akinek két marhája lesz, az egyiket odaadja annak, akinek egy sincs. Én erre azt válaszoltam neki: Akkor ezután sok olyan ember is lesz, aki azt lesi, hogy kinek van már kettő. Mert a kommunisták azt nézték, kitől mit lehet elvenni.

Akkortájt Veres Péter beszédet tartott Hódmezővásárhelyen. Édesapámmal bementünk meghallgatni. Veres Péter azt mondta, hogy összetartásra van szüksége a népnek. Ki ahogy dolgozik,

[18] Csorcsán Szűcs Imre: Parasztversek. 41.

úgy éljen. Én akkor úgy gondoltam, enyém a világ! Szorgalmam van, dolgozni szeretek, boldogulni fogok akkor is, ha nem tanulok tovább, mert édesapám tanulásra bíztatott volna bennünket. Ez jó is lett volna, ha bekövetkezik az, amit Veres Péter elgondolt, de hiába, mert őt is elsöpörték útjukból a kommunisták. Az a sok szolidárisan gondolkodó ember soha nem csinálta volna ezt a szervezkedést, ha hagyják őket tisztességesen élni".

A Fehérgárda szervezése 1949-ben kezdődött. György nevű bátyját Vígh Imre vitte bele. 1950 szeptemberében letartóztatták. Először Szegedre vitték, majd az elítélése után Márianosztrára került. Később szénbányában dolgozott, előbb Dorogon, később Pécsett. 18. rendű vádlott volt a 30-as csoportban. 8 évi börtönbüntetésre ítélték.

Részlet az ítélet indoklásából:

„Kosztolányi György vádlottat Vígh Imre tájékoztatta 1950. év március havában a mozgalomról, Kosztolányi elhatározta, hogy csatlakozik a mozgalomhoz és nyomban 5 - forintot adott Vígh Imrének a mozgalom céljaira. Később még további 20–forintot adott ugyanarra a célra. Részt vett a katonai tanfolyamon, majd részt vett egy alkalommal Kovács Bálint tanyáján rendezett riadón, ahonnan azután hatodmagával motorkerékpárokkal Orosházára mentek Blahó lakására. Blahó az elindulásuk előtt egy pisztolyt adott át Kosztolányi Györgynek, amit az egész nap magánál tartott és este adta át Gaál Sándornak.

Gaál Sándor két darab katonai puskát vitt töltényekkel Kosztolányi György tanyájára, ezek közül az egyiket Török Imre vádlott kapta meg, míg a másik Kosztolányinál maradt 6 darab tölténnyel, ezt a nyomozó hatóságok találták meg nála".

Kosztolányi György kiszabadulása után már nem költözött vissza a családhoz, egy darabig szabad emberként is a pécsi szénbányában dolgozott tovább, majd másfelé települt le.

A család fenntartása és a gazdaság vezetése a Dezső nyakába szakadt, aki 18 éves volt akkor, amikor a bátyját elvitték. Az édesanyja és a Margit nevű kishúga volt már akkor csak velük. A többiek kirepültek.

A bátyja letartóztatása után mindent elvittek a tanyából. Ami kukorica volt a górében, mind kocsira kellett rakni, nehogy egy szem is maradjon a tyúkoknak. Megfogadták a szomszédot is, hogy lovas kocsival segítsen beszállítani. Beadásba vitték a közellátáshoz. Dezső úgy megrakta a kocsiját, hogy a vendégoldallal ellátott kocsi tetejére még zsákokba is szedett kukoricát, azt tette legfelül, hogy mind az összes felférjen. Hosszú kocsisor állt a begyűjtőhely előtt. Lassan haladt a bemérés. A kocsisor vége elhúzódott a vasúton keresztül, az akkor még beépítetlen portákig. Rájuk esteledett a várakozásban. Ő azalatt a kocsi tetején lévő zsákos kukoricát mind behordta az üres portára a nagy gaz közé. A többit lemérték, és átadta. Az üres kocsival hazafelé indult. Előbb azonban felszedte az elrejtett néhány zsák kukoricát. Így lopott a magáéból, hogy a lovaknak még pár hétig tudjon egy kis abrakot adni.

Utoljára mindenüket elvették, kenyerük sem maradt.

Először az egyik legfájóbb emlékét mondta el. Nagy Sándornak hívták a végrehajtót. Kiment hozzájuk a tanyába, figyelmeztette Dezsőt, hogy ipari növényt is kell termelni. Napraforgó, kender és cukorrépa közül lehetett választani. Ő úgy döntött, hogy a cukorrépa lesz a legjobb, annak a bemunkálásával egyedül is meg tud birkózni. Négy hold cukorrépának kimérték a helyét, aztán elmentek. Ő leszántott a négy holdból nyolcszáz négyszögölet kukoricának, hogy a jószágnak is legyen takarmány, mert a kukorica-beadást is kivetették. Úgy megművelte a répáját, hogy közel 800 mázsa termett rajta. 690 mázsát behordott. Akkor történt, hogy a sáros földön elakadtak a lovak a megrakott répás kocsival. Az egyik kerék belesüppedt a felázott földbe. A húgát, Margitkát felültette a kocsira, hogy amikor szól, biztassa meg a lovakat. Ő meg háttal nekitámaszkodott a kocsioldalnak, és megemelte a rakott kocsit. A lovai, két másfél éves csikó, kihúzták a terhet, ő meg felült a húga helyére, de akkor elkezdett a szájából szivárogni a vér. Bevitte azért a répát a rakodóhoz, de ott utasították, hogy rakja be a vagonba. Ott már a többi ember is látta, hogy vérzik a szája. Gyorsan ledúrták a répát a vagon mellé, hazafelé útba ejtette az orvost. Kónya János doktor úr azt mondta, pihenni kell, feküdni kell neki, s akkor rendbe jön. Feküdt is valameddig, a földön maradt majd 100 mázsa felszedett répa, azt már nem bírta behordani. 19 éves volt már ekkor.

Az édesanyja éppen a György fiát látogatta meg a börtönben, amikor kapták az értesítést, hogy 24 órán belül ki kell költözniük a tanyából. Szőrháton kaptak cseretanyát. Gyorsan összerakodtak a húgával. Egy disznójuk volt már csak, fel akarta hajtani a kocsira, de az nem akart felmenni. Ő csak megfogta, és feltuszkolta erővel. Mire elköltöztek, elővette újra a vérzés. Habosan

jött a vér a szájából. Az ottani szomszédok bevitték a közeli Kútvölgyi Szanatóriumba, ahol akkor tüdőbetegeket gyógyítottak. A főorvos, dr. Fügi Károly kivizsgálta. Azt mondta, hogy még a karját sem mozdíthatja meg, úgy kell feküdnie, mert tüdővérzést kapott. Másfél hónapot töltött a szanatóriumban szigorú fekvéssel.

Mivel a répa egyrésze megfagyott a földjén, idézést kapott, hogy jelenjen meg a szentesi bíróságon. Mutatta a főorvosnak az idézést, de az elintézte, hogy nem kellett neki megjelennie. Nemsokára másik behívó érkezett a nevére a szanatóriumba. Katonai sorozásra hívták. Az áldott emlékű Fügi Károly főorvos az alól is kimentette.

Amikor kigyógyult a betegségéből, hazaengedték. Ment a répa utáni járandóságáért. A szerződésben az állt, hogy minden mázsa megtermelt és beszállított répa után négy kilogramm cukor és 12 forint fizetség jár. A kulákoknak azonban csak a felét adták. A gyár levont mázsánként egy kilogramm cukrot és a fele pénzt, a tanács vonta le a másik egy kilogramm cukrot és a másik fele pénzt. Ha akkor kifizették volna neki a behordott répája után a szerződésbe foglalt járandóságát, azon tudott volna venni abban az időben egy kisebb városi házat. (15.000 forintért lehetett venni akkor egy oncsaházat a faluban). Odaállt lovas kocsival a közellátás épülete elé, a répaszedő, cukorkiadó főnök kiszámolta, hogy még így a levonások után is jár neki 13 mázsa és 80 kilogramm kristálycukor. „Minek egy embernek ennyi cukor”? – kérdezte, és csak a felét: 6 mázsa 90 kilogramm cukrot mért ki neki. A többit önhatalmúlag levonta.

„Nem kaptam annyit, mint egy harmados régen, a tüdővérzésig dolgozott munkám után, s azt is elvitték otthonról a végrehajtók adóba” – mondja még most is majdnem sírva.

Hamarosan hívták újra sorozásra és alkalmasnak találták a katonai szolgálatra. A dologban az volt a furcsa, hogy aki még 1951 őszén répaszedő volt Székkutason, 1952 őszén már zászlóalj parancsnok volt Kiskőrösön a katonaságnál, ahová bevonult. S őt éppen oda sorozták be katonának, az aknavető században szolgált két évet. Az sem lehetett véletlen, hogy éppen annak az embernek a fennhatósága alá került.

Még a katonai szolgálata előtt történt 1951 őszén, hogy kapott egy jó süldőt Hocsi Imrétől, aki a közelükben lakott, majdhogynem ingyen adta. Meg akarta hizlalni, hogy majd levághassák, legyen mit enniük a télen. Összegyűjtött egy kis pénzt, hogy vegyen kukoricát a hízlaláshoz. Lovas kocsival bementek Orosházára többen: Hocsi Imre, Molnár Jónás, Szénási Balázs meg ő. Hocsi tíz mázsa kukoricát vett az orosházi piacon, ő és a többiek ötöt-ötöt. Kerülő úton mentek haza, nehogy meglássa valaki, és elvegyék tőlük. Nem is vitték haza, otthagyták mindnyájan a csicsatéri malomban, hogy megdaráltassák. Míg odavoltak a piacon, a sógora náluk járt, aki a nővérének volt a férje, és megkérdezte az anyjától, hol van Dezső. Az meg elmondta, szegény a vejének, hogy kukoricát venni mentek Orosházára. A sógor „jelezte” a tanácsnál, hogy hallomása szerint kukorica van Csicsatéren a malomban. Ki is mentek onnan azonnal, és lefoglalták, el is vitték mindőjükét. Hocsi Imre bement a tanácshoz, kérte őket, hogy legalább öt mázsát adjanak neki vissza a tízből. „Maga rejtegeti a kukoricát, és szabotálja a beszolgáltatást”? – kérdezték, és lecsukták két esztendőre. Dezső sírva ment haza, mikor megtudta, hogy mit tettek velük, de nem mert szólni, nehogy elvigyék őt is. A sógorának sem mert szólni.

„Ezek a kommunisták nagyon védték egymást, ezek mind az akkori vezetésben lévő zsidók emberei voltak, akik a földet kihúzták a parasztember lába alól. Az alja néppel így tudták tönkretenni a tisztességes paraszt-réteget. Az is zsidó politika volt, hogy a nagyparasztokat összeszedjék. Mi pedig örültünk volna, hogy csak annyink legyen, amiből tisztességesen megéljünk. A zsidók miért nem Hitleren töltötték ki a bosszújukat, miért a magyarokon? Horthy ki akart ugrani a háborúból, de a németek eltüntették. Odanyomták Szálasit a helyébe. Azt sem tudtuk, Horthy hol van.

Ha az ember megszakadásig dolgozott, és vasárnap elment a templomba, már másnap kijöttek a végrehajtók a tanyába, hogy mit tudnak még elvinni. Még az isteni szeretetnek is ellenségei voltak”- mondta szószerint így, amint írva van.

Másik történet következik. Kiírták őt is hetente kétszer, néha háromszor is, hogy vigye a végrehajtókat a tanyák közé foglalni. Nagy Sándort vitte és egy társát. Juhász Andráshoz kellett vinni őket először a csicsatéri dűlőbe. Juhász András nagy, szép, gondos paraszt volt, de már mindenéből kifosztották.

- Jöttünk foglalni – mondta Nagy Sándor, amint odaértek.
- Elvittek már mindent – felelte Juhász András bácsi.
- Majd szétnézünk – így a végrehajtó, és felmentek a padlásra. Ott felszedtek két zsáknyi

aljkukoricát. A kamrában a rúdon függött egy szál vékonyka kolbász. Azt betette Nagy Sándor a belső zsebébe. Aztán szemlét tartottak sorjában a tanya melléképületeiben is, hogy mi van még elvihető. Feltettek a kocsira a színből egy Hoffer gyártmányú morzsolót, egy kalmár rostát. András bácsi az istállóban aludt, egy subával takaródzott éjjelente. Feltették a kocsira a subát is.
- Ezzel takaródzom – mondta, s olyan fehér lett, mint a fal.
- Majd mostmár mi takaródzunk vele – felelt rá Nagy Sándor.
Amikor kiértek a tanyából, a végrehajtók megosztoztak a kolbászon, ami a „belső zsebben lapult", aztán a Kruzslicz tanya felé irányították a fogatot. Dezső tiltakozott, mondván, hogy az ő kocsijára már nem fér föl több holmi. Akkor bementek a szemközti tanyába, ahol egy Muzsik József nevű kisparaszt lakott. Azzal befogatták a két szép lovát, úgy mentek Kruzsliczékhoz foglalni. Amíg szedelőzködtek, a két kocsis kint maradt az udvaron.
- De hát miért engem fogattak be? –kérdezte Muzsik József aggodalmasan -, mert a kisparasztoknak nem kellett addig végrehajtót hordozni. Nemsokkal később hallotta, hogy Muzsik József felakasztotta magát.

Idők múltával Kosztolányi Dezső is belépett a Petőfi tsz -be. Sokat kellett ott is dolgoznia. Leginkább rakodómunkásnak osztották be. Nagyon nehéz volt a kisbálás szalmát feladni az utánfutóra, mikor már magas volt a rakomány.

1977-ben vette meg az Udvari-féle tanyát az V. kerület 78. szám alatt. Onnan járt dolgozni a tsz. -be. Munka után be-betért a kocsmába is, mert szeretett emberek között lenni.

„Én megmondtam akkor is mindig, ami a szívemet nyomta. 1978 körül behívattak ezért Szegedre a rendőrkapitányságra. A kihallgató rendőr bekapcsolta a magnót, amikor elkezdte a kihallgatást.

Azt kérdezte először, hogy az apámnak mennyi földje volt. Mondtam neki, hogy OMBI - könyvekkel tudom igazolni, hogy cseléd volt. Megkapta a harmados bért, adója nem volt. De kérdezem én, hogy engem is felszabadítottak-e az oroszok úgy, mint azt a kisparasztot, aki a mezsgyén túl lakott. Ő azt vethetett a földjébe, amit akart, de nekem előírták, hogy mit vessek. Nekem „szabadságot" kellett köszönnöm, mégis elvették a járandóságomat, amikor répát termeltem. A kommunisták agyonra terheltek a fizetségekkel.
Amit itt felvett a magnószalagra, a beszélgetésünket, tárjuk a világ elé – mondtam neki – s ha engem bűnösnek találnak, akkor élve tépjenek szét, mint a rongyot, de ha nem, akkor a kommunistákra se várjon egyéb. Akkor megfogta a rendőr a vállamat, és szépen kikísért.
- Na menjen haza! – mondta.
Ez mind ott van a rendőrkapitányságon így, ahogy elmondtam, csak elő kell keresni a szalagot. Rajta van, de úgy írja le szószerint, ahogy elmondtam"! Azután még hozzátette:
„Én nem haragszom arra, aki boldogult ebben az új rendszerben, de boldogulni kellett volna mindenkinek. Nagyon sok kocsit meg kellett raknunk bálásszalmával azért a 2000-2500 forintos havi fizetésért.

Azt is mondják most, hogy harcoljunk a terroristák ellen. De kik az igazi terroristák? A kommunisták egyhuszonnégy órát adtak a kiköltözésre. Azok nem voltak terroristák? S most is ezek irányítanak bennünket".

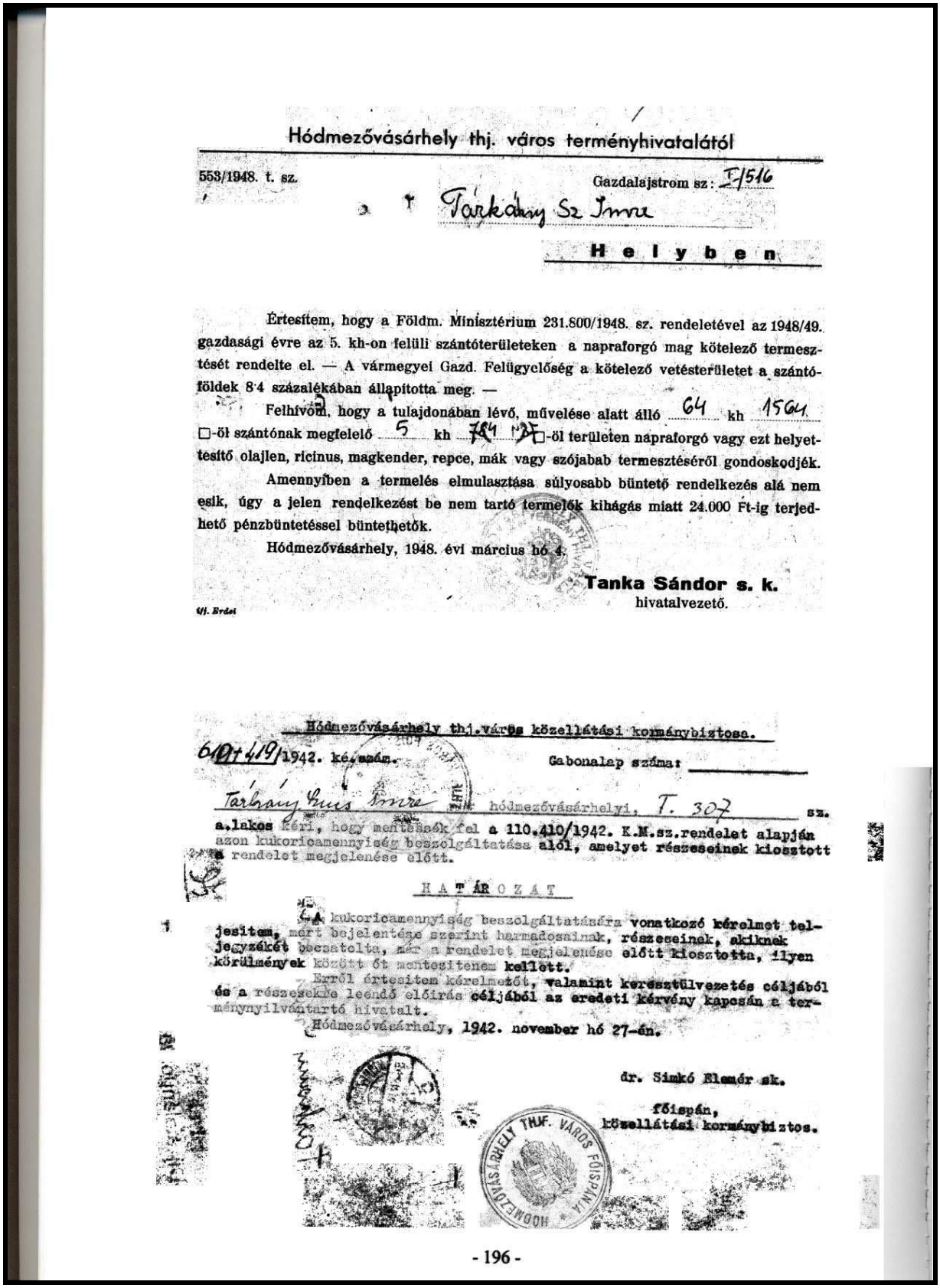

Hódmezővásárhely thj. város terményhivatalától

553/1948. t. sz. Gazdalajstrom sz: F/516

Tárkány Sz Imre

Helyben

Értesítem, hogy a Földm. Minisztérium 231.800/1948. sz. rendeletével az 1948/49. gazdasági évre az 5. kh-on felüli szántóterületeken a napraforgó mag kötelező termesztését rendelte el. — A vármegyei Gazd. Felügyelőség a kötelező vetésterületet a szántóföldek 8·4 százalékában állapította meg. —

Felhívom, hogy a tulajdonában lévő, művelése alatt álló 64 kh 1564 □-öl szántónak megfelelő 5 kh 764 □-öl területen napraforgó vagy ezt helyettesítő olajlen, ricinus, magkender, repce, mák vagy szójabab termesztéséről gondoskodjék.

Amennyiben a termelés elmulasztása súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, úgy a jelen rendelkezést be nem tartó termelők kihágás miatt 24.000 Ft-ig terjedhető pénzbüntetéssel büntethetők.

Hódmezővásárhely, 1948. évi március hó 4.

Tanka Sándor s. k.
hivatalvezető.

Uj. Erdei

Hódmezővásárhely thj.város közellátási kormánybiztosa.

6107/419/1942. ké.szám. Gabonalap száma: _____

Tárkány Kiss Imre hódmezővásárhelyi, T. 307 sz. a.lakos kéri, hogy mentesnek fel a 110.410/1942. K.M.sz.rendelet alapján azon kukoricamennyiség beszolgáltatása alól, amelyet részeseinek kiosztott a rendelet megjelenése előtt.

HATÁROZAT

A kukoricamennyiség beszolgáltatására vonatkozó kérelmet teljesítem, mert bejelentése szerint harmadosainak, részeseinek, akiknek jegyzékét becsatolta, már a rendelet megjelenése előtt kiosztotta, ilyen körülmények között őt mentesítenem kellett.

Erről értesítem kérelmetőt, valamint keresztülvezetés céljából és a részesekre leendő előírás céljából az eredeti kérvény kapcsán a terménynyilvántartó hivatalt.

Hódmezővásárhely, 1942. november hó 27-én.

dr. Simkó Elemér sk.
főispán,
közellátási kormánybiztos.

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY THJ. VÁROS FŐISPÁNJA

- 196 -

Napraforgó termelés elrendelése

Őze Sándorné: (született: Csepregi Mária Márta; 1940.; anyja neve: Tóth Mária;
lakása: Székkutas Arany János utca 26.)

Gyermekkori emlékeim a Rákosi – rendszer idejére nyúlnak vissza. Fábiánsebestyénben laktunk a nagykirálysági határút mellett volt a tanyánk a 156. szám alatt. Apám, Csepregi Antal, 13 kat. holdas parasztember volt. Nem voltunk kulákok, csak „kulákivadék", de azért hozzánk is rendszeresen járt a kacska kezű Aradszki András, aki dűlőbiztos volt. Egy alkalommal például kapáltak a szüleim a dűlő külső végében, amikor meghallották, hogy a tanyában ugatnak a kutyák. Aradszki állt a szilfa alatt, és integetett nekik, hogy jöjjönek be a tanyába. Amikor beértek „leckéztetni" kezdte őket, hogy mennyi cukorrépát, napraforgót, gyapotot vetettek. Egy más alkalommal anyám egyedül volt otthon a tanyában. Jött egy rendőr. Ráfogta a puskát, úgy kísérte fel a padlásra, hogy ellenőrizze, tárolunk-e ott éghető, gyúlékony anyagot. Nem volt ilyesmi ott szerencsére. Anyám még este is reszketett az ijedségtől utána.

1950-ben apámat is hívta Mezei László a Fehérgárdába. Azon a részen ő volt a szervező. Apám azonban nem ment. A szomszédunknak is szólt, de az sem lépett be. A szomszédunkat, Rúzs Molnár Bálintot 1955-ben egyik éjszaka elvitte a dzsip. Azt beszélték a tanyák között, hogy Mezei László vallotta ki a nevét, akit szintén ebben az évben valamivel korábban letartóztattak. Úgy hallottuk, hogy egy dézsa vízben kellett állnia napokig, s úgy vallatták, hogy kiket hívott a szervezkedésbe. A Rúzs Molnár Bálint neve eszébe jutott, az én apámé nem. A szomszédunk 1955 novemberétől 1956. október 21-ig ült a szegedi Csillagbörtönben. Akkor véglegesen szabadult. Feljelentés elmulasztása miatt ítélték el. Egy álló esztendeig nem tudott róla semmit a családja. Rettegve lestük, ha autó ment el este a tanyánk előtt a dűlőn, mikor viszik el az én apámat is, mert ő is tudott a Fehérgárdáról, s ő sem jelentette. Akkor vitték el még Nagykirályságról Égető Mihály kiskereskedőt és Dömsödi István gazdálkodót is.

Az 1950-es években nagyon szegények voltunk. A háború idején elvitték a lovainkat, a Csinost elvitték a németek, a Bátort az oroszok. A háború után vett apám két csikót, hogy lovat neveljen belőlük. A nagyobbat hamarosan kocsi elé fogták, azon jártak be a faluba, Fábiánsebestyénbe, ami három kilométerre esett tőlünk. Azon hordták be a beadást is. A lovat Vaszilnak nevezte el apám.

Csak egy disznónk volt, annak sem tudtunk enni adni. Egész télen szabadon kószált kint a határban, a búzakelést legelte. Estefelé mindig ott kornyícsolt a ház előtt, anyám odaöntötte neki a langyos mosogatólevet, azt szürcsölgette. Nagy, síkárszőrű, vörös bőrű állat volt, a hátán tenyérnyire kiemelkedett a gerince a sovány ságtól. A pofáját felsértette valami, egyik oldalon megdagadt neki, és véres, gennyes lé folyt le belőle végig az első lábán. Apámtól a „nagy Lénin" nevet kapta, mert a Lenin tsz-ből vették kismalacként. Így vett magának apám elégtételt a sok nélkülözésért, ami a szovjet mintára szervezett parasztpolitika miatt szakadt ránk. A tehén volt az egyetlen megélhetési forrásunk. A dűlőúton legeltettem végig az árokparton. A tejbeadás letörlesztése mellett, ami maradt tej, abból túrót, tejfölt csinált anyám, és eladta a szentesi piacon. Annak az árából vett minden héten egy fél literes bögre zsírt. Annak a zsírnak ki kellett tartania egy hétig, a másik piacig, úgy főzött. Disznót nem vágtunk, mert nem birtuk meghizlalni.

1953-ban már nekem is kellett segíteni az aratásban. Apám vágta kaszával a gabonát, mi meg a bátyámmal szedtük fel utána a rendet, és kötöttük a kévét. Nagyon nehezünkre esett, mert még fiatalok voltunk az aratási munkára. Amikor elcsépelt a gép nálunk, mind az utolsó szemig be kellett vinni beadásba. Még onnan a géptől behordta apám a Vaszilon estig. Anyám sírt, és tördelte a kezét, hogy mit eszünk a télen, nem maradt kenyérnek való sem. Apám és a 15 éves bátyám elszegődtek a cséplőgéphez munkásnak, hogy megkeressék az évi kenyérgabonát és egy kevés árpát az állatoknak.

Apám bátyjáéknak 25 aranykoronával haladta meg a földje a kulákká nyilvánításhoz kiszabott 350 aranykoronát. Mátyás bácsi tüdőbetegségben szenvedett, akkor már elég súlyos stádiumban volt a betegsége. Három kiskorú gyermekével és a feleségével laktak az öreg tanyában a szentesi határ nagykirálysági részén, ahol apám is felnevelkedett. Azt a határrészt kijelölték állami gazdaság létesítésére. Egyik napon beállított hozzájuk két kocsi, emberekkel megrakodva. Az emberek bementek a lakásba, minden bútorukat, holmijukat felrakták a kocsikra, lakatot tettek az ajtóra, és lepecsételték. Mehettek, ahová tudtak. Hozzánk jöttek. A mi tanyánk egy szoba, konyha, kamra, istálló, szín, ól helyiségekből állt. 1943-ban építették a szüleim, mert az öreg tanyát Nagykirályságon az idősebb fiú, Mátyás bácsi örökölte. Még aznap megérkeztek apám húgáék, Marika néniék is ugyanígy, és ugyanezen okból kifolyólag. Ez 1953 őszén történt, én hetedik osztályos voltam.

Később más határban kaptak tanyát a nagybátyámék, s oda költöztek. Kaptak csereingatlant is a szikes földeken, de Mátyás bátyám nem fogadta el, azt mondta, hogy neki nem kell a másé. A felesége és a legnagyobb fia, aki 15 éves volt akkor, napszámba jártak kukoricát törni, szárat vágni, hogy éhen ne haljanak, mert a kenyérkeresőjük súlyos beteg volt. A legkisebb fia tőlünk járt első osztályba, mert ahová költöztek, oda nagyon messze esett az iskola. A nagynénéméknek a saját tanyájukból már 1951-ben menniük kellett. Egy rokonuk tanyájába költöztek akkor. Két évvel később onnan is kilakoltatták őket. Akkor egy közeli tanyában húzták meg magukat, ahol egyetlen helyiségben laktak egy évig négyen. Később visszaköltözhettek az utóbbi tanyába, mert a férje, Szabó Imre elszegődött munkásnak az állami gazdaságba, és ez a tanya a gazdaság területén volt.

Apám nagybátyja is kulák-listára került a 30 kat. hold földjével. Őket annyira tönkretették a sok beadással és adóval, hogy ingyen felajánlotta a vagyonát az államnak. Hazamentek lakni a feleségével Szentesre, gyermekük nem volt. István bácsi hamarosan meghalt nyombélrákban még 1949-ben. Így pusztították ki a Csepregi familiát a Rákosi-rendszerben a nagykirálysági határból, pedig ott élt az apjuk is, Mátyás; a nagyapjuk, Antal; és a dédapjuk, János is, de ez inkább bűnnek számított akkor, mint érdemnek. Még a határ nevét is átkeresztelték Szentes-Nagykirályságról Újvárosra, mivelhogy az Újvárosi Állami Gazdasághoz csatolták azt a területet.

Ángyom, így szólítottuk az István bácsi feleségét, egyedül maradt a kis házban, amelyben egy szoba, konyha, jó nagy kamra, külön istálló, ólak, udvar volt található. Mivel egyedül lakta a házat, beköltöztettek hozzá egy családot hét gyermekkel a konyhából nyíló kamrába. A konyhát közösen használták. Az adóhátralékát a föld felajánlásakor nem törölték el, állandóan jártak hozzá a végrehajtók foglalni. A testvérem és én onnan jártunk iskolába, hogy ne legyen egyedül, és hogy legalább a bútorát ne vigyék el. Így megmaradt három ágy a szobában és egy szekrény, a szép, szétnyithatós diófa asztalát azonban így is elvitték adóhátralékba. Mindig zaklatták. Csak ült az ágya szélén, és hallgatott. Volt egy seb a felső ajka szögletében, azt piszkálta mindig idegességében, míg az végül elrákosodott. Fölül volt már a 70 éven.

A szüleim vettek egyszer egy talicskát a szentesi piacon, és betették ángyomhoz az istállóba, hogy ha majd jönnek kocsival a városra, kiviszik hozzánk a tanyára, 20 kilométerre volt hozzánk Szentes. Közben jött a végrehajtó, lefoglalta az új talicskát az ángyom adóhátralékába. Nem tudtuk bebizonyítani, hogy a miénk, elvitték azt is tőle. Anyám sokáig és kitartóan járta a városházát, mire sikerült eltöröltetni az ángyom adóhátralékát, mivel a férje még a halála előtt felajánlotta a tanyát a földdel együtt az államnak.

1958-ban érettségiztem. Szegedre jelentkeztem továbbtanulás céljából a jogi egyetemre, azonban hiába feleltem meg a felvételi vizsgán, hiába volt kitűnő az érettségi bizonyítványom, „férőhely hiányában” elutasítottak. A testvérem négy egymás utáni évben felvételizett sikeresen felsőfokú iskolákban, őt is mindig elutasították. A fábiánsebestyéni párttitkár keze mindenhová elért. Tőle kellett javaslatot kérnünk a továbbtanuláshoz. A „kulákivadék” és a „klerikális” bejegyzés mindig megtette a hatást ellenünk.
Elszegődtem pénztárosnak egy kisipari szövetkezethez. Közben különbözeti érettségi vizsgát tettem a tanítóképzőben Szegeden, a tanítóképző akkor még középiskolai szinten működött. Így lettem tanító. 15 évi tanítóskodás után munka mellett, levelező tagozaton szerezhettem tanári képesítést magyar majd később földrajz szakon.

1959-ben betagosította a mi földünket is a Kinizsi tsz. Apám odaadta a földet, de ő maga nem lépett be a szövetkezetbe. Eljárt dolgozni Répástanyára építkezéshez, 30 kilométert biciklizett naponta. Később éjjeliőr lett az állami gazdaságban Nagykirályságon, amit már akkor Újvárosi Állami Gazdaságnak neveztek. Az anyukám leérettségizett a gimnázium esti tagozatán, közben a háziiparnak varrt. Érettségi után el akart helyezkedni irodai munkában, de nem alkalmazták sehol. Libatöméssel foglalkozott haláláig. A tanyát lebontották, és beépítették a faluba. A tanya helyén sokáig árválkodott a kemence, amig el nem mosta azt is az idő. A lebontott tanyák maradványait később a tsz eldózeroltatta. Sokszor álmodom azóta is, hogy az éjszakában megyek haza gyalog a szántásokon, ugaron, barázdákon keresztül, de sosem találok haza, nem találom a tanyánkat.

Az elmúlt évben elmentünk az iker unokáimmal, akik akkor négy évesek voltak, hogy megmutassam nekik, hol voltam én gyerek. Csak találgattam, hol állhatott a tanya, szomszéd tanya egy sincs már a közelben, a fák a határúton megnőttek, elöregedtek, a csapás is eltűnt ahol aránylag tiszta cipővel kijutottunk a kövesútig nagy sár idején. „Ez volt a te hazád”? – kérdezték a gyerekek. „Igen, ez volt az én hazám”.

——— — ———

Csorcsán Szűcs Imre: Fagy pusztított

Fagy pusztított, termés nem lett,
De fizetni azért kellett.
Azaz: inkább kellett volna,
Már úgy, hogyha pénz lett volna.

Végrehajtók nálam jártak,
S minden holmit széjjelhánytak.
Párnáimat összeszedték,
S az adómba elkönyvelték.

De az adóm csak nem telt be,
Csak egy „csepp" hullt a tengerbe.
Nem lett tehát egyéb „haszna"
Kutyámnak van különb vacka.

Nyoszolyámat a szú rágja,
Végrehajtó ezt nem bántja,
Lukacsos a szalmazsákom,
Takaróm a rossz kabátom.

Az ajtóm most nincs bezárva,
Sem nappal, sem éjszakára.
Végrehajtók ki- s bejárnak,
Értéket már nem találnak.

Vannak pedig értékeim,
A nótáim, a verseim.
Ámde ők annál butábbak,
Értékelni hogy tudnának.

Értékelni ezt ha tudnák,
Vethetnek rám adót, duplát,
Semmi gondot nem okozna,
„Túlfizetés" mutatkozna.

Az Istennek hálát adok,
Hogy én ilyen gazdag vagyok.
S hogy alhatok vetett ágyon,
Szalmazsákon, rossz-kabáton![19]

——— — ———

[19] Csorcsán Szűcs Imre: Parasztversek. 57.

A szervezkedés

Mérai Kálmán: (1928.; anyja neve: Bögi Kovács Emilia;
lakása: Hódmezővásárhely Szeremlei utca 4./a.)

Ezen a vidéken a Fehérgárda mozgalom fő szervezője Blahó János gyümölcs és baromfi nagykereskedő volt. Hogy közte és Kovács István között mikor és hogyan kezdődött a kapcsolat, azt nem tudja.

Egy vasárnap délután átment Méraiékhoz Kovács István, és meghívta Kálmánt, hogy csütörtökön este menjen át Bodrogi Sándorék tanyájába, mert gyűlés lesz. Jön a főszervező is, Blahó János. Szerdán azonban újra átment hozzájuk, akkor már vele volt Blahó János is. Lóháton mentek a tanyájukon keresztül. Akkor ismét hívták a gyűlésre. Ő akkor látta először Blahó Jánost.

Blahó János kb. 170 cm magas, vékony barna fiatalember volt, valamivel idősebb, mint Kovács István. Volt neki felesége is és egy kisfia. A felvidékről származott. Úgy mondták, a Horthy-hadseregben repülős főhadnagyi rangot szerzett. Beszélt szláv nyelveket. A felvidék elcsatolása után Magyarországra szökött. Szovjet fogságban is volt. Kovács István is végzett valamilyen repülős iskolát, tisztjelölt volt.

1949-ben az oroszok felrobbantották az első atombombát. Azt gondolták a magyar ellenállók, hogy erre az USA lépni fog, lépnie kell a Szovjetunió ellen. Az Amerika Hangja és a Szabad Európa rádió állandóan reménykeltő hitegetéseket sugárzott. Várták az emberek, hogy jön az angol-amerikai hadsereg, és előzi hazánkból az oroszokat.

Mérai Kálmán elment a gyűlésre. Ott kb. 20-an voltak. Bent a szobában tartották. Az új tagok hátul ültek: Papp Sándor, Vígh Imre, Ambrus János és ő is. A többiek már régebbi tagok voltak. Kovács István szervezte be őket is, de Blahó Jánost, a főszervezőt mindannyian akkor látták először.

Blahó János vitte a szót. Ismertette a szervezet célját. Parasztdemokráciát akartak, szabad választásokat, mint amilyen lett a velünk szomszédos Ausztriában is. A parasztok fel voltak zúdulva, mint a méhkas. Nehezen tűrték a terheket, a zaklatásokat. Blahó szerint a szervezkedés országos méretű volt. Kérte az embereket, hogy hívjanak másokat is, akiket megbízhatónak, közéjük valónak ítélnek. Gyűjtsenek fegyvert, hogy felkészülhessenek, amikorra kitör a lázadás, készenlétben álljanak. Gyűjtsönek pénzt a szervezkedés költségeinek fedezésére.

Mérai Kálmán és a többiek is mondták mindezt a szomszéd gazdatársaknak, ismerősöknek. Ő is elkezdte gyűjteni a pénzt. Az emberek 5-100 forint között adakoztak, de akkor a forintnak még más volt a vásárlási értéke. Az összegyűjtött összeget azután átadták Kovács Istvánnak vagy Blahó Jánosnak, akik a pénzt a saját utazásaikra, levelezéseikre fordították. Blahó János egy motorkerékpárt is vásárolt a gyűjtött pénzen, hogy a távolabbi helységekbe is eljusson szervező munkája során.

Hódmezővásárhely határában már akkor elkezdődött a tagosítás, a termelőszövetkezti csoportok szervezése. A parasztok féltették a földjüket, nem akarták elfogadni a bolsevista rendszert. Fegyveres fölkelésre készültek. Kovács Istvánnak már volt pisztolya, de másoknak is szerzett valahonnan. Valószínűleg a rendőrségtől kapta. A helyi rendőrőrs tagjai közül is többen tagjai voltak a szervezetnek. Blahó Jánosnak angol pisztolya volt. Török Imrének is volt pisztolya, vadászpuskái is, hiszen a nagybátyja vadász volt. Blahó a gyűléseken hangsúlyozta: „Mindenkinek fegyvert kell szerezni, hogy mikorra kiépül a szervezet, mert van Fehérgárda a Dunántúlon, a Duna – Tisza közén is, nekünk is fel kell készülnünk, hogy ha kirobban az általános felkelés, mi is készen álljunk, és csatlakozni tudjunk hozzájuk". Mérai Kálmánnak azonban nem volt fegyvere. Ambrus János mondta később, amikor a várpalotai szénbányában, mármint rabok találkoztak, hogy amikor már Mérait elvitték az ÁVO-sok, ők még 1950 októberében szállítottak egy könnyű kocsival egy kocsiderék Moser gyártmányú puskát a csicsatéri Fejes nevű tejcsarnokosnak. Abból jutott volna fegyver azoknak is, akiknek még nem volt, így Mérai Kálmánnak is.

Legalább 17-20 alkalommal vett részt Mérai Kálmán különböző gyűléseken Nagymágocstól a Fehér-tó melletti területekig. Az egész pusztai határban mindenhol, mindenfelé voltak gyűlések, amelyeket mindig máshol tartottak. Általában lóháton közlekedtek. A gyűléseken előbb a szervezet helyzetjelentéséről volt szó. Először 1949 karácsonyára tervezték a felkelés kirobbanásának idejét, de ezt a határidőt mindig tologatták, 1950 tavaszára, majd még későbbre. Ez kezdett gyanússá válni. Kovács István sürgette Blahót a felkelés elkezdésére, emiatt aztán ellentét alakult ki köztük. A megbeszélések után katonai kiképzés következett, főleg a fiatalabbaknak, aki még nem volt katona. Gyakorlatokon tanulták az álcázást, a ködben való tájékozódást, kúsztak, lehúzódtak az út melletti

árokba, azt is, hogyan kell a kút vizét megkóstolni, hogy mérgezett-e a vize. Volt köztük egy Kiss Ferenc nevű katonaviselt ember, az oktatta őket. A pósahalmi körnél rendeztek egyszer egy nagyobb felvonulást, ahol megjelent vagy 100 ember. Az egyik legnagyobb kiképzési gyakorlat a Pósai-domb alatt volt 100 – 150 ember részvételével. Kovács István is tanította velük a pisztoly szétszedésének és összerakásának a módját.

A Szentetornyán lakó Kocsondi Györgynek volt rádiója. Többen oda jártak hozzá hallgatni a Szabad Európa rádiót és az Amerika Hangja rádió adásait. Ezek a rádiók ígérgetéseikkel hamis illúziót keltettek az emberekben. Azt gondolták, ha itt kitör a lázadás, külföldi segítséget kapnak.

Blahó Jánost elég hamar lefogták, úgy 1950 nyarán. Eltűnt a szervezkedés éléről, de a tagok úgy tudták, hogy feljebb került a szervezetben, magasabb beosztásba, és majd csapatokkal tér vissza az akció beindulásakor. Az ő eltűnése így nem állította meg a szervezkedést. Az ő szerepét az orosházi részen Juhász Nagy Vilmos vette át, aki viszonylag már idősebb ember volt, az első világháború idején is katonáskodott. Ő is vezette a katonai kiképzéseket. Egy alkalommal a Kovács Bálint tanyáján is szerveztek egy nagyobb harcászati gyakorlatot, ott talán 200-an is összejöttek. Ezidő alatt itt a vásárhelyi részen már Rostás Jánosnak is nagy szerepe volt, aki kiváló szervezőnek bizonyult. Blahó János eltűnése után nemsokkal találkozott egyszer a faluban Vígh Imrével, aki egy levelezőlapot mutatott neki, amely a bécsi városházát ábrázolta, és Bécsből érkezett Blahó János aláírásával. Az állt rajta, hogy őt elfogták, de sikerült Ausztriába szöknie, az adatait nem árulta el, a mozgalomról sem beszélt senkinek, folytassák tovább a szervezkedést, megpróbál amerikai segítséget szerezni, és úgy tér majd vissza hamarosan. Akkor ők megnyugodtak, hogy minden rendben van, pedig ezt a lapot már az ÁVH-n íratták Blahóval, hogy még pár hétig rajta tarthassák a szemüket a mozgalmon. Állítólag a feleségének is írattak vele egy levelet, amelyet szintén Bécsben adtak postára. Ezt már csak azután tudták meg, hogy börtönbe kerültek.

Mérai Kálmán ebben az időben már ritkábban járt közéjük, mert bérest akkor már a kulákoknak nem lehetett tartani, és neki otthon kellett dolgoznia a gazdaságban. Ő akkor már szinte teljesen kimaradt a szervezetből. Különösebb megbízatása akkor már nem volt. Inkább az elején, az 1949-es években a beszervezésekben, a pénzgyűjtésben, a katonai kiképzésben vett részt.

A szervezet elnevezését Blahó János azzal indokolta, hogy a Szovjetunióban a Vörös Gárda a kommunisták hadserege volt, a vörösökkel szemben harcoltak a fehérek. Még hivatkozott egy báró Gyenyikin nevű szabadságharcosra is, aki a vörösök ellen harcolt. Ezért nevezték el a szervezetet Fehérgárdának. A Horthy serege is a „fehér szegfűs" hadsereg volt.

Blahó János a gyűlések alkalmával mindig említette, hogy ő nem dönthet a Központ jóváhagyása nélkül. Hivatkozott egy dr. Fekete nevű egyénre is, és azt mondta, hogy ő a felső kapcsolata, tőle kapja az utasításokat is a szervezetre vonatkozólag. Vele szokott találkozni, tőle tudja a szervezet előmenetelét az országban, az ő utasításait továbbítja a többieknek. Ezt a dr. Feketét azonban a tagok közül soha senki nem látta. Amikor sor került a tárgyalásra, Blahó ott is erre a Fekete István nevű egyénre hivatkozott, hogy az volt a mozgalom kezdeményezője és irányítója őrajta keresztül, de a főügyész nem hitte vagy nem akarta elhinni. „Maga a fekete"- mondta neki.

1950 őszén kezdték összeszedni a fehérgárdistákat az ÁVO-sok. Mérai Kálmánért 1950. szeptember 8–án mentek úgy este 8-9 óra körül. Éppen vacsoráztak az édesapjával. Az anyja nem volt otthon, a beteg testvérét látogatta meg.

Kálmánt és az apját megbilincselték. Mészáros főhadnagy tartóztatta le, aki az egész szegedi ÁVH parancsnoka volt. Vele volt még Tóth Imre hadnagy, Kálmán egykori iskolatársa, és egy harmadik idegen személy is. Mindannyian civilben. Ez a három gyalogos őt kivezette a szőkehalmi iskoláig a kövesútra. Ott állt egy sötét színű Pobeda személyautó, azzal elvitték Szegedre a Tisza Szállóba. Az volt akkor az ÁVH székháza. Levitték a pincébe, belökték egy zárkába.

A tanyában az udvaron még látott vagy tíz ÁVO-st, akik még ott maradtak házkutatást tartani. Megitták a pálinkát, amit nem győztek meginni, azt elvitték. Sok mosószappan volt a tanyában, az is eltűnt mind. Reggel mentek el.

Karácsonyra az apjáéknak el kellett hagyniuk a tanyát. Rövid időt kaptak a kiköltözésre. Hirtelen a szomszéd Papp Gáborékhoz menekítettek át néhány dolgot, többek között két lovat is valamennyi takarmánnyal. A szülei beköltöztek a városi házukba, a Szeremlei utca 8.-ba. Egy másik volt osztálytársa dolgozott a városházán, mint tisztviselő, Borsodi Sándornak hívták. Ő el tudta intézni nekik, hogy a házukban maradhattak. Ott volt fenntartva nekik egy másfél szobás lakrész, a ház többi részét lakók lakták.

1951-ben mindkettőjüket börtönbüntetésre ítélték. Mivel az anyja a tárgyaláson a népbírónőt „kurvá”-nak titulálta, ő három és fél évet kapott, az apja másfelet. A büntetésüket egymás után ülhették le, először a Csillagbörtönben, azután a nagyfai rabgazdaságban. Először az apja vonult be a büntetés letöltésére, amikor ő kiszabadult, három nap múlva kellett mennie az édesanyjának. „A népdemokrácia szabotálása” volt ellenük a vád. Az ítélet a teljes vagyonelkobzást is tartalmazta.
Még a bebörtönzése előtt az apjának el kellett járni a tsz -be szántani, mivel még volt két lova, ekéje. Azt mondták neki a tsz vezetői, hogy ha majd a tsz meggazdagszik, kifizetik neki a munkáját. A teljes vagyonelkobzás a lovakat is érintette, azoktól is megfosztották az apját, pedig a ló volt a „mindene”.

A házukat is államosították, de ők megmaradhattak abban a lakrészben, ahol addig is laktak a tanya elvétele óta, mivel a háznak abban a részében azelőtt sem volt lakó. A 70 kat. hold földjük helyett 5 kat holdat kaptak csereingatlant 7 helyen. A legtávolabbi 10 kilométerre esett olyan keskeny, hosszú csíkban kimérve, hogy a vetőgép nem fért el rajta. A beadást meg kiírták az összes földterület után. 1950-től kezdve nem tudták teljesíteni a beadást és a kivetett adót. Csak tojást ettek, meg házinyulat, más nem volt. Jegyre adták a fekete, ragacsos kenyeret, amit abból a búzából sütöttek a pékek, amit a franciák küldtek Magyarország megsegítésére. Mindennap csak egy napra valót lehetett megvásárolni. Naponta sorba kellett állni érte.

Amikor az apja kiszabadult a börtönből, a földmérőkhöz ment dolgozni. Tartotta az oszlopot nekik a mérésnél. Ide is egy volt ismerős szerezte be. Később a TEFU- vállalat telephelyén lett éjjeliőr. Innen ment nyugdíjba.

A fiatal Mérai Kálmánt másnap reggel vitték fel a kihallgató szobába.
„Szakács „elvtárs” lett a kihallgató parancsnokom – és felidézi a borzalmas napokat - , aki ÁVH százados volt. Azelőtt Klopfer nagykereskedőnél volt alkalmazott. Akkor olyan 50-60 év körüli cingár, sovány ember. (Klopfer ruhaárus nagykereskedő még a háború alatt átmentette vagyonát Svájcba–Zürichbe és Ausztriába).
A másik vallatóm Mészáros elvtárs főhadnagy volt, fiatal, harmincas, magas, ő is zsidó származású. Tóth Imre, a régi iskolatársam, aki ott volt a letartóztatóim között, nem vett részt a kihallgatásban, sőt elköszönt tőlem, azt mondta, tiltja a törvény, hogy engem, mint régi ismerősét kihallgasson. Csáki Kálmánt azonban nagyon megverte, pedig ő is éppen olyan iskolatársa volt, mint én. Rostás Jánost is megverte.

A vallatás másnap reggel kezdődött. Akkor nagyon összevertek. Az adataimat kérdezték. Egy gépírónő írta a jegyzőkönyvet. A pincében azt sem tudtam, éj van-e vagy nappal. Jöttek éjjel újra, vittek vallatni. Volt, amikor csak a Szakács „elvtárs” vallatott és a gépírónő írta. Máskor négyen–öten is körülvettek. Szakács százados volt a főkínzóm. Eleinte mindig vertek. Leütöttek hátulról. Ha nem bírtam a lábamon állni, leültettek egy székre, de ez a szék is olyan keskeny, bizonytalan, könnyen felboruló bútordarab volt. Hirtelen fellöktek székestől, ha leestem a földre, a vallatótiszt belém rúgott. Vagy csak ült, és a lábával hirtelen kirántotta alólam a széket. Leestem, rúgdostak megint. Lenyomták a fejemet, lökdöstek. Verték a hátamat, oldalamat, derekamat, fejemet boxerrel, gumibottal. Pofoztak. Legtöbbször hátulról ütöttek. Nekem a felső fogsorom ment tönkre, egyrészét kiverték a fogaimat, a többin a fogzománc repedezett össze. Tele lett a szájam vérrel, dagadtsággal, penésszel.

Egyik nap kihallgatott a Szakács százados, másik nap a Mészáros főhadnagy, a harmadik, negyedik nap teljesen idegenek jöttek, és feltették ugyanazokat a kérdéseket újra meg újra, és megint csak vertek és vertek. A megszólításuk így hangzott: „te rohadt, népellenes, szar kulák” vagy „te rohadt fasiszta”. Az ÁVH-n aki nem volt zsidó, az csak az őrnagyi rangig vihette, a felső vezetés mind zsidó volt.

A vallató tisztek mindig civilben voltak, nagyon elegánsan öltöztek. Esetenként ÁVH-s nő is jelen volt a vallatásnál. Engem elkezdtek pofozni, lökdösni. Nekiestem véletlenül a nőnek. „Te, rohadt kulák, meg akarsz erőszakolni"? - kérdezte a nő, és visszalökött. A kérdéseik a személyi adataimra, az életemre vonatkoztak eleinte, azután arra, hogy kit ismerek a fehérgárdisták közül, kit szerveztem be, hogyan folyt a szervezkedés. Ha a feltett kérdésre nem azt a választ adtam, amit ők vártak, akkor azért ütöttek. Ha válaszoltam, akkor „Ne hazudj, Rostás mást mondott”! – és akkor megint nekem estek.

Egyszer megszökött egy Rácz nevű ember, és tűzharcba került az ÁVH – sokkal. Akkor vagy 20 alkalommal azért vittek fel vallatni, hogy mondjam meg, hova lett Rácz, hol vannak a rokonai, testvérei, de én egyáltalán nem ismertem ezt az embert.

Ha rövid időre vittek fel, akkor az őr is ott maradt velem, de ha hosszabb időre, akkor otthagyott a vallatótiszt és a verőlegényei között. Később szakosodott a vallatás: orosháziakra,

kutasiakra, kiskirályságiakra, stb. Akkor már nem vertek, csak kérdezgettek. Január elejéig tartott ez a procedúra. Addig egyedül volt minden letartóztatott a zárkájában. A Tisza Szálló pincéje volt átalakítva ilyen cellarendszerré, ahol a lefogottakat őrizték.

1951. január 8-tól 11-ig tartott a tárgyalás, amely a Megyei Bíróságon zajlott. 5 napig folyt a tárgyalásunk. A vád az 1946. évi VII. t. c. 1. § -ban meghatározott „…a Népköztársaság megdöntésére irányuló fegyveres szervezkedésre való felbujtás". Az első csoportban 30 embert helyeztek vád alá, és ítéltek el. Ezeket 1950. augusztus és szeptemberben tartóztatták le. 3 hónapig az ÁVH-n tartották őket magánzárkában. Közben Juhász Nagy István öngyilkos lett a börtönben. Felakasztotta magát. Legalábbis ezt terjesztették el róla az őrök.

Az ÁVH-n szerkesztett vádiratot átadták az államügyésznek. A rabokat, négyet-ötöt naponta, aszerint, hogy hányadrendű vádlott, a börtönőrök kísrték át kihallgatásra gyalog a bíróság épületébe. A fiatal államügyész, dr. Ruttkai György, minden rabot kihallgatott. Az ÁVH által átküldött jegyzőkönyvekből és a személyes kihallgatásokból szerkesztette meg a vádiratot.

Ezután a rabokat rabszállító kocsin átvitték a Csillagbörtönbe, a vizsgálati fogházba. Innen hordták fel az embereket január 8-tól a bíróság épületébe a tárgyalásra. Hétfőn kezdődött a tárgyalás, pénteken volt az ítélethirdetés. A § szerint 11 emberre kérhetett volna az államügyész halálos ítéletet. Én a 9. rendű vádlott voltam a sorban. Bűnösnek találtak az 1946. évi VII. t. c. 1. és 5. bekezdése alapján, ezért 13 évi börtönbüntetésre ítéltek. Blahó Jánost és Kovács Istvánt halálra és teljes vagyonelkobzásra ítélték. Öt emberre életfogytiglanig tartó, a többiekre 6–15 évig terjedő börtönbüntetést szabtak. Akik börtönbüntetést kaptunk, örültünk, hogy megmenekültünk a halálos ítélettől. Ezután bekerültünk a Csillagbörtönbe, az elítéltek közé. Addig mindig egyedül voltunk a saját ruhánkban.

Még a vizsgálati fogházban történt, hogy egy pár órára betették mellém a zárkámba Vörös Ede adóhivatali tisztviselőt, aki valamikor együtt volt katona apámmal. Azért ítélték el, mert összejátszott a kulákokkal az adó megállapításában. Őneki már volt „beszélője", s ő a beszélőn elmondta a feleségének, hogy itt vannak a börtönben: Mérai Kálmán, Csáki Kálmán, Rostás János stb. A felesége azután hírt adott rólunk a szüleinknek".

Idézet az ítéletből:

„

A szegedi megyei bíróságtól
7649/1950/5. szám

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN

A szegedi megye bíróság, mint büntető bíróság, az 1946. évi VII. t. c. 1. §-ában meghatározott bűntett miatt Blahó János és a 29 társa ellen indított bűnügyben nyilvános tárgyalás alapján alulírott napon meghozta az alábbi
í t é l e t e t :

… IX. Mérai Kálmán 22 éves, hódmezővásárhelyi születésű, (Szeremlei utca 8. szám a. :) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, szüleivel együtt gazdálkodik, katona nem volt, mezőgazdasági iskolai érettségit tett, vagyontalan, atyjának 70 hold földje van, Mérai Kálmán és B. Kovács Emilia gyermeke.
… A vádlottak bűnösök az 1946. évi VII. t. c. 1. és 2. bekezdésben meghatározott bűntettben
… A bíróság ezért:
… Mérai Kálmán vádlottat 13 (tizenhárom) évi börtönbüntetésre … ítéli.

Indoklás:

… Mérai Kálmánt, aki szülei 70 hold földjén, azokkal együtt gazdálkodott, Kovács István szervezte be 1949. év december elején a mozgalomba. Mindjárt másnap részt vett egy megbeszélésen Kovács István lakásán, ahol Blahó János részletesen ismertette a szervezkedés célkitűzéseit, ezen a megbeszélésen többen voltak, akik valamennyien csatlakoztak a mozgalomhoz, akikkel Blahó közölte, hogy 20-as csoportvezetők lesznek és akiket további szervezéssel bízott meg. 1950. év február havában egy újabb összejövetelt tartottak Mérai Kálmán tanyáján, amikoris Blahó jó szervezői munkája elismeréseként Kovács Istvánt felmentette eddigi körzetvezetői tisztsége alól, helyetteséül tette meg, és Kovács István helyett Mérai Kálmánt bízta meg a körzetvezetői tisztséggel és a Hódmezővásárhely és környékének szervezésével.

Ugyanez alkalommal Kovács István egy blokkfüzetet adott Mérai Kálmánnak, hogy a tagoktól önkéntes felajánlás címén minél nagyobb összegeket gyűjtsön össze a szervezet céljára. Mérai Kálmán rövid idő alatt több személyt szervezett be a mozgalomba és egy gyűlést hívott össze a Papp Sándor tanyáján, ahol a gyűlésen jelenlevőktől 10–40 forintos hozzájárulásokat szedett össze. Több alkalommal juttatott el Blahónak pénzt, egy alkalommal 35 forintot, egy alkalommal 100 forintot, a harmadik alkalommal 1110 forintot, mely összegeket az alája beosztott csoportvezetők gyűjtöttek össze.

Mérai Kálmán szervezői munkája során különösen hangoztatta, hogy a mozgalomnak sok tagja van a rendőrség, honvédség és az államvédelmi hatóság tagjai között. Hangsúlyozta azt is, hogy a rendszerváltozás esetén azok diktálnak, akik tagjai a Fehér Gárda Mozgalomnak. Részt vett Kiss Ferenc által tartott katonai kiképzésben.

…Mérai Kálmán szüleinek 70 hold földje van, szintén ellenséges beállítottságú társadalmi rendünkkel, ezenkívül mint súlyosbító körülmény jön nála figyelembe magasabb iskolai végzettsége, míg nála a bíróság enyhítő körülményt nem észlelt.

Szeged, 1951. évi január hó 11. napján — Dr. Kovács László
Körbélyegző: Megyei Bíróság Szeged — a tanács elnöke
Ez az ítélet jogerős és végrehajtható
Szeged, 1951. április 6.
Aláírás, körbélyegző ugyanaz”

Mérai Kálmán még ma is úgy érzi, hogy ő a 13 éves börtönbüntetéssel túl szigorú ítéletet kapott. A többiekhez képest neki sokkal kisebb szerepe volt a szervezkedésben. Az utolsó időkben már nem is járt el a gyűlésekre. A főok, hogy ők 70 holdas parasztok voltak, s az ilyeneket kellett elsősorban kiemelni a parasztság megfélemlítésére.

——— — ———

Juhász Nagy Mihály: (1925. – 2002. szeptember; anyja neve: Rakonczai Viktória;
lakása: Székkutas Murgács Kálmán utca
A beszélgetés 2002 nyarán történt)

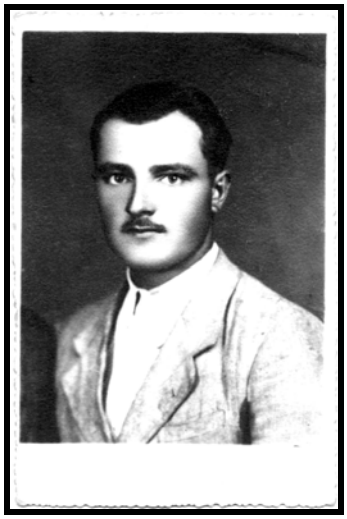

Juhász Nagy István

„A tanyánk Pósán volt, puszta 1107. volt a tanyaszámunk. Édesapámat Juhász Nagy Istvánnak hívták. 25 kishold földön gazdálkodott a család, öten voltunk testvérek, három fiú és két lány. A tanyánk közel esett az Olasz–tanyához, ahonnan Kovács Pista szervezésével kiindult a Fehérgárda szervezése.

1949 körül kezdték szervezni a Fehérgárda mozgalmat. A pósai körben egy bál alkalmával Kovács István szólt nekem is és az István bátyámnak is, hogy csatlakozzunk hozzájuk, a Magyarországon is elhatalmasodott orosz rendszer ellen szervezkednek. Én nem mentem bele, mert 1947-ben jöttem haza orosz hadifogságból. Két évig voltam oda. Mint leventét vittek el. Kurszkban erdőirtáson dolgoztunk. Mondtam Kovácsnak, hogy nekem elég volt a fogságból, nekem inkább szabadság kellene már. István testvérem azonban csatlakozott a mozgalomhoz. Eljárt a gyűlésekre, fegyvert is kapott, amit a mi tanyánkkal szemben épült, kisebb tanyánkban dugott el, mert ő jobbára ott tartózkodott a lovakkal. Az Olasz szeszfőzdénél többször is volt gyűlés, de bunker ott nem volt. Ott vitt a kocsiút keresztül a tanyán, ott jártunk el naponta, hírét sem láttuk ott építkezésnek vagy bunkernak.

Kovács István eléggé felelőtlen fiatalember volt, aki „nagyon el volt eresztve”. Sok pénzük volt, mert jól működött a szeszfőzdéjük, igen jólöltözött volt a többiekhez
viszonyítva. Kovácsot szeptember elején vitték el.

Pista bátyám is észrevette, hogy idegenek leskelődnek a tanya körül. Elszökött otthonról, egy üres istállóban aludt aznap éjjel. Nálunk, a másik tanyában is keresték Pistát, de mivel nem lakott velünk állandóan, nem tudtuk megmondani, hol lehet. Azt mondtuk az érdeklődőknek, hogy Csicsatéren bál van, bizonyára oda ment el. Másnap újra megjelentek az ÁVO-sok, elhozták magukkal Mérai Kálmánt, akit már előbb elfogtak. Mérainak kellett megmutatni, hogy mi hol lakunk. Mivel Pistánkat nem találták otthon a másik tanyában sem, engem ültettek be a kocsiba, de én nem voltam gárda-tag.

Először elmentünk Szőrhátra a Rostás Jánosék tanyájába, ott egy puskát kiástak a libaól padlójából. Az ÁVO-s csak kettétörte a puskát a térdén és bedobta a személykocsiba. Éjszaka jöttünk vissza úgy 3 óra tájt. Mihály Károly már szántott, attól is megkérdezték, hogy nem látta-e Juhász Nagy Istvánt. Aztán bementünk Hocsi Imréékhöz is, Hocsiné már fejte a tehenet. A férje is ott volt. Attól is kérdezősködtek István után. Aztán átmentek a kistanyába, mivel ott megint csak nem találták Istvánt, engem hazavittek abba a tanyába, ahol a család lakott. Az autó kiment a kövesútra és ott várakozott, de három ÁVO-s ott maradt az istállóban, lesbe álltak. Reggel visszament István, hogy megetesse a lovakat, akkor fogták el. Megbilincselve hozták haza.

Amikor hozták Pistát megbilincselve, édesanyánk kérdezte:

- Jaj, fiam, mit csináltak veled?
- Volt pisztolya – mondta az egyik ÁVO-s.
- Nem lehet az igaz! – mondta édesanyánk.
- Ne bántsák, mert gyenge idegzetű ez a fiú! – kérlelte őket édesapánk.

Ez 1950. szeptember 24-én történt. Aztán befogatták velem a lovakat a kocsiba, ki kellett vinnem őket a kövesútig. Ott állt az autó. Abba beültették Istvánt, sosem láttuk többet. Szegedre vitték az ÁVH főhadiszállásra, ott kínozták, vallatták. Majd 1951 januárjában kaptunk egy értesítést, amelyben ez állt: „Juhász Nagy István meghalt 1951. január 3-án, temetése megtörtént".

Édesapám kereste a sírját. Végül megmondták, hogy a Belvárosi-temetőben van eltemetve Szegeden. Mivel még nem volt elítélve, azért oda temették. A rabtársaknak azt mondták az őrök, hogy felakasztotta magát a zárkájában.

Hogy mi az igazság, mi is történt vele valójában, azt csak a jó Isten tudja".

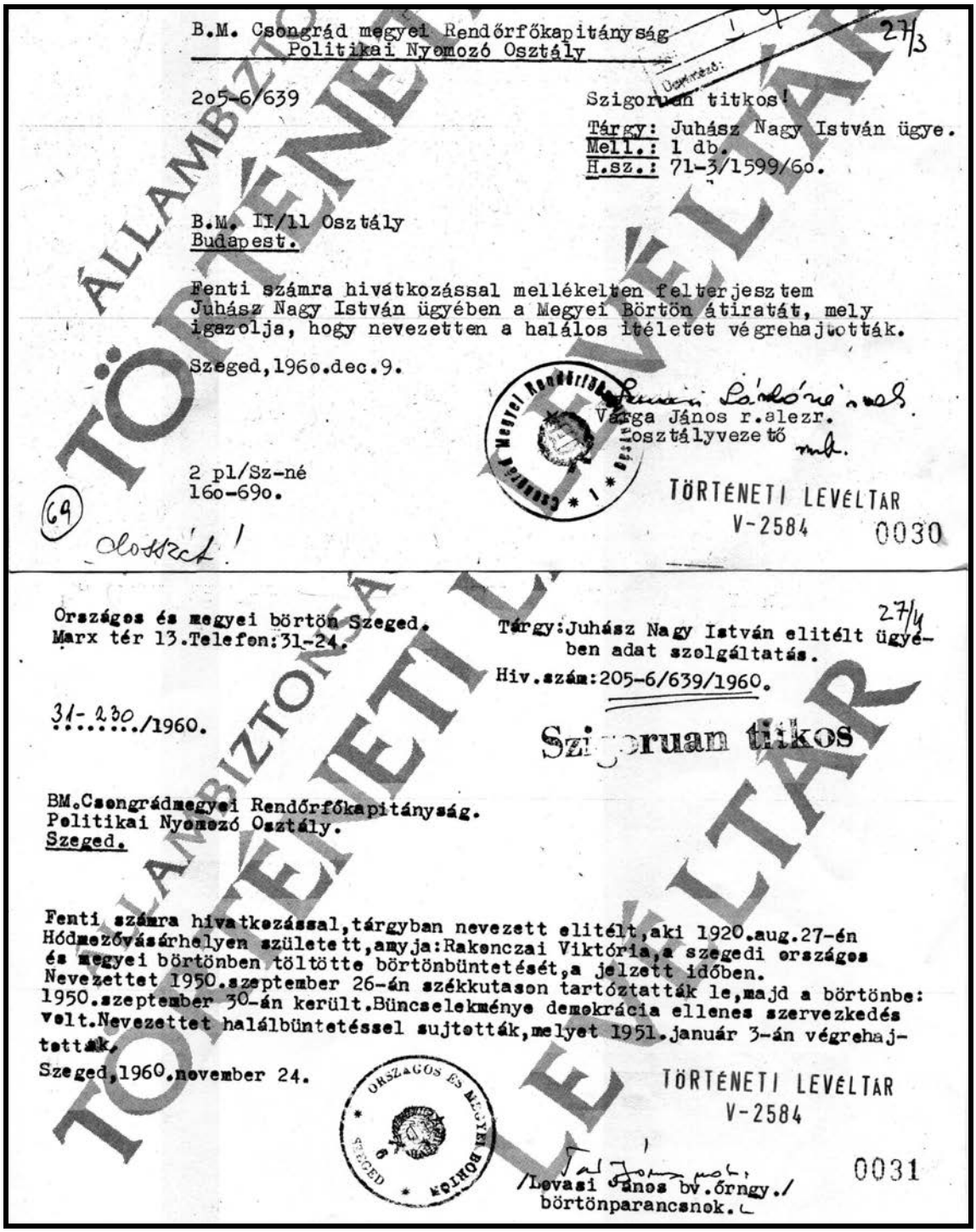

B.M. Csongrád megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Nyomozó Osztály

27/3

2o5-6/639

Szigorúan titkos!

Tárgy: Juhász Nagy István ügye.
Mell.: 1 db.
H.sz.: 71-3/1599/6o.

B.M. II/11 Osztály
Budapest.

Fenti számra hivatkozással mellékelten felterjesztem Juhász Nagy István ügyében a Megyei Börtön átiratát, mely igazolja, hogy nevezetten a halálos ítéletet végrehajtották.

Szeged, 196o.dec.9.

Varga János r.alezr.
osztályvezető

2 pl/Sz-né
16o-69o.

(69)

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
V-2584 0030

Országos és megyei börtön Szeged.
Marx tér 13.Telefon:31-24.

Tárgy:Juhász Nagy István elitélt ügyében adat szolgáltatás.

27/4

Hiv.szám:205-6/639/1960.

31-230/1960.

Szigorúan titkos

BM.Csongrádmegyei Rendőrfőkapitányság.
Politikai Nyomozó Osztály.
Szeged.

Fenti számra hivatkozással,tárgyban nevezett elitélt,aki 1920.aug.27-én Hódmezővásárhelyen született,anyja:Rakonczai Viktória,a szegedi országos és megyei börtönben töltötte börtönbüntetését,a jelzett időben.
Nevezettet 1950.szeptember 26-án székkutason tartóztatták le,majd a börtönbe: 1950.szeptember 30-án került.Büncselekménye demokrácia ellenes szervezkedés volt.Nevezettet halálbüntetéssel sujtották,melyet 1951.január 3-án végrehajtottak.

Szeged,1960.november 24.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
V-2584 0031

/Lovasi János bv.őrngy./
börtönparancsnok.

Juhász Nagy István ügye

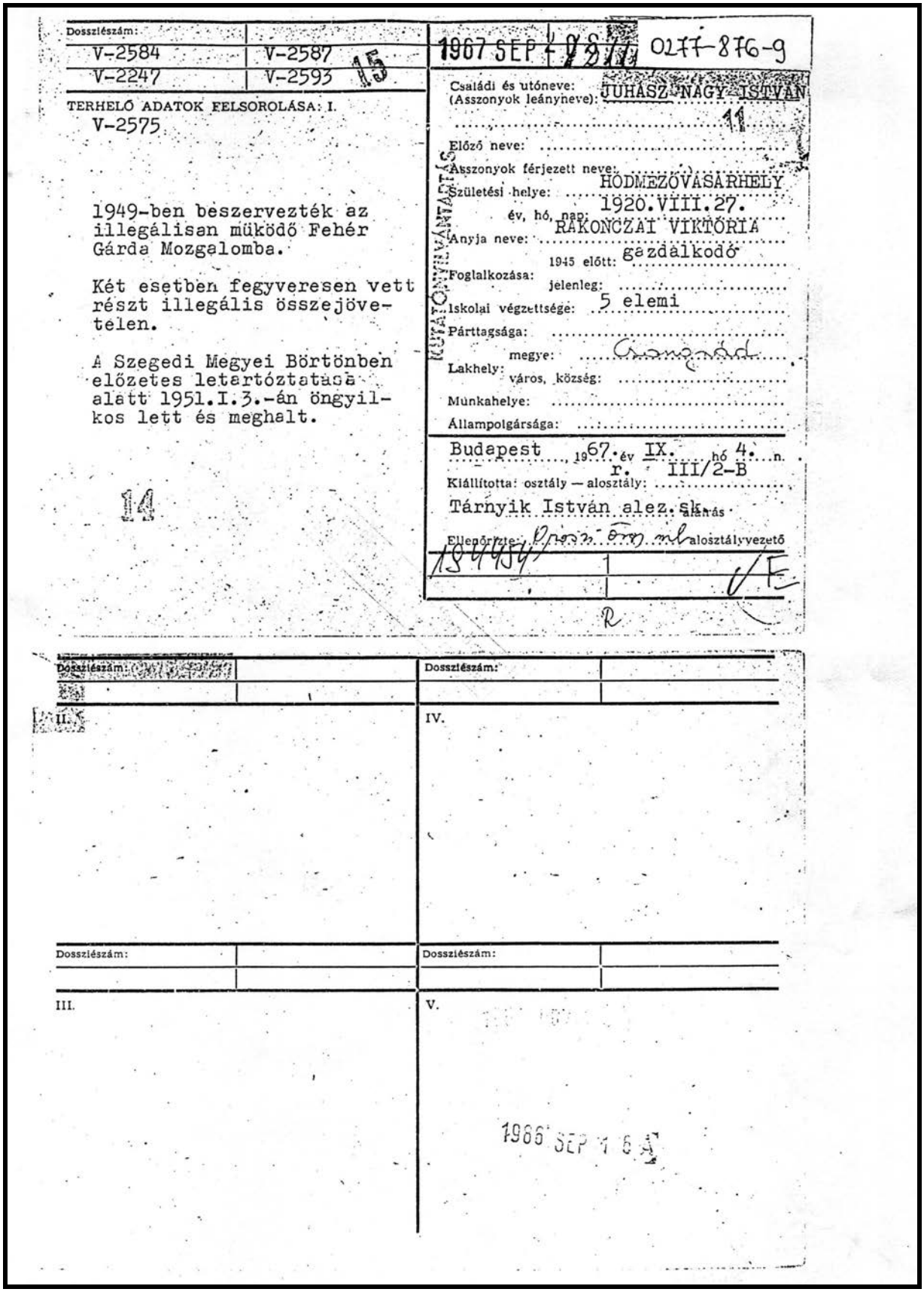

Dossziészám: V-2584 | V-2587 | V-2247 | V-2593 15

TERHELŐ ADATOK FELSOROLÁSA: I.
V-2575

1949-ben beszervezték az illegálisan működő Fehér Gárda Mozgalomba.

Két esetben fegyveresen vett részt illegális összejövetelen.

A Szegedi Megyei Börtönben előzetes letartóztatása alatt 1951.I.3.-án öngyilkos lett és meghalt.

14

1967 SEP 1 0277 0277-876-9

KUTATÓNYILVÁNTARTÁS

Családi és utóneve: JUHÁSZ NAGY ISTVÁN
(Asszonyok leánykori neve): 11
Előző neve:
Asszonyok férjezett neve:
Születési helye: HÓDMEZŐVÁSÁRHELY
év, hó, nap: 1920.VIII.27.
Anyja neve: RÁKÓCZAI VIKTÓRIA
Foglalkozása: 1945 előtt: gazdálkodó
jelenleg:
Iskolai végzettsége: 5 elemi
Párttagsága:
Lakhely: megye: Csongrád
város, község:
Munkahelye:
Állampolgársága:

Budapest, 1967. év IX. hó 4. n.
Kiállította: osztály — alosztály: r. III/2-B
Tárnyik István alez. sk.
aláírás
Ellenőrizte: alosztályvezető

194454 1

Dossziészám: | Dossziészám:
II. | IV.
Dossziészám: | Dossziészám:
III. | V.

1986 SEP 16

Jelentés Juhász Nagy Istvánról

A vizsgálati dossziék és a visszaemlékezések szembesítése

Rostás János

Gyanúsított kihallgatásáról jegyzőkönyv.[20]

Készült Szeged. 1950. szeptember 27-én délelőtt 9 órakor ifj. Rostás János gyanúsított kihallgatása alkalmával.

Neve: ifj. Rostás János, atyja: id. Rostás János, anyja: Hidi Julianna, született: 1930.jan. 15.
Hódmezővásárhely Csongrád megye Magyarország, nőtlen, gazdálkodó, lakhelye:
Székkutas 1534. szám., vagyontalan, apjának 25 kat.hold földje van, katona nem volt.

Kulák családból származom, iskoláim elvégzése után ipari szakmát nem tanultam, hanem apám gazdaságában dolgoztam. Politikai pártnak tagja nem voltam, azonban a felszabadulás után tagja lettem a Független Ifjusági Szervezetnek.
A Fehérgárda fegyveres ellenállási szervezetben 1949. dec. hónapban lettem beszervezve Mérai Kálmán Hódmezővásárhely lakos által.
… A legelső megbízatást a beszervezésem után Mérai Kálmántól kaptam arra, hogy a külső Szőrháti részen szervezzek meg egy 20.-as csoportot. Én a beszervezést végrehajtottam úgy, hogy beszerveztem magammellé 3 embert, kik továbbá beszerveztek maguk mellé 5-5 személyt. Ezek az 5-ös csoport szervezők névszerint: Imre Pál, 15 holdas vásárhelypusztai lakos, Koncz József és Koncz Imre 30 holdas kulák fiatalemberek voltak. Ebből a megszervezett 20-as csoportból névszerint ismertem C. Molnár Imrét, ki a kutasi gépállomáson dolgozik, ifj. Erdelyi Istvánt, kinek apja 20 holdas bérlő, Hajdú Péter 40 holdas kulák és ennek egy Józsi bácsi nevű alkalmazottja, ki cső. volt, valamint Bereczki Sándor gazdálkodót ismerem.

Mikor ezt az első 20-as csoportot megszerveztem külön futárként beszerveztem a csoportba Juhász Imre Szőrháti kovácssegédet, kinek felesége kulák lány.

Ezután további 20-as csoportok megszervezésére kaptam megbízást Mérai Kálmántól és Kovács Istvántól. A megbízatáshoz hozzá is fogtam. Utasítás szerint 6 nap alatt kellett beszervezni a kutasi út, Rárósi út és pusztaszéli utak közötti 3 szög alakú területet. Ezt a szervező munkát Juhász Imre futárommal kezdtük meg. Először beszerveztem Juhász Imre apját, id Juhász Imrét, ki elvállalta egy újabb 20-as csoport megszervezését. Ugyanekkor beszerveztem R. Balogh Sándort és Kiss Imre kulákokat ebbe a Juhász féle csoportba.

[20] Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára: a következőkben ÁBLT V – 2588 7-11.

Id. Juhász Imre az általa elvállalt 20-as csoportot megszervezte. Ennek a 20-as csoportnak tagjai közül ismerem R. Balogh Sándort, Kiss Imre kulákokat, kiket én szerveztem be, ezenkívül Olasz Jánost, egy Búza nevű személyt, egy Kiss nevezetű Hódmezővásárhelyi volt cső.-t és egy Héjja nevű személyt, kik valamennyien kulákok.

A harmadik 20-as csoport megszervezésére beszerveztem Nagy Ferenc kulák fiatalembert, aki ezt a megbízatást el is vállalta. A 20-as csoportot a Rárósi határszélen szervezte meg Nagy Ferenc, mely csoportnak ő lett a vezetője. Ebből a 20-as csoportból csak Szőke Pált ismerem, mert Nagy Ferenc egy beszélgetés alkalmával mondta, hogy nagyon megbízható személy és katonai tanfolyamra is elküldte. A negyedik 20-as csoport megszervezésével ifj. Juhász Imrét bíztam meg. Ifj. Juhász a csoportot létre is hozta, melynek vezetője Vígh Imre szőrháti kulák lett. Ebből a csoportból ismerem Fejes Illést, Vígh Imrét, Pető Pétert, Pető Ernőt, kik kulákok, továbbá egy Kosztolányi nevű kulákot, valamint Herczeg János 20 holdas bérlőt.

Ezután hozzáfogtam ifj. Juhász Imrével egy ötödik 20-as csoport megszervezéséhez a belső szőrháti részen. Ennek az ötödik 20-as csoportnak a vezetésével megbíztuk Nagy Molnár János, belsőszőrháti lakost. Ebből a csoportból névszerint ismerem: Kotormán Ferenc és Rostás István kulákokat.

A hatodik huszas csoport szervezését a hódmezővásárhelyi puszta szikáncsi részén kezdtem meg. Itt beszerveztem Tóth János fiatal kulákot és megbíztam a hatodik 20-as csoport megszervezésével. Hogy Tóth megszervezte-e a csoportot, azt nem tudom, mert többször nem találkoztam Tóthal.

A fenti hat 20-as csoport megszervezésén kívül felvettem a kapcsolatot Tegehalmon egy alakuló 20-as csoporttal, mely csoportot Héjja nevű kulák testvére szervezte be. Ezt a kapcsolatot a „Nagyfőnök" utasítására vettem fel, akit névszerint nem ismerek, csupán annyit tudok róla, hogy Jánosnak hívják. A kapcsolat felvételére azért volt szükség, hogy a Héjja testvéreknek segítsek a szervezkedésbe és újabb területeket szervezzek be a mozgalomba. Ebből a hetedik alakuló csoportból névszerint ismerem Insperger János, Török Pál kulákokat és egy Markó nevezetű kulák fiatalembert.

A szervezési munkát a házkutatás során nálam megtalált térkép alapján végeztem. A térképen piros ironnal közvetlen szervezési területem körül van határolva. A legaktívabb szervezői munkát ezen a területen belül végeztem. A térképen ezenkívül piros-fehér-zöld színű zászlókkal azok a szervezésre alkalmas központok vannak megjelölve, melyeket mint a Független Ifjuság hódmezővásárhelyi választmányi tagjaként megismertem és az ott lakó általam ismert személyeken keresztül szervezésre alkalmas területnek tartottam.

… A szervezet felső illetve külföldi kapcsolataira annyit tudok, hogy a Kovácséknál tartott fegyveres hadgyakorlat alkalmával a „nagyfőnök" előadása szerint Jugoszláviával van a szervezetnek kapcsolata, ahonnan fegyveres segítséget kap Jugoszláviában lévő volt magyar csendőröktől. Egy másik alkalommal id. Juhász Imre egy Kiss nevű volt csendőr és egy Héjja nevű illető, kik résztvettek katonai tanfolyamokon azt mondták, hogy egy idősebb katonatiszt a tanfolyam előadója mondta neki, hogy ő lejár a jugoszláv határra és a határon találkozik a Jugoszláviában levő volt magyar csendőrökkel, akiktől híreket kapnak és ezekkel tartják a kapcsolatot.
A szervezet vezetőségével kapcsolatban annyit tudok, hogy a mozgalom vezetője egy János nevű volt személy volt, ezzel szoros összeköttetésben volt Szántó Lajos, Kovács István és Mérai Kálmán, kik valamennyien vezetőségi tagjai voltak a szervezetnek.
Egyebet az ügyben előadni nem kívánok, fenti vallomásomat az igazságnak megfelelően minden kényszer nélkül tettem meg. Elolvasás után hh. írom alá.

Olvashatatlan aláírás ifj. Rostás János

Szervezkedés stb.[21]

R o s t á s J á n o s

1930. Hódmezővásárhely, apja János, anyja Hidi Ilona, magyar állampolgár, nőtlen, földműves fogl., vagyontalan. Büntetlen előéletű, székkutasi lakos.

A szegedi megyei bíróság 1951. január 11-én IV. 7649/1950.sz. alatt szervezkedés és fegyverrejtegetés bűntette miatt életfogytigtartó börtönre, 10 évi közügyektől eltiltásra és teljes vagyonelkobzásra ítélte. A Legfelsőbb Bíróság 1951. február 12-én IV. 09/1951.sz. ítéletével az I-fokú bíróság ítéletét jogerőre emelte. Letartóztatva 1950. szeptember 21.-én.

Tényállás:
Tagja volt a Blahó János által vezetett orosháza környéki „Fehérgárda" szervezkedésnek, amelynek feladata volt a hatalom fegyveres átvétele. A szervezkedésbe 1949. decemberében
Mérai Kálmán szervezte be. Mérai részletesen ismertette vele a szervezkedés célkitűzését, majd abba való részvételt vállalta és a szervezkedésbe 6-20 főből álló csoportot szervezett be. 1950 áprilisában elítéltet bízta meg Blahó János a Hódmezővásárhelyi szervezkedés részének a vezetésével. Ezenkívül több esetben résztvett megbeszéléseken és éjjeli katonai gyakorlatokon, amelyet a szervezkedés tagjai rendeztek kiképzés céljából. Rendelkezett egy forgópisztolyal, amelyet később a szervezkedés rézére bocsájtott.

Javasoljuk
Büntetését átváltoztatni 15 évi börtönre. Csökkent 12 évre.

Indoklás:
Középparaszt családból származik, szüleinek 25 hold földje volt. Ő maga a fiatal kora ellenére a szervezkedésben igen aktív tevékenységet fejtett ki és igen sok szermélyt szervezett be. Elkövetett cselekménye folytán a rá kiszabott büntetést reálisnak tartjuk.

Budapest, 1956. július 26.

Csók Károly	Kapitány István	Bakóczi Antal
csop. Ügyész	áv. örgy.	főoszt. ügyész

——— — ———

Államvédelmi hatóság[22]

Gyanúsított jegyzőkönyv

Készült Szeged, 1950. október 7. napján.

A gyanúsított személyi viszonyai: Neve: Ifj. Juhász Imre, atyja Juhász Imre, anyja
Rostás Anna, született: 1924. április 13-án Hódmezővásárhely Csongrád megye , nemzetisége, anyanyelve állampolgársága: magyar, lakik: Hódmezővásárhely Tanya 1688/a. sz., származása: paraszt, szakképzettsége: kovácssegéd, pártonkívüli,
DÉFOSZ. tag voltam 1949. júniusától a mai napig. Nős Fülöp Viktóriával, egy leánya van, Viktória, 4 hónapos, vagyontalan, felesége kulák léány.

Kulák rokonaim befolyása révén kerültem kapcsolatba a Fehérgárdával, amikoris ifj. Rostás János kulák beszélt nekem arról, hogy f. év januárjában, hogy működik az országban egy Fehérgárda

[21] ÁBLT V – 2588 24.
[22] ÁBLT V – 2588 19-22.

elnevezésű illegális ellenforradalmi szervezkedés, melynek célja az, hogy a mostani rendszert megdöntse. Érdeklődéssel hallgattam tovább beszédét, amikor is kifejtette, hogy ez a mai rendszer tűrhetetlen tovább, bennünket kulákokat elnyomnak a beszolgáltatással és az adóval és ezen nekünk magunknak kell változtatni. Beszélt arról, hogy a Fehérgárda célkitűzése a régi rendszer visszaállítása, amelyben nekünk sokkal jobb lesz. A szervezet – folytatta – külföldi segítséggel működik. Amerikai irányítás érvényesül a mozgalomban. Éppen azért félni nem kell, de azért sem, mert úgy a rendőrség, mint a katonaság közül már igen sokan bevannak szervezve. Arra a kérdésemre, hogy miképpen gondolják a hatalmat átvenni, előadta Rostás János azt, hogy a mozgalom hamarosan fog külföldről anyagi és fegyveres segítséget kapni és csak rövid idők kérdése az, hogy akcióra kerüljön a sor. Az egész rendszerváltozáshoz csak egy éjszakára lesz szükség, amikoris az ország egész területén működő ellenforradalmi szervezetek egyidőben megindulnak központi utasításra és, ha szükség lesz rá, erőszakos úton is átveszik a hatalmat.

Ezek után ifj. Rostás János mondotta, hogy ismer engem és bízik abban, hogy csatlakozom a szervezkedéshez. Annál is inkább, hogy a rendszerváltozásba érdekelve vagyok. Én kérdésére előadtam, hogy bennem megbízhat és csatlakozom a szervezethez. Ezekután feladattal bízott meg ifj. Rostás. Megbízott azzal, hogy szervezzek egy 20-as csoportot olyformában, hogy szóljak négy általam megbízhatónak tartott embernek, azokat győzzem meg a mozgalom számára, szervezzem be, majd pedig bízzam meg őket további 4-4 ember beszervezésével. Így kifog alakulni a 20-as csoport. Később azonban megváltozott a helyzet, mert ifj. Rostás azt mondta, hogy csak egy embert szervezzek be, meg is nevezte névszerint, hogy Vígh Imrét, míg a további feladatom futárszolgálat lesz. Futárszolgálatomra vonatkozóan előadta, hogy a kutasi, a rárósi és a pusztaszeri utak között elfekvő háromszög alakú terület a Fehérgárda irányítása szempontjából ő hozzá tartozik és ha valami parancs, vagy más sürgős közölni való van, akkor ezen a jelzett területen azt én fogom közvetíteni.

… A már előbbiekben említett Vígh Imre szőrháti kulákkal kapcsolatban előadom, hogy őt kb. ez év január végén szerveztem be, amikoris felkeresett lakásomon és előadta, hogy ő már Rostás Jánostól hallott a szervezkedésről, aki hozzám utasította és szeretne ő is csatlakozni a mozgalomhoz. Én előadtam neki a Rostás Jánostól hallottak alapján, hogy mi a szervezet célkitűzése, feladata és hogy mi ebbe a szervezkedésbe a jelenlegi államhatalom megdöntésére irányuló mozgalmat hozunk létre. Tudtam azt, hogy Vígh Imre is már kulák mivoltánál fogva is gyűlöli ezt a rendszert és a vele való beszélgetés során erre ki is tértem. Vígh Imre látható élénkséggel csatlakozott a szervezethez és ígéretet tett arra, hogy tőle telhetően kiveszi részét a mozgalom szervezéséből. Ezekután megbíztam azzal, hogy szervezzen egy 20-as csoportot és az emberei között foglalkozzék pénzgyűjtéssel, mert ahhoz, hogy fegyvereket tudjunk szerezni pénz is szükséges.

A későbbiek folyamán Vígh Imre tőlem leszakadt és a továbbiakban ifj. Rostás Jánossal tartotta a kapcsolatot. Arról nincs tudomásom, hogy Vígh Imre kiket szervezett be.

… Futárszolgálatomra vonatkozóan előadom, hogy egy ízben vittem ifj. Rostás Jánostól Koncz Józsefnek egy levelet, de hogy az mit tartalmazott, azt nem tudom.

Tudomásom van arról, hogy ifj. Rostás Jánosnak fegyvere volt, forgópisztoly, melyet nekem megmutatott.

Egyebet az ügyrevonatkozólag előadni nem tudok, vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg, minden kényszer nélkül. Vallomásomat az előttem felolvasott jegyzőkönyv helyesen tartalmazza és hh. aláírom.

Kmft.

Felvette: olvashatatlan aláírás

ifj. Juhász Imre
gyanúsított

Tárgy: Vígh Imre kikérdezése.[23]

F e l j e g y z é s Törlés az eredeti iraton!

Szeged, 1950. szeptember 13.

Vígh Imre sz. 1920. február 8.-án Hódmezővásárhelyen, apja Vígh Ferenc, anyja Zöld Jusztina, nős, Fejes Rozáliával, gyermektelen, földműves, iskolai végzettsége 6 elemi, magyar állampolgár, magyar nemzetiségű, Székkutas tanya 1744. szám alatti lakos.

Kisparaszti családból származom, hat elemi iskolámat a csicsatéri iskolában végeztem el, majd utána szüleim háztartásában dolgoztam, kiknek hét kat.hold földjük van. 1943-ban Ceglédre a IV/2 gyalog zlj.-hoz Szolnokra vonultam be, majd kihelyeztek lőszerraktár őrzésre, őrszemszolgálatosként. 1944-ben lőszerszállító különítménnyel jártam. 1945. januárjában orosz fogságba estem, hol március 4.-ig voltam. 1945. március 5.-én debrecenben a magyar kormány átvett a magyar katonasághoz és ekkor kivittek bennünket Ausztriába, és az orosz katonaság háta megett tartalékok voltunk. 1946. januárjában szereltem le, mint honvéd. Ezt követően szüleimnél dolgoztam. 1947. októberében elvettem Fejes Rozáliát, ki kisparaszti családból származik és azóta 12 és fél kh. földemen gazdálkodom.

… A fehérgárda mozgalommal kapcsolatban előadom, hogy 1949. december közepe táján Radics Józseffel beszélgetve a tanyájában, akkor Radics említette nekem, hogy Orosházán van egy Fehérgárda szervezet, ebben a szervezetben minden igaz magyar ember benne van és szégyelje magát, aki nincs benne. Nem sokára megfordul ez a rendszer és egy jobb világ lesz, mert a parasztság lesz hivatott arra, hogy a saját ügyeit intézze. Ebbe a szervezetbe be kellene nekünk is menni középparasztoknak és ha én belépek, akkor szervezzek embereket a szervezet számára, mert a szőrháti részen még nincsenek benne.

1949. karácsonya előtt a sóshalmi állomáson találkoztam Juhász Imrével és Rostás Juhász útközben említette, hogy az egész belső szőrháti részen és Ráróson meg van szervezve a Fehérgárda, csak Csicsatéren nincs. Jó volna, ha te is belépnél és a 20-as csoportot megcsinálnátok. Bár a szervezet már most is olyan erős, hogy a hatalmat akár egy éjszaka alatt is át tudja venni. Mondotta azt, hogy meg kell védeni a földünket, mert azt őszre úgyis el akarják venni. Mondotta, hogy szervezzek tőlünk embereket és a szervezet számára pénzt is gyűjtsek. Magam részéről csak négy embert szervezzek és ezt a négy embert bízzam meg további szervezéssel, úgy hogy 20 tagom legyen és ezzel a kapcsolatot tartsam is fent.

Miután elvállaltam a rámbízott feladatot, először Herczegh János székkutas Tanya 1744. szám alatti 22-23 kh. haszonbérlőt szerveztem be. Nevezettnek ismertettem azt, hogy a szervezet célja a parasztság tömörítése, azért, hogy a későbbiek folyamán az amerikaiak segítségével fegyveresen magának a hatalmat megszerezze. Herczegh önként el is vállalta a tagságát és akkor megbíztam azzal, hogy szervezzen magaköré négy embert. Ennek alapján szervezte be Mihály János kutasi középparasztot, Szappanos Jánost kutasi középparasztot, aki azonban másnap visszalépett.

Ezt követően Radics József kutasi középparasztot szerveztem be, a saját lakásomon december hónap vége felé. Radics előtt is ismertettem a szervezet célkitűzéseit, melynek alapján elvállalta azt, hogy tagja lesz a szervezetnek és megbíztam azzal, hogy maga köré szervezzen tagokat és gyűjtsön pénzt. Ennek alapján szervezte be Fejes Illés kisparasztot, Vígh Mihály középparasztot, Radics Ferenc középparasztot, Tóth Áron középparasztot, kik mindnyájan kutasi parasztok.
December vége felé a saját lakásomon beszerveztem Móricz Ferenc kutasi középparasztot, mivel láttam, hogy nevezett szimpatizál a Fehérgárda célkitűzéseivel. Ugyancsak megbíztam Móriczot is azzal, hogy szervezzen tagokat és gyűjtsön pénzt. Ennek alapján szervezte be ifj. Mihály Ferencet, Molnár Jenő kulákot, Kosztolányi György haszonbérlőt kutasi lakosokat. Újév után felkerestem lakásán Pető Ernő kutasi középparasztot, és beszélgetés közben felemlítettem neki, hogy van egy

[23] ÁBLT V – 2595 6-8.

Fehérgárda nevű szervezet, melyen belül a parasztság van. A szervezetnek az a célja, hogy tömörüljön a szervezeten belül a parasztság, ezen belül tartson ki az egyéni gazdálkodás mellett, azt minden körülmények között megvédje, majd fegyveres szervezkedés révén, amerikai segítséggel szerezze meg magának a hatalmat. Mivel Pető jobboldali beállítottságú, így el is vállalta a belépést valamint a megbízást a tag és pénzgyűjtésre. Pető Tűhegyi László kisparasztot, Nagy Vígh Imre kulákot, Pető Péter középparasztot szervezte be.

Arra a kérdésre, hogy kiket ismerek mint tagokat a szervezeten belül, az alábbiakat tudom megnevezni:

Radics József Székkutas, középparaszt, Dajkó István Fecskés, kulák, Rostás János kutasi, kulák, Fejes Illés Kutasi, kisparaszt, Pető Ernő Kutas, középparaszt, Pető Péter Kutas, középparaszt, Tűhegyi László Kutas, kisparaszt, Móricz Ferenc Kutas, középparaszt, Kosztolányi György Kutas, középparaszt, Vígh Mihály Kutas, kulák, Vígh Imre Kutas, haszonbérlő, Mihály János Kutas, középparaszt, valamint Szántó, Blahó, Líbort, Benkő Sándort, Görbics Bélát, Kovács Istvánt, Juhász Vilmost, Dajkó Jánost.

Ismertem még egy Feri bácsinak nevezett és százados úrnak címzett idősebb embert, aki Kiss Ferenc volt. …

Aláírás: Vígh Imre

——— — ———

Tárgy: Kosztolányi György kikérdezése.[24]

F e l j e g y z é s .

Szeged, 1950. szeptember. 25.

Kosztolányi György, született: 1920. október 5.-én, apja: n. György, anyja: Takács Zsuzsanna, nőtlen, 3 testvére van, foglalkozása: nagybérlő, traktor tulajdonos, katona volt, szkv. rangban, keleti fronton részt vett a partizán harcokban, magyar állampolgár, magyar nemzetiségű, pártonkívüli, lakik: Székkutas tanya 1644. sz. alatt.

Előadom, hogy gazdálkodó családból származom, apám nagybérlő volt, 60-80 hold földet dolgoztunk. Apám halála után 1947-ben gazdasági alkalmazottat fogadtunk és tovább dolgoztam az Ágoston-i evangélikus egyház 60 kat. hold földjén. Ebből 45 holdat 1948 augusztusában a 9.000 1948. korm. sz. rendelkezés alapján le kellett adni. Azóta 25 kat. hold földön, melynek aranykorona értéke 550 korona, gazdálkodom. Van egy 24 lóerős traktorom, mellyel bérszántást és cséplést végeztem. 1941-ben vonultam be Hódmezővásárhelyre tényleges katonai szolgálatra a 9.-edik gyalogezredhez, ahol örv. rangot értem el. Majd később 1944-ben léptettek elő tizedessé, majd szkv.-vé. 1945-ben a Csalóközben lettem fogoly és a Szovjetunióban vittek bennünket. 1947. szeptemberében kerültem haza.

A Fehérgárda szervezkedésről 1949. márciusában hallottam Vígh Imre székkutasi lakostól, aki engem be is szervezett. Egy délelőtt felkeresett lakásomon és beszélt nekem arról, hogy nekünk parasztoknak össze kell most fogni érdekeink megvédésére, mert a földjeinket el akarják venni, viszont nekünk a magántulajdonunkat védeni kell. A továbbiakban beszélt, hogy van egy illegális ellenforradalmi szervezet, amelynek már majdnem minden parasztember tagja és az egész országot behálóza. Beszélt arról is, hogy már a honvédség és a rendőrség nagyrésze is be van szervezve. Kitért arra is, hogy majd lesznek gyűlések, amelyeken bővebben fogják ismertetni a szervezet felépítését és célkitűzéseit.

[24] ÁBLT V – 2576 9-13.

Mondotta, hogy ő engem ismer, tudja, hogy én is a magántulajdon megvédése és a polgári demokratikus rend visszaállítása mellett vagyok, azért reméli, hogy én is csatlakozom a szervezethez. Említette még azt is, hogy a szervezetnek pénzre is van szüksége és adjak annyit, amennyit tudok. Én erre 5 Frt-ot adtam, majd kinyilatkoztattam azon véleményemet, hogy én is csatlakozom a szervezethez, annál is inkább, hogy annak céljait magamévá teszem és azok egyeznek elgondolásommal. Figyelmeztetett Vigh Imre arra, hogy legyek óvatos és a Fehérgárdáról ne szóljak senkinek sem. Ugyanazon hónapban beszervezésemet követően kb. 3 hétre egy este átszaladt hozzám Vígh Imre és azt mondta, hogy „készülődj fel, mert azonnal indulunk egy gyűlésre." Kerékpárra ültünk és siettünk azok után, akiket már Vígh Imre előzőleg összeszedett szintén a gyűlésre.
Rövidesen utolértük az előttünk haladókat, akik szintén kerékpárral voltak 5-en. Ezek közül Móricz Ferencet és Vígh Mihályt ismertem a többiek távolabb lakó emberek voltak, akiket névszerint nem ismerek. Ez alkalommal Dajkó István orosházi fecskésparti tanyájába mentünk, ahol kb. 12-en gyűltünk össze. Ezen a gyűlésen Kiss Ferenc volt az előadó, aki bejelentette, hogy ez egy ismerkedési este és hogy részünkre felsőbb utasítás értelmében egy 3 napos tanfolyamot fog tartani. Bejelentette, hogy a tanfolyam katonai ismeretekről fog főképpen beszélni és a szolgálati szabályzatról, amelyre szükség van és szükséges különösen akkor, ha az államhatalom megdöntése alkalmával fegyveres beavatkozásra lesz szükség. Egy ív papírra másfél oldal, ceruzával jegyzetek voltak felírva, amelyet kétszer olvasott fel. A felolvasott szöveg a régi hadsereg szolgálati szabályzatának fegyverhasználati utasításából volt kiírva. A továbbiakban felolvasta még a katonai egységek egymásba kapcsolódását. Pl. hány szakasz van egy században, hány század egy zlj.-ban, azok hány emberből állnak stb. Kiss Ferenc bejelentette, hogy hosszabb előadást azon az estén azért nem tartott, mert aránylag kevesen voltak. Majd közölte, hogy két nap múlva ugyancsak a Dajkó tanyában este 10 h.-ra pontosan jelenjenek meg a második előadás meghallgatása végett. Ezen az első estén 11 h.-tól 12-h.-ig voltunk együtt.

Az első gyűlést követő második nap estéjén újból összejöttünk, de már többen. Kb. 20-an voltunk. Újból Kiss Ferenc volt az előadó, felolvasta ismételten az előző este már előadott kivonatot a szolgálati szabályzatból, majd a térképjelek ismertetésére tért rá. Részletesen magyarázta, hogy milyen jel mit jelent. Kijelentette, hogy a térképjelek ismeretére azért van szükség, hogyha harcra kerül a sor és térképet adnak a kezünkbe, akkor tudjunk tájékozódni. … A második este a térképjelek tanulása csak átfutó volt és csak azokat magyarázta, amelyek fejből eszébe jutottak. A második gyűlés végeztével a jelenlévő Szántó Lajos bejelentette, hogy a legközelebbi gyűlés két nap múlva lesz, és a Pusztaközpont közelében lévő gyümölcsös kertnél gyülekezzünk, ahonnan elfognak vezetni bennünket oda, ahol a harmadik előadás meg fog történni. A megbeszélés szerint két nap múlva gyülekeztünk a gyümölcsös kertben este úgy 9 h. felé. Dajkó István vezetett el bennünket egy tanyába, kinek tulajdonosát én nem ismerem. (Kiss Sándor, Orosháza, Pusztaközpont, Barackosi rész.) Ezen a gyűlésen már kb. 30-an voltunk. Harmadik előadása kezdetén Kiss Ferenc újjólag futólagosan felolvasta a szolgálati szabályzatot és a csapategységek megosztását, majd részletesen ismertette a térképjeleket, egy szovjetnyelvű jelmagyarázó füzetből. A tereptan ismertetése után egy újságot vett elő, melyből a baromfikereskedelem államosításáról szóló cikket olvasta fel. Majd hozzáfűzte, hogy a múltban jobb volt őneki is, de mindenkinek, most az állam azért vette kezelésbe a baromfi kereskedelmet, hogy az árakat le tudja törni. Külföldi szállítás nincs és a sok húsáru ott romlik meg a raktáron. Ezzel kapcsolatban egy vita alakult ki, de a hozzászólásokra már nem emlékszem vissza.
A negyedik előadás egy hét szünet után lett megtartva, amikoris Blahó János és Kovács István is megjelentek. Kovács István akkor összeírta névszerint, hogy kik vettek részt a tanfolyamon, ki mi volt a katonaságnál, kinek milyen képesítései vannak. Ezen az estén a házigazdának volt egy mrzé gépe, amely zseblámpa ellenében működött és Kiss Ferenc bemutatta ennek a működését. Azt mondta, hogy erre különösebb jelentősége nincs, csak azért mutatja be, hogy ilyet is lássanak. Ez alkalommal Blahó János beszédet intézett hozzánk, melyben kitért arra, hogy rövidesen megkezdődik a tanyák csoportosítása és minden egyes tanfolyamot végzett tag egy-egy tanyacsoport vezetője lesz. Beszélt még a továbbiakban arról, hogy ő egy felsőbb megbízatás alapján vezeti a környéken a Fehérgárda szervezkedést, csak rövid ideig beszélt és miután bejelentette, hogy más ilyen helyre is kell menni eltávozott. Befejezésül Kiss Ferenc beszélt még arról, hogy egy-egy városban a hatalom átvétele hogyan történik. Beszélt arról, hogy a városban már jobban megvan szervezve a Fehérgárda és felkelés esetén elsősorban a postát, vasutat kell megszállni, míg a beszervezett katonaság az utcákat szállná meg. Felkelés esetén a mi feladatunkul megjelölte, hogy nekünk a tanyavilágba kellene központosítani

az embereket és várni a további parancsra. Befejezésül azt mondotta még, hogy mihelyt szükség lesz ránk, a hírvivők értesíteni fognak, s a szervezők pedig majd gondoskodnak a kapcsolatról. …

Kérdésre előadom, hogy a szervezet tagjai közül a következő személyeket ismertem:

Móricz Ferenc, Molnár Jenő, Olasz Imre, Török Imre, Gál Sándor, Gál László, Csapó nevű volt cső. Varró nevű volt cső. Gombos nevű kulák, Szántó Lajos, Vígh Imre, Dajkó István, Dajkó József, Dajkó János, Rostás István, Olasz Imre, Vígh Mihály, Olasz Mártom, Koncz Sándor, Kovács Bálint. Ezeken kívül Kiss Ferencet, mint katonai oktatót, Blahó Jánost, mint vezetőt és Kovács Istvánt, mint helyettesét.

Kmft.

Aláírás: Kosztolányi György

——— — ———

Államvédelmi Hatóság Szegedi Osztálya.[25]

Tárgy: Dajkó István kihallgatása.

F e l j e g y z é s.
Szeged, 1950. szeptember 10.

D a j k ó I s t v á n születtem Hódmezővásárhely, 1908. március 30-án. Apám: István, anyám: Gyöngyösi Ilona, nős vagyok, feleségem neve Dékány Jusztina Lídia, vagyonom nincs, feleségem nevén van 11 k. hold föld. Iskolai végzettségem 6 elemi, katona voltam, magyar állampolgár vagyok, lakom: Hódmezővásárhely, Puszta 936 sz. alatt.

Parasztcsaládból származom. Apámnak jelenleg is 30 kat kat. hold földje van. Iskoláim elvégzése után mezőgazdasági munkák végzésével foglalkoztam. Szüleimmel közös háztartásban élek. Van két testvérem, akik részéről 17 kat. hold földet és az apám 30 holdját, valamint az én 11 holdamat közösen műveljük, így összesen a családban 58 kat. hold földön gazdálkodunk.

… Ez év február havában Orosházára mentem őröltetni. Ekkor találkoztam Szántó Lajos orosházi lakossal, akit már régről ismerek és aki hozzám hasonló politikai beállítottságú. Találkozásunk után beszélgetni kezdtünk a jelenlegi rendszerről és a kulákokat ért állandó sérelmekről. Mindketten azon a véleményen voltunk, hogy ez sokáig nem maradhat így. Szántó bíztatott, hogy ne féljek, mert nemsokára egy háború folytán megfog változni a rendszer. Bejönnek az angolok, amerikaiak és ez nekünk kedvező államformát fogunk alakítani.
Ezen találkozásunk alkalmávak közölte velem, hogy ő tagja a „fehérgárda” szervezetnek és megkérdezte, hogy én hallottam-e már róla. Miután kijelentettem, hogy nem, ismertette a szervezkedéssel kapcsolatos irányelveket, célkitűzéseket.
Közölte, hogy a szervezkedés azért jött létre, mert feltétlen meg kell változtatni a rendszert. Fegyvereket szereznek, azt kiosszák a fehérgárda tagjai között. …

Közölte azt, hogy rendszeresen hallgatják az amerikai híreket, amin keresztül utasításokat kapnak. Ezt úgy fejtette ki, hogy ennek a szervezetnek kell támogatni az amerikaiak harcát, mikor jönni fognak. Erre kaptak felhívást a rádión keresztül. Beszélt Szántó arról, hogy minden földdel rendelkező egyénnek kötelessége belépni a „fehérgárda” szervezkedésbe, mert meg kell, hogy védjük a

[25] ÁBLT V – 2563 6-9.

kommunisták elől a földet és nem szabad hagyni, hogy kitelepítsenek bennünket. Közvetlen feladatként említette azt is, hogy minden belépett tagnak 3 új tagot kell beszerveznie.

Én a fentiek után a fehérgárda célkitűzéseit magamévá téve kijelentettem, hogy tagja kívánok lenni. Szántónak ígéretet tettem, hogy a 3 embert be fogom szervezni s minden utasítását legjobb tudásom szerint oldom meg úgy, hogy azzal erősítsem a szervezkedést.

A fentiek után március hónapban beszerveztem:
J u h á s z N. V i l m o s Kardoskút pusztai lakost. Tudtam azt, hogy nevezett ugyancsak a rendszer ellensége, ragaszkodik földjéhez, ami kb. 20 hold és ennek megvédése érdekében mindenre hajlandó. Orosházán találkoztam vele, amikor is elmondottam a Szántótól hallott célkitűzéseket. Különösen kihangsúlyoztam, hogy a rendszert megfogjuk dönteni fegyveresen, ami az ő céljával is megegyezik. …
D ó d a S á n d o r pusztaközponti lakost május hónap elején szerveztem be. Nevezett szintén jobboldali kisgazda volt, földje kb. 10 kat. hold, 40 év körüli. …
U d v a r i J ó z s e f Hódmezővásárhely pusztai lakos, nős, volt kisgazdapárti tagot akinek kb. 20 kat. hold földje van május utolján szerveztem be. Nevezett mint kulák van nyilvántartva, mert feleségének ugyan 6 hold földje van, amit közösen művelnek. Vele is ismertettem a Szántótól nyert instrukciókat, így tudomása volt arról, hogy a rendszert akarjuk fegyveresen megdönteni. Szántó Lajossal vette fel a kapcsolatot, hogy feladatot kapott-e, nem tudom.

Tudomásom szerint a szervezkedés vezetői: Blahó János … , Kovács István … , Szántó Lajos … Tudomásom van arról, hogy a szervezkedés tagjai részére összejövetelek voltak tartva. Én egyetlen összejövetelen sem vettem részt. …

Július közepén bementem Orosházára és meglátogattam ott lakó Dajkó József nevű öcsémet. Látogatásom során közölte velem, hogy Szántó Lajos közös ismerősünk két géppisztolyt vitt lakására, amit a napokban vitt el előtte ismeretlen helyre. Megjegyzem, öcsém tudott a fehérgárda szervezetről, tudta, hogy én is tagja vagyok, de nem lépett be. Szántót régebben ismerte és tudomásom szerint csak ezen az alapon kereste fel Szántó a fegyverek elrejtése végett.

Egyéb fegyverekről nincs tudomásom. Hogy fenti két géppisztolyt öcsémtől hova vitték, nem tudom. Szántó ilyen dolgokba nem avatott be azzal, hogy a későbbiekben ha szükség lesz rá, úgy is mindent megtudok. Arról sincs tudomásom, hogy a szervezet tagjainak volt-e fegyvere.

Szántó Lajossal Orosházán a piacinapok alkalmával találkoztam. Találkozásunk nem volt rendszeres. Ezeken a találkozásunkon arról érdeklődtünk egymásról, hogy milyen újabb politikai eseményekről szereztünk tudomást. Szántó rendszeresen hallgatta az amerikai rádióadásokat s így a szerzett híreket velem átbeszélte. Ennek során beszéltünk a közeledő háborúról, amely megfogja változtatni magyarországi helyzetét. …

Én egyéb tevékenységet nem fejtettem ki és másról nincs tudomásom.

Olvashatatlan aláírás
áv. hdgy.

Aláírás: Dajkó István

——— — ———

Szőke Pál

Tárgy: ifj. Szőke Pál feljegyzése[26]

F e l j e g y z é s

Szeged, 1950. október 6.

Ifj. Szőke Pál, szül: 1928. március 10. Hódmezővásárhely, apám: Ernő, anyám: Szabó Mária, nőtlen vagyok, földműveléssel foglalkozok, iskolai végzettsége mezőgazdasági érettségi, magyar állampolgár, magyar nemzetiségű vagyok, Hódmezővásárhely, Tanya 1910. sz. alatt lakok.

Kulák családból származom. Apám mezőgazdasági szabotázs miatt 3 hónapra volt elítélve, s ma szabadul. 3 elemi iskolát Hódmezővásárhelyen jártam, s a negyediket a Mátyáshalmi elemi iskolában végeztem. 1937-ben a Hódmezővásárhelyi polgári iskolában magántanuló voltam, majd 1938-41-ig rendes beíratott tanuló voltam Hódmezővásárhelyen a polgári iskolában. 1942-ben Orosházára kerültem a mezőgazdasági szakiskolába. 1944-ben a Dunántúlra kerültem, mint levente, s Szekszárd és Zirc környékén vasútépítésnél dolgoztam. 1944 decemberében érkeztem haza. 1945-46-ban elvégeztem a mezőgazdasági szakiskolát, s ettől az időtől kezdve szüleimnek a gazdaságában dolgoztam.

1946-ban a Hódmezővásárhelyi Független Ifjusági szervezetnek voltam a tagja, ill. egy időben pénztárosa, majd alelnöke lettem egy fél évig. 1949-1950-ig a Hódmezővásárhelyi Eposznak voltam a tagja, azonban osztályhelyzetemnél fogva kizártak.

Tagja voltam még a „Fehér Gárda” szervezetnek is. Ezzel kapcsolatban előadom, hogy 1950. januárjában felkeresett a lakásomon Nagy Ferenc öthalmi lakos. Ő beszélgetésünk közben felemlítette, hogy tudok-e arról, hogy itt Orosháza környékén van egy illegális szervezkedés. Én válaszoltam, hogy erről nem tudok. Ő folytatta, hogy van ilyen csoport, amiben már nagyon sokan benne vannak a megbízhatóbb emberek közül. Ennek a szervezetnek van egy vezetője, akit nem lehet elárulni, de ugyanakkor a szervezetről sem lehet senkinek sem beszélni, aki nem megbízható. Mondotta, hogy lépjek én is be ebbe a csoportba, s szervezzek be más embereket is. A szervezést úgy kell csinálni, hogy beszervezek magamnak 4 embert, s annak én vagyok a vezetője, s én meg ővele tartom a kapcsolatot. A tagoktól gyűjtsek pénzt a szervezet számára. Azért, hogy a szervezet minél erősebb legyen, a jobb tagokat meg kell nyerni a szervezet számára, aminek célkitűzése is a „megbízhatóbb” parasztoknak az összefogása, azért, hogy ezzel az erővel, akiknek túlnyomó része a kulákságból áll - amikor fel lesznek fegyverkezve, akkor külföldi segítséggel majd a fennálló népidemokratikus

[26] ÁBLT V – 2590 7-10.

államrendet fogja majd megdönteni, s attól átveszi a hatalmat, s így biztosítva is lesz a magántulajdon is. Én el is vállaltam a tagságot.

Kb. 3 héttel később elmentem Nagy Ferencnek a lakására, s adtam neki 24 Ft-t, amiért kaptam tőle 4 darab nyugtát is, amin látható volt egy pecsét, csonkamagyarországot ábrázolva, fehér kereszttel. A négy nyugta közül egyet elrelytettem egyik iskolai füzetemnek a borító lapja alá. Ez jelenleg is odahaza van az iratos ládában. A többi hármat azt elégettem.

… Március vége felé mondotta nekem Nagy Ferenc, hogy Orosháza közelében volt egy tanyában, s ott egy civil százados tartott előadást katonai vonalon, s térképismeretről beszélt. Említette, hogy majd erre fele is lesznek ilyen katonai jellegű oktatások, s arra én is menjek el. A meghívást én el is fogadtam, s pár nappal később Nagy Ferenccel el is mentünk egy lakatlan tanyába, s annak a hombárjában volt a gyűlés megtartva sötétben. Itt ismertem meg Szántót.
Az előadást Szántó tartotta, ill. azt mondotta, hogy itt ezen a környéken is meg fog indulni egy oktatás, amire menjen el mindenki. Az időpontot majd akkor, amikor lesz az előadás kitűzve,- közölni fogja. Mi csak menjünk el Pusztaközponton keresztül a barackosi dűllőbe, ott van egy gyümölcsös, s oda húzódjunk be, s onnan majd el fognak bennünket vezetni, s a felvezető majd tudni is fogja, hogy hova kell menni. Még ezen a héten, egy csütörtöki napon értesített is Nagy Ferenc, hogy menni fogunk a megbeszélt oktatásra, úgy készüljek.

Mivel én az említett kertet ismertem, s korábban úgy mondották, hogy ne csoportosan menjünk, így én egyedül mentem el a kertbe, s ott felvettem a kapcsolatot a többiekkel. Vígh Imre vezetett el bennünket egy előttem ismeretlen tanyába. Itt jelen volt Nagy Ferenc, Héjja János, egy másik Héjja, Vígh Imre, Szántó, Kiss Ferenc, és Csáki Kálmán, valamint egy volt csendőr, akit névszerint nem ismerek, s még vagy 2-3 idegen ember.

Az előadást Kiss Ferenc tartotta, s térképismeretről beszélt. Majd biztatólag mondotta, hogy nem sokára már akcióba fogunk lépni, mert közelesen megindítják a támadást az amerikaiak, akikkel mi is kapcsolatban vagyunk. Majd ezután megbeszéltük, hogy melyik tanyában fogunk a következő este találkozni, s aztán elváltunk.

A megbeszélt helyre én Rostás Józseffel mentem el, mivel előttem ismeretlen volt az a tanya. Itt jelen voltak Héjja János, Szántó, Kiss Ferenc, Vígh Imre, Csáki, majd később jött a Blahó és Kovács István.

Blahó kezdte a beszédet, s mondotta, hogy a mai világban a parasztság nagyon rossz helyzetben van, mert állandóan nyomják az adóval, s mennyivel jobb lenne egy más rendszerben lenni, ahol meg van mindenkinek a magántulajdona, s szabadon dolgozhat, beszélhet, s nem történik vele semmi. Ez az idő azonban már nincs messze, mert rövid az az idő, amikor már jönni fognak az amerikaiak, s nekünk őket támogatni kell.

Kiss Ferenc itt ismertette, hogy hogyan kell elfoglalni egy várost. Kijelentette, hogy a dolgunk könnyű lesz, mert segíteni fognak bennünket az amerikaiaknak a támadása. Nekünk csak be kell vonulni egy városba, s ott is először a kaszárnyába, ahol már várni fognak bennünket, s ugyanúgy a rendőrségen, s meg kell szállani a városházát. Feladatunk könnyű lesz, s csak a rendfenntartásra leszünk aztán hivatva. Találkozót mostmár nem beszélünk meg, mert mostmár csak az adott alkalomra kell várni, s erről értesíteni is fognak bennünket, csak várni kell nyugodtan. Ezzel el is váltunk.

Augusztus közepén, de még a tagosítás előtt gyűlés volt Nagy Ferencnél. Itt jelen volt Bartók Zoltán, hódmezővásárhelyi újságíró, Vígh Imre, Balogh Mózes, Héjja János, Rostás József s még vagy két előttem ismeretlen ember.

A bevezető beszédet Bartolák tartotta, aki ismertette a politikai helyzetet, jobboldali megvilágításban. Kifejtette, hogy az amerikaiak megsegítésére Koreában légiókat küldtek különböző országokból és így az amerikaiaknak a győzelme biztosítva van.

Vígh Imre kifejtette, hogy szükséges a szervezetnek a további fenntartása és ezért azok pénzt is fizessenek, akik tagjai a szervezetnek, mert a kapcsolatot továbbra is fenn kell tartani a Dunántúliakkal és Pesttel, ahová motorkerékpárral és vonattal járnak fel és ez mind kiadással jár.
Nagy Ferenc megemlítette, hogy tagosítással kapcsolatban szembe kell helyezkedni és akinek tagosítják a tanyáját az ne menjen ki a tanyájából, illetve azt minden mértékben akadályozza. Beszéljen az emberekkel, hogy szövetkezetbe ne lépjenek be, mert ez a rendszer már ugysem sokáig tart.

Itt még megbeszéltük azt, hogy ha valami fontos esemény fog történni, akkor értesíteni fogjuk a szervezetnek a tagjait, majd azután elváltunk.

A szervezet tagjaiként ismertem Blahó János, Szántó Lajost, Kovács Istvánt, Kiss Ferencet, Nagy Ferencet, Zsoldos Lajost, Bartók Zoltánt, Héjja Jánost egy másik Héjját, Vígh Imrét, Rostás Józsefet, Balogh Mózest, Rostás Jánost, Mérai Kálmán és Csáki Kálmánt.

Kmft.

Olvashatatlan aláírás
áv.h.

Aláírás: Szőke Pál

——— — ———

Szőke Pálné: (született: Hegedűs Mária; 1938.; anyja neve: Tunyogi Sára; lakása: Hódmezővásárhely Klauzál u. 40.)

„Az én férjem áldott jó ember volt. Leutánozhatatlan. A férjemnek, Szőke Pálnak a Csongrád Megyei Bíróság igazolása szerint: 1950. október 4-től 1956. február 4-ig tartott a szabadságvesztése.

Amikor letartóztatták, őt is Szegedre vitték a Tisz Szálló pincéjébe, az ÁVH fogdájába. 6 hétig tartották itt, amíg a vallatás folyt. „Ott lerohadt rólam a ruha, olyan körülmények között tartottak bennünket” – panaszolta később nekem. 1951. január 11-én 8 és fél évi börtönbüntetésre ítélték. Először a Csillagbörtönben volt egy ideig, majd 27 társával együtt Márianosztrára szállították őket.

Egy alkalommal két fegyőr árkísérte Vácra a fogházba, valamilyen tárgyalás ügyében. Vonattal utaztak. Ő összebilincselt kézzel ült a két őr között a váróteremben, amikor odament hozzá egy felvidéki, népi ruhába öltözött „nagyszoknyás” nénike, és egy szelet kalácsot nyújtott neki. Az egyik őr nagyot ütött az asszony kezére, hogy a kalács a földre húllott. A néni sírni kezdett, és elfordult tőlük. Pali mondta, hogy őt mennyire meghatotta ennek az egyszerű asszonynak a jósága, és hogy nagyon sajnálta, amiért így bántak vele.
Azóta is sokszor eszébe jut.

Márianosztráról Várpalotára vitték a bányába több társával együtt. Ezt a bányát már előtte bezárták, mert káros volt a levegője a bányászok egészségére. A rabok részére nyitották meg újra. Ez egy függőaknás bánya volt, 250 méter mélyre kellett leszállniuk a kosárban a barnaszén fejtéséhez.

1956 elején felülvizsgálták a rabok ítéletét, és Palit feltételesen hazaengedték. 5 és fél évet töltött le, 3 évet elengedtek neki azzal a feltétellel, hogy a fennmaradt 3 évig nem térhet haza véglegesen, nem lakhat Hódmezővásárhelyen. Egy Makó Pál nevű orosházi fiúval, akit ugyanilyen feltétellel bocsátottak el, mint őt, elszegődtek Miskolc Pereces Bánya Aknamélyítő Vállalathoz vájárnak. Amikor hazajött, mindig jelentkeznie kellett a rendőrségen.

1957. február 9-én volt a polgári esküvőnk, 10-én pedig a református templomban fogadtunk egymásnak örök hűséget. Már a polgári esküvőnkön figyelmeztettek bennünket, hogy hétfőn jelentkeznünk kell a rendőrségen. Hétfőn el is mentünk a rendőrségre, ahol közölték velünk, hogy mivel a Szőke Pál felesége lettem, engem is kitiltanak Hódmezővásárhelyről, nem lehetek tovább itt állandó lakos. Még aznap kijelentkeztem Hódmezővásárhelyről, és másnap már mentünk is vissza Miskolc Perecesre a bányához. Ott a munkásszálláson kaptunk egy szobát, amelynek egy vas szekrény

és vaságy volt a „bútorzata”. Itt laktunk egy és fél évig. Ha hazajöttünk látogatóba, ott is jelentkeznünk kellett a rendőrségen, itthon is. Mikor mentünk vissza, úgyszintén.

Másfél év után elköltöztünk vissza Várpalotára, a férjem visszament dolgozni a börtönbányába. Ott albérletben laktunk egy idős parasztasszonynál, akinek a lakásért én a szőlőjében dolgoztam. Várpalotán orvosi vizsgálaton esett át Pali, aholis alkalmasnak ítélték a bányász munkára. Néhány hónap múlva katonai behívót kapott itthonról. Újra megvizsgálták a sorozáson, és a tüdején két sötét foltot találtak. Kaverna gyanúval négy hónapig feküdt a vásárhelyi kórházban, ahol később kiderült, hogy nem olyan súlyos a baj, de még négy évig járt utókezelésre, mikorra teljesen meggyógyult. Így aztán a betegség révén itthon maradhattunk, a bányát azonnal ott kellett hagynia.

Közben már nagyon vártuk mindketten, hogy születne gyermekünk, de ez csak nem akart bekövetkezni. Orvoshoz is fordultunk ezügyben. A szegedi klinikán mindkettőnket kivizsgáltak, ahol kiderült, hogy a férjem a börtönben és a bányában olyan súlyos egészségi károsodást szenvedett, megmondták, hogy soha nem lehetnek utódai. Azután örökbe akartunk fogadni egy árva kisfiút, de sajnos ez a próbálkozásunk is zátonyra futott. Akkor úgy határoztunk, hogy a testvéreink gyermekei felé fordulunk, velük próbáljuk szorosabbra fűzni a rokoni szálakat, mivel közülük kettő keresztgyermekünk is lett.

1961-62-ben mindketten beléptünk a Ságvári tsz-be, a férjem, mint gyalogmunkás, én pedig tejkezelő lettem. Palit később kiemelte a tsz vezetősége üzemegység vezetőnek, mivel mezőgazdasági érettségije volt. Azonban állandó megfigyelés alatt tartották, lesték minden lépését azért is, mert a testvére, Ernő 1956-ban elhagyta az országot, és Kanadában telepedett le. A férjemet „szervezkedés vádjával” gyanúsítgatták.

Nagyon szeretett volna ő is elmenni Debrecenbe az egyetemre, ahová a hasonló végzettségű munkatársait elküldte a tsz tovább tanulni, névszerint: Kenyeres Lászlót, Baranyi Imrét és Hódi Mihályt, őt azonban nem engedték. Közben Kenyeres László lett a főagronómus, majd amikor elment Szőregre egy másik gazdaságba, 1970-től Baranyi Imre lett a tsz főagronómusa. Akkor azonban Pali is átment a szegedi Pick Állatforgalmi vállalathoz állatfelvásárlónak. Ezt csinálta 1990-ig, ahol már nem zaklatták a múlt miatt. Én már akkor a Vöröscsillag tsz-ben voltam a tejház vezetője egészen nyugdíjazásomig 1990-ig.

1990-ben megvettük Erzsébeten a Jenei Imre féle tanyát, oda kértünk mellé 11 hektár földet az én részaránytulajdonomból. 1990-től 2000-ig újra kezdtük a tanyai életet, a gazdálkodást. Új gépeket vásároltunk. Pali elemében volt. Neki is volt saját földje, bérletet is vállaltunk mellé. Állatokat neveltünk. Ez volt az életünk legnehezebb, de legszebb tíz éve.

Palit közben megválasztották képviselőnek is a 14-dik körzetben. Kútvölgy, Mátyáshalom, Erzsébet, Szikáncs, Batida határrészek lakóinak az ügyeit képviselte a hódmezővásárhelyi önkormányzatban.

Közben még felvállaltuk a Pali apai nagynénjének a gondviselését is. A tőle és a Pali szüleitől örökölt házrészek eladásából és még 10 hektár föld árából vásároltuk meg ezt a házat Hódmezővásárhelyen, ahol most lakom.

Pali 2000-ben halt meg. Annyira szeretett, hogy amikor betegségében érezte halálának a közeledtét, minden módon akart gondoskodni rólam. A sok nehézség ellenére azért volt könnyű nekünk együtt leélni az életet, mert nagyon egymásra találtunk a szeretetben”.

——— — ———

Tóth Józsefné: (született: Csáki Mária; 1932.; anyja neve: Maczelka Mária;
lakása: Hódmezővásárhely Táncsics utca 31.)

Csáki Mária özvegyen egyedül él a hódmezővásárhelyi lakásán, mióta édesanyját, Csáki Kálmánnét is eltemette, akit öregségében nagy szeretettel gondozott, ápolt. Amikor megemlítettem, hogy a testvére és az édesapja életéről szeretnék vele beszélgetni, akik tagjai voltak a Fehérgárda mozgalomnak, rögtön sírva fakadt. Soha be nem gyógyuló sebeket hordoz.

Először az életükről kezdett beszélni. Hódmezővásárhely határában Külső-Erzsébeten volt a tanyájuk. 40 hold földön gazdálkodtak. Cséplőgarnitúrájuk is volt. Amikor elkezdődött a kulákok üldözése, őket is teljesen tönkretették a sok beadással. Olyan is volt, hogy éheztek. Éjszaka kellett

titokban levágni a disznót, baromfit, ha enni akartak. Szárított birkatrágyával tüzeltek. Mindenért büntetést róttak ki rájuk. Ha befizették az adójukat, újra kivetették.

A bátyja orosházi lányt vett feleségül. 1949 decemberétől a felesége szüleinél laktak, itt ismerkedett össze a fehérgárdistákkal. Barátai voltak: Blahó János, Görbics Béla, Szendi Horváth József, Török Imre, Szőke Pál, Mérai Kálmán. Az ő révükön került kapcsolatba a mozgalommal. Ő vitte át a szervezkedést Külső-Erzsébetre. Ő szervezte be az apját is. 1950 tavaszán katonai behívót kapott, de nem vonult be, mert félt, hogy a katonaságnál kivégezték volna. Fél évig bujkált. Először otthon bújtatták, majd Orosházán Blahó Jánoséknál lakott, akinek a felesége rokonuk volt. Később elvitték a Dunántúlra, ott bújtatta valaki, aki szintén kapcsolatban volt a szervezkedéssel. Onnan visszajött Orosházára. Ott fogták el, amikor Blahó Jánost letartóztatták, nemsokkal azután. A 30-as csoportban emeltek vádat ellene.

Az apját is elvitték 1950-ben Orosházára, hogy mutassa meg, hol bújkál a fia. Akkor nagyon összeverték az ÁVH-n, akkor vágták fejbe a kurblivassal is, amelynek a nyomát egész életében viselte. Még aznap elfogták a testvérét is, aki találkozott az ÁVH-n az apjával, de úgy nézett ki az apja, hogy a fiát nem ismerte meg. Mielőtt elengedték az apját, egy nyilatkozatot írattak alá vele, hogy senkinek sem szól arról, ami vele az ÁVH-n történt.

Az anyja minden követ megmozgatott a fiáért. Szegeden talált ismerőst, akitől megtudta, mikor lesz a tárgyalásuk. Bementek a férjével együtt Szegedre. A Széchenyi téren várakoztak a bíróság épülete előtt, hátha meglátják csak egy pillanatra is, amikor hozzák, viszik őket. Megtudta azt is, ki lesz a védőügyvédje a fiának. Felkereste, megkérdezte tőle: „Mit kér? Mit adjak”? – de az el akarta küldeni. Akkor azt kérdezte az ügyvédtől: „Van magának gyereke”? Azt válaszolta az ügyvéd: „Van, Csáki néni, hét gyerekem van. Megteszek, amit lehet a fiáért, de lehet, hogy szóhoz sem tudok jutni a tárgyaláson”: Az ügyvéd mondta meg az utolsó tárgyalás idejét is.

Az ő anyja szólt a Kovács Pista anyjának, Olasz Irénnek is, hogy jöjjön be Szegedre január 11-én, mert akkor lesz az ítélet kihirdetése. Olasz Irén iskolatársa volt az anyjának Szőkehalmon, onnan ismerték egymást. Akkor bement a Kovács Pista anyja is Szegedre, s meglátta a fiát, amikor az ítélet kihirdetése után kísérték őket ki a bíróságról. Odafutott a téren keresztül a kerítéshez. Akkor a fia kitépett egy hajtincset a fejéről, és az anyjának odadobta, jelezve ezzel azt, hogy őt halálra ítélték.

Mária azt is tudja, hogy Kovács Istvánt egy Felvinczi nevű pénzügyőr tartóztatta le. Megyei pénzügyőr-parancsnok volt, mert akkor Hódmezővásárhelyen volt a Megyei Tanács. Kovács Istvánt behívatták, mivel a pálinkafőzdét gyakran ellenőrizték a finánccok. Ez a Felvinczi már az anyjánál várta a Csík utcai háznál, s ott meg is bilincselte, úgy kísérték el. Utána hamarosan előléptették ezt a Felvinczit, országos pénzügyőr-parancsnok lett. A Mária férje, Tóth József borkereskedő volt. Ismerte a finánccokat, mert őt is gyakran ellenőrizték. Ő hozta a hírt a feleségének a Kovács István elfogásáról. A többi finánc mondta el neki, mert azok közül is voltak fehérgárdisták.

Ifj. Csáki Kálmán 10 évi börtönbüntetést kapott. 1956 nyarán végleg elengedték. Közben született egy kislányuk is, a felesége azonban elvált tőle, mire szabadult.

Id. Csáki Kálmán

Közben az apjukat is elítélték 1955-ben 8 évre, Mária úgy tudja, szabotálásért. Amikor kitört az 56-os forradalom, ő is hazajött. Amikor a forradalom után újra kezdték összeszedni a rabokat, az apja nem ment vissza. Azt mondta, hogy ő nem követett el olyan bűnt, hogy ő ezt a büntetést kiérdemelné. Jöjjön, aminek jönnie kell, de ő nem megy vissza a börtönbe. A felesége, a családja se kérdezze, hol lesz, mert úgysem mondja meg, jobb, ha nem is tudják. Öt évig bújkált, a Vásárhely és Mártély környéki tanyákon bújtatták a parasztok.. Egyszer aztán mégis elfogták, és visszavitték a börtönbe. Az 1963.évi amnesztiával szabadult. Közben itthon a bátyja újra megnősült. Ismét született egy lánya és egy kisfia is. Munka mellett tanult. Mérnöki diplomát szerzett.
Csak a húgának mondta el, amikor hazajött, az ÁVH-n úgy kínozták, hogy napokig vizet csöpögtettek a fejére. A gyomrát verték mindig. A gyomorszája tájékát úgy összeverték, hogy mindig visszafolyt az étel a nyelőcsövébe, ha evés után lefeküdt egy kicsit pihenni. Ez okozta a halálát is. Gyomorvérzés volt a halálának az oka.
„Mindenki ment, a fiatalok csinálták a forradalmat. A rendszer ellen mentek, mert látták, hogy annak a rendszernek nincs jövője. Azt mondják, felejtsem el! Ki bírja mindezt elfelejteni”?

1989-ben a bátyja lett az elnöke Hódmezővásárhelyen a Független Kisgazda Földműves és Polgári Pártnak. 450 tagból 445-en rávoksoltak. A régi zászlónak a rojtját megőrizte a gondnok. A testvére, Mária új zászlót varrt nekik. Maga varrta, hímezte saját kezűleg. A költségeket az édesanyjuk állta. A régi zászló rojtját is rákötötték a zászlóavatáson. A bátyja segítségével lett Rapcsák András Hódmezővásárhely polgármestere. 12 képviselőt adott akkor a kisgazdapárt a városnak. Közöttük volt Szőke Pál is. Azt mondta a bátyja, hogy amíg ő él, addig Torgyán József be nem teszi a lábát Hódmezővásárhelyre. 1992. április 19-én halt meg a bátyja, utána a zászlót hazahozták az édesanyjával. Most is otthon őrzi Mária. Szép selyem, nemzetiszínű zászló arannyal hímezve. Simogatja, és húllik rá a könnye.

„A tanyáról nagyon sokat álmodok, azért, hogy olyan életünk volt kint a tanyán, hogy 70 darab birkát magam fejtem, a lábam ujja között a trágya fölcsicsogott, de azért kimennék még a mai napig is a tanyára, gazdálkodnék, ott lennék, és amit nem felejtek, ön megkérdezte a jó anyámat, hogy mit sajnál a tanyából, és azt mondta, hogy a sok lábanyomát.

Igen, én is sajnálom, mert ha ott tudtunk volna maradni, nem üldöztek volna már el, de sok lábunk nyoma naggyá változott volna, tehát építettük volna az országot, és nem leromboltuk volna”.[27]

——— — ———

[27] Az idézet Sághy Gyula: Kulák Golgota című albumának 42. oldaláról való. Gyomaendrőd, 2003.

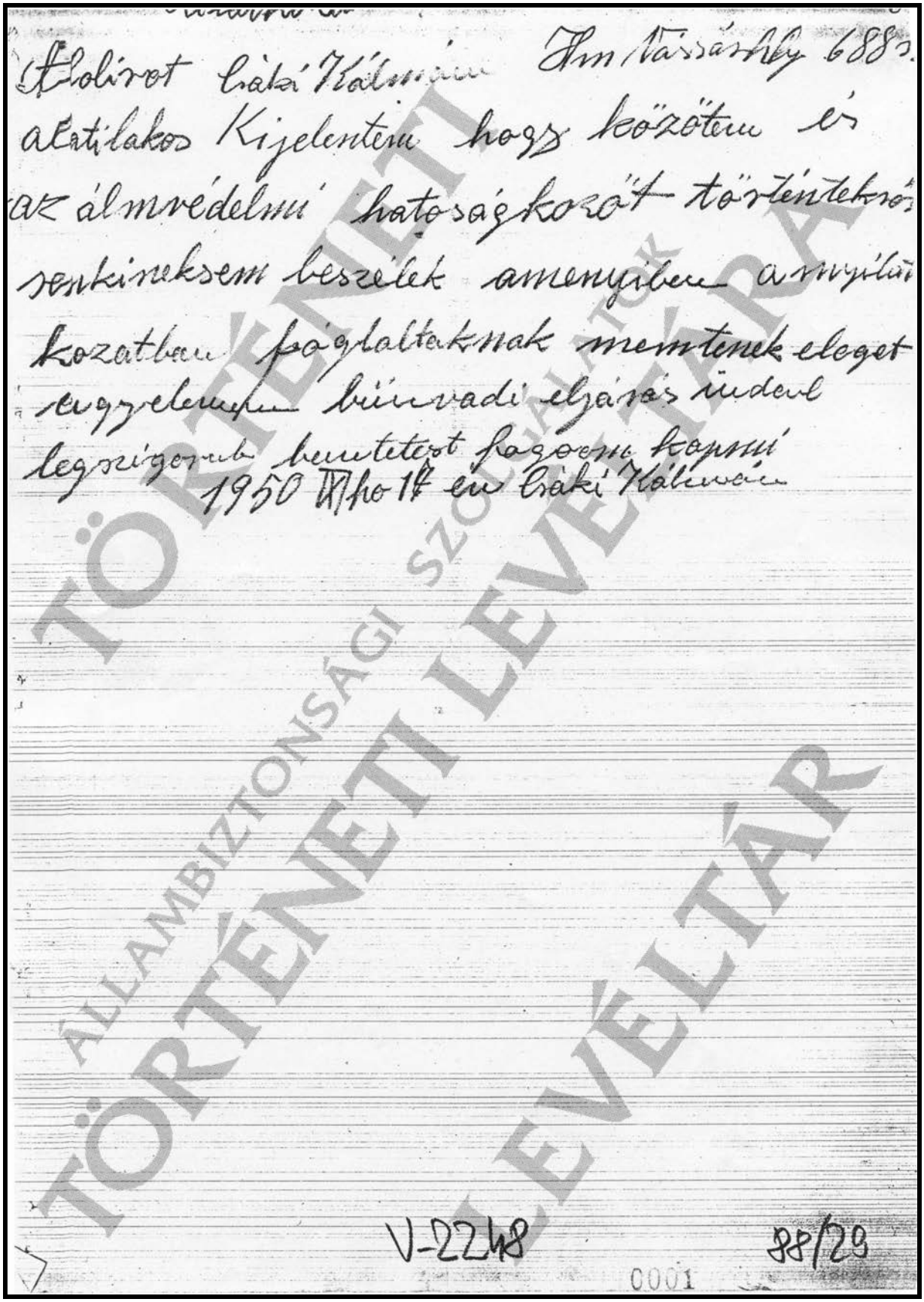
Előirat Csáki Kálmán Jm Tárcsárkey 6882.
alatti lakos Kijelentem hogy közötem és
az álmrédelmi hatosságkorát történtekről
senkinekem beszélek amenyiben a nyilat-
kozatban foglaltaknak mentenek eleget
ugyelemben büntvadi eljárás indul
legszigorubb bentetést fogjom kapni
1950 VII/ho 14 én Csáki Kálmán
V-2248
88/23
0001
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Id. Csáki Kálmán - nyilatkozat

Ifj. Csáki Kálmán

Tárgy: Csáki Kálmán kihallgatása.[28]

F e l j e g y z é s
Szeged, 1950. szeptember 19.

Csáki Kálmán, Hódmezővásárhely, 1927. november 22-én született, apja Kálmán, anyja: Maczelka Mária, nős Csizmadia Margittal, iskolai végzettsége mezőgazdasági érettségi, fogl.: gazdálkodó, vagyontalan, apjának 38 hold földjén dolgozik, Hódmezővásárhely Tanya 688. sz. alatti lakos.

1950. április hónap napjaiban lettem beszervezve a „fehérgárda" fegyveres ellenállási mozgalomba, Kenéz Pál Hódmezővásárhely Puszta sámsonoldali lakos által.

A beszervezésem úgy történt, hogy a fenti időpontban felkeresett Kenéz Pál a tanyánkon és elmondta nekem, hogy van egy illegális, fegyveres ellenállási szervezet, amely fehérgárda néven működik. Ennek a szervezetnek az a célja, hogy a jelenlegi demokratikus államformát fegyveresen amerikai segítséggel megdöntse, és helyette egy amerikai mintájú polgári demokráciát akarnak felállítani. Megvédeni a magántulajdont a jelenleg folyó tagosítás ellen, és a rendszerváltozás után visszaadni a kulákoknak a tőlük elszedett földeket. Továbbá fel kell hívni a parasztság figyelmét arra, hogy a szövetkezetbe ne menjen be senki, és a földjét senki ne adja el. Harcolni kell a beszolgáltatás ellen, azzal, hogy a parasztságra kirótt beszolgáltatási kötelezettséget el kell szabotálni, a kirótt adót nem kell befizetni, mert így a parasztság teljesen lerongyolódik. A Kenéz Pál által elmondottakat kulákszármazásomnál, osztályhelszetemnél és ebből kifolyólag jobboldali beállítottságomnál fogva magamévá tettem. A beszervezésem alkalmával, sem utána semmiféle nyilatkozatot nem írattak alá velem, és sem esküt vagy fogadalmat nem kellett tenni a szervezetnek.

A beszervezésem után kb. két hét múlva újból felkeresett Kenéz Pál és elvezetett Dajkó István fecskésparti kulákhoz, ki tudomásom szerint a szervezet fecskésparti csoportvezetője volt. Kenéz ekkor az alkalomkor azt mondta, hogy ezután szervezetileg Dajkó Istvánhoz fogok tartozni.

Dajkó István a bemutatkozás után közölte velem, hogy katonai tanfolyamra fogok menni. Április hó vége felé részt is vettem két esti katonai tanfolyamon, melyet Kiss Ferenc orosházi lakos volt katonatiszt tartott.

[28] ÁBLT V – 2248 10-15.

… A Dajkó Istvánnal történt ismeretség után Dajkó felhívta a figyelmemet arra, hogy bármilyen idézést vagy katonai behívót kapok, arra ne jelenjek meg, hanem azt először őhozzá vigyem el bemutatás végett és majd ő vagy a szervezet vezetője Blahó János megmondja, hogy mit kell csinálni ilyen esetben. …

Így történt, hogy április 25-én, amikor a katonai behívómat megkaptam, nem vonultam be, hanem elmentem Dajkó Istvánhoz és megmutattam neki a behívómat. Ezután Dajkóval együtt elmentünk Szántó Lajoshoz, mert Dajkó nem tudott semmiféle utasítást adni, hogy mit cselekedjek. Mikor Szántónak megmutattuk a katonai behívómat, azt mondta, hogy ő sem tud utasítást adni, hanem beviszi a főnökhöz Blahó Jánoshoz, és az majd megadja a további utasítást.

Mikor Szántó visszajött Blahótól, azt az üzenetet hozta, hogy ne vonuljak be, mert ez a behívó internálótáborba szól. Ezután hazamentem a szüleim tanyájára és kb. két napig tartózkodtam odahaza. Két nap múlva Orosházára utaztam és Orosházáról Kovács Istvánnal, ki szintén a szervezet tagja volt, kiutaztam Kiskirályságra Tamási Istvánhoz. Tamási tanyájából háromnapi tartózkodás után Csapó József volt csendőrrel ki szintén a szervezet tagja bejöttem Orosházára Blahó Jánoshoz a szervezet vezetőjéhez.

Beutazásom után megkérdeztem Blahótól, hogy mi lesz velem, mert én be akarok vonulni katonának. Blahó ekkor azt a kijelentést tette nekem, hogy meg ne merjek próbálni bevonulni, mert mostmár én sokmindenről tudok a szervezkedéssel kapcsolatba és ismerem annak vezetőit. Blahó azt mondta, hogy ha bevonulok katonának, akkor a szervezet karhatalmi csoportjával fogom magam szembetalálni, ami azt jelenti, hogy főbe fognak lőni.

Blahó ezután a beszélgetés után egy pisztolyt adott át nekem négy golyóval azzal, hogy tegyem el és ha valaki keresni fog vagy le akarnak tartóztatni, akkor önvédelmi célra használjam a fegyvert, ne engedjem magam elfogni és szükség esetén ne sajnáljam az illetőt aki le akar tartóztatni, hanem lőjek bele.

Én ezután ujra kimentem vissza Tamási István kiskirálysági kulák tanyájára. Itt Tamási István azt mondta, hogy többen indulunk a Dunántúlra lovaskocsikkal. Hogy ennek az útnak a célja mi volt, azt csak a Dunántúlon tudtam meg Tamásitól. Tamási azt mondta a Dunántúlra való megérkezésünk után, hogy az lesz a dolgom, hogy a szervezetnek a Dunántúlon eldugott fegyvereit át fogjuk olajozni, hogy azok egy fegyveres akció alkalmával használható állapotban legyenek.

A Dunántúlon Balatonudvariba mentünk illetve lettünk irányítva egy Fetter vagy Ferker nevű illetőhöz, kinek nevét már pontosan nem tudom, ahol már Kovács István várt bennünket, mert ő nem jött velünk kocsival, hanem vonattal utazott Balatonudvarira. Ugyancsak ezen a helyen a fenti nevű illetőnél várt ránk egy kovács mester is, kinek nevét nem tudom.

Tamási ezzel az előttem ismeretlen kovácsmesterrel tárgyalt a fegyverek ügyében. A Tamási és az előttem ismeretlen kovácsmesterrel folytatott tnácskozásnak az lett az eredménye, hogy ez a kovácsmester azt mondta Tamásinak, hogy fegyvereket itt nem lehet találni, mert ahol voltak fegyverek, a rendőrség már mind összeszedte.

Kb. 3 napi ottartózkodás után Felkerék kiutasítottak bennünket a házból, mert féltek, hogy a rendőrség rájön arra, hogy mi járatban vagyunk ott és ők is bajba kerülnek, mert Felker egyébként rendőri felügyelet alatt állott.

Innen eltávozva Papkeszire mentünk nekem egy ismerősömhöz Papp Gyuláékhoz, ahol másfél napig tartózkodtunk. Ez alatt az idő alatt még a kocsi ló és a velem levő Szilágyi Sándor Pappéknál tartózkodott, én visszautaztam Orosházára vonattal, és elmondtam Blahó Jánosnak, hogy Felkerék kiutasítottak bennünket és nincsen helyünk. Blahó ekkor azt az utasítást adta, hogy menjek vissza és utazzunk át Balatoncsicsóra Kandikó Pálhoz. Visszautazásom után Szilágyival és a kocsival elmentem a Blahó által megadott fenti címre.

Megérkezésünk után felkerestük Kandikó Pált és előadtuk neki, hogy Orosházáról jöttünk attól a János nevű illetőtől, aki nemrégiben itt járt maguknál.

Blahó utasítása szerint azt mondtuk Kandikónak, hogy adjon nekünk helyet és munkát. Ezt azért kellett így csinálni, hogy ne legyen feltűnő a jelenlétünk, míg Blahó utánunk fog jönni. Itt azonban Kandikó Pál hallani sem akart arról, hogy nekünk helyet és munkát adjon, így másnap reggel Szilágyi Sándorral és a kocsival visszaindultunk Orosházára. Én amikor visszafelé utaztunk, Izsákon vonatra szálltam és így két nappal hamarabb érkeztem Orosházára vissza, mint Szilágyi Sándor. … Ezután én elmentem haza szüleim tanyájára. …

Blahó utasítása szerint három nap múlva jelentkeztem és ekkor kiküldött Benkő Sándor kiscsákói kulák tanyájára. Benkő Sándor kiscsákói kulák tanyáján kb. két és fél hetet töltöttem. Ezután szintén hazamentem szüleim tanyájára. Ekkor Blahó azt mondta, hogy itthon lehetek a szüleimnél, csak ne mászkáljak sehol, nehogy valaki meglássa, hogy nem vonultam be katonának.

Kb. 3 hétig tartózkodtam szüleimnél, mikor Blahó Dajkó Istvánnal behívatott magához és közölte velem, hogy mostmár ott kell maradni nála és majd egy későbbi utasításba meg fogok tudni mindent.

Egy hétig tartózkodtam Blahó lakásán mikor Blahó egy vasárnapi napon elkérte tőlem a fegyvert, amit előzőleg adott és kiment Nagymágocsra, ahol tudomásom szerint még akkor éjjel leütötték és így bekerült a rendőrségre.

Blahónak a letartóztatásáról ill. leütéséről két nap múlva egy keddi napon értesültünk a feleségével együtt. Ekkor én értesítettem Szántó Lajost, hogy jöjjön el Blahó lakásásra, mert Blahót leütötték és tudomásom szerint a rendőrség őrizetébe van. Szántó be is jött Blahó lakására és az ott lévő fegyvereket (2 drb géppisztoly, és egy drb pisztolyt) elvitte azért, ha esetleg a rendőrség kijönne Blahó lakására, a fegyvereket ne találja ott. Hogy Szántó a fegyvereket hová vitte, nem tudom, mert azt senkivel nem közölte.

Ugyanezen a napon a d.e. vonattal Blahó felesége engem átküldött Békéscsabára, Román János békéscsabai lakoshoz, azzal az üzenettel, hogy mondjam meg Románnak, hogy a férjét leütötték és jelenleg a rendőrség őrizetébe van ezért jöjjön át Ororsházára és vegye át a szervezet további irányítását.

Román János, mikor ezeket mondtam neki, hallani sem akart róla és tagadta, hogy tagja volna a szervezetnek. Én ezután visszajöttem Orosházára és megmondtam Blahónénak, hogy Román azt mondta, ő nem tud semmiről és nem vállal semmit. Békéscsabáról való visszajövetelem után beszéltem Szántó Lajossal is s megkérdeztem tőle, hogy mostmár velem mi fog történni. Szántó azt mondta, hogy menjek haza és tartózkodjam otthon. Ha valaki kérdezi tőlem, hogy miért vagyok otthon mondjam azt, hogy leszereltek a katonaságtól.

Ezután egy hét múlva mégegyszer felkerestem Szántót és újból megkérdeztem tőle, hogy mi lesz velem. Szántó ekkor azt mondta, hogy mostmár nem tudja mi fog történni, intézzem a magam sorsát úgy, ahogy tudom. Ez a beszélgetés ez év július 15-én történt, és ettől az időtől kezdve a kapcsolataim megszakadtak a fehérgárdával.

… A szervezet vezetőséggel kapcsolatban annyit tudok, hogy a szervezet vezetője Blahó János volt, míg a legbizalmasabb embere Szántó Lajos, Kovács István, Juhász N. Vilmos, Líbor János.

Körzeti szervezők voltak; ezen kívül közvetlen kapcsolatban állott Benkő Sándor, Csapó József, Kiss Ferenc, és egy Varró nevű volt csendőr, aki Nagymágocson lakik.

A szervezet célkitűzése az volt, hogy nyugati, főleg amerikai segítséggel ezt az államformát fegyveresen megdöntsük. Továbbá az összes községi és városi kommunista vezetőket összeszedni, és egy katonatisztek által kidolgozott terv szerint direkt erre a célra felállított bíróságok fognak majd ezek felett ítélkezni.

A szervezet felsőbb és külföldi kapcsolataira vonatkozóan annyit tudok, hogy Blahótól több esetben hallottam azt, hogy ennek a célnak az érdekében összeköttetése van az amerikai követséggel. Többet azonban a felsőbb illetve a külföldi kapcsolatokra vonatkozóan nem tudok, mert Blahó erről soha nem nyilatkozott és neveket sem említett.

Olvashatatlan aláírás Aláírás: Csáki Kálmán

——— — ———

Takács Fábiánné: (született: Varsányi Sára Piroska; 1932.; anyja neve: Gális Katalin; lakása: Székkutas IV. kerület 170.sz.)

A szülei a falu közelében laktak, Orosháza felé menve, a szélmalmon kívül, a vasút és a kövesút között lévő kis tanyában, puszta 1023./B. alatt. 1943-ban a szülei elállították szolgálni Olasz Istvánékhoz, alighogy elmúlt tíz éves. Olasz Istvánék Pósán laktak. A pósahalmi domb keleti oldalán volt a tanyájuk tíz hold földdel. A tanyában szeszfőzdét is működtettek. Szomszédosak voltak a Gregus kerttel is. Olaszné, lánykori nevén Halász Szabó Eszter. Sárika onnan járt iskolába is Szőkehalomra 1945-ig, amig be nem jöttek az oroszok, mert akkor azok feldúlták az iskolát, és abbamaradt a tanítás. Ő aztán már nem ment többet iskolába. Olasz Istvánéknál szolgált 1950. február 14-ig. Akkor elment tőlük, aztán nem ment oda többet vissza.

Olasz Istvánéknak volt egy lányuk: Olasz Eszter Irén, aki férjhez ment Kovács Ernő gazdálkodóhoz Mágocsoldalra. Pár hónapos terhes volt, amikor otthagyta a férjét, és hazajött a szüleihez. A fiát is ott szülte meg az anyjáéknál a tanyában az egyik nagymama sagítségével, aki bábaasszony volt. Ez 1927 júliusában történt. Olasz Irén aztán később férjhez ment Halmi Jánoshoz, aki Hódmezővásárhelyen a városházán volt soffőr, és először a Könyves utca 11-ben, majd később a Csík utca 18. szám alatt laktak. A kisfiát, Istvánt a szüleinél hagyta. Ők nevelték, nagyon szerették. Onnan kezdett járni a Szőkehalmi iskolába, de onnan az anyja elvitte Vásárhelyre. Aztán a városon járt iskolába tőlük. Azután – tudomása szerint – kadétiskolába iratkozott, és pilóta lett Székesfehérváron. Egyszer szerencsétlenség történt vele repülés közben, megsérült a jobb keze. Műtötték is. Látható volt a kezén a sérülés nyoma. Azután nem vezethetett repülőt többet.

„Hazajött az anyjáékhoz Hódmezővásárhelyre, és egy tanfolyam elvégzése után a Kokron gyárban dolgozott, mint géplakatos. A nevelőapjával, Halmi Jánossal nem fértek össze, ezért 1947-ben kiköltözött a nagyapjáékhoz, Olasz Istvánékhoz a tanyára. Ott gazdálkodtak, volt traktoruk is, nagyon szerette a gépeket, sokmindenhez értett. Segített vezetni a szeszfőzdét is. Sokan jártak a tanyába, hozták a cefrét. A gyümölcskereskedők a kimaradt gyümölcsből főzették a pálinkát. Jöttek gyakran a finánccok is. Sok barátja volt.

Kovács István jómegjelenésű, magas, szép, elegáns fiatalember, akihez hasonló nem volt itt a határban másik. Szép fekete, göndör hajú. Szép ruhákban járt.

1949 őszén kezdtek szervezkedni. Havonta jártak fel Budapestre a mozgalom szervezői. Onnan kapták a pénzt. A pósahalmi malom mellett, az almafák alatt, a saját kertjükben volt elásva ládában a fegyver. Ennek a helyét Kovács Istvánon kívül senki sem tudta.

Egyszer Istvánt behívatták a rendőrségre, mert akkor már mindig hordott magánál fegyvert, de nem ment be. Sok barátja volt a helyi rendőrőrsön is. Nem mert otthon aludni. Az apjánál bujkált Mágocsoldalon. Otthon nem tartózkodott. Majd üzenetet kapott a rendőrőrsről, hogy hazamehet, már nem bántják.

1950 szeptemberében lakodalomba volt hivatalos. Egy rendőr barátja esküdött. Szép új kerékpáron ment a lakodalomba, vitte a tortát és a pálinkát. A Hidi-iskolán erről, ami most vadászház, megállította egy dzsip, két ÁVO-s szállt ki belőle, egy fényképet mutattak neki. Kérdezték tőle, hogy ismeri-e ezt az embert. Mondta, hogy igen, ez ő, mert a saját fényképét mutatták neki. Akkor már körözték. Beültették az autóba, letartóztatták. Elvitték Szegedre”.

Varsányi Sára a letartóztatás történetét másoktól hallotta, mert akkor már nem szolgált Olaszéknál. 1950. februárjában eljött tőlük, mert terhes lett. 1950. április 21-én megszülte Aranka nevű kislányát, akinek, állítása szerint, Kovács István volt az apja. Makóra ment el szülni, hogy itt a faluban ne tudjon senki semmit róla sem, meg a kislányáról sem. Makóról visszament a szüleihez. 1951 őszén már a gépállomáson dolgozott. Ott megtanították traktort vezetni. Az 1952 – 53-as

tanévben Csanádpalotára küldték traktoros iskolába, ott működött egy mezőgazdasági szakiskola. Azután, mint traktoroslány dolgozott itthon.

Még itthon volt a szüleinél, szoptatta a kislányt, amikor jöttek érte az ÁVO-sok, elvitték Szegedre kihallgatásra. Kovács Istvánról és a szervezkedésről kérdezgették. Ő ott elmondta, amit tudott, azután hazaengedték. Másoktól hallotta, hogy Olasz Istvánt és a feleségét is sokat zaklatták az István letartóztatása után. Fegyvereket is találtak az ágya alatt, meg sok könyvet a szekrényben. Azokat mind elvitték tőlük. Olaszné, agyvérzést kapott. 1950 novemberében meghalt. Nagyon sajnálta az unokáját, aki így megjárta.

Sárika elment dolgozni a gépállomásra, az édesanyjára hagyta a kislányát, de aztán, hogy Kovács Istvánt kivégezték, a Kovács István apja, Kovács Ernő a második feleségével magukhoz vették, örökbe fogadták a kislányt. Később is náluk maradt, ők nevelték fel.

1955-ben beteg lett Halminé, Olasz Irén. Műtötték. Akkor Varsányi Sárát hívta el segíteni. Beszélgettek Istvánról is. Akkor mondta el még neki az alábbiakat.

Kovács Pistát letartóztatása után két hét múlva egyszer visszavitték az Olasz tanyába. A nagyanyja a verandán állt, az ÁVO-sok, akik kísérték Istvánt, köszöntek neki, de István arra sem nézhetett, csak mentek a kertbe, kiásatták vele a fegyvereket. Egy ládából szedték ki a puskákat, zsírpapírba voltak csomagolva. Mindegyiket kibontották, majd berakták az autóba, amelyikkel jöttek, és elhajtottak. A nagyanyja a kiskonyha ablakból leste, hogy mit csinálnak.

Kovács Istvánt még egyszer később visszahozták a faluba. Ült az autóban a bolt előtt. Többen felismerték. Kékre, feketére volt verve az arca. Két ÁVO-s bement a kocsmába, őt eggyel az autóban hagyták.

Az anyjának küldtek egy papírt, hogy mikor lesz az akasztása. A kivégzés előtt lehetett vele beszélni. Azt mondta az anyjának: „Felejts el, mintha nem is születtem volna”! Még azt is mondta: „Neveljétek fel a gyermekemet”! Azt is mondta az anyja, hogy Szegeden a rabtemetőben a 24-es parcellában van eltemetve. A fejét és az egyik kézfejét elvitték az Orvostudományi Egyetemre, hogy tanuljanak rajta a hallgatók. Az anyja ott volt a temetésén is – Sárika úgy tudja. Csak úgy lehetett rá virágot vinni, hogy vájtak egy mélyedést a földbe, abba tették a virágcsokrot, aztán be kellett temetni földdel, hogy ne látsszon ki, ezt is a Pista anyjától hallotta.

——— — ———

Rostás Istvánné: (született: Gombos Katalin; 1928.; anyja neve: Szél Jusztina;
lakása: Hódmezővásárhely Révai utca 15.)

Gombos Katalin Hódmezővásárhelyen a református leánygimnáziumban érettségizett 1947-ben, akkor annak az iskolának líceum volt a neve. A városon a nagymamájától járt iskolába. Érettségi után azonban kijött a szüleihez Kutasra, a tanyára, puszta 1023. szám alatt laktak. Ő akkor volt 18 éves. Amikor hazakerült a tanyára, már a parasztságot nagyon kezdték sanyargatni. Az ő szülei sem kivételeztek. Igazán 1948-ban kezdődött el a kommunizmus.

Valamilyen bálban megismerkedtek Kovács Pistával, aki csak egy évvel volt nála idősebb. Udvarolni kezdett neki igen hevesen. Hamarosan megkérte a kezét. Ő pedig igent mondott. Tetszett neki a sudár magas, helyes, jóképű, sötétbarna, kicsit göndör hajú, jó kiállású fiú, de nem volt bele szerelmes. Csak ő volt az első, aki komolyan kezdett neki udvarolni.

Kovács Pista a nagyapjáéknál, Olasz Istvánéknál lakott Pósán. Nem járt el máshová dolgozni, sem katona akkor nem volt. Katonaruhában azután sem látta soha. Akkor már nem volt pilóta. Arról tett említést, hogy pilóta volt, vagy az szeretett volna lenni, hogy az az álma, vágya, hogy pilóta legyen, de erre a kommunista rendszerben már nem volt lehetősége. A kezén nem látott nyomát semmilyen sérülésnek. Semmiféle testi fogyatékosságot nem észlelt rajta.

Egy alkalommal a városra mentek bálba. Utána elmentek a Pista dédnagymamájához, aki a nagyanyjának, Halász Szabó Eszternek volt az édesanyja, s régebben bábaasszony volt. Akkor már igen megöregedett, és a városon lakott egyedül. Pista a zsebében vitte a két arany karikagyűrűt, és ott felhúzták egymás ujjára, eljegyezték egymást. A dédmama volt a tanú.

Itthon másnap a Katalin szülei helyteleníttették a korai eljegyzést. Az édesanyja próbálta lebeszélni a lányát az elhamarkodott döntésről. Később ő is igazat adott neki, hiszen még nem is volt igazán nagylány. Eddig iskolába járt, most meg menjen azonnal férjhez, hiszen mindketten nagyon

fiatalok még. Ezért aztán körülbelül úgy három hónap múlva visszaadta Pistának a gyűrűt. Megmondta neki, hogy ő még nem akar férjhez menni.

Ismerte Pistának az anyját, Olasz Irént is, akivel jó ismeretségben maradt. Sokszor beszélgettek, ha találkoztak, de keletkezett közöttük egy kimondatlan megállapodás, hogy Pistáról nemigen ejtettek szót ezután. Találkozott vele aztán is, hogy a fiát elveszítette. Úgy emlékezik, Irénke néni tudta, hogy hová temették el a fiának azokat a testi maradványait, ami nem maradt az orvosi egyetemen. Azt mondják, a koponyája most is ott van kiállítva egy üvegszekrényben, mivel olyan szép szabályos fejállása volt.

Később mondta neki Irénke néni, hogy örökbe fogadtak a férjével egy kislányt, akit „kis Katám"-nak emlegetett, s akit a nevükre is vettek. Azt a kislányt felnevelték, ő lett a gondviselőjük, és a Csík utcai házat is ő örökölte utánuk. Akkor mondta, hogy nagyon vágyakozott unokára, de az első férjéék nem engedték az Aranka közelébe sem, teljesen kisajátították maguknak a kislányt, a Pista lányát, akit ők neveltek, a nevükre vettek. Kovács Aranka később a dr. Marton József felesége lett, és kiment hozzá Dél-Amerikába. Most is ott élnek.

Gombos Katalin szerint dr. Marton József nem volt tagja a Fehérgárda mozgalomnak, borkereskedő volt, földje volt, azért ment ki külföldre, mert akkor az olyan módú embereket mind bebörtönözték valamilyen címen. A bebörtönzés elől menekült. Később Marton az anyját is kivitte, ott élt velük Esztike néni is, aki testvére volt a Kovács Pista apjának, Kovács Ernőnek. Volt egy Szakácsné nevű barátnője az öreg Martonnénak, az meglátogatta, amikor már kint élt a fiánál Dél-Amerikában, attól tudja, hogy jó módban éltek, de sokat dolgoztak. Egy vendéglátó egységük volt, azt vezették.

——— — ———

Távmondat Budapestnek.[29]

„102" 2411 SZIGORÚAN TITKOS „V"

Dr. Béres őrgy. elvtárs f. hó 17-én leadott távmondati utasítása értelmében a „Fehérgárda Mozgalom" illegális szervezkedéssel kapcsolatban osztályom őrizetében lévő személyek ügye az alábbiak szerint nyert elintézést.

A Szegedi Államügyészségnek átadva:

1. Blahó János
2. Kovács István
3. Török Imre
4. Mérai Kálmán
5. D. Szilágyi Sándor
6. ifj. Rostás János
7. ifj. Makó Pál
8. Kunos Ferenc
9. Kocsondi György
10. Csáki Kálmán
11. ifj. Szőke Pál
12. Héjja János
13. Kovács Bálint
14. Kiss Ferenc
15. Görbics Béla
16. Zsoldos Lajos
17. Gaál László
18. Csapó József
19. Szendi Horváth József
20. Bánki H. Ferenc
21. Juhász Nagy István
22. Juhász Nagy Vilmos
23. Olasz Imre
24. Hartig Gyula
25. Molnár Lajos
26. Papp Lukács József
27. Héjja István
28. Briges Bauer Károly
29. Négyesi Imre
30. Kosztolányi György

[29] ÁBLT V - 10149 73-74

A Budapesti Honvédügyészségnek átadva:

1. Besenyei János r. szkv.
2. Südi Sándor r. tiz.
3. Király Gy. Károly r. szkv.
4. Szabó 6. Imre r. tiz.
5. Dorogházi Dezső r. örm.
6. Csaba János r. szkv.
7. Ambrus János honv.
8. Pusztai Antal honv.

Szabadon bocsátva: Muzsik László (elmebeteg)

Internálásra javasolva:

1. Blahó Jánosné
2. Bánfalvi Lajos
3. Varga Ferenc
4. Kiss Lajos
5. Benkő Sándor
6. Varga Béla
7. Koncz József
8. Koncz Imre
9. Nagy Ferenc
10. Radics József
11. Fejős Mihály
12. Dajkó István
13. Berta István
14. Vígh Imre
15. Líbor János
16. Hegedűs Gyula Béla
17. Ifj. Juhász Imre
18. Bartók Zoltán
19. Kepenyes András
20. Szabó Sándor
21. Garamvölgyi József
22. Karkus István

Szeged, 1950. november 21.

Adta: Bartusz Júlia
Vette: Harcsarné
Idő: 10. 08.

Tatai István
áv. őrgy.
Osztályvezető

——— — ———

Koncz Imre: (1926.; anyja neve: Aradi Jusztina;
lakása: Hódmezővásárhely Püspök utca 29.)

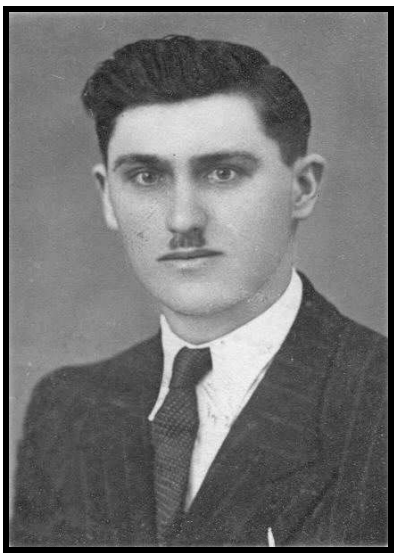

Koncz Imre

Koncz József

25 kishold földön gazdálkodtak Külső-szőrháton, Hódmezővásárhely tanya 1549. szám alatt laktak. József, Imre és a húguk, Margit, együtt dolgoztak az apja birtokán.

„A háború megviselt mindenkit, de két év alatt úgy felépült ez az ország, soha olyan gazdag nem lett azóta sem, mint 1946 – 48-ban. Volt jószág, el is tudta adni az ember, ha behozta a piacra. Forgott a tőke is. Aztán jött a Rákosi-rendszer, mindent kisöpörtek".

Engem 1946 tavaszán besorozták munkaszolgálatos katonának. Rostás Flóriánnal voltunk együtt Örkénytáborban, Budapesthez nem túl messze, a huszárlovakat kellett gondoznunk. Tanultak lovagolni, akik nem tudtak, máskor meg lovas kocsival szállítottuk a trágyát az állomásra. Azután hamarosan leszereltem, mert az édesapám szerzett papírt, hogy beteg vagyok. A tüdőmmel volt mindig probléma. A katonaságnál azonban nem volt rossz helyem.

Azután, hogy a katonaságtól hazajöttem, egyre nehezebb lett a sorsunk. Mindig gyilkoltak bennünket az adóval, beszolgáltatással. Apámat lecsukták kétszer is. Egyszer azért, mert nem tudott vetni, elvitték az összes búzát, ami termett, még a cséplőgép mellől. Még a helyét is fölsöpörték, hogy a tyúkoknak se maradjon egy szem se. Venni sem tudott vetőmagot, mert eladó búzája sem volt senkinek, meg pénze sem rávaló, mert azt meg elvitte a végrehajtó. Piszkos világ volt az, mocskos. Máskor meg a kukoricabeadást nem bírta teljesíteni, mert kicsi termett. Hagyott egy keveset otthon a jószágnak. Egy jó komája jelentette fel, hogy ő rejtegeti otthon a kukoricát. Ez mind a Rákosi-rendszerben történt.

Engem és az öcsémet Rostás János szervezett be. Én gyűlésekre nem jártam soha, de felírták a nevünket a listára, hogy beléptünk a Fehérgárda mozgalomba. Amikor Rostás Jánost lefogták, nemsokára jöttek értünk is. 1950. október 5-én éjjel sok ÁVO-s vonult ki a tanyánkba. Hárman bejöttek értünk, a többiek kint álltak. Egy közülük, míg várakoztak, mind leverte a birsalmát a fáról, pedig még nem volt egészen megérve. Csak azért, hogy ezzel is bosszantsanak bennünket. Ott hevert a sok birsalma leverve éretlenül a fa alatt, láttam, ahogy kísértek ki minket az öcsémmel. A dűlőútig gyalog mentünk, ott állt egy személyautó, ötszemélyes. Minket kettőnket hátul ültették, közénk ült egy ÁVO-s.

Hódmezővásárhelyen az Ady Endre utcában egy villának a pincéje volt az ÁVO-s központ. Ott töltöttük az éjszakát. Külön, külön voltunk elhelyezve. Reggel átvittek bennünket Szegedre a Tisza Szálló pincéjébe. Ott is egyszemélyes zárkában tartottak minket kb. két hétig. Onnan aztán óránként, félóránként vittek fel vallatni.

- Mit mondott Rostás? – kérdezték.
- Csak szólt nekünk, hogy ez a mozgalom van, mást nem tudok – mondtam.

Mindig ugyanazt kérdezték. Megismételtem, hogy nem tudok mást, de nem hitték el. Verni nem vertek, csak hoztak, vittek. Ez ment két hétig. Székkutas környékéről kb. 20-an voltunk egy csoportban. Mind elvittek bennünket Kistarcsára. Három évig voltunk ott internálva anélkül, hogy bírósági került volna az ügyünk. Szörnyű volt átélni azt a bizonytalanságot. Nem tudtuk, mi lesz velünk, mikor szabadulunk. Közben néhány embert elvittek Recskre dolgozni a kőbányába. Engem nem, mert beteges voltam, a tüdőmmel volt megint baj. Nagyon legyengültem, lesoványodtam.

1953-ban a Nagy Imre-kormány idején állították az internáltakat bíróság elé. A bíróság kiszállt, a védőügyvédet is ők adták, de nem védett az rajtunk semmit. Én 6 évet kaptam, az öcsém 5-öt. Mindenkit elítéltek a csoportból. Ki mennyit kapott, 4-et, 5-öt. Osztogatták azok az éveket. Kihirdették az ítéletet. Az internálásban eltöltött éveket beszámították. Ebben azért volt valami jó, mert mostmár ki tudtuk számolni, mikor szabadulunk".

Az ítélet kihirdetése után elvitték őket Oroszlányba, a szénbányába. Az öccsét Inotára vitték, építkezésre. Ott már jobb volt a koszt. Bírták a munkát, hiszen még fiatalok voltak. Egyszer az édesapjuk is meglátogatta őket. Majd Imrét egy alkalommal bevitték Budapestre a Markó utcai börtönbe. Ott tartották egy hétig, azt mondták később, hogy tévedés történt. Utána Csolnokra került szénbányába, ahol ismerőssel találkozott. Pető Ernővel együtt tolták a csillét. Pető Ernőt az 1955-ös letartóztatások alkalmával fogták le. Nagyon rendes ember volt. Jó munkatárs. Sokat beszélgettek. Jobban telt az idő vele. 1956 májusában felülvizsgálták az elítéltek ügyét. Imrét akkor elengedték.

„Kifényesítettem a csajkámat, s minden holmimmal együtt nekiadtam Pető Ernőnek, mert ő még maradt. Nekem a 6 évből fél évet elengedtek. Öt és fél évet raboskodtam csupán csak azért, mert tudtam a mozgalom létezéséről, és nem jelentettem fel őket. Az a véleményem, hogy az ÁVO-sok indították el ezt az egészet azért, hogy a parasztokat legyen miért összeszedni".

A testvére öt évet ült, ő egy kicsivel hamarabb szabadult. Ő még találkozott az édesapjukkal, aki 1955-ben meghalt. Nem bírta a sok zaklatást elviselni, amit véghez vittek akkor a parasztsággal. Kiszabadulása után még pár évig együtt dolgozott a család. Szántottak, vetettek, azelőtt is azt csinálták.

Kovács Istvánt még legénykorából ismerte. Sokszor találkozott vele a pósai körben. Oda jártak bálba, mint legények. Magas, barna, piros arcú, szép termetű, barátságos természetű, kedves ember volt.

Az 1960-as években beléptek a Rákóczi tsz-be. Először mezei munkásként dolgozott. A munkaegységre nemigen fizettek, de lehetett vállalni részesművelésre kukoricát, lucernát, cukorrépát. A kapott takarmánnyal a felesége jószágot nevelt otthon, abból éltek. A megélhetés tűrhető volt. A jószágra leszerződtek, el is lehetett adni, nem úgy, mint most.

1968-ban eltörölték a részesművelést, a munkaegységre egy kicsivel többet fizettek. Egy hold háztáji földet mindig adtak. Abba leginkább kukoricát vetettek. Az is lehetőséget adott a jószágtartásra. A földet az édesanyjuk nevén vitték be a tsz-be, annak halála után elörökölték, de bent maradtak a tsz-ben továbbra is.

1973-ban vették a házat Hódmezővásárhelyen. A felesége költözött be 1982 táján, amikor a gyerekek iskolába jártak. Imre később éjjeliőr lett, még nyugdíjas kora után is egy darabig. Nem bírta egykönnyen odahagyni a tanyát. Mostmár mindketten városi lakosok. A földjükért a Rákóczi tsz fizet haszonbért. A háznál is tartanak baromfit és néhány süldőt.

Nem szívesen vállalta a szereplést ebben a könyvben, mert: „Nem lehet tudni, mire fordul itt még a helyzet” – mondta a 77 éves, sokat tapasztalt ember.

——— — ———

Csorcsán Szűcs Imre: Részesművelés

Kimérte a téesz az ötödös földet
Két holdat tagonként, senki nem kap többet.
Táblák szélén karók, Karókon a nevek,
Betűzheti őket, aki földet keres.

Mezsgyekarók sorát én is végigjártam,
A saját nevemet egyen se találtam.
Hogyha a brigádos nem jön segítségül,
Úgy maradtam volna teljesen föld nélkül.

Ő talált egy karót, s ráírta a nevem,
Birtokba helyezett: itt van, művelhetem.
Mik a föltételek, azt is felsorolta,
Legfontosabb az, hogy meg legyen sorolva.

Kapával ha egyszer-kétszer sorrajárom,
Különösebb gondom nem lesz rá a nyáron.
Hibridkukorica, későn érő fajta,
De ha jól sikerül, nagy haszon lesz rajta.

Hogy nagy termést adjon – ezt tartsam szem előtt –
Ne ritkítsam úgy ki, mint szoktuk azelőtt.
Több száron több a cső, több lesz úgy a rész is,
Jobban jár a téesz, de jól járok én is.

Ha jó száraz ősz lesz, Andrásra beérik,
Leszedem a termést, s utána bemérik.
Négy rész a téeszé, ötödik az enyim,
Így írta ezt elő Marx Károly és Lenin.

A termés ötödét elhozzák a házhoz,
Szépen elterítve elfér a padláson.
Szárat vágnom nem kell, leszántja a traktor,
Milyen nagy könnyebbség, előny lesz az akkor…

Régebben a földet harmadosba adták,
Óh, de mennyi munkát elvártak a gazdák!
Visszagondolni is szörnyű már a múltba:
Száraz vágni, kötni, s összerakni kúpba.
Azért a rendszerért senki nem ejt könnyet,
A bolond is látja: ma mennyivel könnyebb!
A bolond is látja, én magam is látom:
Csupa bolond volnék, ha meg nem kapálom!

Részes kukoricám meg van már művelve,
Kétszer megkapáltam, ki is van egyelve.
Meghagyva benne a megfelelő tőszám,
Ősz kellene hosszú, száraz, gazdag ősz ám![30]

——— — ———

Blahó Jánosné született Németh Margit visszaemlékezése[31].

Blahó János és neje, Németh Margit

[30] Csorcsán Szűcs Imre: Parasztversek. 50.
[31] A visszaemlékezést, melyet Rostás János kérésére írt le 1992-ben, én Rostás Jánostól kaptam meg 2002-ben.

„1992. október 23-án kezdem visszaemlékezésem, és fájó szívvel gondolok Rájuk, akik 1949 –1950-ben fellázadtak és szervezkedtek a kezdődő diktatúra ellen! Ha ők is megérhették volna ezt a napot, amiben bíztak, hogy eljön. Blahó János első férjem és Kovács István társát kivégezték az ítélet népi demokratikus államrend ellen szervezkedés bűntette miatt. Sokan meghaltak már közülük, akiket agyonkínoztak, elítéltek, börtönbe vetettek, Recski táborba, Kistarcsai Internálótáborba szenvedtek. Bűnük az volt, szerették hitüket, földjüket, egyenes, becsületes parasztemberek voltak, meg akarták akadályozni az ország tönkretételét.

Blahó János 1923. január 17-én Érsekújváron született. Magyar katona volt, szovjet fogságba került, itt Magyarországon szerelt le, nem akart Szlovákiába élni. 1946-ban ismertem meg, Kovács Bálint kisgazdánál dolgozott, varrógépet javított, élesztőt gyártott. Még ez évben hazaszökött a határon keresztül szüleihez, de még ebben az évben visszajött Orosházára, kereskedni kezdett, kikérte otthoni iparát, zöldség-gyümölcs, élő és vágott baromfi kis és nagykereskedését. Elismert ember lett. Igazi demokratikus érzelmű volt, sok barátja volt, köztük cigány és zsidó származású is volt. 1947. okt. 11-én összeházasodtunk. 1948. aug. 30-án kisfiunk született, az apja után Jánosnak kereszteltettük. Végtelenül szerette kisfiát. 1949-ben a kommunizmus erőszakos fellépésével mindig nehezebb lett a kereskedés. Többször felkeresték férjemet, és felkérték alakítandó szövetkezet vezetőjének ő mindig határozottan elutasította. Nem tudta szolgálni a zsarnokságot. Még ebben az évben úgy döntött, nem tud belenyugodni a vallás üldözésbe, a kereskedelem megfojtásába, a kisgazdák üldözésébe, földjük elvételébe, harcolni fog ellene, bármi történik is. Megkérdezte tőlem, vállalom-e vele ezt a veszélyes életet. Igen, hiszen megfogadtam, jóban rosszban egyek leszünk. Katolikus elemi iskolában jártam, a polgáriban is igaz hazaszeretetre tanítottak, két esetben is, mikor visszacsatolták a Felvidéket az én fogalmazványom küldték el az iskolából a magyar gyermekek köszöntésére. Annyira Vele egyetértettem. Megtanított, senkinek erről nem lehet beszélni, még Anyámnak sem. Színleg tovább kereskedett, járta az országot motorkerékpárral. Először az ismerős, Szlovákiából áttelepített igaz magyar embereket kereste fel, akik hasonló érzelműek voltak, mindenre elszántak Tótkomlóson, Nyírségben, Dunántúlon. Fáradságot nem ismert, lefogyott még az ismerősök mondták úgy nézel ki mint Petőfi Sándor, nekem odasúgta, az a hazaszeretet is ég bennem! Nem tudom hol tanulta, de jól tudott szervezni, mindenre odafigyelt. Békés megyében minden településen volt szervezet, élükön egy vezető volt, akikkel tartotta a kapcsolatot. Hódmezővásárhelyen, Csongrádon és környékén is megalakult főleg kisgazdákból a fehérgárda szövetség. Semmi köze nem volt a szovjet hasonló nevű összeesküvéssel. Közvetlen segítő társa Kovács István vásárhelyi fiatalember volt. Úgy ismertem meg, félelmet nem ismert, mindenre elszánt, vakmerő igaz magyar hazafi volt. Kovács Bálint a jó barát is igaz híve volt a szervezetnek. Otthon én vettem át az üzenetet, ha valami nem tetszett neki élesen bírálatot mondott. Szilágyi Sándor volt még aki lakásunkon többször felkeresett.

Akkor még tudtam, ki volt Orosházán megbízva a Postán a Kaszárnyában a Városházán ha megindulnak kezükbe veszik az irányítást. Úgy tudom ez minden helységben ki volt építve megbízható emberekkel. Otthon nálunk is volt fegyver kézigránát eldugva. Egy esetben a vásárhelyi pusztán rendeztek éjszaka próbamozgósítást. Férjem boldogan mondta el, hogy teljes létszámban, lelkesen mindenki ott volt, akit értesítettek.

Ezután következett Kovács István türelmetlenkedett, hogy mikor kezdenek már, mire várnak. Férjem mondta még nem jött el az ideje. Szilágyi Sándor egy nap szólt, Kovács István ma este idejön és fegyverrel akarja kényszeríteni Jánost a felkelés megkezdésére. A férjem a szobában maradt, Szilágyi Sándorral mi ketten fegyverrel vártuk a kerítésen belül Kovács Istvánt, hogy leszereljük. Jött is a házunk előtt sétált egy ideig, majd elment. Nagyon féltem! Emlékezetes volt még az 1949. évi János nap. Jöttek az ismerősök, köszöntötték a férjemet, lelkesen bizakodók voltak, én mintha éreztem volna ilyen nap többet nem lesz. Karácsony éjszakáján együtt voltunk az éjféli misén, férjemnek nagyon szép hangja volt, lelkesen énekelt, nagyon boldog voltam. 1950-ben is járta tovább az országot, Budapesten is voltak hívei. Nyár elején Csáki Kálmán hozzánk költözött, nem akart kommunista katona lenni, megtagadta a bevonulást. Nehéz volt eltitkolni, hogy velünk lakik, de sikerült.

Még júliusban Mágocsra indult a férjem, előttem van ki kísértem mint mindég, elmondta kihez megy, mit hagy üzenetet ha keresik. Úgy éreztem vissza kell tartanom, valamit tenni kell, hogy most ne menjen el! De arra is gondoltam neki ez a kötelessége, hogy menjen keresse fel a szervezeteket, tartsa a kapcsolatokat, és többet nem jött haza, hiába vártam, többet nem csókolt meg, vége lett a nagy szerelemnek! Felesége, anyja, barátja és munkatársa voltam neki. Egyszer azt hitték társaságban, hogy testvérek vagyunk, ő bosszankodott érte, nekem tetszett!

Akkor nap nem jött haza a férjem, ez máskor is megtörtént, nem gondoltam semmi rosszra. Másnap egyik nagynénje Szőkéné jött, a virágos kertben voltam, odasúgja légy erős rosszhírt hoztam, ne mutasd ki érzelmeidet. Mágocson János a rendőrségen van , letartóztatták. Rettenetes volt, eddig soha nem gondoltam arra ez is bekövetkezhet!
Családi házban laktunk az első szobában. A második udvari szobában lakott Anyám és a hátsó részben lakó lakott egy házaspár három gyermekkel. Jó barátságban voltunk velük. Ők megtudtuk beléptek a kom. pártba. Egyszer a férjem észrevette figyelnek bennünket. Úgy kellett viselkednem mintha semmit nem vettünk volna észre. Ezért kellett vigyázni a viselkedésemre. Rögtön szóltam Csáki Kálmánnak ő elment tőlünk azonnal. Minden iratot elégettem ami gyanús lehetett volna. Hamarosan jött Szilágyi Sándor mikor senki nem volt otthon a fegyvereket elvitte, a kézigránátokat a kútba engedtük le. Nagyon nehéz napok jöttek. Motorral elvitt a szervezetből egyik tag Mágocsra a rendőrségre, kerestem a férjemet.
Őt már akkor Szegedre elszállították, de a motorját megláttam a rendőrség egyik melléképületében. A szervezettől kaptam egy szegedi megbízható ügyvéd címét, azzal keressem fel kérjem segítségét. Már nem emlékszem a nevére, mindent elmondtam neki, ő készségesen segített férjem megkeresésében. De sehol nem tudtak róla, majd megmutatta hol van az ávó és ott a kapustól érdeklődtem. Hát persze nem tudtak róla. Akkor még nem tudtam kb. 3 hónap múlva belőlről is megismertem a pincéjüket.
Pontosan nem emlékszem kb. két hét múlva levelet kaptam Bécsből a férjemtől. Értesített mi történt vele. Mágocson baleset érte, úgy találtak rá a motorja mellett eszméletlenül feküdt. Kihívták az orvost, aki megvizsgálta, és megtalálta nála a pisztolyát, irat nem volt nála. Értesítette a rendőrséget, letartóztatták és Szegedre szállították. Személyi adatait nem árulta el. Sérülése miatt kórházba került, ahonnan az orvosok segítségével megszökött és Ausztriába disszidált. Bécsben felkereste az Amerikai Követséget, segítséget kért, azt a választ kapta nincs módjukban segíteni. Jugoszláviába tervezte, hogy utazik mivel ott sok magyar várja, hogy tegyen valamit hazájáért. Írta még bízzak benne, hamarosan visszajön, levelét semmisítsem meg. Szilágyi Sándorral közöltem a fentieket. Sajnos ő olyan hírrel jött ami nagyon megdöbbentett. Kiss Ferenc volt katonatiszt azt javasolta meg kell bosszulni férjem külföldre távozását, kisfiam és engem gyilkoljonak meg. Sokszor ott evett az asztalunknál, férjem anyagilag is segítette, nem vártam ezt tőle. Ezek után Nagyapámhoz Szentetornyára kimentünk kisfiammal a tanyára, úgy biztosítottam megélhetésünket és vártam. Augusztus elején jött szólni a szervezetből egy férfi, vigyázzak ha tudok menjünk el ismeretlen helyre, mert az ávó szedi össze szervezetünk tagjait. Nagyapáméktól azzal váltam el, üzent a férjem utazzak Alsógödre a rokonaihoz. De nem volt szándékom oda menni. Egy hónapig bujkáltam kisfiammal, kit lánynak öltöztettem rokonoknál jó ismerősöknél. Nagyon féltem nem volt kitől tanácsot kérnem és pénzem is kevés volt. Budapesten kerestem férjem jó ismerősét akiben tudtam megbízhatok. Sajnos a pontos címre nem emlékeztem, haza pedig nem mehettem a címért hiába kerestem nem találtam őt meg. Nagyon bántott részben férjem is oka, sok ártatlan ember elhurcolásában. Mert ha ő nem szervezkedett volna talán elkerülik rettenetes sorsukat. Részben meg arra gondoltam, ha mindnyájan összefogunk, nem csak azt várjuk a másik harcolja ki a szabadságot, más áldozza fel az életét talán sikerült volna! Hiszen több volt az elégedetlen ember! Az az egy hónap bujdosás arra jó volt nekem, nem engem hallgatnak ki először, féltem nem leszek elég erős elárulok valakit közülünk, azt nem tudtam volna elviselni. Hála Istennek elég erős lettem, tiszta a lelkiismeretem. Végül kénytelen voltam Alsógödre utazni amit eljöttömkor meghagytam. Azért is így kellett tenni mert szegény nagybátyámat vitték el és kínozták meg, hogy engem nem találtak. Ő pedig semmit sem tudott a férjem munkájáról és arról én mit tettem. Nem voltak beszervezve. Alsógödön Szőkéjéknél már vártak rám, felszólították őket jelentsék ha megérkezem. Szegény gyermekem megérezte, hogy 3 évig nem lesz anyja, nem mozdult mellőlem, sírt, kiabált ha mellőle távolabb mentem.
Éjszaka jöttek is ketten értem a fekete meseautóval. Elvittek a kisfiam mellől! Nevetségesnek tartottam úgy bántak velem a gyenge kis fiatalasszonnyal, mint egy veszélyes bűnözővel. Az Andrássy út 60-ba vittek pincébe, külön zárkába. Még megkérdezték tőlem tudom hol vagyok, ahol Mindszenty hercegprímás is volt. Azt hitték ezzel megrémítenek, ez csak erőt adott nekem. A kihallgatásokon mindig csak a férjemre panaszkodtam, úgy ahogy felkészített rá a férjem. Arra hivatkoztam nagyon rosszul éltünk, mindég oda csavargott, abban a tudatban voltam, ő nincs Magyarországon. Egyikünknek ki kell szabadulni fiunkat felnevelni.
Akkor döbbentem meg, mikor Szegedre vittek ismét ketten kísértek a nagy fekete kocsival. A gépkocsi vezetőjével egy pillanatig egyedül maradtam oda súgta el ne áruljam, de a férjemet tegnap hozták szintén ide. Azt sem tudtam igaz lehet elhiggyem amit mondott. A szegedi ávón is pincében

külön zárkába voltam. Olyan jegyzőkönyvet kellett aláírnom, hogy – aktív résztvevője voltam fegyveres összeesküvésnek. – Soha nem tudatták hivatalosan velem, mi lett a férjemmel. Édesanyám írta csak meg Kistarcsára, hogy Jánost kivégezték, egy gépelt cetlit kapott róla.

Kistarcsai Internáló táborba 1950. 11. 01-től voltam 1953. 06. 30-ig ahonnan amnesztiával szabadultam. A férjem szüleivel kik Érsekújváron laktak leveleztem. Ők azzal bíztattak nem igaz, hogy János meghalt látták többen. Sokáig nem tudtam mit higyek. Mindég kerestem őt a tömegben, ha hozzá hasonló férfit láttam megdobbant a szívem. Orosházán hetente jött egy rendőr ellenőrzött, mit csinálok, hol dolgozom. Levelem ellenőrizték, figyelték ki jár hozzám. Az utcánkból engem jelöltek aratásba toronyőrnek, légós előadásokra kellett járnom este. Gazdaságba dolgoztam nehéz fizikai munkát. Mikor fiam iskolás lett hittanra járattam megfenyegettek visszavisznek oda ahonnan kiszabadultam. Nem lehet leírni mennyi mindent kitaláltak, hogy nehezebbé tegyék az életünket. Volt egy pillanat mikor ott mentem el az ávh épülete előtt, úgy éreztem be kell verni az ablakait. Mindég csak a fiamra gondoltam őt fel kell nevelnem becsületes embernek.

Leánykori barátnőm Szabadkígyósra költözött a férjével Fejes Zoltánnal itt kaptak munkahelyet, férje meghalt, mindég hívott jöjjek ide dolgozni a Tangazdaságba. 1956 tavaszán már elviselhetetlen volt az életünk ideköltöztem a fiammal baromfigondozónak. Anyósomékat 1956 elején meglátogattam a forradalom ott ért, egy-két hónapig nem tudtunk hazajönni. Kígyóson a barátnőm szerették, nyugodtabb lett kicsit az életem amit neki is köszönhetek. A fiamnak nem mondtam el mi történt édesapjával, motorbaleset érte ezt mondtam neki is és az idegeneknek. Féltettem nagyon a fiam nem akartam, hogy az apja sorsára jusson. Elég volt nekem egy áldozat! Nagyon vágyott apa után, mindég kérdezte, neki mikor lesz apukája. Volt mikor zavarba is hozott, ha egy férfival beszéltem, főnökömmel odajött és mondta - édesanya menjen a bácsihoz feleségül. 1958-ban férjhez mentem, a férjem később adoptálta is a fiam. Féltem, hogy Blahó János néven nem tud majd tovább tanulni. Az ismerősök megelőztek Orosházán kb. 14 éves korába elmondták édesapja történetét. Szegeden kereste a sírját, engem faggatott, mondjam el mi volt.

Nem tudtam róla beszélni, mintha görcs lett volna a torkomba. Nem is mertem az igazat elmondani. Majd mikor katona lett a politikai tisztet kérte keresse meg neki, mi lett az édesapjával, miért végezték ki. Hát ő felvilágosította az ő elvei alapján. Nagyon nehéz volt, nem lehetett mindent őszintén elmondani. Idegileg megviselte a fiamat, zárkózott lett. Nem így akartam vele tudatni sorsunkat. Most már túl van a múltunkon az fáj neki nem szabad lett volna egy nős embernek a családját feláldozni. Nem foglalkozik a politikával egy életre elege lett belőle. Már csak a leányunokáimat érdekli, mama hogy volt meséljél faggatnak. De szóban nem megy nem tudom elmondani min mentünk keresztül. Még mindég foglalkoztat, hogy jött vissza a férjem. Az biztos, hogy külföldön volt. Orosházán azt is mondták, hogy repülővel hozták és Csongrád környékén dobták le ejtőernyővel. Hol kezdődött és hol vétettünk hibát, hogy felgöngyölítették a szervezetet. Most már tudom, példa rá 1956 elvéreztünk volna, hisz itt volt a szovjet katonaság. De mégis izgat hol volt a hiba. Szeretném az elítélési jegyzőkönyvet elolvasni, bár tudom férjem nem vallotta be az igazat. Amit módjába volt biztos eltitkolta. Jól esik mikor Orosházán vagyok volt alkalmazottja Csepregi György mondja Blahó úr igaz magyar ember volt. A rokonok is így emlékeznek meg róla! Tudom neki is volt hibája, mint minden embernek de a hazájáért mindenre kész volt!
Hisz ha besimul a kommunista rendszerbe semmi baja nem lett volna. De nem vette be a lelke a természete, nem tudott megalkudni. Nagyon értett az emberek nyelvén, mindenki egyből megkedvelte. Elmúlt, ilyen az élet, ilyen embernek is kell lenni. Nem azért tettük amit tettünk, kitüntetésért, jutalomért, a szívünk így diktálta és még azt sem merem leírni ha újból kezdeném nem így csinálnám megint!

Megkaptam a határozatot, hogy Blahó János első férjemért, a fiam apjáért kárpótlást kapok. Jól esett, hogy mégsem felejtették el, hogy mit tett Ő, kárpótolni nem lehet! A fájdalom örökre megmarad! Egy elveszett ígéretesnek induló házasságot, egy egész életet kárpótolni nem lehet! Tervem volt, szeretnék visszamenni Orosházára, régi jó ismerősök, rokonok körébe. Lemondtam róla. A fiam az unokáim több hasznát láthassák, jó segítség lesz nekik az életük indulásához az összeg. Ugyan mit akarok én még, hogy valahol legyen egy megemlékezés Blahó Jánosról, ahova virágot vihetek!

Szabadkígyós, 1992. dec. 27. Németh Margit”

Blahó Jánosné 1991-ben megkereste Rostás Jánost, hogy segítsen neki felkutatni férje sírhelyét. Rostás János eljárt az ügyben. Erről az alábbi dokumentumok tanúskodnak:

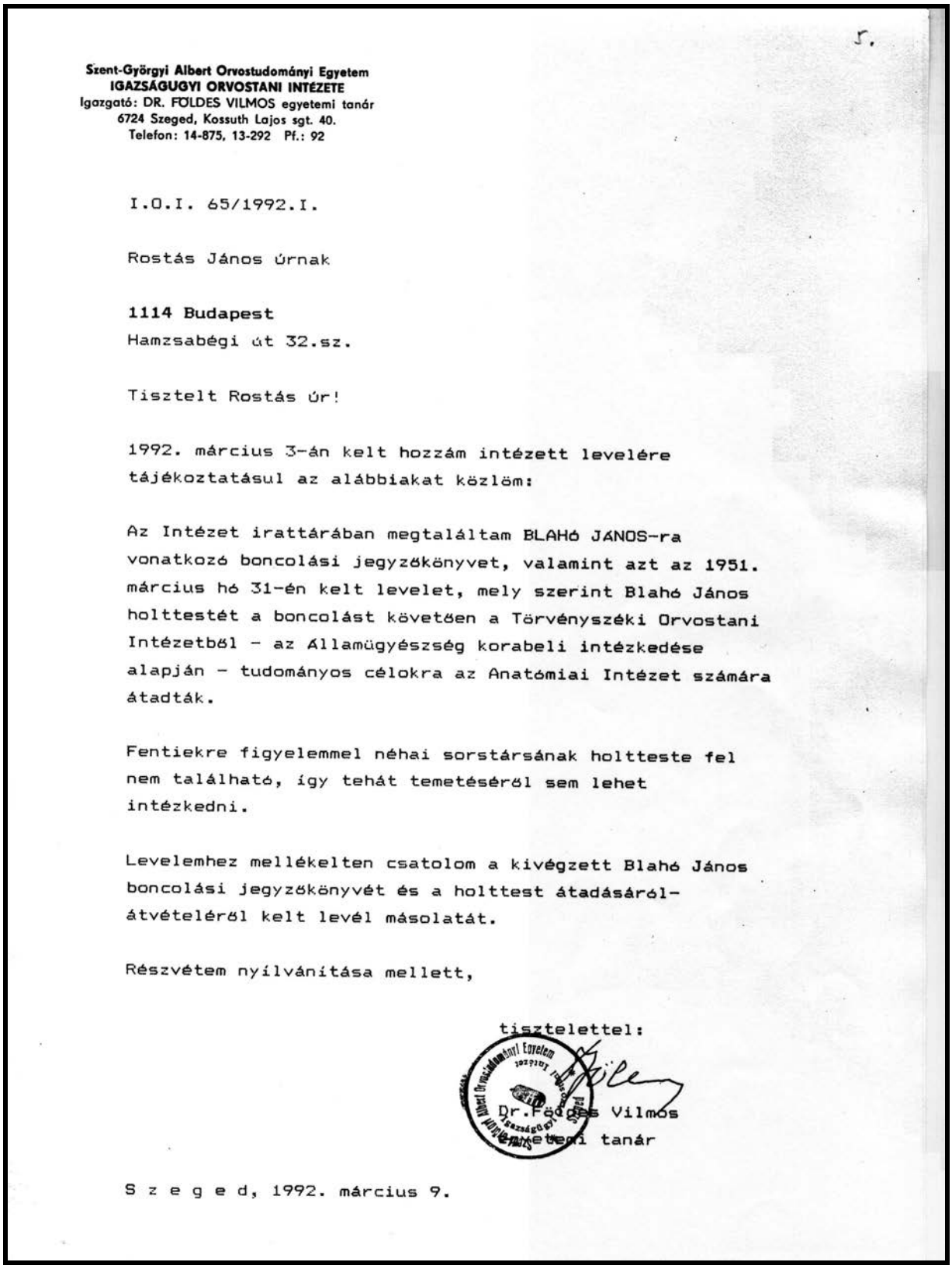

Szent-Györgyi Albert Orvostudományi Egyetem
IGAZSÁGUGYI ORVOSTANI INTÉZETE
Igazgató: DR. FÖLDES VILMOS egyetemi tanár
6724 Szeged, Kossuth Lajos sgt. 40.
Telefon: 14-875, 13-292 Pf.: 92

I.O.I. 65/1992.I.

Rostás János úrnak

1114 Budapest
Hamzsabégi út 32.sz.

Tisztelt Rostás úr!

1992. március 3-án kelt hozzám intézett levelére tájékoztatásul az alábbiakat közlöm:

Az Intézet irattárában megtaláltam BLAHÓ JÁNOS-ra vonatkozó boncolási jegyzőkönyvet, valamint azt az 1951. március hó 31-én kelt levelet, mely szerint Blahó János holttestét a boncolást követően a Törvényszéki Orvostani Intézetből - az Államügyészség korabeli intézkedése alapján - tudományos célokra az Anatómiai Intézet számára átadták.

Fentiekre figyelemmel néhai sorstársának holtteste fel nem található, így tehát temetéséről sem lehet intézkedni.

Levelemhez mellékelten csatolom a kivégzett Blahó János boncolási jegyzőkönyvét és a holttest átadásáról-átvételéről kelt levél másolatát.

Részvétem nyilvánítása mellett,

tisztelettel:

Dr. Földes Vilmos
egyetemi tanár

S z e g e d, 1992. március 9.

Blahó János temetéséről

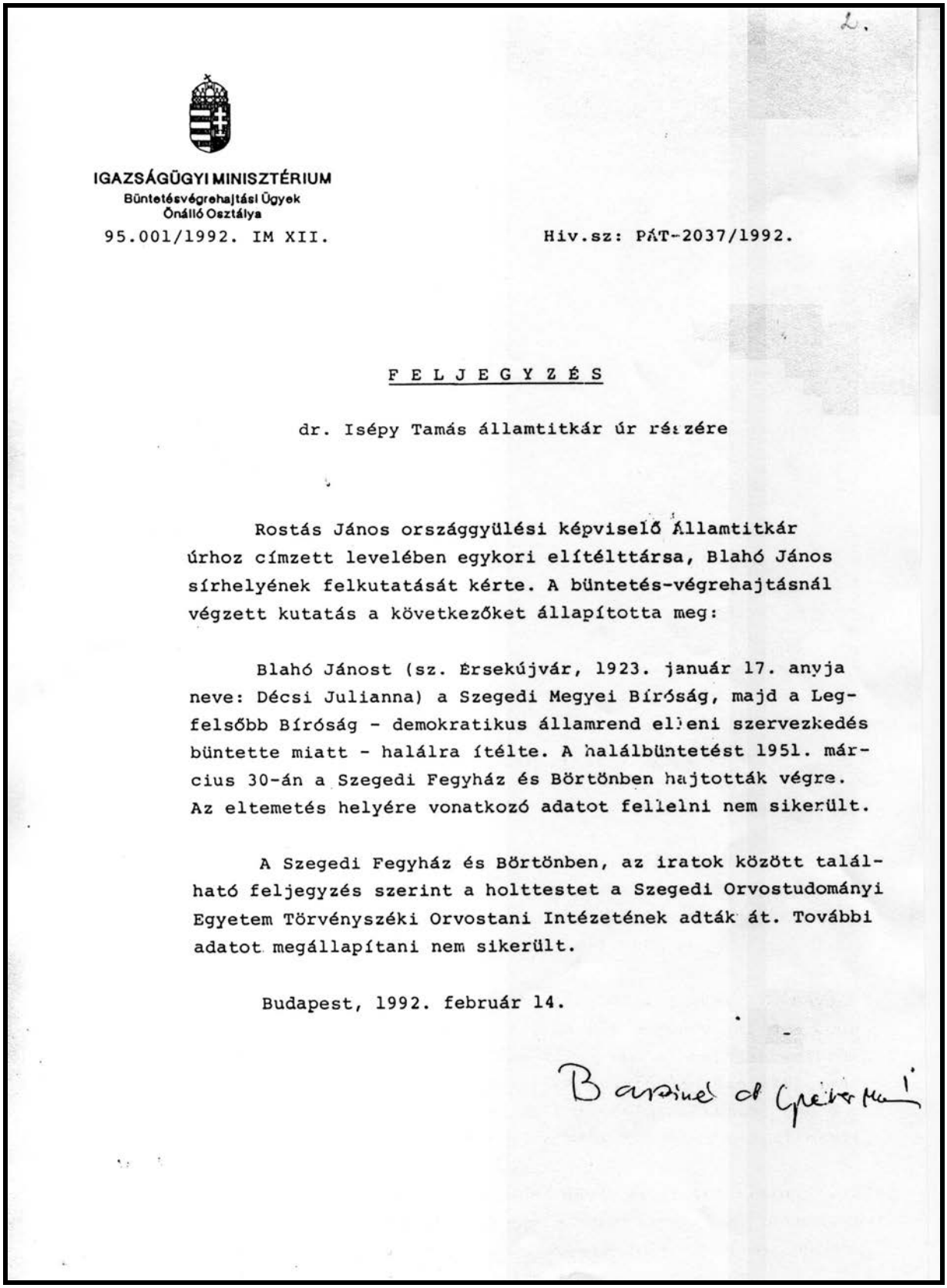

IGAZSÁGÜGYI MINISZTÉRIUM
Büntetésvégrehajtási Ügyek
Önálló Osztálya
95.001/1992. IM XII.

Hiv.sz: PÁT-2037/1992.

F E L J E G Y Z É S

dr. Isépy Tamás államtitkár úr részére

Rostás János országgyülési képviselő Államtitkár úrhoz címzett levelében egykori elítélttársa, Blahó János sírhelyének felkutatását kérte. A büntetés-végrehajtásnál végzett kutatás a következőket állapította meg:

Blahó Jánost (sz. Érsekújvár, 1923. január 17. anyja neve: Décsi Julianna) a Szegedi Megyei Bíróság, majd a Legfelsőbb Bíróság - demokratikus államrend elleni szervezkedés büntette miatt - halálra ítélte. A halálbüntetést 1951. március 30-án a Szegedi Fegyház és Börtönben hajtották végre. Az eltemetés helyére vonatkozó adatot felielni nem sikerült.

A Szegedi Fegyház és Börtönben, az iratok között található feljegyzés szerint a holttestet a Szegedi Orvostudományi Egyetem Törvényszéki Orvostani Intézetének adták át. További adatot megállapítani nem sikerült.

Budapest, 1992. február 14.

Blahó János temetéséről

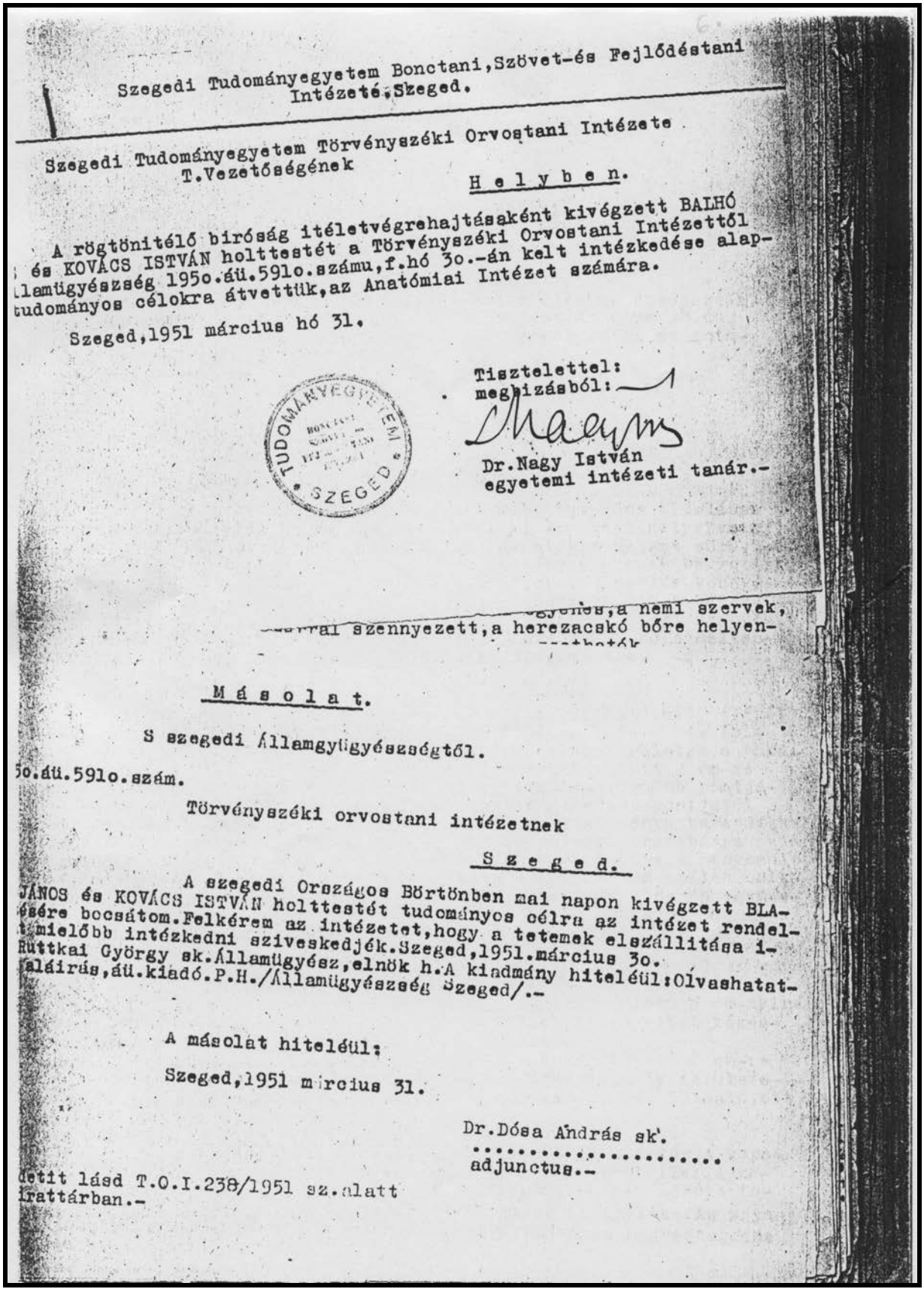

Szegedi Tudományegyetem Bonctani,Szövet-és Fejlődéstani Intézeté.Szeged.

Szegedi Tudományegyetem Törvényszéki Orvostani Intézete
T.Vezetőségének

H e l y b e n.

A rögtönitélő biróság itéletvégrehajtásaként kivégzett BALHÓ és KOVÁCS ISTVÁN holttestét a Törvényszéki Orvostani Intézettől Államügyészség 1950.áü.591o.számu,f.hó 30.-án kelt intézkedése alapján tudományos célokra átvettük,az Anatómiai Intézet számára.

Szeged,1951 március hó 31.

TUDOMÁNYEGYETEMI SZEGED

Tisztelettel:
megbizásból:
Dr.Nagy István
egyetemi intézeti tanár.-

...rral szennyezett,a herezacskó bőre helyen-

M á s o l a t.

S szegedi Államgyügyészségtől.

50.áü.591o.szám.

Törvényszéki orvostani intézetnek

S z e g e d.

A szegedi Országos Börtönben mai napon kivégzett BLAJÁNOS és KOVÁCS ISTVÁN holttestét tudományos célra az intézet rendelésére bocsátom.Felkérem az intézetet,hogy a tetemek elszállitása iránt mielőbb intézkedni sziveskedjék.Szeged,1951.március 30.
Ruttkai György sk.Államügyész,elnök h.A kiadmány hiteléül:Olvashatatlan aláirás,áü.kiadó.P.H./Államügyészség Szeged/.-

A másolat hiteléül:

Szeged,1951 március 31.

Dr.Dósa András sk.
.....
adjunctus.-

Jelzetit lásd T.O.I.238/1951 sz.alatt
irattárban.-

Blahó János temetéséről

Papp Péterné (született: Németh Margit; 1927.; első férje: Blahó János; anyja neve: Muzsik Margit; lakása: Szabadkígyós Iskola utca 16.)

2003. szeptember 15-én felkerestem Papp Péternét, akinek első férje Blahó János volt. Írásos beszámolóját már leírtam, azonban a beszélgetés folyamán sok olyan adat, tény felszínre került, amely az írásbeli beszámolót kiegészíti, pontosítja. Ezért közlöm beszélgetésünknek ezeket a részeit.

Németh Margit, a volt Blahóné kis madárcsontú asszony, 76 éves. Eleven mozgású, mosolygós, kedves, nagyon beszédes. Egyedül él szabadkígyósi házában, mivel másodízben is megözvegyült. A fia ügyvéd, családjával a felvidéken telepedett le.

Németh Margit, amikor Blahó Jánost megismerte, az apja már nem élt. Az apja ácsmester volt. Özvegy anyjával Orosházán laktak a Bercsényi utca 15. számú házban, amely az anyja öröksége volt. Orosháza környékén laktak a rokonai. Szentetornya határában lakott a nagyapja, Muzsik Ferenc a fiával, Muzsik Lászlóval tanyán. A nagyapja kulák volt. A dűlő másik végén volt a Muzsik Andrásék tanyája, aki szintén nagybátyja volt. A férjének is élt egy nagybátyja Gyopárosfürdőn, Décsi Mihály szabómester. Amikor a férje 1945-ben kiszabadult az orosz fogságból, ehhez a nagybátyjához jött Magyarországra. Innen költözött át Kovács Bálint tanyás gazdához, ahol munkát vállalt. Megismerkedésük után Blahó János hazament Érsekújvárra, hogy meglátogassa a szüleit. Mivel az apja vasutas volt, az ő vasutastársai elbújtatták a mozdony szeneskocsijában, úgy ment át illegálisan a csehszlovák határon, majd úgy is jött vissza egy fél év elteltével. Később mesélte Margitnak, amikor már a felesége lett, hogy Csehszlovákiában belépett egy illegális szervezkedésbe, amelynek célja az ott élő magyar kisebbség felszabadítása volt. Szülei jómódú gyümölcskereskedők voltak a régi rendszerben, s elmondása szerint az üzlet vezetését János fiukra bízták, amikor az 18 éves lett.

1943-ban vonult be katonának Érsekújváron. A katonai szolgálatról nem sokat tud a volt felesége, csak amikor a rendszerváltás után a nővérétől érdeklődött levél által a férje rendfokozatáról, szolgálati helyeiről, Blahó Mária a következőket írta: „…Az Újvári katonaság után Párkányba mentek, és onnan ment ki a frontra tankistaként. Innen fogságba esett JASIBA oroszországi városban, majd innen Magyarországra ment haza Miska bácsihoz. Volt Szolnokon katona, mint visszavonuló, és Mosonmagyaróváron, úgy tudom, hogy hadapród alatti tiszti rangot kapott. Voltam őt ott meglátogatni. Légy szíves ott érdeklődjetek a rendfokozatáról, ő volt a vételező mindenben …" – ennyi van a levélben a katonai múltjáról. Hogy repülőt vezetett, vagy ilyen kiképzésben részesült, azt soha nem mondta, azt azonban említette, hogy ejtőernyővel ugrott ki repülőgépből.

Rendkívül sokoldalú volt és képzett. Vezetett motorkerékpárt és autót, jól megülte a lovat, értett a fegyverek kezeléséhez. Jómegjelenésű, kb. 180 cm magas, barna, jómodorú, igen szimpatikus fiatalember volt. A felesége első látásra beleszeretett. Körülrajongták a lányok, asszonyok. Büszke volt rá, hogy mégis őt választotta feleségnek. 1947 októberében házasodtak össze, kölcsönkért ruhában esküdtek, mert szegények voltak, de a háznál tartottak egy kis ünnepséget, ahol zene is szólt. Blahó Jánosnak nagyon szép énekhangja volt, otthon a családban „kis Sárdi"-nak emlegették. Szívesen ment társaságba, de az italt csak mértékkel fogyasztotta.

Előbb mások vállalkozásában dolgozott, mint kereskedő, de hamarosan vállalkozási engedélyt szerzett budapesti ismerősei segítségével, zöldség, gyümölcs és baromfi nagykereskedő lett, de csak zöldség és gyümölcs nagykereskedésbe kezdett. Széleskörű ismeretséggel rendelkezett Budapesten, Dunántúlon és az ország különböző részében. Főként a Csehszlovákiából áttelepített „felvidéki magyarokkal" tartottak kapcsolatot, de ismerte Veres Pétert, Koczka Pállal is szoros baráti viszonyban volt, aki 1946-ban a Nemzeti Parasztpárt elnöke volt. Együtt voltak vendégségben Szőke Péteréknél, aki a minisztériumban dolgozott. Máskor Blas Gyula igazgatóéknál jártak, akinek a fia filmrendező volt. Blas igazgató, Toronyi Gyula és Szentgyörgyi mérnök beszálltak sok pénzzel a férje kereskedői vállalkozásába. Céklát vásárolt a férje nagy tételben, és ezt adta tovább. Budapesten cékla-raktáruk is volt. Tudott a férje előkelő körökben megjelenni, viselkedni, velük tárgyalni. Jó érzékkel ki tudta választani az áruféleségeket, ami kelendő volt. Vagontételben hozta a burgonyát, almát Nyíregyházáról. Nagy vállalkozói kedvvel, de túl merészen folytatta a kereskedést. Hamarosan teljesen eladósodott és tönkrement. A nagykereskedőkre rossz szemmel kezdtek nézni. Végül 1949 februárjában bevonták a kereskedői engedélyét. A kereskedés folytán sok jó ismerősre, barátra tett szert. Sokan szerették. Jó föllépése folytán az emberek bizalmukba fogadták.

1949-ben megkereste Pécsett Décsi István nagybátyját, kérte, hogy szerezzen neki munkát, mert nagyon nehéz anyagi körülmények közé kerültek. A nagybácsi el tudta volna helyezni egy élelmiszer elosztóban, de csak akkor kapta volna meg az állást, ha belép az MDP-be. (Magyar

Dolgozók Pártja – ez volt akkor a kommunista párt hivatalos neve). Hazajött, de a pártba nem vették fel, mivel ismerték nagykereskedői múltját és kommunista ellenes érzelmeit. Aratási munkát vállalt a felesége nagynénjénél, Füvesi Pálnénál. Az aratást teljesen egyedül elvégezte. Aztán újra Kovács Bálinthoz szegődött rakodási munkára. Ekkor született a gondolat a fejében, hogy elindít egy szervezkedést a jobbmódú parasztok között, akiket már ekkor a Rákosi-rendszer parasztpolitikája folyton nagyon szorongattak. Úgy gondolta, hogy a Csehszlovákiában gyűjtött tapasztalatai alapján fogja elkezdeni a szervezet felépítését. Nemsokkal később már arról beszélt, hogy a szervezkedés már elkezdődött. A feleségét szigorú titoktartásra intette. Készített egy bélyegzőt is a régi kereskedői bélyegzője átalakításával. Csonka-Magyarország képét faragta rá felette egy kereszttel. A szervezet tagjai elkezdték gyűjteni az adományokat, aminek az átvételekor ők ezzel a bélyegzővel ellátott nyugtát adtak.

A mozgalom tagjainak azt mondta a férje, hogy a lebélyegzett nyugtatömböket a felső kapcsolatán keresztül a Központ adta, akik az ő közreműködésével irányítják a szervezkedést.
Azt is mondta, ő semmiben sem dönthet egyedül, csak a Központ jóváhagyásával cselekedhetnek. Közben egyre többen csatlakoztak a mozgalomhoz, mert nagy volt az elégedetlenség a parasztság adóval, beadással való nyomorgatása és a kuláküldözések miatt. Az emberek rendszerváltozást akartak. Ennek reményében iratkoztak fel egyre többen a körzeti megbízottaknál, szervezőknél. Gyűléseket tartottak a különböző tanyákban. Katonai tanfolyamot szerveztek, hallgatták az Amerika Hangja és a Szabad Európa rádió adásait, amelyekből biztatást véltek hallani.

Blahó János a feleségét is beavatta a mozgalom ügyeibe. Ő is vett át pénzt, őrizte és rejtegette a pecsétet. Hozzájuk azonban nem sokan jártak, leginkább Kovács Bálint, Kovács István, Kiss Ferenc és Szilágyi Sándor, de Szántó Lajosra nem emlékszik, aki a hódmezővásárhelyi pusztaszél és a csajági határ főszervezője volt. A férje kitanította a rejtőzködés fortélyaira. Ebben is igen jártas és ötletes volt. Hoztak hozzájuk néhányszor fegyvereket és pénzt.

1950 tavaszán a szervezetnek már több mint ezer tagja volt a férje elmondása szerint. A férje sokat volt távol, belevetette magát a szervezet ügyeinek intézésébe. Eleinte a tagság körében nagy tekintélynek örvendett. „Nagyfőnök”-nek hívták egymás között.

Kovács István, vagy ahogy ők hívták, Kovács Pityu volt a helyettese, aki a hódmezővásárhelyi pusztán volt szeszfőzdés. Többször is járt náluk. Magas, fekete, göndör hajú, nagyon „jópofa” fiatalember volt. A menyasszonyát is elhozta bemutatni. A menyasszonya barna hajú, különös szépség volt. Jól néztek ki együtt. Egy vásárhelyi kuláknak a lánya, így mutatta be.

Később már a mozgalom tagjai elunták a gyűlésezést, és sokan lázongani kezdtek a tétlenség miatt. Kovács István, Kiss Ferenc, Görbics Bála, Kovács Bálint szemrehányással illették Blahót, hogy csak ígéri az akció elkezdését, de mindig halogatja, pedig már sokan vannak, fegyverekkel is rendelkeznek. Nem tudják elképzelni, hogy a Központ miért tartja vissza őket Blahó Jánoson keresztül valamilyen akció megindításától. Különösen Kovács Pityu volt nagyon türelmetlen, aki szívvel-lélekkel szervezte a vásárhelyieket. Vakmerő módon még a rendőrség tagjait is beszervezte Kutason. Egyszer este el is ment Blahóék házához Orosházára, hogy fegyverrel kényszerítse Blahót színvallásra, azonban a társai nem jelentek meg, és így ő is hazament. Egy klikket alakítottak Blahó ellen a fent említettekkel, akik közül azonban Kovács Bálint visszatért Blahó hűségébe.

Azt is tudni akarták, ki a Blahó felső kapcsolata. Ki is az a Központ. A tagság megnyugtatására Blahó János egy levelet fogalmazott az amerikai követség címére. Kovács Istvánt és Kiss Ferencet kérte meg a levél elvitelére. Azok el is vitték a levelet Budapestre, de mivel már nem bíztak feltétlenül főnökükben, a levelet felbontották és elolvasták. Ebből megtudták, hogy Blahó most fordul először az amerikai követséghez azzal a kéréssel, hogy támogassák az általa létrehozott és kiteljesedett szervezetet anyagilag és erkölcsileg. A levelet megsemmisítették és hazajöttek. Itthon elhíresztelték, hogy nincs semmiféle Központ vagy felső kapcsolat, amelyre Blahó az összejövetelek alkalmával állandóan hivatkozott. Ez 1950 februárjában történt. A szervezet már élte a maga életét. Katonai kiképzéseket, gyakorlatokat, riadót tartottak. Igyekeztek mindenkit ellátni fegyverrel.

1950 nyarán Blahó János Nagymágocsra ment motorkerékpárral. Ebben az időben már mindig hordott magánál fegyvert, de a mozgalom iratait, a tagok névsorát soha nem vitte magával. Nagymágocson még a kocsmáros látta, egy fiatal párral beszélgetett az ivóban, majd elmentek együtt. Hazafelé menet az úton baleset érte, azt is mondták, hogy leütötték. A tejes kocsi talált rá. Az árokban feküdt eszméletlenül, mellette a motorja eldőlve. A kocsis orvost hívott. Az orvos megvizsgálta, megtalálta nála a fegyvert, jelentette a rendőrségnek. A rendőrség beszállította Szegedre, ahol kórházban ápolták.

Hogy napok múlva sem tért haza, a felesége keresni kezdte. Egyik rokon hozta a hírt, hogy Nagymágocson letartóztatták. Még ügyvédet is fogadtak, de sehol sem akadtak a nyomára. Majd Bécsből kapott tőle levelet, amelyben férje arról tájékoztatta, hogy Ausztriába szökött. Ő ennek a levélnek hitelt adott, el is mondta a szervezet tagjainak. Akkor kezdődött a Blahóné igazi kálváriája, amelyről már az írásos beszámolójában olvashattunk.

Alsógödön tartóztatták le, az Andrássy út 60.-ba vitték, ahol egyszemélyes földalatti zárkában tartották. Ő annyira kimerült az egy hónapig tartó bujkálás folytán, hogy itt napokig csak aludt. Az őr emberségesen bánt vele. Vattát is hozott neki, pedig nem is kérte, és biztatta, hogy egye meg az ennivalóját, amit odatettek neki. Szeptember közepétől kezdődtek a kihallgatások. Akkor már keményebben bántak vele, de nem verték meg. Ő félénk volt, sovány és halk szavú. Innen kb. egy hónap múlva szállították a szegedi ÁVH-ra. Ezen az úton értesült a sofőrtől, hogy előző nap hozták a férjét is ugyanide. Az ÁVH-n is magánzárkában tartották, és itt is folytak tovább a kihallgatások. Néha azonban befogták takarítási munkára. Egyszer amikor a hosszú mosdóvályút takarította, látta a folyosón a férjét távolabbról. Egy őr kísérte, de egyikőjük sem jelezte, hogy felismerték volna egymást. A férje ment az őr mellett lehajtott fejjel. Egy másik alkalommal, amikor ismét takarított, felismerte a nagybátyjának, Muzsik Lászlónak a hangját, amint hangosan énekelte a Lorettoi litániát, kihallatszott a zárkából. A nagybátyja megzavarodott az ÁVO-n a kínzásoktól. Borzasztó volt hallani, és tudni, hogy őmiatta került ilyen helyzetbe. Később, mint elmebeteget, haza is engedték.
Otthon azonban egy idő után meggyógyult. Még most is él Gyulamezőn van egy kis tanyája. Már felül van a 90 éven, két lánya jár ki hozzá időnként látogatni.

Blahónét az ÁVO-ról egy szegedi villába vitték, ott tartották fogva két jugoszláv nővel. Akkor már hidegre fordult az idő, s ő még a vékony nyári ruháját viselte és a szandálját, amiben letartóztatták. Egyszer ott beadták neki a régi, kicsit viseltes irha bekecsét, melegebb ruhákat, harisnyát. Biztos, hogy otthonról hozták el a holmiját az anyjától. Itt volt egészen addig, amíg el nem szállították a kistarcsai táborba.

——— – ———

Blahó János[32]: Vizsgálati dosszié

Fusch Alajos községi orvos Nagymágocs ikt. szám: 311/22-1/ 1950

Tárgy: Blahó János vizsgálata sérüléseit illetően.

Lovas rendőr örs parancsnokságának. Nagymágocs

Jelentem, hogy Blahó János 28 éves Orosházi, Bercsényi utca 15 sz. alatti lakos a mainapon nálam a rendelőben megjelent őt megvizsgáltam és nála folyó hó 17-én reggeli órákban kb.
3 – 4 óra között, állítólag idegenkéz bántalmazásából eredő következő elváltozásokat észleltem:
A balfelső és balalsó szemhély erősen duzadt kékesen elszíneződött, szemhélyak zártak. A balszemöldök külső harmadában egycentiméter hosszú, 0/2 cm. széles zúzott élő, falú és alakú enyhén vérző folytonosság meszakítás látható. A baljáromcsont alatt és feletti tály, valamint a halántéktáj erősen duzzadt. A felső ajak erősebben, az alsó ajak enyhébben duzadtak, nyálkahártyájuk erősen bevérzett.

A sérülés a sérült által jelzett napon és időben jöhetett létre, tompa tárgy ütés által /ököl vagy a sérültnek a motorkerékpáral történt zuhanás következtében a földönfekvő valamely tompa tárgyal/ A sérültnek azon állítása hogy a motortársa akit a csomagtartón vitt bántalmazhatta, valószínűnek is látszik.

[32] ÁBLT V - 10149 7.

A sérülés amenyiben hozá valamely előre nemlátható ok nem társul 8 napon belől gyógyulónak vélem.
Nagymágocs 1950. július hó 17-én. Dr. Fusch Alajos
községi orvos

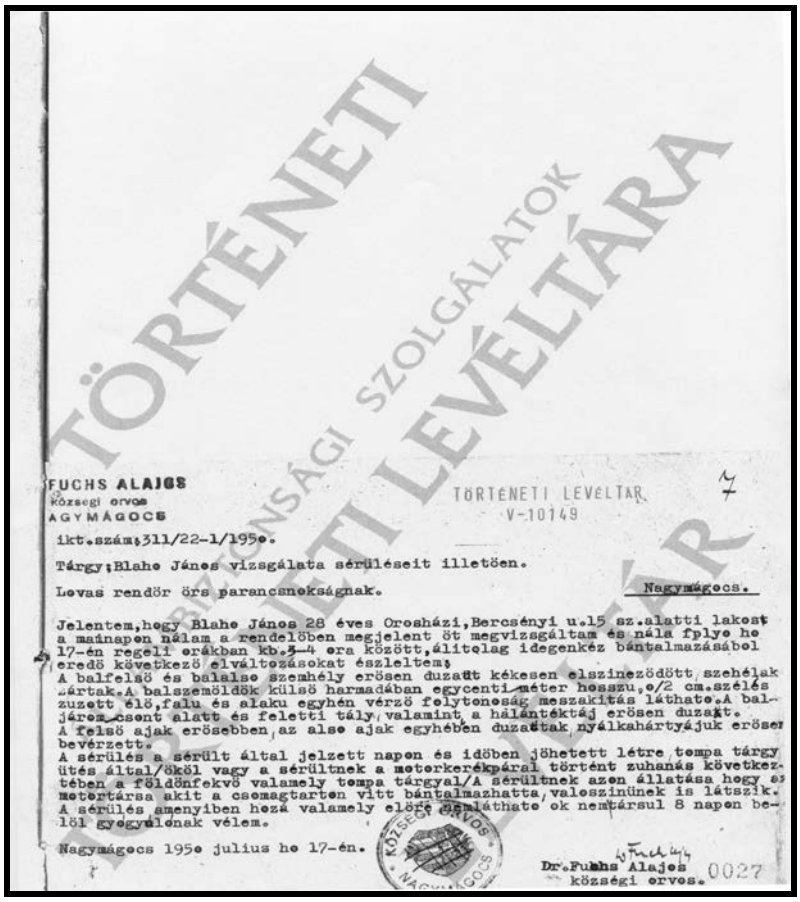

FUCHS ALAJOS
községi orvos
NAGYMÁGOCS

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
V-10149

ikt.szám:311/22-1/1950.

Tárgy:Blahe János vizsgálata sérüléseit illetően.

Lovas rendőr örs parancsnokságnak. Nagymágocs.

Jelentem,hogy Blahe János 28 éves Orosházi,Bercsényi u.15 sz.alatti lakost a mainapon nálam a rendelőben megjelent ött megvizsgáltam és nála fplyo hó 17-én reggeli órákban kb.3-4 ora között,állitolag idegenkéz bántalmazásából eredő következő elváltozásokat észleltem:
A balfelső és baloldalse szemhély erösen duzadt kékesen elszinezödött szehélak zártak.A balszemöldök külsö harmadában egycenti méter hosszu,o/2 cm.szélés zuzott élö,falu és alaku egyhén vérző folytonosság meszakitás láthato.A baljárom csont alatt és feletti tály valamint a halántéktáj erösen duzakt.
A felsö ajak erösebben,az alse ajak egyhében duzadtak nyálkahártyájuk erösen bevérzett.
A sérülés a sérült által jelzett napon és idöben jöhetett létre tompa tárgy ütés által/ököl vagy a sérültnek a motorkerékpárral történt zuhanás következtében a földönfekvö valamely tompa tárgyal/A sérültnek azon állatása hogy a motortársa akit a csomagtarton vitt bántalmazhatta,valoszinünek is látszik.
A sérülés amenyiben hozá valamely előre nemlátható ok nemtársul 8 napon belöl gyogyulónak vélem.

Nagymágocs 195o julius ho 17-én.

Dr.Fuchs Alajos
községi orvos.

0027

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
SZOLGÁLATOK

Blahó János – orvosi látlelet

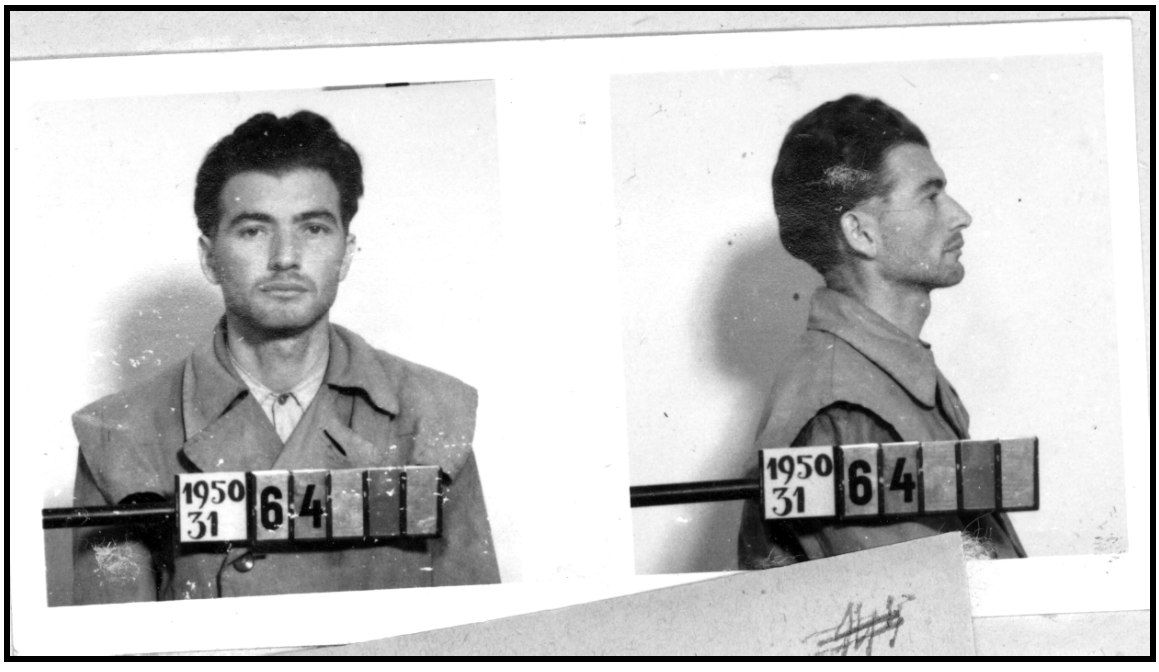

Blahó János -börtönfotó

Tárgy : Blahó János kihallgatása.[33]

Feljegyzés Szeged, 1950. július 18.

B l a h ó J á n o s születtem Érsekújváron 1923. január 17-én, anyám: Décsi Julianna, apám: János, fogl. alkalmi munkás, volt gyümölcs-nagykereskedő, lakásom: Orosháza Bercsényi u. 15. szám.

Nyolc elemi iskolát végeztem. Iskoláim befejezése után 1938-ban Érsekújváron a Cikta cipőgyárhoz kerültem, mint munkás. Itt dolgoztam 1944 augusztusáig, amikoris katonai szolgálatra vonultam be. 1945 márciusában szovjet hadifogságba estem. Hadifogságból 1945.

szeptember 11-én jöttem Szegedre. Hazajövetelem után Orosházára kerültem, majd 1946-ban visszamentem Csehszlovákiába. Csehszlovákiából, mint magyar 1946 év végén kértem visszatelepítésemet Magyarországra. Visszatelepítésem után Orosházára mentem, ahol előbb, mint gyümölcs kiskereskedő, majd mint gyümölcs-nagykereskedő dolgoztam 1948 év végéig. 1949 óta állandó foglalkozásom nincs, alkalmi munkából élek.

A „Fehérgárdista" illegális szervezkedésben 1949 július óta veszek részt. Oda Fekete István állítólagos szegedi lakos szervezett be. Fekete István 1949 júliusában megjelent özv. Füvesi Pálné tanyáján, ahol én, mint részes arattam. Füvesi Pálné Szentornyán tartózkodik, ott Muzsik Ferencnél lakik. Tanyájában Szőke Márton tanyás tartózkodik. Fekete megjelenésekor megszólított engem, elbeszélgetett velem, majd azt mondotta, hogy ő a „Fehérgárdista" szervezet vezetője és szeretne felkérni engem is, hogy ebbe az illegális szervezkedésbe vegyek részt. Elmondotta, hogy tudja rólam, hogy rep. főhadnagy voltam a múltban, és így alkalmasnak talál engem arra, hogy ezt a szervezetet Orosháza és környékén irányítani és vezetni tudjam. Megjegyezni kívánom, hogy én a honvédségnél mint honvéd teljesítettem katonai szolgálatot, azonban Orosházán úgy tudják rólam, hogy főhadnagyi rendfokozatom volt és repülős alakulatnál szolgáltam. Fekete Istvánnal való beszélgetés közben a Fehérgárdista mozgalom orosházi viszonylatban való szervezését elvállaltam. Fekete István beszervezésem után közölte velem, hogy a szervezkedésünk célja Magyarországon a polgári demokrácia megvalósítása, továbbá megakadályozása a jobboldali személyek, kulákok elvitele és a Szociáldemokraták letartóztatása. Hozzá fűzte, hogy most azt az időket éljük, amikor ezeket az embereket folyamatosan tartóztasák le. Elmondotta továbbá, hogy feladatunk a kommunisták likvidálása.

Ezután Fekete István elvált tőlem azzal, hogy négy nap múlva újból fel fog keresni. Megjegyezni kívánom, hogy Fekete és közöttem lefolyt beszélgetésen rajtunk kívül nem volt jelen senki sem, arról Szőke Márton és Füvesi Pálné nem tudott és jelenleg sem tud. Fekete négy nap múlva újból felkeresett, amikoris részemre egy tentával fogalmazvány papira írott és 12 pontból álló „szervezeti szabályzatot" adott át, mely a Fehérgárdista mozgalomra vonatkozott. A szervezeti szabályzatban benn foglaltatott az, hogy nőket beszervezni nem szabad, züllött életű személyek beszervezése tilos, hatósággal az összeütközést kerülni kell, a szervezet célja a polgári demokrácia megvalósítása és szervezkedésünk folyhat anyagi alapon, elvi alapon és személyes meggyőződés alapján. A szervezeti szabályzat végén az „árulókra halál jár" volt írva. A szervezési szabály mellett egy nyilatkozat is volt, melyben a beszervezett személy kötelezi magát, hogy a mozgalmat nem árulja el, abba tevékeny munkát fejt ki, árulás esetén pedig „halál vár rá". Ezt a nyilatkozatot én is aláírtam és visszaadtam Feketének. Ezután Fekete arra utasított, hogy mint vezető kezdjem meg a szervezést, a legmegbízhatóbb személyek közül válasszak ki szervezőket, kérjek tőlük nyilatkozatot, adjam át nekik a szervezési szabályzatot, s bízzam meg őket szervezési munkákkal. A szervezőkkel ismertessem szervezetünk célját, feladatát. Ekkor Fekete átadta részemre a szervezet bélyegzőjének másolatát, melyen körbe Csonka-Magyarország, felette kereszt volt, s utasított, hogy gumiból a bélyegzőt magam készítsem el.

Fekete Istvánnal legközelebbi találkozóm 1949 augusztusában bonyolódott le. Ekkor Fekete Orosházán keresett fel, ahol vele a piactéren találkoztam. Azt kérdezte tőlem, hogy hogyan halad a szervezkedés, eddig milyen munkálatokat végeztem el. Én beszámoltam neki arról, hogy a

[33] ÁBLT V - 10149 10-17.

szervezkedésbe eddig aktív munkát nem fejtettem ki, a szervezési munkálatokat csak szeptemberben fogom megkezdeni. Fekete utasított, hogy mielőbb kezdjem meg a szervezési munkálatokat és igyekezzek pénzt is gyűjteni a szervezőkön keresztül szervezetünk részére. Utasított, hogy a pénz átvételéről az adományozóknak nyugtát adjunk, a nyugtákat pedig a szervezet pecsétjével lássuk el.

Feketétől való elválásom után megkezdtem a szervező munkát. Legelőször Kovács Istvánt szerveztem be, ki Hódmezővásárhely Pósahalom 1111. szám alatt lakik. Foglalkozása szeszfőzdés. Kovács Istvánt onnan ismertem, hogy szeszfőzdéjükbe pálinkát főzettem. Kovács István, kit egy alkalommal az utcán vártam meg, elmondottam neki, hogy én tagja vagyok a „Fehérgárdista" illegális szervezetnek, és szeretném oda őt is bekapcsolni, mivel nagy helyi ismerettel rendelkezik. Ismertettem vele a szervezkedés célját és feladatát. Kovács kérésemnek eleget tett és válalkozott, hogy tevékenyen fog működni a szervezkedésbe. Ekkor megbíztam őt szervezői munkával és utasítottam, hogy a parasztság körében igyekezzen tagokat beszervezni mozgalmunk részére, azoktól a szervezet támogatására pénzt gyűjteni. Vele aláírattam egy nyilatkozatot, melyben vállalja a munkát, és átadtam részére egy szervezeti szabályzatot. A nyilatkozatot és szervezeti szabályzatot írógéppel Fekete által kapott minta után sokszorosítottam. Az írógépet, mellyel a sokszorosítást elvégeztem Kun Sándor fakereskedőtől kértem kölcsön, ki Orosházán Bercsényi utca 9. szám alatt lakik.

Hasonló módon szerveztem be Líbor János 12 holdas szenttornyai tanyai lakost és Szilágyi Sándor 60 holdas Orosháza vasút-állomási lakost, kiktől szintén nyilatkozatot vettem és szervezési munkálatokat bíztam meg. Nevezettek a szervezési szabályzatot tőlem megkapták. Feladatuk ugyanaz volt, mint Kovács Istváné.

A legközelebbi találkozó Feketével 1949 októberében bonyolódott le Orosházán a Szentesi utcában. Fekete személyesen jött el hozzám, én beszámoltam neki a szervezés állásáról, elmondottam, hogy a fenti személyeket szervezési munkálatokkal bíztam meg és teljes aktivitással bekapcsolódtunk a mozgalomba. Ekkor Fekete utasított, hogy mostmár igyekezek pénzt is gyűjteni, mert saját magunkat kell eltartanunk. Felhívta figyelmemet arra, hogy aki a mozgalmat elárulja félre lesz állítva, mert a szervezkedésnek van egy karhatalmi csoportja is, akiknek feladata az, hogy a szervezet tagjainak működését figyelemmel kísérjék, s az árulókat elintézzék.

Fekete által elmondottakat én közöltem Líbor János, Kovács István és Szilágyi Sándorral, utasítottam őket a fokozottabb taggyűjtésre és pénzgyűjtésre.

Feketével ezen találkozás után havonként érintkeztem. A találkozás úgy jött létre, hogy Fekete engem futár útján értesített, hogy melyik nap, melyik órában, hol akar velem beszélni. A találkozások előtt hozzám érkező futár mindig más és más volt, azokat soha nem ismertem. A találkozások színhelye az algyői vasúti híd és a koppáncsi vasút-állomás közötti köves út, a Hódmezővásárhely Szeged felé eső városrészen, Orosháza Piac-tere, Szentes és Orosháza között lévő köves út volt. Ilyen találkozásaink alkalmával Fekete utasításokat adott a mozgalom fokozottabb szervezésére a parasztság között, továbbá előre meg nem határozott időben a hatalom átvétele. Az ilyen találkozások alkalmával számoltam el Feketének a szervezők által összegyűjtött pénz-összegről, mely eddig 19.445 forintot tesz ki.

Fekete elmondotta nekem, hogy a szervezetnek 20 vezetőségi tagja van, melyek közül ő az egyik vezető. A mozgalom kiterjed Makó, Albertfalva, Baja, Szolnok, Szeged, Orosháza, Hódmezővásárhely, Békéscsaba és Tótkomlós területére, ahol mindenütt megbízott vezetők vannak. A közvetlen irányítás Bajáról indul ki, melyet Szeged kap meg, Szeged pedig irányítja Orosházát és a fentebb felsorolt városokat. Fenti városok közül azon személyek, akik a Fehérgárdista mozgalom részére dolgoztak Szegeden, Hódmezővásárhelyen és Tótkomlóson ismertem. Szegeden a mozgalom részére dolgozott Görbics Béla orvostanhallgató, ki jelenleg Orosháza Szentornya tanyán lakik, Tótkomlóson Varga Miklós villanyszerelő, kit később hozzám kapcsoltak és én tartottam, Hódmezővásárhelyen pedig Kovács István szervező, ki szintén velem tartott kapcsolatot. A többi felsorolt városban a Fehérgárdista szervezetben működő személyek közül nem ismertem senkit.

Kovács István szervező által beszervezett személyek közül ismertem ifj. Mérai Kálmán 70 holdas Hmvhely Szeremlei u. 8. sz. a. lakost, ki a szervezetben mint csoportvezető működött. ifj.

Rostás János 58 holdas Hmvhely 1534. szám. tanyai lakost, ki szintén csoportvezető volt, Konc István földműves, Hmvhely Pósahalmi lakost, Gál László 12 holdas Hmvhely puszta 1225. szám. alatti lakost, ifj. Balogh Sándor Hmvhely Puszta 1283. sz. a. lakost, Olasz Márton 12 holdas Hmvhely Puszta 1923. sz. a. lakost, Lukács József 5 holdas Hmvhely Puszta 1323. sz. a. lakost, Olasz Imre földműves Hmvhely Feketehalmi lakost, Balogh Ernő földműves, Hmvhely pusztai lakost, Ménesi János Hmvhely 1271. sz. a. lakost, fogl. kézbesítő. dr. Szabó Béla vásárhelykutasi jegyző, Török Imre földműves Hmvhely Mágocsi-oldali lakost, kinek fegyver is van birtokában, Kovács Ernő 35 holdas Hmvhely puszta 1954. sz. a. lakost, Török Bálint 83 holdas Hmvhely Puszta 1354. sz. a. lakost, dr. Mónus ügyvéd Hmvhely Sztálin u. 23. sz. a. lakost, Kovács Bálint 18 holdas Hmvhely Mágocsoldali lakost, Benkő Sándor 8 holdas Szarvas Kiscsákó tanyai lakost, Benkővel kapcsolatban előadni kívánom, hogy ő Szarvas környékén egy másik szervezkedésnek volt a vezetője, szervezkedésével és a szervezet tagjaival együtt hozzánk, illetve a mi szervezkedésünkhöz csatlakozott. Gál Sándor földműves Hmvhely Mágocsoldali lakost, Gál Sándor javította a szervezkedésünk tagjai részére a fegyvereket, így ő tud minden olyan személyről, akinek a birtokában fegyver van.

Líbor János szervező által beszervezett személyek közül ismertem Németh János 12 holdas Orosháza Szenttornyai lakost, Vajger Géza 15 holdas Orosháza szenttornyai lakost, Kunos Ferenc 15 holdas Kiskirálysági lakost, Csapó József csendőr gádorosi lakost, Görbics Béla orvostanhallgató szentornyai tanyai lakost, Görbiccsel én is kapcsolatban állottam. Beszervezettnek egy pisztoly van birtokában.

Szántó Lajos szervező által beszervezett személyek közül ismertem: Tejes Pál vadőr, Vásárhelykutas Puszta 776. sz. a. lakost, Vígh Imre Hmvhely Pusztaszeri úti lakost, Radics Ferenc Hmvhely Mágocsoldali lakost, Zsoldos Lajos Hmvhely Rárós, Bartók Zoltán újságíró hmvhelyi lakost, Nagy Ferenc földműves, Hmvhely pusztai lakost, Héja László földműves, Hmvhely pusztai lakost, Juhász Vilmos 12 holdas Hmvhely pusztai lakost, Dajkó 18 holdas Hmvhely pusztai lakost, Csáki Kálmán földműves Hmvhely pusztai lakost, Baranyi volt vasutas, Orosháza Vágóhidi lakost, Bánki Ferenc volt honv. fhdgy. aki jelenleg alkalmi munkás Orosháza Lehel utcai lakost.

A „Fehérgárdista szervezkedésbe" még én szerveztem be Kiss Ferenc, volt honv. hadnagy, jelenleg foglalkozás nélküli, Orosháza Huba utcai lakost. Kiss Ferencnek a faladata az volt, hogy a szervezkedésünkbe működő katonai csoportot vezesse. A katonai csoport feladata az volt, hogy egy háromnapos gyakorlaton résztvevő személyeknek kiképzést adjon a katonai szolgálati szabályzat ismertetéséről, tereptanról és a fegyverhasználatról. Négy kiképzés volt, valamennyit Kiss Ferenc vezetett le. A kiképzésen résztvevő személyek saját fegyvereiket vitték magukkal, mely saját tulajdonukat képezte, a fegyverek főleg vadászpuskákból állottak. Ilyen kiképzés volt Hódmezővásárhely Pósahalom 1111. számú tanyarészen, mely Kovács István tanyája, továbbá Hódmezővásárhely és Makó közötti tanyarészen, Orosházán a tanyavilágban és Hódmezővásárhely – Szentes közötti köves út mellett elfekvő téglagyárnál. A kiképzésre a tagokat a szervezők jelölték ki, azok közül, akik ilyen kiképzésen résztvettek, ismertem: Németh János Orosháza szentornyai lakost, Vajger Géza Orosháza szentornyai lakost, Csapó József gádorosi lakost, Mérei Kálmán Hmvhely Szeremlei u. 8. sz. a. lakost. Gál László Hmvhely Puszta 1283. sz. a. lakost, Olasz Márton Hmvhely Puszta 1923. sz. a. lakost, Lukács József Hmvhely Puszta 1323. sz. a. lakost, Olasz Imre Hmvhely-i lakost, kinek a tanyáján szintén volt kiképzés, Varga János Hmvhely Pusztai lakost, Török Imre Hmvhely Mágocs-oldali lakost, Gál Sándor Hmvhely Mágocsoldali lakost, Kovács István Hmvhely Pósahalom 1111. sz. a. lakost, Csáki Kálmán Hmvhely puszta: lakost, Héjja László Hmvhely pusztai lakost.

Kiss Ferencel kapcsolatban előadni kívánom még, hogy ő a múltban banktisztviselő volt az egyik orosházi banknál, ahol sikkasztott, amiért elbocsájtották. Később katonai szolgálatra vonult be és hadnagyi rendfokozatot ért el. Szegeden kapcsolatba áll egy volt honvédszázadossal, aki őt felszokta keresni. A százados nevét nem tudom.

A szervezkedésben résztvevők közül tudomásom szerint fegyvere van: Kovács Istvánnak 1 pisztolya, Görbics Bélának egy pisztoly, Gál Sándor 1 pisztoly, Lukács Józsefnek egy vadás fegyver, Török Imrének 1 leventepuska, Szilágyi Sándornak 1 pisztoly, az én tulajdonomban lakásomon

elrejtve van 2 drb. géppisztoly, 2 kézigránát, és kb. 100 drb. géppisztoly töltény. A fegyverek az éléskamrában egy zsákban beletéve találhatók.

Fekete István személyével kapcsolatban előadni kívánom, hogy az kb. 165 cm. magas, 45 éves, gesztenyebarna hajú, kissé őszülő, széles arcú, zömök testalkatú férfi. Egy ízben őt találkozásunk után lefigyeltem és vonaton Szegedig kísértem el. Szegeden a rókusi pályaudvaron villamosra szállt, ahová én is követtem. A villamosról azonban előttem két ismeretlen fiatal ember leszállított azzal, hogy ne kövessem főnökömet, mert ha mégegyszer észreveszik ezt, akkor félre állítanak. A két fiatal emberről később Feketétől megtudtam, hogy a karhatalmi csoport tagjai voltak, kik a személy-biztosítást végezték.

A szervezkedésünk részére a beszervezett tagoktól összegyűjtött pénzből egy 250-es Puch motorkerékpárt vásároltam Szegeden Kakuszi műszerésztől, mely lakásomon található. Míg motorkerékpárom nem volt Varga Ferenc tótkomlósi lakostól kaptam kölcsön motorkerékpárt. Varga Ferenc rokonságban áll Varga Miklós tótkomlósi villanyszerelővel, s az ő révén kerültem a motorkerékpárhoz.

1950 januárjában Csapó József volt csendőrrel Bpestre utaztam, ahol az amerikai követséggel kerestem az érintkezést. Ekkor bementem az amerikai követség könyvtárába, ahol Kálmán Györggyel ismerkedtem meg, ki ott mint tisztviselő dolgozik, és tudomásom szerint, mint angol tolmács is működött. Elmondottam neki, hogy Orosházáról jöttem és egy ott működő illegális szervezkedésnek a „Fehérgárdista" mozgalomnak vagyok a vezetője. Elmondottam, hogy a szervezkedésben milyen munkálatokat és eredményeket értünk el, s megkérdeztem tőle, hogy erről van-e tudomása a követségnek. Ő azt felelte nekem, hogy erről nem tudnak, de ha tudnának is, akkor sem volna szabad beszélni, mert azt tartják róluk, hogy ők kémek, és erről ne is beszéljek. Elmondotta, hogy ő is tud arról, hogy a munkásság elégedetlen és egy rendszerváltozást vár. Ekkor Kálmántól elváltam és visszamentem Orosházára. Külföldi kapcsolatról Fekete István a szervezet vezetője tett nekem említést. Mikor én megkérdeztem tőle, hogy ez a kapcsolat Jugoszláviából indul-e ki, azt válaszolta, hogy nem a jugoszlávok nekünk nem barátaink. Véleményem szerint Fekete nyugati angol, vagy amerikai kapcsolattal rendelkezik. Ezt azonban nem mondotta nekem. A bpesti amerikai követségre 1950 februárjában felküldtem Kiss Ferenc volt honv. hadnagy orosházi lakost. Nevezettnek egy levelet adtam át, melyben a követségtől a mozgalmunkról érdeklődtem. A levelet Kiss a követségre nem tudta bevinni, így azt visszahozta, melyet elégettem.

Az általam beszervezett szervezőkkel, így Líbor János, Kovács István, Szántó Lajos és a Líbor által beszervezett Kunos Ferenccel lakásomon találkoztam. Itt kapták meg tőlem a szervezkedéssel kapcsolatos utasításokat és itt számoltak be szervezési munkáikról. Ilyen találkozások alkalmával adták át részemre azt a pénzt is, amit a beszervezett tagoktól összeszedtek. Az átadott pénzről tőlem nyugtát kaptak. Beszámoltak a lakosság hangulatáról és a területükön történt eseményekről. A szervezők közül a legtöbb pénzt Szántó Lajos gyűjtötte össze kb. 10 – 12.000 forintot. A szervezők, hogy kiktől kapták a pénzt névszerint nem tudom azért, mert az adományozók nevét soha nem kérdeztem meg. Az összegyűjtött pénzből havonta 2-300 forintot saját megélhetésemre fordítottam. Erről Feketének úgy számoltam el, hogy több utazási költségről adtam számlát részére, mint amennyi a valóságnak megfelelt. Én Feketétől azt az ígéretet kaptam, hogy az általam leadott pénzösszeg 10 %-a engem fog megilletni, azonban ezt soha nem kaptam meg tőle.

A szervezkedésben közvetlen helyettesem Kovács István volt. Kovács István négy esetben akart szervezett felvonulást és tüntetést végrehajtani. A tüntetés főleg a községházák ellen irányult volna és a magas adóztatás ellen. A szervezők állandóan izgatták a lakosságot a magas adóztatás miatt, de főleg a kulákságot. Ennek következtében a tanyavilágban a parasztság elégedetlenkedett és szervezetünk tagjai révén tüntetéssel akarták kényszeríteni a községháza vezetőit, hogy engedményeket adjanak és csökkentsék az adót és a beszolgáltatást. A tüntetések csak azért nem valósultak meg, mert erre közvetlen utasítást nem kaptunk.

Fekete István egyik találkozásunk alkalmával azt mondotta nekem, hogy Dunán-túlon a Bakonyba fehérgárdistákból álló csoportok vannak, akik állandóan ott tartózkodnak. Én, hogy erről

meggyőződjek Kovács Istvánnal ez év áprilisában motorkerékpáron leutaztam. Németbányára mentünk, ahol kapcsolatot próbáltunk teremteni a fehérgárdistákkal. Az utunk nem járt sikerrel, mivel a fehérgárdistákról ott felvilágosítást adni nem tudtak, így onnan eredménytelenül tértünk vissza.

Görbics Bélával kapcsolatban előadni kívánom, hogy július elején egyik vasárnapon eljött hozzám a lakásomra Kiss Ferenccel és Gál Sándorral és arról értesített, hogy Szegeden felvette a kapcsolatot a szervezkedés vezetőjével, és kijelentette, hogy ezután nem fogja velem tartani tovább a kapcsolatot. Mikor kérdeztem, hogy kik azok a személyek akikkel kapcsolatot teremtett, neveiket nem mondta meg azzal, hogy ne érdekeljen engem.

Feketével kapcsolatban előadom, hogy vele a napokban kellene találkoznom, mivel az utolsó találkozásunk óta 5 hét múlt el.

Orosházi lakásomon a már előbb felsorolt fegyvereken kívül lakószobámban az edénytartó fiókjában van betéve a szervezkedés pecsétje, melyet gumisarokból saját magam készítettem, továbbá egy távcső és kér drb. térkép. Az egyik térkép Szeged és környékét ábrázolja, a másik pedig Hódmezővásárhely és tanyavilágát.

A már előbb felsorolt és a szervezkedésben résztvevő személyek közül szervezkedésünknek Orosháza és környékén kb. 200 tagja van. Ezeket a tagokat a szevezők ismerik. Tudomásom van arról – Fekete István elmondása szerint – hogy a Fehérgárdista mozgalom többezer taggal rendelkezik, akik Szeged, Baja és a már előbb felsorolt városokban találhatók. Ezen tagok közül megnevezni nem tudok senkit.

Őrizetbevételemkor a nálam talált Mauzer 7.65-ös pisztoly és ahhoz való 6 drb. töltény saját tulajdonomat képezi, melyet Görbics Béla orosházi lakos orvostanhallgatótól kaptam kb. egy hónappal ezelőtt. A 6.35-ös Frommer pisztoly és az ahhoz tartozó 4 drb. töltény Török Imre tulajdonát képezi, mely javítás céljából volt nálam. A nálam talált 1 – 50. sorszámmal ellátott blokk füzet, melynek lapjai a „Fehérgárdista” mozgalom becsétjével vannak ellátva azt a célt szolgálta, hogy a szervezők által a tagoktól beszedett pénzről nyugtát adjak. A blokk füzetben az első lapon 100 forintos, a második lapon 40 forintos, a harmadik lapon egy 10 forintos nyugtamásolat Szántó Lajos orosházi lakos szervező által befizetett pénzösszegről szól.

Tudomásom van arról, hogy Orosházán egy katonai csoportból álló szervezkedés folyik, akikkel a kapcsolatot szerettem volna felvenni. A kapcsolat felvétele azonban nem sikerült, mivel a szervezkedés felé a szálakat még nem találtam meg. Tudok továbbá arról, hogy egy illegális szervezkedés folyik Makó környékén, melyről Szántó értesített, aki egyik szervező útja alkalmával összetalálkozott az ott folyó szervezkedés tagjaival. Ezekről a személyekről Szántó nekem névszerint említést nem tett, így azok kiléttéről nem tudok.

Aláírások:

M. Szabó István áv. fhdgy.

Blahó János

——— – ———

Tárgy: Blahó János kihallgatása[34]

F el j e g y z é s .
Szeged, 1950. augusztus 2.

A"Fehérgárdista" szervezkedésbe való beszervezésem után Fekete Istvánnal a szervezet egyik vezetőjével tartottam a kapcsolatot. Utasításokat tőle kaptam. A találkozások vele általa meghatározott időben jöttek létre. A találkozások időpontjáról futár útján értesített. A hozzám küldött futárokat nem ismertem. Az mindig más és más személy volt. Igazolvánnyal volt ellátva. Az igazolvány egy egyszerű negyedíves fogalmazvány papír volt, melyen a Fehérgárdista szervezet bélyegzője fekete alapon volt rányomva.

Feketével beszervezésem után júliusban találkoztam. A találkozásunk Hmvásárhely puszta, Mágocs oldalon jött létre. Itt Feketétől a szervezésre kaptam utasítást. Utasított arra, hogy csak részünkre minden szempontból megbízható személyeket szabad beszervezni. Ugyanakkor megkaptam tőle a szervezeti szabályzatot, mely egyben megbízólevél is volt részemre az Orosházi szervezkedés vezetésére. Utasított továbbá arra, hogy a legmegbízhatóbb tagok közül válasszam ki a szervezőket, kiknek Én másoljam le a szervezeti szabályzatot, és adjam át megbízólevélként. Ugyanakkor utasított arra is, hogy a szervezőktől vegyek nyilatkozatot, melyben kötelezik magukat, hogy nem árulják el a mozgalmat, ahhoz hűek lesznek.

A második találkozás 1949 szeptemberében jött létre Orosházán a piacon. Ekkor csak a szervezésre kaptam tőle utasítást. Utasított, hogy minél nagyobb számban kezdjem meg a szervezést.

A harmadik találkozás 1949 októberébe jött létre Orosházán a Rákóczi úton. Ezen a találkozáson beszámoltam Feketének a szervezésem eredményeiről, közöltem vele a szervezők neveit, így Kovács István, Líbor János, Szilágyi Sándor és Szemenyei Ádám neveit. Szemenyeivel kapcsolatban megjegyzem, hogy az 1948-ban Orosházán polgármester helyettes volt, jelenleg gazdálkodással foglalkozik. A szervezkedésből később kilépett.

Fekete a neveket feljegyezte, majd utasított, hogy a szervezkedés részére pénzt gyűjtsünk. Utasított, hogy közöljem a szervezőkkel, hogy kerssék fel tagjainkat és kérjék tőlük a szervezet anyagi támogatását, mert abból tartjuk fenn a szervezetet. Utasított továbbá arra, hogy a szervezők álltal beszedett pénzről nyugtát állítsunk ki melyet a szervezet pecsétjével lássunk el, és azt adjuk át annak a tagnak aki a pénzt adja.

A negyedik találkozás 1949 decemberében történt meg Nagymágocs és Szentes közötti országúton. Itt a szervezkedéssel kapcsolatos beszámolóm után utasított, hogy hozzunk létre egy katonai csoportot, melynek vezetője egy megbízható volt katonatiszt legyen.

Feladata az lesz, hogy a szervezetünk tagjai részére fegyverhasználatról, továbbá a szolgálati szabályzatból előadásokat tartson, mely a felszabadulás előtti honvédségnél volt rendszeresítve.

A legközelebbi találkozó 1950 februárjában jött létre, Orosházán a piactéren. Találkozásunk alkalmával a szervezők álltal összegyűjtött pénzt adtam át részére, mely 4.000 Ft-ot tett ki. Beszámoltam a szervezkedésünk eredményeiről. Ekkor utasítást nem kaptam.

Ezután április hónapban találkoztam Feketével Hódmezővásárhely Szeged felé eső oldalán. Beszámolóm után utasítást adott, hogy az Orosházi csoport részére vegyek motorkerékpárt, mely az Én használatomban marad. A motorkerékpárt a szervezéssel kapcsolatos munkákra használjam. Utasított továbbá arra, hogy a szervezet tagjaitól gyűjtsem össze a fegyvereket és azokat lakásomon tároljam. A fegyverek további sorsáról ha össze lesznek gyűjtve később fog utasítást adni. Utasított, hogy erősebb kézben fogjam tagjaimat, mert egyenetlenség van közöttünk, mert mindenki vezető szerepet akar betölteni.

Ezután 1950 júniusában találkoztunk Kopáncs és az Algyői vasúti híd között. Találkozásunkkor pénzt adtam át. Kb. 2.000 Ft-ot. Fekete megkérdezte tőlem, hogy beszedtem e a fegyvereket, válaszomra, utasított, hogy igyekezzem azokat minél előbb összegyűjteni, mert hamarossan újból találkozunk és fontos utasításokat fogok kapni. Több találkozás azonban nem jött létre.

Fekete István kb. 165-170 cm magas lehet, zömök, erős testalkatú, gesztenyebarna hajú két oldalt kissé őszülő. Hátrafésült sűrű haja van. Szúrós tekintetű borotvált arcú, arca széles, erős izmos

[34] ÁBLT O-9OO1 129 –132.

nyakú, hajadon fővel jár. Utolsó öltözete szürke tropikál ruha volt a ruhában fehér csíkok. Kora kb. 45-50 éves.

Fekete Istvántól értesültem arról, hogy a Fehérgárdista csoport dunántúlon is működik. Ekkor említést tett arról is, hogy a csoportoknak más elnevezései vannak. A mi csoportunk Fehérkeresztes Gárda elnevezést kapta. Más területeken működő csoportok elnevezéseit nem ismerem. Juhász Vilmostól ki szervezetünk tagja volt értesültem arról, hogy működik egy csoport kiknek egyszerű kartonlapos igazolványuk van. A kartonlapon piros fehér zöld csík fut keresztül. Feketének mikor erről említést tettem, azt a választ adta, hogy a csoport hozzánk tartozik, csak más területen dolgozik. A csoport tartozási helyét nem mondotta meg. Tudomásom szerint Juhász Vilmos a fenti csoportról Szabó Sándor gabonakereskedőtől értesült, ki Ambroczfalván vagy Pitvaroson lakik. Szabóval kapcsolatban megjegyezni kívánom, hogy velem kapcsolatot akart teremteni. Úgy tudom, hogy a felszabadulás előtt nyugaton járt. A szervezkedésben összekötőként működött, utasításokat nyugatról kapott. A kapcsolat felvétele vele nem sikerült azért mert erre Feketétől utasítást nem kaptam. Én egy ízben Bánki Ferenc fhdgy Orosházi lakost elküldtem Szabóhoz, hogy nézze meg, hogy kicsoda. Bánkitól olyan felvilágosítást kaptam, hogy megbízható személy lehet vele dolgozni.

Dunántulon Németbányán két ízben voltam azzal a céllal, hogy az ott működő Fehérgárdista mozgalommal a kapcsolatot felvegyem. Mindkét ízben az utat motorkerékpáron tettem meg. Velem volt Kovács István szervező is.

Először 1950. április 10-én voltam Németbányán. Itt Kardos Dezsővel beszéltünk, ki az ottani erdőben a falutól kb. 500 méterre egy vadászházban lakik. A Fehérgárdista mozgalomról vele Kovács István beszélt. Kardos azonban felvilágosítást adni nem tudott. Azt mondotta, hogy a mozgalmat nem ismeri. Két napig tartózkodtunk Németbányán, a mozgalommal azonban kapcsolatot nem tudtunk teremteni.

Másodszor ezév májusában voltunk ott. Ekkor is Kardost kerestük, azonban nem találtuk otthon így utunk ekkor is eredménytelen maradt. Megjegyezni kívánom, hogy Kovács első találkozásunk alkalmával Kardost arra kérte, hogy keressen kapcsolatot a Fehérgárdista mozgalom központja felé és kössön össz bennünket vele.

A fehérgárdista szervezkedés Orosházi csoportja Feketétől utasítást röpcédulázásra nem kapott. Ilyet mi nem is készítettünk. Tudomásom nincs arról, hogy röpcédulázás történt volna. Röpcédulázásról nem is hallottam.

A Fehérgárdista mozgalom céljairól és feladatáról Feketétől kaptam tájékoztatót. Célunk a polgári demokrácia visszaállítása volt szükség esetén fegyverrel is. A hatalmat egy előre megnem határozott időben kellett volna átvenni. A kommunistákat a vezetésből félre kell állítani. Az országnak nyugatra kell támaszkodni, így Amerikára és Angliára. Meg kell akadályozni a kulákság elvitelét, és megfékezni a kommunista diktatúrát. A földbirtok reform megszűntetése és a földnek a tulajdonosa kezében való meghagyása. Fentiekről a szervezők tudomással bírtak, így ezeket a tagok között terjesztették is. Cél volt továbbá a magán tulajdon megvédése és ezen keresztül a beszolgáltatások megakadályozása.

A szervezkedés tagjai ennek tudatában három ízben akartak kirobbantani felkelést Kovács István vezetésével, mely azt a célt szolgálta volna, hogy felvonulnak a községházák elé és megakadályozzák a beszolgáltatást. A tagság állandóan elégedetlenkedett a rendszer ellen és készen állt arra, hogy a beszolgáltatást megakadályozza, és terrorisztikus cselekményeket hajtson végre. Ez azért nem történt meg, mert nem kaptunk rá utasítást.

A szervezetünkben fegyverrel rendelkeztek Szilágyi Sándor Orosháza vasútálmás melletti lakos. 1 pisztoly, Gaál Sándor Hódmezővásárhely Mágocs oldal 1. pisztoly. Ő volt a fegyverjavító. Török Imre Hódmezővásárhely Mágocs oldal 1 vadászpuska. Kovács István Hódmezővásárhely Pósahalom 111. 1.drb. pisztoly. Görbics Béla Orosháza Szentetornyai tanya 1. pisztoly. Tejes Pál vadőr Hódmezővásárhely Kutas 1. puska. Lukács József Hódmezővásárhely Mágocs oldal 1. puska. Továbbá az én tulajdonomba van 2. drb. géppisztoly, 1. pisztoly, 2. kézigránát, és kb. 100 drb. géppisztoly töltény. Ezek lakásomon a kamrában egy zsákba vannak eltéve.

A már előbbi kihallgatásom alkalmával felsorolt személyeken kívül tudomásom van az alábbi személyek Fehérgárdista tagságáról.
Kovács Bálint 8 holdas Hódmezővásárhely puszta 1367 sz. alatti lakos. Nevezettet Én szerveztem be.
Kocsondi György 20 holdas Orosháza szentetornyai tanya lakos. Én szerveztem be.
Tamási István fuvaros. Kiskirálysági lakos.Szilágyi Sándor szervezte be.
Kertész nevű gazdálkodó Hódmezővásárhely pusztai lakos. Kovács István szervezte be.
Négyesi nevű gazdálkodó. Fábiánsebestyéni lakos. Kunos Ferenc szervezte be.
Szendi Horváth József gazdálkodó. Szarvas Kiscsákó tanyai lakos. Benkő Sándor szervezte be.
Fritz Károly gazdálkodó Hódmezővásárhely Mágocs oldali lakos. Kovács István szervezte be.
Pető nevű hentes vagy fűszeres. Hódmezővásárhely Koppáncs külsőerzsébeti lakos. Szántó szervezte be.
Fejős Mihály 30 holdas Hódmezővásárhely Pósahalmi lakos. Kovács István szervezte be.
Mezei nevű gazdálkodó. Kiskirálysági lakos. Szilgyi Sándor szervezte be.
Kosztolányi György gazdálkodó. Hódmezővásárhely Pusztaszéli kövesút. Kovács István szervezte be.
Láda Albert gazdálkodó Hódmezővásárhely Kardoskúti lakos. Szántó Lajos szervezte be.
Bacsó nevű volt honv. szds. Hódmezővásárhely Kardoskúti lakos. Szántó Lajos szervezte be.

M. Szabó István
áv.fhdgy.

Blahó János

——— — ———

Tárgy: Blahó János kihallgatása.[35]

Feljegyzés
Budapest, 1950. szeptember 8.

Blahó János
Érsekújvár 1923.
anyja: Décsi Júlia
apja: Blahó János
fogl.: jelenleg alkalmi munkás, volt gyümölcs-nagykereskedő
lakik: Orosháza Bercsényi út 15.

Mondja el életrajzát!

> Apám Érsekújváron volt mozdonyfűtő, majd később gazdasági napszámos. Én Érsekújváron végeztem el a 8 elemi iskolát és ennek elvégzése után béresnek mentem el egészen 1939-ig. Ekkor már Érsekújvár Magyarországhoz tartozott. Majd útépítésnél kőtörői munkát végeztem és 1941-ben a Cikta cipőgyárhoz kerültem és a gumiosztályon, mint gyári munkás dolgoztam egészen 1944 augusztusáig. Ekkor behívtak katonának Érsekújváron. Az egész korosztályomat munkaszolgálatra osztották be és Szolnokra kerültünk útépítéshez. Tisza vonalát építettük, feladatunk futóárkok ásása volt. A szovjet csapatok előnyomulása következtében nyugatfelé hátravontak minket és így kerültem Balatoncsicsóra és itt beöltöztettek katonának. Ez 1944 decemberében történt, 2 hetes katonai kiképzést kaptunk. Majd fokozatosan visszavonultunk és Fertő mellett 1945. március elején szétszóródott az egész század és így estünk orosz fogságba.

Mondja el szovjet fogságba esésének körülményeit!

> A további visszavonulás alkalmával, Tóth József hadapródőrmesterrel elmaradtam a századtól, és az SS. katonák elfogtak. Azonban sikerült elmenekülnünk. Másnap Balf község mellett ismét elfogtak. Újvári Gyula főhadnagy vezetésével többszáz embert összegyűjtöttek, a téglagyár bejáratánál és géppuskával halomra lőtték az egész tömeget. Ebben a csoportban

[35] ÁBLT V - 10149 20-29.

főleg ruszin és zsidó munkaszolgálatosok voltak és szökötnek nyilvánított honvédek. Nekem sikerült megmenekülnöm oly módon, hogy előre beugrottam a gödörbe és a lelőtt emberek mind rámestek és eltakartak. Kb. 4 órahosszat feküdtem a gödörbe és sikerült kiszabadulnom. Így kerültem át szovjet csapatokhoz és Kapuvár mellett, mint katonát fogolytáborba vittek. Székesfehérváron voltam fogolytáborban, ahonnét 1945 szeptemberében elvittek Jassiba és onnan hazaszállítottak, majd szabadonengedtek. Ezek után telepedtem le Orosházán.

Miért nem tért haza Csehszlovákiába szüleihez?

Többen voltunk együtt felvidékiek és midőn szegedi állomáson átutaztunk, többen tanácsolták nekünk, hogy ne menjünk haza Csehszlovákiába, mert ott üldözik a magyarokat és a volt magyar katonákat fogolytáborba viszik. Ekkor határoztam el, hogy felkeresem Orosházán élő nagybácsimat Décsi Mihályt és megvárom, hogy milyen hírek fognak Csehszlovákiából érkezni. Nagybácsimnál nem maradhattam mivel nem tudott engem segíteni, elszegődtem béresnek és 1946 nyaráig Kovács Bálint orosházi kuláknál dolgoztam, mint béres. Később hazamentem Csehszlovákiába.

Milyen körülmények közt ment Csehszlovákiába és miért tért vissza?

Érsekújváron lakó szüleimmel levelezési viszonyban voltam és ők hívtak engem haza. Kaptam egy igazolványt a honvédségnél, hogy betegségem miatt nem tudtam Csehszlovákiába hazatérni és ezzel a papírral átengedtek a határon. Itt azonban csak 2 hónapig maradtam. Magamhoz vettem ruháimat és illegálisan visszajöttem a határon, azzal a céllal, hogy feleségül veszem Németh Margit orosházi leányt aki egy 18 holdas gazda unokája volt.

Hogyan jött át a határon?

1946 augusztusában Esztergomtól nem messze fekvő Balta községnél jöttünk át többen az Ipolyon. Így érkeztem meg Orosházára. Horváth Mihály orosházi lakosnál alkalmi kisegítéseket végeztem, majd később Kovács Bálintnál újból mezei munkát végeztem. 1947 októberében megnősültem.

Nősülése után mivel foglalkozott?

1947 októberében gyümölcs és baromfikereskedői ipart szereztem és hitelbevett árukkal kereskedtem. Később 1948-ban nagykereskedői ipart kaptam és ekkor társultam Szabó Béla orosházi temetkezési vállalkozóval, akit társként befogadtam, aki egy almaüzlettel kapcsolatosan becsapott és ezáltal teljesen tönkrementem. 1949 tavaszán megvonták tőlem iparjogosítványomat azzal az indoklással, hogy feleségem kulák családból származik és így miután nem volt miből megélnem, kimentem feleségem nagyapjának Muzsik Ferenc orosházi lakos tanyájára. Közben elmentem Kaposvárra és Pécsre, ahol rokonaim laktak, munkát keresni, azonban családomat nem akartam elhagyni, visszajöttem és Muzsik Ferencnél az aratáskor részesmunkát vállaltam, 7 hold búzát egyedül arattam le. Ezen munka közben kerültem össze Fekete Istvánnal.

Mondja el teljesen részletesen, hogy történt az a találkozás!

Muzsik Ferenc özv. Füvesi Pálné földjét bérelte és ez a föld a Köves út mellett feküdt, ahol elég sokan jártak, főleg az újjonnan földhöz juttatott orosházi gazdák. 1949 július elején történt, hogy egy ismeretlen férfi köszönt nekem és leült az út szélére. Én egyedül arattam és a munkámmal kapcsolatban ez az ismeretlen személy különböző kérdéseket tett fel nekem. Ő odajött hozzám és hosszabb ideig elbeszélgetett velem. Kikérdezett engem, hogy hová való vagyok és midőn mondtam, hogy Felvidékre való vagyok, akkor elmesélte, hogy ismer egy Fekete Béla nevű Felvidékről való földbirtokost, aki Csongrádon lakik, ott volt feleségének nagybirtoka. Elmondta, hogy Budapesten ismerkedett meg Fekete Bélával, akit állítólag valami minisztériumban vagy pedig az Áttelepítési Kormánybiztosságnál ismert meg. Egészen

véletlen folytán én ezt a Fekete Béla nevű földbirtokost személyesen megismertem. Fekete Béláról még azt is elbeszélte, hogy csehszlovák megszállás alatt valami ifjúsági sportvezető volt és hosszú ideig le volt tartóztatva. Ezek után arról beszélgetett velem, hogy miért aratok egyedül, én pedig elpanaszoltam neki, hogy milyen rossz anyagi helyzetben vagyok, nyomorgok és nem vagyok megelégedve a helyzetemmel. Megkérdezte, hogy pártnak tagja vagyok-e, és nem e hallottam valami Fehér-Gárda mozgalomról. Én azt mondtam, hogy nem ismerek ilyen mozgalmat, és erre ő elköszönt. Ekkor mondtuk meg egymásnak nevünket és ő Fekete néven mutatkozott be, keresztnevét nem említette.

Írja le egészen pontosan, hogy nézett ki az a Fekete nevű ember!

Kb. 168-170 cm. magas, erőss, zömök testalkatú, 48-50. év körüli, sötétbarna, sűrű, hátrafésült haja volt, két oldalt a halántékánál kissé őszes. Találkozásaink alkalmával, legtöbbször világos színű bambusz formájú sétabotot hordott magával. Szürke ruha volt rajta, olyan halványfehér világos csíkozással, pantallót viselt. Két alkalommal zöld szemüveget is viselt. Beszédéből következtetve intelligens embernek látszott és puha kézfogásáról láthatólag, megállapítható volt, hogy nem végez fizikai munkát. Feltűnően rövid, kövér ujjai voltak. A balkezén egy nagy arany pecsétgyűrűt viselt, melynek felső részén pajzsforma volt.

Mikor találkozott megint ezzel a személlyel?

Kb. 4 napra ezen eset után, délelőtt úgy 10 óra tájban ismét megjelent és beszélgetni kezdett velem. Elmondta, hogy Orosházán érdeklődött felőlem és megtudta azt is rólam, hogy repülő főhadnagy voltam. Én ráhagytam ezt a kijelentést és nem világosítottam fel, hogy mint közönséges honvéd teljesítettem szolgálatot a hadseregbe. Az első találkozásnál már említettem neki, hogy mint politikai megbízhatatlannak, elvették az iparigazolványomat, erre ő megkérdezte, hogy miért nyilvánítottak politikailag megbízhatatlannak. Én mondtam neki, hogy azért, mert nem voltam párttag. Erre elmondta, hogy tekintettel arra, úgysincsen mivel foglalkoznom, lépjek be a Fehér-Gárdába. Kérdésemre részletesen elmagyarázta, hogy mi az a Fehér-Gárda: a kommunisták ellen kell szervezkedni és ez a Fehér-Gárda egy illegális szervezkedést, amely az egész országra kiterjed. Mondta, hogy a Fehér-Gárdának 20 tagú vezetősége van és ennek egyik ő. Előhúzott a zsebéből egy ív papírt, amelyre tintával a Fehér-Gárda megbízó levele volt leírva és alatta 11 vagy 12 pontban a Fehér-Gárda szervezeti szabályzata.

Miről szólt a megbízólevél és a szervezeti szabályzat?

A megbízólevél arról szólt, hogy a levél tulajdonosa fel van jogosítva arra, hogy a Fehér-Gárda országos szervezésében résztvegyen és szervezőket megbízhat, akik a Fehér-Gárda részére tagokat toborozhatnak. Alul az aláírás részére volt húzva egy vonal.
A szervezeti szabályzat emlékezetem szerint arról szólt, hogy iszákos embereket, nőket nem szabad beszervezni. Beszervezés előtt minden új tagot alaposan meg kell vizsgálni, főleg politikai szempontból. A szervezés célja: polgári demokrácia megvalósítása Magyarországon, a magántulajdon védelme. A rendelkezéseket 100%-ig be kell tartani és a hatóságokkal az összeütközést kerülni. A szervezeti szabályzat végén az állt: „az árulókra halál jár”. Az aláírás felett pedig „ az isten minket úgy segéljen” eskü forma volt felírva.
Fekete elővett egy darab papírt és ceruzát nekem, a megbízó levelet és szervezeti szabályzatot le kellett másolnom és aláírni. Ezt eltette magának és az általa mutatott mintapéldányt átadta nekem azzal, hogy otthon sokszorosítsam le és ennek alapján indítsam meg a szervezést. Ezután egy keskeny papírra, géppel írott nyilatkozatot adott át nekem két példányba, egyet aláírtam és egyet megtartam magamnak.

Mi volt a nyilatkozat tartalma?

> „Fogadom, hogy a Fehér-Gárda szervezethez mindhalálig hű leszek. Annak utasításait 100%-ig teljesítem a szervezkedést el nem árulom, és árulás esetén halál vár rám. Ezt tudomásul veszem. Isten engem úgy segéljen". Ezt a nyilatkozatot is aláírtam.

Volt-e pecsét ezeken az írásokon?

> A megbízólevél és szervezeti szabályzat alatt egy pecsét volt feketefestékkel lenyomva. A pecsét köralakú volt fekete alapon, kivésve csonka Magyarország alakja, felette egy álló fehér kereszt. Azt az utasítást adta, hogy ezen minta alapján, saját magam készítsek, vagy megbízható emberrel készíttessek ilyen pecsétet. Én ezt a
> pecsétet lila színen használhatom.

Mi történt még ezután?

> Felhívott arra, hogy kezdjek hozzá a szervezési munkához, de vigyázzak magamra, mert minden lépésemről tudni fog. Megkérdezte pontos címemet és majd fog velem találkozni. A találkozás módját bízzam rá, ő fog majd alkalmat találni erre. Ezzel elment. Kiment a szentesi útra és Orosháza felé eltávozott. Azt még láttam, hogy a Kakasszékfürdőhöz elágazó dűlőútra letért.

Említette, hogy Fekete István által ismert Fekete Béla felvidéki földbirtokossal találkozott. Hogyan történt ez?

> 1949. végén történt, hogy Csongrádon felkerestem Makó András sógoromat. Itt egy városi alkalmazottak által rendezett vacsorán résztvettem, ahol megismerkedtem Vas Árpád városi tisztviselővel. Ez a Vas Árpád egy más alkalommal, midőn megint Csongrádon tartózkodtam, meghívott magához és itt megismerkedtem egy Béla nevű földbirtokossal, akiről kitűnt, hogy Fekete Bélának hívják és Felvidéken volt földbirtoka. Így biztos voltam abban, hogy ez az a személy, akiről Fekete István nekem, mint ismerőséről beszélt. Fekete Bélával csak lényegtelen dolgokról beszéltem. Csongrádon való tartózkodásom alkalmával csupán Makó Andrásnak említettem meg a Fehér-Gárda szervezkedést. Mondtam neki, hogy egyik szervezője én vagyok és megmutattam neki a nyilatkozatot, a szervezeti szabályzatot. Ő azokat aláírta, azonban ő csupán tudomásom szerint Vas Árpádot szervezte be, más tevékenységet nem fejtett ki. Hogy én kiket szerveztem be, milyen szervezési tevékenységet fejtettem ki, arról majd később fogok vallomást tenni.

Mi történt azokkal a nyilatkozatokkal, amiket a magaáltal beszervezett személyek aláírtak?

> Fekete István által adott mintából Kun Sándor orosházi fakereskedőtől kölcsönkért gépen 9 példányt készítettem és ezeken keresztül szerveztem be a általam előre kiválasztott személyeket. Az aláírt nyilatkozatokat egy borítékban lezárva tartottam, a borítékot egy dossiéban helyeztem el és ezt a dossiét munkaadómnál Kovács Bálint Mágocsoldali tanyai lakosnál helyeztem el az egyik asztalfiókban. Kovács Bálintot későbbiek folyamán beszervezték és ezt ő nekem tudomásomra hozta, így én elmondtam neki, hogy ezek a nyilatkozatok az ő asztalfiókjában vannak. Kovács Bálint mesélte el nekem, 1950 tavaszán, mikor kerestem ezeket a nyilatkozatokat, hogy az általam beszervezett Kovács István és Görbics Béla orosházi lakósok vitték el, mert Kovács Bálint megmondta nekik, hogy ilyen nyilatkozatok vannak nála letéve. Fekete Istvánnak a nyilatkozatokat, amelyek ki voltak töltve, nem mutattam meg, csupán találkozásaink alkalmával beszámoltam neki arról, hogy kiket szerveztem be és részletesen leírtam ezeknek a személyeknek a jellemét.

Mikor találkozott Fekete Istvánnal megint és milyen körülmények között?

1949. szept. elején Orosházán egy hetipiac idejében délelőtti órákban megszólított engem a Szentesi utcán Fekete István. Világos nyári vászonruhában volt, kigombolt ingnyakkal, világos nyári kalap sötét szalaggal, a sétabot nála volt. Kb. 15 percig beszélgettünk az utcán. Egészen a katolikus templomig mentünk. Orosházán ismert egyén lehetett, mert ezen rövid idő alatt, kb. két személy köszönt neki. Beszélgetésünk a szervezkedésről folyt, ő szememre vetette, hogy nemvégeztem semmilyen munkát, semmilyen eredményt nem tudok felmutatni. Én azt mondtam, hogy sokáig elnyúlt a mezei munka, ezért nem volt alkalmam a szervezkedéssel foglalkozni és megigértem, hogy komolyan hozzá fogok fogni a szervezkedéshez. Ő ekkor elköszönt és az állomásfelé ment. Ezideig keresztnevét nem tudtam, mivel csak annyit mondott magáról, hogy Feketének hívják s mivel ezen találkozás alkalmával letegezett megkérdeztem tőle hogy hogyan szólítsam. Erre mondta ő, hogy Pista bácsinak szólíthatom. Innen tudom, hogy Fekete Istvánnak hívják.

Mikor történt a 4. találkozás?

1949 október végén ismét Orosházán a Rákóczi úton találkoztam vele. Én motorkerékpáron mentem ki a tanya felé és megláttam Feketét, aki az úton megállított engem. Szürke elegáns ruhában volt, nyakkendő nélkül és a karján halszálkás mintájú, sötétszürke felöltő, sétabot megint volt nála. Ekkor arról beszélt nekem, hogy tudomására jutott, hogymegkezdtem a szervezkedési munkát és felszólított, hogy térjek ki az anyagi támogatás kérdésére is és igyekezzek pénzt gyűjteni, mert a mozgalmat sajátmagunknak kell eltartani. Én beszámoltam neki azokról a személyekről, akiket eddig beszerveztem. Figyelmeztetett, hogy van a szervezkedésnek egy karhatalmi csoportja, amely a szervezet tagjainak működését figyelemmel kíséri, és aki szabályellenességet követ el, azt elintézi. Kérdeztem tőle, hogy hol van még szervezkedés, erre megemlítette, hogy Baja, Szeged, Szolnok, Békéscsaba városokban és azoknak környékén folyik a szervezkedés. Kb. egy félóráig beszélgettünk az út szélén, ő azután a városba befelé ment és pedig ki a tanyára.

Mikor találkoztak újra és hogyan?

1949. december első felében, egyik délelőtt kiléptem a házunkból és a Berzsényi utca végén odalépett hozzám egy kb. 28-30 év körüli fiatalember, csizmában volt, katonaszínű nadrágban, sötétbarna bőrkabát, nyakkendő és kalap volt rajta, tisztviselő kinézése volt. Az úton nevemen szólított és azt mondta, hogy egy üzenet van számomra. Zsebéből kihúzott egy nyolcadív alakú pappírt, amelyen a szervezkedés pecsétje volt rányomva a közepén. Ezt a pappírt nekem megmutatta és azt mondta, hogy találkozóra vagyok híva Szentesre a téglagyár és a vasútállomás között, d.u. 4 óráig keressem fel ezt a helyet. Ezután szó nélkül eltávozott. Én motorkerékpáron kb. fél 2.-re érkeztem a kiadott helyre. Fekete István már ott volt, éppen jött keresztül a vasúton. Sötétszürke télikabát volt rajta, kalap nélkül volt, sötétkék kötött sál volt a nyakában. Ez alkalommal bot nem volt nála. Első kérdése az volt, hogy hoztam-e magammal pénzt? Az első alkalomra kb. 3.000 forintot gyűjtöttem össze és Fekete előzetes engedélye alapján a motorkerékpár javítására kb. 1.800 forintot fordítottam, így maradt nálam kb. 1.200 forint, ebből 1.000 forintot átadtam neki. Nyugtát nem adott, azt mondta, hogy feljegyzi magának és majd egyszerre fog adni nekem a végösszegről nyugtát. Kérdezte, hogyan halad a szervezés, én beszámoltam neki, hogy a szervezet emberei nyugtalankodnak, mert szeretnének már valami akciót látni. Tudni akarják, hogy nem hiába adják ide a pénzt. Fekete erre azt mondta, hogy az emberek lecsillapítása céljából szerezzek egy volt katonatisztet, aki előadásokat tartana egy-egy csoportnak a régi honvédségi szabályzatból. Ezeket az előadásokat legalább 3 estén keresztül kell megtartani.

Arra nem emlékszem, hogy ezen találkozás alkalmával, vagy más alkalommal beszélt arról, hogy el kell híresztelni a szervezet tagjai között, hogy az amerikaiak tudnak a szervezkedésről és támogatnak bennünket. Ismételten figyelmeztetett, hogy az anyagi támogatást erősen szemelőtt kell tartani.

Miről beszélt még Fekete a későbbi találkozások során?

1950 februárjában megint Orosházán találkoztam Feketével, egy délelőtt folyamán a Kossuth szoborhoz közel, ő szólított meg engem. Ugyanaz a télikabát volt rajta, amit az előző találkozáson viselt. Ezen alkalommal főleg az összegyűjtött pénz felől érdeklődött és én akkor hazamentem, hogy az otthon tartott 4.000 forintot elvigyem neki. Ő ezen idő alatt az u. n. Olasz Bank épületénél várt rám. Zsebnoteszába jegyezte fel az előzőleg adott 1.000 forinthoz ezt a 4.000 forintot is. Azt mondta siet és eltávozott a város irányába.
1950. április elején az egyik délelőtt Schiller-féle vendéglőben voltam és midőn kijöttem az ismeretlen ember megszólított, magasabb-termetű, barna hajú, 30 év körüli volt és csizmát viselt. Ugyanúgy, mint első alkalommal, ez az ember is felmutatta egy papírlapon a szervezet pecsétjék és azt mondta nekem, hogy üzenet van számomra, hogy Hódmezővásárhelyen a népkerti állomásnál, a szegedi úton 2 órára jelenjek meg. Én erre a találkozásra vittem magammal kb. 3.900 forintot. Fekete már várt rám. Én beszámoltam neki a szervezkedés menetéről és arról, hogy az emberek fegyvereket szereznek be és javítják őket. Ő azt mondta, hogy óvatosnak kell lenni, nem szabad elhamarkodni egy fegyveres kitörést és valami ürüggyel próbáljam összeszedni ezeket a fegyvereket és raktározzam el őket magamnál. Miután a kölcsönbe használt motorkerékpárra panaszkodtam, beleegyezett abba, hogy vegyek egy új motorkerékpárt a szervezkedés pénzéből. Ekkor átadtam neki a magamnál lévő pénzből 2.000 forintot. Ő hozzávetőlegesen tudta, hogy ezen idő alatt mennyi pénzt gyűjtöttem össze és az volt a benyomásom, hogy valaki őt tevékenységemről informálja, mert általam tett kijelentésekről is tudott és ezekről nekem beszámolt. Továbbiakban kérdeztem tőle, hogy merre felé van még szervezkedés és akkor említette, hogy Bakony környékén is működik a fehér-gárdista szervezet.
Újból júniusban találkoztam Feketével. A Huba utca végénél megszólított egy ismeretlen, alacsony termetű, szőke, 30 év körüli fiatalember. Ennek a ruházatára nem emlékszem, annyit tudok, hogy kalap volt rajta. Ez hasonló módon megszólított és ugyanúgy igazolta magát mint az előbbi két küldönc és utasított, hogy a Kopáncsi állomásnál van a találkozó; ott fog tartózkodni estig, mert az esti vonattal fog Szegedre elutazni. A találkozóra elmentem, Fekete a pénz felöl érdeklődött, én azt mondtam, hogy nem jött be pénz, mert az aratás alkalmával nem tudtam pénztgyűjteni. Beszéltünk a szervezkedésről és én mondtam Feketének, hogy hallottam, hogy Vásárhelypusztában és Makó környékén létezik egy másik szervezkedés, amelynek kemény összehajtott igazolvánnyal rendelkezik. A fedőlapján keresztül egy nemzeti-színű, nyomtatott vagy festett vonal húzódik. Fekete kijelentette, hogy ez a szervezkedés is hozzánk tartozik, csak más név alatt szerepel. Kérdezte még, hogy össze-e szedtem a fegyvereket, erre én azt mondtam neki, hogy egy párat elvittem a lakásomra, azonban soktól még nem tudtam öszeszedni. Ő figyelmeztetett, hogy fog adni a későbbi találkozások folyamán, fontosabb utasítást. Mondta, hogy vigyázzak, hogy idő előtt ne törjön ki valami, a türelmetlen emberek között. Meg kell várni azt az időt, amikor a szervezkedésnek majd parancsra kell akcióba lépnie. Mikor közeledett a vonat, engem elküldött és ő valószínűleg felszált a Szeged felé menő vonatra.

Kitől szerzett tudomást, a fentemlített Makó környéki szervezkedésről?

Lakásomon felkeresett Juhász Vilmos vásárhelypusztai gazdálkodó, 40. holdas kulák, aki a szervezet beszervezett embere, és a beszélgetés során közölte velem, hogy felkereste őt egyik barátja közvetítésével Szabó Sándor gabonakereskedő pitvarosi (vagy ambroszfalvi) lakós, aki elmondta neki, hogy ő nyugatról van megbízva, hírszerzéssel foglalkozik és feladata, hogy ezeket a különböző néven szereplő szervezkedéseket összefogja. Elmondta ez a Szabó Juhásznak, hogy tudomására jutott, Makó környéki szervezkedés, amely kemény kartonból készült igazolvánnyal látja el tagjait. Kifogásolta Szabó, hogy ilyen igazolványokat kiadnak, mert ez veszélyes. Szabó azon fáradozott, hogy a fehér-gárdista szervezkedést ezzel a Makó környéki szervezkedéssel összekapcsolja. Szabó azt is elmondta, hogy már több ilyen szervezkedő csoportokat, más helyen összekapcsolt. Szabónak az volt a feltétele, hogy a fehér-gárda szervezkedést csak akkor hozza össze más csoporttal, ha az a szervezkedés még eléggé titokban megy, nehogy a lebukás veszélye fentálljon. Juhász tanácsot kért tőlem, hogy mit válaszoljon Szabónak. Én kijelentettem, hogy nem én vagyok a szervezkedés vezetője és én

ebbe a dologba nem avatkozom bele. Óvatosságból Bánki Horváth Ferenc orosházi lakossal, volt főhadnaggyal, aki szintén a szervezkedés tagja, leellenőriztettem Szabó Sándor tényleg létező személy-e. Bánki visszajött azzal, hogy Szabó Sándor terménykereskedő valóban létezik.

Ezek után még hányszor találkozott Feketével?

Ezután Fekete Istvánnal nem találkoztam, mert július 16.-án Nagymágocs községben este 10 órakor Orosházára való utam alkalmával, ismeretlen egyén megtámadott, leütött, úgyhogy motorkerékpáromról leestem és eszméletlenül terültem el, úgyhogy csak reggel tértem magamhoz és a rendőrségre bevittek s miután két pisztolyt találtak nálam, beismerő vallomást tettem a fehér-gárda szervezkedésről.

Gyanít-e valakit ezzel a támadással kapcsolatban?

Mágócson a kérdéses este a Kovács-féle korcsmában egy társaságban voltam. Ittas nem voltam. A motorkerékpáromra felvettem egy ismeretlen fiatalembert, akit magammal vittem. Nem tudom, hogy ez a fiatalember ütött e le, vagy pedig valamilyen más harmadik személy. Azonban midőn magamhoz tértem, erről a fiatalemberről semmit nem tudtam meg és eltűnt.

Még az ismerősei közül ki tudná megnevezni ezt a fiatalembert?

A mágócsi korcsmában együtt mulatott velem a rendőrőrsön beosztott rendőr, aki ez alkalommal civilben volt és úgy tudom, hogy valamilyen fegyelmi eljárás miatt fel lett függesztve. Úgy emlékszem, hogy Tóthnak hívják. Ez a felfüggesztett mágócsi rendőr ismeri azt a fiatalembert, aki azon az estén útitársam volt a motorkerékpáron.

Feljegyzés ideiglenesen lezáratott.

Aláírás: Blahó János

——— – ———

Tárgy: Blahó János.[36]

Feljegyzés.
Budapest, 1950. szeptember 20-án.

Mondja el részletesen, hogyan indult meg Orosházán és környékén a „Fehér Gárda” mozgalom. Mi volt ezen szervezkedés megindításának az indító oka, és abban ki vezette az irányító szerepet?

Akkor amikor Pécsről múlt év nyarán hazaérkeztem egyenesen feleségem után annak nagyszülei tanyájára mentem. Kb. 4. napra, hetipiac alkalmával bejöttem Orosházára, hogy a piacon körülnézzek. Ekkor találkoztam össze Szemenyei Ádámmal, aki 1948-ban még Orosháza alpolgármestere volt, és kb. 50-60 hold földje van. Szemenyeit a városházáról ismertem, mert a város szeszfőzdéjének több esetben szállítottam szilvát, és a vételi engedélyt minden esetben ő írta alá.
Ezen találkozás alkalmával megszólított, hogy fontosat akar velem beszélni, menjek el a Könd utcai rokona, egy özvegy asszony lakására. Én aznap délután el is mentem, az általa megjelölt helyre, azonban őt nem találtam ott, majd a rokona azt mondotta, hogy menjek el Szemenyei lakására, Kígyó-u. 1. sz. alá, mert odament ebédelni. Itt sem találkoztam vele és egy idős asszony azt mondotta, hogy már kiment a tanyájára.
Ezt követő nap emlékezetem szerint múlt év június havában, pontos dátumot mondani nem tudok, felkerestem tanyáján Szemenyei Ádámot Tatársáncon, délután 2 – 4 óra között. A

[36] ÁBLT V - 10149 40-42

tanyáján odahaza találtam Szemenyeit, feleségét és egy kb. 18-20 év körüli nagylányt, aki úgy gondolom, Szemenyei leánya volt. Szemenyei a tanyán bevezetett egy elég tágas külön szobába, ott leültetett, és a helyzetem felől kezdett érdeklődni. A szobában csak mi ketten voltunk bent. Kérdezte tönkremenésem körülményeit, és azt, hogy Szabó nevezetű volt társammal miképpen intéződött el az ő általa is ismert vitás ügyem. Érdeklődött aziránt, hogy most mivel foglalkozom, kereskedem-e még, és általában azt, hogy miből van meg a megélhetésem.
Én elmondottam neki, azt, hogy Szabó engem teljesen tönkretett és becsapott, jelenleg semmiféle biztosíték nincs megélhetésemet illetőleg, és most is aratást vállaltam, hogy legalább télire a családomnak a kenyeret biztosítani tudjam.
Ekkor ezen beszélgetés után azt mondotta nekem, hogy volna egy megbízatása számomra, hogyha én azt, elvállalnám. Megkérdeztem, hogy mi volna az a megbízatás, amire Szemenyei azt válaszolta, hogy az amit rám akar bízni, az jól meg lenne fizetve, megélhetésem biztosítva lesz, ha elvállalom, azonban egy kicsit veszélyes. Elmondotta, hogy van egy megbízatása neki, -de azt nem említette, hogy honnan,- arra pedig engem talált a lagalkalmasabbnak. Megkértem, hogy közölje, mi lenne az a megbízatás, és megígértem neki, hogyha pénzt lehet keresni, én akármit hajlandó vagyok vállalni. Ezután közölte velem, hogy „Fehér Gárda" nevezetű szervezetet kellene létesíteni Orosházán és környékén, és ezt a megbízatást ő kapta, de ő elég tekintélyes ember volt mint alpolgármester, ezt ő nem csinálhatja mert figyelik. Részletes magyarázatot kértem tőle, mire azt a választ adta, hogy egy tömegszervezetet kell létesíteni olyan személyekből, akik jobboldali beállítottságúak és a mostani rendszerrel nem szimpatizálnak. Én még megkérdeztem tőle, hogy talán Nagy Ferencéktől kapott megbízatást, de azt mondotta, hogy nem. A vezető iránt is érdeklődtem, amire azt válaszolta, hogy az én közvetlen irányítóm ő lesz, de a vezetőt nem árulhatja el. Gondolkozási időt kértem, majd a következő hét piaci napján találkoztam a városban Szemenyeivel az előbb említett rokonának a házaelőtt, ahol bementünk az utcaajtón belül, és közöltem Szemenyeivel, hogy a megbízatást elvállalom. Ugyanekkor utasítást is kértem tőle, hogy mikét fogjak hozzá az egész szervezkedéshez.

Milyen utasításokat kapott Szemenyeitől a szervezésre vonatkozóan, és a későbbiek folyamán hogyan alakult a kapcsolata Szemenyeivel?

Szemenyei részben ismertette a szervezkedés célját, éspedig a polgári demokrácia megvalósítása, a magántulajdon megvédése, és megakadályozni a jobboldali és kulák személyek elhurcolását. Elmondotta, hogy iszákos, megbízhatatlan személyeket és nőket beszervezni nem szabad, csak olyanokat, akik 100%-ig megbízhatóak. Szervezőknek nagyon biztos és megbízható egyéneknek kell lenniök, úgyhogy azokat nagyon alaposan meg kell válogatni. Azt mondotta, hogy én ne sok embert szervezzek be, hanem csak egy párat, a többieket aztán az én általam beszervezett emberek csinálták volna szintén ilyen módon, úgyhogy ilyenformán nem derült volna ki az, hogy tulajdonképpen ki is az irányító. Azt mondotta végül, hogy én saját magam dolgozzam ki, hogy miképpen fogok megindulni a szervezéssel. Az elmondottakat vessem valahogy papírra, ez lesz egy szervezeti utasítás és megbízólevél, melyből egy példányt az ő részére is juttassak el. A fogadalomtételről azt mondotta, hogy arról is csináljak egy kis rövid szöveget és ezeket minden szervezővel alá kell íratni, akik megbízólevelet kapnak.
Ezen beszélgetés után fogtam hozzá az aratáshoz, majd annak befejezése után kezdtem el a szervezkedés előmunkálatainak - mit az imént említettem – a kidolgozását. A bélyegzőt saját magam találtam ki a szervezet részére, hogy a kiadott utasítások hitelesebbek legyenek, amit Szemenyei is helyeselt, utólag.
Mielőtt a szervezkedéshez hozzákezdtem volna, kb. július végén, vagy augusztus elején voltam Szemenyei tanyáján, ahol éppen akkor sárgarépa magot csépeltek. Az előbb már említett szobába mentünk be, ahol megmutattam Szemenyeinek az általam elkészített szervezeti utasítást a megbízólevéllel együtt, és a fogadalomtételt. Ezeket ő megnézte és magánál tartotta, és figyelmeztetett arra, hogy nevemet úgy írjam alá, hogy az olvashatatlan legyen. A sárgarépa cséplésnél jelen lévő személyeket nem ismertem, úgy gondolom, hogy Szemenyei tanyása és valamelyik tanyaszomszédja volt ott. Miután a papírokat átvette és

megnézte, azokat jóváhagyta és figyelmeztetett, hogyha hozzáfogok a szervezéshez, nagyon vigyázzak és óvatos legyek, nehogy valami hibát kövessek el. Ezután kezdtem én el a szervezést a „Fehér Gárda" mozgalomba. Én többször Szemenyeit a lakásán nem kerestem fel, hanem ő jött el az én lakásomra kb. 4 vagy 5 alkalommal, érdeklődni, hogy mennyire haladtam már a szervezéssel. Szemenyeinek lakásomon történt látogatásáról feltétlen tudnia kell feleségemnek, anyósomnak, és a lakónak, aki anyósom házában lakik.
Ilyen látogatásai alkalmával érdeklődött, hogy kik vannak már beszervezve. Volt egy-két név, akiket ismert, de nagyrészüket nem ismerte. Említettem neki, hogy pénzt is kaptam, anyagi támogatást a szervezkedés részére, amire azt válaszolta, hogy szerezzek be nyugtatömböket, és a befizetett összegekről azokat állítsam ki és adjam oda a befizetőnek. Egyébként a pénzt a szervezet részére kell felhasználni, ami pedig marad, az az én megélhetésemet fedezi. Az ilyen látogatásai nem sokáig tartottak, mindössze pár percig, utána pedig ment el.
Múlt év november végén vagy december elején Orosházán, a Meszes-közben találkoztam Szemenyeivel egy borkimérésben, ahol félrevont és azt mondotta, hogy kilépett a szervezettől, de majd a kapcsolatot fel fogják velem venni más irányból, azt azonban nem indokolta meg, hogy miért kellett neki kilépni. Ettől az időtől kezdve én Szemenyeivel nem találkoztam, és ekkor már a szervezet a tanyavilágban egészen el volt terjedve, amit aztán én tovább folytattam egyedül.

A szervezkedés tagjai közzül kik voltak olyan személyek, akik tudomással bírtak Szemenyei ilyenirányú szerepéről?

A szervezkedés tagjai közzül Líbor János tudott Szemenyei szerepéről, mert egy alkalommal azt mondotta nekem, hogy meggyőződött arról, hogy Szemenyeinek nagyobb szerepe van a szervezkedésben. Azt nem közölte, hogy hogyan és mikor győződött meg erről.
Említést tett Szemenyei szerepéről Kocsondi György is, aki azt mondotta, hogy a Szemenyei Ádám is benne van a szervezkedésben kalap alatt, de ő sem említette, hogy ezt honnan tudja.

Adott-e Szemenyei utasítást, hogy a szervezkedést illetve annak tagjait fel kell fegyverezni?

Szemenyei ilyen irányú utasítást nem adott. Az, hogy a szervezet tagjai nagyrészben el lettek látva fegyverrel, az annak tulajdonítható, hogy Kovács István az én tudtom és beleegyezésem nélkül olyan utasítást adott, hogy fegyvereket is kell szerezni. Később aztán már én is közrejátszottam a fegyverek szerzésében, mert a szervezkedés egészen más irányt vett. Már a későbbiek folyamán komoly formában volt arról szó, hogy a mostani rendszert fegyverrel a kézben is, de meg fogjuk változtatni.

Aláírás: Blahó János

——— – ———

A rendőrség ÁVH. Szegedi Osztály Kapitánysága

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv[37]

Készült 1950. szeptember hó 15. napján
A tanú neve, szül. éve és helye, foglalkozása, lakása: Décsi István Érsekújvár 1909.
v. szabósegéd, jelenleg áv. ny. beosztva az ÁVH. Szegedi Osztályhoz, Szeged, Kossuth L. sgt. u. 3.
A gyanúsítotthoz, valamint az ügyben egyébként érdekeltekhez való viszony: érdektelen
… A Bp. 210. §-ában foglalt figyelmeztetés után a tanú vallomását a következőkben adja elő:
Munkáscsaládból származom, édesapám odahaza a lakásán dolgozott nagyobb cégek részére úgynevezett bedolgozó szabósegéd volt. Én magam is a szabó szakmát tanultam ki Érsekújváron. Felszabadulásom után odahaza édesapámmal dolgoztam együtt.

[37] ÁBLT V - 10149 31-33.

A rokonságom nagyobb része ebben az időben Érsekújváron lakott. Így itt lakott édesapám öccse Décsi János is. Nevezett napszámos foglalkozású volt és emlékezetem szerint 5 gyermeke volt. Ezek közül már több volt férjnél, így férjnél volt a Júlia nevezetű leánya is, kinek a férje Blahó János vagyontalan napszámos ember volt, illetve egy lóva és kocsija volt, amellyel alkalmi fuvarozást vállalt, ebből tartotta fenn magát és családját. Emlékezetem szerint nevezettek pártonkívüli emberek voltak. Nevezettnek két családja volt akik 1930-32-ben emlékezetem szerint olyan 7, illetve 9 évesek lehettek.

Szorosabb kapcsolat az én családom és Blahóék között ebben az időben sem volt. Blahó Jánost ki a 30-as években 7 éves lehetett én újra 1979 májusában vagy júniusában láttam, amikor Pécsett felkeresett.

Nevezett 1949 májusában vagy júniusában keresett fel a pécsi lakásomon. Tekintve, hogy kisgyermek korában láttam, így csak a bemutatkozása után ismertem fel őtet. Blahó ekkor elmondotta nekem, hogy Orosházán lakik, ahol időközben meg is nősült és 1 családja is van már. Továbbiakban elmondotta, hogy gyümölcs nagykereskedése volt Orosházán, amely nagy jövedelmet biztosított neki és jól éltek, azonban időközben az üzletét államosították, így minden kereset és megélhetési lehetőség nélkül maradt. Arra kért engem, hogy a részére szerezzek munka alkalmat Pécsen és a lehetőség szerint valami irodai munkát, tekintve, hogy ő időközben itt Magyarországon gimnáziumot végzett és így mint tisztviselő szeretne elhelyezkedni. Ha azonban mint tisztviselő nem tud elhelyezkedni akkor szívesen vállalna bármilyen nehéz fizikai munkát is, hogy magának és a családjának a megélhetését biztosítani tudja, mert amennyiben nem tud elhelyezkedni Magyarországon úgy elmegy külföldre, ahol könnyebb megélhetési lehetőséget fog találni. Én megígértem neki, hogy munkához fogom segíteni amennyiben erre lehetőségem van. Így el is mentem a Zsolnai porcelángyárba, ahol a vállalatvezetővel beszéltem és kértem, hogy az unokaöcsémet Blahó Jánost alkalmazza bármilyen munkára. Elhelyezésére vonatkozóan határozott ígéretet nem kaptam, azonban megjegyezte a vállalatvezető, hogy amennyiben fölvételi lehetőség lesz az üzemnél, úgy engem fog értesíteni szolgálati helyemen a Pécsi Államvédelmi Osztályon, azonban én értesítést Blahó felvételét illetően nem kaptam a vállalatvezetőtől.

Emlékezetem szerint Blahó János kb. 3-4 napig tartózkodott a pécsi lakásomon, azonban ottartózkodása egy hétnél semmiesetre sem volt több. Nevezettel leginkább hivatali időm után az esti órákban beszélgettem. Napközben nevezett legtöbbet a velem közös háztartásban élő Varga Máriával beszélgetett. A velem való beszélgetése során elmondotta, hogy 1944-ben katonai szolgálatot teljesített a magyar hadseregben. A továbbiakban beszélt arról, hogy a keleti fronton teljesített szolgálatot és emlékezetem szerint azt mondotta, hogy egy rövid ideig zsidó munkaszolgálatosok mellett mint keretlegény teljesített szolgálatot, azonban azt nem említette, hogy milyen területen, illetve milyen városban teljesített szolgálatot mint keretlegény. Azonban dicsekedve mesélte, hogy neki a zsidók mellett jó dolga volt, mert irodai beosztásban teljesített szolgálatot. Katonai beosztásáról nekem a fentieken kívül mást nem mondott el, habár én megkérdeztem tőle „Na és hogy viselkedtél a munkaszolgálatosokkal szemben”. Kitérő választ adott és azt mondotta, hogy ő nem haragudott a zsidókra és hogy ő jól bánt velük.

Érdeklődésemre, hogy hogy talált meg engem a pécsi címemen elmondotta, hogy Orosházáról Kaposvárra utazott, mivel tudta, hogy Décsi Ferencné – a fivérem felesége – Kaposváron tartózkodik, s mivel állás nélkül volt, megpróbált Kaposváron is állást szerezni, azonban nem sikerült, és Décsi Ferencné közölte vele, hogy én Pécsett az Államvédelmi Hatóságnál teljesítek szolgálatot. A továbbiakban elmondotta, hogy amíg Kaposváron tartózkodott ott találkozott egy korábban érsekújvári lakosú volt fhdgy.-al, aki most Kaposváron lapbizományos. Megkívánom jegyezni, hogy nevezett fhdgy. erősen jobboldali, fasiszta beállítottságú egyén volt Érsekújváron. (Nevezett fhdgy. nevére nem emlékszem, azonban emlékezetem szerint a feleségét Jurik Ancsának hívták.)

Blahó a továbbiakban elmondotta nekem, hogy Orosházán beszélgetni szokott Décsi Mihály unokabátyámmal. Előadni kívánom, hogy Décsi Mihály orosházi lakos unokabátyám (kb. 45 éves) 1923 – 24-ben jött át Magyarországra Érsekújvárról. Nevezett 1939-ben az akkor magyar megszállás alatt lévő Érsekújvárra visszatért. Édesapámat felkereste és akkor én is beszélgetést folyattam vele és elmondotta, hogy mégis csak jó, hogy a magyarok bementek a Felvidékre és a zsidókat kizavarják,

mert így élet lehetőséget teremtenek az ottani magyarságnak, így ő is kapott egy volt zsidó ruhaüzletet – valahol – Ruszinszkóban. Nevezett Décsi Mihály unokabátyám ebben az időben erősen antiszemita, fasiszta beállítottságú egyén volt, amit az akkor vele folytatott beszélgetése során árult el.

Tekintve, hogy Blahó Jánost sem én sem a későbbiek során velem közös háztartásba kerülő Varga Mária nem láttuk szívesen a pécsi lakásunkon így igyekeztem őt minél hamarabb udvariasan eltávolítani. Tekintve, hogy nevezett meglehetősen rossz ruhában és pénz nélkül érkezett Pécsre, így én 60 forint útiköltséget adtam neki kölcsön azzal, hogy ő azt meg fogja küldeni nekem Orosházáról azonban a pénzt soha meg nem küldte nekem. Pécsről való elutazása után kb. 2 –3 hétre rá írt nekem egy levelet a pécsi címemre, melyben közölte, hogy megérkezett Orosházára, azonban állása még nincs neki, és ha a pécsi elhelyezkedésére lesz lehetőség, akkor értesítsem őt és el fogja foglalni az állást. A levél a munka után való érdeklődésem, valamint családi vonatkozású dolgokon kívül mást nem tartalmazott. (Lehetséges, hogy a levelet a lakásomon még megtalálom, tekintve, hogy a leveleket általában el szoktam tenni.)Erre a levelére én válaszoltam és kértem, hogy amennyiben az anyagi helyzete megengedi úgy a neki köcsönadott 60 forintot postafordultával a pécsi címemre küldje meg.

Blahó János Pécsről való elutazása előtt említette nekem, hogy amennyiben sikerül neki majd Pécsett elhelyezkedni, úgy együtt hazautazunk a családjához Orosházára és meg fogom látni, hogy milyen rendes családja van. Tekintve, hogy Blahó János Pécsen elhelyezkedni nem tudott, így arra soha sor nem került, hogy én őt az orosházai lakásán felkeressem.

A fent említett levélen kívül emlékezetem szerint még egy levelet kaptam tőle a pécsi címemre. Ebben a levélben is elhelyezkedésének a lehetősége iránt érdeklődött tőlem. A továbbiak során nevezettel sem személyi, sem levélbeli kapcsolatban nem álltam, tekintve, hogy engem a Pécsi Oszályról a Szegedi Osztályra helyeztek 1949 októberében.

Blahó János Pécsen tartózkodásának időszakában én neki semmilyen irányú megbízatást nem adtam. Levélváltásunk során a fentebb említetteken kívül nevezett sem írt nekem egyéb dolgokról.

Fentieket az igazságnak megfelelően a legjobb tudásom szerint adtam elő és azt felolvasás után h. h. aláírom.

Kmft.

Tatai István áv. őrgy.
Jkv. Felvevő

Décsi István áv. hdgy.
vallomást tevő

Gazsó Béláné áv. II. o. sgt.
Jkv. felvevő

—— — ——

Név Blahó János az Á. V. H. Szeged
Osztálya 1950. október hó 7. án vette őrizetbe
A Fehérgárda Mozgalom illegális szervezkedéssel kapcsolatban.[38]

—— — ——

[38] ÁBLT V - 10149 50.

Feljegyzés.[39]
Szeged 1950. –évi október hó 11. –én.
Blahó János elmondotta nekem, hogy félrevezette az ÁVH.-t, mert az iskolai végzettségét, amikor kérdezték tőlle, ő azt mondotta, hogy neki csak 8 elemije van, ugyanakkor ezzel szemben 8 gimnáziuma , illetve középiskolai érettségije van.

A szervezkedéssel kapcsolatban elmondotta Blahó, hogy az elmúlt év nyarán felkereste őt egy Fekete István nevű személy, aki később 7 alkalommal volt nálla, s vele beszélte meg a Fehérgárda elindítását, illetve a szervezkedés megkezdését. Feketével kapcsolatban elmondotta Blahó, hogy az az amerikaiakkal áll kapcsolatban és onnan hozta az utasításokat. Itt megjegyezte, hogy az amerikaiaknál Clark tábornok irányítja az összes európai fehérgárda szervezkedéseket és így Fekete István esetenként az ő utasításait továbbította neki.

Olvashatatlan aláírás
Áv. ?hd.

Bacsó Mihály
őrizetes

——— — ———

Tárgy: Blahó János kihallgatása.[40]

F e l j e gy z é s

Szeged, 1950. október 23.

Az eddigiek során megtett vallomásomban elhallgattam felsőbb kapcsolataimat, úgy próbáltam beállítani a kérdést, hogy a Fehérgárda mozgalmat saját elgondolásaim alapján szerveztem. Ez nem felel meg a valóságnak, de féltem attól, hogy ha megbízóim elárulom – mint azt ígérték – családomat elteszik láb alól és engem is agyonlőnek még akkor is a börtönben vagyok.

Ügyemen hosszú idő óta gondolkodom és arra az elhatározásra jutottam, hogy helyesebb mindent bevvallanom, mert az államvédelmi hatóság nyomozása során előbb-utóbb mindenről értesülni fog.

Vallomásomat a következőkben adomelő:

1947 év telén pontosabban az időt meghatározni nem tudom, Orosházáról Nyíregyházára utaztam, mint gyümölcsnagykereskedő almavásárlás céljából. A szajoli állomáson szálltam át Debrecen felé a gyorsvonatra. A vonaton kevesen utaztak, én közös fülkébe kerültem dr. Toronyi Gyulával, aki egy Eötvös nevű kereskedővel utazott. Nevüket bemutatkozás során tudtam meg és beszélgetés közben arról is értesültem, hogy ők budapesti lakosok. Eötvös gyümölcs és terménykereskedő iparral rendelkezett és Toronyival együtt almát venni utaztak ugyancsak Nyíregyházára és annak környékére. A közös témáról az almavásárlásról beszélgettünk, melynek során mire Nyíregyházára értünk megállapodtunk, hogy együtt megyünk vásárolni, összeadjuk pénzünket és egy vagon almát Budapestre fogunk szállítani. Dr. Toronyi szerint így én is jobban járok, mert Orosházához viszonyítva Budapesten magasabb az alma ára.

Az említett almát Dombrádon sikerült megvásárolni Barabás és Szántó kereskedőkön keresztül, majd ömlesztve vagonba raktuk és Budapestre szállítottuk fel.

Mialatt az almarakodás történt dr. Toronyi felutazott Budapestre azzal, hogy bizományosaival egy Tóth nevű egyénnel megbeszélje az almaátvételt. A vagon megérkezett Budapestre, de az alma rossz tárolás miatt megromlott és így az eladása nehézségekbe ütközött. Hogy befektetett tőkémet visszakaphassam, több esetben fel kellett utaznom Budapestre Nagyvásártelepre, ahol találkoztam dr.Toronyival. Kb. a negyedik felutazásomkor a nagyvásártelepi villamosmegállónál találkoztunk.

[39] ÁBLT V - 10149 52.

[40] ÁBLT V - 10149 53-59.

Ekkor Toronyi egy addig előttem ismeretlen személy társaságában jelent meg. Az illetőt bemutatta, aki a nevét mondotta, de azt megjegyezni nem tudtam.

Az említett találkozókor Toronyi, én és a bemutatott illető egy vendéglőbe mentünk reggelizés végett. Miközben a reggelizés folyt én üzleti ügyeimen gondolkodtam, de figyelmes lettem arra is, hogy nevezettek nyugati élményeikről beszélnek. Már akkor úgy tűnt nekem, hogy mindketten nyugaton voltak, de beszélgetésükbe nem kapcsolódtam bele, így bővebbet nem állapítottam meg erről.

Dr. Toronyi Gyulával üzleti összeköttetésem továbbtartott. Közös megállapodásunk is volt, mely szerint téli tárolásra sütőtököt és céklarépát vásárolunk, dr. Toronyi és én, de üzlettársak voltak apja Blasch Gyula Pestszentlőrinc Kassó u 23. szám alatti lakos és Szentgyörgyi Gyula építészmérnök is. Ilyen formán néhány esetben személyesen felkeresett orosházai lakásomon dr. Toronyi és magam is voltam apja fentebb említett címén. (Jelenleg is ott található egy esőkabátom és egy pokróc.)

Üzleti kapcsolatunk ráfizetéssel végződött, jelentősebb pénzösszeget vesztettünk el egyénenként, amiért a kapcsolat megszakadt, sőt az említett két társam dr. Toronyi kivételével és köztem nézeteltérés támadt. Megjegyzem azt, hogy mialatt dr.Toronyival üzleti összeköttetésem volt, gyakran fejtettük ki politikai nézeteinket, melyben ő a nyugati helyzetet dicsőítette és bizonygatta azt, hogy az itteni helyzet tarthatatlan. E közben szereztem tudomást arról, hogy nevezett 1947-ben jött Magyarországra nyugati amerikai fogságból. Olyan kijelentést tett, „bánja, hogy visszajött, mert nyugaton sokkal jobb volt a helyzete és valószínű visszafog menni”.

1949. július hónapban özv. Füvesi Pálné mágocsoldali kulákasszony földjén arattam. Ekkor jelent meg a tanyán helyesebben a földön ahol arattam az az illető, akit Budapesten Nagyvásártelepi vendéglőben bemutatott nekem dr. Toronyi Gyula, akivel nyugati élményeiket beszélélték. Hozzámjött és kijelentette, hogy engem keres, mert üzleti ügyben feltétlenül akar velem beszélni. Bemutatkozott – Fekete nevet említett – majd kérdezte, megismerem-e? Én azt válaszoltam, hogy ismerős, de nemtudom honnan. Ekkor mondotta, hogy ő azonos a fentebb említett személlyel és dr. Toronyi küldte, hogy velem feltétlenül beszéljen. Elmagyarázta azt is, hogy milyen körülmények között talált meg – bent járt Toronyi által pontosan megadott címemen, ahol anyósom magyarázta el neki, hogy én hol dolgozom.

Itt megbeszéltükazt is, hogy mondanivalója bizalmas, így szeretné velem olyan helyen beszélgetni, ahol zavartalanul közölhet mindent. Abban állapodtunk meg, hogy este munka befejeztével hazamegyek orosházi lakásomra Bercsényi utca 15. szám alá, feleségem és családom nem tartózkodik otthon, ott tehát nyugodtan tudunk beszélni.

Megállapodásunk értelmében én kb. 20 óra 30 perc körül kerékpárt kértem kölcsön, Szőke Márton helybeli tanyástól, és hazamentem lakásomra. Kb. 9 óra volt, mikor Fekete is lakásomra érkezett. Megérkezése után azonnal jövetele céljára tért. Közölte, hogy nem üzleti ügy miatt jött, hanem politikai kérdést szeretne velem tárgyalni. Kijelentette, hogy tudja, hogy én megbízható egyén vagyok, mert Toronyi úgy tájékoztatta, hogy velem mindenről beszélhet, feltétlenül megbízató vagyok. Kérdeztem tőle, hogy Toronyival hol beszélt, mire azt válaszolta, hogy kint járt nyugat-németországban és ott. Közölte, hogy dr. Toronyi Gyula ugyancsak Nyugat-németországban volt, ott él.

Arról a későbbiek során sem lett tudomásom, hogy Fekete Toronyival milyen kapcsolatot tartott. Nekem közölte azt, hogy ő visszajött Nyugatról azzal a feladattal, hogy Magyarországon szervezéseket folytasson. Az egész ország öt részre van felosztva és a szervezkedések különféle név alatt fognak működni. Az általam létrehozandó szervezkedés Fehérgárda néven hozzam össze éspedig úgy, hogy a parasztságot, főleg azokat a személyeket, akik jobboldali kisgazdapárti funkcionáriusok voltak, vonjam be a mozgalomba. Ismertette azt, hogy a szervezkedés milyen felépítésű legyen. Tőle szereztem tudomást, helyesebben az ő irányítása melett végeztem a továbbiak során a sejtszerű szervezést. Miután látta, hogy elmondását nem vállalom el készséggel, szabadkoztam, azt válaszoltam neki, hogy én szervezéshez nem értek, felhozta, hogy tudomása szerint nekem adósságom van a

szervezkedésen belül pedig jelentős anyagiakhoz juthatok, mert a tagoktól pénzt szedhetek be. Hivatkozott arra is, hogyha anyagi nehézségeink lennének, akár a szervezkedéssel kapcsolatban, akár a magánéletemben, ő is támogat majd anyagiakkal. Ezekután leíratta velem a Fehérgárda mozgalom szervezési szabályzatát. A szöveg nála le volt írva tintával és nekem átadta, hogy azt másoljam le. Magyarázatot adott arra, hogy mi lesz a szervezkedés célja. Kijelentette, meg kell dönteni a jelenlegi rendszert, de ezt amerika fogja elvégezni, nekünk a szervezkedés tagjainak csak támogatni kell „és biztos talajt kell nyújtanunk" az amerikaiak részére.

Fekete elbeszélése után is arra hivatkoztam, hogy nekem nincs kellő ismeretségem. Kijelentette, a területi elosztás nem irányadó, nemcsak Orosháza, hanem szélesebb körben is végezhetem a munkát. Ezekután jegyeztem meg neki, Szemenyei Ádám volt alpolgármestert, mire Fekete kijelentette, hogy az nagyon jó lesz, lehetőleg olyan egyéneket kapcsoljak a mozgalomhoz.

Figyelmeztetett a titoktartás kötelezettségére, kijelentette, hogyha bárkinek el merem árulni úgy akkor súlyos kellemetlenségeim lehetnek, mert az egész szervezkedést, nem ő, hanem hanemegy magasrangú amerikai tiszt irányítja, biztos hallottam már a nyugati ügynökök tevékenységéről, akik kiirtanák minden körülmények között családomat és engem is ha el merném őt árulni.

Azt beszéltük meg, hogy ő 4-5 hetenként hetipiacok alkalmával fog velem találkozni, a találkozás módját majd meg fogja találni. Beszélgetésünk kb. éjfél után 1 óráig tartott.

A fenti idő alatt a megbeszélés során oktatott ki mindarra Fekete, amik a Fehérgárda mozgalommal kapcsolatosan a későbbiek során történtek.

Feketével történt megbeszélésünk értelmében szerveztem be a már említett Szemenyei Ádám volt alpolgármestert. Ezután még öt személyt kapcsoltam a mozgalomhoz a legközelebbi találkozásig szeptember hónap elejéig. (Kovács István, Kovács Bálint, Kocsondi György, Líbor János és D. Szilágyi Sándor.)

A legközelebbi találkozás szeptember hónap elején egy piaci napon jött létre Orosházán a Szentesi utcában. Itt szólított meg egy illető, kiben Fekete Istvánt ismertem fel. Ezen alkalommal közölte másik nevét azt, hogy őt Istvánnak hívják és kérte, hogy én Pista bácsinak szólítsam. Közöltem vele az elért eredményt, amivel nem volt megelégedve és utasított, hogy ezentúl sokkal nagyobb ütemben lássak hozzá a szervezéshez. A beszervezett egyénekkel meg volt elégedve. Felszólított, hogy minden négy hét eltelte után hetipiaci napokon a délelőtti órákban sétáljak ki a piac felé, mert ilyen esetekben fog velem találkozni. Röviden kb. 15 percig beszélgettünk.

Október utolján harmadik esetben találkoztam Fekete Istvánnal. Beszámoltam neki a végzett munkámról, újabb szempontokat nem kaptam, a közölt beszervezett egyénekkel a szervezés ütemével meg volt elégedve.

December hónap elején találkoztam nevezettel újólag. Munkámmal ekkor is meg volt elégedve, de én panaszkodtam neki, hogy a tagok zúgolódnak, nem hisznek a felső kapcsolatban és kérik, hogy ne csak az állandótovábbszervezés legyen a további feladatuk, hanem valami aktív munkát is fejthessenek ki. Közöltem vele azt is, hogy a felső kapcsolatban és sem hiszek teljesen, szeretnék arról meggyőződni. Ekkor kaptam Fekete Istvántól azt az utasítást, hogy válasszak ki a beszervezett egyének közül volt katonatisztet, aki a régi szolgálati szabályzatból tartson felolvasást, azok részére, akik fegyverrel rendelkeznek. Én természetesen beszámoltam arról, hogy a szervezet több tagjának van fegyvere, ami még a felszabadulás alkalmával maradt vissza.

Hogy a külföldi kapcsolatát bizonyítani tudja, felszólított, hogy utazzak fel Budapestre, menjek el az amerikai követség könyvtárába, ott keressem Kálmán György tolmácsot, aki meggyőzhet az ő igazáról, kapcsolatáról.

Én valóban még december hónap utolján felutaztam Budapestre. Célom volt meggyőződni arról, hogy dr. Toronyi valóban nyugaton tartózkodik-e, ugyanakkor, hogy felkeressem Kálmán Györgyöt is. Dr. Toronyi szüleinek már említett címére mentemés megállapítottam, hogy a Fekete

által elmondottak fedik a valóságot. Dr. Toronyi édesanyja elmondása szerint még a tavasz folyamán nyugatra disszidált fia, majd utána ment családja is. Ezután a követség könyvtárába mentem. Itt találkoztam egy magát valóban Kálmán Györgynek nevező tolmáccsal.

Kálmán Györggyel közöltem azt, hogy én a Fehérgárda mozgalom szervezője vagyok orosházai viszonylatban, szeretnék meggyőződni arról, hogy az amerikai követségen tudnak-e erről a mozgalomról.

Természetes Kálmán György bizalmatlanul fogadott és semmit nem árult el abból, hogy tudomásuk lenne a Fehérgárda mozgalomról. Tett olyan megjegyzést nekem, hogy én lehetek rendőrségi besúgó is és hogyan gondolom, hogy ilyen ügyekben ők felvilágosítást adnak. Bevezetett egy szobába, ahol egy kb. 40 éves angolul beszélő asszony tartózkodott. Vele együtt kikérdeztek ismételten és részleteiben a Fehérgárda mozgalomra vonatkozóan, majd kijelentették, hogy nekik erről nincs tudomásuk. Kálmán György a beszélgetés befejeztével felírta nevemet és pontos címemet. Miközben kikísért, távozásom előtt azt mondotta, ha legközelebb Budapesten járok, keressem fel őket, akkorra esetleg fognaktudni mondani valamit. Miután hazamentem lakásomra, feleségemmel közöltem, hogy az általa is ismert dr. Toronyi nyugatra távozott. Ezen beszélgetéskor Kovács István is jelen volt.

Február hónap elején ötödik esetben találkoztam Fekete Istvánnal. A kora reggeli órákban lakásomon keresett fel azzal, hogy ő ellenőr nekem mint nagykereskedőnek főkönyvet kell vezetnem azt szeretné látni. (Erről tudomása van feleségemnek, aki szintén jelen volt Fekete jelenlétekor.) Miután kikísértem felszólított, hogy menjek ki a piactérre mert ott akar velem találkozni.

Találkozásunkkor figyelmeztetett, hogy a szervezők nem fejtettek ki elég jó munkát, mert a Fehérgárda lassan közismertté válik olyan egyének előtt is, akik le fogják leplezni. Figyelmeztetett, hogy a továbbiakban jobban válogassuk meg a felvett tagokat. Én arról nem tettem neki említést, hogy jártam Budapesten. Közöltem vele azt, hogy a tagok egyrésze fegyverrel rendelkezik és kértem utasítást, hogy azokkal mi történjen. Fekete azt mondotta, hogy akinél fegyver van, az nyugodtan előveheti, mondotta, hogy a hibás fegyvereket javítsuk ki, de semmit ne merjünk vele csinálni.

Ebben a hónapban február vége felé ismét Budapestre utaztam Csapó Józseffel együtt. Nevezett egész a követség elé kísért, majd várakozott rám addig, amíg én bent voltam. Megjegyzem mielőtt a követség könyvtárában Kálmán Györgyöt felkerestem volna nyilvános telefonállomásról a könyvtárat megkérdeztem, hogy mehetek-e? Előbb női hang válaszol angolul, majd miután tolmácsot kértem, jelentkezett Kálmán György. Barátságos hangon közölte, hogy most mehetek, mert semmi elfoglaltsága nincs és egyedül vannak, nyugodtan tudunk beszélgetni. (Csapó a telefonálásról tud, mert ekkor jelen volt.)

Miután az épületbe felmentem barátságos hangon beszéltek velem és kikérdeztek a szervezkedésre vonatkozóan. Kb. d. e. ¾ 10-től 12 óra 30 percig voltam fent, miközben részletesen beszámoltam a szervezkedésről az amerikai nő és Kálmán előtt, majd a Kálmán szobájába mentem, ahol továbbra is ezzel a kérdéssel foglalkoztunk. Kálmán elmondotta, hogy ezt a szervezkedést egy magasrangú amerikai tiszt, valami tábornok irányítja és bízzak meg a kapcsolatomban, ne kételkedjek abban amit mond. Kioktatott arra vonatkozóan, hogy mit mondjak, ha esetleg valaki lefigyel és észrevette azt, hogy én a követségen jártam. Előbb az én véleményem kérte, kérdezte, mit fogok én mondani, ha felelősségre vonnak. Kijelentettem, hogy azt mondom, majd hogy könyvet akartam megkapni, de ő azt a felvilágosítást adta, hogy inkább beszéljek arról, miszerint érdeklődtem eltűnt rokonom iránt, aki nyugatontartózkodott. Figyelmeztetett, hogy nehogy őket eláruljam, mert neki is idős szüleit kell eltartani és főnöknőjének is családja van. Kérte, végezzek továbbra is aktív szervezői munkát, mert annak meg lesz az eredménye. Még azt is kérte, hogyha netalán lebukok és a rendőrségen vallatnak, mondjam azt, hogy most akartam felvenni a kapcsolatot az amerikai követséggel, de nem sikerült.

Fenti beszélgetés után meggyőződtem arról, hogy Fekete István valóban igazat mondott. Április hónapban újabb találkozónk volt vele. Ez a találkozó Hódmezővásárhelyen a népkerti

állomáson történt. Ez a találkozó azért jött létre, mert egy előttem ismeretlen egyént keresett. Volt nála egy Fehérgárda pecséttel ellátott fehérszínű papír, amivel igazolta magát és felszólított, hogy menjek el az említett állomásra, ahol Fekete fog várni. A találkozóra motorkerékpárrall mentem el. Ezen a találkozáson beszámoltam a végzett szervezésről, de a találkozás lényege az volt, hogy nem tudott Orosházára jönni a kapcsolatot pedig fenn akarta tartani, közölte, hogy neki egyéb helyre kell menni, hogy hova azt nem mondta. Beszéltem Feketének arról, hogy motorkerékpárt szeretnék venni a szervezkedésből befolyt pénzösszegen. Nevezett már az előbbiek során hívta fel figyelmemet arra, hogy a befolyt pénzzel számoljak el neki, bár vehetek azt ami kell.

A kapcsolat után néhány nap múlva vettem a 250-es Puch gyártmányú motorkerékpárt.

Június hónapban még egy találkozásunk volt Fekete Istvánnal. Ez a találkozás a Huba utca végén történt meg. Kértem tőle feladatot, mire ő említette, hogy a szervezők útján vitesem köztudatba a mezőgazdasági munkák szabotálásának fontosságát. Közöltem vele, hogy a szervezet tagjai között nagy az elégedetlenség, aktívan szeretnének cselekedni és veszélyesek, mert mint mondja, többnél fegyver is van. Fekete azt a tanácsot adta, hogy valamilyen ürüggyel azoktól akik veszélyessé váltak, szedjem be a fegyvert. Beszámoltam nevezettnek Kovács Istvánnal való ellentétemről.

Ezután, mielőtt elváltunk, úgy nyilatkozott Fekete, hogy hamarosan kell találkoznunk, mert fontos utasításokat fog adni.

A próbariadó, amit megszerveztem azért történt, mert ezen keresztül próbáltam a fegyvereket összegyűjteni..

A továbbiak során Fekete Istvánnal találkozásom nem volt. A pontos időre nem emlékszem de egyik találkozásunk után Orosházán azt a kijelentést tette, hogy neki nagyon sietnie kell, mert még van elintéznivalója, egy régi ismerősével kapcsolatban, akit én is bizonyára ismerek. Egy Soós nevű orosházai bornagykereskedő.

Fekete Istvántól értesültem arról, hogy Fehérgárda mozgalom név alatt működik illegális szervezkedés a Dunántúlon is. Kovács Istvánnal azért utaztam néhány esetben a Dunántúlra, mert erről a kérdésről meg akartam győződni. Az általam szervezett fehérgárdisták között azért terjedt el annak híre, hogy a Bakonyban nagyobb egység van megalakulva Fehérgárdistákból, mert ezt is én közöltem velük, miután Fekete István ezt nekem említette. Fekete István közölte velem azt is, hogy szervezkedésünknek sok rendőr de ÁVH-s is tagja.

Egyik esetben én kérdeztem Fekete Istvántól, hogy ő hol tartózkodik, mire ő azt válaszolta, hogy Szegeden van egy rokona, ott szokott lenni. Közölte, hogy általában keveset van otthon, állandóan utazni kénytelen. Vele kapcsolatban egyebet elmondani nem tudok, de amit ezideig elmondottam azt megfelel a valóságnak, az eddigiek során csak félelemből hallgattam el.

Utólag kívánom megjegyezni, hogy Fekete olyan kijelentést is tett nekem, melyszerint ha fontos az ország teületét elhagyni az szóljon neki, helyesebben szóljak én, mert ő azt átjuttattja a nyugati határon. Kérdeztem, hogy hol lehet átmenni, úgy emlékszem a Fertő tavat említette meg.

Fekete István személyleírása:

Kb. 170 cm. Magas, vállas, magasságához képest is zömöknek mondható, 45-50 év közötti idejű, gesztenyebarna hajú, halántékán őszes, sima borotvált, pirosarcú, arca meglehetősen széles. Bajusza nincs, sűrű szemöldöke van, szúrós tekintetű. Különösebb ismertetőjele nincs, vastag párnás kezű, feltűnően rövid ujjai vannak. Többnyire szürke ruhát viselt, hajdonfővel járt, kigombolt ingnyakkal.

Aláírások:

H. Tóth Imre
áv. hdgy.

Blahó János
Gyanúsított

— – —

Név: Csapó József az Á.V.H. Szegedi Osztálya 1950. szeptember 10. napján vette őrizetbe Fehérgárda Mozgalom illegális szervezkedéssel kapcsolatban

Tárgy: Csapó József vallomása.[41]

F e l j e gy z é s
Szeged, 1950. szept. 10.

Csapó József, szül. Derekegyházán, 1920. április 17-én, apám Csapó Mihály, anyám Kocsis Mária, nős vagyok, Groszmuk Magdolnával, egy gyermekem van, foglalkozásom gyári munkás, lakásom Kiskirályság 160. sz.

Parasztcsaládból származom, apámnak 3 hold földje volt. Négy elemi iskolát végeztem, utána mint béres dolgoztam. 1941-ben katonai szolgálatra vonultam be Szabadkára, majd onnan 1943-ban a makói csendőriskolára kerültem. A csendőriskolát elvégeztem, rendfokozatom próbacsendőr volt. A csendőriskols elvégzése után 9/2 zlj-ban tizedesi rendfokozatban a frontra kerültem. Alakulatommal nyugatra távoztam. Oberstandban angol fogságba estem. Fofságból 1945. év végén tértrm vissza Kiskirályságra.

Hazatérésem után cementcserepeket készítettem, melyhez apámnak volt iparigazolványa. A kiskirálysági Kendergyárba ez év tavaszán kerültem, ahol mint munkás dolgoztam.

A múltban politikai pártnak tagja nem voltam, felszabadulás után sem lettem politikai párt tagja. Tagja vagyok a Défosznak.

Tudták rólam azt, hogy a múltban a csendőrségnél tekjesítettem szolgálatot és így barátaim ismerték politikai beállítottságomat. Tudta etz rólam Tamási István kiskirálysági fuvaros is, aki többízben meglátogatott engem, s akivel a mai rendszert bíráló politikai beszélgetést folytattunk. Nevezett múlt év decemberében többízben felkeresett azzal, hogy ismerve politikai beállítottságomat szeretne engem bekapcsolni egy szervezkedésbe. Mint mondotta, ha én ezt vállalom, akkor ha megváltozik a helyzet, visszamahatek a csendőrséghez, újból fogok fizetést kapni és nem kell dolgoznom. Említette, hogy ebbe az ügybe majd fel fog engem keresni Kovács István szeszfőzdés, Hódmezővásárhely Tanya 1111. sz. a. lakos, aki a szervezkedésről bővebb felvilágosítást fog adni.

Ez év januárjában lakásomon felkeresett Kovács István, akit akkor már ismertem onnan, hogy tudomásom volt arról, hogy pálinkát főz. Kovács Istvánnal való találkozásom után politikai kérdesekről beszélgettünk, majd megkérdezte tőlem, hogy hallottam-e arról, hogy egy szervezkedés folyik. Én igennel feleltem és mondottam, hogy Tamási beszélt már nekem erről. Kovács ekkor elmondotta, hogy Fehérgárdita elnevezéssel működik ez a szervezkedés, melynek célja

[41] ÁBLT V - 2562 6-9

Magyarországon a polgári demokrácia felállítása, a kuláksá elvitelének megakadályozása, a sajtó és vallásszabadság megvédése és rendszerváltozás esetén a hatalom fegyverrel való átvétele. Én ekkor megkérdeztem, hogy a szervezkedésben mi lenne az én feladatom. Azt az utasítást kaptam, hogy ott, ahol dolgozom a szervezkedés részére tagokat kell gyűjtenem, továbbá meg kell figyelnem a munkásság hangulatát. Én mivel Kovács által elmondottakkal egyetértettem a szervezkedésben való részvételt vállaltam.

Kováccsal való fenti beszélgetésem után kb. két hétre Orosházán jártam, ahol az utcán újból összetalálkoztam vele. Ekkor Kovács kérdezte tőlem, hogy ismerem-e a „főnököt" Blahó Jánost. Majd mondotta, hogy ő most hozzá megy, figyeljem meg őt és majd be fog mutatni Blahónak. Én ezt megtettem és így lefigyelésem után Blahót megismertem. Blahóval még azon a napon délután személyesen találkoztam. Találkozásunkkor Blahó már tájékoztatva volt kilétemről azt kérdezte tőlem, hogy mi a helyzet Kiskirályságon, milyen a hangulat és utasított, hogy Kovács által kapott feladatot hajtsam végre, amire ígéretet tettem.

Kováccsal rendszeresen találkoztam, találkozásunk időpontja általában kéthetenként volt.Ilyen találkozások alkalmával Kovács utasításokat adott a szervezésre én pedig az általam tapasztaltakat mondottam el neki. Kováccsal való találkozásaink közben Blahó is meglátogatott lakásomon. Ez a látogatás kb. ez év áprilisában volt. Ekkor Blahó azt mondotta nekem, hogy én a személyi kísérője leszek, melyet vállaltam és utasított, hogy vele Budapestre fogok utazni. Találkozásunk után való nap, Blahóval, mint személyi kísérője Budapestre utaztam. Budapesten Blahó egy telefonfülkébe ment be, azzal, hogy onnan az amerikai követségre fog telefonálni. Én őt az utcán vártam meg. A telefonfülkében kb. 2 percig tartózkodott. Kijövetele után azt mondotta, hogy ő most a követségre megy fel, ahol várják, én intézzem el ha van dolgom Pesten. Ezután délután negyed kettőkor találkoztam újból vele, a Beocsonyi Cementlerakat irodáinál. Az utcának a nevét megmondani nem tudom. Elmondotta nekem, hogy a követségen járt, de kérdésemre, hogy mit végzett, azt felelte, hogy az nem rám tartozik. Budapestre az útiköltségemet Blahó fizette.

Mivel én Blahó személyi kísérője voltam, így fegyverem is volt. A fegyvert, mely egy régi mintájú 37-es szolgálati pisztoly volt Kovács Istvántól kaptam. A pisztolyhoz emlékezetem szerint hat töltény volt.

Mint személyi kísérő Blahót egy ízben elkísértem Endrőd községben, - ez kb. ez év júniusában volt. Azt a személyt, akit Endrődön felkeresett névszerint nem ismerem, tudom, hogy ott a községházán, mint esküdt dolgozott. Állítólag Blahónak rokona is volt. Elkísértem Blahót többízben Szentetornyára, amikoris ott egy Líbor nevezettőszemélyt keresett fel, aki a szervezkedésben, mint szervező fejtett ki tevékenységet.

Blahótól megbízást kaptam ez év áprilisában, hogy Tamási Istvánnal együtt menjek el a Dunántúlra, feladat az volt, hogy ott a Fehérgárdista szervezkedéssel kapcsolatban folytassunk felderítést és figyeljük meg az emberek hangulatát. Blahó utasításait teljesítettem, Tamásival együtt Dunántúlra mentünk vonaton. A költségeinket a szervezkedés által összegyűjtött pénzből fedezték, én 100.-forintot kaptam. Első útunk Balatonalmádi volt, ahol dr. Molnár Gyulát kerestük fel, kinek földje Kiskirályságon van, és bérlője Tamási volt. Molnárral a szervezkedésről Tamási tárgyalt. Balatonalmádiból Balatonudvariba mentünk, ahol egy kovácsmestert kerestünk meg, Tamási a Kovácsmestert Árpád bácsinak hívta, vezetéknevét nem tudom. A szervezkedésről itt is Tamási tárgyalt. Tudomásom szerint Tamásinak a szervezkedésben szervezői feladata volt, kapcsolatot állandóan Blahóval tartotta. Fenti útunk után Dunántúlról hazatértünk. Ekkor Kovács és Blahó már nem tartózkodtak lakásukon, utánunk jöttek motorkerékpáron Dunántúlra, ugyanazon helyekre, ahol mi jártunk. A dunántúli utamról Kováccsal beszéltem, azok visszaérkezése után, - elmondottam, hogy a szervezettel kapcsolatban Tamási tárgyalt, őtőle meg fogjuk kapni a tovbbi felvilágosítást.

Mint Blahó személyi kísérője akkor, amikor szükség volt rám tőle kaptam értesítést. Az üzenetet Tamási adta át részemre aki mindig értesített, hogy mikor kell bemennem Orosházára. Én a meghatározott napon, legtöbbször szombaton, vagy vasárnap találkoztam Blahóval, amikor megadta az útirányt, hogy hova megyünk. Vele főleg Oeosháza környékére és magában a városban jártam. A

találkozásunk soha nem lakásán hanem Orosházán a posta előtt, vagy pedig Siller kocsma előtt jött létre. Blahónak tudomásom szerint a Posta u. 1. sz. a. egy idősebb embernél is volt lakása, mely külön a részére volt fenntartva. Rajtam kívül mint személyi kísérő Blahót kísérte Szilágyi nevű orosházi lakos is.

A szervezkedésben résztvevő tagok részére katonai kiképzés is volt tartva, ennek vezetője Kiss Ferenc orosházi lakos volt. Én mint személyi kísérő egy ízben résztvettem egy ilyen kiképzésen. Ott térképolvasás, és a volt horthista katonai szolgálati szabályzat ismertetése volt az anyag. Emlékezetem szerint ezen a kiképzésen résztvett ifj. Méray Kálmán hmvhelyi tanyai lakos, Kovács István szervező, és még előttem ismeretlen személyek.

Emlékezetem szerint ez év május végén a szervezkedésben résztvevő tagságot Blahó riadóztatta, azzal, hogy Orosházára az Államvédelmi Hatóság emberei érkeztek Budapestről és céljuk az, hogy a Fehérgárdista szervezkedést felszámolják. Nekem is üzentek, hogy azonnal menjek el Kovács Bálint tanyájára, ahol a szervezkedés tagjai összejönnek, s fegyyvereket is visznek magukkal. Én ezen a riadóztatás alkalmával nem tartózkodtam lakásomon, így nem tudtam elmenni Kovács Bálintékhoz. Később tudtam meg fentieket Kovács Istvántól, hogy ott micélból jöttek össze, ekkor tudtam meg azt is, hogy Kovács Bálintéknál kb. 15 személy jelent meg, s Blahó is jelen volt. Nekem az üzenetet – hogy menjek Kovács Bálintékhoz – feleségem adta át, akihez egy kerékpáros futárt küldtek. A futár nevét nem tudom, mivel feleségem nem ismerte. Kovács István mondotta el nekem, hogy az összejött személyeknek a célja az volt, hogy az Államvédelmi Hatóság embereivel fegyveresen szembeszálljanak.

A szervezkedésben résztvevő vezetők közül Blahón és Kovácson kívül névszerint ismertem Szántó Lajost, ki szervező volt, Líbort, ki szintén szervező volt, Méray Kálmánt, ki csoportvezető volt. Blahó felsőbb kapcsolatát nem ismertem, bár Blahót többízben elkísértem útjaira, de ilyenkor olyan személlyel, az előbb felsoroltakon kívül nem találkozott, aki neki utasításokat adott volna.

Tudok arról, hogy Blahó sűrűn felutazott Budapestre, ahol az ő elmondása szerint felsőbb kapcsolatával találkozott de kapcsolatának a nevét soha nem mondotta meg, én mikor Budapestre kísértem, azt nem is láttam. Ő mindig azt mondotta, hogy az amerikai követségre jár fel.

Tudomásom szerint a szervezkedés tagjai közül több személynek fegyver is van birtokában. Így tudtam arról, hogy Blahó fegyverrel rendelkezett. Az ő fegyverét láttam is. Fegyvere volt továbbá Tamási Istvánnak, Szántó Lajosnak, véleményem szerint Kovács István is rendelkezett fegyverrel mivel mikor nekem átadta pisztolyomat akkor nála még volt több fegyver is. Tudok arról, hogy a szervezkedés tagjainak volt fegyvere, ezt Blahótól is hallottam, de hogy névszerint kinek, azt nem tudom.

Aláírás:
M. Szabó István Csapó József
Á.v. fhdgy.

——— — ———

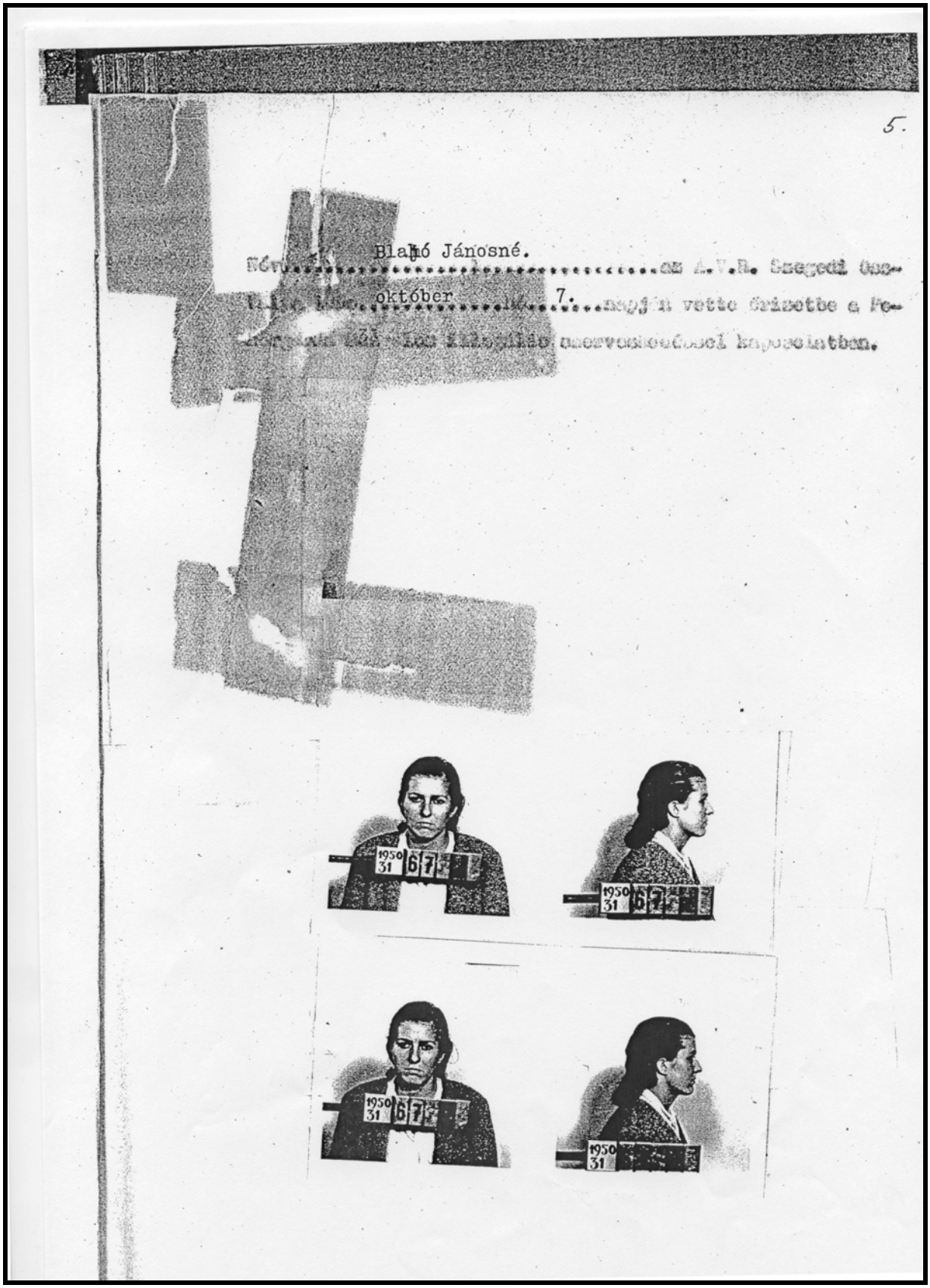

Blahó Jánosné őrizetbe vétele és börtönfotó

Tárgy: Blahó Jánosné.[42]

F e l j e gy z é s
Budapest, 1950. szeptember 27.

Mondja el részletesen a szervezkedés keletkezését?

1949 augusztusában mint említettem igen nehéz anyagi körülmények között éltünk. Férjem Kovács Bálintnál dolgozott baráti alapon, munkájáért rendszeres fizetést nem kapott. Én előzőleg is kértrem őt arra, állandóan, hogy olyan munkát keressen, amelyből rendszeres fizetést kap és meg tudunk belőle élni. Férjem mindig azt mondotta nekem ne törjem a fejem, hogy miből fogunk megélni, majd ő gondoskodik rólam. Egyik este munka után hazajött és lefekvés után az ágyban újra elmesélte nekem azt a szervezkedést, illetve mozgalmat, melynek tagjai volt Csehszlovákiában annak idején. Mondotta azt, hogy sokat gondolkozott azon, hogyan lehetne megindítani itt is egy olyan szervezkedést, melynek tagjai jómódú személyekből állana és ezek pénzzel és más anyagiakkal támogatnák ezt a szervezkedést, úgy mint annak idején Csehszlovákiai szervezkedést támogatták annak tagjai. Kifejtette, hogy ez lenne a leghelyesebb, mert megszűnnének anyagi gondjaink és nekem akár tetszik, akár nem meg fogja próbálni egy ilyen szervezkedés megindítását. Én azt válaszoltam férjemnek jobb szeretném, ha valami állást tudna magának szerezni, mert akkor nyugodtan élhetnénk, nem kellene rettegnünk a rendőrségtől. Férjem azt mondotta, már megpróbált mindent, de amint látom nem tud elhelyezkedni, mert nem kapta meg az MDP. tagsági könyvet. Ettől az időtől kezdve férjem ritkán járt haza és amikor kérdőre vontam, hogy hol tartózkodik, miért nem jár haza azt válaszolta, hogy azt a szervezkedést amiről nekem beszélt egy este elindította.

Ez alkalommal amikor azt mondotta, hogy elindította a a szervezkedést, felhívta figyelmemet a szigorú titoktartásra. Azt mondotta nekem, hogy már vannak is személyek akiknek úgy állította be ezt a szervezkedést, hogy rajta keresztül felső kapcsolatok irányítják. Azok tehát nem is sejtik, hogy ő találta ki és nekem kötelességem és érdekemerről hallgatni, mert létlehetőségünk függ tőle. Kihangsúlyozta, ha elmondom valakinek is, hogy őtalálta ki, azonnal visszaállnak az emberek, nem fogják támogatni a szervezkedést és továbbra is nehéz anyagi körülmények között élhetnénk. Figyelmeztetett arra is, ha elmerem mondani esetleges leleplezés esetén engem is ki fognak végezni vele együtt. Lefekvés előtt megfenyegetett, ha sejtetni merem az emberekkel, vagy valakivel, hogy ő találta ki, saját kezűleg fog kivégezni. Én megígértem, hogy semmi körülmények között senkinek nem fogom elmondani, mert úgy láttam, hogy valóban jobb anyagi körülmények közzé kerülünk, ha ilyen formában pénzhez jutunk, megígértem azért is, mert nagyon szigorú embernek ismerem férjemet és féltem, hogy valóban betartja szavát.

Tudomása szerint kinek mondotta legelőször férje, hogy egy szervezkedés alakításán dolgozik?

Férjem azt mondotta nekem, hogy Kocsondi György jómódú gazdálkodó, Kovács Bálint barátjának, Kovács István szeszfőzdésnek mondotta el, hogy egy szervezkedés alakításával van megbízva. A szervezkedésnek nevezett személyek lettek először tagjai. Mondotta azt is, hogy nevezett személyeknek úgy állította be, hogy őt egy illegális Központ bízta meg ennek a szervezkedésnek az alakításával Orosháza környékén. Kifejtette előttük, hogy a Központ címét, valamint felső kapcsolatának a nevét nem árulhatja el. Úgy állította be nekik, hogy az ország különböző részein már vannak szervezkedések csak ezen a környéken nem volt idáig. Nevezett személyeknek azt a feladatot adta, hogy egy szervezkedés számára megbízható, lehetőleg jómódú személyeket mutassanak be neki. Amikor ezt elmondotta férjem ismételten felhívta a figyelmemet, a szigorú titoktartásra. Említette, hogy nevezett személyek többször el fognak jönni lakásunkra és nagyon vigyázzak arra, ne is sejtsék meg, hogy ő találta ki a szervezkedést és nincs felső kapcsolat, illetve Központ.

Mikor kaptak a szervezkedés tagjaitól legelőször pénzösszeget és mennyit?

[42] ÁBLT V - 2558 14-17.

Amikor arról beszélt a férjem, hogy elindította a szervezkedést, mondotta azt is, hogy egy bélyegzőt kellene csinálni, melynek használata a szervezkedés tagjai előtt komoly súlyt adna a szervezkedésnek. Azt mondotta, hogy mostmár megindul a pénzgyűjtés és egy bélyegzővel ellátott ellen-nyugtát kell adni azoknak a tagoknak, akik pénzt fognak adni. Szükség van egy bélyegzőre azért is, mert fogadalmi íveket fog készíteni, melyet szintén bélyegzővel kell ellátni és így az a színezet lesz a szervezkedés tagjai előtt, hogy valóban van felső kapcsolata

illetve valóban központilag van irányítva a szervezkedés.

Nem tudok határozott választ adni arra, ki és mikor adta az első pénzösszeget a szervezkedés számára, mert nem nekem, hanem férjemnek adták. Lakásunkra csak később a bélyegző elkészítése után Szántó Lajos hozott kisebb-nagyobb pénzösszegeket, mely összegekről én adtam ellennyugtát bélyegzővel ellátva.

Mondja el részletesen mikor készítette el férje a tervezett bélyegzőt?

Úgy emlékszem 1949. szeptember közepén egy alkalommal előkereste azt a bélyegzőt, melyet nagykereskedő korában használt, zsebkésével lefeszítette az alsó részét és helyette cérnaorsót helyezett vissza, melyre előzőleg egy csonka Magyarországot ábrázoló képet faragott kereszttel felette. Igen sok munkát igényelt a bélyegzőnek az elkészítése.
Amikor elkészült a bélyegző férjem kihangsúlyozta előttem, hogyha elmerem árulni, a szervezkedés tagjainak, hogy a bélyegzőt ő készítette, valamint azt, hogy nálunk van a bélyegző, sajátkezűleg fog kivégezni. Azt mondotta, hogy a szervezkedés tagjai úgy tudják, hogy a bélyegző a központ tulajdonában van és a pénzösszegekről szóló ellennyugtát szintén a Központtól kapják lepecsételve, melyre csupán a felvett összeget kell rávezetni.

A bélyegzőt megmutatta-e valakinek, vagy beszélt-e valakinek létezéséről?

A férjem által készített bélyegzőt a lakásunkon eldugva tartottuk és annak létezéséről én senkinek nem beszéltem. Közösen használtuk férjemmel és használat után mindig visszatettük más-más eldugott helyre. 1950. július 15-e óta férjemet nem láttam, egy levelet kaptam tőle Bécsből. A levél érkezése után a bélyegzőt felvittem a padlásra és a cserepek alá dugtam el. A bélyegzőt tehát senkinek meg nem mutattam és nem is beszéltem róla.

Tudomása szerint a szervezkedés tagjai mit tudtak férje felső kapcsolatáról?

Férjem amikor a szervezkedés tagjaival beszélt mindig megemlítette a Központot. Ha kérdeztek tőle az emberek valamit mindig azt válaszolta, hogy egyedül nem dönthet, ki kell kérnie a Központ véleményét. Több ízben előfordult, hogy tőlem megkérdezte a szervezkedés tagjai előtt, hogy a Központ nem-e küldött valamit számára. Mikor egyedül maradtunk, azt mondta nekem férjem, hogy azért van erre szükség, hogy a szervezkedés tagjai higyjék azt, hogy felső kapcsolattal rendelkezik. Én úgy láttam, hogy a szervezkedés tagjai elhitték hogy férjem felső kapcsolattal rendelkezik, csupán az amerikai követségre küldött levél után alakult egy klikk akik azt hangoztatták, hogy nincs felső kapcsolat.

Legjobban az bizonyítja azt, hogy a szervezkedés tagjai elhitték felső kapcsolatát férjemnek, hogy többízben tőlem érdeklődtek. Előfordult, hogy valami ismerősünk felkeresett és annak távozása után Kovács Bálint, Kovács István, és Kiss Ferenc mindig megkérdezték tőlem, hogy áruljam el nekik, ez volt-e a Központi kiküldött. Mint említettem az emberek abban a tudatban voltak, az amerikai követségnek küldött levél elküldéséig, hogy van felső kapcsolat.

Mikor, miért és mit írtak az amerikai követségnek?

Úgy emlékszem az elmúlt télen a szervezkedés tagjai közül sokan lázongtak a tétlenség miatt. Szemrehányást tettek férjemnek, hogy mindig ígéri, hogy akcióba fognak lépni és erre mégsem került sor. Mondották neki azt, hogy mostmár sokan vannak, fegyverekkel is rendelkeznek és nem tudják elképzelni, a Központ miért tartja őket vissza férjemen keresztül, valamilyen akció megindításától. Olyan hangok is hallatszottak, hogy nem hiszik el, hogy létezik Központ, csupán férjem irányítja az egész szervezkedést. Mivel a zúgolódók száma egyre több lett, férjem ezért elhatározta, hogy egy

levelet ír az amerikai követségnek, melynek látára a tagok meg fognak nyugodni. Úgyemlékszem ezév februárjában a férjem fogalmazott egy levelet, melyet velem íratott meg és az amerikai követségnek címeztette. A levél kérést tartalmazott, melyben segítséget kért férjem egy általa megindított szervezkedés számára anyagi és erkölcsi támogatást illetően. Hogy az emberek megnyugodjanak férjem Kiss Ferencet és Kovács Istvánt jelölte a levél továbbítására. Férjem felhívta figyelmüket, hogy a levelet fel ne bontsák és átadás után várjanak hátha kapnak rá választ.
Kiss Ferenc és Kovács István visszatérésük után azt mondották, hogy levelet nem tudták átadni a követségnek, mert razzia volt a követség környékén és jobbnak látták megsemmisíteni a levelet. Ettől az időtől kezdve azonban a szervezkedés tagjai közül klikk alakult, akik azt híresztelték, hogy férjem nem rendelkezik felső kapcsolattal, becsapta őket és felelősségre kell vonni ezért férjemet.
Férjem Szilágyi Sándor tagon keresztül tudomást szerzett az ellene készülő cselekményről és felelősségre vonta külöcsoport tagjait. Legelőször Kovács Bálintot vonta felelősségre, kinek szemrehányást tett, bizalmatlanságáért. Úgy emlékszem következő vasárnap összehívta a különcsoport tagjait, megfenyegette őket, hogy ha mégegyszer előfordul hasonló eset, lelövi őket és láttam pisztolyát is rájuk fogta. Figyelmeztette őket fogadalmukra, valamint arra, hogy jelenteni fogja ezt a központnak, ahonnan ki fognak jönni és kivizsgálják az ügyet. Kovács Istvánt és Görbics Bélát kitiltotta a szervezkedésből. A többi ígéretet tett arra, hogy hűségesek lesznek és nem fordul elő többet hasonló eset.

Tudomása szerint Kovács Bálintnak mi volt a szerepe a szervezkedésben?

Kovács Bálintot férjem az elsők között szervezte be a szervezkedésbe és úgytudom és feladata a szervezkedés iratainak őrzése volt. Férjem kihangsúlyozta neki, hogy az életével felel az iratok sértetlenségéért. Kovács Bálint szintén abban a tudatban volt, hogy férjem valóban felső kapcsolattal rendelkezik egészen az amerikai követségnek küldött levélig. Ekkor ő is résztvett a klikben és csak férjem szigorú fellépése után lett ismét hűséges embere férjemnek.

Aláírás: Blahó Jánosné

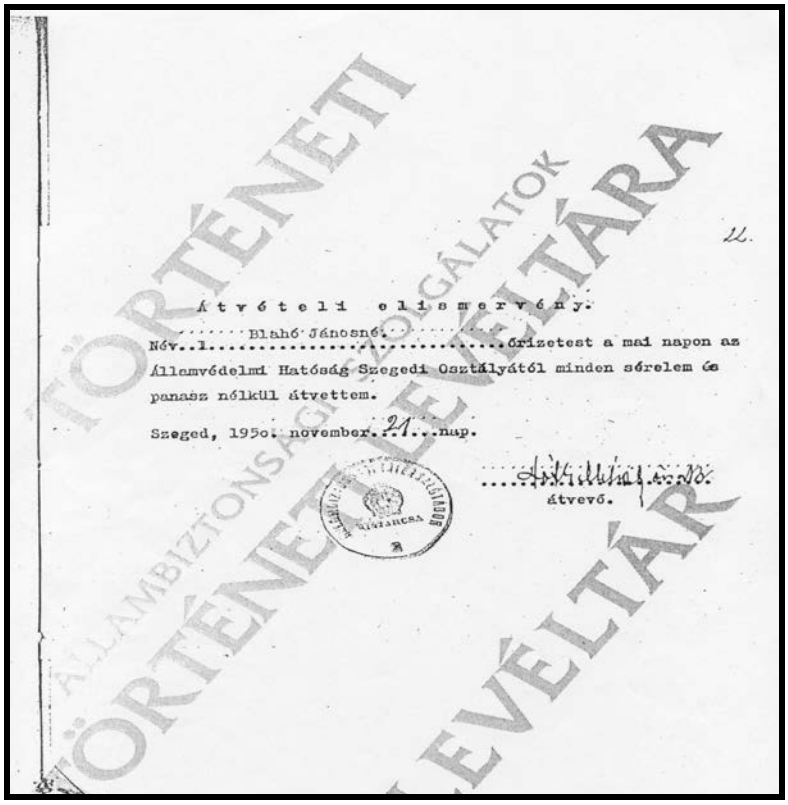

Átvételi elismervény.

Blahó Jánosné

Név...l.....őrizetest a mai napon az Államvédelmi Hatóság Szegedi Osztályától minden sérelem és panasz nélkül átvettem.

Szeged, 195o. november 21...nap.

átvevő.

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Blahó Jánosné – átvételi elismervény

Tárgy: Kocsondi György kihallgatása.[43]

K o c s o n d i G y ö r g y született Orosházán, 1906. március hó 24.-én, apja: +K. József, anyja: Hajdú Etelka, közös háztartásban él Bors Piroskával, 3 általa eltartott gyermeke van (6-13-15 évesek), szüleinek 66 hold földje volt, jelenleg 13 holdon gazdálkodik. Iskolai végzettsége 3 polgári, katona volt, lakása: Szentetornya i. ker. 435. sz.

Kulák családból származom, szüleimnek 66 kat. hold földjük volt. Iskolai végzettségem: 3 polgári, melynek elvégzése után apám gazdaságában dolgoztam addig, míg meg nem nősültem 1935-ben. Ekkor léptem be az FKP. orosházi szervezetébe, melynek a felszabadulás után is tagja maradtam 1947-ig. Ekkor kiléptem a Pártból, mivel annak a baloldal felé orientálódott politikája nem egyezett az én nézetemmel.

1949. év június havában Muzsik László, Szentetornyai lakostól szerzett tudomást Blahó János orosházi lakos arról, hogy tanyámon rádió van, melyen gyakran hallgatom az amerikai rádió magyarnyelvű adásait. Muzsikon keresztül megismerte Blahó rendszerellenes politikai beállítottságomat, majd 1949. év július elején felkeresett tanyámon és rövid beszélgetés után megkért, hogy hallgassuk meg az amerika hangját. Én kérésének eleget tettem, s miután azt meghallgattuk az akkori politikai helyzetet kiértékelve, Blahó közölte velem, hogy van egy Fehérgárda néven működő ellenforradalmi szervezkedés, melynek célja a jelenlegi állam és társadalmi rend fegyveres erővel való megdöntése, valamint a hatalom átvétele.

Miután látta Blahó, hogy az általa elmondottakkal egyet értek, felszólított arra, hogy lépjek be én is az ellenállási szervezkedésbe és számunkra feltétlenül megbízható jobboldali beállítottságú személyekből igyekezzek minél több tagot megnyerni a mozgalom számára.
Ekkor közölte Blahó azt is, hogy a mozgalom kiadásainak fedezésére pénzre van szüksége és kérte, hogy úgy én, mint az általam beszervezésre kerülő személyek igyekezzenek minél többel támogatni a mozgalmat. Én ekkot kijelentettem Blahónak, hogy pénzel nem tudom a mozgalmat támogatni, azonban célkitűzéseik megvalósítása érdekében fizikailag teljes egészében felajánlom szolgálatom. Kiegészítésül közöltem Blahóval, hogy rendelkezésére bocsájtom a mozgalomnak a tanyámat, ahol a rádiót bármikor meghallgathatják és az oda érkező személyeknek vacsorát is biztosítok.

Ettől az időtől kezdve Blahó több esetben járt nálam meghallgatni Amerika hangját, amit utána minden esetben a magunk szemszögéből kiértékeltünk. …
Ezt a megbeszélésünket követően néhány nap múlva valóban megjelentek lakásomon Blahó János, Szendi Horváth József, Szilágyi Sándor, Kunos Ferenc, Tamási István, Líbor János és emlékezetem szerint Kovács István. …
Blahó János a jelenlévőknek megtartott beszédében többek között kijelentette, hogy mivel a jelenlévők egyik tagja sem ért egyet a jelenlegi rendszerrel, szüksége van a szervezkedésnek ilyen becsületes, jóakaratú magyar emberekre, akik ha kell, mindenüket feláldozzák a bolsevizmus továbbterjedése, illetve letörése elleni harcra.

Célunk – mondotta Blahó, - megváltoztatni a bolsevizmustól megfertőzött jelenlegi társadalmi rendszert. A jelenlévők érdeklődésére közölte Blahó, hogy ha a hatalom átvételére kerül a sor, a mi megmozdulásunkról azonnal tudomást fognak szerezni az amerikaiak és nyomban segítségünkre jönnek. Egyébként pedig nem kell, hogy különösebb gondjaink legyenek ezirányban, mert a hatalom szempontjából legfontosabb helyeken, így a fegyveres testületeknél is, a tisztikarba megfelelően be vagyunk épülve és könnyen fog menni annak a kevés – kommunistának az útból való eltávolítása, akik következetesen hívei a bolsevizmusnak.
Végezetül ezen a megbeszélésen közölte Blahó a jelenlévőkkel, hogy a mozgalom költségeinek fedezésére mindenki igyekezzen ő maga is, de az általuk által beszervezett személyektől minél több pénzt gyűjteni.

[43] ÁBLT V – 2573 10-13.

Beszervezésem után Blahó utasításának eleget téve ismerőseim köréből 3 személyt szerveztem be, kikről tudtam, hogy a népidemokréciának az ellenségei, illetve a múltrendszer hívei. Ezek voltak egymás után kisebb időmegszakításokkal, Líbor János, Szilágyi Sándor, Görbics Béla orvostanhallgató, akikkel ismertettem a Fehérgárda ellenforradalmi szervezkedést és annak célkitűzéseit, egyben utasítottam őket, hogy barátaik körében feltétlenül megbízható jobboldali beállítottságú személyekből igyekezzenek minél több tagot beszervezni a Fehérgárdába és az anyagi kiadások fedezésére minél több pénzt gyűjteni. …

1949. decembver 18. vagy 19.-én megjelent lakásomon Blahó János, aki magával hozott egy „Mauzer" gyártmányú, német katonai puskát kb. 6 drb. lőszerrel, azzal hogy azt egy ideig rejtsem el és ne beszéljek róla senkinek, amikor szüksége lesz rá, majd érte fog menni. Az odahozott katonai puskát egy kéve szárízíkbe belekötöttem és, mint tüzelőanyagot a többi közé állítottam be. A puska csak addig volt a lakásomon, amíg mezőgazdasági szabotázs miatt 3 havi börtönbüntetésem letöltésére be kellett mennem a Gyulai Törvényszékre, ugyanis büntetésem megkezdése előtti napon figyelmeztettem Blahót, hogy be kell mennem a büntetésem letöltését megkezdeni és vigye el onnan a fegyvert. …

Büntetésem kitöltése után, mikor hazamentem attól kezdve is rendszeresen járt hozzám Blahó János, amikor magával hozta több esetben Kovács Istvánt, vagy Csapó Józsefet. Ilyenkor is mindig meghallgattuk az amerika hangja magyar nyelvű adásait, s úgy mint azelőtt azt ki is politizáltuk. Utolsó alkalommal július hó vége felé volt nálam egyedül Blahó János és közölte velem, hogyha esetleg huzamosabb ideig nem találkoznánk ne legyünk megijedve, az is lehet, hogy külföldre megy, azonban lehet, hogy az ország belsejében fog huzamosabb ideig távol lenni, de lesz helyettese, aki tovább fogja vinni a mozgalom ügyeit.

Ezt megelőzően f. év májusában egy alkalommal megjelent lakásomon és odahozott 2 drb. kézigránátot azzal, hogy azokat, valamint az ugyancsak magával hozott géppuskahevedert töltényekkel vigyem el Kovács Bálint Vásárhely-puszta-i lakos tanyájára azzal, hogy adjam át az ottan lakó Kovács Istvánnak, aki abban az időben ott bujkált. Amint Blahótól átvettem a 2 drb. kézigránátot és a töltényekkel megrakott géppuskahevedert, mely kb. 80 cm. volt, azonnal elvittem Kovács Bálint tanyájára. Mivel Kovács István, akinek átkellett volna adni ezeket nem volt a tanyában, megkértem Kovács Bálintot, hogy vegye azokat át és amint hazamegy Kovács István, adja át neki. Miután erre Kovács Bálint vállalkozott át is adtam neki úgy a 2 drb. kézigránátot, mint a géppuskahevedert töltényekkel. Ugyanakkor amikor a fenti dolgokat Kovács Istvánnak való továbbítás végett átadta nekem Blahó, átadott egy 6.35-ös kaliberű pisztolyt is azzal, hogyha az úton valakivel találkozom és az engem megszólít, ha gyanúsnak találom, lőjem azonnal agyon. Ez alkalommal éjszaka nálam aludt Blahó János és mikor reggel felébredt vissza akartam neki adni a pisztolyt, azonban azt mondta, hogy nála most is van elég és maradjon csak nálam. Én ekkor a fegyvert egyik munkanadrágom farzsebébe tettem el. Kb. 2 hét múlva megjelentek lakásomon Blahó János és Csapó József, amikor is Csapó jelenlétében Blahó visszakérte tőlem a korábban nálam lévő pisztolyt, amit én vissza is adtam neki.

Tudomásom van arról, hogy az ellenforradalmi szervezkedés tagjai részére tartottak katonai kiképzéseket is, ahol az előadó Kiss Ferenc volt. Az ellenforradalmi szervezkedés tagjaiként ismertem Blahón kívül Szilágyi Sándort, Csapó Józsefet, Líbor Jánost, Görbics Bélát, Kovács Istvánt, Kovács Bálintot, ahol tudomásom szerint többször tartottak összejöveteleket, Kiss Ferencet, Szendi Horváth Józsefet, Tamási Istvánt, Kunos Ferencet, s Breboszki Sándor gádorosi lakost. Magam a katonai kiképzéseken nem vettem részt.

Egyebet előadni nem kívánok, vallomásomat az igazságnak megfelelően, minden kényszernélkül tettem, amit felolvasása után h.h. aláírom.

Kmft.

Felvette: olvashatatlan aláírás
ár. fhd

Kocsondi György
gyanúsított

——— — ———

Államvédelmi Hatóság Szegedi Osztálya.

Tárgy: Benkő Sándor ügye.[44]

F e l j e g y z é s.
Szeged, 1950. szeptember 10.

B e n k ő Sándor (Nagyszénás, 1914. május 16. Apja: Antal, anyja: Kunos Etel, apjának 18 hold, apósának 17 hold földje van, ő apja 6 hold földjét műveli meg. Nős Deák Irénnel, 1 gyermek apja) földműves.

1950. május óta vagyok tagja a kb. másfélév óta működő „fehérgárda" nevű illegális ellenállási mozgalomnak. A mozgalommal Blahó Jánoson, a szervezet orosházi vezetőjén keresztül kerültem kapcsolatba. Blahó János engem egy üzleti beszélgetésünk után szervezett be a fehérgárda mozgalomba. Mint mondotta – rám mint volt katonára és mint értelmes parasztembernek van szüksége a szervezetnek. Beszervezésemkor felszólított arra, hogy használjam fel az életkörülményeimből adódó lehetőségeket és lakóhelyemen végezzek a mozgalom érdekében további szervező munkát. Ismertette velem a szervezet célkitűzéseit. Elmondta, hogy a fehérgárda mozgalom célja országos viszonylatban megszervezni volt katonákat és csendőröket, de elsősorban a parasztságot. Az országosméretű szervezkedésnek feladata volt, egy a népidemokratikus Magyarország ellen irányuló imperialista támadás esetén a fegyveres felkelés megindítása, a hatalom átvétele és az eddigi hatalmat gyakorló kommunista és egyéb vezetők letartása. A szervezkedés ennek a célnak elérése érdekében nagyarányú szervezőmunkát végzett, főleg a kulákság soraiból nagyobb összegű anyagi támogatást kapott és a fegyveres akció végrehajtása céljából fegyvereket, u. mint fegyvereket, puskákat, géppisztolyokat gyűjtött. Énnekem a tulajdonomba volt egy 7.65-ös kincstáro Frommer pisztoly, melyet ez év júniusában átadtam a szervezet általam ismert vezetőjének Blahó Jánosnak azzal a céllal, hogy a szervezet felhasználja.

Én mielőtt a fehérgárdista szervezet tagja lettem, már részt vettem egy másik illegális ellenállási mozgalomba, amely mozgalom már régebben kb. 1948 óta működött Kondoroson. Ebbe a szervezetbe engem Zahorecz András volt honvéd, földmíves szervezett be. Én a szervezetnek kb. 3 hónapig voltam tagja. A kondorosi szervezetnek Zahoreczen kívül csak egy Bofcsek nevű tagját ismertem.
Mikor Blahó János felszólított engem, hogy a fehérgárda mozgalom részére szervező és pénzgyűjtő munkát végezzek felajánlottam, hogy Zahoreczen keresztül a fehérgárda mozgalomhoz kapcsolom a kondorosi szervezet tagjait. Ezt a későbbiekben el is végeztem és Seffer Andor, Baki István, Maginyecz Mihály, Zahorecz András, Sz. Horváth Ferenc, Madarász Lajos, Baki Vincze, L. Horváth Sándor, Sz. Horváth József nevű kondorosi illetve nagyszénási lakosokat beszerveztem a fehérgárda mozgalomba. Feladatomnak megfelelően aktív pénzgyűjtési munkát is végeztem. Emlékezetem szerint kb. 600 Ft-ot gyűjtöttem össze…

Emlékezetem szerint kb. 10 esetben vettem részt a szervezet többi tagjaival közös megbeszéléseken, mely megbeszélések alkalmával a további szervezkedés problémáiról és feladatairól volt szó. Ezek a megbeszélések egyrészt Blahó lakásán, másrészt Szántó Lajosnál zajlottak le. Én ezeken a megbeszéléseken és egyéb szervezési munkák végzése során a következő személyeket ismertem meg, mint a fehérgárda mozgalom tagjait. Szántó Lajos, Líbor János, Kiss Ferenc, Szilágyi Sándor, Kunos Ferenc, Szendi Horváth József, Kovács István, Gál Sándor, Négyesi Imre, Csáki Kálmán, Csapó József, ezeken kívül még 4-5 személyről tudom, hogy a mozgalom tagja, ezeknek a pontos nevét azonban nem tudom. …

Emlékezetem szerint 1950. júniusában felajánlottam a szüleim tulajdonát képező Orosháza Posta u 1 sz. alatt levő házban levő szobámat a fehérgárda mozgalom egyik vezető tagja Kovács István részére. Kovács István a lakást a fehérgárda mozgalom illegális találkozó helyéül használta fel. Ezen a

[44] ÁBLT V – 2255 6-8.

lakáson több alkalommal megfordult Blahó János, Szendi Horváth József, Bánki Horváth Ferenc és Héjja László.
A Posta utca 1 sz. alatt levő szobában gyűjtötte össze a későbbiek folyamán Blahó János a szervezkedés fegyvereinek egy részét. Ezek a fegyverek két géppisztoly és kb. 10 pisztoly, kb. két héten keresztül voltak elhelyezve a lakásomba levő szekrénybe.

Kb. két héten keresztül rejtegettem lakásomon Csáki Kálmánt, a fehérgárda mozgalom tagját. Nevezett ezen idő alatt bejelentés nélkül tartózkodott tanyámon. Tudomásom volt róla, hogy nevezett katonaszökevény. Csáki Kálmán ottartózkodása alatt megmutatta nekem 9 mm-es kincstári fegyvergyári gyártmányú pisztolyát.

Blahó János eltűnése után Szántó Lajos, Líbor János és Juhász Nagy Vilmos vették át a szervezet vezetését. Én ebben az időben feladatul kaptam, hogy keressem fel a szervezet egyes tagjait, névszerint Berta István orosházi lakosra emlékszem, és azokat értesítsem arról, hogy Blahó eltűnése óta kik vezetik a szervezetet és folytatják a további szervezői munkát. Én Blahó János eltűnése után kocsival elmentem annak lakására és magamhoz vettem azt a motorkerékpárt, melyet Blahó addig a szervezkedés céljaira használt fel.

Aláírás: Benkő Sándor

——— — ———

Tárgy: ifj. D. Szilágyi Sándor[45]

F e l j e g y z é s .
Békéscsaba, 1950. szeptember 6.

D. S z i l á g y i Sándor (Derekegyháza, 1921., anyja: D. Szabó Lídia, lakása: Orosháza Malom u. 6. sz.), fogl. fuvarozó, vagyoni viszonyai: apjának 53 hold földje volt, neki 11 hold földje van. Apja jelenleg szabotázs bűncselekménye miatt 6 hónap börtönbüntetését tölti. Nős, három kiskorú gyermeke van. Jelenleg édesanyja tulajdonát képező kb. 20-25.000 forint értékű házban lakik.

Emlékezetem szerint 1949 őszén Kocsondi György szentetornyai gazdálkodó régi barátomon keresztül kapcsolatba kerültem a Fehérgárda moozgalom illegális szervezkedéssel. Abban az időben Kocsondi György felkeresett engem a lakásomon. Ismertette velem a fehérgárda mozgalom létezését és célkitűzéseit. Kocsondi elmondotta, hogy a szervezkedés országos méretű, tagji volt katonatisztek, csendőrök, kulákok. A szervezkedés célkitűzését Blahó János orosházi lakos, volt gyümölcsnagykereskedőtől tudtam meg. Blahó kevéssel Kocsondi látogatása után felkeresett engem lakásomon elmondta, hogy ő a fehérgárda mozgalom egyik vezetője, s Kocsondit ő bízta meg az én beszervezésemmel. Ezen beszélgetés alkalmával Blahó részletesen ismertette előttem a szervezkedés célkitűzéseit. Elmondta, hogy a szervezet tagjai rendszeres katonai kiképzésben részesülnek. A kiképzést Kiss Ferenc volt honv. fhdgy. orosházi lakos végezte több alkalommal az orosházi tanyavilágban általam ismeretlen helyen. A katonai kiképzésen értesülésem szerint a szervezet különböző csoportjaiból beküldött tagok kb. 200 fő vett részt.

A továbbiak során elmondta Blahó, hogy a szervezkedés országos viszonylatban folyik, a cél az, hogy egy imperialista támadás esetén a fehérgárda szervezet tagjai az egész országban egyszerre fellépjenek fegyveresen a népi demokratikus államrend ellen. Megtámadják és legyilkolják a kommunista vezetőket és magukhoz ragadják a hatalmat. Blahó ugyanekkor elmondotta azt is, hogy a szervezkedésnek sok jelenleg is szolgálatot teljesítő katona és rendőr tagja van. Felszólított engem a legszigorúbb titoktartásra, kijelentve, hogy az árulókat agyonlövik. Ezután ismertette velem Blahó azt is, hogy a szervezkedés támogatására és fenntartására országos viszonylatban pénzgyűjtés folyik, a begyűjtött pénzeket a fehérgárda mozgalom körbélyegzőjével csonka-Magyarország címerrel, rajta a

[45] ÁBLT V – 2256 7-9.

fehér kereszttel ellátott nyugtával nyugtázzák. Nekem is átadott egy ilyen blokktömböt, amelyet én azonban visszaadtam neki. Én egy személytől, G. Szabó István szentesi lakos, földművestől vettem fel pénzt 100 forintot, mely összeget átadtam Blahó Jánosnak és ő nyugtázta a pénzt.

A későbbiek során konkrét tudomást szereztem arról, hogy a fehérgárda mozgalom a következő helyeken fejt ki aktív szervező tevékenységet: Szeged, Endrőd, Gyoma, Kondoros, Kiscsákó, Nagyszénás, Gádoros, Orosháza, Tótkomlós, Hódmezővásárhely, Vásárhelykutas, Nagymágocs, Fábiánsebestyén, Pósahalom, Nagykirályság, Kiskirályság, Csongrád, Gyula, Baja, Szeged – Alsóközpont. A szervezkedésben résztvevő személyekkel kapcsolatban a következőkről van tudomásom:

A szervezkedésnek Magyarországon 20 központja van. Ebből az egyik központ Békés és Csongrád megyében van. A központ vezetője Blahó János orosházi lakos, volt gyümölcs nagykereskedő.

Blahó vezetése alatt álló központban főszervező munkát Szántó Lajos orosházi lakos földműves és Líbor János szentetornyai lakos földműves végez. Mint csoportvezetők szervezőmunkát végeznek a következő személyek: Kovács István pósahalmi lakos, földműves, Kiss Ferenc orosházi lakos, foglalkozásnélküli, Görbics Béla szentetornyai lakos, egyetemi hallgató, Szegeden végez szervezőmunkát, Gál Sándor Hódmezővásárhely-Pusztai földműves, Dajkó István orosházi lakos, földműves, Kovács Bálint Hódmezővásárhely-pusztai földműves, Kunos Ferenc kiskirálysági lakos földműves, Mezei László nagykirálysági lakos földműves, Tamási István kiskirálysági lakos földműves, Török Bálint hodmezővásárhelyi lakos gazdálkodó, Konc István pósahalmi lakos földműves, Varró János Hódmezővásárhely pusztai lakos földműves, Benkő Sándor kiscsákói lakos földműves, Baranyi Imre orosházi lakos, volt vasutas, Csáki Kálmán Hódmezővásárhely pusztai lakos, földműves, Négyesi Imre fábiánsebestyéni lakos, földműves, Bartók Zoltán hódmezővásárhelyi lakos, újságíró, Molnár Sándor gádorosi ács, Varga Béla orosházi vásári kereskedő, autótulajdonos, akinek gépkocsiját Blahó gyakran felhasználta a szervezőmunka végzésére.

Tudomásom szerint a szervezkedésnek tagjai: ifj. Mérai Kálmán hódmezővásárhelyi lakos, ifj. Rostás János hódmezővásárhelyi lakos, kb. 1.000 forintot gyűjtött a szervezet részére, Lukács József Hódmezővásárhely pusztai földműves, Török Imre Hódmezővásárhely, földműves, Juhász Vilmos hódmezővásárhelyi földműves, Zsoldos Lajos nagykirálysági kulák.

Tudomásom van arról, hogy Blahó János Csapó József volt csendőrrel 1950 tavaszán egy alkalommal Budapestre utazott és ott felvette a kapcsolatot az amerikai követséggel.

A fehérgárda mozgalom birtokában lévő és az általuk elrejtett fegyverekkel kapcsolatban az alábbiakról van tudomásom:

A mozgalom minden csoportjának van fegyvere, a fegyverek helyéről a csoportvezetők tudnak. Én tudok arról, hogy Hódmezővásárhely-pusztán, Szentetornya szélén olyan helyen, melyet ha szükséges, személyesen is megtudok mutatni, volt katonai, volt levente lőfegyverek vannak elrejtve.
A fentemlített fegyverekről Kovács István és Csapó Józsefen keresztül szereztem tudomást.

Határozott tudomásom van arról, hogy Blahó Jánosnak két géppisztolya volt. Ezeket a fegyvereket én kb. két hónappal ezelőtt láttam Blahó lakásán. A fenti két géppisztollyal kapcsolatban az alábbiakról van tudomásom:
Kb. 6 héttel ezelőtt Blahó János levelet írt feleségének. A levélben értesítette azt, hogy nyugatra szökik. Ugyanakkor utasította, hogy a lakásán elrejtett két géppisztolyt és a hozzá való töltényeket felesége énnekem adja át elrejtés végett. Engem későbbiek során Szántó Lajos és Dajkó István felszólított, hogy a fegyvereket vegyem át és rejtsem el. Én erre nem vállalkoztam. A fegyverek tudomásom szerint Dajkó Istvánnál vannak elrejtve.

Aláírás: D. Szilágyi Sándor

Tárgy: Szendi Horváth József kihallgatása.[46]

S z e n d i H o r v á t h J ó z s e f 1929. január 6-án született Orosházán, apja: + Sándor, anyja: +Kunos Etel, nőtlen, szüleinek 9 hold földjén gazdálkodik, azonkívül fuvarozással foglalkozik, 4 középiskolát végzett, katona nem volt, lakása: Orosháza Luther u. 36. sz. alatt.

Parasztcsaládból származom, elhalt apámnak 9 kt. hold földje volt, melyen jelenleg én gazdálkodom. 4 polgárit végeztem 1944-ben Orosházán. Ettől kezdve földműveléssel és fuvarozással foglalkoztam. Téli időszakokban a mezőgazdasági munka megkezdéséig mindig Orosházán laktam.

A felszabadulás után tagja lettem a Független Ifjuságnak, melyen keresztül ismeretségbe kerültem Szilágyi Sándorral, aki a felszabadulás után Kiskirályságon rendőr volt és az FKP-nak volt tagja.

1949. december elején ismerve Szilágyi jobboldali politikai beállítottságomat, közölte velem, hogy működik egy „Fehérgárda" elnevezésű ellenforradalmi szervezkedés, célja a jelenlegi társadalmi rend fegyverrel való megdöntése és a hatalom átvétele. Felszólított engem, hogy lépjek be a szervezkedésbe, aminek én eleget is tettem.

Ezt követően kb. egy hét múlva megjelent lakásomon Szilágyi Sándor, és áthívott az ő lakására, ahol akkor már jelen volt az addig előttem ismeretlen Blahó János az ellenforradalmi szervezkedés vezetője. Blahó János, miután megkérdezte tőlem, hogy ki vagyok, amiről nyilvánvalóan előzően már Szilágyi referált neki, azt az utasítást adta, hogy további beszervezéseket eszközöljek a Fehér Gárdába s ezzel egyidejűleg igyekezzek önkéntes felajánlások címén minél több pénzt gyűjteni az ellenforradalmi szervezkedés számára. Miután elvállaltam a feladatot, közölte velem, hogy most pedig a szomszédos községbe, Szentetornyára fogunk átutazni a szervezkedés ottani egyik vezetőjéhez Kocsondi Györgyhöz.

Az orosházi vasútállomáson úgy az én, mint a Szilágyi Sándor vasúti jegyét is Blahó János váltotta meg Szentetornyára, egyben azt az utasítást adta, hogy óvatosságból feltűnés elkerülése végett ne utazzunk együtt, hanem külön kocsiba szálljunk. Egyben arra is figyelmeztetett bennünket, hogy ne menjünk be a kupéba, hanem maradjunk kint a perronon.

Miután megérkeztünk Szentetornyára, kimentünk Kocsondi György tanyájára, ahol Blahó János nekem és Szilágyinak azt az utasítást adta, hogy maradjunk kint az istállóban és vigyázzunk, nehogy valaki odajöjjön és meglepjen bennünket. Ezen alkalommal Kocsondi György tanyáján kb. 10-15 személy lehetett, akik az Amerikai rádiót hallgatták és megbeszélést tartottak. Az ott megjelent személyeket megnevezni nem tudom, mivel sem én, sem pedig Szilágyi nem voltunk bent a tanyában. Kb. hajnali 3 óra lehetett, amikor kijött Blahó és közölte, hogy végeztünk és mehetünk. Blahó ekkor elmesélte, hogy meghallgatták Amerika Hangját, rövidesen nagy változások lesznek és éppen ezért nekünk az ellenforradalmi szervezkedés érdekében aktív tevékenységet kell kifejteni.

… Ugyancsak f. év januárjában történt, amikor egy alkalommal Blahó a lakására rendelt este 7 órára. Meg is jelentem Blahó utasítására, ahol rajtam kívül jelen volt még Szilágyi Sándor, Kovács István, Csapó József, Szántó Lajos és emlékezetem szerint Kiss Ferenc is, miután meghallgattuk a 20 óra 30 perckor kezdődő Amerika Hangja magyarnyelvű adást, azt kiértékelve határozatot hoztunk arra, hogy szükséges beindítani egy katonai kiképzést azért, hogyha a hatalom átvételére kerül a sor, katonailag képzettek legyenek a Fehér Gárda tagjai. A katonai kiképzés vezetőjévé Kiss Ferenc – volt aktív tisztet – jelölte Blahó János, aki utasítva lett úgy a Szolgálati Szabályzat ismertetésére, mint egyéb katonai ismeretek elsajátíttatására. …

Ettől az időtől kezdve szoros kapcsolatot tartottam fenn Blahó Jánossal a szervezkedés vezetőjével, akivel általában hetenként két alkalommal találkoztam.

[46] ÁBLT V - 2258 9-13.

Február hó közepén volt, amikor egy alkalommal Orosházáról taxival egy rövid körutat tettünk meg. Első utunk volt Hódmezővásárhely, ahol a gépkocsiból Blahó János és Kovács István kiszálltak, bementek egy házba, míg engem, Szilágyit és a gépkocsivezetőt a kocsiban hagytak. Itt 15-20 percet töltöttek el, majd ugyancsak Hódmezővásárhelyen bementünk Kovács Istvánékhoz, akinek az anyja vacsorát készített részünkre. A vacsorán a taxisoffőr is résztvett, amiből feltételeztem, hogy az is tagja a Fehérgárdának. Hódmezővásárhelyről Csongrádra mentünk, ahol a volt Böszörményi-féle vendéglőbe mentünk be, ahol megittunk kb. 4 liter forralt bort a soffőrrel együtt. Itt Csongrádon is Blahó és Kovács bementek egy előttünk ismeretlen házba, ahol kb. fél órát tartózkodtak, majd miután onnan kijöttek, visszamentünk Orosházára. Ezt követően kb. 10 napra – ismét elkísértem Kovács Istvánnal vidéki útjára Blahót, amikoris Tótkomlósra utazott az ottani körzetvezetővel felvenni a kapcsolatot, itt egy kocsmába mentünk be, azonban a kocsmát megnevezni nem tudom. …

Egy ilyen bentlétem alkalmával március hónapban Blahó lakásán megjelent Kovács István, aki közölte Blahóval, hogy a vásárhelykutasi rendőrőrsről jön, akik fegyvert találtak nála.
Ezalkalommal elmondotta Kovács Blahónak, hogy nem tartották őrizetben, elengedték, mert éppen azok a rendőrök voltak szolgálatban, akik maguk is tagjai a Fehérgárda illegális ellenforradalmi szervezkedésnek.

Ezt az esetet követően kb. egy hét múlva találkoztam Csapó Józseffel, aki átadta Blahó János üzenetét, mely szerint aznap menjek ki Kovács Bálint kutasi lakos tanyájára, ahol egy hosszabb időtartamú összejövetel lesz. Én délután kb. 3 órakor meg is jelentem Kovács Bálint tanyáján, ahol kb. 10-15-en voltak jelen. Ezen az értekezleten jelen volt Kovács István, Kovács Bálint, Csapó József, Dajkó István, Gál Sándor, Héjja István, Bánki Ferenc, és még többen, azonban ezeket névszerint nem ismerem. …

A Kovács Bálintnál megtartott összejövetelen beszéltünk arról, hogy napról-napra sürgősebbé válik a hatalom átvétele, ugyanakkor az amerikaiak még mindig nem érkeztek meg. A jelenlévők megbeszélték egymás között, hogy a hatalom átvétele után ki milyen funkcióba szeretne menni. Így pld. Héjja István, Bánki Ferenc és Kovács István a hatalom átvétele után felállítandó új honvédség tisztjei kívántak lenni, míg Csapó József, aki a múltban csendőr volt ismét oda akart visszajutni magas funkcióba. A jelenlévő Gál Sándor pedig kijelentette, hogy ő államvédelmista akar lenni. Ezen az összejövetelen megtárgyaltuk, hogy a hatalom árvétele után a jelenlegi kommunistákat és egyéb közéleti vezetőket bíróság elé állítjuk és ott felelnek majd azért, amit eddig a kulákokkal és a rendszer egyéb jalanlegi ellenségeivel csináltak. Tőlem, mikor megkérdezték, hogy én milyen funkcióba szeretnék kerülni kijelentettem, hogy én csak szabad akarok lenni, hogy szabadon dolgozhassak. Az értekezlet másnap délelőtt fejeződött be.

Ezt az értekezletet követően néhány nap múlva Blahó Jánossal autóbuszon bejöttünk Szegedre, ahol Blahó felakarta keresni az ellenforradalmi szervezkedés itteni vezetőjét Görbics Béla egyetemi hallgatót. Ez a találkozás azonban Görbics távolléte miatt nem sikerült.

Ettől az időtől kezdve egyéb elfoglaltságom miatt vidéki útjaira nem kísértem el Blahót, azonban továbbra is kapcsolatban maradtam vele és találkozásaink alkalmával ismertettem vele a parasztság hangulatát.

Tudomásom van arról, hogy Blahó ettől az időtől kezdve is több esetben járt ki vidékre az ellenforradalmi szervezkedés ottani vezetőivel kapcsolattartásra, így tudom azt, hogy volt a Dunántúlon is, főleg a Balaton és a Bakony környékén.

Az ellenforradalmi szervezkedés felső irányításával kapcsolatban Blahó elmondásából tudomásom van arról, hogy Blahó több esetben járt fenn Budapesten az amerikai követségen és mint mondotta, a Fehérgárda meg fogja tudni valósítani a célkitűzéseit, mert az amerikaiak irányítása alatt áll.

Az illegális ellenforradalmi szervezkedésnek jobboldali politikai meggyőződésemből kifolyólag lettem tagja és bíztam, hogy célkitűzéseinket meg fogjuk tudni valósítani.

Egyebet előadni nem kívánok, vallomásomat az igazságnak megfelelően, minden kényszer alkalmazása nélkül tettem meg, a jegyzőkönyv helybenhagyólag aláíratott.

Felvette: olvashatatlan aláírás

Szendi H József
gyanúsított

——— — ———

Tárgy: Görbics Béla kihallgatása.[47]

F e l j e g y z é s .
Szeged, 1950. szeptember 8.

Görbics Béla születtem 1927. december 10-én Orosháza Szentetornyán, apám: Antal, anyám: Makula Mária, fogl. orvostanhallgató, lakásom: Szeged Dugonics tér 11. III. em. 17.szám.

Kulák családból származom, apámnak 14 hold földje és egy cséplőgép garnitúrája van. Iskoláimat Orosházán végeztem. Mezőgazdasági középiskolai érettségim van. Középiskolai tanulmányaim befejezése után Szegedre az orvosi egyetemre íratkoztam be, annak jelenleg III. éves hallgatója vagyok.

A múltban politikai pártnak tagja nem voltam. Jelenleg is pártonkívüli vagyok. A jelenlegi rendszerrel nem értettem egyet, így azok társaságát kerestem, akik velem hasonló véleményen voltak. Több ízben tettem bíráló kijelentéseket a mai rendszerrel szemben és vártam azt, hogy itt ez a rendszer megbukik. Ezt tudták rólam többen és így ez év januárjában felkeresett Kocsondi György 12 holdas szentetornyai tanyai lakos azzal, hogy van egy országos kiterjedésű szervezkedés, melyben engem is szeretne bekapcsolni. Erről majd a későbbiek folyamán bővebb felvilágosítást fogok kapni, amikor is Szegeden lakásomon fel fognak keresni. Megkérdezte tőlem szegedi lakcímemet, melyet felírt magának. A későbbiek folyamán kb. 1950 január végén Szegeden lakásomon megjelent Kovács István Hódmezővásárhely Tanya 1111. szám alatti lakos és akkor még előttem ismeretlen személy, aki Blahó János néven mutatkozott be. Kovács Istvánt mint pálinkafőzdést ismertem régebb idő óta. Blahó azzal kezdte a beszélgetést, hogy egy szervezkedés folyik, amelyről már értesített Kocsondi György, s ebben az ügyben jött hozzám. Elmondotta, hogy a szervezkedésbe engem is bekapcsol, amit vállaltam és az egyetemisták körében szervező munkával bíz meg. A szervezkedéssel kapcsolatban kijelentette, hogy az Fehérgárdista néven működik, célja az, hogy esetleges háború esetén mi megakadályozzuk a kommunisták által előidézhető elhurcolásokat, a kulákokat megvédjük és csoportban legyünk. A szervezkedés lényege az volt, hogy a kulákságot védjük és azok ellen életbeléptetett intézkedéseket megakadályozzuk. …

Blahóval való találkozásom ezentúl Orosházán jött létre az ő lakásán. Találkozásaink alkalmával beszámoltam szervező munkámról és további utasításokat kértem tőle. Éedeklődtem a szervezkedéssel kapcsolatos helyzetről és a politikai helyzetről. Elmondottam Blahónak, hogy a mozgalom részére beszerveztem Dimák Sándor 10 holdas szentetornyai tanyai lakost, Kocsondi Mihály 10 holdas szentetornyai tanyai lakost, továbbá Gránic József III. éves orvostanhallgatót Szeged, illetve szentesi lakost. Elmondottam továbbá, hogy Rab János egyetemi hallgatónak szóltam, hogy érdeklődjön Baján, - mivel odavaló, - hogy ott van-e valamilyen szervezkedés és az milyen stádiumban van. Rab Jánossal kapcsolatban előadni kívánom, hogy annak apja a múltban csendőr volt, kérésemre azt válaszolta, hogy Baján van valami, azonban ő nem avatkozik bele, hanem ha akarok bővebbet tudni, menjünk át közösen Bajára motorkerékpárral és ott majd megtalálom a szálakat.

Előadni kívánom, hogy én Szegeden kapcsolatot akartam teremteni egy itteni szervezkedéssel. Így kerültem össze Hegedűs Béla volt r. ny. fhdgy-al, Kasza József Szeged Csendes u. 4. szám alatti

[47] ÁBLT V – 2567 9-12.

lakásán, aki azután elvitt engem Szeged Alsóvárosra egy volt rendőrfőhadnagyhoz, kinek nevét megmondani nem tudom, lakását azonban meg tudom mondani, lakcímét szintén nem tudom. Ez a rendőrtiszt beszélt nekem arról, hogy Szegeden neki van egy kapcsolata egy kereskedő, aki jelenleg le van tartóztatva, nevét nem mondotta meg, akinek kapcsolata volt a szegedi szerzetesekhez és azon keresztül Jugoszláviához, azonban ez a kapcsolat a kereskedő letartóztatásával megszakadt és így bővebbet mondani nem tud, majd keresek vele később kapcsolatot, ez azonban nem jött létre. A fentieket én elmondottam Blahónak is azzal, hogy ha mi nem tudunk a szervezkedésünkkel eredményesen haladni, akkor majd én megkeresem ezt a kapcsolatot. Ezen dolgokról Kovács István szeszfőzdésnek is tudomása volt. …

Blahó egy ízben a papok áttelepítésekor felkeresett engem és arról érdeklődött, hogy kiket vittek el, hogyan történt a papok elvitele és mi ezzel kapcsolatban a hangulat. Én ekkor beszámoltam neki az ezzel kapcsolatos hangulatról, melyet az egyetemisták köréből tudtam meg. Ekkor azzal bízott meg, hogy érdeklődjek fenti dolgok után, tudjak meg bővebb dolgokat és azokat hozzam tudomására.

A szervezkedés tagjai közül sokan rendelkeznek fegyverrel. Nekem is volt egy fegyverem egy 6.35-ös belga gyártmányú Frommer gyártmányú pisztoly, négy tölténnyel, melyet Kovács Istvántól kaptam. Volt még egy pisztolyom, amit Szentetornyán 361. szám alatti tanyánkon a krtben van elásva, de azt Blahó felszedte és magához vette. Tudomásom szerint fegyvere van Kovács Istvánnak, Csapó csendőrnek, ki a kiskirálysági Kendergyárban dolgozik, továbbá Gál Sándor, ki Hódmezővásárhely Mágocs közelében lakik, Gáll Sándornak tudomásom szerint egy amerikai régimintájú forgópisztolya van, melyet otthon lakásán tartott. Blahó lakásán is volt több fegyver, tudomásom szerint 8 revorver, melyet Blahó eltűnése után Szántó Sándor vitt el.
Blahótól úgy értesültem, hogy Benkő Sándortól egy golyószórót szerzett, illetve géppisztolyt, mely szintén nevezett lakásán kellett, hogy legyen.

Kovács Istvántól ez év júniusában egy táviratot kaptam, melynek szövege az volt, hogy János beteg, jöjjek azonnal. Én ekkor Orosházára mentem, Kovács István arról értesített, hogy Blahó eltűnt és a lakásáról a fegyverek és iratok is eltűntek. …

Előadni kívánom, hogy a szervezkedésről tudomással bír Dominkó Sándor határvadász honvéd, ki Szegeden teljesít szolgálatot. Dominkó Sándorral, ki orosházi lakos régi ismeretségben vagyok és így vele beszéltem erről a szervezkedésről. Mikor én beszéltem vele, már nevezett akkor tudott a dolgokról. Dominkóval arról beszéltem, hogy annál az alakulatnál, ahol ő teljesít szolgálatot, van egy Karácsonyi nevű határvadász százados, akinek nevét Gál említette nekem azzal, hogy ez egy rendes ember és esetleg beszervezhető, mivel politikai szempontból a mi oldalunkon áll. Azonban Dominkót nem utasítottam Karácsonyi beszervezésére, mivel nem tudtam annak valóban politikai magatartását. Arról, hogy nevezett belett-e szervezve nem tudok, mivel Dominkó erről engem nem értesített.

Aláírás: Görbics Béla

——— — ———

Tárgy: Görbics Béla kihallgatása.[48]

F e l j e g y z é s .
Szeged, 1950. szeptember 11.

Előadni kívánom, hogy a Fehérgárdista illegális szervezkedés szervezeti szabályzatát és a fogadalom letételéről szóló géppel írott papírlapot Blahó Jánostól megkaptam. A fogadalmat és a szervezeti szabályzatot Blahónak adtam vissza. Emlékezetem szerint a szervezeti szabályzat több pontból állt. Egyik pontja az volt, hogy nőket csak a központ engedélyével szabad beszervezni,

[48] ÁBLT V – 2567 13.

kicsapongó életmódot folytató személyeket beszervezni nem szabad. A szervezés folyhat elvi, meggyőződéses és anyagi alapon.

Az első kihallgatásom során, említett időpontban, amikor Blahó és Kovács engem felkerestek, hogy beszervezzenek az illegális szervezkedés részére, velük volt Mérai Kálmán is.

Kovács Istvántól tudom, hogy ez év májusában Blahó a szervezkedésben résztvevő tagokat Blahó riadóztatta. Tudomásom szerint ez a riadó azért volt szükséges, hogy Blahó meg tudja állapítani, hogy az embereket mennyi idő alatt tudja készenlétbe helyezni, egy esetleges akció lebonyolítása esetén.

Blahó Jánosnak Orosházán Posta u 1. szám alatt volt egy illegális lakása, ahova főleg a szervezet vezetői jártak, ahol bizalmas megbeszéléseket folytattak. Ezen lakásban ez év áprilisában én is voltam.

Blahótól hallottam, hogy az illegális szervezkedés rendelkezik egy szétszedett állapotban levő rövidhullámú adóvevő készülékkel, azonban annak halyét nem nevezte meg. Erről úgy tett említést, hogy tudomására jutott, hogy az orosházi rendőrség egy illegális adóvevő készüléket keres.

A házkutatás során nálam talált és Blahó Jánosnénak szóló levelet nevezett adta át nekem azzal, hogy értesítsem dr. Walthier Rezső ügyvédet, hogy férjéről nem tud semmit, őt ne kutassa és állítsa le az ügyet.

Aláírás: Görbics Béla

——— — ———

Előadó: Badovszki Gyula.

Demokratikus államrend elleni szervezkedés bűntette.

GÖRBICS BÉLA[49]

Szentetornyán 1927. december 10-én született, anyja: Makuls Mária. Apja földműves 14 kh. föld és egy csélőgép-garnitúra. Az ő foglalkozása orvostan-hallgató. Nőtlen. Lakása, Szentetornya, II. ker. 77. Büntetve nem volt, 1 fegyelmije volt.

A szegedi megyei bíróság B. IV. 7649/1950. sz. ítéletével demokratikus államrend elleni szervezkedés bűntette miatt életfogytiglani börtönre ítélte. Büntetését 1950. IX. 18-án kezdte. Büntetéséből 5 évet és 8 hónapot töltött le.

Tényállás:
Nevezett a Blaskó-féle szervezetnek volt a tagja, aki önálló szervezte a szegedi egyetem fiataljait. A szervezetnek 30 vádlottja van, aktív fegyveres gyakorlatokat, gyűléseket tartottak. Fegyvert, lőszert halmoztak fel. Kétszáz embert katonai kiképzésben részesítettek.

J a v a s l a t :

Maradjon büntetése tovább töltésére.

I n d o k l á s :

Nevezett a szervezésben aktív szerepet vállalt, ő szervezte a szegedi egyetemi ifjuságot, később a szervezeten belül egy kliket alakított és magához akarta ragadni a szervezet egész vezetését.

[49] ÁBLT V – 2567 57. oldal

Magatartásán nem változtatott, fegyelmezetlen. Nevezett a társadalomra veszélyes, maradjon büntetése tovább töltésére.

Márianosztra, 1956. június 6.

Badovszki Gyula	Kerezsi László	dr. Halász Pál
f. osztályügyész	áv. szds.	főv. bír. Bíró

——— — ———

Tárgy: Kovács Bálint kikérdezése.[50]

F e l j e g y z é s .
Szeged, 1950. szeptember 15.

K o v á c s Bálint 1908. szeptember 4-én született Hódmezővásárhelyen, apja: + K. Bálint, anyja: Vízi Ida, nős Balogh Terézzel, gyermektelen, 15 hold földön gazdálkodik, katona volt, lakása: Hódmezővásárhely Puszta 1376. szám.

A Fehérgárda szervezkedéssel kapcsolatban előadom, hogy tagja volt Varga Béla orosházi lakos, aki 1948 végéig az orosházi rendőrkapitányságon teljesített szolgálatot főhadnagyi rangban. Ennek autója is volt, és Blahóval sokat jártak együtt. Egy ízben Szegeden is voltak, Blahó elbeszélése szerint.

Előadom Kovács Istvánnal kapcsolatban azt, hogy a székkutasi rendőrörs parancsnokával, valamint több rendőrbeosztottal kapcsolatban volt. Ezt onnan tudom, hogy Kovács István egy ízben a menyasszonyánál volt, aki a székkutasi tűzoltóságon volt gépírónő és míg ő a menyasszonyával az udvaron tartózkodott, a konyhában hagyta derékszíjját és pisztolyát. Időközben valaki jelentette a rendőröknek, hogy Kovácsnál fegyver van. Onnan kijött három rendőr, Kovácsnak a fegyverét megtalálták a konyhában, majd pedig megbilincselték. Útközben állítólag Kovács azt mondotta a rendőröknek, mert ebből nagy bajuk lesz. Ekkor el is engedték azzal, hogy másnap reggel jelentkezzen az őrsön. Kapcsolatosan előadom, hogy az őrsparancsnokkal Kovács István baráti viszonyban volt, aki több ízben pálinkázott Kovács Istvánék lakásán, sőt 2 liter pálinka árával tartozott is. Ez az eset május végén vagy június elején volt. A pisztolyügyet követően tudomásom szerint Kovács István nem ment be a rendőrőrsre, és eljárás azóta sem volt ellene ebből kifolyólag. Úgy gondolom, hogy az őrsparancsnok simította el az ügyet.

Kérdésére előadom, hogy a tanyámban két összejövetel volt, ez év június hónapjában. Az első összejövetelt követően kb. 5 hétre volt a másik. Mind a két alkalommal azért jöttünk össze, mert Blahó értesült valahonnan, hogy az ÁVH a Fehérgárdisták után akar razziázni. Mi ezt meg akartuk akadályozni, fegyveres szembeszállással.

Benkő Sándorral kapcsolatban előadom, hogy ővele Blahó János eltűnése után találkoztam Blahó Jánosné lakásán. Többek között azt a kijelentést tette, hogy most egy százados vette át a szervezet irányítását. Közelebbi meghatározást azonban nem használt.

Gál Sándorral kapcsolatban előadom, hogy f. hó 5-én egy keddi napon d. e. benn voltam kocsival Orosházán, ahol felkerestem Ökrös János fűszerest, orosházi lakost.
Tudomásom van arról, hogy Ökrös János is tagja a Fehérgárdának. Ő figyelmeztetett, hogy vigyázzunk, mert előző este Kiss Ferencet, aki a szervezet katonai előadója volt, elvitte az ÁVH és Szántó Lajost is látta, hogy vitték autóval. Mikor én kimentem a tanyára kocsival, kerékpáron átszaladtam Gál Sándorhoz, hogy figyelmeztessem arra, amit Ökrös mondott. Gál Sándorral azonban

[50] ÁBLT V – 2252 8-10.

nem tudtam beszélni, mert akkor az már szökésben volt és engem pedig a hatósági közegek letartóztattak.

Előadom, hogy Dajkó János orosházi lakos a fecskésparti rész szervezője volt. Tekintettel arra, hogy demokráciaellenes izgatás végett a hatóságok körözték, tanyámon bújtattam el és mindaddig ott tartózkodott, amíg engem el nem fogtak, jelenlegi tartózkodási helyéről nem tudok. Kapcsolatosan megemlítem, hogy Blahó egy ízben kijött Dajkó Jánoshoz, és mondotta neki, hogy pénz kellene, mert ami volt, az elfogyott, és nem tudja a zászlókat kiváltani. Erre Dajkó János bement Orosházára Dajkó József nevű disznókereskedő orosházi lakos bátyjához. Innen kb. 2 nap múlva tért vissza és hozott 4.000 forintot, amit át is adott Blahó Jánosnak. Tudomásom szerint a fentiekben szereplő Dajkó József is tagja volt a szervezkedésnek. …

Tudomásom van arról, hogy a szervezeten belől viszályok is voltak a vezetőség között. Ez főként abból adódott, hogy Blahó konkrétan nem ismertette a többiek előtt felsőbb kapcsolatát. Augusztusban Varró Pál vásárhelspusztai volt csendőr, Török Imre valamint Gál Sándor össze is beszéltek, hogy Blahót nyílt színvallásra kényszerítik. Egy este Gál Sándor ment be Blahó lakására azzal, hogy kihívja őt az utcára, ahol Török és Varró várta. Blahó azonban élt a gyanúval, nem ment ki, hanem pisztolyt fogott Gál Sándorra és megfenyegette, hogy felelni fog azért, mert hangulatot igyekeznek szítani ellene. …

Blahó János lakásán én sokszor megfordultam és ilyen beszélgetések közben előttem Kunos Ferenc többízben azt mondotta a királysági rendőrőrssel kapcsolatban, hogy ott minden rendőr egy-pár kivételével az ő embere. Egy másik alkalommal ugyancsak Blahó lakásán találkoztam egy Héjja nevezetű kardoskúti szervezővel, aki többek között azt mondotta, hogy Orosházán ő viszi a katonai vonalat, mert őneki sok tiszt ismerőse van ott. Ugyancsak Blahó lakásán találkoztam Bánki Horváth Ferenccel, aki korábban a határőrségnél volt főhadnagy. Ez Blahóval arról beszélt, hogy a határőrség körében jól megy a munka, a szervezést ő végzi. Blahó János útjaival kapcsolatban előadom, hogy tudomásom szerint Békéscsabára, Szegedre, Gyulára, valamint a Balaton mellé is járt szervezeti ügyekben. Azt azonban nem tudom, hogy ott kikkel állt kapcsolatban. Tudomásom van arról, hogy Szentetornya községben egy Kocsondi György nevű kulákhoz járt, aki a szervezkedés egyik szervezője volt. Ezenkívül tudom, hogy Líbor János gádorosi lakos is szervezője volt a Fehérgárdának.

Előadom, hogy Mayer József hmvhelypusztai lakos tanyáján többízben megfordultam és ott hallgattam Amerika hangját. Egy ízben Nagy Ferenc rádióüzenetét is meghallgattam.

Aláírás: Kovács Bálint

——— — ———

Gyanúsított kihallgatásáról jegyzőkönyv[51]

Szeged, 1950. szeptember 12.

K i s s F e r e n c 1893. augusztus 17. Orosháza, apja: Kiss Ferenc, anyja: Kovalcsik Margit, törvényesen elvált, állampolgársága és anyanyelve magyar, foglalkozásnélküli, volt banktisztviselő, vagyontalan, katona volt t. hadnagy, iskolai végzettsége: felső kereskedelmi érettségi, lakása: Orosháza IV. Kuba u. 24. szám.

Polgári családból származom, apám baromfinagykereskedő volt, anyám vagyonos téglagyáros lánya. Jómódban nevelkedtem, kereskedelmi iskolai érettségit tettem. Iskoláim elvégzése után banktisztviselő lettem. Az első világháborúban 1917-től, mint tiszt szolgáltam. Előbb zászlóssá, majd hadnaggyá léptettek elő. Horthy uralomra jutása után az orosházai Takarékpénztárnál helyezkedtem el, mint könyvelő. Magas fizetésem volt, jómódban éltem. 1928-ban unokatestvéremmel–Szász Ferenccel csalást követtünk el, melyből kifolyólag három évi fegyházra ítéltek, melyet 1933-ban töltöttem ki. Ezt

[51] ÁBLT V – 2251 9-14.

követően 1949 végéig egy baromfinagykereskedő bevásárlója voltam. A második világháborúban 1941-től 1945-ig, mint gh. őrmester szolgáltam. 1945-ben amerikai, majd szovjet fogságba estem, ahonnan ugyanaz év októberében tértem vissza.

Orosházán 1949. novemberében kapcsolatba kerültem a „Fehérgárda" elnevezésű illegális, fegyveres kulák-szervezkedéssel, melynek a későbbiek során tagja, majd katonai kiképzője és szervezője lettem.

A szervezettel való kapcsolat felvételére két fő indítóok vezetett. Egyik, hogy a szervezet célkitűzéseivel, osztályhelyzetemnél és politikai beállítottságomnál fogva egyetértettem. Érdekemben állt, tehát támogattam, mint a Horthy rendszer visszaállítására törekedő megmozdulást.
Másik ok a szervezettel való kapcsolat felvételére az volt, hogy a szervezettől rendszeres anyagi támogatást láttam biztosítottnak és mert a szervezetben való aktív tevékenységemért az általam biztosra vett rendszerváltozáskor ellenszolgáltatást reméltem.

A „Fehérgárda mozgalommal" a kapcsolat felvétele és a későbbi tevékenységem az alábbiak szerint zajlott le.

1949 őszén találkoztam Blahó János orosházi lakos volt baromfinagykereskedővel, régi ismerősömmel. Blahó tudott arról, hogy én a múltban mint katonatiszt teljesítettem szolgálatot. Közölte velem, hogy nekem, mint volt tartalékos tisztnek megbízást szeretne adni és kért, hogy keressem fel a lakásán. Ez a találkozás létre is jött. Ezen alkalommal Blahó János közölte velem, hogy ő egy „Fehérgárda mozgalom" nevű illegális, fegyveres, kulákszervezkedés egyik vezetője. Elmondta, hogy a szervezet országos méretű. Több ezer taggal és sok fegyverrel rendelkezik. A szervezet célja, fegyveres felkelés megszervezése és előkészítése, a népi demokratikus társadalmi rend fegyveres megdöntésére és a hatalom átvételére. …

Blahó a fentiek ismertetése után elmondotta, hogy éppen a fenti cél elérése érdekében a szervezet tagjainak fegyveres kiképzésre van szükségük. Engem, mint volt katonatisztet talált alkalmasnak erre a feladatra és felszólított engem annak elvégzésére. Ugyanakkor felajánlotta nekem, hogy a mozgalom hivatalos pénzalapjából, melyet a mozgalom tagjai, elsősorban a módosabb kulákság adott össze, - tevékenységemet honorálni fogják. Ugyanez alkalommal Blahó János egy nyomdagéppel készített belépési nyilatkozat szerű nyomtatványt íratott alá velem, melynek aláírásával hivatalosan a mozgalom tagjának jelentettem ki magam és köteleztem magam a mozgalomban való aktív részvételre.

A fenti események után rövid idő múlva – emlékezetem szerint 1950 januárjában – Blahó János felkeresett és felszólított arra, hogy a megbeszélésünk értelmében vállalt kötelezettségemnek tegyek eleget. Elmondta, hogy a mozgalom tagjai, nagyobb részt tanyákon élő kulákok részére - rendszeres katonai kiképzést meg kell kezdeni. Ismertette velem Blahó, hogy az oktatások, ill. kiképzések előkészítése az ő részéről már megtörtént. Egyes vagyonos kulákoknak a forgalomtól távol eső tanyáin fognak éjszakánként összegyűlni a mozgalom tagjai és nekem ott kell részükre a kiképzést több éjszakán keresztül megtartani. A kiképzés első része elméleti lesz, melynek során nekem harcászati szabályzatot, szolgálati szabályzatot és térképolvasást, majd a későbbiek során fegyverismeretet kell oktatni.

A fenti előkészítés értelmében a tanfolyamok meg is kezdődtek. Azokon az illetékes szervezők, ill. csoportvezetők által kiválogatott, teljesen megbízható egyének vettek részt, akiknek fegyveres felkelés esetén az lett volna a feladatuk, hogy egy-egy fegyveres csoportot katonailag vezessenek. A kiképzéseket egészében Blahó János szervezte meg, míg egy-egy csoportot a szervezők fogtak össze. Velem minden esetben Blahó közölte, hogy mikor kell mennem előadást tartani. Az előadások helyszínére majdnem minden esetben éjszaka, a szervezők vittek el. Egy-egy kiképzés általában három egymásután következő esti előadásból állt, mely előadások a hozzászólásokkal kb. 3-4 órán keresztül tartottak. Emlékezetem szerint Orosháza és Hódmezővásárhely határában összesen nyolc tanfolyamot és egy ismerkedő estet vezettem le a következők szerint:

1950. februárjában Kovács István vásárhelypusztai tanyáján,- márciusban Orosháza fecskésparti tanyarészen, - szintén márciusban vásárhelypuszta tanyarészen, - áprilisban az orosházi legelőtanyarészen, - májusban Kiscsákón Benkő Sándor tanyáján, - Orosháza monori tanyákon, és a sóshalmi megállónál, - júniusban Tegehalom tanyarészen, - Innsperger tanyán, - egy-egy kiképzést vezettem le, míg szintén júniusban a fábiánsebestyéni tanyarészen Négyesi Imre tanyáján egy ismerkedő estet tartottam.

Egy-egy összejövetelen a résztvevők száma 15 – és 30 fő között volt. A résztvevők nagyrésze kulák volt. A tanyákra, ahol előadásaimat meg kellett tartanom, igyekeztek konspirált körülmények között elvezetni és a tanyatulajdonosok nevét is a lehetőségekhez képest titkolták előttem. A kiképzéseken résztvevőkről az illetékes szervező névsort vezetett, a névsoron feltüntetve a résztvevő születési évét, és amennyiben katona volt, úgy különleges katonai kiképzését is, pl. gépkocsivezető, rádiós, stb. A névsorokat a szervezők közvetlen Blahó Jánosnak adták át. A kiképzések hallgatói nagyobbrészt előttem ismeretlen személyek voltak. Számításom szerint kb. 150-200 személy vett részt a fenti kiképzéseken. …

A kiképzések levezetéséért Blahó Jánostól két ízben 100.- forintot, egy ízben 40.- forintot, és több ízben 10.- forintot kaptam. Ezenkívül a tanyatulajdonos kulákok élelmezésemről és elhelyezésemről gondoskodtak. …

Blahóval történt beszélgetésem alkalmával több ízben felvetődött Blahó János felső kapcsolatának és a mozgalomnak az ország más területein lévő csoportjaival való kapcsolat kérdése. Ezzel kapcsolatban Blahó titkolózott, egy ízben célzott egy budapesti központra, többízben Dunántúlt említette meg, hogy ott is működik a szervezet. Egy ízben Kovács Istvánt, valamint engem autóbusszal felküldött Budapestre, hogy egy lezárt borítékban lévő levelet juttassunk el az amerikai követségre. Mi kíváncsiak voltunk, hogy mi van a levélben és ezért útközben felbontottuk. A levélben emlékezetem szerint a következők voltak:

A magyar nép megunta már a rabszolgaságot, Fehérgárda név alatt kb. 200 ezer ember áll készen arra, hogy a rendszer ellen megmozduljon. Ennek a 200 ezer embernek fegyverre van szüksége, kérem a követ urat, járjon közbe érdekünkben. Ezenkívül a levélben le volt írva a nevem és a személyleírásom azzal, hogy velem nyugodtan tárgyalhat a követ. Az aláírás emlékezetem szerint Blahó János volt. – A levelet nem mertem eljuttatni az amerikai követségre, ezért az egyik kocsmában elégettem. Visszatérve Blahónak azt mondtam, hogy razziába kerültünk és kénytelenek voltunk megsemmisíteni a levelet.

Blahó János és a mozgalom több szervezője rendszeresen kapcsolatot tartott fenn Dunántúllal. Pontosan emlékszem arra, hogy Blahó egy Dr. Molnár Gyula balatonalmádi, Kompót u. 8. sz. a. lakossal állt rendszeres kapcsolatban. Dr. Molnárt többször felkereste motorkerékpáron, a mozgalom egyes szervezőinek kíséretében. Egy ilyen alkalommal megbízta feleségét, hogy az minden sürgős üzenetet a fenti címre küldjön utána. Ez év májusában Csapó József, - Kovács István, - Blahó József és Tamási felkeresték Dr. Molnárt Balatonalmádin. Utuk céljával kapcsolatban Blahó elmondta, hogy Dunántúlon támaszpontokat óhajtanak kiépíteni a szervezet tagjai részére, hogy az esetleg bajba került kulákokat és a katonai behívás elől szökőket át tudják telepíteni Dunántúlra és ott el tudják azokat rejteni. Blahó János visszatérése után közölte velem, hogy Pécsen, Kaposváron, Baján, valamint Szombathelyen szintén vannak tagjai a Fehérgárda mozgalomnak és ott a csongrádmegyeihez hasonló aktív szervezőtevékenységek folynak.

A „Fehérgárda mozgalom” vezetői és tagjaiként az alábbi személyeket ismertem meg:
Vezető: Blahó János, - helyettesei: Kovács István, - Szilágyi Sándor, - szervező: Líbor János, - Szendi Horváth József, - Szántó Lajos, - Benkő Sándor, - Négyesi Imre, - Baranyi Imre, - Kunos Ferenc, - Török Imre, - Kovács Bálint, - Görbics Béla, - és Gál Sándor. Szántó Lajos szervezőnek a helyettese: Dajkó István volt. Tagként ismerem Varga Miklós, - Szabó József, -
Méray Kálmán, - Héjja László, - és Tamási M. nevű személyeket.

Egyebet az ügyre vonatkozóan előadni nem tudok, vallomásom az igazságnak megfelelően van felvéve és azt minden kényszerítő eszköz alkalmazása nélkül tettem meg, felolvasás után hh. aláíratott.

Kmft.

Felvette: olvashatatlan aláírás
áv. hdgy.

Kiss Ferenc
gyanúsított

——— — ———

Tárgy: Kunos Ferenc kihallgatása.[52]

K u n o s F e r e n c 1895. december 2-án született Csanádapácán, apja: K. Lajos, anyja: Vági Erzsébet, özvegy, egy 22 éves fia van, aki tényleges katonai szolgálatát tölti, szüleinek 34 hold földjük volt, jelenleg 4 és fél holdon gazdálkodik, katona volt, lakása: Kiskirályság Tanya 77. sz.

… Huzamosabb ideje – főleg a Kisgazda pártból – jól ismertük egymást Szilágyi Sándor kiskirályságí lakossal, aki ismerve jobboldali politikai beállítottságomat, 1949. november elején felkeresett lakásomon és rövid beszélgetés után közölte velem, hogy van Kiskirályságon és környékén ezen kívül az egész országban egy Fehér Gárda néven működő, nagy kiterjedésű ellenforradalmi szervezkedés, melynek célja, hogy a jelenlegi állam és társadalmi rend fegyveres erővel való megdöntése és a hatalom átvétele. Közölte Szilágyi azt is, hogy ennek a szervezkedésnek a célja a volt Horthy fasiszta rendszer visszaállítása. Szilágyi felszólított arra, hogy én is lépjek be a szervezkedésbe, mivel a szervezkedés elsősorban is a parasztság érdekeit tartja szem előtt. Én örömmel tettem eleget Szilágyi felszólításának és kijelentettem neki, hogy szeretném megismerni a szervezkedés vezetőjét. Szilágyi ekkor közölte velem, hogy Blahó János orosházi lakos a szervezkedés vezetője, aki rövid időn belül be is mutatkozik majd.

Ezt az esetet követően kb. 2 hét múlva Szilágyi megjelent lakásomon és felszólított, hogy menjek el vele Orosházára, ahol be fogja nekem mutatni Blahó Jánost, az ellenforradalmi szervezkedés vezetőjét.

Blahó Jánoshoz megérkezve bemutatkozásunk után életkörülményeim felől érdeklődött, majd miután ismertette velem életrajzát, a Fehér Gárda célkitűzéseiről beszélt. Közölte velem Blahó, hogy ez a szervezkedés országos kiterjedésű és hozzá hasonlóan 16 olyan vezető van még az országban, mint ő.
Közölte azt is, hogy ilyen Fehér Gárda szervezkedés nemcsak Magyarországon, hanem a többi demokratikus országokban is megvan, így elsősorban a velünk szomszédos Csehszlovákiában, valamint Romániában is.
Elmondotta Blahó, hogy erre a szervezkedésre azért van szükség, hogy háború esetén a külföldről jövő csapatoknak megfelelő támogatást tudjunk adni. Az egész szervezkedést – mondotta Blahó – az amerikaiak irányítják és a támadás itt Szeged felől Jugoszláviából fog megindulni.

Ez a megbeszélés Blahóval, ahol Szilágyi is végig részt vett azzal fejeződött be, hogy felhívta figyelmemet a továbbszervezésre, valamint arra, hogy a szervezkedés céljaira minél több pénzt gyűjtsek. …

Az ellenforradalmi szervezkedésre való beszervezés végett elsőnek Kozák Flórián kb. 10 holdas középparaszttal vettem fel a kapcsolatot. … Ismerve Kozák jobboldali politikai beállítottságát, valamint szem előtt tartva Blahónak a beszervezésekre vonatkozó utasítását, felszólítottam, hogy lépjen be a Fehér Gárdába.

[52] ÁBLT V – 2574 8-14.

… Miután Kozákot beszerveztem, feladatul adtam neki azt, hogy jobboldali beállítottságú ismerősei körében vigye tovább a szervezést és igyekezzen az általa beszervezett egyénektől a szervezés kiadásainak a fedezésére minél több pénzt gyűjteni. Kozák igéretet is tett arra, hogy utasításaimat teljesíteni is fogja.

… Kozák Flórián és Határ Pál beszervezése után kb. 1 héttel később szerveztem be a fenti módon Karis András kiskirálysági kb. 10 holdas gazdálkodót, kinek ugyancsak a továbbszervezést és a pénzgyűjtést jelöltem meg további feladatul.
Ugyancsak december hónapban Karis András beszervezésével egyidejűleg szerveztem be Gádoroson Ágoston György 30 holdas kiskirálysági kulákot, akiről tudtam, hogy a felszabadulás után az FKgP jobbszárnyához tartozott, hogy 1947-es választások során Pfeiffer agitátora volt. …Ágoston György után rövid időre még az elmúlt év decemberében szerveztem be Zábrák Pál 30 holdas kiskirálysági kulákot, aki ugyancsak a szervezkedéseinek ismertetése után örömmel vállalkozott a további beszervezések eszközlésére.

Decemberben szerveztem még be Tamási István kb. 15 holdas kiskirálysági gazdálkodót is, akivel én csak rövid ideig tartottam a kapcsolatot, mert Blahó leválasztotta tőlem és így a továbbiakban Tamási közvetlen Blahóval tartotta a kapcsolatot.

F. év januárjában szerveztem még be Négyesi Imre kb. 15 holdas Fábiánsebestyéni gazdálkodót, aki egy alkalommal a lakásomon keresett fel és ezt az alkalmat használtam fel a beszervezesére, mivel ismertem nevezett jobboldali politikai beállítottságát.

F. év április havában kb. Húsvét után 2 héttel szerveztem be Héjja János Nagymágocs-i 30 holdas kulákot, akinek ugyancsak az ellenforradalmi szervezkedés részletes ismertetése után, mikor felajánlotta szolgálatait a továbbszervezést és a pénzgyűjtést adtam neki feladatul.

Ugyancsak április hónapban történt, amikor egy alkalommal megjelentek a lakásomon a Kiskirálysági rendőrőrsparancsnok és helyettese Csaba János járőrvezető és Dologházi Dezső járőrtárs. Nevezettek kérdezték tőlem, hogy az előző napon ki járt ott nálam motorkerékpárral, u. i. valóban az előző napon kerestek fel motorkerékpáron Blahó János és Kovács István. Én elmondottam a 2 rendőrnek, hogy kik kerestek fel, mire azok kijelentették, hogy azt is tudják, miért. Elmondottam nekik, hogy van egy Fehér Gárda néven működő ellenforradalmi szervezkedés, melynek célja a jelenlegi állam és társadalmi rend fegyveres erővel való megdöntése, valamint a hatalom átvétele. Közöltem a 2 rendőrrel azt is, hogy ez a szervezkedés nagy kiterjedésű és terveink megvalósításához az amerikaiaktól fogunk kapni támogatást, mivel egyébként is ők irányítják az egész szervezkedést.

Miután közöltem a rendőrökkel, hogy ez a rendszer úgyis rövidesen megváltozik és utána is szükségünk van számunkra feltétlenül megbízható közbiztonsági szervekre, felszólítottam őket, hogy lépjenek be a szervezkedésbe.

A rendőrök kijelentették, hogy nekik sem tetszik ez a jelenlegi rendszer, számíthatunk mindenben a segítségükre és annak idején támogatni fognak bennünket a hatalom átvételéért meginduló aktiónkban. Ezzel kapcsolatban csupán arra kértek, hogy személyüket a lehető legjobban tartsa a szervezkedés vezetősége titokba. Megígérték, hogy addig is, amíg tevőlegesen fegyverrel be kell bizonyítani, hogy mellettünk állnak, támogatni fognak bennünket a munkánkban olyképpen, hogy szolgálatukban elnézőek lesznek a jelenlegi rendszer ellenségeivel, a kulákokkal szemben.

Az általam beszervezett személyek közül Kozák Flórián és Határ Pál tudomásom szerint továbbszervezést nem tudtak eszközölni, mivel beszervezésük után rövid idő múlva egy Moha András nevezetű Kiskirálysági tszcs-tagot megvertek és ezért internálva lettek. Ezt követően rövid idő múlva internálták Karis András és Ágoston Györgyöt is, akik szintén részesei voltak a tszcs-tag megverésének. Ezeken kívül a községből el lett telepítve Zábrák Pál 30 holdas kulák is, így ez a 3 személy se tudott a beszervezésekbe bekapcsolódni.

Az általam beszervezett többi személy – így Tamási István – aki Blahóval tartotta a kapcsolatot, elmondása szerint kb. 20 személyt, Négyesi Imre kb. 15 személyt, és Héjja János ugyancsak 15 személyt szerveztek be. Az általuk beszervezett személyeket nem ismerem, mivel azok neveit velem nem közölték.

… Az ellenforradalmi szervezkedés tagjai részére július hónap első vasárnapján megtartott értekezleten én is résztvettem Süle Lajos vásárhelypusztai lakos tanyáján. Az értekezletre Blahóval mentem el, ahol kb. 14 -15 személy jelent meg, akik közül Blahó János, Benkő Sándor, Líbor János és Szántó Lajost ismertem.

Az értekezleten az alőadó Blahó János volt, aki beszámolt arról, hogy a Fehér Gárda a Dunántúlon is – főleg a Bakonyban – rendelkezik komoly fegyveres erőkkel. Beszélt arról, hogy rövid időn belül eljön az ideje annak, mikor meg kell kezdeni az akciót. Ezzel kapcsolatban kijelentette, hogy már a rendőrségnél lévő tagjaink is sürgetik azt, mert nagyon lassúnak tartják a tempót.

… F. hó 6-án az én lakásomon volt egy összejövetel, ahol rajtam kívül jelen volt Bartók Zoltán újságíró, Ágoston György, ifj. Makó Pál, Gál Sándor, ifj. Gulyás János, Héja János és még egy előttem ismeretlen személy.
Ezen a megbeszélésen Bartók Zoltán tartott egy külpolitikai beszámolót, melynek keretében foglalkozott a koreai helyzettel és Kína kérdésével.

… A külpolitikai helyzet ismertetése után a belpolitikai helyzet egyik legaktuálisabb kérdésével a tagosítással foglalkozott Bartók. Kijelentette,hogy azok, akik földjeiket a tagosítás során önként felajánlják a TSZCS-nek, vagy belépnek a csoportba, ha megváltozik a helyzet, ne számítsanak arra, hogy abból akár egy négyszögölet is visszakapjanak.

A tagosítással kapcsolatban felszólított Bartók bennünket arra, hogy igyekezzünk ezt tudatosítani a parasztság körében és igyekezzünk olyan hangulatot kelteni, hogy a parasztságot szembeállítsuk a tagosítással. Kijelentette, hogy a parasztság csak akkor tud a tagosítás ellen fellépni, ha elérjük azt, hogy az egész parasztságot egységesen állítjuk szembe a tagosítással.

Agitációs szempontként adta Bartók, hogy beszéljünk a parasztság között a Szovjetunió parasztságának helyzetéről, ahol mindenkitől elvették a földeket és a parasztság nyomorog, mert a mindennapi csajka étel sincs biztosítva. Mondta azt is, hogy közöljük a parasztsággal, hogy az egész tagosítás csak a kommunisták érdeke, hogy az itteni termelőcsoportokat erősítsék vele, ugyanakkor a termelőcsoportba be nem lépő dolgozó parasztokat pedig tönkreteszik vele, mert a jó földeket elveszik és rossz földeket adnak helyébe.

… Dimák István személyével kapcsolatban előadom, hogy nevezett két cséplőgép garnitúrával, valamint kb. 25 hold földdel rendelkezik és nevezettet június hónapban azzal hozta oda hozzám Blahó János, hogy nevezettnek 8 hónapos börtönbüntetését kellene kitölteni, azonban nem megy be, hanem a mozgalom érdekében bújtassam el tanyámon. Nevezett kb. 1 hónapig tartózkodott nálam, ahol teljes ellátást biztosítottam számára.

… A Fehérgárda néven működő ellenforradalmi szervezkedésnek azért lettem tagja, mert bíztam abban, hogy a fehérgárda az amerikaiak segítségével meg fogja tudni valósítani célkitűzéseit, felfogjuk tudni számolni a jelenlegi rendszert és visszaállítjuk a volt Horthy fasiszta társadalmi rendet.

Egyebet előadni nem kívánok. Vallomásomat minden kényszer nélkül az igazságnak megfelelően tettem meg, melyet felolvasás után h.h. aláírok.

Kmft.

Felvette: olvashatatlan aláírás Gyanúsított: Kunos Ferenc

___ — ___

Tárgy: Juhász Nagy Vilmos kihallgatása.[53]

F e l j e g y z é s .
Szeged, 1950. szeptember 10-14-ig.

J u h á s z Nagy Vilmos 1904. június 3. Hódmezővásárhely, apja: Juhász Nagy János, anyja: +Csepregi Julianna, nős, 3 gyermeke van, 28 hold földön gazdálkodik, felesége szüleinek 90 hold földje van, magyar állampolgár és anyanyelvű, 4 polgárit és 2 gazdasági szakiskolát végzett, katona volt, földműves, lakása: Hódmezővásárhely Kardoskút Tanya 108. sz. alatt.

Arra a kérdésre, hogy hogyan lettem tagja a Fehér Gárda szervezetnek az alábbiakat tudom előadni.

1949. év őszén szeptember közepe felé, kukoricatöréskor találkoztam Szántó Lajos orosházi kisparaszttal Orosházán, a Bajcsi Zsilinszky utcán. Szántó kerékpárral ért utol engem, s útközben mondotta, hogy a 30-40 holdnyi bérelt földjét felmondta, ingóságait eladta és házat vett és 4-5 holdnyi földet vett. Amikor Benyhe nevezetű orosházi szűcsmester Bajcsi Zsilinszky utcai lakos háza elé értünk, ott megállottunk. Szántó ekkor kérdezte tőlem, hogy tudok-e olyan titkos szervezetről, melynek neve Fehér Gárda? Én válaszoltam, hogy nem. Pedig van ilyen szervezet – válaszolta Szántó -, ami titkos és adott helyzetben a kormányzatot magához fogja venni erőszakkal. Ebben a szervezetben már sokan vannak. Ekkor mondotta, hogy lépjek be én is. Én gondolkodási időt kértem azzal, hogy a következő találkozáskor konkrét választ adok. Közölte még, hogy van egy „nagyfőnök” Blahó János, akit nem lehet elárulni. Blahó országosan irányítja a szervezetet, mivel az ország többi részén is vannak ilyen kisebb szervezetek. Ennek a szervezetnek a főnökéhez csak kivételes személyeknek lehet bemenni. Blahó Orosházán tartózkodik a Bercsényi utcán, a házszámot nem tudom. Ismertette, hogy jobb emberek lehetnek tagjai a szervezetnek, határozatlan összegű pénzösszegeket szoktak beszedni, amit a tagoktól gyűjtenek és általános kiadásokra használnak fel. Minden tagnak fejenként 3 új tagot kell beszervezni. A titkot minden körülmények között be kell tartani.

Beszervezési munkámmal kapcsolatban az alábbiakat tudom előadni:
Király Lajos Hódmezővásárhely. Pusztai Kardoskút 220.sz. …nevezett, mint szervező működött… 1950. januárjában szerveztem be Jankó Béla 15 holdas Kardoskút 330. körüli középparasztot, aki a későbbi idők folyamán szervező volt. 1950. februárjában találkoztam Szántó lakásán Líbor János gádorosi kisparaszttal, ott tudtam meg tőle, hogy ő is szervező. Vele a felkelésről is beszélgettünk. Közös véleményünk az volt, hogy csak nyílt ellenállással lehet a fennálló kormányt megdönteni, de ehhez fegyver is kell.
Ezt követően Kiss Sándor Kardoskút 230. sz. alatti középparasztot szerveztem be, aki a későbbiek folyamán szintén szervező volt. ... Beszerveztem még Herceg István Kardoskút Puszta 120. sz. altti

[53] ÁBLT V – 2253 9-32.

földművest, aki szintén szervező lett. Herceg a fiatalabbik Gyöngyösi János Kardoskút Puszta 140. sz. alatti földművest szervezte be. Én beszerveztem még Kun Sándor Kardoskút puszta 103. sz. vagy 101. sz. alatti középparasztnak a fiát, aki a későbbi idők folyamán szervező lett. A Fehér Gárda tagjaként ismerem még Héjja László Kardoskút Puszta 444. sz. alatti, 25 holdas kulákot, aki szervező lett. Fejes Ferenc Kardoskút. Puszta 300. körüli földműves szervezőt. Szilágyi nevezetű orosházi lakost, aki szervező volt. Dajkó István Kardoskúti földműves középparasztot, Kiss Ferenc Orosháza-i volt banktisztviselő, aki a központi vezetőségnek volt a tagja, közvetlen a „Nagyfőnök „ mellé volt beosztva, aki a katonai kiképzéseket adta. Bubik János Békéssámson Takaros részi középparaszt, kit én szerveztem be, szintén szervező volt. Gombkötő József Kardoskúti kisparaszt szervező. Erdős József Kardoskút tanyai kisparaszt. Bánki Horváth Ferenc orosházi lakos, Benkő Sándor Csorvási földműves, id. Négyesi nevezetű Fábiánsebestyéni lakos, szervező, Görbics nevezetű szegedi egyetemi hallgató, főszervező. … Én főszervező voltam, a kapcsolatot Szántóval tartottam.

… Szántótól kapott információ szerint Blahó a Dunántúl déli részére is járt motorkerékpárral, ami a sajátja volt. Egyik alkalommal Kovács István is elment vele. Tudomásom szerint a Fehér Gárda szervezetnek Dunántúlon is vannak tagjai és Blahó azokkal igyekezett a kapcsolatot szorosan fenntartani, azon kívül volt egy nője is a Dunántúlon, akivel állítólag szerelmi viszonyt is tartott fenn.

… A Fehér Gárdával kapcsolatosan még a következőket tudom mondani:
Nekem Szántó mondotta, hogy Blahó azt híreszteli, hogy a Fehér Gárdának 200.000 tagja van és nem kell félni, mert sokan vannak belőlük a katonaságnál Orosházán, Szegeden, a gyalogságnál és a határvadászoknál a jugoszláv és a román határon, akiknek a közvetítésével a határon át is lehet jutni.

Sok hívünk van a szürke rendőrségnél is, pl. Orosházán, de hogy kik, nem tudom. Az Államvédelmi Hatóságnál legkevésbbé vannak, akik hívei az ellenállási mozgalomnak, de azért ismerős mégis akad közöttük. A postánál, vasútnál, bíróságnál és más hatóságoknál szintén vannak tagjai.

Célkitűzése Fehér Gárdának az alábbiak voltak:

Minél több embert szervezzünk be, fegyvereket szerezzünk, a cső. hadnagy erőssen hangoztatta, hogy a kommunistákat ki kell nyírni. Szántó mondotta, feladat volt egy különleges alakulatnak a felállítása, kik alkalomadtán robbantgatni fognak. Azokat, akiket a hatóság üldöz, el kell dugni, illetve más vidékre kell vinni. Az amerikai követséggel szoros kapcsolatot kell felvenni a nyílt fegyveres támadással a hatalmat meg kell szerezni akkor, mint mondotta Blahó, amikor a külföldi és belföldi adottságok azt megengedik.

… 1950 márciusában Szántó közölte velem, hogy ha akarok hallani előadást, akkor menjek le a volt Pusztai-féle gyümölcsösbe, onnan a felvezető el fog vezetni. Én el is mentem emlékezetem szerint egy szombati napon a gyümölcsösbe. 21 óra után jött értem a felvezető, aki egy zöld színű elemlámpával több esetben adott le fényjelzést, amiről ismertem fel őt, névszerint Dajkó Istvánt. Kettesben indultunk el s kb. 1 óra hosszáig mentünk. A szervezettel kapcsolatosan útközben nem beszéltünk. A sámsoni úton egyik előttem ma is ismeretlen tanyába mentünk be, ami egyszerű cserepes volt, kicsi udvarú, verandás lakás. Útközben a tanyáktól kb. 30 méternyire 2 álló őrrel találkoztunk, kiket nem ismertem fel, kiknek először Dajkó adott fényjelzést. Egy erősen lefüggönyözött belső, szűk szobába mentünk, itt már kb. 6-7-en voltak, így pl. Baranyai vele volt egy Monor-i lakos, 2 vásárhelyi, 1 makói, 5 külsőerzsébeti, mely szintén Vásárhelyhez tartozik. Utánnam kb. 1 óra múlva jött Blahó s vele Szántó és még 2 ismeretlen orosházi lakos. Itt Blahó több mint egy órás beszédet tartott, amiben ismertette a célkitűzéseket a hatalom átvételével kapcsolatosan. „ Majd ha feláll a Fehér Gárda, akkor oda mindenki egy emberként fog felsorakozni és nem lesz ellenállás, mert velünk a rendőrség, velünk a katonaság”. Hangoztatta, hogy italt ne igyanak, mert az ügyet elárulja a részeg ember. Nőkkel ne foglalkozzanak, mert eljár a szájuk. … Tagadta azt, hogy dorbézolni szokott, mert az a 18.000 forint ami bejött, az mind rendesen el is van számolva.
Ne féljenek, mondotta, mert 200.000 tagunk van, fegyverünk is van hozzájuk, bár nem sok, de ha megindulunk, lesz annyi, amennyi éppen kell és én tudom, hogy honnan. Az egyik makói ember kérdezte, hogy a hatalmat hogyan vesszük át. Blahó kitérő válaszában azt mondotta, hogy az az adottságtól függ. Beszédéhez nem nagyon szóltak hozzá, mert ellenvetéseket nem mertek tenni, mivel

féltek tőle, mert azzal ijesztgetett, hogy van egy titkos szervezet, amely elintézi az embereket. Ennek, hogy kik voltak a tagjai, nem tudom. A gyűlésről éjfél felé szivárogva távoztunk, én Dajkóval mentem el.

Márciusban Kersmájer József Kardoskút 209. sz. körüli lakos középparaszt tanyáján jöttünk össze kb. 20-an. Itt jelen volt Kiss Ferenc, aki az előadást tartotta, Láda Albert ifj. Kardoskúti kulákszármazású fiú, Kokovai Kardoskúti lakos, középparaszt. Tompa István Kardoskúti középparaszt, aki szervező volt. Csizmadia Lajos, Kardoskúti középparaszt s Külsőerzsébetről kb. 8, Csicsatérről 6 előttem ismeretlen személy. …

Szeged, 1950. szeptember 11.

…Blahó által tartott gyűléssel kapcsolatban kiegészítésképpen előző vallomásaimhoz az alábbiakat kívánom előadni:

Július elején, amikor Blahó Orosháza közelében levő Dajkó János tanyáján tartott gyűlést, akkor Szántóval közösen abban állapodtunk meg, hogy megpróbálunk Blahó Jánostól akár ha erőszakosan is megszabadulni. Úgy terveztük ki a dolgot Szántóval, hogy mi ketten felbérelünk embereket, akik alkalmas időben Blahót elintézik. Én Hrczeg Istvánnak szóltam erről az ügyről és megkértem arra, hogy hozzon még két embert magával. A két Herczeg által hozott ember előttem ismeretlen. A gyűlés előtt, amikor Szántóval találkoztam, mondottam neki, hogy nekem három emberem van. Szántó is mondotta, hogy ő kettőt hozott. De hogy kiket, azt nem tudom. Ezek az emberek a gyűlés helyétől mintegy 300 méterre párosával helyezkedtek el, botokkal felszerelve. Tettlegességre azonban nem került sor.

Blahót azért akartuk elintézni, mert haragudtunk rá a sok hazudozása miatt és hogy a pénzzel felelőtlenül gazdálkodott, és más megoldást nem találtunk arra, hogy tőle megszabaduljunk.
A gyűlésen amikor Blahó beszélt és fentiekkel kapcsolatban kérdéseket intéztünk hozzá – véleményünk szerint elfogadható, bár kitérő válaszokat adott és ennek alapján tértünk el attól a szándékunktól, hogy Blahót elintézzük.

Július utolján egy hétköznapi estén Szántó hívott össze több embert, a további teendők megbeszélésére, a Blahó eltűnése utáni időkben. Ezen a gyűlésen rajtam kívül jelen volt Szántó, Benkő Sándor csorvási lakos, Berta István, Négyesi János, Görbics, Líbor és a sánta Szilágyi, valamint Vígh Imre. …

Kovács Istvánról előadni kívánom, hogy ő volt a parancsnoka a fegyveres különítménynek, amint azt nekem Szántó mondotta, amelynek az volt a feladata, hogy alkalomadtán a Fehérgárda segítségére lesz. Tudomásom szerint ezek az emberek kutas-mágocsoldali részen lettek volna megszervezve.

… Február hónapban Szántóval a lakásán beszélgettem a szervezetről és ekkor érdeklődtem Blahó felől. Szántó ekkor nekem azt mondotta, hogy Blahó a felvidékről való és vegyészmérnök volt. Állásából 1947. körül egy rostálás alkalmával kidobták. Ekkor Blahó 4-5 társával együtt a jugoszláv határon átment Jugoszláviába és ott huzamosabb ideig tartózkodott. Ott létük alkalmával az amerikaiaktól kértek segítséget, akik 20 embert, akiket ott összeszedtek megbíztak azzal, hogy térjenek vissza Magyarországra és idehaza szervezzenek bandát. Tudomása szerint mindnyájan visszajöttek, de szervezéshez kb. csak hárman kezdtek.

Ezután kb. egy hónap múlva találkoztam Héjja László Kardoskút 440. szám alatti lakossal a kardoskúti olvasókör előtt, aki kérdezte tőlem, hogy meg van-e még Blahó, mert ő úgy hallotta, hogy megszökött. Említette, hogy tudomása van arról, hogy Blahó már volt kint Jugoszláviában is, ahova az szintén kiszökött, és onnan visszatért azért, hogy itt szervezzen jobboldali embereket. Egyik alkalommal a Dunántúlon Blahót felismerték, mint mondotta Héjja, és akkor kisült, hogy nem is volt repülőtiszt, de még másfajta tiszt sem, mert ő a katonaságnál együtt szolgált vele és nagyon jól ismeri.

Emlékezetem szerint egyik alkalomkor Líbor is megerősítette, hogy Blahó járt kint Jugoszláviában, de már nem emlékszem vissza, hogy hogyan.

Szeged, 1950. szeptember 12.

… Tudomásom van arról, hogy Kiss Ferenc vezetésével egy kisebb csoport szekerekkel ment Dunántúlra, ez év februárjában, de hogy miért, azt nem tudom. Annyit tudok, hogy hegyek között is jártak, kis falvakban, homokos borvidéken. Ezzel kapcsolatban annyit tudok még előadni, hogy itt kocsis volt Herczeg Pál külsőerzsébeti kisparaszt, aki elmondta, hogy nem akarták őt sehol befogadni, mert féltek a szekerektől, hogy baj lesz. Az elhelyezés ügyében Kiss igen sokat szaladgált, de eredménytelenül, mert főkép szabad ég alatt voltak, ellátás nélkül. Ez alkalommal fuvarozásokat is végeztek. Tudomásom szerint velük volt még Csáki Kálmán külsőerzsébeti kisparaszt, aki szintén az egyik kocsis volt.

Szilágyi is említette, hogy ő is volt a szekerekkel Dunántúlon, de odamenetelüknek nem volt semmi értelme és keservesen tudtak hazajönni.

Szeged, 1950. szeptember 13.

… Augusztus vége felé Szántó Vígh Imrével motorkerékpáron elment Apátfalvára szervező munkára. Hogy mennyi tagot gyűjtöttek itt, azt nem tudom. 5-6 nap múlva, amikor a földem végénél találkoztam Vígh Imrével, akkor apátfalvai útjukkal kapcsolatban Vígh megjegyezte, hogy eredményesen jártak Apátfalván, mert sokan lettek tagok.

… Június közepe felé Sin Lajos kardoskúti kisparaszttal, aki a szervezetnek tagja volt, találkoztam a kardoskúti útnál és ekkor Sin mondotta nekem, hogy ő ismer egy pitvarosi embert, aki az amerikaiakkal tartsa a kapcsolatot és az a magyarországi földalatti szervezet irányításával van megbízva az amerikaiaktól és az az ember mondotta neki, hogy szeretne beszélni a Fehér Gárda egyik vezetőjével.

Én ezt közöltem Szántóval, aki azt az utasítást adta nekem, hogy a találkozási időpontot beszéljem meg az ismeretlennel. Pár nap múlva én Sinnek mondottam, hogy érdeklődjön az illetőnél, hogy hol találkozhatunk.

Sin később közölte velem, hogy a találkozást megbeszélte és azt üzeni az ismeretlen személy, hogy egyik napon utazni fog Orosháza felé, illetve egy vasárnapi nap és akkor Sin az illetővel összehoz engem. … Amikor Orosházára érkeztünk … az apósomhoz hívtam el bizalmas beszélgetésre.

Ezen a beszélgetésen Szabó mondotta, hogy itt nagyon hibásak a földalatti szervezetek, mert egymástól széjeltagoltan vannak, kapcsolatot egymással nem tartanak semmit. Egyik a másik létezéséről nem tud, így pl. a Fehér Gárda sem tud a szegedi Kereszt Kard Szövetségről. Neki az amerikaiaktól arra van felhatalmazása, hogy az ilyen széttagolt csoportokat összetartsa.
Híreket szerezzen az amerikaiak számára. Helytelenítette azt, hogy a tagoktól pénzt szednek be és azt ajánlotta, hogy aki szervezéssel foglalkozik, az őnála magát jelentse be, amit ő közölni fog az amerikai követséggel és a munkájáért az amerikaiaktól pénzt is fog kapni.
A Fehér Gárda szervezet túlságos nyilvánosan működik, nem eléggé elővigyázatosak és ezáltal veszélyeztetik fennállásukat, a hatalmat belső erővel soha sem tudják megszerezni, hanem szükséges ahhoz külföldi támogatás is.

Kijelentette továbbá, hogy szeretne kapcsolatot szerezni a kapcsolat vezetőjével, mert szeretné ha a Fehér Gárda illegális szervezetet bekötni az amerikaiakhoz. Kijelentette továbbá, hogy egyetlen szervezet sem olyan merész, mint a Fehér Gárda és ezért még gondolkozik azon, hogy érdemes-e a Fehér Gárdával a kapcsolatot felvenni, bár szeretne a vezetőjével beszélni és ha nincs még komoly baj, akkor felkarolja, ha viszont hibák vannak, akkor hagyja szétszéledni.

Ugyanakkor elmondta, hogy azért, hogy a kapcsolatot fenntarthassuk fog írni nekem és ugyanakkor az ő címét is megadta: „Szabó Sándor Pitvaros”.

Én ezt a beszélgetést közöltem Szántóval, aki a lakására hívatta Blahót, akinek a fentieket elmondottam. Blahó gyanúsnak tartotta Szabót és szemmel láthatóan félt tőle, azon oknál fogva, hogy mint mondotta, ez biztosan az itten lévő szervezeteket akarja egyesíteni és ő akar a vezető lenni. Ő majd kifogja nyomoztatni, hogy ki ez az illető és majd azután beszél csak vele.

… Kb. egy hét múlva Szántó mondotta nekem, hogy Héjja László és Bánki H. Ferenc az én bejelentésem után egy hét múlva elmentek Szabóhoz, ahol a kapcsolat felvételéről tárgyaltak.
Szántó annyit mondott még, hogy amikor Héjjáék beléptek a Szabóhoz, Szabó nagyon megijedt, mert azt gondolta, hogy ávósok mentek hozzá és eleinte nem akart mindjárt beszélni. …

Szeged, 1950. szeptember 14.

Czikora Lajos kardoskúti kisparaszt. Nevezettet Kun Sándor kardoskúti lakos szervezte be f. év májusában. Tudomásom szerint Czikora két kardoskúti lakost szervezett be, de hogy kiket, azt névszerint nem tudom.

… Augusztus utolján Czikora lakásán gyűlés volt, amikor az egyik előadó én voltam. Beszédemben a szervezeten belüli titoktartásról beszéltem, valamint, hogy hogyan kell tagokat beszervezni.

Utána Vígh János tartott előadást, aki kijelentette, hogy annak ellenére, hogy Blahó eltűnt a szervezet tovább fog működniés azt továbbra is kell fejleszteni. Ezen a gyűlésen jelen voltam én, Czikora, Vígh Imre és két kaszaperi egyén. Ugyancsak augusztus hónapban újabb gyűlés volt a lakásán. Ekkor Négyesi János tartott előadást.

Június 10-e körül Sin hívta fel a figyelmemet Szabó Sándorra, s azt mondta, hogy Szabó az amerikaiakkal áll kapcsolatban, s jó volna, – mint mondotta, - ha a fehérgárda is felvenné vele a kapcsolatot és ezt ő meg is fogja Szabóval beszélni, amit én helyeseltem és egyben Szabóval közöltem is.

… Szabó Sándor pitvarosi(Csanád megye) gabonakereskedő volt. 30-35 év körüli, 167 cm magas, kissé kövéres, szőke, ovális, telt arcú, szőke, hátrafésült, ritka hajú, világos szemű, orra rendes, testtartása egyenes, könnyed járású, előkelő, simulékony modorú. ...

Aláírás: Juhász Nagy Vilmos

——— — ———

Tárgy: Négyesi Imre kihallgatása.[54]

F e l j e g y z é s .
Szeged, 1950. szept. 21.

N é g y e s i I m r e 1904. november 27-én született Szentesen, apja: +N. Imre, anyja: + Gombos Franciska, nős Ollai Juliannával, egy 22 éves általa nem tartott gyermeke van, jelenleg 12 és fél hold földön gazdálkodik, apjának 40 hold ingatlana volt, 4 elemit végzett, katona volt, lakása: Fábiánsebestyén tanya 88. sz. alatt.

… Május közepén felkeresett Német Bálint a lakásomon, mondotta, hogy szedjünk pénzt, mert már a többi tagok mind adtak. Csak éppen mi vagyunk lemaradva. Én erre azt válaszoltam Németnek, hogy én koldulni nem megyek, de ha maga összeszedi, azt én beviszem.

[54] ÁBLT V – 2580 10-15.

Pár nap múlva felkeresett a lakásomon Német és mondotta, hogy szedett össze 180 forintot és vigyem azt el Blahó lakására. … Én elvittem Blahóhoz 180 frt-ot, aki azt mondotta, hogy miért nem vittem többet. A pénzért nekem több 10 és 20 frt-os nyugtát adott Kunos Ferenc, aki velem jött a Gádorosi állomásról és együtt mentünk vele Blahóhoz. …

Június elején a lakásomon volt gyűlés, mivel ezt már korábban is kértem Blahótól, hogy jöjjönek el hozzám is, mert én is szeretném, ha ott tájékoztatnák a népet.

Ennek alapján küldték ki egy szombati napon Kiss Ferencet, aki az Orosháza felől jövő legkésőbbi vonattal , vagyis 9 óra felé jött ki hozzánk. … A lakásomra elhívtam Őze Lajost, Zsoldos Lajost és Német Bálintot, majd pedig szervezeti tagokat. Német viszont elhívta Balogh Gyulát, Varga Istvánt, Balogh Mihály és Gábort. Nevezetteket azért küldtük el, hogy meghallgassák a beszédet és azután ők is tagjai legyenek a szervezetnek. Fentiek közül Balogh Gábor kivételével mindnyájan tagjai is lettek a szervezetnek.
A beszédet Kiss tartotta meg, beszédében a következőket mondotta: „Most én kijöttem közétek, felvilágosítást adni, hogy a Fehér Gárda mit akar végrehajtani. Nem hazudik, ha azt mondja, hogy az ország 98 %-a benne van a szervezetben, a rendőrségnek 60 %-a, a katonaságnak és a vasutasoknak szintén 80 %-a, sőt még az Államvédelemnél is vannak beszervezve. Tudom, hogy most azt kérdezitek, hogy mi van az oroszokkal. Legyetek nyugodtak, hogy munkánkba azok se avatkoznak bele, sőt még segítenek bennünket fegyverrel is, mert a mi célunkat ismerik ők is és támogatnak is bennünket. Az Orosháza környéki táborunknak már eddig is legalább 16.000 tagja van. A Dunántúlon is ugyanilyen erővel rendelkező szervezet áll, ami egyáltalán nem áll hátrább, mint ahogy mi vagyunk. A bakonyi erdőben össze is gyűjtöttek egy 3.000 főből álló fegyveres gárdát. Ha majd az idő odaér, hogy az angolok meg fognak bannünket szállni, akkor én hiszem, hogy ebből a társaságból lesz olyan, aki elmegy Dunántúlra ezt a 3.000-es csoportot feltölteni”. Ugyanakkor mondotta, hogy őt támogassák anyagilag, mert neki a kiszállás költségbe kerül és erre fedezete nincs. Majd kérdezte az emberektől, hogy ki fog jelentkezni a Dunántúli fegyveres testületbe.

Ekkor Német Bálint és Varga István jelentkezett. Német ekkor azt is megjegyezte, hogy csak arra kíváncsi, hogy mikor fog történni az angol megszállás és fegyver honnan lesz. Kiss erre azt válaszolta, hogy el lehettek készülve, hogy rövid időn belül, u.i. nekünk összeköttetésünk van a budapesti amerikai követséggel s onnan tudjuk ezeket. Fegyvert majd az angoloktól fogunk kapni. A szerb és osztrák határon túl erős felfegyverzett magyar hadsereg várja a bevonulás idejét, akik szintén bennünket támogatnak. Kissnek arra a felszólítására, hogy pénzt adjanak Balog Gyula megjegyezte, hogy annyira még a szervezetet nem látjuk komolynak, hogy hadikölcsönt jegyezzünk illetve pénzt adjunk. Kiss erre válaszolta, hogy pedig nagyon kellene, mert én, Blahó és Kovács István abból a pénzből élünk, amit így össze tudunk szedni. Mire Tóth Imre közbevágta, hogy minket sem tartanak el ingyen.

Kiss még megjegyezte, hogy ő a múltban százados volt – s buzdítólag a többieknek mondotta – aki a szervezet érdekében harcolni fog, az állást fog kapni, de azok is, akik nem szegülnek ellene a szervezetnek, azok is állami támogatást fognak elnyerni. Balog Gyula ekkor megjegyezte, hogy el tudjuk képzelni, hogy egy újonnan született gyerek, mennyire tudja támogatni a másikat. Kiss ekkor mondotta még, hogy megmarad a földetek, meglesz a szabadságotok, a szabad vallás, a szabad szólás, eltöröljük az irányított gazdálkodást. Erre többen megjegyezték, hogy ígérni már sokat ígértek nekünk, de még semmit sem kaptunk a Fehér Gárdától.

Júniusban egy hétköznapi napon délután a lakásomon felkeresett Blahó és azt mondotta, hogy kijöttem magához, mert megint hiányzik egy kis pénz a kasszából, s kerítsen elő. Én erre azt válaszoltam, hogy nekem nincsen készletem és nem tudok adni. Blahó kért arra, hogy minél hamarabb szedjek össze pénzt és azt sürgősen juttassam el hozzá. Mi már ekkor nem szedtünk össze pénzt.

Pár nap múlva a lakásomra kijött Gál Sándor motorkerékpárral s mondotta, hogy eltűnt a „Nagyfőnök”. Nem tudja, hogy elfogták-e, vagy mi van vele, de valószínű, hogy elfogták. Én válaszoltam neki, hogy miért nem vigyázott magára. Gál kérdezte, hogy ezután mit csinálunk, mire én azt válaszoltam, hogy egyelőre megszűnik az egész dolog, és ezzel valószínű, hogy be is záródik minden.

… Ezt követően 3 nap múlva kijött a lakásomra Szilágyi, és mondotta, hogy menjek el hozzá, még ma este, s majd elvezet Szántóhoz, mert Szántó lakásán gyűlés lesz és a vezetőket akarják megválasztani. Én erre csak azt válaszoltam, hogy elmegyek, legalább belelátok a kártyába.

El is mentem Szilágyiékhoz egy szombat este és éjszaka mentünk Szántóékhoz s hajnali 4 órakor kezdődött meg a gyűlés. Itt jelen volt Líbor, Víg Imre, Juhász, Benkő Sándor, Szilágyi, Görbics és Szántó.

Szántó tartotta a beszédet s mondotta, hogy tudomásunk van mindnyájunknak arról, hogy a nagyfőnök lebukott, aki eddig szélhámosan vezetett bennünket, de hál Istennek, pénzt csak keveset vitt magával, mindössze vagy 150 frt-ot. Most azért hívtuk össze magukat, hogy egy bizottsági tagságot állítsunk össze és vezessük tovább a szervezetet. Vezetőséget magunk közül választunk. Mi vezetőként Líborra szavaztunk egyöntetűen, mert először is Szántó Líbort ajánlotta. A pénztárnok lett választás alapján Szántó, diplomáciai összeköttető Görbics, politikai előadó lett Juhász Nagy Vilmos és Benkő, küldönc pedig Szilágyi, pénztár ellenőr pedig Vígh Imre. Mondották, hogy nekem is kell valami tisztséget vállalni, amikor én mondottam, hogy először lássunk tiszta képet.
Szántó erre válaszolta, hogy kb. 16. 000 frt-ot szedtek össze, és még kellene 2.300 frt. mert a
Saha motor , amely a tulajdonunkban van, még nem egészen a miénk, mert még az árát nem fizettük ki és ezenkívül javítási költséget is kell fizetni és ez összesen 2.300 frt-ot jelent, amit össze kell szedni. Itt közbeszólt Benkő, hogy neki még tartoznak 3.200 frt-tal és azt miből fogják megfizetni neki. Bizonyítani ezt ugyan Benkő nem tudta, de ennek az összegnek a fejében egy motorkerékpárt elvitt magával. Én megjegyeztem, hogy ilyen adósságokba én nem lépek bele és én messze is lakok és nem vállalok semmi tisztséget. Líbor ekkor megjegyezte, hogy nem baj, mert már valószínű, hogy meglesz az új főnökünk. Még nem tudja egészen biztosan. Egy Laci bácsi – tudomásom szerint Fekete László – aki a katonaságnál őrm. volt, az ajánlotta, hogy összehozza Líbort az új vezetővel és amikor összejönnek, akkor meglátják, hogy az új vezetőnek kiszemelt tag elvállalja-e a vezetést, vagy sem. Líbor még ajánlotta, hogy gyűlést kell tartani nálam és ezt azért ajánlotta, mert én mondottam, hogy az én társaságom nem hisz ebben a szervezeti dologban és annak programjában. Ha olyan nehéz fajsúlyú a maga társasága, akkor ott egy gyűlést kell összehívni. Majd oda ki fog akkor menni a Juhász Nagy Vilmos. Június vége felé össze is jöttek az én lakásomon. Egy szombati napon. Ekkor jelen volt Tóth Imre, Őze Lajos, Balog Gábor, Varga István, Német Bálint, Bakai Pál, Kátai Pál László vagy Ferenc.

Juhász Nagy Vilmos egy fiatal, barna emberrel a ¾ 6-os vonattal érkezett és én mentem ki az állomásra elébe. Juhász beszédében azt mondotta a jelenlévőknek, hogy eltűnt a Nagyfőnök, de ne csüggedjünk, mert Líbor már fel is vette az összeköttetést az új vezetőnkkel, aki sokkal jobb gondolkodású. És a szervezetet helyesbb és biztosabb úton tudja vezetni. Előbb-utóbb változásnak kell lenni a mai rendszerben, mert a külpolitika erősen halad arrafelé, abból rendszerváltozásra lehet következtetni. Ő állandóan hallgatja a rádiót és így teljesen tájékozott a politikai helyzetben. Juhásznak az előadásához csak egyedül Kátai szólt hozzá, hogy ilyen előadó minek jön ki. Ennek a beszéde se nem biztató, se nem pedig összetartó, s ilyet mi is tudunk. A jelenlévők közül tudomásom szerint Bakai Pál és Kátai Pál Ferenc a szervezetnek nem tagjai, bár a Kátai nekem egyszer azt mondta, hogy tagja a szervezetnek.

… Mikor Líborhoz mentem, érdeklődtem afelől, hogy miért hivatott és a gyűlésen mit beszéltek meg. Líbor mondotta, hogy most a tagosítás folyamatban lesz és senki nem fogadja el a tagosítást, földjét ne adja oda senkinek és a lakásából ne menjen ki. Én erre megjegyeztem, hogy hogy gondolnak ilyet. Hisz ha valakinek azt mondják, hogy menni, akkor annak ki kell menni.

Ugyanakkor mondottam neki, hogy mostmár számoljon be, ki az az új főnök. Ha a nevét nem is mondja meg, de legalább azt mondja meg, hogy az az új főnök fogadna-e engem. Mert én szentesi vagyok. Líbor mondotta, hogy az illető annyira titokban tartja a nevét, hogy nem tartja valószínűnek, hogy fogadna és azt csak kettőjüknek szabad tudni.

Líbortól amikor mentem hazafelé, újból bementem Német Bálinthoz, akinél megérkezésem előtt volt egy Aradi Kálmán nevű sógora, aki azt mondta Német Bálintnak, hogy őtőle kérdezte meg

egy szentesi ember, aki a vadásztársaság tagja, hogy milyen ember az a Fekete László gádorosi lakos és milyen ember a Líbor. Aradi azt válaszolta a szentesi embernek, hogy nem tudja, milyen tekintetből kérdezi, én úgy ismerem őket, mint megbízható embereket. Német kérdezte Araditól, hogy ki az az ember, aki tetőled kérdezte, hogy milyen megbízható a Líbor és a Fekete. És Aradi válaszolta, hogy Bánfalvi Lajos szentesi tanító. Tudomásom szerint július végén vagy augusztus elején Líbor és Fekete volt Bánfalvinál abban az ügyben, hogy tárgyaljanak arról, hogy Bánfalvi vállalja-e a vezetőséget. Tudomásom szerint Bánfalvi el is vállalta.

Némettel mi még megbeszéltük, hogyha Líborék nem akarták nekünk megmondani, hogy ki az új vezető, akkor mi az ő hátuk megett mégiscsak beszélünk Bánfalvival, mert neked Német úgyis csak barátod. Német vállalkozott erre.
Német egy keddi napon Szentesre ment és beszélt is Bánfalvival, de Bánfalvi előtte egyenesen nem nyilatkozott. Én mondtam Németnek, hogy én szeretnék azért mégis Bánfalvival beszélni, hogy Bánfalvi mennyire látja komolynak a szervezet dolgát. Ennek alapján csütörtökön én is Szentesre mentem, és Német Bálinttal, - aki Fábiánsebestyénen lakik – az anyósomnál találkoztunk, együtt mentünk el Bánfalvihoz. Bánfalvi engem, de közelebbről a családomat ismerte s így velem szemben nem volt bizalmatlan. Én kérdeztem tőle, hogy tanító úr mennyire látja komolynak a Fehér Gárda dolgát. Mi azt hallottuk, hogy a tanító úr elvállalta Líbor és Fekete előtt, hogy vezetője lesz a szervezetnek. Bánfalvi erre azt válaszolta, hogy ő 100 %-ig nem vállalhatja és nem is vállalta, ismeretlen embereknek, hogy vezetője legyen, azonban ha azt látja és ha szükség lesz rá, akkor katonai téren tud nyújtani segítséget, de nem nagyon ajánlja azt nekünk se, hogy nagymértékben foglalkozzunk a szervezettel és ha lehet, hanyagoljuk el ezt a dolgot, mert ha gondolkozunk, láthatjuk, hogy nem kicsi erővel állunk szemben. Itt előbb-utóbb nem lehet más, mint egy nagycsomó embert összefognak és megbüntetnek. Ha valamikor azonban bentjárnak Szentesen, jöjjenek el nyugodtan hozzá és ami újságot tud, akkor majd megmondja.

Július utolján kijött értem Szilágyi és mondotta, hogy Juhásznál lesz egy gyűlés, ahová feltétlenül elmenjek. Mivel én szabadkoztam ellene, Szilágyi erősen mondotta, hogy de még most az egyszer minden körülmények között menjek el. Ennek alapján én aznap vagyis egy szombati nap el is mentem Juhásznak a lakására. Juhász bennünket egy másik tanyába vezetett át. A gyűlésen jelen voltak még Gál Sándor, Líbor, Szántó, Víg Imre, egy Joó nevezetű és több vásárhelyi ember. Líbor tartotta a beszédet és kijelentette, hogy megvan az új főnökünk, aki vállalja a vezetésünket, de ő szervezéssel nem foglalkozik, csak ha katonai vonalon lesz szükség a vezetésre és ha a szervezet munkája eredményes lesz, akkor foglalkozik vele. Juhász megjegyezte, hogy ne széledjünk széjjel és továbbra is tartsunk össze, mert csak így tudjuk a földjeinket és a hajlékainkat megvédeni, hogy ki ne hányjanak belőle minket. Többen felszólítottak engem, hogy én is szóljak hozzá, mivel én messziről jöttem. Én ekkor azt mondottam, hogy én csak azt tudom ami az eddig elhangzottakból hallottam. Az összetartás az mindig szép volt. Azonban az új vezetőnek – habár titkolta előttem a nevét – én valójában tudom a nevét, az pedig arra int bennünket, hogy vigyázzunk, mert ez a mi ügyünk nagyon kényes dolog. A vásárhelyiek közül ekkor többen azt válaszolták, hogy ha mi hallgatunk és rettegésben vagyunk, akkor mibelőlünk semmi se lessz.
Ezután a gyűlés szétoszlott.

… Szeptember elején egy csütörtök este volt nálam Makó Zsoldossal s Makó kérdezte, hogy mit csináljon ő, mert hozzá ment a Gál megrémülten, aki azt mondotta, hogy el akarták fogni. Gál teljesen ijedten mondotta ezt, s látszott rajta, hogy menekült, mert kabát nélkül és mezítláb ment hozzá, éjszaka. Én azt válaszoltam, hogy küldje el a lakásából, ne rejtegesse.
Késő este még volt nálam Kunos, aki kérdezte tőlem, hogy tudok-e arról, hogy Szántónál az összejövetelt széjjelugrasztották.

Előadom továbbá, hogy tudomásom van arról, hogy Nagymágocs Lajos tanyán lakik egy Krizsánszki nevezetű tanító, akinek van egy csoportja. A tanító szokott utasítani, de nem dolgozik az emberek között. Ebben a csoportban benne van egy Héjja nevezetű személy és Varga László nevű gépészkovács, aki Nagymágocson a Lajos tanyában lakik és tudomásom szerint van egy Flóbert-puskája, ami tudomásom szerint ki van fúrva, úgy hogy katonai puskatöltényt is ki lehet belőle lőni.

Ezt nekem Varga a lakásán mondotta, valamint azt is, hogy az ő csoportjukban még több embernek is van puskája. …

Olvashatatlan aláírás Négyesi Imre

——— — ———

Tárgy: Vámos Mihály nagymágocsi lakos ügye.[55]

F e l j e g y z é s .
Szeged, 1950. szeptember 12.

V á m o s M i h á l y 1920. december 17-én Nagymágocson szül. apja: Mihály, anyja: Lévai Margit, nőtlen, iskolai végzettsége 6 elemi, vagyontalan, apjának 4 kat. hold szántóföldje és egyhold juttatott gyümölcsöse van. Katona volt, lakik: Nagymágocs-Mágocsdűlő.

Kisparaszti családból származik, ipari szakmát nem tanult, hanem apja földjén dolgozott. Politikai pártnak a felszabadulás után lett tagja. 1945-ben lépett be az SZDP-be. De az egyesüléskor kimaradt a Pártból és azóta pártonkívüli.

Ez év július hó közepén, - már az időre pontosan nem emlékszem, - a Mágocs-Árpádtelepen lévő Magony István féle vendéglőbe voltam egy társasággal táncmulatságba. A társaim névszerint a következők voltak: János nevű öcsém, Rozgonyi József, Domján József és Vida János kovácssegéd.

Este kb. 11 órakor bejött a vendéglőbe Papp 1. László r. tizedes, ki a nagymágocsi rendőrőrsön teljesített szolgálatot és jelenleg felfüggesztés alatt áll. Vele jött egy sovány, magas,szőke hajú személy – kit annak ellenére, hogy névszerint bemutatkozott nem ismerek, - Mikor a két fenti személy bejött a vendéglőbe, odajöttek ahhoz az asztalhoz, ahol mi voltunk. Az ismeretlen személy megkért bennünket, hogy engedjük őket oda az asztalhoz, amit mi meg is engedtünk, mert a vele lévő Papp rendőrt ismertük. Mikor a két személy leült az asztalunkhoz, én fizettem nekik egy-egy féldeci kevertet. Mikor a féldeciket kihozattam a két személy részére, az ismeretlen fiatal ember megkérdezte tőlünk, hogy van-e köztetek kommunista, mert ha kommunista van köztetek, akkor nem tárgyalok veletek. Ezután az italt, amit én fizettem megittuk és az ismeretlen fiatal ember újból hozatott egy-egy féldecit, amit szintén elfogyasztottunk.

Az ital elfogyasztása után kb. éjfél után egynegy 1 órakor záróra lett a vendéglőbe. Én a társaságommal valamint az ismeretlen fiatal emberrel és a rendőrrel eltávoztunk a vendéglőből. Ahogy a vendéglőből kijöttünk, az ismeretlen fiatalember azt indítványozta, hogy menjünk el vele a Kovács féle vendéglőbe, mert előzőleg Papp rendőrrel ott voltak, mielőtt a Magony féle vendéglőbe átjöttek. Mi az ismeretlen fiatal ember indítványát helyeseltük és elindultunk vele a Kovács féle vendéglőbe, mely a Magony vendéglőtől kb. 400 méterre van. Közbe az úton Papp rendőr lemaradt tőlünk, mert egy lány ismerősével találkozott és azzal kezdett beszélgetni. Mi Papp rendőr nélkül tovább mentünk a vendéglő felé.

Közbe az úton ahogy mentünk, mondtuk az ismeretlen fiatalembernek, hogy hogy már zárva van a Kovács vendéglő is, de ő azt mondta, hogy nem számít, mert jól ismeri a korcsmárost. Mikor az útnak kb. fele részére értünk, az ismeretlen személy azt mondta, hogy ő elmegy előre motorral és menjen vele valaki. Erre János nevű öcsém válalkozott, hogy ő elkíséri a korcsmáig motoron. Mivel a korcsma zárva volt és nem tudtak bemenni, így a vendéglő előtt megvártak bennünket, míg odaértünk. Mikor odaértünk a vendéglőhöz az ismeretlen személy,- mivel italos állapotban volt, - a vendéglő előtt vizelni kezdett.

[55] ÁBLT V – 2594 7-11.

Míg az ismeretlen személy vizelt, a társaságban lévő barátaim közül Rozgonyi József, Domján József és öcsém nézegették az ismeretlen személy motorját és azt babrálgatták. Rozgonyi József még meg is jegyezte, milyen jó, hogy nem értek hozzá, mert máskülönben úgy elmennék vele, hogy úgy kéne lelőni.

Ekkor az ismeretlen személy, - ki közben a vizelést elvégezte, - odalépett a motorjához és a két barátomat öcsémmel együtt lökdöste a motorjától el, közben azt mondta, hogy ne menjen hozzá senki, mert pisztoly van nála.

Ez alatt az idő alatt én is ott álltam a motor mellett és hozzám is odajött és engem mellbe vágott, hogy menjek el én is. Én ekkor azt mondtam néki „hogy öregem ott a motorod és vigyed". Ekkor az ismeretlen azt mondta nekem, hogy ne pofázzak és újra odalépett hozzám, az ingemet elkapta és leszakította rólam. Ezután én odaléptem hozzá és ököllel úgy szájonvágtam, hogy az összeesett. Ezután az ismeretlen fiatal ember felakart állni, de még többször az arcába vágtam az öklömmel, úgy, hogy ismét összeesett, és mi ekkor otthagytuk eszméletlen állapotban. Mikor ez a verekedés történt Papp rendőr kb. 150-200 méterre lehetett hozzánk, ahol a leánnyal még beszélgetett. Hogy Papp hallotta-e az ismeretlen fiatal ember pisztollyal való fenyegetését, azt nem tudom.

Ezután, hogy az ismeretlen személyt leütöttem, elindultunk arrafelé, amere Papp volt, ki már éppen jött felénk a Kovács féle vendéglőbe.

A találkozás után mondtam Pappnak, hogy az ismeretlen személy pisztollyal fenyegetőzött és az ingemet is leszakította rólam, ezért én leütöttem és otthagytam az árokba eszméletlen állapotba. Papp erre azt válaszolta, ha az ingedet leszakította, akkor megérdemelte. Papp azonban arra nem szólt semmit, mikor mondtam neki, hogy az illető pisztollyal is fenyegetőzött. Ezután még azt mondta Papp, hogy ő nem látott semmit és nem látott semmit.

Én megkérdeztem Papptól beszélgetés közben, hogy miféle barátod van neked, mire Papp azt mondta, hogy ő nem tudja, mert ő is ma este ismerkedett meg vele a Kovács vendéglőbe úgy, hogy az illető bement a korcsmába és odakéreckedett ahhoz az asztalhoz, ahol Papp rendőr volt egy társasággal.
Papp ebbe a társaságba ismerkedett meg ezzel az ismeretlen személlyel – saját elmondása szerint, - ahonnan időközban kb. éjjel 11 órakor motorral átmentek a Magony vendéglőbe.

Párperces beszélgetés után Papp rendőrtől elváltunk és hazamentünk. Papp is elindult abba az irányba, ahol az ismeretlen személy feküdt eszméletlenül. Hogy odament-e az eszméletlen idegenhez Papp, vagy nem, azt nem tudom.

Én másnap értesültem arról, hogy ezt az ismeretlen illetőt, kit az éj folyamán a Kovács korcsma előtt leütöttem a nagymágocsi rendőrjárőr találta meg a reggeli órákban eszméletlen állapotban.

Ugyancsak ezen a napon, mikor a rendőrjárőr megtalálta az eszméletlen illetőt, akit én leütöttem, mentem a kútra,és közben Fiam Árpád kovácsmesterrel találkoztam, ki megkérdezte tőlem, hogy nem-e tudom mi van ezzel az illetővel, kit én az éj folyamán leütöttem, mert ő úgy hallotta, hogy ez egy fehérgárdista. Én erre azt válaszoltam Fiam Árpádnak, hogy én nem tudom ki volt, mert nem beszélgettem vele s azóta sem láttam.
Ugyancsak ezen a napon találkoztam a nagymágocsi rendőrőrs lóápolójával Bottyán Mihállyal, kivel szintén erről az ismeretlen fiatal emberről beszélgettünk, akit én leütöttem. Bottyán azt mondta, hogy „megérdemelte, amit kapott, mert nagyon bűnös ember".

Aláírás: Vámos Mihály

Tárgy: ifj. Vámos Mihály nagymágocsi lakos környezettanulmánya.
J e l e n t é s .
Szeged, 1950. szeptember 13.

Ifj. Vámos Mihály, aki nagymágocson 1920. jan. 17-én született, atyja: Mihály, anyja:Lévai Margit, nőtlen, földműves, Nagymágocs Mágocs dűlői lakos.

Nevezett szegény családból származik, szülei a múltban zsellérként dolgoztak. A felszabadulás után 4 kat. hold földjuttatásban részesültek. Ezenkívül egy tanyájuk van 1 hold gyümölcsössel. Szülei a múltban pártnak vagy egyesületnek tagja nem voltak, jelenleg is pártonkívüliek. Két testvére van, akik közül az egyik Budapesten Csepelen dolgozik, mint vasmunkás, MDP. tag, a másik testvére szülei gazdaságában dolgozik. Pártonkívüli.

Iskolai tanulmányait Nagymágocson végezte, a 6 elemi elvégzése után 18 éves korában Budapestre ment, a Hoffer gyárban helyezkedett el, ahol 1 évig dolgozott, mint gyári munkás. Innen kilépve ugyancsak Budapesten ismeretlen nevű tanácsoshoz került, ahol mint inast alkalmazták. Ott kb. 8 hónapig dolgozott, majd onnan kilépve egy 6 hetes soffőr, autóvezető iskolát végzett, utána visszaköltözött szüleihez és mint földműves dolgozott és dolgozik jelenleg is.

1941-ben Szegedre bevonult tényleges katonai idejének letöltésére a híradósokhoz, ahol mint rádiós a 2-ik ütegnél teljesített szolgálatot. 9 hónap után egészségi állapotára való tekintettel leszerelték és több ízben nem is hívták be katonai szolgálattételre. A felszabadító szovjet hadsereg elől sem ő, sem szülei nem menekültek el.

Vámos a múltban politikai pártnak, vagy egyesületnek nem volt tagja és politikával nem is foglalkozott, jelenleg is pártonkívüli. Tömegszervezetnek sem tagja. Politikával aktívan nem foglalkozik.

Szoros baráti kapcsolatot tart fennt Gunyi József Nagymágocs Árpádtelepi lakossal, aki szegény paraszti családból származik, pártonkívüli, szüleivel együtt igen vallásos életet él. Kerekes Mihály nagymágocs Központi lakossal, aki ugyancsak szegény paraszti családból származik. Pártonkívüli. Továbbá Papp 1. László r. tizedessel, aki a nagymágocsi r. őrsön teljesített szolgálatot, pártonkívüli, jelenleg fel van függesztve. Nevezettekkel szabad idejét általában együtt töltötte és rendszeresen megjelentek vit. Domoki József és Kovács Lajos vendéglősöknél,
Nevezett szűkszavú, szüleivel együtt vallásos életet él, rendszeresen jár templomba.
Vámos ez év július 16-áb este Gunyi József, Papp 1. László r. tizedessel együtt szórakozott Kovács Lajos vendéglőjében, amikor elmondása szerint megjelent ott egy általuk ismeretlen személy, aki úgy mutatkozott be nekik, mint gyümölcskereskedő. Majd asztalukhoz ülve nagyobb mennyiségű bort fogyasztottak. Vámos és az ismeretlen személy között nézeteltérés támadt, mire az lelövéssel fenyegette meg Vámost. Ere Vámos dühös lett és ököllel az arcába súlytott. A veszekedésük színhelyét nem mesélte el.

Báló Mihály
áv. ny. örm.

——— — ———

Budapesti központi katonai ügyészség. [56]

Tárgy: Besenyei János r. szkv. és társai elleni bűnügy.

Kü. IV. 0281./ 1950.-19. szám.

V Á D I R A T .

[56] ÁBTL V-1l2376 24-37

Az 1950. évi november hó 19-től előzetes letartóztatásban lévő, egyidejűleg vizsgálati fogságba helyezett, a szegedi rendőrkapitányság állományába tartozó, a Hódmezővásárhelyi Külterületi lov. őrshöz beosztott

I. r. B e s e ny e i J á n o s r. szkv.

(Medgyesbodzáson, 1923. évi január hó 30-án született, Hódmezővásárhely, Arany János u. 5. sz. alatti lakos, polgári foglalkozása földműves, iskolai képzettsége: 6 elemi, atyja: Besenyei Bálint, anyja: Besenyei Mária, nős Bacsa Veronikával:)
az 1950. évi október 19-től előzetes letartóztatásban lévő, egyidejűleg vizsgálati fogságba helyezett, a szegedi rendőrkapitányság állományába tartozó, a Hódmezővásárhelyi külterületi lov. őrshöz beosztott

II. r. Südi Sándor r. tiz.

(: Budapesten, 1922. évi szeptember 22-én született, Hódmezővásárhely, Arany János u. 39. sz. alatti lakos, polgári foglalkozása: gyárimunkás, iskolai képzettsége: 6 elemi, atyja: n. Südi Sándor anyja: Sándor Valéria, nős Bergendi Ilonával:)

az 1950. évi október 21-től előzetes letartóztatásban lévő, egyidejűleg vizsgálati fogságba helyezett, a szegedi rendőrkapitányság állományába tartozó, a kiskunhalasi rendőrkapitánysághoz beosztott

III. r. Király Gy. Károly r. szkv.

(: Kiskunhalason, 1921. évi augusztus hó 8-án született, u.o. Sziládi Áron u. 4. sz. alatti lakos, polgári foglalkozása: napszámos, iskolai képzettsége: 6 elemi, atyja: Király Gy. Károly, anyja: Farkas Jolán, nőtlen:)

az 1950. évi október 21-től előzetes letartóztatásban lévő, egyidejűleg vizsgálati fogságba helyezett, a szegedi rendőrkapitányság állományába tartozó, a hódmezővásárhelyi rendőrkapitánysághoz beosztott

IV. r. Szabó 6. Imre r. tiz.

(: Ókereszten, 1918. évi január hó 6-án született, Hódmezővásárhely Galamb u. 3. sz. alatti lakos, polgári foglalkozása: gazdasági cseléd, napszámos, iskolai képzettsége: 2 elemi, atyja: n. Szabó Imre, anyja: Gebhard Piroska, nős Gyöngyösi Máriával, 1 gyermeke van:),

az 1950. évi október hó 20-tól előzetes letartóztatásban lévő, egyidejűleg vizsgálati fogságba helyezett, a szegedi rendőrkapitányság állományába tartozó, a szentesi rendőrkapitánysághoz vezérelt

V. r. Dorogházi Dezső r. őrm.

(: Vécs községben, 1924. évi május 20-án született, Kiskirályság, Tanya u. 153. sz. alatti lakos, polgári foglalkozása földműves, iskolai képzettsége: 5 elemi, atyja: Dorogházi Ferenc, anyja: Borbás Mária, nős Rákóczi Ilonával:),

az 1950. évi október 20-tól előzetes letartóztatásban lévő, egyidejűleg vizsgálati fogságba helyezett, a szegedi rendőrkapitányság állományába tartozó és oda beosztott

VI. r. Csaba János r. szkv.

(: Oberzhaus-ban 1912. évi január hó 28-án született, Szeged, Balástya u. 534. sz. alatti lakos, polgári foglalkozása: kubikus, iskolai képzettsége: 5 elemi, atyja: n. Czibulya János, anyja: Pecze Anna, nős Nagy Juliannával, 2 gyermeke van:),

az 1950. évi október hó 18-án előzetes letartóztatásban lévő, egyidejűleg vizsgálati fogságba helyezett, a 7. tü. o. állományába tartozó

VII. r. Ambrus János honvéd

(: Hódmezővásárhelyen, 1927. évi május 29-én született, u. o. Puszta 1243. sz. alatti lakos, polgári foglalkozása: földműves, iskolai képzettsége: 6 elemi, atyja: Ambrus János, anyja: Nagy Mária, nős Szabó Ilonával:) és

az 1950. évi október 17-től előzetes letartóztatásban lévő, egyidejűleg vizsgálati fogságba helyezett, a Kilián György hajótiszti iskola állományába tartozó

VIII: r. Pusztai Antal honvéd

(: Simonyifalván, 1928. évi február hó 2-án született, Orosháza, Nyilt u. 35. szám alatti lakos, polgári foglalkozása: asztalossegéd, iskolai képzettsége: 6 elemi, anyja: Pusztai Veronika, nős Berta Bertával:),

terheltek ellen

a Kbp. 242. §-a alapján

v á d a t e m e l e k :

éspedig Besenyei János I. r. terhelt ellen

az 1946: VII: t. c. 1. § (2) bekezdésébe ütköző a demokratikus államrend megdöntésére irányuló bűntett miatt, melyet az alábbiak szerint követett el:

Terhelt – aki a hódmezővásárhelyi külterületi lovas őrsön teljesített szolgálatot, - 1949. decemberében a Székkutasi Földműves Szövetkezet korcsmájában megismerkedett Kovács István Hódmezővásárhely – Pósahalmi lakossal. A korcsmából távozóban Kovács István elmondta neki, hogy a közelmúltban vettek őrizetbe és vittek el Székkutasról egy „ Tűs” gúnynéven ismert Rostás nevű kulákot s ezzel kapcsolatban Kovács kijelentette, hogy ha ő ennek a Rostásnak a helyében lett volna, őt biztosan nem vitték volna el, mert ha szól az embereinek, azok biztosan megakadályozták volna az elvitelét. Közölte terhelttel továbbá, hogy van a tanyavilágban egy mozgalom, azonban a hely és az időpont nem alkalmas arra, hogy most erről beszéljenek, - mert mintahogy mondotta – még a falnak is füle van. Megbeszélték, hogy terhelt fel fogja keresni Kovácsot a lakásán.

Kb. két hét múlva 1950. január hó elején terhelt Südi Sándor r. tiz-el volt járőr szolgálatba vezényelve. A járőr útvonalába beleesett Kovács Istvánék tanyája és elhatározta, hogy Kovács István fel fogja keresni, mivel részleteiben is érdekelte, hogy milyen mozgalomról akart neki beszélni. Mielőtt a Kovács Istvánék tanyájához értek volna közölte Südivel a korábban Kovács Istvántól hallottakat, majd felhívta Südit, hogy jöjjön el ő is Kovácsék tanyájára. Ez meg is történt és Kovács Istvánt otthon is találták. Ugyanekkor Kovács Istvánnál tartózkodott egy Szilágyi Sándor nevezetű orosházi lakos is, akit Kovács bemutatott nekik. A bemutatkozást követően Kovács azonnal pálinkát hozott és mindnyájan inni kezdtek, majd Kovács beszélgetés közben felhozta a kulákok elvitelének a kérdését és kijelentette, hogy annak a mozgalomnak, amit terheltnek már korábban említett, egyrészt az a célkitűzése, hogy a kulákok elvitelét megakadályozza. Miután Kovács látta, hogy terhelt ezzel egyetért közölte, hogy ez a mozgalom egy „Fehérgárda” néven működő ellenforradalmi szervezkedés, melynek célja a jelenlegi állami és társadalmi rend fegyvereserővel való megdöntése, a hatalom átvétele, illetve a régi rendszer visszaállítása, melynek eredményeképen a kulákok üldözése megszűnik és úgy ők, mint a nagybirtokosok visszakapják a földjüket. Ezzel kapcsolatban Kovács felhívta terheltet és Südit, hogy lépjenek be a szervezkedésbe, annál is inkább, mert van olyan rendőr őrs is, ahol az őrsparancsnoktól kezdve mindenki be van szervezve a „Fehérgárdába”. Közölte Kovács, hogy ezen keresztül pontosan ismerik az őrs létszámát, beosztottjait, valamint azt, hogy mennyi és

milyen fegyverekkel, valamint lőszerrel rendelkezik. Miután terhelt kijelentette, hogy a szervezkedésben részt vesz, Kovács István azt a feladatot adta neki, hogy éberen kell figyelnie, vajjon nem kerül-e valamilyen formában a szervezkedés a hatóság tudomására és abban az esetben, ha a legcsekélyebbet is tapasztalja, azonnal értesíteni kell őt. Kovács felszólította továbbá arra, hogy értesítse minden olyan dologról, ami az ellenforradalmi szervezkedés szempontjából fontossággal bír. Itt példaként megemlítette, hogy az esetleges kulák elleni akciót hozza azonnal a tudomására. Terhelt a feladatot elvállalta. Ezt követően úgy Kovács, mint Szilágyi közölték vele, hogy a „Fehérgárda" érdekében mindketten sokat dolgoznak, sokat utaznak, mert komoly szervező munkát végeznek.

Beszervezését követően a legközelebb 1950. márciusában találkozott ismét Kovács Istvánnal, amikoris nevezett közölte vele, hogy az ellenforradalmi szervezkedés tagjainak a szervezkedés célkitűzéseinek végrehajtása érdekében fegyver van a birtokában, azonban még nagyobb mennyiségű fegyverre lenne szükség. Felszólította terheltet, hogy ennek érdekében ő is igyekezzen neki fegyvert szerezni, melyért pálinkával fog fizetni. Terhelt ezen felhívásnak, minthogy a kincstári fegyverén kívül csak egy javításra szoruló engedély nélküli forgópisztoly volt a birtokában – nem tudott eleget tenni. E találkozás alkalmával Kovács István újból figyelmeztette arra, hogy ha valamilyen akció készül a kulákok ellen, keresse fel őt a lakásán és ha őt nem találná otthon, tapasztalatait közölje Karkus István borbélymesterrel. A feladatok végrehajtására részben azért, mert Kovács felutazott Pestre, részben pedig azért, mert közben terhelt székkutasi őrsről el lett helyezve, nem került sor.

1950. június elején, amidőn Karkus István borbélynál borotválkozott, nevezett aziránt érdeklődött tőle, hogy mikor beszélt Kovács Istvánnal. Terhelt emlékezve a Kovács által mondottakra, megmondta Karkusnak az utolsó találkozás időpontját, mire Karkus közölte vele, hogy tudomása van arról, miszerint terhelt is tagja a szervezkedésnek és a jövőben erről vele is beszélhet, mert a szervezkedésnek ő is tagja.

Ezt követően kb. 2 hét múlva a műhelyében ismét beszélt Karkussal, aki ezúttal arra kérte állapítsa meg, hogy mennyi fegyverrel, lőszerrel rendelkezik a Szabadságharcos Szövetség helyi szervezete. Terhelt erre azt válaszolta, hogy ezen adatokat nem áll módjában megszerezni, mivel nem tagja a szövetségnek és nem is akar ezáltal gyanút kelteni.

Röviddel ezután mégegy alkalommal találkozott Kovács Istvánnal, aki közölte vele, hogy Budapestre megy a szervezkedés ügyében és ha onnan visszajön majd referálni fog neki.

mely fenti cselekményei által terhelt a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben tevékenyen résztvett.

Südi Sándor II. r. terhelt ellen

Az 1946: VII. t. c. 1. § (2) bekezdésbe ütköző a demokratikus államrend megdöntésére irányuló bűntett miatt, melyet az alábbiak szerint követett el:

Terhelt – akit 1949. december 20-án helyeztek át a székkutasi rendőrőrsre – a szolgálat ellátása során kapcsolatba került Besenyei János r. szkv-vel, akivel többször volt kinn járőrszolgálatban. 1950. januárjában egy járőrszolgálat alkalmával Besenyei elmondta neki, hogy van itt a tanyavilágban egy Kovács István nevezetű fiatalember, aki igen rendes ember, menjenek el hozzá, mert egy fontos ügybenszeretne velük beszélni. Ezt megelőzően elmondotta neki Besenyei, hogy volt Székkutason egy „Tűs" gúnynéven ismert Rostás nevű kulák, aki azelőtt nemrégen lett letartóztatva, és elmondotta neki az ezzel kapcsolatban Kovács István által közölteket, nevezetesen, hogy őt nem tudták volna letartóztatni, mert az emberei megvédték volna. Miután Besenyei közölte vele, hogy Kovács szeretne velük beszélni és felhívta, hogy menjenek be hozzá a tanyára, Besenyei felhívásának eleget tett. A tanyán Kovácsot otthon találták, mely alkalommal D. Szilágyi Sándor nevezetű orosházi lakos is jelen volt. A kölcsönös bemutatkozás után Kovács pálinkával kínálta a jelenlevőket. Ezt követően az összejövetel a Besenyei János I. r. terhelt cselekményeinek leírásánál részletezett módon zajlott le, melynek során a szervezkedésben való részvétel iránti készségét kifejezve ugyanazon

feladatokat kapta, mint Besenyei. Miután a Kovács István által elmondottak betartására ígéretet tett, járőrtársával együtt folytatta további járőrszolgálatot.

Kovács Istvánnal legközelebb 1950. márciusában találkozott, amikor nevezett érdeklődött tőle, hogy mi újság van az őrsön. Terhelt ezúttal közölte Kovács-al, hogy a közelmúltban lett őrizetbe véve mezőgazdasági szabotázsért egy Zsoldos nevű kulák, akit el is vittek. Kovács erre kijelentette, hogy a jövőben ha valami hasonló intézkedésre kerül sor, akkor őt előre értesítse. Erre azonban nem került sor, mert terhelt székkutasi szolgálata alatt ilyen eset nem fordult elő. Ugyanezen találkozása alkalmával Kovács István azzal a kéréssel fordult terhelthez, hogy adja át neki szolgálati pisztolyát, mivel van egy katonai kiképzési csoportja a szervezkedésnek és a kiképzéshez a fegyver alkatrészeinek ismertetése céljából szükség volna pisztolyra. Terhelt ezen kérés teljesítése elől azzal tért ki, hogy a szolgálati fegyverét nem adhatja oda, saját tulajdonát képező fegyvere pedig nincs.

1950. áprilisában terhelt parancsot kapott őrsparancsnokától Tölgyesi Lajos törm-től, hogy D. Balogh József szkv-vel menjenek ki Kovácsék tanyájára, ott tartsanak házkutatást, mivel feljelentés érkezett, hogy Kovács fegyvert rejteget. Terhelt ki is ment D. Balogh Józseffel Kovácsék tanyájára, házkutatást azonban nem tartottak. Kovács Istvánt ez alkalommal a menyasszonyánál találták és a jelenlévő őrsparancsnok utasítására megbilincselték, aki utasította terheltet és D. Balogh szkv-t, hogy Kovácsot kísérjék be az őrsre. Az őrsparancsnok ezután eltávozott, a járőr pedig elindult Kovács után. A tanyától kb. 300 méterre D. Balogh szkv. megállt és közölte Kováccsal, hogy amennyiben a pisztolyt előadja, úgy őt szabadon engedi. Erre Kovács megmondotta a helyet, ahova a pisztoly el van rejtve. Balogh szkv visszament a pisztolyért és nemsokára magával is hozta. Visszatértekor terheltnek utasítást adott, hogy vegye le Kovács kezéről a bilincset, amit terhelt végrehajtott. Ezután Kovács Istvánt szabadon engedték, -

mely fenti cselekményei által terhelt a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben tevékenyen résztvett.

Király Gy. Károly III. r. terhelt ellen

Az 1946: VII. t. c. 1. § (2) bekezdésébe ütköző a demokratikus államrend megdöntésére irányuló bűntett miatt, melyet az alábbiak szerint követett el:

Terheltet 1948. július havában a kutasi rendőrőrsre helyezték át, ahol Karkus István borbélyhoz járt borotválkozni. Egy ilyen borotválkozás alkalmával Karkus panaszkodott neki, hogy rosszulmegy az üzlete s a múltban sokkal jobban ment neki. Ezen panaszkodások kapcsán terhelt is megemlítette, hogy ő sincs a jelenlegi helyzettel megelégedve és neki sem megy jól. Miután Karkus látta, hogy terhelt sincs a sorsával megelégedve, 1949. novemberében szintén egy borotválkozás alkalmával elmondotta neki, hogy van egy titkos szervezet, melynek az a célja, hogy a jelenlegi rendszert megdöntse. Elmondotta terheltnek, hogy ennek a szervezetnek több tagja van, akik felszereléssel, illetve fegyverekkel is rendelkeznek, majd megkérte, hogy terhelt is legyen tagja ennek a szervezetnek és megemlítette ha a szervezetbe belép, a hamarosan várható rendszerváltozás esetén nem lesz semmi bántódása, mert ezzel igazolva lesz, hogy a rendszernek ő is ellensége. Terhelt erre kijelentette, hogy rendben van, ő is tagja lesz a szervezkedésnek.

Ezt követően kb. 2-3 hét múlva – szintén egy borotválkozás alkalmával – Karkus megemlítette előtte, hogy a szervezetnek szüksége van pénzre, mert ebből a pénzből veszik meg a felszerelést. Közölte vele, hogy a tagsági díj 10-50 forintig terjed és felszólította, hogy terhelt is fizessen tagsági díjat éspedig annyit, amennyit a képességeinél fogva tud. Terhelt tagsági díjat ezentúl – mivel nem volt pénze – nem fizetett, ellenben kijelentette, hogy a legközelebb majd ő is adni fog. Ezután megkérdezte Karkustól, hogy kik vannak még benn a szervezetben. Karkus elmondta neki, hogy borbélytársa Garamvölgyi, valamint a kutasi őrsön szolgálatot teljesítő Besenyei János r. szkv. is tagja a szervezetnek és hozzátette, hogy az utóbbit ő szervezte be. Karkus ez alkalommal felkérte terheltet arra, hogy ő is igyekezzen beszervezéseket eszközölni a rendőr bajtársai között és ha erre hajlandó lesz valaki, erről tegyen neki jelentést. Terhelt vállalkozott a beszervezésekre, azonban annak

véghezvitelére nem került sor, mert 1949. december 31-én Kutasról Földeákra helyezték és azóta Karkussal nem találkozott.

Időközben Földeákról Homokmégyre, majd onnan Kiskunhalasra helyezték és Kiskunhalasi szolgálati ideje alatt 1950. augusztus havában kapott egy aktát, amely egy névtelen feljelentés volt Börcsök András kulák ellen demokráciaellenes kijelentései miatt. Terhelt ezügyben lefolytatta a nyomozást, majd annak eredménytelensége után felkereste Börcsököt és kikérdezve azt mondotta neki, hogy ha valahol kikérdezik tagadja le, hogy ő mondotta a kijelentéseket, mert tanú nincs rá,

mely fenti cselekményei által a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben tevékenyen résztvett.
Szabó 6. Imre IV. r. terhelt ellen

Az 1946: VII. t. c. 1. § (2) bekezdésébe ütköző a demokratikus államrend megdöntésére irányuló bűntett miatt, melyet az alábbiak szerint követett el:

Terhelt Székkutason teljesített rendőri szolgálata alatt kapcsolatba került Karkus István borbélymesterrel, kihez borotválkozni járt. Nevezettel Székkutasra helyezésétől azaz 1950. februárjától többízben beszélgetett politikai kérdésekről és megemlítette előtte, hogy ő is szokta hallgatni az amerikai rádió magyar nyelvű adásait. Ezen beszélgetések alkalmával elégedetlenségének adott kifejezést a mai rendszerrel kapcsolatban. Ezt Karkus István tudva róla, 1950. májusában a Vásárhely-kutasi gépállomás által rendezett vacsorán közölte vele, hogy tagja egy illegális szervezkedésnek, melyről szeretne vele elbeszélgetni és felkérte terheltet, hogy keresse fel őt üzletében. A beszélgetést követően kb. 2 hét múlva terhelt valóban fel is kereste Karkust, aki borotválkozás közben elmondotta neki, hogy a tanyaközpontban egy illegális szervezkedés működik „Fehérgárda" elnevezéssel, melynek igen sok tagja van s a szervezkedés egyik vezetője Kovács István Vásárhely-pusztai lakos. Ismertette terhelttel az illegális szervezkedés célkitűzéseit, mely szerint Magyarországon a polgári demokráciát akarják visszaállítani és további céljuk a földbirtokok megvédése, valamint a kulákok összeszedésének a megakadályozása. Ezt követően megkérte terheltet, hogy vegyen részt ő is a szervezkedésben és azt segítse. Terhelt erre ígéretet tett, mire Karkustól megkapta a feladatot. Ezek szerint jelentenie kell az illegális szervezkedésekkel kapcsolatos személyeket s azt, hogy tudomása van-e a rendőrségnek a szervezkedésről. Utasítást kapott arra is, hogy amennyiben az illegális szervezkedésről a rendőrségre feljelentés érkezik, erről Karkust azonnal értesíti. Terhelt a kapott feladatok teljesítését elvállalta.

Ezen beszélgetést követően 1950. június havában találkozott újból Karkussal, amikoris elmondotta neki, hogy a rendőrség őrizetbe vett egy Zsoldos nevű kulákot, aki egy bűncselekmény részese volt. Karkus ugyanakkor terhelt érdeklődésére elmondotta neki, hogy az illegális szervezkedés tagjai részére gyűléseket tartanak és tagokat toboroznak.

A legközelebbi találkozó 1950. augusztusában történt, mely alkalommal Karkus tájékoztatta terheltet a szervezkedés állásáról, majd megtárgyalták az aktuális politikai eseményeket, így a kóreai eseményeket amerikai szemszögből megítélve,

mely fenti cselekményei által terhelt a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben tevékenyen résztvett.

Dorogházi Dezső V. r. terhelt ellen

Az 1946: VII. t. c. 1. § (2) bekezdésébe ütköző a demokratikus államrend megdöntésére irányuló bűntett miatt, melyet az alábbiak szerint követett el:

Terhelt Kiskirályságon teljesített rendőri szolgálatot és itt megismerkedett Tamási István ottani lakossal, akiről rövid idő alatt megállapította, hogy jobboldali beállítottságú személyi, aki ellensége a népi demokráciának, 1949. év őszén terhelt egy Karis András kulák korcsmárost volt a névnapján felköszönteni, mely alkalommal a nevezett korcsmárosnál Tamási István közölte vele, hogy

fontos dolgot szeretne neki mondani. Pár nap múlva Tamási Istvánnal találkozott is, amikor nevezett elmondotta neki, hogy ez a rendszer nem életképes, rövidesen rendszerváltozás lesz és az amerikaiak meg fogják szállni egész Magyarországot. Közölte vele továbbá, hogy a rendszerváltozás elősegítése érdekében a környéken egy „Fehérgárda" néven működő ellenforradalmi szervezkedés alakult, melynek célja fegyveresen megdönteni a jelenlegi állami és társadalmi rendet. Kijelentette előtte, hogy az amerikaiak segítségével fogják átvenni a hatalmat, amely rövid időn belül be fog következni és akik tagjai a fehérgárdának, valamint azoknak akik a szervezkedést munkájában támogatják, semmi bántódásuk nem lesz. Ezt követően felszólította terheltet, hogy gondolja meg a dolgot és lépjen be ő is a fehérgárda tagjai sorába. Terhelt miután ebbeli hozzájárulását kinyilvánította, megkapta a feladatait, amely szerint a rendőrségen belül további beszervezéseket kell végrehajtania.

Néhány nap múlva Csaba János r. szkv-vel volt szolgálatban, akit útközben bemutatott Tamási Istvánnak, majd amikor nevezettől elváltak, közölte Csabával, hogy Tamási tagja egy demokrácia-ellenes fegyveres szervezkedésnek és ismertette vele a szervezkedés célkitűzéseit. Miután látta, hogy Csaba szkv. ezzel egyetért, -felhívta, hogy jöjjön majd el a lakására, ahol Tamási is meg fog jelenni és az is beszél majd neki a szervezkedésről. Ezen beszélgetést követően kb. 1 hónap múlva Csaba valóban fel is kereste terheltet és ugyanekklr Tamási István is terhelt lakásán tartózkodott. Ezen összejövetelen hamarosan a Fehérgárdára terelődött a szó s Tamási közölte a jelenlevőkkel, hogy Kiskirályság-i viszonylatban ő az egyik szervezője a fehérgárda néven működő ellenforradalmi szervezkedésnek. Elmondotta Tamási azt is, hogy rendszeresen hallgatja az Amerika hangja magyarnyelvű adásait, hogy tökéletesen tisztában legyen a bel- és külpolitikai helyzettel. Beszélt továbbá arról is, hogy a szervezkedés vezetőivel Orosházán szoktak megbeszéléseket tartani és ebből a célból jár be rendszeresen Orosházára.

Ezt követően kb. 1 hét múlva találkozott ismét Tamási Istvánnal, aki azzal a kéréssel fordult hozzá, hogy adjon neki 7.65-ös töltényeket. Terhelt kijelentette, hogy mivel csak annyi tölténye van amennyi a szolgálati pisztolyához szükséges és ezzel el kell számolni, - töltényeket nem adhat.

1949. decemberében Csaba Jánossal ismét járőrszolgálatban volt, amikoris Szendi-Horváth Józsefék tanyáján motorkerékpárnyomokat észleltek. Szendi-Horváth, - akiről tudta, hogy szintén tagja a szervezkedésnek- abbeli megnyugtatás után, hogy Csaba János előtt nyugodtan beszélhet közölte, miszerint Hódmezővásárhelyről voltak motorkerékpárral nála a szervezkedés vezetői, majd közölte azt is , hogy tőle Kunos Ferenchez mentek. Szendi-Horváth tanyájáról terhelt Csaba Jánossal Kunos Ferenchez ment, akiről Tamási István útján szintén tudta, hogy tagja a szervezkedésnek, erről különben Csabát is tájékoztatta. Kunos Ferenc megkínálta őket egy-egy pohár borral, amit el is fogadtak, majd miután terhelt közölte Kunossal, hogy Csaba előtt nyugodtan beszélhet ő is megerősítette a Szendi-Horváthtól hallottakat. Ugyanekkor Kunos közölte vele és Csabával, hogy ő is tagja és a kiskirálysági viszonylatban egyik szervezője a fehérgárdának, majd felszólította őket, hogy a fehérgárda érdekében igyekezzenek aktív tevékenységet kifejteni. Terhelt Csabával együtt azt válaszolta, hogy rendőrök lévén óvatosaknak kell lenniük, ellenben ígéretet tesznek arra, hogy szemet fognak hunyni a dolgok felett, csak dolgozzanak nyugodtan.

Ezen találkozást követően Tamási Istvánnal még többízben találkozott, mely alkalmakkor a szervezkedésről, a rendszerváltozásról és a hatalom átvételéről beszélt, -

mely fenti cselekményei által a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedésben tevékenyen résztvett.

Csaba János VI. r. terhelt ellen

Az 1946:VII. t. c. 1. § (2) bekezdésébe ütköző a demokratikus államrend megdöntésére irányuló bűntett miatt, melyet az alábbiak szerint követett el:

Terhelt a kiskirálysági lovasőrsön 1949. júliusától teljesített szolgálatot, melynek során baráti kapcsolatba került Dorogházi Dezső r. őrm-el, akivel együtt járt ki járőrszolgálatba. A szolgálat ellátása közben elégedetlenkedve mesélte el Dorogházinak, hogy őrm. volt és fegyelmi úton lett

szakaszvezetővé lefokozva, holott már 10 éves szolgálata van. Magatartásáról Dorogházi megállapította, hogy mint volt m. kir. rendőr, aki a múlt rendszert teljes egészében kiszolgálta, nem híve a jelenlegi rendszernek és ilyen előzmények után Dorogházi közölte vele, hogy van Kiskirályságon jó néhány ismerőse, akik mind rendes emberek és akiket majd be fog nekik mutatni, továbbá közölte vele, hogy ezek mind jobboldali beállítottságú személyek, akik a rendszer ellenségei.

Ezen beszélgetés eredményeképen Dorogházi először Tamási Istvánnal hozta kapcsolatba. A bemutatkozás után Dorogházi közölte vele, hogy Tamási tagja egy demokráciaellenes szervezkedésnek, amelynek célja a fennálló rendszer megdöntése, a régi rendszer visszaállítása, valamint az, hogy kulákok és volt nagybirtokosok visszakapják politikai és gazdasági hatalmukat. Közölte vele Dorogházi azt is, hogy Tamási Orosházára jár összejövetelekre. Miután Dorogházi látta, hogy terhelt ezen a téren vele egyetért, felhívta menjen el lakására, ahol jelen lesz Tamási is és majd elbeszélgetnek a szervezkedésről.

Kb. 1 hónap múlva meg is jelent Dorogházi lakásán, ahol jelen volt Tamási István is és ezen megbeszélés Dorogházi Dezső V. r. terhelt cselekményeinél részletezett módon zajlott le.

A beszélgetést követően kb. 1 hét múlva az utcán találkozott Tamási Istvánnal, aki kijelentette előtte, hogy pisztolyra, valamint 7.65-ös töltényekre volna szüksége. Terhelt közölte vele, hogy neki csak a szolgálati fegyvere van és sem töltényt sem fegyvert azért nem tud adni.

Egyébként terheltnek a Fehérgárda tagjaival így Kunos Ferenccel és Szendi-Horváh Józseffel való ismerettség kötésére, a velük folytatott beszélgetésekre a Dorogházi Dezső terhére írt cselekmény tartalmaz részleteket. Ehhez képest a Kunos Ferenccel folytatott beszélgetés eredményeképen terhelt is kijelentette, hogy bár a szervezkedés érdekében aktív tevékenységet rendőrmivoltára tekintettel óvatosságból nem fejthet ki, azonban a szervezet tagjai csak dolgozzanak nyugodtan, ő szemet fog hunyni a dolgok felett, -

mely fenti cselekménye által a demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés működését előmozdította.

Ambrus János VII. r. terhelt ellen

folytatólagosan elkövetett az 1946: VII. t. c. 1. § (2) bekezdésbe ütköző a demokratikus államrend megdöntésére irányuló bűntett miatt, melyet az alábbiak szerint követett el:

Terhelt már kora gyermekkorától kezdve ismerte Kovács Istvánt. Ezen keresztül egymásközötti viszonyuk is bizalmas volt, 1949. október havában felkereste nevezettet a lakásán, amikoris Kovács a Fehérgárda mozgalomról beszélt neki, Kovács elmondotta, hogy ez a mozgalom a parasztság nyilvánulása és célja a rendszer fegyveres megdöntése. Közölte vele, hogy a jelenlegi rendszer tarthatatlan, mert a kommunisták általában sanyargatják a parasztságot. Hivatkozott arra, hogy a parasztság érd a vezetésre, éppen ezért angol-amerikai fegyveres felkelés formájában miután a rendszert megdöntik, átveszik a hatalmat és kiirtják a kommunistákat. Ezen tájékoztatás után felszólította terheltet, hogy lépjen be ő is a szervezkedésbe, mert így a rendszerváltozás után könnyebben tud boldogulni és ellenszolgáltatásokban is lesz része. Terhelt jelentette, hogy a Fehérgárda mozgalomban részt kíván venni. Ezután közvetlen feladatként további beszervezések végrehajtását kapta Kovács Istvántól.

Kovács Istvántól hazafelé menet Papp Lukács József mágocsoldali lakossal találkozott. Nevezettel közölte a hallottakat, kijelentette, hogy fegyveres felkelés formájában meg fogják változtatni a rendszert, majd felszólította nevezettet, hogy lépjen be ő is a Fehérgárda szervezetbe. Papp Lukács a felszólításra kijelentette, hogy belép a mozgalomba.

Ezt az esetet követően Gaál László pusztafeketehalmi lakossal találkozott és vele is közölte a Kovács Istvántól hallottakat. Elmondta, hogy nevezett a mozgalom egyik szervezője, majd

felszólította a szervezkedésbe való belépésre. Gaál László a felszólításra belépett a szervezetbe és terhelt tanácsára felvette a kapcsolatot Kovács-csal.

1949. december havában Kovács István megkérte arra, hogy a Fehérgárda a tanyájukon tarthasson egy illegális gyűlést. Terhelt kijelentette, hogy a tanyára a rendelkezésükre áll és az összejövetel terhelt tanyáján rövidesen létre is jött. Ezen az összejövetelen Kovács István volt az előadó és rajta kívül terhelttel együtt kb. 15-en voltak jelen. Kovács arról beszélt, hogy ez a rendszer nem maradhat így, mert a kulákokat magas adókkal és egyéb kötelezettségekkel szorongatják. Kijelentette továbbá Kovács, hogy a kulákok után rá kerül a sor a kis parasztságra is s így a rendszer azok részére sem kívánatos, miért is azt fegyveresen kell megdönteni. Kovács ezúttal angol-amerikai segítséget is emlegetett.

Terhelt egyébként a fenti gyűlés előtt Nagy Ferenc, Olasz Imre és Rostás János kulákokat is be akarta szervezni a mozgalomba, azonban nevezettek a szervezkedésről már tudomással bírtak, s ők annak tagjai voltak.

A fenti gyűlés követően még több esetben tartottak a szervezkedés tagjai terhelt tanyáján illegális összejövetelt, mely összejöveteleken Kiss Ferenc orosházi lakos volt az előadó. Nevezett a régi katonai szolgálatból tartott előadást azzal, hogy a Fehérgárda tagjai jól fel legyenek készülve a hatalom megdöntésére. A szervezkedés vezetője Blahó János is tartott hasonló előadásokat éspedig egyet terhelt tanyáján, a többi előadásokat pedig Olasz Imre és Gaál László lakásán. Mindezen az összejöveteleken terhelt több esetben résztvett. Az összejövetelekre – amelyeken az előadók a rendszert gyalázták és szabotálásra szólították fel a parasztságot, - a szervezkedés tagjainak egy része fegyvereket is hoztak magukkal, melyről terhelt is tudomást szerzett.

1950. március elején Gaál Sándortól egy darab katonapuskát kapott, jelentős mennyiségű lőszerrel. Miután április hónapban megkapta a katonai behívóját Gaál Sándor visszakérte a fegyvert és a lőszert azzal, hogy azt másnak fogják átadni.

1950. máus 2-án bevonult a honvédséghez. Bevonulása előtt találkozott Kovács Istvánnal, aki felszólította, hogy a honvédségnél is fejtsen ki szervező munkát. Kioktatta arra, hogy megbízható emberekkel vegye fel a kapcsolatot. Terhelt ezt elvállalta, azonban a végrehajtásra a lebukás lehetőségétől való félelme miatt nem került sor, -

mely fenti cselekményei által több alkalommal, de rövid időközökben és egységes akaratelhatározásból a demokratikus államrend megdöjtésére irányuló szervezkedésben tevékenyen résztvett.

Pusztai Antal VIII. r. terhelt ellen

Az 1946: VII. t. c. 1. § (2) bekezdésébe ütköző a demokratikus államrend megdöntésére irányuló bűntett és ezzel a Btk. 96. §-ához képest anyagi halmazatban az 1930: III. t. c. 60.§ első bekezdésének 2. / pontjába ütköző hűtlenség bűntette miatt, melyet az alábbiak szerint követett el:

Terhelt 1950. májusában vonult be katonának és a gyalogsági kiképzés után Székesfehérvárra, majd a Szolnok-i repülőtérre került. 1950. augusztus hónapban eltávozást kapott Orosházára családjához, mely alkalommal felvette a kapcsolatot régebbi ismerőseivel és barátaival. Otthonléte alatt Viski János nevű barátja felkereste a lakásán. Nevezett elmondta neki, hogy országos viszonylatban, de nagy létszámmal Orosházán és környékén működik egy illegális rendszerellenes, fegyveres szervezkedés Fehérgárda mozgalom néven. Terhelt mindezeket kétkedve vette tudomásul, mire Viski, hogy állításának valódiságát bizonyíthassa kijelentette, hogy másnap összehozza két olyan ismerősével, akik aktívan résztvesznek a mozgalom irányításában és szervezésében.

Másnap Viski Jánossal bement a Kovács Jusztina féle korcsmába és ott leültek egy asztalhoz, ahol két ismeretlen személy ült. Miután megtudta, hogy ez a két személy a Fehérgárdistákhoz tartozik felszólította őket, hogy beszéljenek neki a szervezkedésről. Minthogy az illetők a korcsmai

beszélgetést nem tartották alkalmasnak, ezért elhatározták, hogy valamennyien átmennek a nagynénjének Dani Andrásnénak Orosháza Fürdő utcai lakásába. Az említett helyen ismét a Fehérgárdára került a szó. Tehát, hogy a szervezkedéstagjainak a bizalmát megnyerje és előtte bátran merjenek nyilatkozni, kijelentette, hogy a szolnoki rep. téren van beosztva rádió mellé és olyan rádiójuk van, amivel Budapest adásait tudja zavarni. Közölte a jelenlevőkkel, hogy neki ez a rendszer nem tetszik és szívesen lenne tagja a Fehérgárdamozgalomnak. A többiek ezután elmondták neki, hogy a mozgalom fegyveresen fogja megdönteni a rendszert amihez angol-amerikai segítséget fognak kapni. Közölték vele továbbá, hogy a parasztság megnyilvánulásáról van szó, amely át fogja venni a hatalmat, de előbb megmentik a kulák vagyont a jelenlegi rendszerrel szemben. Ezt követően felszólították, hogy ha valóban a szervezkedés tagja akar lenni, úgy végezzen szervezői munkát a szolgálati helyén keresse azon tisztekkel a kapcsolatot, akik a rendszer ellenségei. Terhelt ígéretet tett arra, hogy az utasításnak eleget tesz, majd megbeszélték, hogy a kapcsolatot akként fogják tartani, hogy közülük valaki Szolnokra fog utazni és ott beszél vele.

A vállalt feladatok teljesítésére nem került sor, mert terhelt olyan tisztet, aki a rendszer ellensége nem talált a rep. téren, másfelől félt attól, hogy tevékenysége a hatóság tudomására jut.

A fenti megbeszélést követően kb. 2 hét múlva felkereste Szolnokon nagynénje Dani Andrásné azzal, hogy a Fehérgárda tagjai őt küldték el számoljon be nekik a végzett munkájáról. Terhelt közölte vele, hogy semmit nem tudott csinálni, mire nagynénje figyelmeztette, hogy ne is tevékenykedjék, mert könnyen lebuktathatja az egész Fehérgárda mozgalmat.

mely fenti cselekménye által terhelt egyfelől a demokratikus államrend megdöntésére irányuló mozgalomban tevékenyen részt vett, másfelől a katonai minőségénél, tehát közhivatalnoki állásánál fogva birtokába jutott katonai titkokat illetéktelen személyekkel közölte.

A büntetés kiosztását I-VI. r. terheltekkel szemben az 1946: VII. t. c. 10. § (2) és (5) bekezdése, valamint a Ktbtk. 122. § (2) bekezdése alapján, VII. r. terhelttel szemben az 1946: VII. t. c. 10. § (2) és (5) bekezdése alapján, végül VIII. r. terhelttel szemben az 1946:VII. t. c. 10. § (2) és (5) bekezdése alapján a Btk. 96. , 99. §§-ok alkalmazásával.

i n d í t v á ny o z o m .

A főtárgyalás megtartására a budapesti katonai törvényszék illetékes.

Egyben terheltek ellen a Kbp. 176.§-a alapján a Kbp. 171. § 2. és 5. pontjaihoz képest a vizsgálati fogságot elrendelem.

A főtárgyalásra elővezetni kérem terhelteket a budapesti központi katonai ügyészség büntetőintézete útján.

A főtárgyalásra kérem katonai szakértő kirendelését és felolvasni, illetve ismertetni kérem a főtárgyaláson a vonatkozó bűnügyi iratokat.

I n d o k o k :

A tényállást kimerítő részletességgel az indítványi rész tartalmazza.
Ezen tényállás csupán annyiban szorul kiegészítésre, hogy 1949. év nyarán Csongrád megyében a Hódmezővásárhely – Orosháza – Szentes közötti tanyavilágban a kulákság és más ellenséges elemek részvételével fegyveres szervezkedés indult meg, mely célul tűzte ki a jelenlegi fennálló népi demokratikus társadalmi rendszert Magyarországon – külföldi imperialista segítségre támaszkodva – fegyverrel erőszakosan megdönteni, a hatalmat átvenni és a kapitalista rend formáit visszaállítani. A szervezkedés nagyszámú fegyverrel rendelkezett, tagjai összejöveteleket, katonai tanfolyamokat, sőt fegyveres gyakorlatokat is tartottak és a szervezkedés anyagi költségeinek fedezésére a beszervezett tagoktól különböző összegű hozzájárulást, illetve tagdíjat szedtek be. A szervezkedés igyekezett felvenni a kapcsolatot a külföldi imperialista államokkal is, hogy ezáltal a szervezkedés számára az

általuk remélt harmadik világháború esetén szilárdabb alapot teremtsenek. A szervezkedéssel kapcsolatban őrizetbe vett polgári személyek ügye a szegedi államügyészségen tétetnek folyamatba.

VI. r. terhelt kivételével valamennyi terhelt beismeri a terhére rótt cselekmények elkövetését és azokban való bűnösségét. VI. r. terhelt bűnösségének tagadása mellett csupán ténybeli beismerésben van.

I. r. terhelt abban a vonatkozásban terjeszt elő lényeges védekezést, hogy Kovács István nem vázolta előtte részletesen a Fehérgárda célkitűzését és nem volt tudomása a szervezkedés fegyveres felszereléséről.

Terhelt ezen védekezésével szemben Südi Sándor II. r. terhelt támogatja a vád szerinti tényállást, mert nevezett állítja, miszerint Kovács István úgy őt , mint Besenyeit tájékoztatta az ellenforradalmi szervezkedésről és annak közelebbi célkitűzéseiről is. Alaptalan azon védekezése is, hogy a szervezkedés fegyveres felszereléséről nem tudott, mert az ügyészi kihallgatáskor is fenntartott korábbi vallomásából is kitűnőleg Kovács István a szervezkedés céljára éppen tőle kért fegyvert.

II. r. terhelt védekezése odairányul, hogy amidőn a szervezkedésben való részvételre felszólították és a feladatokat megadták, egy szóval sem jelentette, miszerint a szervezkedésben részt vesz és a feladatokat végrehajtja, hanem egyszerűen hallgatott. Kovács István szabadonbocsátásával kapcsolatban előadja, hogy ez járőrvezetője D. Balogh szkv. parancsára történt. Azt, hogy Zsoldos nevű kulák őrizetbevételéről Kovács Istvánnak közlést adott volna, tagadja.

Fenti védekezése nem fogadható el, mert ha kifejezetten nem is jelentette ki a szervezkedésbe való belépését és a feladatok vállalását, hallgatása – úgy amint ezt Besenyei is vallja – ezt jelentette. Védekezése annál inkább alaptalan, mert ha nem vállalta volna a szervezkedésben való közreműködést, úgy kötelességszerűen a szervezkedést fel kellett volna jelentenie, már pedig ez nem történt meg terhelt részéről. Terhelt ugyan azt állítja, hogy azért nem tett jelentést, mert abban a meggyőződésben volt, hogy arról az Á.V.H. is tud, azonban magától értetődő és ezzel terheltnek is tisztában kellett lennie, hogy ez a hiedelem korántsem mentesíthette őt a feljelentési kötelezettség alól. A szervezkedésben való részvételére és a feladatok vállalására utal különben az a cselekménye, hogy a fegyverrejtegetés gyanúja miatt őrizetbevett Kovács Istvánt szabadon engedte és annak ellenére, hogy Kovácsnál megtalálták a keresett pisztolyt, bevonulása után az őrsön azt jelentette, hogy Kovács szabadlábra helyezése azért történt meg, mert őrizetben tartására semmi-féle tárgyi bizonyítékot nem talált. Ezzel kapcsolatban hivatkozik arra, hogy mindez járőrtársa D. Balogh szkv. parancsára történt, azonban tudnia kellett, hogy járőrvezetője szabálytalanságairól , őrsparancsnokának be kellett volna számolnia és amidőn ehlyett D. Balogh szkv. valótlan jelentését alátámasztotta azáltal járőrvezetője kötelességszegéséért azzal egyetemlegesen felelőssé vált. Végül nem fogadható el azon védekezése sem, hogy a Zsoldos nevű kulák őrizetbevételéről Kovács Istvánnal nem beszélt, mert eziránybanközig. kihallgatása során teljesen beismerő vallomást tett.

III. r. terhelt arra hivatkozott, hogy Karkus Istvánnak a szervezkedéssel való közreműködését jelző felszólítására csupán annyit mondott „ rendben van, gondolkozok rajta”. A továbbiakban tagadja, hogy Karkus felhívására rendőrbajtársainak beszervezésére vállalkozott volna.

Terhelt védekezésének alaptalanságát bizonyítja a saját vallomása, melyben elismerte, hogy Karkus felszólítására megígérte miszerint a szervezkedés céljaira képességeihez mérten bizonyos pénzösszeget fizetni fog. Ezen pénzbeli támogatásban kifejezésre juttatott támogatási készsége kétségkívül arra a ténybeli következtetésre vezet, hogy terhelt megelőzően már a szervezkedésbe való belépésre beleegyezőleg nyilatkozott. Egyébként a Börcsök András kulákkal kapcsolatos magatartása azt mutatja, hogy nemcsak a szervezkedéssel való szimpátiáját juttatta kifejezésre, hanem a szervezkedés célkitűzéseinek megfelelően annak érdekében aktív tevékenységet is kifejtett. Hogy további beszervezésekre vállalkozott ezt szintén a közig. beismerő vallomása bizonyítja.

IV. r. terhelt arra hivatkozik, hogy a szervezkedésben való közreműködése csupán színleges volt és csak várt az alkalomra, hogy amikor megfelelő anyag áll rendelkezésére, a szervezet tagjait

leleplezhesse. Ezen védekezése nem fogadható el, mert terhelt azt mivel sem tudja alátámasztani, de még valószínűsíteni sem.

V. r. terhelt elismeri miszerint Tamási István előtt kijelentette, hogy mint rendőr a szervezkedés munkájának szabad lehetőséget nyújt, azonban tagadja, hogy a további beszervezésekre vállalkozott volna és ehhez képest Csaba Jánost ő szervezte volna be.

Védekezésének alaptalanságát mutatja, hogy azon kérdésre, vajjon akkor miért hozta össze Csabát Tamásival, ha nem a szervezése végett, - más magyarázatot adni nem tud, mint azt, hogy szerette volna miszerint a szervezkedésről Csaba is, mint idősebb bajtársa tudjon. Azon további kérdésre miért szerette volna , hogy a szervezkedésről Csaba is tudjon választ adni nem tud.

VI. r. terhelt ténybeli beismerése mellett tagadja bűnösségét és arra hivatkozik, hogy a szervezkedéssel való kapcsolatáról őrparancsnokának jelentést tett, és csupán a nyomozás sikeressége érdekében tartotta fenn a szervezkedéssel való kapcsolatot.

Ezen védekezését saját vallomása cáfolja meg, mert vallomásában többek közt kijelenti, hogy őrparancsnokának a kulákokkal való kapcsolatáról kétségtelen bizonyosságot szerzett és ennek ellenére - akár a szolgálati út megkerülésével is, - nem tett jelentést az illetékeseknek.
Ezen körülményekből kifolyólag a szervezkedésben való közreműködése sem lehetett színleges.

VII. r. terhelt teljes beismerésben van, védelmére csupán azt hozza fel, hogy a cselekmény elkövetése idején kulák ismerőseinek befolyása alatt állott, politikai kérdésekkel nem foglalkozott és tapasztalatlanságánál fogva került be a mozgalomba.

VIII. r. terhelt szintén elismeri cselekményei elkövetését és abban való bűnösségét. Ehhez képest többek közt elismeri, hogy a szervezet tagjai előtt elmondta, miszerint mint híradós a szolnoki rep. téren teljesített szolgálatot, azonban tagadja abbeli kijelentését, hogy a Budapest rádióadásait zavaró készülékről említést tett volna. Állítása szerint a szervezet egyik tagja érdeklődött tőle, vajjon rendelkezik-e olyan tudással már, amelynél fogva rádiókészülékkel Budapest adásait zavarni tudná. Erre azt válaszolta, hogy a tudása meg van, azonban a lehetősége nincs, mert rádió nem áll rendelkezésére.
Terhelt tagadó vallomásaival szemben a cselekménynek a vád szerint való elkövetését D Szilágyi Sándor, valamint Szendi-Horváth József vallomásáról készült és tartalmilag egybehangzó feljegyzések megnyugtató módon bizonyítják.

Ami a cselekmények büntetőjogi, illetve társadalomveszélyességi szempontból való kiértékelését illeti az irányadó tényállása alapján megállapítható, hogy Csongrád megyében egy szerteágazó komoly szervezkedés indult meg, amely célul tűzte ki a jelenleg fennálló népi demokratikus társadalmi rendszer erőszakos úton való megdöntését s evégből a szervezet fegyvereket gyűjtött, gyűléseket tartott, fegyveres kiképzést folytatott és a mozgalom anyagi költségeinek fedezésére tagdíjat is szedett. Kezdetben a mozgalom szervezői a kulákság és a velük rokonszenvező népi demokrácia ellenes elemek körében fejtettek ki szervezői munkát, majd a szervezetet kibővítették és irányvettek a rendőrség és a honvédség tagjai felé is. A szervezkedés ezirányban terheltek tekintetében teljes sikerrel járt éspedig olyannyira, hogy a terheltek egy része a rendőrség testületén belül még további beszervezéseket is hajtott végre. Terheltek a bizonyíthatónak ígérkező tényállásból kitűnőleg valamennyien tisztában voltak a szervezkedés a kulákok védelmét, a munkásosztály hatalmának fegyvereserővel való megdöntését s a hatalomnak a kulákság s a volt nagybirtokosok kezére való juttatását, tehát a fennálló népi demokratikus államrend megdöntését tűzte ki célul. Amidőn ennek tudatában és a célkitűzések ismeretében terheltek a szervezkedésbe tagként beléptek, ezáltal a szervezkedéshez való csatlakozásukkal előmozdították a célkitűzések megvalósítását, miért is cselekményük már a puszta belépéssel is megvalósította a vád szerinti bűncselekmény alkatelemeit. A szervezkedés célkitűzéseinek előmozdításában jelentkező cselekményeken kívül VI. rendű terhelt kivételével valamennyien még további aktív tevékenységet is fejtettek ki a szervezkedés célkitűzéseinek megvalósítása érdekében, ami I. r. terhelt részéről abban nyilvánult meg, hogy II. r. terheltet a mozgalomba beszervezte, II. r. terhelt a fegyverrejtegető kulák szabadonbocsátásával

hivatali bűnpártolást is követett el, III. r. terhelt hasonló célból kioktatott egy kulákot, hogy miképen meneküljön a büntetőjogi felelősség alól, IV. r. terhelt a szolgálati titoktartás kötelességét sértette meg, amidőn egy kulák őrizetbevételéről a szervezkedés tagjait értesítette, V. r. terhelt Csaba János beszervezése által segítette a szervezkedést, VII. r. terhelt több személyt vitt be a mozgalomba s ezenkívül biztosította a szervezet tagjai részére a gyűlések megtartásának feltételeit, VIII. r. terhelt pedig a szervezkedésbe való belépésén kívül katonai titkoknak közlésével is a szervezkedés támogatására sietett. Mindezek tehát kétségtelenül bizonyítják, hogy terheltek VII. r. terhelt kivételével a szervezetben vállalt tagságon kívül a szervezkedés célkitűzéseinek megfelelően további feladatokat vállaltak és teljesítettek, vagyis a szervezkedésben tevékenyen résztvettek.

VIII. r. terhelt ellen ezen kívül hűtlenség bűntette miatt is vádat kellett emelni, mert az általa katonai minőségénél fogva birtokába jutott és közölt adatok katonai titkoknak tekintendők és amidőn ezeket illetéktelen személyekkel közölte ezáltal megvalósította az indítványi részben körülírt hűtlenség bűntettének tényálladéki elemeit is. Ebbeli cselekményének társadalmi veszélyességét csak fokozza, hogy az adatszolgáltatás olyan szervezkedés tagjai irányában történt, amely a fennálló társadalmi rend megdöntését tűzte ki célul.

Terheltnek társadalomvszélyességét értve azalatt a személyükben rejlő társadalmi veszélyességet, az általuk elkövetett cselekmények természete és jellege teljes mértékben visszatükrözi. Fokozza ezt a veszélyességet az a körülmény, hogy az adott esetben olyan személyekről van szó, akik hivatásuknál és hivatali, illetve honvédesküjüknél fogva elsősorban lettek volna hivatottak megvédeni dolgozó népünk hatalmát, népi demokratikus társadalmi rendünket az olyan támadásokkal szemben, mint amelyeket ők elkövettek. Mindezek megfontolásából következik, hogy terheltek valamennyien megátalkodott ellenségei a dolgozó népnek, akik ellenséges érzéseiket külsőleg is kifejezésre juttatták és csak az alkalomra vártak, hogy népünk életére törjenek, kiszolgáltatva ezzel országunkat a népelnyomó földbirtokosoknak, a szabotáló kulákságnak, hogy országunkat újból a volt uralkodó osztály és az imperialisták vadászterületévé változtassák. Ennélfogva velük szemben a dolgozó nép érdekeinek és akaratának megfelelően nem a büntető igazságszolgáltatás nevelő célzatának, hanem megtorló súlyának kell érvényesülnie.

Fentieknél fogva és mert terheltek javára beszámíthatóságot kizáró, vagy büntethetőséget megszüntető ok fenn nem forog, a vádemelés törvényes és indokolt.

Terheltek vizsgálati fogságát azért kellett elrendelni, mert a büntetés előrelátható nagysága miatt szökésüktől alaposan tartani lehet és mert rendőri, illetve katonai okokból szabadlábon nem hagyhatók.

Budapest, 1950. évi december hó 19-én.

Dr. Bodonyi Márton ht. ezds. s. k. parancsnok
Körbélyegző: BUDAPESTI KATONAI ÜGYÉSZSÉG
Benne: T. ÜGYVITEL

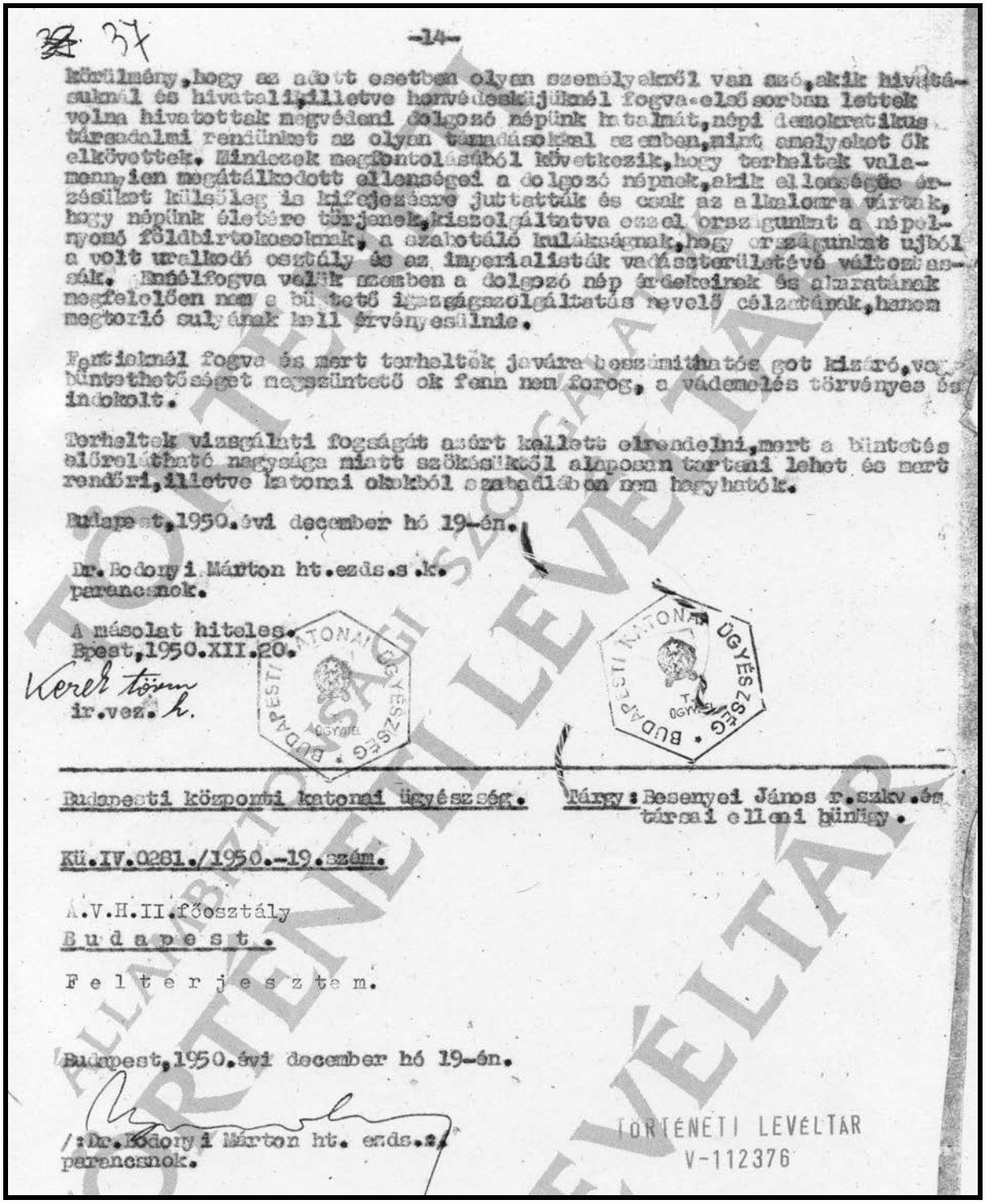

37

-14-

körülmény, hogy az adott esetben olyan személyekről van szó, akik hivatásuknál és hivatali, illetve honvédelmi jellegüknél fogva elsősorban lettek volna hivatottak megvédeni dolgozó népünk hatalmát, népi demokratikus társadalmi rendünket az olyan támadásokkal szemben, mint amelyeket ők elkövettek. Mindezek megfontolásából következik, hogy terheltek valamennyien megátalkodott ellenségei a dolgozó népnek, akik ellenséges érzésüket külsőleg is kifejezésre juttatták és csak az alkalomra vártak, hogy népünk életére törjenek, kiszolgáltatva ezzel országunkat a népelnyomó földbirtokosoknak, a szabotáló kulákságnak, hogy országunkat újból a volt uralkodó osztály és az imperialisták vadászterületévé változtassák. Emiatt fogva velük szemben a dolgozó nép érdekeinek és akaratának megfelelően nem a bűntető igazságszolgáltatás nevelő célzatának, hanem megtorló sulyának kell érvényesülnie.

Tettüknél fogva és mert terheltek javára beszámítható got kizáró, vagy büntethetőséget megszüntető ok fenn nem forog, a vádemelés törvényes és indokolt.

Terheltek vizsgálati fogságát azért kellett elrendelni, mert a büntetés előreláthető nagysága miatt szökésüktől alaposan tartani lehet és mert rendőri, illetve katonai okokból szabadlábon nem hagyhatók.

Budapest, 1950. évi december hó 19-én.

Dr. Bodonyi Márton ht.ezds.s.k.
parancsnok.

A másolat hiteles.
Bpest, 1950.XII.20.
Kerek tőzm
ir.vez. k.

Budapesti központi katonai ügyészség. Tárgy: Besenyei János r.szkv.és társai elleni bünügy.

Kü.IV.0281./1950.-19.szám.

A.V.H.II.főosztály
B u d a p e s t .

F e l t e r j e s z t e m.

Budapest, 1950.évi december hó 19-én.

/: Dr. Bodonyi Márton ht. ezds.s.k.
parancsnok.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
V-112376

Besenyei János r. szkv. és társai elleni bűnügy – az ügyirat utolsó oldala

Budapesti központi katonai ügyészség.
Tárgy: Besenyei János r. szkv. és társai elleni bűnügy
Kü. IV. 0281. /1950.-19. szám.
Á.V.H. II. főosztály
Budapest.
Felterjesztem.

Budapest, 1950. évi december hó 19-én.

(Dr. Bodonyi Márton ht. ezds. s.k.)
parancsnok.

——— — ———

Ambrus Jánosné: (született: Szabó Ilona ;1928.; anyja neve: Benyó Erzsébet;
lakása: Székkutas, Kossuth u. 7.

„Pusztafeketehalmán nevelkedtem, Szabóék, a nagyszüleim neveltek. 1949 novemberében az Ambrus János (1927 – 2001) felesége lettem. A Varjú-féle tanyában kezdtük meg közös életünket, 6 hold földön gazdálkodtunk.

Valószínű, hogy a férjem már házasságkötésünk előtt is kapcsolatban állt a fehérgárdistákkal és Kovács Istvánnal Pósán, nekem azonban soha nem mondott semmit a szervezkedésről sem akkor, sem később. Így aztán, mint derült égből a villámcsapás, úgy ért akkor a férjemnek a letartóztatása 1950 őszén, aki akkor katona volt, ezért aztán a katonai bíróság ítélte el. 6 évi börtönbüntetést kapott.

Keserves világ volt az. Borzalom. Az eseményekre, az időpontokra már nem emlékszem, csak a sok szenvedés emléke él a lelkemben. Én visszaköltöztem a nagyszüleimhez, majd később elvégeztem egy könyvelői tanfolyamot. Aztán beköltöztem Székkutasra a keresztanyámékhoz, és innen jártam a varrodába. Ez egy kisipari szövetkezet volt, ahol az irodai adminisztrációs munkát végeztem.

Félévenként jártam a férjemhez látogatóba Márianosztrára és Várpalotára a bányához. Arra emlékszem, hogy hosszan ment a vonat , nagyon hideg volt, a nagyszoknyás asszonyok utaztak fel Budapestre a piacra, a portékájukkal elfoglalták a helyet a kupéban, én legtöbbször végig álltam az úton, vagy a lépcsőn lógtam. Amikor odaértem, 10 percig beszélhettem a férjemmel, drótháló volt köztünk. A férjem azonban soha nem panaszkodott, hogy engem ne szomorítson, inkább még ő vígasztalt, erősített engem. Nagyon féltett, nehogy elhagyjam a hosszú várakozás miatt.

A nagyapám, aki megjárta az I. világháborút, mint katona, nagyon sajnálta a férjemet, hogy felelőtlenül belement ebbe a szervezkedésbe, tapasztalatlan volt, nem tudta felmérni a következményeket.

1956-ban jött haza, még a forradalom előtt, de hogy pontosan mikor, az már nem jut eszembe. Szörnyű, hogy az ember mindent elfelejt, mire megöregszik. Úgy emlékszem, 1956 után már nem kellett neki visszamennie. Azután sem beszélt soha arról, amit ott megélt. Így akart megóvni, nehogy engem is bántalmazzanak őmiatta. Elment egészségesen, és hazajött egy idegbeteg ember. Nagyon megviselte a börtön, és mindaz amit át kellett élnie.

Ugye nem lesz már nekem ebből valami bajom, hogy ezeket itt elmondtam”? – néz rám még mindig rettegéssel teli és kicsit tétova szemmel. Pedig már mindez 50 éve történt.

——— — ———

B.M.Békésmegyei Rendőrfőkapitányság
III/III-1 Alosztálya Szigorúan titkos!

K i v o n a t :
„PANKOTAI” fedőnevű ügynök 1962. október 17-i jelentéséből .[57]

[57] ÁBLT V - 112376 39.

Ambruzs János volt fehérgárdista elítélt, úgy találkoztam a csoport egyik tanyáján, ahol épp úgy mint az Ambrúzsnál marhák vannak és nöbendék üszők. Ugyanis az apóson egy bikaborjút cserélt a csoporttól és azt vezettük el. Ambrúzs mintahogy már mondottam, szintén a csoport tanyáján lakik. (: Kosztolányi tanya :) ő fejős teheneket gondoz, a feleségével. Érdeklődtem tőle, hogy eszel-e sok tejet? Kell a fenének, már a szagát is tuálom, mondja ő, és azt is mondta, hogy már megunta, mert tekintettel arra, hogy a gondozásér, fejésért és a leadott tej után elég munka egységet kap, de nincs szabad ideje, nem tudja megmondani, hogy mikor volt Orosházán, vagy egyáltalán valahol. De hát csak elmégy valahová, vagy szokott jönni ide valaki hozzád komázni, kérdeztem tőle. Elmenni én csak, ha valami nagyon fontos dolgom van, akkor ha kapok váltót. Ide még az elnökön és az agronómuson és a jószágfelelősön kívül nem jár senki, mondta. Úgy szoktam, ha itt dolgoznak az emberek a közelben, és van egy kis időm kimegyek hozzájuk, hogy legalább emberek között legyek. Politikát tekintettel arra, hogy nem magunk voltunk nem hoztam fel neki. Ő viszont nem kezdett ilyen beszélgetésbe.

Békéscsaba, 1962. október 24.

83/354

Bor Imre
r. fhdgy.

——— — ———

ÁLLAMVÉDELMI HATÓSÁG

Gyanúsított jegyzőkönyv[58]

Készül: Bernátkút, 1952. szeptember 29. napján a gyanúsított kihallgatása alkalmával.

Családi és utóneve: Karkus Márton
Atyja: Karkus Márton, anyja: Kork Mária, született: Végegyháza 1919. március 29.
Nemzetisége, anyanyelve, állampolgársága: magyar
Lakóhelye: Székkutas, Puszta 976. szám.
Szociális származása: szegényparaszt, szociális helyzete: fodrász, szakképzettsége: fodrászmester, utolsó és azt megelőző munkahelyei: 1936 –1950-ig fodrász Székkutason
Pártállása: legutolsó párttagsága: MDP. tj.,
Utolsó párttagságát megelőzően melyik pártnak volt a tagja: 1945-től az egyesülésig SzDP-tag.
Iskolai végzettsége: 5 elemi, katona volt a felszabadulás előtt: szkv. 9. gy. e. 9. zlj. géppuska szakaszpk. helyettes.
Családi állapota: felesége: Kardos Jusztina, 31-éves, htb., gyermeke: Éva 4 éves.
Vagyoni helyzete: vagyontalan.
Büntetve nem volt.
Aláírás a lap alján: Karkus István

Feltett kérdésekre az alábbiakat adom elő:

Szegényparaszt családból származom, apám 9 kh. juttatott földjén dolgozik. Iskoláim elvégzése után fodrásztanulónak mentem el. 1945-ben önálló fodrász üzletet nyitottam, melyben letartóztatásomig dolgoztam.

1948-óta ismerem Garamvölgyi Józsefet, aki Székkutasra nősült, mint fodrászsegéddel megismerkedtem és több alkalommal beszélgettem vele. 1949. májusában beszélgetés közben elmondta, hogy szeretne önállóan dolgozni, de mivel helyisége nem volt, így társult velem és ő mint női fodrász dolgozott velem egy üzletben.

[58] ÁBLT V - 2. 575 29-30

1949. decemberében Garamvölgyi közölte velem egy alkalommal, a dátumra már nem emlékszem, hogy tagja egy „Fehér Gárda” illegális fegyveres szervezkedésnek. A gárda célkitűzése a fennálló társadalmi rend megdöntése, és helyette egy új rendszert felállítani, a földeket vissza adni a nagybirtokosoknak, a gyárakat a gyártulajdonosoknak és a kommunistákat felelősségre vonni az eddigi tevékenységükért. Mivel Garamvölgyi által elmondottakat helyeseltem és egyetértettem vele így felajánlottam szolgálatomat az illegális szervezet támogatására. Garamvölgyi állandóan tájékoztatott a szervezet működése felől és közölte velem, hogy ez a szervezet széles kiterjedésű és az egész ország területén működik. Miután feladatot nem vállaltam, így állandóan biztatott Garamvölgyi, hogy ne féljek semmitől, mert a szervezetben rendőrök is dolgoznak, többekközött Székkutason is három rendőr be van szervezve, akiket névszerint is említett. Így Besenyei János, Szabó Imre és Király nevű rendőröket. Miután magam is meggyőződtem, hogy rendőrök is vannak az illegális szervezkedésben, ezután bátrabb voltam és feladatot is vállaltam.

Feladatul kaptam Garamvölgyitől, hogy vegyem fel a kapcsolatot Besenyei rendőrrel és állapítsuk meg, hogy a székkutasi MSzHSz helyi szervezetének milyen fegyverei vannak, azokat hol tartják és hány db. van. Erre a feladatra vállalkoztam. Besenyeivel a kapcsolatot felvettem, azonban az utasítást végrehajtani nem tudtam, mert nem tudtam olyan személlyel felvenni a kapcsolatot, aki ezekre a kérdésekre pontos választ adott volna.

Tagadom azt, hogy a szervezet részére bárkit is beszerveztem volna vagy anyagi támogatással segítettem volna.

Beismerem, hogy a „Fehér Gárda” illegális szervezkedésnek meggyőződésem után lettem tagja, habár tisztában voltam azzal, hogy törvénybe ütköző bűncselekmény tevékenységre vállalkozok. Ezt azért vállaltam, mert bíztam a rendszer megdöntésében, amely helyett egy „új rendszer” lett volna felállítva.

Egyebet előadni nem tudok, vallomásom minden kényszer nélkül tettem meg, amit elolvasás után h. h. aláírok.

Olvashatatlan aláírás
Felvette

Karkus István
gyanúsított

___ — ___

Szigorúan titkos!
Tárgy: Kalkus István ügye.

J e l e n t é s[59]
Budapest, 1952. november 9.

Kalkus István (: Végegyháza, 1919.. Kork Mária :) Székkutas puszta, 976.

Apja 9 hold földön gazdálkodott. 5 elemi iskolát végzett. Iskolái elvégzése után fodrásztanulónak ment. 1949. decemberében Garamvölgyi közölte vele, hogy tagja egy „Fehér Gárda” illegális fegyveres szervezkedésnek. A gárda célkitűzéseit ismertette nevezettel. Mivel nevezett Garamvölgyi által elmondottakat helyeselte, és egyetértett vele, így felajánlotta szolgálatát az illegális szervezkedés támogatására. Feladatul kapta, hogy vegye fel a kapcsolatot Besenyei rendőrrel és állapítsa meg, hogy a székkutasi MSzHSz helyi szervezetének milyen fegyverei vannak, azokat hol tartják és hány darab van. A kapott feladatra vállalkozott.
Fentiek alapján K a l k u s Istvánt az Államügyészségnek átadjuk.

Glavits Ferenc
áv. fhdgy.

___ — ___

[59] ÁBLT V - 2. 575 25.

Tárgy: Papp Lukács József kikérdezése.[60]

F e l j e g y z é s.
Szeged, 1950. október 6.

Papp Lukács József születtem 1914. október 1-én, Hódmezővásárhelyen, anyám: +Vetró Rozália, apám: +Mátyás, feleségem: Sélei Margit, egy gyermekem van, földműves vagyok, nemzetiségem magyar, állampolgárságom magyar, 6 elemi iskolát végeztem, Hódmezővásárhely Puszta 1323. sz. alatt lakom.

Kisparaszti családból származom, 6 elemi iskolám elvégzése után Pusztafeketehalmon a szüleimnél dolgoztam, illetve a későbbi idők folyamán nagyobb gazdákhoz, így pl. Rostás Márton kulákhoz, Rostás Pál kulákhoz jártam dolgozni alkalmilag. Főként a nyári hónapokban jártam aratni, kapálni és különböző más napszámos munkát végezni. 1938. februárjában ért véget a munkálatom, mert akkor Hódmezővásárhelyre a géppuskás századhoz vonultam be tényleges katonai szolgálatra. Egy év múlva szereltem le. 1941-ig több alkalommal behívtak tartalékos szolgálatra. Mint katona jelen voltam a Délvidéki bevonuláson is. 1941 őszén nősültem meg, feleségem középparaszti családból származik. 1943. márciusában Orgoványra hívtak be 1 hónapos gyakorlatra. 1944. februárjában a Csepregi malomba szegődtem el fűtőnek. 1944. júliusában újból behívtak katonának Hódmezővásárhelyre, majd Lengyelország felé irányítottak bennünket, onnan rövid idő múlva visszatértünk Magyarországra és Sárospatak mellett Olaszliszkánál fogságba estem, de kéthét múlva megszöktem. 1945 januárjában értem haza. A katonaságnál tizedesi rangom volt. Az anyósomnál telepedtem le, s a mai napig is ott laktam, 14 kat. hold földön kishaszonbérletben dolgoztam, valamint nekem van másfél hold saját földem.

1945-ben az N.P.P.-nek voltam a tagja pár hónapig, majd az F.K.P.-nak lettem a tagja, amiben 1948-ig voltam. Ezen belül külterületi szervező voltam. 1949. márciusában a Défosznak lettem a tagja, ill. annak pénztárosa voltam.

A „Fehér Gárda” szervezeten belüli tagságommal kapcsolatban előadom, hogy 1949. október elején a Gregus-féle keresztúton mentem haza, Hódmezővásárhelyről jövet. Az úton utolért Ambruzs János, aki szintén kerékpárral jött. Beszédbe elegyedtünk. Beszédközben mondotta, hogy „Mondana nekem valamit, ha meghallgatom”. Én mondottam, hogy csak mondja, ha érdekes. Ő ekkor mondotta, hogy van egy szervezet, aminek a Kovács István a vezetője. Olyan szervezet, amiről mindenki nem tudhat, s csak olyan emberek lehetnek benne, akik a mi szempontunkból megbízhatók. Erről még a feleséged sem tudhat. A tagjait titokban kell tartani, mert nem tudhatom pl. én – mint mondotta, - hogy kit szervez be a másik. Ez a szervezet az egész országban fennáll, csak itt a mi környékünkön van elmaradva. Túlnyomó része paraszt ember. Célja a magántulajdon megvédése. Ezt a rendszert meg kell dönteni, s majd mi parasztok fogjuk a hatalmat átvenni. Különben majd péntek este el fog jönni a lakásomra Kovács István, s az majd beszélni fog bővebben a szervezetről.

… Decemberben Olasz Imre említette, hogy az Ambrus lakásán lesz gyűlés, ahol Kovács fog előadást tartani és menjek el én is. El is mentem Ambrusék lakására, ahol már akkor jelen volt Kovács István, Olasz Imre, Ambrus János és Kertész Sándor. Kovács István beszélt a szervezetről, aki kijelentette, hogy itt van ez a fegyveres szervezkedés, aminek célja a magántulajdon megvédése. Ebben a szervezetben már sokan benne vannak, csak a vásárhelyi rész van elmaradva. A szervezetnek a feladata a Népidemokrácia megdöntése, a hatalom átvétele külföldi segítséggel. A hatalom átvétele után a belső rendnek a biztosítása. Én érdeklődtem Kovácstól, hogy nem lesz-e ebből a szervezkedésből valami baj. Kovács kijelentette, hogy nem kell félni, mert a rendőrség és a katonaság is tud róla, s csak annak lehet baja, aki nem lép bele, mert aki kívül áll, az ellenünk van. Felemlítette, hogy pénz is kell a szervezet számára, mert fegyvereket is kell vásárolni. Én érdeklődtem a külföldi kapcsolat után, Kovács azt mondta, hogy kapcsolatunk Amerikával van, s fegyvereket onnan kapunk, illetve már Jugoszláviába le is szállították és nekünk azokat onnan kell megvásárolni. Kovács beszéde

[60] ÁBLT V - 2587 7-11

után eltávozott, s mi még egy kisideig ott maradtunk beszélgrtni. Kétkedve fogadtuk Kovácsnak a fegyverekre vonatkozó beszédét.

Decemberben látogatóba mentem el Gál Lászlóhoz, ahol láttam, hogy több szervezeti tag is jelen van. Mondották, hogy éppen jó, hogy jöttél, mert most a tisztjelölteket akarjuk magválasztani. Kovács beszédében mondotta is, hogy azért jöttünk össze, hogy most a tisztjelölteket akarjuk kijelölni, akik egy-egy csoportot fognak vezetni. Össze is írták a jelenlevőknek a neveit, így pld. Gál László, Nagy Ferencet, Ambrus Jánost, Kertész Sándort, Juhász Istvánt, Takács Sándort, akiről tudom azt, hogy jugoszláviai születésű. Földje van Jugoszláviában, a jugoszláviában élő menyasszonyával levelezési kapcsolatban állott. Nevünkön kívül felírták a személyiadatainkat és a katonasági viszonyunkat.

Február 14-én Kovács a tanyám felé jött lóháton és mondotta, hogy mennyek el estére Kovács Bálint tanyájára, ahol megbeszélés lesz, a katonai tanfolyamokkal kapcsolatban én el is mentem, megbeszélésünk szerinti helyre, ahol a „Nagyfőnök" és valami Jóska nevezetű volt jelen. Mivel mások nem jöttek el , ekkor este Kovácsékhoz így hazamentem.

Másnap este Olasz Imre értesített, hogy menjek el estére Gálék tanyájára, megbeszélésre. Én meg is jelentem, ahol rajtamkívül jelen volt még Olasz Imre, Gál László, Varró János, Olasz Márton, Kertész Sándor, Nagy Ferenc, s még előttem ismeretlen személy. Blahó mondotta, hogy megfog indulni a tiszti kiképzés, amit nagy titokban kell tartani, mert erre nagyon pedáncsak a túloldalon is és még képesek lesznek repülővel is keresni bennünket. Az oktató egy katona tiszt lesz az orosházi laktanyából. Előtte jól kell viselkedni mindenkinek, fegyelmezetnek, katonásnak kell lenni. Megemlítette, hogy ő is volt katona a repülősöknél fhdgy.-i rangja volt. Megemlítette továbbá, hogy akik messze laknak, azoknak nem kell ide járni, mert a kardoskútiaknak is lesz majd oktatás. Megbeszéltük, hogy következő este Ambrusnak a tanyáján jövünk majd össze.

Ambrusnak a tanyáján Kiss Ferenc volt az előadó…
Következő alkalommal újból Ambrusék lakásán jöttünk össze…

Következő este Olasz Imrének a tanyáján jöttünk össze. Kiss itt mondotta, hogy a kisebb csoprtoknak a vezetése lesz a mi feladatunk, viszont az egységnek a vezetése az ő feladata lesz, mert ő mint katona tiszt már tudja, hogy egy nagyobb egységet hogyan kell vezetni. A kisebb egységeknek a feladata a faluk megszállása, viszont a nagyobb egységeknek a városok megszállása lesz. Itt Kovács elővett egy 9-es pisztolyt, amit – állítása szerint a kaszárnyából hozott ki – és annak a pisztolynak az alkatrészét ismertette. Itt jelen volt Gál László, Kertész Sándor, Olasz Imre, Olasz Márton, Blahó János, Nagy Ferenc, Kiss Ferenc, s Kovács. Itt megbeszéltük, hogy a következő alkalommal Gáléknak a tanyáján jövünk össze, de előadás itt nem volt előadó hiányában.

Március 18-án Józef napra eljött hozzám Benkő Sándor, aki beszélgetésünk közben említette, hogy náluk van egy szervezet Kondoroson, akinek a vezetőjét elfogták fegyverrejtegetés miatt. Ennek a szervezetnek jelenleg ő a vezetője. Hallotta azt, hogy itt Orosháza környékén is működik egy illegális szervezet és szeretné, ha a bandáját az orosházival összekapcsolhtaná.
Ezzel kapcsolatban szeretne beszélni az itteni vezetővel, hogy az összeolvadás lehetőségét megbeszéljék.

… Blahóhoz bementünk, ahol akkor előttem több ismeretlen királysági ember volt. Blahónak említette Benkő, hogy Kondoroson van egy szervezet, ami vezető nélkül van és ezt az orosházival össze kellene kapcsolni. Blahó ajánlatunkat el is fogadta és összekötőként Benkőt jelölte ki. Megbeszéltük, hogy ott is lesz majd tanfolyan tartva, amit Kiss Ferenc fog levezetni.

Következő hét pénteki napján Kiss Ferencet el is vezettem Benkő lakására, akik megbeszélték azt, hogy a jövő héten gyűlést fognak Benkő lakásán tartani. Ezután együtt indultunk el Orosházára. Április közepe felé egy vasárnapi nap a lakásomon felkeresett Török Imre és Gál Sándor, akik egy német géppisztolytv tele tárral nálam hagytak azzal a meghagyással, hogy tegyem el és majd Blahóék érte fognak jönni, akinek adjam át. Én ezt a géppisztolyt el is tettem az istállóban a gerendára.

Csütörtökön Kovács és Blahó motorral el is jöttek a géppisztolyért, amit el is vittek. Ekkor a motor mivel nem volt jó én szekérrel vittem be őket Orosházára.

Májusban Gál Sándor felkeresett a tanyámon és mondotta, hogy azonnal menjek Kovács Bálintnak a tanyájára kétnapra való élelemmel, s értesítsem Olasz Imrét, Gál Lászlót és Nagy Ferencet is. Rövid idő múlva ezekkel el is indultunk Kovács Bálint tanyájára. Gálnál, Olasznál és Nagynál egy-egy vadászpuska is volt. Mikor megérkeztünk a tanyára, Blahó adott nekem is egy vadászfegyvert, amihez négy töltényem volt. Említették, hogy azért kellett összejönnünk, mert Orosházára 200 ávós érkezett, akik fel akarják számolni a szervezetet, de ellenállani fogunk, mert az egész ország mozgósítva lett a futárjaink által. Így mozgósítva lett a kiskirálysági rész is, ahol 1.200-an vannak, a fecskési rész, ahol 800-an vannak. Motoros hírvivők jártak, így pl. Briges Bauer Károly, Gál Sándor s még két idegen, kiket nem ismerek. Ezen a gyűlésen kb. 50-en voltunk. Fent nevezetteken kívül jelen volt még tudomásom szerint Olasz Márton és Varró János is. A többi jelenlévőket nem ismertem. Én éjszakára az egyik szalmakazal tövében feküdtem le, majd reggel Nagy Ferenccel elmentünk Orosházára a vásárra széjjelnézni. …

Beszervezési tevékenységemmel kapcsolatban előadom, hogy 1949. decemberében Gulyás Jánost szerveztem be a lakásomon. … Tudomásom szerint Gulyás beszervezte Gál Sándort és Török Imrét. …

A szervezet tagjaiként ismertem Blahót, Kovácsot, Török Imrét, Gál Sándort, Gál Lászlót, Olasz Imrét, Nagy Ferencet, Varró Jánost, Olasz Mártont, ifj. Gulyás Jánost, Kertész Sándort, Takács Sándort, Ambrus Jánost és Szántót.

Olvashatatlan aláírás Papp Lukács József

——— — ———

Rostás Flóriánné: (született: Gombos Margit; 1932.; anyja neve: Hegedűs Eszter
lakása: Székkutas Béke u. 67.)

1948-ban ismerkedett meg Margitka Török Imrével, akik Mágocsoldalon laktak, kb. 40 kh. földjük volt. Azután komolyan kezdett udvarolni neki, már a menyasszonyjelöltje volt, ezt mindenki tudta róluk.

Török Imre kb. 180 cm magas, fekete hajú, barna szemű, vállas, izmos, jókötésű parasztfiú volt. Jókedélyű, beszédes, barátságos, ugyanakkor szavaálló, mindennél fontosabb volt neki a becsület.

A menyasszonya 1949 nyarától kezdte rajta észrevenni, hogy valamiféle szervezkedésre jár. Most utólag úgy gondolja, hogy a fehérgárdisták szervezése a helyi rendőrőrsről indult ki. Imre akkor még csak a rendőrségre járt. Kovács Istvánnak Török Imre jó barátja volt. Mindkettőjüknek voltak barátai a rendőrök között. Volt egy Papp és egy Besenyei nevű, a keresztnevükre már nem emlékszik. Margitkának barátnője volt Ravasz Mária, a Kovács István menyasszonya, így aztán négyesben is sokat voltak együtt.

Kovács István magas, barna, jóvágású fiatalember volt. Vidám, barátkozós természetű. Szeretett kitűnni egy kissé a többiek közül, szeretett élen járni, vezetni. A pósai határrészen tőle indult ki a Fehérgárda szervezése, mivel ő a nagyapjáéknál, Olasz Istvánéknál tartózkodott állandó jelleggel. Segített a nagyapjának a gazdálkodásban és a szeszfőzde vezetésében.

A nagyapjáéknál volt egy szolgálólány, Varsányi Piri, akivel valahogy „összeédesedtek”. Pirinek 1950-ben született egy kislánya. Piri azt mondta, hogy a kislányának, Arankának Kovács Pista az apja. Kovács István eleinte nem akarta vállalni az apaságot, de később már a börtönben elismerte a kislányt sajátjának. Az apja, Kovács Ernő és annak a második felesége örökbe fogadták és felnevelték a kislányt azután, hogy Pistát kivégezték. Ernő bácsi lovas kocsival elment érte Varsányiékhoz, és magukhoz vették. Akkor még Mágocsoldalon laktak, később beköltöztek Hódmezővásárhelyre a Dáni utcába. Onnan járt Aranka gimnáziumba. Így akartak a fiukból valamit megőrizni, mert a kislány hasonlított az apjára. Aranka később, a 70-es évek elején férjhez ment dr. Marton József ügyvédhez,

aki 1950-ben nyugatra szökött. Dr.Marton Józsefnek 26 hold földje volt Pósán az Olasz Istvánék szomszédságában, azon gazdálkodott. Dél-Amerikában telepedett le. Oda ment ki hozzá Aranka a dr. Marton anyjának a közvetítésével. Ma is ott élnek. Gyakran járnak haza Magyarországra. Varsányi Piri is férjhez ment, született még aztán neki két gyermeke, de Arankával is tartotta a kapcsolatot mindig, eljárt hozzá látogatóba a Dáni utcai házba Kovács Ernőékhez.

Amikor Kovács Istvánt letartóztatták, a Margitka apja akkor már a Csillagbörtönben töltötte büntetését. Mint elítéltet, börtönmunkásnak alkalmazták. Az volt a dolga, hogy széthordja az ételt a raboknak. Amikor a kutasi fehérgárdisták átkerültek a Csillagba, megpróbált nekik egy kicsit kedvezni az ételükben.

Ő mesélte később, amikor már hazajött, hogy mikor Kovács István és Blahó János kivégzése volt, akkor mindenkit betereltek az őrök a cellákba, neki is be kellett mennie a zárkájába, az őrök bereteszelték az ajtókon a lesőrácsokat. De ők, a rabok mindannyian tudták, hogy akkor volt a kivégzés. Kopogtatással adtak hírt egymásnak, s azt minden zárkában megértették.

Ravasz Mária, a Kovács István menyasszonya nem hitte el, hogy a vőlegényét kivégezték. Mindig azt mondta, ha találkoztak, ő tudja, hogy Pityu él. Margitka meg nem merte neki elmondani, amit az apjától hallott, nem akarta elvenni tőle a reményt, hogy még valaha megláthatja volt vőlegényét, szerelmét. Csak nemrég mondta el neki, amit az apjától tudott, miután már mindketten elmúltak 60 évesek.

Kovács István anyja, Olasz Irén soha nem akarta elismerni unokájának Arankát, pedig sokak szerint a testtartásában őrá is nagyon hasonlított. Az Olasz Irén második férje Halmi János volt, soffőr a városi tanács alkalmazásában. Ő tagja volt a kommunista pártnak, s mikor a fiukat letartóztatták, ő hozott leginkább híreket a gárdistákról, a párton keresztül informálódott. Állítólag Kovács István kivégzése után emiatt kizárták a pártból Halmi Jánost. Kovács Istvánnal nem szívelték egymást sohasem.

Török Imre

A Fehérgárda mozgalomba Török Imre szervezte a mágocsoldaliakat. A Margitka idősebb bátyját is hívta a szervezetbe, vitt is neki egy pisztolyt, amit a tanya padlásán a zsindely alá rejtettek el. A bátyja azonban nem járt el a gyűlésekre, egyszer vagy kétszer volt velük. A vallatások alkalmával senki sem említette a nevét, így őt ebben az ügyben nem szerepeltették.

Török Imrét 1950. szeptember 8-án tartóztatták le. Vasárnap este még volt a menyasszonyáéknál. Hétfőn egész nap törték a kukoricát. Este már aludt, amikor érte mentek az ÁVO-sok. Kovács Istvánt is magukkal vitték. Úgy hallották később, hogy Kovács Istvánt pár nappal előbb fogták le többekkel együtt a Dajkó János tanyáján kint Sóstó-parton. Kihozták a fogdából, egy kötelet kötöttek a derekára, és kényszerítették, hogy ő zörgesse fel Török Imrét, és küldték be hozzá, hogy az nehogy elszökjön. Ott a szobában találtak mellette egy puskát meg egy pisztolyt, amelyeket azonnal lefoglaltak és elkoboztak. A ház és a tanya átkutatása során lefoglaltak még egy erős ollót is, amelyet az istálló gerendája alatt találtak, amivel mindenfajta vezetéket el lehetett volna vágni. Ezt is elvitték bűnjelnek.

Mikor Török Imrét elvitték hétfőn, csütörtökön a Margitka József nevű bátyja elment a Török Imre nagybátyjáékhoz, hogy híreket szerezzen, mert azok Imréékkel egy dűlőben laktak. Azoktól tudták meg, hogy Imrét letartóztatták. Az Imréék tanyáját még akkor őrizték az ÁVO-sok, oda nem lehetett bemenni.

Szeptember közepe táján találkozott egyszer Margitka a dűlőúton Rostás Jánossal, aki jött vele szemben biciklin. Szeretett volna beszélni vele a történtekről, de restellte megszólítani. Ő akkor még nem tudta róla, hogy Rostás János is főszervező volt, mint Török Imre. Úgy folyt a szervezés, hogy a tagok nem tudtak egymásról, csak kevesen ismerték egymást.

Először Török Imrét is halálra ítélték, három nap múlva változtatták a büntetését életfogytiglani börtönre. Amikor halálra ítélték, írt a zárka falára egy üzenetet a menyasszonyának, amely így hangzott:

„Aki tudja, értesítse Gombos Margitkát Hódmezővásárhely tanya 1522. alatti lakost, hogy halálra vagyok ítélve – Török Imre”

Ezt egy kondorosi fiú olvasta le a falról, akit őutána zártak oda, és átadta az üzenetet a Margitka bátyjának, Gombos Józsefnek, akit szintén akkor vittek be a Csillagbörtönbe és ítéltek el négy hónapra szabotálás miatt, s egy zárkába került ezzel a kondorosi rabbal.

Török Imrét Márianosztrára vitték a 30-as csoport többi elítéltjével együtt a két halálraítélt kivételével. Itt töltötte a büntetését. Félévenként lehetett neki levelet írni, de csak a szülei írhattak neki, a lap alján hagytak 4-5 sornyi helyet, úgy írt neki pár sort.

Egyik alkalommal később ő is elment a Török Imre anyjával Márianosztrára látogatásra, de csak egy személy mehetett be hozzá, akit előre megjelöltek. Az édesanyja ment be a fiához, ő meg ott kint sírt a parkban, mert hiába tette meg a nagy utat, mégsem láthatták egymást. Attól kezdve Margitka nem tartotta az Imre szüleivel a kapcsolatot. Még néhányszor írtak egymásnak levélben pár soros üzenetet, de aztán elmaradt az is.

1953-ban feleségül ment Rostás Flóriánhoz.

„Amikor házasságot kötöttünk 1953 májusában, utána három évet váratott magára a gyermekáldás. 1956. május elsején született a fiunk, Flórián. Este már éreztem, hogy eljött az időm. A férjem lovas kocsival vitt be Orosházára a szülőotthonba. A többi kismama Orosházán születési ajándékot kapott, aki a „munka ünnepén” hozta világra a kisbabáját. Amikor hazakerültünk, én is kértem a tanácsházán az elnöktől, Oláh Sándortól a születésnapi ajándékot a fiamnak, de ő engem elutasított. Azt mondta, itt nincs erre keret. Nagyon rosszul esett, hogy az én gyermekem nem volt olyan öröm az országnak, mint a többieké ott Orosházán.

Szegény édesapám mondta is, amikor hazajött a börtönből, és meséltük neki, amit itthon megéltünk, hogy neki még a börtönben is jobb helye volt, mint nekünk idehaza”.

——— — ———

Államvédelmi Hatóság Szegedi Osztálya. VI. alosztály.

Tárgy : Török Imre kihallgatása.[61]

F e l j e g y z é s

Szeged, 1950. szeptember 9-én.
Kihallgatás kezdete: 13 óra.

T ö r ö k I m r e, születtem : Hódmezővásárhelyen, 1927. január 8-án. Apám: Török Imre, anyám: Török Jusztina, nőtlen vagyok, iskolai végzettségem 6 elemi, vagyonom nincs, magyar állampolgár, földműves foglalkozású, lakásom: Hódmezővásárhely Puszta 1381. szám alatt van.

Kulák családból származom. Apámnak saját földje 15 katasztrális hold, emellett állandó nagybérletet művelt. Jelenleg 10 katasztrális hold bérletünk van. Iskoláim elvégzése után én is

[61] ÁBLT V – 2593 6-10.

gazdálkodással foglalkoztam, és foglalkozom jelenleg is. Katona nem voltam. Mint levente, vittek el a felszabadulás előtt Kistelekre, onnan kerültem vissza szüleimhez.

… Szorosabb barátságban voltam Gál Sándor Hódmezővásárhely Pusztai lakossal, aki ezév január hónapban felkeresett és felszólított, hogy lépjek be egy kommunista-ellenes szervezkedésbe, melynek a célja a jelenlegi rendszer megváltoztatása. Közölte velem, hogy ez a szervezkedés „Fehér Gárda" néven működik és célja megváltoztatása a rendszernek. Kijelentette, hogy minden olyan egyénnek kötelessége ebbe a szervezetbe belépni, aki földdel rendelkezik, mert láthatom, hogy a jelenlegi rendszerben meg kell védenünk a magántulajdont, meg kell védenünk a földet, amit a rendszer urai el akarnak venni.

Közölte azt, hogy a szervezkedés fegyveres alapokon áll és alkalmas időben fegyverrel fogja megdönteni a társadalmi rendet. Egyelőre a további szervezés közvetlen feladat. Beszélt arról, hogy a szervezkedés külföldi összeköttetéssel rendelkezik. Blahó János orosházi lakos a vezető, amerikai követségre szokott járni és onnan szerez híreket, valamint utasításokat.

… Az említett eset után hamarosan megjelent tanyánkon Gál Kovács István Hódmezővásárhely Pósahalmi lakossal. Ismét a szervezkedésről beszéltek, majd Kovács felvette a személyi adataimat és kijelentették, hogy ezzel én is tagnak számítok. Én ezt tudomásul vettem és szívesen léptem be a szervezkedésbe, mert ekkorra alaposan átgondolva arra az elhatározásra gondoltam, hogy bár veszélyes lehet a részvétel, de mint kulák, így se lehet jobb sorsom. Ekkor már láttam azt, hogy komoly alapokon álló szervezkedésről van szó, mert Kovácsnál egy táros, előttem ismereten gyártmányú pisztolyt láttam.

… Ettől kezdve állandó kapcsolatom volt a szervezkedés tagjaival. Elsősorban szoros kapcsolatban állottam Gál Sándorral, aki egyébként is közeli szomszédságomban lakik. Nevezett több alkalommal megjelent a lakásomon a szervezet egyes tagjaival vagy egyedül és én is több esetben mentem át hozzá megbeszélni a szervezkedéssel kapcsolatos problémákat.

… Szervezői feladatomat úgy végeztem, hogy március hónap vége felé felkerestem Gulyás János Hmvhely. Pusztai lakost, majd lakásomra jött Héjja János és Brigesz Károly ugyancsak pusztai lakosok. Velük ismertettem a „Fehér Gárda" célkitűzéseit ugyanazon alapon, mint én Gáltól hallottam. Felszólítottam őket, hogy lépjenek be a szervezkedésbe. Velük szemben ugyanolyan agresszív-módon léptem fel, mint Gál velemszemben, amikor beszervezett. Kijelentettem, hogy a részvétel kötelező, mert ha nem lépnek be, úgy el fogjuk őket tenni láb alól. Közöltem velük azt, hogy ez a szervezkedés az ő céljukkal is azonos, hiszen a kommunista rendszer megdöntését akarja. Felszólításomra valamennyien készséggel ajánlották fel szolgálataikat és lettek tagjai a Fehér Gárda-nak.

… Ismerem a szervezkedésből a következő tagokat:
Kertész Sándor pusztai lakos
Nagy Ferenc „ „
Brigesz Károly „ „
Gulyás János „ „
Kovács Bálint „ „
Olasz Imre „ „
Gál László „ „
Ambruzs János „ „
Héjja János „ „
Dimák András „ „
Lukács József „ „
Varró János „ „
Olasz Márton „ „

Kardoskúton: Dajkó János
Pósahalmon: Juhász István, Koncz István, Koncz Sándor, Szemenyei Antal, Arany János
Feketehalmi részen: Balogh Sándor

Mágocsoldali részen: Turcsányi István
Szőrháti részen: Móricz (Imre ?)
Kiskirálysági részen: X. György, ifj. Makó Pál

… A fegyvereket … értesülésem szerint Blahó János szerezte be előttem ismeretlen helyen. Gál elmondása szerint Földváron és a Dunántúlon járt s ezek a fegyverek még a háborúban lettek elhagyva.

Gál Sándornak a feladata megjavítani és azt továbbadni az egyes beszervezett egyéneknek.
Kb. 3 héttel ezelőtt felszólított Gál, hogy lakásomon rejtsek el 1 drb. golyószórót, 2 drb. karabélyt és 1 forgópisztolyt. Ezekhez a fegyverekhez megfelelő mennyiségű – számszerint előttem ismeretlen mennyiségben töltényt. Az említett fegyvereket tanyánkon a polyva közé és a szántóföldön, szántás alá rejtettük el.
Gál lakásán tudomásom szerint 1 drb ő általa elfűrészelt csövű karabély maradt. Ezen kívül gyakran elkérte Turcsányitól annak pisztolyát, ami legutóbb tudomásom szerint ugyancsak nála volt. Hogy ezeket hol rejtegeti, azt nem tudom.

F. hó 6-án éjjel, inkább éjfél után megjelent a lakásomon Gál. Kijelentette, hogy őt megzavarták a lakásáról, el akarják fogni, még utána is lőttek. Közölte, hogy ezért menekülni kénytelen, mert úgylátszik, a Hatóság leleplezte a szervezkedést. Felszólított, hogy meneküljek vele együtt. Kérte a lakásomon elrejtett fegyvereket. Én azt mondottam neki, hogy éjjel van, olyan helyre tettem el, ahol megtalálni nem tudom, csak nappal, ezért nem tudom átadni azokat, elmenekülni pedig nem vagyok hajlandó.

Aláírás: Török

——— — ———

Részlet az ítélet indoklásából:

Török Imre 24 éves, hódmezővásárhelyi születésű (Puszta 1381) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, szüleivel együtt gazdálkodik, 3 középiskolát végzett, katona nem volt, vagyontalan, apjának 25 hold földje van, Török Imre és Török Jusztina gyermeke.

… Török Imre vádlott szülei 40 hold ingatlanán gazdálkodott. A mozgalomba Gál Sándor szervezte be. … ő további szervezéseket hajtott végre, és beszervezte Brigesbauer Károlyt, Héjja Jánost és Gulyás Jánost, akikkel részletesen ismertette a mozgalom célkitűzéseit. Részt vett Kiss Ferenc által rendezett tanfolyamon, és állandóan segítségére volt Gál Sándornak a fegyverek elhelyezésében, ezek tartásában. Ugyanis Gál Sándor volt a mozgalom fegyvermestere. Így Gál Sándorral vittek egy katonai puskát Olasz Imrének, majd egy géppisztolyt Lukács Józsefnek, ami később Blahó Jánoshoz került. Részt vett Blahó által tartott próbariadón és Gál Sándorral együtt az ő feladatuk volt a fegyvereknek a szükségszerinti elosztása és a megfelelő helyre való eljuttatása.

Blahóval tartotta közvetlenül a kapcsolatot, később azonban Blahó Jánossal szembekerült, és ő is a frakcióhoz került. Nevezetesen Kovács István 1950. év nyarán egy frakciót kezdeményezett, amely a fegyveres felkelés mielőbbi kirobbantásán dolgozott.

Lakásán 1drb villámgéppuskát, 4 drb kézigránátot, 2 drb katonai puskát, 1 drb forgópisztolyt töltényekkel, 1 drb géppuskahevedert 50 drb tölténnyel és 373 drb puskatöltényt rejtegetett a mozgalom céljára.

… Bánki Horváth Ferenc Görbics Bélával és Kovács Istvánnal együtt egy klikket szervezett Blahó Jánossal szemben, s megállapodtak abban, hogy majd együtt keresik fel Blahó Jánost, hogy közölje velük a felsőbb kapcsolatait. A megbeszélt időpontban azonban Bánki Horváth Ferenc nem tartott Görbiccsel és Kovács Istvánnal.

… D. Szilágyi Sándor Blahó János közvetlen környezetéhez tartozott, annak testőre volt, s mikor Blahó valahol tárgyalt, ő kint figyelő szolgálatot teljesített.

… Ő is tagja volt a Blahó elleni frakciónak, azonban ő volt az, aki erről Blahót értesítette, s miután Blahó és Kovács István között ellentétek támadtak, ő lett Blahó helyettese.

——— — ———

Tárgy: Brigesbauer Károly kihallgatása[62]

Brigesbauer Károly, 1925 évi július hó 9., Orosháza, apja: Károly, anyja: Jankó Erzsébet, nőtlen, szüleinek 8 kat. hold földjén gazdálkodik, vagyontalan, katona nem volt, lakása: Hódmezővásárhely, puszta 1360. sz.

Középparaszt családból származom. Szüleimnek 8 kat. hold földjük van. Iskoláim elvégzése után szüleim gazdaságában segédkeztem. 1944 őszén, mint levente nyugatra menekültem a szovjet hadsereg elől. Ausztriába amerikai fogságba estem, ahonnan 1945. szeptember 3-án tértem vissza Magyarországra szüleimhez.

… Nyugatról való hazatérésem után újból szüleim gazdaságában dolgoztam, majd 1949 decemberében hónapszámosnak szegődtem el B. Kovács Ferenc mágocsoldali 40 holdas kulákhoz, ahol f. év áprilisáig voltam. Utána pedig újból visszamentem szüleim gazdaságába dolgozni.

A mágocsoldali tanyai ifjúságot igen jól ismerem, mivel azokkal együtt jártam iskolába. Így velem járt Gulyás János és Gál Sándor, akiket még abból az időből ismerek. Ugyancsak jóviszonyban voltam Török Imrével, akiknek tanyájuk szintén a mi tanyánk közelében van. F. év június hó elején az egyik szerdai nap csütörtökre virradóra éjjel 2 órakor a tanyánkon felkeresett Gál Sándor, Gulyás János és Török Imre. Elsőnek Gál Sándor jött be, aki felszólított, hogy menjek velük Kovács Bálint tanyájára. Majd mind a hárman odajöttek hozzám. Ekkor láttam, hogy mindhármuknál fegyver van, majd mind a háromán felszólítottak, hogy menjek velük, mert vagy velük vagyok, vagy ellenük. Ekkor tudomásomra hozták, hogy ők a fehérgárda illegális szervezkedés tagjai. Ugyanekkor megmondták, hogy forradalom lesz, mert Orosházáról jönnek ki az ÁVH emberei.
Török Imre, Gál Sándor és Gulyás János kerékpárral voltak nálam, majd a velük való beszélgetés után felszólításuknak eleget tettem és elindultunk Kovács Bálint tanyájára, amely a mi tanyánkhoz kb. 1 kilométerre van. Engemet Gulyás János vitt a kerékpárján.

Kovács Bálint tanyájához ahogy megérkeztünk láttam, hogy rajtunk kívül még vagy 10 ember van ott. Névszerint: Héja János, Olasz Imre, Kovács István, Kosztolányi György, Nagy Sándor, Gál László, Lukács József, Csapó József, Dajkó József és Blahó János, akiről még akkor nem tudtam, hogy a Fehérgárda szervezkedésnek a vezetője…
Megérkezésünkkor láttam, hogy az ottlévőknél fegyverek vannak. Majd Blahó János tudtunkra adta, hogy riadót rendelt el, mert az ÁVH emberei jönni fognak Orosházára…
Én ekkor vettem tudomást a Fehérgárda szervezkedésről és kapcsolódtam bele. Blahó János által elmondottak után a tanyából kimentem Nagy Sándorral és Gulyás Jánossal, akikkel lefeküdtem a szalmakazal tövébe. Hajnalban még virradat előtt láttam amikor Gál Sándor, Török Imre motorkerékpáron bementek Orosháza mellett lévő Rákóczi telepre. Arról viszont nincs tudomásom, hogy kihez mentek és miért. Én reggel 5-6 óra közötti időben elköszöntem Kovács Bálint tanyájában lévőktől és hazamentem. Kb. 2 órahossza eltelte után úgy 8 óra felé megjelent tanyánkban Blahó János és Gál Sándor, akik motorkerékpárral jöttek. Majd felszólítottak, hogy saját motorkerékpárommal menjek át Kovács Bálint atnyájára, majd ők is fognak jönni nemsoká, de előbb elmennek Csepregi Pál malmoshoz benzinért. Kovács Bálinthoz való megérkezésem után rövid idő múlva megérkezett Gál Sándor és Blahó János. Ekkor még az éj folyamán ottlévő személyek mind jelen voltak. Ekkor Blahó János utasított, hogy vele együtt én, Gál Sándor, Csapó József és Kosztolányi György a három motorkerékpárral menjünk Orosházára az ő lakására. … A benzinvásárlás után visszamentünk Blahó lakására, ahol utasított engem, Gál Sándort és Csapót, hogy menjünk el Szántó Orosháza tehénjárási lakására, s nézzük meg, hogy ott hány ember gyűlt össze, mivel ott most ő riadót rendelt el. Blahó János utasításának eleget téve elindultunk Szántó Lajos lakására. Oda érkezve Szántó Lajos lakásán találtuk: Tejes Pált és előttem még ismeretlen két egyént, akik a szervezkedésnek szintén tagjai voltak. Ekkor Csapó József megkérdezte Szántó Lajost, hogy mennyi embere van készenlétben, mire Szántó azt válaszolta, hogy nem tudja megmondani, mivel az emberek kint vannak Dajkó István tanyáján, amely Hódmezővásárhely határában a fecskési részen van.

[62] ÁBLT V – 2559 7-10.

Szántó Lajos lakásáról kb. 13-14 óra között indultunk magunkkal víve Szántó Lajost is. Dajkó István tanyájára megérkezve Csapó József megkérdezte Dajkó Istvánt, hogy mennyi embere van a riadóra készenlétben, mire Dajkó István azt válaszolta, hogy kb. 70, amelyből jelenleg a tanyájában tartózkodik 25 fő. Ezekből láttam is az istállóban kb. 6-8 embert. Ennek megtörténte után mind a négyen visszamentünk Orosházára, Szántót lakásánál letettük, majd mi hárman Blahó János lakására mentünk, ahol Gál Sándor, Csapó József beszámoltak Blahó Jánosnak. Ennek megtörténte után én lefeküdtem, majd délután kb. 17 órakor Blahó János utasítására visszamentünk Kovács Bálint tanyájára. Ekkor én motorommal vittem Kosztolányi Györgyöt, Gál Sándor pedig egyedül jött a motorjával. Megérkezésünk után én visszamentem Csapó Józsefért, aki gyalog indult el Blahótól. Kovács Bálint tanyájára való megérkezésünkkor azok a személyek, akik az éj folyamán jelen voltak, legtöbb része még Kovács Bálint tanyáján tartózkodott, én pedig visszamentem haza, saját tanyánkra.

… Kovács Bálintnál történt összejövetel után több összejövetelen nem vettem részt, azonban időközönként, kb. 2 hetenként felkeresett Gál Sándor, aki elmondotta nekem, hogy többfelé járt, így Királyságon, Lajostanyán, ahol a fehérgárda szervezkedés tagjaival tartja az összeköttetést. F. év augusztus hó elején – amikor nálam járt Gál , - említést tett arról, hogy Blahó Jánost Mágocson leütötték, s fegyvert is találtak nála a rendőrök, nem tudja, hogy elvitték-e, vagy pedig megszökött.

F. hó első hetében nálam járt Török Imre, aki elmondotta, hogy nála volt Gál Sándor, aki elkérte kerékpárját azzal, hogy Királyságra szökik Kunos nevű egyén tanyájába, aki szintén tagja a fehérgárda illegális mozgalomnak. Török Imre elmondotta nekem, hogy Gál Sándor azért szökött meg, mert náluk jártak az ÁVH emberei és félt attól, hogy beviszik az ÁVH-ra.

Tagadom azt, hogy a Fehérgárda illegális szervezkedésére fogadalmat tettem volna, vagy mint annak tagja, igazolvánnyal elláttak volna. Tagadom azt is, hogy a fehérgárda illegális szervezkedésbe bárkit is beszerveztem volna.

Akkor, amikor a fegyvert elhoztam Török Imrétől, Gál Sándor és Török Imre azt mondották, hogy azért vigyem el, hogy egy helyen ne legyen olyan sok és majd szólni fognak, ha szükség lesz rá.

A nálam megtartott házkutatás alkalmával lakásomon a padláson elrejtett 1 db. karabélyt 35 db tölténnyel az ÁVH. közegei megtaláltak és azt tőlem elhozták.

Mást az üggyel kapcsolatban előadni nem kívánok. Vallomásomat az igazságnak megfelelően minden kényszerítő eszköz alkalmazása nélkül tettem meg azt elolvasás után h.h. aláírtam.

Kmft.

Felvette:
Böszörményi János
áv. fhdgy

Brigesbauer Károly
Gyanúsított:

Líbor Ferenc: (1942.;anyja neve: Borsi Erzsébet;
lakása: Székkutas Kun Béla u. 6.)

Libor János és családja

Apjáról, Líbor Jánosról (1904-1959) közöl adatokat, aki tagja volt a Fehérgárda mozgalomnak.

„ Én még nagyon kis gyermek voltam, amikor az édesapámat letartóztatták. A róm. kat. egyház tanyáján voltunk bérlők Szentetornyán. Az egyházé volt a tanya, amelyben laktunk, 26 hold föld tartozott hozzá. Az édesapám testvére Gádoroson volt plébános, az ő segítségével kaptuk meg az egyház földjén a bérletet. Heten voltunk testvérek. Édesapám első házasságából 6, második házasságából 4 gyermek született. Akkor várta édesanyám az ötödik gyermekét. Volt saját tanyánk is a kutasi pusztán, Csajágon, de ott kevés föld tartozott a tanyához, az is jobbára legelő. A szentetornyai föld sokkal jobb minőségű volt, azért költöztek oda a szüleim már a harmincas évek elején. Volt egy segítségünk is, egy fiatalember, de az úgy élt ott nálunk, mint családtag, nem mint béres. Többször jött hozzánk segíteni édesanyámnak a gyerekek gondozásában egyik csajági szomszédunknak a lánya, Miklós Rozália is.

Édesapám barátságos, de kevés beszédű ember volt. Gyakran járt a jusztmajori olvasókörbe. Mindig venni kellett neki az újságot is, a Magyar Nemzetet olvasta.

Hogy ki szervezte be a Fehérgárdába, nem tudom. 1950 szeptemberében elment otthonról, és nem jött haza. Aztán kaptuk a hírt valakitől, hogy többedmagával letartóztatták, amikor egy gyűlésre ment valakinek a lakására. Azt is hallottuk később, hogy Szántó Lajos lakásából vitték el őket.

Jöttek aztán hozzánk is házkutatásra. Arra emlékszem, hogy bennünket, gyerekeket sorbaállítottak a fal mellé, onnan nem volt szabad elmozdulnunk, aztán a szobától a kamráig, a padlástól az istállóig mindent végigkutattak. Horoggal, vasvillával összeszurkálták a szalma és

törekkazlakat, hátha oda is elrejtettek valamit. Édesanyám, aki nagyon várandós volt már, mindenhova ment velük. Azt figyelte, nehogy valahová eldugjanak fegyvert, s másnap jöjjönek megtalálni, mert ilyenről hallottak már abban az időben.

Arra emlékszem még, hogy amikor befejezték a kutatást, ruhakefét kértek, mert csupa pókhálós volt a ruhájuk, sapkájuk. Letakarították magukat, és aztán elmentek. Édesanyámat különben nem bántották.

Édesapámról sokáig nem tudtuk, hogy hová vitték. Később megtudtuk, hogy Kistarcsára internálták. Onnan Dorogra vitték szénbányába. Akkor kaptunk tőle először levelet.

Édesanyám még szeptemberben megszülte ötödik saját gyermekét, aki a családban a nyolcadik gyermek volt a féltestvéreimet is beszámítva. Édesanyám otthon szülte meg a legkisebb testvéremet. A nagynéném jött el hozzánk Szentetornyáról, ő segített vigyázni ránk és a gazdaságra, amíg édesanyánk felépült. Még ott volt a fiatalember is, aki édesapám segítsége volt azelőtt.

A legidősebb testvérem, János Gyulán járt gimnáziumba, ahonnan azonnal kitették. Később azonban találtak valakit, akinek a segítségével visszavették. Érettségi után bejutott az orvosi egyetemre is. El is végezte. A gyulai kórházban volt belgyógyász főorvos haláláig.

Édesapámat később félévenként lehetett látogatni, és ilyenkor csomagot is vihetett neki anyánk. Emlékszem a sárga levélpapírra, amire a levelet írta. A cigarettát csomagolta bele anyánk, arra írta a levelet. Olyan volt a minősége, mint a sárgás színű csomagolópapíré.
Aztán elítélték 5 évre, de valamivel hamarabb hazajött. Nem értesített bennünket előre, mert bár jelezték neki ott, hogy szabadulnak, de hitte is, meg nem is. Nem akarta, hogy csalódás érje a családot, ha mégis meggondolják magukat a fogvatartói, mert ilyen is előfordult a társaival.

Édesanyám éppen kenyeret sütött. Felkelt hajnalban dagasztani, de aztán még visszafeküdt, amíg kel a tészta. Egyszercsak kopogtak az ablakon, hát édesapám volt. Akkor jött haza 1955 elején. Már akkor a csajági tanyánkban laktunk, mert 1950-ben államosították az egyház tanyáját, földjét. El kellett onnan költöznünk. Akkor jöttünk vissza Székkutasra lakni. Itt 5 vagy 6 hold föld tartozott a tanyához. Az a sajátunk volt.

Édesapám amikor hazajött, már másnap jelentkeznie kellett neki a rendőrségen. Én kísértem el. Kijöttünk Székkutasra, itt volt a rendőrőrs. Én akkor 13 éves voltam, de nem beszéltünk arról, hogy miért megyünk oda. Eleinte hetenként kellett jelentkeznie, később ritkábban. A rendőrök is voltak nálunk a tanyán ellenőrizni édesapámat, de soha nem bántottak azután már bennünket. Ha összejött a család, rokonok vagy szonszédok jöttek át hozzánk, vagy mi mentünk át a szomszédba kártyázni, erről soha nem beszéltek. Senki nem kérdezte, ő pedig nem mondta. Soha erről senkinek nem panaszkodott. Bennünket úgy neveltek akkor, hogy nem voltunk feljogosítva arra, hogy kérdezzünk. Amit megmondtak, azt tudomásul vettük, de ami nem tartozott ránk gyerekekre, arról nem faggatózhattunk. 1956 után már megszünt a rendőri felügyelet is.

Nemsokára a hazajövetele után beteg lett édesapám. 1959-ben meghalt rákos betegségben. A testvérek közül is már csak öten élünk. Édesanyánk még él, 83 éves. Mindszenten lakik Erzsi húgomnál. Eddig minden évben eljött még nyaranta ide Székkutasra meglátogatni bennünket.

——— — ———

VI./2.b. „Szigorúan titkos”

Tárgy: Líbor János Bernátkúti int. környezettanulmánya.[63]

Környezettanulmány.
Bernátkút, 1952. november 9.

L í b o r János internált, Szentetornyán 1904. december 2.-án született, anyja: Karai Anna, foglalkozása: gazdálkodó, lakott: Orosháza – Szentetornya I. kerület 425 sz.,
Internálása kezdetének ideje: 1950. szeptember 6.
Internálásának oka: fehérgárdista szervezetben való részvétel.

[63] ÁBLT V – 2578 21-22.

Öt holdas kisparaszt család gyermeke. Iskolai végzettsége négy elemi. Hárman voltak testvérek, közülük egy lelkész. Kétszer nősült, első felesége meghalt. Nyolc élő gyermeke van.

Kezdetben mint családtag dolgozott. Szorgalmával, leleményességével és végtelen vagyonszerzési vágyával gazdag, jómódú kulák lett és mint ilyen a falu közügyeinek intézéséből is kivette a részét. Előbb tizenhét katasztrális holdon gazdálkodott, majd gazdaságát tovább gyarapította.

Képezte magát. 1938-ban téli mezőgazdasági ezüstkalászos tanfolyamot végzett, de elvégezte a tej – állattenyésztési – és növénytermelési tanfolyamokat is.

A felszabadulásig Szentetornya község gazdasági elöljárója volt, 1939-1945-ig elnöke volt a szentetornyai hajdúvölgyi Polgári Körnek.

1939-ben MÉP. Tag lett és 1944-ben a MÉP. csoportvezetője lett.

1945-ben a felszabadulás után belépett a Kisgazda Pártba. De ezt a pártot sem tartotta eléggé intrazigensnek, onnan is kilépett.

1945. december 30-án Gyulára internálták, majd 1946. január 26-án szabadon engedték. 1947. május 17-én Népbíróság elé lett állítva népellenes és háborús uszítás vádjával. A Népbíróság ellene a vádat elejtette.

1949 év nyarán Blahó János orosházi lakos Kocsondi György szentetornyai lakossal együtt több alkalommal felkereste lakásán és beszervezte a „fehérgárdista” elnevezésű ellenforradalmi szervezkedésbe. Mint demokrácia ellenes felfogású a szervezetbe be is lépett és abban tevékenyen részt vett. A kapott utasításokat végrehajtotta. Ennek tagja volt letartóztatásáig.

1950. szeptember 6.-án lett internálva Kistarcsára, onnan 1951 augusztusában Inotára, majd 1951. október 23.-án Isaszegre, onnan pedig jelenlegi munkahelyére Bernátkútra lett különmunkára szállítva.

Rendkívül ravasz, élelmes kulák. A letűnt Horthy rendszert gátlásnélkül, hűen kiszolgálta.

Tipikus falusi burzsoá. Bibliaforgató, vallásos, zsugori, minden garast a fogához verő természet.

Az itteni kulákok között vezető egyéniségnek számít. Véleménye irányt mutat az itteni kulákok számára.

Igyekszik orientálódni a nála magasabb képzettségű, de vele egy politikai véleményt valló intellektuellek felé.

Csendes, visszahúzódó természet, szorgalmas, különmunkát töltött ideje alatt dolgos, jó munkás.

Családjához erősen ragaszkodó.

Nevezett ezidáig írásbeli jelentést nem adott, csak szóbelileg tette meg a jelentést az internáltak hangulatával kapcsolatban. Tapasztalható volt nála, hogy fél, és igyekszik csak olyan dolgokat elmondani mely eggyik társára sem terhelő. Nem elég őszinte, és a kulák ravaszság furfangosság kiérezhető az egész viselkedéséből beszédéből. Iskolájánál fogva nem rendelkezik megfelelő műveltséggel, csupán beképzelésénél fogva igyekszik kiemelkedni a többi int. kulák közül.

Mivel alacsony műveltséggel rendelkezik, és nincs rá erős pressziónk, valamint nem elég őszinte a Hatósággal szemben így nem javaslom a beszervezését.

B. Szabó Gyula áv. szds.
al. oszt. vez.

Kelemen László
áv. alhdgy.

——— — ———

Líbor János: önéletrajz[64]

Szentetornya községben 1904. december 21. dikén születtem föld míves vagyok. Iskolai végzettségem 4. ellemi, az I. és IV. osztályt Szentetornyán, a II. és III. osztályt Hódmezővásárhelyen végeztem. Apám. néh. Líbor András föld míves, 5 kat. hold földje volt
Anyám. néh Kárai Anna 4en vagyunk testvérek. Iskoláim után mint családtag odahaza dolgoztam. Apám vállalt másoknál mezőgazdasági munkát, s neki abban is segítkeztem.
1931-ben megnősültem feleségem lett Juhász Nagy Emilia apja Juhász Nagy Péter földmíves, anyja Muzsik Erzsébet. 1932-ben apám átadta józságait és gazdasági szerszámait avval, hogy munkáljam el az ő kis földjét és viseljem gondjukat, az évben kibéreltem feles bérletbe a gádorosi kat. egyház Orosháza – Szenetetornya I. kerület 425 számon levő 17 kat. hold földjét tanyával, mejjen letartóztatásomig laktam és önnállóan dolgoztam. 1942-ben anyám, 1948-ban apám meghalt; halálukig gondjukat viseltem. 1937 augusztus 19-én meghalt a feleségem tüdőbajba 3 családunk maradt.
1938-ba téli mezőgazdasági ezüstkalászos tanfolyamot végeztem, 1939-től 1945-ig elnöke voltam a Szentetornyai-Hajdúvölgyi Polgári körnek, amejnek tagjai főleg kisparasztok voltak. 1939-től 1944-ig tagja voltam a Magyar élet pártnak. Szentetornyán két szervezete volt az I. kerületi és a II. ker. ti és volt egy csoport a Hajdúvölgyi, mjnek 1940 től 1944-ig csoport vezetője voltam. 1945 ben beléptem a kisgazda pártba, de mivel a felemelt tagdíjat nem fizettem töröltek a tagok sorából. 1941-ben újból megnősültem feleségem Borsi Erzsébet. 1920-ban született Hódmezővásárhelyen 6-an vannak testvérek apja Borsi József – föld míves 10 kat. hold földje volt anyja Rózsa Regina.

1942-ben ki lettem nevezve községi gazdasági elöljárónak Szentetornya községbe mejet 1945 július 12-ig láttam el, az idő alatt több gazdasági tanfojamon vettem részt.

Sinka László haragosom többszöri feljelentésére 1945 december 30 dikán Gyulára internáltak. 1946 január 26 dikán kihalgattak és feltétel nélkül szabadon lettem bocsájtva.

1947 május 17-én ugyancsak Sinka László feljelentésére népbíróság elé lettem állítva Orosházán, népelenes és háborús uszítás vádjával; internálva is a váddal voltam; a népbíróság felmentett a vádak alól. (Sinka László még az évben lebukott)

1947 nyarán lakásomon többször felkeresett Blahó János Orosházi lakos Kocsondi György Szentetornyai lakossal, hogy beszervezzen a fehérgárda ellenállási mozgalomba.
Én előbb tiltakoztam a belépés ellen, hogy sok családom van, veszélyes dologba nem avatkozhatom, ők az előző szűktermésű évek fojtán lerongyosodott gyermekeimre hívatkozva rábeszéltek a belépésre. Blahó János utasítására 10 egyént szerveztem be, név szerint Szántó Lajos orosházi lakost, kinek előzőleg Hódmezővásárhely határában 70 kishold bérlete volt, mej 1949-be megszűnt, utána orosházatanyán kb. 2 hold földjén lakott. Ifj. Németh János föld míves szentetornyai lakost, apjának kb. 30 kishold földje volt. Ifj. Veigler Géza föld míves Szentetornyai lakost, apjának k.b. 25-30 kishold földje volt, Görbics Béla orvostanhallgatót, apjának k.b. 20 kishold földje volt, Csíszár Ferenc föld míves Szentetornyai lakost, 13 kishold földje volt, Csíszár Ferenc föld míves szintén Szentetornyai lakost kinek k. b. 40-45 kishold földje volt. Dimák János föld míves szentetornyai lakost k. b. 10 hold földön bérlő volt. Aklan Lajos föld míves Szentetornyai lakost, k. b. 10 hold földje volt. Ifj. Kovács István föld míves Szentetornyai lakost, kinek 2 vagy 3 hold földje volt. Két esetben felkerestem Bánfalvi Lajos Szentesi tanítót, hogy beszervezzem. Ő azt tanácsolta, hogy álljunk le mi is, főleg az összejövetelektől tartózkodjunk.

Majd Blahó János utsított, hogy hagyjam abba a szervezést és mint előadó vegyek részt az éjszakai összejöveteleken. Az utasítást mindég megkapom s azt szigorúan tartsam be. Avval vállaltam, hogy csak ismeretlen emberek közé megyek így öt esetben voltam. Éjszakai megítélésem szerint Hódmezővásárhelyi határ Sámsonoldali / Kenyereparti / Cserepesi / Gyulamezői / Batidai részen. Minden alkalommal Blahó utasítása szerint beszéltem. Őneki volt rádiója, főleg az amerikai híreket

[64] ÁBLT V – 2578 23-26.

kellett utasítása szerint ismertetnem, és hangoztatnom, hogy elfoják venni a kisparasztok földjét is. Hangoztatnom kellett a parasztság szervezkedésének szükségeségét esetleges változás esetére, amej Blahó szerint jöhet választás vagy külföldi behatással is. Minden alkalommal hangoztattam, hogy minden erőszakos cselekedettől tartózkodni kell, mert az nagy bajt okozna. Minden esetben Blahó és Szántó vitt motorkerékpáron.

1950 szeptember 6 án Szántó Lajos lakására mentem, hogy a Hódmezővásárhelyi határba menjünk együtt kukorica szárat kötni, az ő elfogására ott levő államrendőrség mivel kitudódott, hogy tagja vagyok énis a fehér gárda szervezetnek, ott letartóztattak. Internálva 1950 november 25 lettem. Megítélésem szerint fegyvere Blahó János orosházi lakosnak Kovács István Hódmezővásárhelyi lakosnak Szántó Lajos orosházi Görbics Dezső szentetornyai Tamási István kiskirálysági és Szilágyi Sándor kiskirálysági lakosoknak volt.

1951. augusztus óta építkezésnél dolgozom főleg beton segéd szakmunkán átlag 140 % om volt, szeptemberben 166 % múlt hónapban 153 % om.

Ez év október elsejével Orosháza – Szentetornya I. ker 425 sz. alól családom Székkutas községbe puszta 737. szám alatt levő 1 kat. hold 500 négyszögöl földes tanyámba költözött. Más vagyonom nincs. A 17 kat. hold bérletet 1950 okt. 1-től ez év október 1-ig családom kishaszonbérletbe bérelte az államtól, a bérlet megszűnt.

Nyolc családom van, János 19 éves gimnáziumi tanuló / Emilia 18 éves gyári munkás / László 16 éves földmíves / Ferenc 10 éves tanuló / István 9 éves tanuló / Erzsébet 7 éves tanuló / Imre 5 éves családtag / Antal 2 éves családtag.

Testvéreim: István, lelkész Bucsán, őtet nagybátyám tanította. Antal tisztviselő Gyulán és Mária K Horváth János lakatos felesége, Orosháza-Szentetornya.

Katona nem voltam.

1952. nov. 10. Aláírás: Líbor János

——— — ———

Kovács István: Vizsgálati dossziéjából[65]

Név: Kovács István, az Á.V.H. Szegedi Osztálya 1950. szeptember hó 6. napján vette őrizetbe a Fehérgárda mozgalom illegális szervezkedésével kapcsolatban.

——— — ———

Tárgy: Kovács István ügye[66]

F e l j e gy z é s .
Szeged 1950. szeptember 10.

Szabó Antal. Szeged 1909. január 1 –én. apja: Szabó Antal, anyja: Bozó Etel. fogl. pék Szeged Szappanos u. 4. szám alatti lakos.

Előadom, hogy Kovács Istvánnal vagyok egy fogdába. Elmondja, hogy Blahó őt felküldte Budapestre, az amerikai követségre, ahová levelet kellett vini egy másik társával, azonban a levelet elégették Budapesten. Elmondja, hogy a Kiskirálysági rendőrőrs több tagja a mozgalom részére be van szervezve.

Ő letette az esküt a szervezet részére, erről írása is volt, azonban azt megsemmisítette.

[65] ÁBLT V - 2575.
[66] ÁBLT V –2575 9.

Elmondja, hogy még tudomása van két géppisztolyról, ami egy tanyán van kinn. Nevet nem említett.

A következő neveket említette, kik vezetői voltak a szervezkedésnek. Szántó, Szilágyi, Török Imre, Görbics Béla, ki egyetemen szervezett.

Elmondja továbbá, hogy fegyvere volt, azonban azt elvették tőle a rendőrségen még júniusban.

Egyebet előadni nem tudok.

Aláírás: Szabó Antal

——— — ———

Államvédelmi Hatóság Szegedi Osztálya

Gyanúsított kihallgatásáról
Jegyzőkönyv[67]

Készült Szeged, 1950. évi szeptember hónap 14. napján gyanúsított Kovács István kihallgatása alkalmával

Neve: Kovács István
Atyja: Kovács Ernő
Anyja: Olasz Eszter, Irén
Születési ideje: 1929. július 25.
Születési helye: Hódmezővásárhely
Családi állapota: nőtlen
Honossága: magyar
Községi illetősége: Hódmezővásárhely, Magyarország
Lakhelye: Hódmezővásárhely, Tanya 1111. sz.
Kora: 21 éves
Foglalkozása: szeszfőzde-vezető
Vagyoni viszonya: Szüleivel együtt 27 holdon gazdálkodik, egy traktora van, nagyszüleinek 1 szeszfőzdéje, amelyet ő vezet
Katonasági viszonya: katona nem volt,
Szellemi műveltsége: négy polgári
Anyanyelve: magyar
Előző büntetések: Bemondása szerint nem volt.

Arra a kérdésre, hogy kíván-e valamit védelmére előadni, terhelt következőleg nyilatkozik:

Kulákcsaládból származom, apámnak 20 hold földje van, én a nagyapám pálinkafőzdéjét vezetem. Iskolai végzettségem négy polgári. 1943-ban a m. kir. honvéd repülőszakasz tiszthelyettesképző iskolára kerültem, ahol 1944. augusztusáig voltam. Rendfokozatom honvéd volt. Alakulatommal nyugatra távoztam Koburgban amerikai fogságba estem. Nyugatról 1945 szeptemberében tértem vissza Hódmezővásárhelyre.

[67] ÁBLT V - 2. 575 10-17.

Kovács István

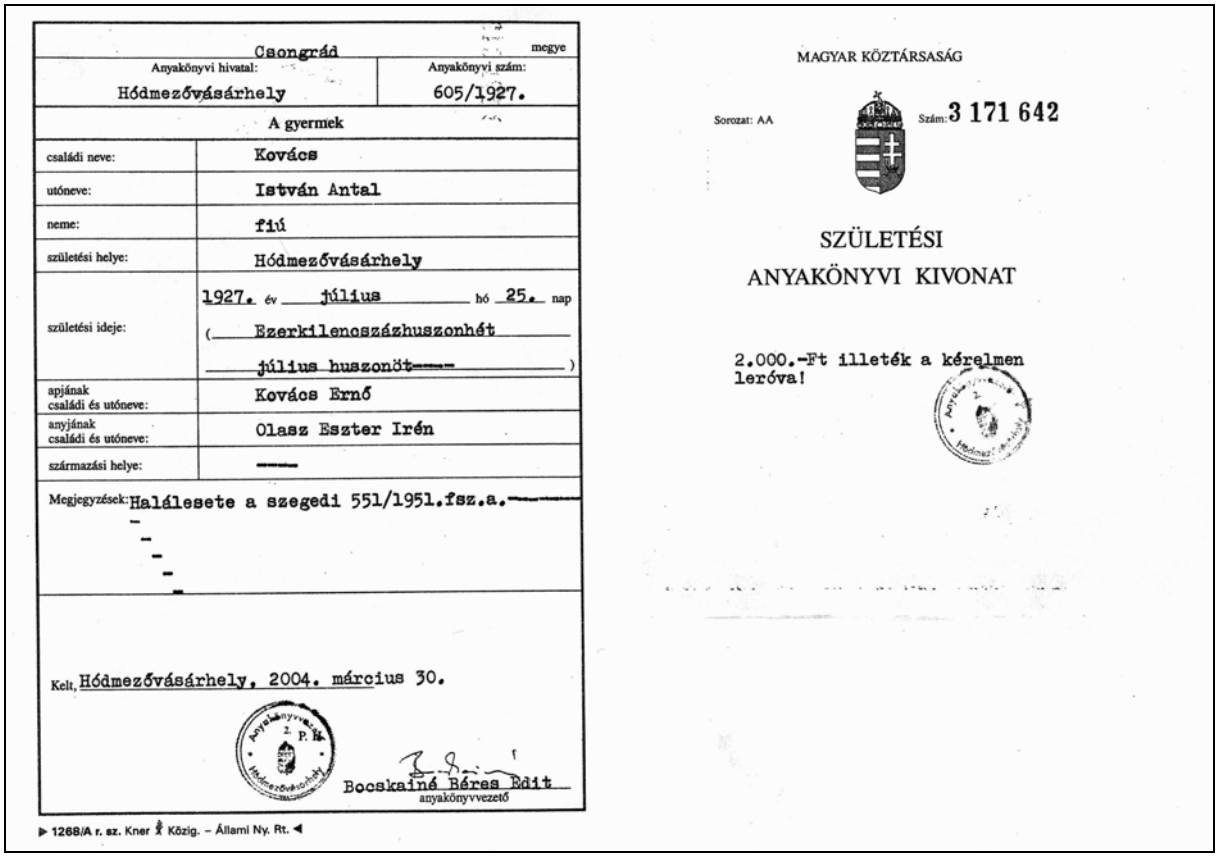

Csongrád megye

Anyakönyvi hivatal:	Anyakönyvi szám:
Hódmezővásárhely	605/1927.

A gyermek

családi neve:	Kovács
utóneve:	István Antal
neme:	fiú
születési helye:	Hódmezővásárhely
születési ideje:	1927. év július hó 25. nap (Ezerkilencszázhuszonhét július huszonöt)
apjának családi és utóneve:	Kovács Ernő
anyjának családi és utóneve:	Olasz Eszter Irén
származási helye:	—

Megjegyzések: Halálesete a szegedi 551/1951.fsz.a.

Kelt, Hódmezővásárhely, 2004. március 30.

Bocskainé Béres Edit
anyakönyvvezető

▶ 1268/A r. sz. Kner Közig. – Állami Ny. Rt. ◀

MAGYAR KÖZTÁRSASÁG

Sorozat: AA Szám: 3 171 642

SZÜLETÉSI
ANYAKÖNYVI KIVONAT

2.000.-Ft illeték a kérelmen leróva!

Kovács István – anyakönyvi kivonat

A múltban politikai pártnak tagja nem voltam, jelenleg is pártonkívüli vagyok. Osztályhelyzetemnél fogva nem értek egyet a jelenlegi rendszerrel. Igyekeztem ugyan azt a látszatot kelteni, hogy ezért a rendszerért dolgozom, éppen ezért megalakulásakor beíratkoztam az EPOSZ-ba, ahol később mint titkár működtem. Az EPOSZ szervezetet arra használtam fel, hogy ezen keresztül megakadályozzam az ifjuság demokratikus nevelését.

Tudtam azt, hogy az én irányításom mellett el tudom érni azt, hogy legalább semlegesítsem az ifjúság politikai beállítottságát. Jobboldali egyénekkel tartottam kapcsolatot, igyekeztem kulák ifjakat bevinni az EPOSZ-ba. Rendszeres hallgatója voltam az amerikai rádió magyarnyelvű adásainak, amit

megbízható barátaimmal mindenkor megvitattam. Tudta ezt rólam Blahó János orosházi gyümölcskereskedő is, akivel többízben szeszfőzdémben politikai kérdéseket tárgyaltunk meg. Ilyenkor a mai rendszerre becsmérlő kijelentéseket tettünk.

Blahó politikai beállítottságomat ismerve 1949. szeptemberében felkeresett és tudomásomra hozta, hogy egy országos kiterjedésű illegális szervezkedés működik, melybe szeretne engem is bekapcsolni. Közölte, hogy a „Fehérgárda" illegális szervezkedésről van szó, melynek célja jelenlegi demokratikus államrend fegyverrel való megdöntése, a polgári demokrácia felállítása, a kulákság elvitelének megakadályozása, s a politikai bűncselekményt elkövető személyek mentése. Blahó által elmondottakkal egyetértettem és tagja lettem a Fehérgárda illegális szervezkedésnek. Blahótól megkaptam az illegális szervezkedés szervezeti szabályzatát, melyben a szervezkedéssel kapcsolatos utasítások voltak. Benne volt, hogy a szervezés folyhat elvi, anyagi és meggyőződéses alapon. Benne volt továbbá, hogy a szervezkedés részére nőket csak a központ engedélyével szabad beszervezni. Az erkölcstelen, kicsapongó életmódot folytató személyek beszervezése tilos. Én ekkor megkaptam az illegális szervezkedés fogadalomtételéről szóló lapot is, melyet aláírtam. Ebben megfogadtam, hogy a szervezkedéshez hű leszek, azt el nem árulom, s a szervezkedést támogatni fogom.

Feladatomul Blahó a szervezési munkát jelölte meg, továbbá utasított, hogy gyűjtsek pénzt a mozgalom részére.

Blahó utasításait mindenben végrehajtottam. A szervezési munkákat megkezdtem, melyről Blahónak folyamatosan számoltam be. A találkozó ezután Blahóval rendszeres volt, annak orosházi lakásán. Ilyen találkozók alkalmával megkaptam a szervezésre vonatkozó utasításokat. Ezek az utasítások főleg a tagok s a parasztság hangulatára irányultak, meg kellett keresnem a parasztság közül azokat a személyeket, akik elégedetlenek voltak és agitációt kellett kifejtenem a parasztság között a mai rendszer ellen.

Mint szervező az illegális szervezkedés részére tagként megnyertem Ambrus János földműves, Hódmezővásárhely pusztai lakost, ki jelenleg Pápán katonai szolgálatot teljesít.

Lukács József földműves Hódmezővásárhely, mágocsoldali lakost, Varró János volt csendőrőrmester, földműves, Hódmezővásárhely, tanyai lakost, Gál Sándor földműves, hódmezővásárhely pusztai lakost,- Karkus István borbély vásárhelykutasi lakost,- Bessenyei János r. szkv.-t volt vásárhelykutasi lakost,- Südi Sándor r. szkv. volt vásárhelykutasi lakost,-
ifj. Mérey Kálmán földműves, Hódmezővásárhely pusztai lakost,- Koncz István géplakatost, Hódmezővásárhely pusztai lakost,- Fejős Mihály földműves Hódmezővásárhely Puszta 1116. sz. a. lakost.

A fenti személyeknek én mentem el a lakására s mivel ismertem politikai beállítottságukat, elmondottam nekik, hogy egy illegális szervezkedés működik, akikről tudtam, hogy kulák azokat úgy nyertem meg a mozgalom részére, hogy biztosítottam őket arról, hogy ha szervezkedésünk átveszi a hatalmat földjüket megtarthatják, akitől pedig elvették az pedig vissza fogja kapni. A kereskedőknek, ill. iparosoknak szabad kereskedelemről beszéltem. Elmondottam továbbá az általam beszervezett személyeknek az illegális szervezkedés célkitűzéseit, tájékoztattam őket a fegyveres szervezkedésről.

Az általam beszervezett Gál Sándorral kapcsolatban előadom, hogy ő azt a megbízást kapta, hogy a szervezkedés részére mint fegyvermester dolgozzon, feladata volt a szervezkedés tagjainak fegyvereit megjavítani.

Méray Kálmán külön feladatot kapott, ő volt a Hódmezővásárhely kül és belterületének szervezője. Kapcsolatot közvetlen Blahóval tartott.

Az általam felsorolt személyek közül szervezőmunkával bíztam meg Ambrus János,- Lukács József,- Varró János és Karkus Istvánt. Fentieket állandóan tájékoztattam a Blahó által elmondottakról, tájékoztatást adtam a szervezkedés állásáról, a szervezési munkákról és az aktuális politikai eseményekről. Utasítottam őket, a lakosság köréből hangulatszerzésre, mely vonatkozott az

adózásra és a tervkölcsönre. Fenti személyek utasításaimat mindenben végrehajtották. Az általuk kapott hangulati megnyilvánulásokat azután én összefoglalva Blahónak továbbítottam. Jelentettem továbbá Blahónak az általam elvégzett szervezési munkát, s a beszervezett tagok neveit. Jelentettem, hogy több személyt szervezői munkával bíztam meg, akik már a parasztság körében el is kezdték a szervezést.

Az általam beszervezett személyek közül Ambrus János beszervezte – Gál László földműves, Hódmezővásárhely pusztafeketehalmi lakost,- Nagy Ferenc földműves, Pusztafeketehalmi lakost,- Nagy Sándor földműves, pusztafeketehalmi lakost,- Olasz Imre földművest, Hódmezővásárhely Pusztafeketehalmi lakost,- Rostás János földműves, pusztafeketehalmi lakost.

Lukács József beszervezte Török Imre földműves Hmvhely, puszta mágocsoldali lakost,- Olasz Márton földműves Hmvhely pusztai lakost,- Benkő Sándor földműves, Szarvas kiscsákó tanyai lakost,- Benkő Sándor beszervezése után közvetlen Blahóval tartott kapcsolatot és szervezési munkákkal lett megbízva.

Varró János beszervezte Bartók Zoltánt újságíró, Hmvhelyi lakost,-

Karkus István beszervezte Szabó nevű volt rendőrt ki Székkutason teljesített szolgálatot és egy Király nevű rendőrt aki Vásárhelykutason teljesített szolgálatot.

A szervezők az általuk beszervezett tagoknak a tőlem hallottakat, a Fehérgárdista illegális szervezkedésről továbbadták és tájékoztatták őket a mozgalomról.

Blahónak az általam beszervezett és a szervezők által jelentett neveket továbbítottam. Ekkor utasított Blahó, hogy szervezőimet szólítsam fel a tagok közötti pénzgyűjtésre az illegális szervezkedés részére. Blahó átadott nekem egy blokktömböt, melynek lapjain az illegális szervezkedés pecsétje volt, körben „csonka Magyarország” felette kereszt. A blokktömb azt a célt szolgálta, hogy a tagoknak az általuk adott pénzről nyugtát adjunk. Én a szervezkedés részére az általam beszervezett tagoktól 450.- forintot gyűjtöttem össze. Szervezőim közül Mérey Kálmán gyűjtötte a legtöbbet kb. 2-3 ezer forintot. Ezzel a pénzzel Blahónak számoltam el.

Blahó és közöttem a találkozások ezentúl igen sűrűk voltak. Blahó járt ki lakásomra, ugyanakkor én is jártam hozzá Orosházára. Orosházán Posta u. 1. sz. a. volt egy illegális lakás Benkő Sándor szülei lakása, melyet közösen használtunk. Itt adta ki Blahó utasításait a szervezők részére. Utasítások általában a szervezés fokozása, hangulatgyűjtés, s a pénz fokozottabb gyűjtéséről szóltak.

Lakásomon két ízben volt beszervezett tagok részére összejövetel. Az első 1949. decemberében, mikor Blahó megjelent és az ott összegyűlt személyeket kikérdezte arravonatkozóan, hogy ki milyen munkát végez, s mit végzett. Majd utasította az ott lévő embereket, hogy továbbra is dolgozzanak kitartóan, végezzenek jó munkát a szervezkedés részére. Ezen az összejövetelen jelen voltak Mérey Kálmán,- Ambrus János,- Karkus István,- Szilágyi Sándor,- akit akkor ismertem meg,- s akit úgy mutatott be Blahó, mint személyi kísérőjét és szervezőt.

A második megbeszélés 1949. december utolsó napjaiban volt, amikor Szilágyi Sándor jött ki hozzám. A megbeszélésen jelen volt Mérey Kálmán és az általa beszervezett emberek közül Rostás János, Hmvhely tanyi lakos, Juhász István Hmvhely tanyai lakos, Víg Imre Hmvhely tanyai lakos. Itt Mérey Kálmán számolt be az általa végzett szervezési munkákról, legújabb politikai hírekről adott tájékoztatót és további munkára szólította fel a tagokat a szervezkedés érdekében.

Én Ambrus János lakásán tartottam megbeszélést. Itt politikai tájékoztatót adtam, bíráltam a mai rendszert és annak egyes intézkedéseit, így a Tervkölcsönt, s a tagoknak hamarosan bekövetkező rendszerváltozásról beszéltem. Ezen a megbeszélésen jelen volt Kertész Sándor,- Olasz Imre,- Lukács Imre,- Gál László,- Nekemitt Ambrus János is tartott beszámolót az általa elvégzett munkáról, továbbá a parasztság politikai hangulatáról.

Blahó Jánossal, Szántó Lajos orosházi lakásán tartottunk megbeszélést. Itt előbb Szántó tartott beszámolót majd Blahó ismertette a politikai helyzetet és a parasztság hangulatát. Kijelentette, hogy végezzük továbbra is a szervezési munkát, mert hamarosan elérkezik az idő, amikor eredményesen akcióba léphetünk. Az ott jelenlévők közül névszerint senkit sem ismertem.

Ez év februárjában Kocsondi György szentetornyi lakos lakásán vettem részt egy megbeszélésen. Itt jelen voltak Szilágyi Sándor Orosháza Malom utcai lakos, Szendi Horváth József Kiskirálysági lakos és előttem ismeretlen négy személy. Itt Szilágyi Sándor és Szendi Horváth József a lakást biztosították, hogy oda be ne jöhessen senki. A biztosítás azért volt szükséges, mert az amerikai rádió magyar nyelvű híreit hallgattuk meg. Rádió hallgatás előtt Blahó tartott előadást a szervezési munkáról.

A szervezkedésben résztvevő tagok részére tanfolyamokat rendeztünk. A tanfolyamok célja az volt, hogy a tagságot megismertessük a fegyverek használatával, ez azért volt szükséges, hogy egy esetleges akció esetén a tagság tisztában legyen azzal, hogy hogyan bánjon a fegyverekkel. Ezeken a tanfolyamokon ismertettük továbbá a Horthista katonai szolgálati szabályzatot és a tereptant. A tanfolyam előadója Kiss Ferenc volt fhdgy. orosházi lakos volt. Az előadásokat ő tartotta meg. Egy-egy tanfolyam 2-3 napig tartott. A kiképzés főleg esti órákban folyt. A tanfolyamokon Blahó János is megjelent, ahol a résztvevők előtt az általa hozott fegyverek használatát magyarázta el. Blahó elhozta pisztolyát, melyet szétszedett és megmagyarázta használati módját. Ilyen kiképzések ill. tanfolyamok voltak Ambrus János, Olasz Imre és Gál László tanyáján. Ilyen tanfolyamokon én is részt vettem. Rajtam kívül részt vettek még Ambrus János, Olasz Imre, Gál László, Gál Sándor, Olasz Márton, Kertész Sándor, Lukács József, Török Imre, Weigler Géza, Németh János és Mérei Kálmán. Egy-egy tanfolyamon 10-20 főig jelentek meg a tagok, a kijelölést a tanfolyamra a szervezők eszközölték, melyet azután Blahó és én hagytunk jóvá. Ilyen kiképzést rendezett még Szántó Lajos és Benkő Sándor is. Szántó Lajos 3 ízben rendezett tanfolyamot, amik a mi tanyánkon folytak le.

1950. májusában Kiss Ferenccel próbariadót rendelt el a tagság részére. Ezzel célja az volt, hogy megállapítsa a tagság mennyi idő alatt tud egy meghatározott helyen összejönni és mennyire tud ütőképes lenni. Így akartuk megállapítani, hogy a tanfolyamot végzett tagság az ott tanultakat hogyan tudja végrehajtani. A tagság részére azt mondottuk, hogy a riadót azért rendeltük el, mert az államvédelmi hatóság beosztottjai Orosházán vannak és fel akarják számolni a „Fehérgárda” illegális szervezkedést. A riadó alkalmával összejött tagok, valamennyien fegyvert hoztak magukkal abból a célból, hogy fegyveres ellenállást fejtsenek ki. Az összejövetel a riadó alkalmával 2 helyen volt. A beszervezett tagok egyik része a Fecskésparti részen jelent meg, ahol kb. 150 fő volt, a másik része pedig Kovács Bálint tanyáján ahol 15 fő jött össze. Kovács Bálint tanyáján volt jelen Blahó János, Weiger Géza, Németh János, Varró János, Olasz Márton, Lukács József, Gál László, Gál Sándor, Olasz Imre, Szendi Horváth József, Török Imre, Brigetz Károly, Dajkó József és én. A Fecskésparti részen összejött személyekről Blahónak a jelentést Szántó hozta el, jelentette, hogy emberei készen állnak és bármelyik percben támadhatnak. Mindkét helyen összegyűlt tagság fegyvrvkkel rendelkezett. A riadó 2 napig tartott, mikoris a megjelentek szétoszlottak. Blahó a megjelenteket buzdította, a jelenlegi kormány intézkedései ellen és kijelentette, hogy hamarosan elérkezik az idő, amikor fegyveresen átveszik a hatalmat. Ezt én is helyeseltem és erről én is beszéltem a tagságnak.

Tudomásom szerint a szervezkedés tagjai közül fegyverrel rendelkezik: Benkő Sándor szervező Orosháza, Kiscsákó tanyai lakos, egy drb frommer pisztoly, Görbics Béla egy drb 6.35 frommer pisztoly, Török Imre katonai fegyver, villámgéppuska, Gál Sándor egy puska, Kertész Sándor vadász fegyver, Nagy Ferenc egy vadász fegyver. Fentieken kívül még igen soknak van pisztolya, vagy más fegyvere.

Fentebb említett Görbics Bélával előadom, hogy őt Szegeden Blahó Jánossal és Mérei Kálmánnal szerveztük be. Nevezett azt a megbízást kapta, hogy az egyetemisták körében végezzen szervező munkát. Ő a feladatát el is végezte.

A szervezkedés tagjai közül ismerem továbbá Varga Miklóst, aki Tótkomlóson az ottani szervező munkával volt megbízva, Líbor Jánost, ki Kiskirályságon végzett szervező munkát. Kunos

Ferencet ki szintén Kiskirályságon szervezett. Ismerem továbbá Bánki Ferenc volt fhdgy.-t, ki nemrégiben szerelt le a honvédségtől, ki szintén végzett szervezési munkákat.

Ez év tavaszán Blahó Jánossal motorkerékpáron Dunántúlon jártunk, Hogy ott a „Fehérgárdista" illegális szervezkedéssel kapcsolatot teremtsünk. Utunk előtt felderítő útra küldtük Csapó József volt csendőrt és Tamási István fuvarost. Dunántúlon Németbányán jártunk, ahol Blahó beszervezte az illegális szervezkedés részére Kardos Dezső volt rep. szds.t. Blahó azt az ígéretet tette Kardosnak, hogy őt el fogja helyezni a „Fehérgárdista" illegális szervezkedésnél, mint soffőrt. Kardos azt a megbízást kapta, hogy ott az erdőirtásnál szerezzen munkát olyan emberek részére, akiket mi küldeni fogunk Németbányára. Ezzel az volt a célunk, hogy a politikai bűncselekményért körözött személyeket ott rejtsük el. Jártunk továbbá Balatonalmádiba, ahol dr. Molnár Gyulát kerestük fel, ki Gádoroson volt jegyző. Blahó Molnárt tájékoztatta az illegális szervezkedésről, majd arra kérte, hogy Balatonalmádiba szerezzen részére lakást. Balatonalmádiból Balatoncsicsóra mentünk, ahol Kandigó Pál földművessel beszéltünk. Kandigó Pált tájékoztattuk az illegális szervezkedésről, majd arra kértük, hogy szerezzen olyan embereket, akiknél Orosháza és környékéről különböző személyeket lehet elhelyezni, olyanokat, kik a rendőrség körözése elől bujkálnak. Kandigó azt a választ adta, hogy hely van. Tudomásom szerint Blahó Csáki Kálmánt akarta itt elhelyezni, aki Szilágyi Sándorral el is ment Kandigóékhoz Dunántúlra, de onnan később visszajött.

Blahó János több ízben beszélt nekem arról, hogy felsőbb kapcsolatokkal rendelkezik. Azt emlegette, hogy az amerikai követséggel áll kapcsolatba, de felsőbb kapcsolatának nevét nem nevezte meg. Egy ízben Blahóval Orosháza mellett Hajdúvölgyön egy Éva keresztnevű tanítónőnél voltunk. Ott tartózkodott egy 24 év körüli 160 cm magas barna hajú molett nő, ki törve beszélt magyarul. Mikor eljöttünk akkor mondotta Blahó, hogy ettől a nőtől kapja a híreket ki Budapesten a külügyminisztériumban dolgozik. A nő állítólag román származású, nevét nem mondotta meg. Egy ízben Kiss Ferenccel Budapesten jártam, mikoris egy levelet vittünk, mely az amerikai követséghez volt címezve. A levelet Blahó küldte. A levelet a követségen nem adtuk át, hanem azt felbontottuk. A levélben Blahó tájékoztatta az illegális szervezkedésről a követséget és támogatást kért a követtől. Tudomásom van arról, hogy Blahó Csapó József volt csendőrrel is járt Budapesten. Csapó elmondása szerint Blahó ekkor az amerikai követségre telefonált, majd a telefon beszélgetés után oda eltávozott. A követségen kb. délután 2 óráig tartózkodott. Később, mint ahogy erről nekem beszámolt az illegális szervezkedésről tartott ott megbeszélést.

A szervezkedésünk egyik célja az volt, hogy politikai bűncselekményekért körözött személyeket elbújtassunk és megakadályozzuk azok őrizetbe vételét. Így elbújtattuk Dajkó József vásárhelyi kulákot, kit Kovács Bálint rejtegetett tanyáján, Dimák András vásárhelyi kulákot, kit Kunos Ferenc rejtegetett és Csáki Kálmánt, ki szökött katona volt, s aki Benkő Sándor kiscsákói tanyáján bujkált.

Blahó Jánostól értesültem arról, hogy szervezkedésünkben működik egy mozgó csoport, melynek feladata az, hogy egyes kulákok elvitelét megakadályozza. A mozgó csoport tagjait nem ismertem.

Tudomásom van arról, hogy Karkus István Vásárhely-Kutasi lakos Blahótól azt az utasítást kapta, hogy kísérje figyelemmel a vásárhelykutasi szabadságharcos szövetséget, abból a célból, hogy azok mikor kapnak fegyvert, azt hol tartják. Ez azért volt szükséges, hogy szükség esetén fegyvereket az illegális szervezkedés részére meg tudjuk szerezni. Blahó utasítását Karkus végre is hajtotta és a Szabadságharcos Szövetségről jelentést hozott.

Előadni kívánom, hogy az illegális szervezkedésbe a már általam felsoroltakon kívül még beszerveztem Lénárt János 70 éves földműves, szélmalomtulajdonos Hódmezővásárhely Puszta 1010. sz. alatti lakost, Cseri Mihály kereskedő Hódmezővásárhely Puszta 1170.sz alatti lakost, Vacsi Károly vendéglős vásárhelykutasi lakost, Lázár István földműves, Hódmezővásárhely Puszta 1117. sz alatti lakost, és ifj. Greguss Máté földműves, Hódmezővásárhely Puszta 1116. sz. alatti lakost.

Az illegális szervezkedésben mint szervező fejtettem ki munkát. A kapott utasításokat mindenkor magamévá tettem és végrehajtottam. Mivel a rendszer ellensége vagyok, célom ezzel az volt, hogy ha másképpen nem, fegyveres erővel a mai rendszert megdöntsük és felállítsunk egy olyan nyugati mintára berendezett országot, ahol a kizsákmányolás meg van engedve, a kulákbirtokok megmaradhatnak és ahol a nagybirtok létezni tud.

Egyebet az üggyel kapcsolatban nem tudok, vallomásomat minden kényszerítő körülmény nélkül tettem meg, melyet elolvasás után h. h. aláírtam.

Kmft.

Felvette
Olvashatatlan aláírás
áv. fhdgy.

Gyanúsított:
Kovács István sajátkezű aláírás
Kovács István

Széljegyzet a bal alsó sarokban írott betűvel: A rendőrökkel való kapcsolatai nincsenek belevéve!

——— — ———

1950. áü. 5910. szám.

Jegyzőkönyv.[68]

Készült a demokratikus államrend elleni szervezkedés bűntette miatt Blahó János és társai ellen indított bűnügyben a szegedi államügyészségen 1950. évi november hó 24. napján Kovács István gyanúsított kihallgatása tárgyában.

Jelen vannak alulírottak.

A fogházból elővezetett gyanúsított előadja:

1950. évi IX. hó 6. napja óta vagyok rendőrségi őrizetben.

A gyanúsítást megértettem, bűnösnek érzem magamat.

Anyai nagyszüleimmel lakom együtt. Nagyszüleimnek van egy szeszfőzdéje, anyámnak 7 hold földje, nagyszüleimnek 5 hold. Apám ingatlanának nagyságát pontosan nem tudom, mert szüleim 6 hónapi együttélésük után elváltak.

Blahóval nagyszüleim voltak üzleti kapcsolatban, tőle gyümölcsöt vásároltak a szeszfőzde részére.

Én a szervezkedésnél a szervezői munkát akként végeztem, hogy az általam beszervezett személyeknek elmondottam, hogy létezik egy Fehér Gárda nevű illegális mozgalom, amely a rendszerváltozáskor a hatalmat át fogja venni.

Karkus István közölte velem, hogy a vásárhely kutasi rendőrőrsön is vannak tagjai a szervezetnek és tudomásom szerint később éppen ezért az egész őrsöt onnan elhelyezték.

A Blahó által nekem átadott blokkfüzet bélyegzővel volt ellátva: a bélyegző fekete alapon kereszt és Csonka Magyarország körvonalai.

[68] ÁBLT V - 2. 575 21-22.

A Kiss Ferenc által tanfolyamok egyikén én is részt vettem. Ezen a tanfolyamon a nálam lévő pisztolyt szétszedtem és megint összeraktam és ezt a tanfolyam résztvevőinek elmagyaráztam.

Dunántúlra azzal a céllal mentünk, hogy ott fogjuk elhelyezni azokat a személyeket, akik katonai behívásnak nem tettek eleget, vagy gazdasági bűncselekményeket követtek el.

Dunántúli utunk alkalmával részint azokhoz a személyekhez mentünk, akiket Csapó és Tamási korábbi útjtuk alkalmával a mozgalom céljaira kiszemelt, részint olyan személyekhez, akiket Blahó már korábban ismert. Így pl. ismerte Kandigó Pált.

A Blahó által tartott megbeszéléseken úgy a Dunántúlon, mint pedig Hajdúvölgyön én is részt vettem személyesen.

Blahó által az Amerikai Követséghez intézett levelet Kiss Ferenc és én vittük fel Budapestre. Kiss Ferenc bement a követség kapuján és én egy mellékutcában várakoztam. Kiss Ferenc visszajött és azt mondotta, hogy nézzük meg, mi van a levélben. Mi a levelet egy vendéglőben felbontottuk. A levél géppel volt írva. A lényege az volt, hogy Blahó közli a nagyméltóságú követ úrral a mozgalom létezését, amely a dolgozó középosztály mozgalma és kéri a segítségét. Kiss Ferenc a levél elolvasása után kijelentette, hogy ő nem lesz az ugródeszkája senkinek sem, a levelet ott nyomban eltépte és bedobta a kályhába.

Blahó általánosan utasításba adta, hogy figyelemmel kell kísérni mindenütt a Szabadságharcos Szövetség helyi csoportjait, hogy mkior kapnak fegyvereket és hol tartják azokat.

A tavasz elején Török Imre és Gaál Sándor hozott egy-egy katonapuskát lakásomra, később Szántó lakásáról Blahó utasítására egy harmadik puskát vittem a lakásomra. Később mind a három puskát együtt Gaál László tanyájára szállítottuk.

Egy német géppisztolyt vittem Gaál lakására Benkő Sándor tanyájáról. Azután Lukács József lakásáról ugyanezt a géppisztolyt két ízben is bevittük Blahó lakására.

Két kézigránátot Kovács Bálint tanyájáról vittem Blahó János orosházi lakására. Ez év május végén özv. Ravasz Sándorné tanyáján a vásárhelykutasi r. őrs elfogott fegyverrejtegetés miatt. Meg is bilincseltek, majd azt mondották, hogy ha a pisztolyt előadom, akkor elengednek és másnap reggel menjek be. Én a pisztolyt előadtam azonban másnap nem jelentkeztem a rendőrőrsön. Kb. egy hétig nem tartózkodtam otthon. Egy hét eltelte után egy rendőr mondta nagyapámnak, hogy nyugodtan menjek haza.

Amikor engem elfogtak Koncz István jelen volt és megüzente Blahónak elfogatásomat.Tudok arról, hogy akkor Blahó riadóztatta a mozgalmat. Én azután éjfélkor megjelentem Kovács Bálint tanyáján és mondtam, hogy ne menjenek sehová, hiszen már szabadon vagyok.

A későbbiek során Blahóval összevesztünk, mert azt állította, hogy én elárulom a mozgalmat. Ez természetesen nem volt igaz. Bár igaz lett volna, akkor most nem lennék itt.

Egyebet előadni nem kívánok, a nyomozás során tett vallomásomat változatlanul fenntartom. A jegyzőkönyvbe mondott vallomásom jól van felvéve.

Ezután eljáró államügyész kihirdeti gyanúsított előtt az előzetes letartóztatást elrendelő határozatot, melyet az a törvényes figyelmeztetés után tudomásul vesz.

A jegyzőkönyv feltárás után hh. aláíratott.

Kmft.

Olvashatatlan aláírás[69]
Államügyész
Kiss Éva
jegyzőkönyvvezető

Kovács István
gyanúsított

——— — ———

Lezárási jelentés[70]
Szeged, 1951 január hó. 15.

Kovács István hódmezővásárhelyi lakos 31-5210 / 1950 számú belső vizsgálati dossziéját 24 azaz Huszonnégy oldallal lezártam, mert nevezett ügyét a szegedi Államügyészségnek adtuk át.

Krekuska István
áv. hdgy.

——— — ———

[69] Dr. Ruttkai György volt a per államügyésze.
[70] ÁBLT V - 2. 575 25.

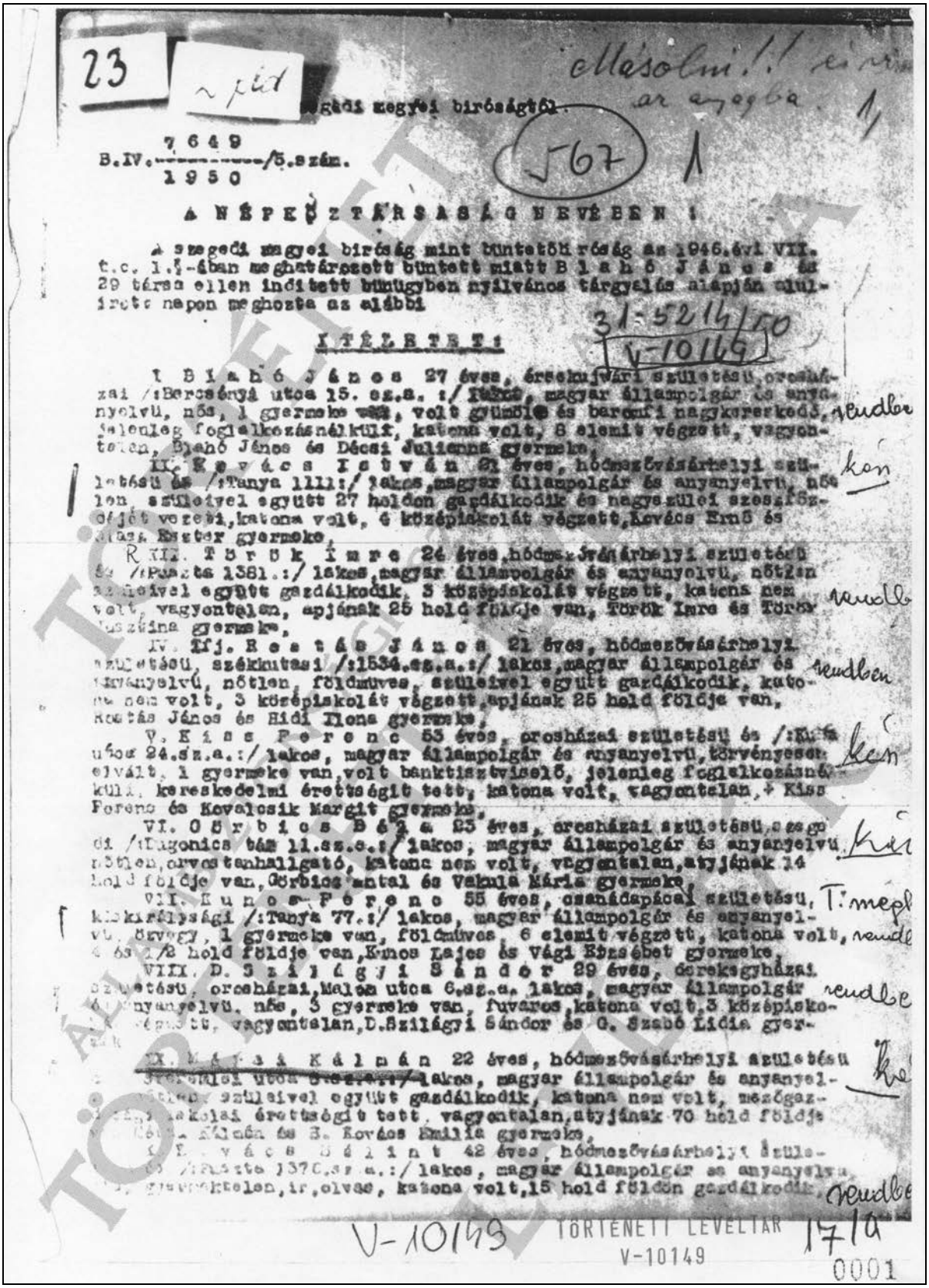

23

~ pót

ellésolni!! és nin

ar egyéb. 1/

gédi megyei bíróságtól.

7649

B.IV. ----------/5.szám.

1950

V67 1

A N É P K Ö Z T Á R S A S Á G N E V É B E N !

A szegedi megyei bíróság mint büntető bíróság az 1946.évi VII. t.c. 1.§-ában meghatározott büntett miatt B l a h ó J á n o s és 29 társa ellen indított bűnügyben nyilvános tárgyalás alapján ciul-iratc napon meghozta az alábbi

31-5214/50

V-10149

Í T É L E T E T :

I. B l a h ó J á n o s 27 éves, érsekujvári születésu, orosházai /:Bercsényi utca 15. sz.a. :/ lakos, magyar állampolgár és anyanyelvü, nős, 1 gyermeke van, volt gyümölc és baromfi nagykereskedő, jelenleg foglalkozásnélkülit, katona volt, 8 elemit végzett, vagyontalan, Blahó János és Décsi Julianna gyermeke,

II. K o v á c s I s t v á n 21 éves, hódmezővásárhelyi születésü és /:Tanya 1111:/ lakos, magyar állampolgár és anyanyelvü, nőtlen, szüleivel együtt 27 holdon gazdálkodik és nagyszüleí szeszfőzdéjét vezeti, katona volt, 6 középiskolát végzett, Kovács Ernő és Kiss Ester gyermeke,

III. T ö r ö k I m r e 24 éves, hódmezővásárhelyi születésü és /:Posta 1381.:/ lakos, magyar állampolgár és anyanyelvü, nőtlen szüleivel együtt gazdálkodik, 3 középiskolát végzett, katona nem volt, vagyontalan, apjának 25 hold földje van, Török Imre és Török Zuzsánna gyermeke,

IV. Ifj. R e s t á s J á n o s 21 éves, hódmezővásárhelyi születésü, székkutasi /:1534.sz.a.:/ lakos, magyar állampolgár és anyanyelvü, nőtlen, földmüves, szüleivel együtt gazdálkodik, katona nem volt, 3 középiskolát végzett, apjának 25 hold földje van, Restás János és Hidi Ilona gyermeke,

V. K i s s F e r e n c 53 éves, orosházai születésü és /:Kun utca 24.sz.a.:/ lakos, magyar állampolgár és anyanyelvü, törvényesen elvált, 1 gyermeke van, volt banktisztviselő, jelenleg foglalkozásnélküli, kereskedelmi érettségit tett, katona volt, vagyontalan, † Kiss Ferenc és Kovalcsik Margit gyermeke,

VI. Ö r b i c s B é l a 23 éves, orosházai születésü, szegedi /:Dugonics tér 11.sz.a.:/ lakos, magyar állampolgár és anyanyelvü, nőtlen, orvostanhallgató, katona nem volt, vagyontalan, atyjának 14 hold földje van, Örbics Antal és Vakula Mária gyermeke,

VII. K u n o s - F e r e n c 55 éves, csanádapácai születésü, kiskirályhalmi /:Tanya 77.:/ lakos, magyar állampolgár és anyanyelvü, özvegy, 1 gyermeke van, földmüves, 6 elemit végzett, katona volt, 4 és 1/2 hold földje van, Kunos Lajos és Vági Erzsébet gyermeke,

VIII. D. S z i l á g y i S á n d o r 29 éves, dereskegyházai születésü, orosházai, Malom utca 6.sz.a. lakos, magyar állampolgár anyanyelvü, nős, 3 gyermeke van, fuvaros, katona volt, 3 középiskolát végzett, vagyontalan, D.Szilágyi Sándor és G. Szabó Lídia gyermeke,

IX. M á j a i K á l m á n 22 éves, hódmezővásárhelyi születésü [illegible] lakos, magyar állampolgár és anyanyelvü, nőtlen, szüleivel együtt gazdálkodik, katona nem volt, mezőgazdasági iskolai érettségit tett, vagyontalan, atyjának 70 hold földje [illegible] és B. Kovács Emília gyermeke,

X. K o v á c s D á n i e l 42 éves, hódmezővásárhelyi születésü [illegible] /:Posta 1370.sz.a.:/ lakos, magyar állampolgár és anyanyelvü, [illegible] gyermektelen, ir, olvas, katona volt, 15 hold földön gazdálkodik,

V-10149 TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR V-10149 17/0 0001

A 30-as csoport – az ítélet első oldala

7649/1950/6. szám A szegedi megyei bíróságtól.[71]

A NÉPKÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN

A szegedi megyei bíróság az 1946. évi VII. t. c. 1. §-ában meghatározott bűntett miatt Blahó János és 29 társa ellen indított bűnügyben nyilvános tárgyalás alapján alulírott napon meghozta az alábbi

í t é l t e t: …

A 30-as csoport tagjai az í té l e t leírása szerint:

I. Blahó János: 27 éves, érsekújvári születésű orosházi (Bercsényi u. 15. szám) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, egy gyermeke van, volt gyümölcs és baromfi nagykereskedő, jelenleg foglalkozás nélküli, katona volt, 8 elemit végzett, vagyontalan Blahó János és Décsi Julianna gyermeke.
Halálra ítélték, kivégezték.

II. Kovács István: 23 éves, hódmezővásárhelyi születésű és (: Tanya 1111.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, szüleivel együtt 27 holdon gazdálkodik és nagyszülei szeszfőzdéjét vezeti, katona volt, 4 középiskolát végzett, Kovács Ernő és Olasz Eszter gyermeke.
Halálra ítélték, kivégezték.

III. Török Imre: 24 éves, hódmezővásárhelyi születésű és (: Puszta 1381.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, szüleivel együtt gazdálkodik, 3 középiskolát végzett, katona nem volt, vagyontalan, apjának 25 hold földje van. Török Imre és Török Jusztina gyermeke.
Életfogytiglanig tartó börtönbüntetésre ítélték.

IV. Ifj. Rostás János: 21 éves, hódmezővásárhelyi születésű, székkutasi (: 1534. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, földműves, szüleivel együtt gazdálkodik, katona nem volt, 3 középiskolát végzett, apjának 25 hold földje van, Rostás János és Hidi Ilona gyermeke.
Életfogytiglanig tartó börtönbüntetésre ítélték.

V. Kiss Ferenc: 53 éves, orosházi születésű és (: Huba u. 24. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, törvényesen elvált, egy gyermeke van, volt banktisztviselő, jelenleg foglalkozásnélküli, kereskedelmi érettségit tett, katona volt, vagyontalan. +Kiss Ferenc és Kovalcsik Margit gyermeke.
Életfogytiglanig tartó börtönbüntetésre ítélték.

VI. Görbics Béla: 23 éves, orosházi születésű, szegedi (: Dugonics tér 11. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, orvostanhallgató, katona nem volt, vagyontalan, atyjának 14 hold földje van, Görbics Antal és Makula Mária gyermeke.
Életfogytiglanig tartó börtönbüntetésre ítélték.

VII. Kunos Fernc: 55 éves, csanádapácai születésű, kiskirálysági (: Tanya 77.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, özvegy, 1 gyermeke van, földműves, 6 elemit végzett, katona volt, 4 és ½ hold földje van, Kunos Lajos és Vági Erzsébet gyermeke.
15 évig tartó börtönbüntetésre ítélték.

VIII. D. Szilágyi Sándor 29 éves, derkegyházi születésű, orosházi (: Malom u. 6. sz. a.:) lakos magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, három gyermeke van, fuvaros, katona volt, 3 középiskolát végzett, vagyontalan, D. Szilágyi Sándor és G. Szabó Lídia gyermeke.
15 évig tartó börtnbüntetésre ítélték.

IX. Mérai Kákmán: 22 éves, hódmezővásárhelyi születésű, (: Szeremlei u. 6. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, szüleivel együtt gazdálkodik, katona nem volt, mezőgazdasági érettségit tett, vagyontalan, atyjának 70 hold földje van, Mérai Kálmán és B. Kovács Emilia gyermeke.
13 évig tartó börtönbüntetésre ítélték.

X. Kovács Bálint 42 éves, hódmezővásárhelyi születésű és (: Puszta 1376. sz. a.:) lakos,

[71] ÁBLT V – 10149 17-42.

magyar állampolgár és anyanyelvű, gyermektelen, ír, olvas, katona volt, 15 hold földön gazdálkodik, neki 8 hold földje van, + Kovács Bálint és Vízi Ida gyermeke.
Életfogytiglanig tartó börtönbüntetésre ítélték.

XI. Juhász Nagy Vilmos 42 éves, hódmezővásárhelyi születésű és (: Kardoskút Tanya 108. sz.a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, 3 gyermeke van, földműves, katona volt, 2 gazdasági szakiskolát végzett, 28 hold földön gazdálkodik, 17 hold földje van, Juhász nagy János és + Csepregi Julianna gyermeke.
15 évi börtönbüntetésre ítélték.

XII. Olasz Imre 29 éves, hódmezővásárhelyi születésű, székkutasi (: Puszta 1246. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, gyermektelen, földműves, szüleivel együtt gazdálkodik, 6 elemit végzett, katona volt, apjának 29 hold földje van, ő maga vagyontalan, Olasz Imre és Farkas Margit gyermeke.
12 évi börtönbüntetésre ítélték.

XIII. Zsoldos Lajos 49 éves, hódmezővásárhelyi születésű, székkutasi (: Tanya 2009. sz. a.:) lakos, magyar anyanyelvű és állampolgár, nős, 3 gyermeke van, földműves, 4 elemit végzett, gyermekei 12 hold földjén gazdálkodik, + Zsoldos Bálint és + Bódi Julianna gyermeke.
10 évi börtönbüntetésre ítélték.

XIV. Gál László: 38 éves, hódmezővásárhelyi születésű, székkutasi (: Puszta 1215. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, 1 gyermeke van, földműves, 2 középiskolát végzett, katona volt, 7 hold földje van, a feleségével együtt 14 és ½ hold földön gazdálkodik, Gál Áron és Gál Jusztina gyermeke.
10 évi börtönbüntetésre ítélték.

XV. Csáki Kálmán 23 éves, hódmezővásárhelyi születésű és (: Tanya 688. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, gyermektelen, földműves, szüleivel együtt gazdálkodik, katona nem volt, mezőgazdasági iskolai érettségije van, vagyontalan, atyjának 24 hold földje van, atyja Csáki Kálmán, anyja Maczelka Mária.
10 évi börtönbüntetésre ítélték.

XVI. Négyesi Imre 46 éves, szentesi születésű, fábiánsebestyéni (: Tanya 88. sz. a.:) lakos, Magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, 1 gyermeke van, földműves, 4 elemit végzett, katona volt, 12 és ½ hold vagyona van, + Négyesi Imre és + Gombos Franciska gyermeke.
12 évi börtönbüntetésre ítélték.

XVII. Szendi Horváth József 22 éves, orosházi születésű és (: Luther utca 36. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, szüleivel gazdálkodik és fuvaros, katona nem volt, 4 középiskolát végzett, + Szendi Horváth József és Kunos Etel gyermeke.
8 évi börtönbüntetésre ítélték.

XVIII. Kosztolányi György 30 éves, hódmezővásárhelyi születésű, székkutasi (: Tanya 1644. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, 24 hold bérleten gazdálkodik, 6 elemit végzett, katona volt, 1 traktor vagyona van, + Kosztolányi György és Takács Zsuzsanna gyermeke.
8 évi börtönbüntetésre ítélték.

XIX. Csapó József 30 éves, derekegyházi születésű, kiskirálysági (: 160. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, egy gyermeke van, alkalmi munkás, volt csendőr, 4 elemit végzett, katona volt, vagyontalan, Csapó József és Kocsis Mária gyermeke.
12 évi börtönbüntetésre ítélték.

XX. Ifj. Makó Pál 26 éves, hódmezővásárhelyi születésű, és szentesi (: Nagykirályság 10./ a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, 1 gyermeke van, földműves, vagyontalan, anyósa 20 hold földjén gazdálkodik, 5 elemit végzett, katona nem volt, Makó Pál és Takács Irén gyermeke.
8 évi börtönbüntetésre ítélték.

XXI. Ifj. Szőke Pál 22 éves, hódmezővásárhelyi születésű és (: Tanya 1910. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, szüleivel együtt gazdálkodik, mezőgazdasági iskolai érettségije van, katona nem volt, vagyontalan, Szőke Ernő és Szabó Mária gyermeke.
8 évi börtönbüntetésre ítélték.

XXII. Papp Lukács József 36 éves, hódmezővásárhelyi születésű és (: Puszta 1323. sz. a.:)

lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, 1 gyermeke van, földműves, 6 elemit végzett, katona volt, 15 és ½ hold földön gazdálkodik, 1 és ½ hold föld vagyona van, + Papp Lukács Mátyás és Vetró Rozália gyermeke.
7 évi börtönbüntetésre ítélték.

XXIII. Kocsondi György 44 éves, orosházi születésű és (: Szentetornya I. ker. 435. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, 3 gyermeke van, földműves, katona volt, 3 középiskolát végzett, 13 hold földjén gazdálkodik, Kocsondi József és Hajdú Etelka gyermeke.
12 évi börtönbüntetésre ítélték.

XXIV. Héjja István 21 éves, hódmezővásárhelyi születésű, székkutasi (: Puszta 1315. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, földműves, katona nem volt, 8 elemit végzett, vagyontalan, mezőgazdasági munkás, Turcsányi Ferenc és Héjja Mária gyermeke.
6 évi börtönbüntetésre ítélték.

XXV. Héjja János 27 éves, magyar állampolgár és anyanyelvű, hódmezővásárhelyi születésű és (: Puszta 1384. sz. a.:) lakos, nős, gyermektelen, földműves, 6 elmit végzett, katona volt, vagyontalan, szüleivel együtt azok 33 hold földjén gazdálkodik, Héjja Pál és Molnár Erzsébet gyermeke.
6 évi börtönbüntetésre ítélték.

XXVI. Bánki Horváth Ferenc 24 éves, orosházi születésű és(: Táncsics u. 58. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, földműves, mezőgazdasági érettségije van, katona volt, 1 traktor vagyona van, szülei 9 hold földjén gazdálkodik, Bánki Horváth Ferenc és Sinkó Rozália gyermeke.
10 évi börtönbüntetésre ítélték.

XXVII. Brigesbauer Károly 26 éves, orosházi születésű, hódmezővásárhelyi (: Puszta 1360. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, földműves, 6 elemit végzett, katona nem volt, vagyontalan, szülei 14 kishold földjén gazdálkodik, Brigesbauer Károly és Jankó Erzsébet gyermeke.
6 évi börtönbüntetésre ítélték.

XXVIII. Molnár Lajos 50 éves, orosházi születésű, pusztaföldvári lakos (: Tanya 245. sz. a.:), magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, 1 gyermeke van, földműves, katona volt, 6 elemit végzett, 6 és ½ hold földje van, a fiával együtt 15 hold földön gazdálkodik, Molnár Péter és Tóth Etel gyermeke.
5 évi börtönbüntetésre ítélték.

XXIX. Hartig Gyula 28 éves, nagybecskereki születésű, székkutasi (: Tanya 2009. sz. a.:) lakos, magyar anyanyelvű, magát jugoszláv állampolgárnak vallja, nős, 1 gyermeke van, földműves, katona nem volt, 1 középiskolát végzett, 6 hold juttatott földje van, Hartig Albert és Antal Anna gyermeke.
5 évi börtönbüntetésre ítélték.

XXX. Tamási István 45 éves, nagyszénási születésű, kiskirálysági (: Tanya 314. sz. a.:) lakos, magyar állampolgár és anyanyelvű, nős, 4 gyermeke van, földműves és fuvaros, 4 elemit végzett, katona volt, 5 hold földje van, + Tamási István és Hajdú Mária gyermeke.
9 évi börtönbüntetésre ítélték.

(Velük együtt emeltek vádat Juhász Nagy István 30 éves, hódmezővásárhelyi születésű, székkutasi (: Puszta 1107. sz. a.:) lakos ellen, aki magyar állampolgár és anyanyelvű, nőtlen, földműves, vagyontalan, a szüleivel együtt gazdálkodott az apja 25 hold földjén, Juhász Nagy István és Rakonczai Viktória gyermeke.

A vallatás ideje alatt meghalt a Tisza Szálló pincéjében, az ÁVH szegedi székhelyén. Az őrök azt mondták a társainak, hogy fölakasztotta magát.)

… A bíróság a Szegedi Államvédelmi Hatóságnál bűnjelként kezelt 1drb. villám-géppuskát, 1drb. villámgéppuska csövet, 1 drb. német könnyű géppuskát, 1 drb. vadászpuskát, 11 drb. katonai puskát, 1 drb fégpuskát, 2 drb. forgópisztolyt, 1 drb. parabellumpisztolyt, 3 drb. 7.65-ös pisztolyt, 2 drb. 6.35-ös pisztolyt, 3 drb. 9 mm-es pisztolyt, 1 drb. pisztolytáskát, 3 drb. tölténytáskát, 4 drb.

szuronyt, 1 drb. TT pisztolyt, 1 drb. géppuskahevedert, 3 drb. kézigránátot, 1 drb. golyószóró závárt, 5 drb. géppuska dobtárt, 1318 drb. különböző töltényt., 1 drb. aknát, 1 drb. páncéltörő gránátot, 2 drb. aknagyutacsot, 2 doboz puskaport, 1 kg. puskaport, 1 csomag robbanóanyagot, 11 drb. nyugtát, 1 drb nyugtakönyvet, 4 drb. fogadalom szöveget, 1 noteszt bejegyzéssel, 1 drb. fasiszta okmányt, 1 drb. Horthy emlékiratot, 1 db. névsort, 1drb Hósmezővásárhely város térképet a Btk. 37.§-a alapján elkobozni rendeli.

Idézet az ítélet indoklásából:

„Blahó János, aki Orosházán a felszabadulás után gyümölcs és baromfi kereskedéssel, majd később gyümölcs és baromfi nagykereskedéssel fogglalkozott, 1949. év nyarán elhatározta, hogy egy mozgalmat fog létrehozni demokratikus államrendünk ellen. Blahó János, mint nagykereskedő, hozzá volt szokva a könnyű, nagy és felelőtlen kereseti lehetőségekhez és amikor a szocialista kereskedelem építése és a tervgazdálkodás során a nagykereskedelmet Népköztársaságunk államosította, megszűntek ezek a kereseti lehetőségei. Ez vezette aztán abban, hogy mozgalmát megszervezze.

Blahó János a mozgalmat az oroszországi októberi szocialista forradalom utáni ellenforradalmi mozgalomhoz hasonlóan képzelte el, és ezért a mozgalomnak a „Fehér Gárda Mozgalom” nevet adta.

Blahó János a mozgalom célkitűzéseit, a demokratikus államrend megdöntését a következő módon akarta megvalósítani. Első elképzelése az volt, hogy ha az imperialista hatalmak megtámadják a béketábort, akkor ha azoknak sikerül bevonulni Magyarországra, ő már a támadás alatt szabotázs cselekményekkel, fegyveres akciókkal hátba támadja demokratikus hadseregünket, segítségére lesz az imperialista agresszoroknak és akkor a hatalmat megszerzi a mozgalom számára.

A második elképzelése az volt, hogy ha az imperialisták nem támadják meg a béketábort, és a mozgalom megfelelően megerősödik, a mozgalom saját erejéből megdönti az államhatalmat és erőszakkal magához ragadja.

A hatalom megszerzése után, azután egy kapitalista, kizsákmányoló társadalmi rendet állított volna vissza.

Nyomban meg is kezdte a szervezést, és az elsők között beszervezte Kovács István vádlottat, majd a szervezést tovább folytatva több egyént szervezett be a mozgalomba. A szervezéskor minden egyes tagnak elmondotta a mozgalom célját – a kapitalista társadalmi rend visszaállítását – és elmondotta mind a két módot, ahogyan ő ezt a célt meg akarta valósítani. A beszervezettek a célt magukévá tették és Blahó felhívására kisebb nagyobb összegek fizetésével és fegyverek adásával járultak hozzá egyéb tevékenységeiken kívül is a mozgalom céljához.

Az anyagi hozzájárulások során kb. 20.000 forint körüli összeg jött össze a mozgalom leleplezéséig, melynek egyrészét Blahó János a szervezkedés céljaira használta, míg másik részét a saját és családja megélhetésére fordította, miutan a termelőmunkában részt nem vett.

Blahó János az egész szervezkedést a Hódmezővásárhely és Orosháza környéki kulákságra alapította és főként azokat szervezte be. Ezenkívül igyekezett beszervezni dolgozó parasztokat is, akik felé a szervezkedés úgy állította be a demokratikus államrendünk parasztpolitikáját, hogy az a kulákság korlátozása után a középparasztokat és a kisparasztokat is korlátozni fogja és a földet azoktól elveszi. Ezzel a megtévesztő beállítással sikerült aztán a mozgalomnak tagokat szervezni a felvilágosulatlan dolgozó parasztság közül is.

Blahó János mint gyümölcskereskedő különben is széleskörű ismeretséggel rendelkezett a kulákság között és azt használta fel azután a szervezésnél is.

Blahó a beszervezések alkalmával a mozgalmat országos mozgalomként tüntette fel, és azt állította, hogy annak a szomszédos népi demokráciában lévő hasonló mozgalmakkal van kapcsolata.

Miután Kovács Istvánt beszrvezte, őt további szervezéssel bízta meg és arra utasította, hogy pénzt gyűjtsön a mozgalom részére. Hasonló módon szervezte azután be 1949. év folyamán Líbor János, Szilágyi Sándor, Kocsondi György, Kovács Bálint gazdálkodókat is.

Kovács Bálintnál Blahó János egyidőben munkásként dolgozott, így Kovács Bálinttal közelebbi ismeretsége volt. Kovács Bálint Blahó kérésére a tanyáján egy szobát bocsájtott a mozgalom rendelkezésére, itt tartózkodott Blahó, vagy a mozgalom más vezető tagja, ha szükség volt rá, s itt tartották a mozgalom iratait, feljegyzéseit. Előfordult az is, hogy különböző fegyvereket hoztak Kovács Bálint lakására.

Ugyancsak beszervezte Kocsondi György orosházi gazdálkodót, akinek rádiója volt, és aki megengedte, hogy a mozgalom tagjai a lakásán a rádióban az amerika hangja magyarnyelvű adásait hallgassák, sőt az összejötteknek még vacsorát is adott.

Amikor 1949. év nyarán D. Szilágyi Sándort beszervezte, megbízta, hogy szervezze meg a tagok katonai kiképzését Szilágyi azonban ezt nem tette meg.

Blahó János azután 1949. év őszén találkozott Orosházán régi ismerősével Kiss Ferenc volt tartalékos hadnaggyal, akit ugyancsak beszervezett a mozgalomba és megbízta, hogy a mozgalom tagjait részesítse katonai szakoktatásban. Blahó közölte Kiss Ferenccel a mozgalom célját és azt is, hogy hogyan képzeli azt megvalósítani.

Kiss Ferenc vállalkozott az előadások megtartására, és Blahó megígérte neki, hogy a szervezkedés részére befolyó pénzből díjazni fogja az előadásokat.

Blahó és Kiss Ferenc közötti megbeszélések során felmerült az is, hogy a fegyveres felkelés esetén őrizetbe veszik, és az ellenállókat legyilkolják a mostani vezetők közül.

Blahó János elkészítette és több példányban lemásolta a mozgalom szervezeti szabályzatát és azt a beszervezett jelentősebb tagoknak átadta tanulmányozás végett. Így átadta ezt Kovács Istvánnak is és Kiss Ferencnek is.

Ugyanabban az időben, de a katonai kiképzés megkezdése előtt a mozgalom már beszervezett tagjai több estben jöttek össze megbeszélésekre a hódmezővásárhelyi és orosházi különböző kulák-tanyákon. Az első ilyen összejövetel Kovács István vádlott tanyáján volt 1949. év decemberében, ahol a mozgalom főszervezői és csoportvezetői jöttek össze. Blahó János az itt megjelentektől beszámolót kért, hogy hogyan végezték eddigi munkájukat, majd utasította őket, hogy továbbra is folytassák a szervezést. Ezen az összejövetelen megjelent Mérai Kálmán, Ambrus János, Karkus István, Kovács István és D. Szilágyi Sándor, akit Blahó mint személyes kísérőjét és mint szervezőt mutatott be a többieknek.

Különböző szervezők különböző tanyákon több ilyen összejövetelt tartottak.

1950. január havában Blahó maga kereste fel Kiss Ferencet a lakásán és közölte vele, hogy kezdje meg a katonai jellegű tanfolyamok tartását és Blahó maga jelölte meg, hogy a volt horthy-féle szolgálati szabályzatból mely részeket tárgyalja meg Kiss Ferenc az összejöttekkel és egyébként is részletes utasítást adott Kiss Ferencnek arra nézve, hogy ezeken a tanfolyamokon miről tárgyaljon. Így utasította arra, hogy ismételten tárgyalja meg a szervezet célkitűzéseit, és azt, hogy azt mimódon valósíthatja meg a szervezet.

Kiss Ferenc a különböző tanyákon megtartotta ezeket a tanfolyamokat és a tanfolyamokon a mozgalom tagjai közül kb. 200-an vettek részt. Magának a tanfolyamnak a szervezését Blahó János végezte. Ő jelölte meg, hogy kik mikor és hol vegyenek részt a tanfolyamon. Az első tanfolyamon saját maga is megjelent, ott bevezető előadást is tartott. Ezenkívül még több tanfolyamon megjelent és egy alkalommal szétszedte a pisztolyát és bemutatta, hogy azt hogyan kell összerakni. A kiképzéseken általában a szolgálati szabályzaton kívül harcászati és térképtani előadások voltak, majd a hallgatók vitatkoztak a hallottak felett és ennek során dicsérték az imperialista társadalmi rendet, gyalázták a Szovjetuniót, s a népi demokráciát. A tanfolyamokon szóbakerült az is, hogy ha a felkelés sikerrel jár, s a mozgalom megszerzi a hatalmat, akkor mi legyen a mostani vezetőkkel és a kommunistákkal, és ilyenkor úgy döntöttek, hogy ezeket meg kell ölni és nem kell őket bíróság elé állítani.

Szóba került a tanfolyamon a parasztság helyzete is s ilyenkor a hallgatók és az előadó is úgy állították be a kérdést, hogy a demokratikus államrend megfosztja a parasztságot a földjétől és ennek megakadályozása végett is szükséges a fegyveres szervezkedés.

Ugyancsak egy tanfolyamon Kovács István szedte szét a pisztolyát és mutatta meg ennek kezelését és összerakását.

A szervezkedés ezután láncszerűen folyt tovább és 1950 tavaszán majd nyarán több száz tagot szerveztek be a mozgalomba.

A mozgalom tagjai nagyobb mennyiségű fegyverrel is rendelkeztek, amelyhez a tagok még közvetlen a háború utáni időben jutottak úgy, hogy a visszavonuló csapatok által elszórt fegyvereket és lőszereket összeszedték és azt elrejtették.

1950. év tavaszán illetve nyarán a szervezet tagjai részére Blahó János több összejövetelt tartott. Ma már pontosan nem határozható meg ennek időpontja.

Ilyen összejövetel volt az, amikor egy délután mintegy 15-20 fő körül jött össze Kovács István tanyáján, ahol a mozgalom ügyeit tárgyalták meg és este 9 óra körül Blahó János és Kovács István vezetésével kimentek a tanyavilágba és itt egy gyakorlatot hajtottak végre. A gyakorlat során Blahó

János és Kovács István hat drb puskát adott ki a tagoknak. A gyakorlat egy támadás illetve egy védelem volt, melynek során a csoport egy része egy kutat támadott meg, míg a másik része azt védte és Blahó beállítása szerint a kút egy rendőrőrsöt, vagy valamely középületet jelképezett.

Egy másik alkalommal Kovács Bálint tanyájára riadóztatta Blahó János a mozgalom tagjait azzal, hogy az Államvédelmi Hatóság tagjai össze akarják szedni a kiskirálysági kulákokat és ezt kell megakadályozni. A riadóra 15-en gyűltek össze különböző fegyverekkel, kerékpárral és Kovács István vezetésével, akinek Kovács Bálint segédkezett, kerékpáron elindultak Kiskirályság felé, miközben a fegyvereiket kerékpárra kötözték fel azzal, hogy ők majd megakadályozzák a kulákok elvitelét. Útközben találkozott a társaság Blahó Jánossal, aki Csapó József kíséretében volt és itt Blahó közölte, hogy nem történt semmi, nyugodtan hazamehetnek. Erre azután a társaság haza is ment.

1950. év májusában Blahó János Kiss Ferenccel együtt egy próbariadót tartott a tagság részére, amelyen ki akarta próbálni a mozgalom erejét. A riadót úgy állította be, hogy az Államvédelmi Hatóság tagjai fel akarják göngyölíteni a Fehér Gárda Mozgalmat. A riadóra a beszervezett tagok egyik része a Fecskésparti tanyáknál jelent meg, a másik része pedig Kovács Bálint tanyáján jelent meg, többen fegyverekkel. A Fecskésparti részen kb. 150 fő. Kovács Bálint tanyáján pedig 15 fő jött össze, itt voltak Blahó János, Papp Lukács József, Gál László, Olasz Imre, Szendi Horváth József, Török Imre, Brigesbauer Károly és még mások. E riadó alkalmával két napig tartotta együtt az embereket, majd mielőtt szétengedte volna őket, egy buzdító beszédet tartott nekik és közölte velük, hogy hamarosan elérkezik majd az az idő, amikor a mozgalom a hatalmat átveszi. Hasonló szellemben tárgyalt az összejöttekkel Kovács István is.

1950. év végén a vásárhelyi rendőrőrs elfogta fegyverrejtegetés miatt Kovács István vádlottat és az őrsre vitte. Blahó akkor ugyancsak riadóztatta a tagságát Kovács Bálint tanyájára, ahol azok egyrésze fegyveresen összejött s az volt a szándékuk, hogy Kovács Istvánt kiszabadítják. Minthogy azonban a mozgalomnak tagjai voltak a vásárhelykutasi rendőrőrs tagjai között is, azok Kovács Istvánt elengedték, így erre nem került sor.

1950. év tavaszán Blahó János és Kovács István vádlottak motorkerékpárral a Dunántúlra mentek, ahová szintén ki akarták terjeszteni a mozgalmat és ahol rejtekhelyet akartak előkészíteni a mozgalom olyan tagjai részére, akik ellen hatósági eljárás van folyamatban.

A mozgalom céljaira Blahó János három drb. motorkerékpárt vásárolt és azon járkált ő és vezetőség többi tagjai.

Blahó János kapcsolatot akart teremteni a mozgalom és az USA budapesti követsége között, ezért Kovács Istvánt és Kiss Ferencet egy levéllel felküldte Budapestre a követségre, amely levélben tájékoztatta az amerikai követet a mozgalom létezéséről. Kovács István és Kiss Ferenc azonban a levelet nem vitték el az amerikai követségre, hanem azt felbontották és megsemmisítették. Blahó a levélben kérte az amerikai követet, hogy támogassa a mozgalmat.

Egy másik alkalommal Blahó János utazott fel Csapó József kíséretében Budapestre azért, hogy az amerikai követtel felvegye a kapcsolatot, azonban ez az útja sem járt eredménnyel.

A mozgalom a rendelkező részben felsorolt fegyverekkel és lőszerekkel rendelkezett és Blahó továbbá Kovács István irányították ezeket a fegyvereket a szökésben lévő Gál Sándor útján, de több alkalommal saját maguk osztották ki a tagoknak a fegyvereket. A nyomozás során Blahó János lakásán 2 drb. pisztolyt találtak, töltött tárral és a szervezkedés tartama alatt hosszabb-rövidebb ideig Blahó lakásán volt 2 drb. géppisztoly és 2 drb. kézigránát is.

— … —

Kovács István vádlott szülei 27 hold ingatlanán gazdálkodik és ezenkívül nagyszüleinek a szeszfőzdéjét vezeti. Blahó János még gyümölcskereskedő korában ismerkedett meg Kovács Istvánnal, amikor nála pálinkát főzetett, miután ismerte annak jobboldali, demokráciaellenes gondolkodását, így az elsők között még az 1949. év nyarán beszervezte a mozgalomba, átadta neki a szervezeti szabályzatot és megbízta a további szervezésekkel, továbbá arra is utasította, hogy a szervezet részére pénzt is gyűjtsön. Kovács István és Blahó János között ezután rendszeres kapcsolat alakult ki, igen sűrűn találkoztak és ilyenkor Blahó további utasításokat adott a további szervezésre. Kovács István a kapott utasítások alapján azután a hódmezővásárhelyi kulákok közül több személyt szervezett be, közöttük volt csendőrt is.

Kovács István D. Szilágyi Sándorral beszervezték a vásárhelykutasi rendőrőrs két tagját Besenyei Sándor és Südi Sándor rendőrszakaszvezetőket is. Kovács István összesen 10 személyt szervezett be, közöttük a később igen aktív tevékenységet kifejtő Mérai Kálmánt is. A beszervezettek előtt ismertette a mozgalom célkitűzéseit és azt az elgondolást is, hogy a mozgalom mi módon kívánja megvalósítani a célját. Továbbá megbízta őket, hogy a lakosság köréből további szervezéseket hajtsanak végre és a parasztság hangulati megnyilvánulásait is közöljék vele, hogy ő ezt Blahó felé továbbíthassa. Az általa beszervezettek a szervezést tovább folytatták és több személyt szerveztek be, amikor Kovács István beszámolt Blahó Jánosnak az általa elért eredményekről. Blahó János utasította, hogy a pénzgyűjtéssel is bízza meg a beszervezetteket és egy bloktömböt adott át neki az adott összegek nyugtázására, az egyes lapok el voltak látva a szervezet pecsétjével, körben csonka Magyarország, felette kereszt. Kovács István saját maga 450.- forintot gyűjtött a mozgalom céljaira, míg az általa beszervezett Mérai Kálmán nagyobb összeget gyűjtött össze.

Kovács István lakásán 1949. év decemberében két alkalommal volt összejövetel, melyek közül az elsőn Blahó János tárgyalt az összejöttekkel, míg a másodikon Mérai Kálmán számolt be az általa végzett szervezési munkáról és a jelenlévőket további szervezésre buzdította, ugyanakkor kiértékelték a legújabb politikai eseményeket is. Hasonló tárgyú összejövetelt tartott Kovács István Ambrus János lakásán, majd részt vett Szántó Lajos lakásán tartott megbeszélésen, ahol rajta kívül Blahó János is beszámolt a mozgalom eseményeiről és ahol többen voltak jelen.

1950. év februárjában jelen volt Kocsondi György szentetornyai lakos lakásán tartott megbeszélésen, ahol a megbeszélés alatt Szilágyi Sándor és Szendi Horváth József őrt álltak kinn. Az itt jelen voltak meghallgatták az amerikai rádió magyar nyelvű adását, majd a jelen lévő Blahó János szervezési és politikai kérdéseket tárgyalt meg velük. Részt vett a katonai tanfolyamokon is, és Szántó Lajos három alkalommal tartott tanfolyamot az ő tanyájukon.

Mint Blahó helyettese mindenütt jelen volt, így jelen volt 1950. májusában a próbariadón is.

1950. május végén a vásárhelykutasi rendőrőrs fegyverrejtegetés miatt letartóztatta és a bár a fegyverrejtegetésen tettenérték, pár óra múlva elengedték azzal, hogy másnap reggel jelentkezzen. Mikor hosszabb ideig nem jelentkezett és bujkált, akkor a rendőrőrs egyik tagja üzent Kovács Istvánnak, hogy mostmár nyugodtan hazamehet, nem lesz semmi baja. Ez azért történt így, mert a rendőrőrsön is voltak beszervezett tagjai a szervezetnek.

A székkutasi rendőrőrs két tagjának a beszervezése ugyancsak Kovács István szervezési munkájának az eredménye, habár közvetve is.

Blahó Jánossal vezették az éjszakai fegyvergyakorlatot. Mielőtt Blahó Jánossal Dunántúlra mentek volna, a mozgalom vezetősége előre küldte felderítő útra Tamási József és Csapó Józsefet, s mikor erről az útról visszajöttek, Csapó József Kovács Istvánnak számolt be útjuk eredményéről.

Görbics Béla vádlottat, aki a mozgalmat a szegedi egyetemre igyekezett bevinni, Blahó János, Kovács István és Mérai Kálmán közösen szervezték be.

Részt vett a katonaszökevény Csáki Kálmán, továbbá a hatóság elől bujkáló Dajkó József és Dimák András kulákok rejtegetésében, miután ezt Blahóval közösen határozták el.

Kovács István vádlott rendszeresen hordott pisztolyt magánál, ő adott Görbics Bélának egy pisztolyt 4 drb. tölténnyel, hosszabb időn keresztül három puska volt a lakásán több tölténnyel, több alkalommal volt nála egy német géppisztoly, majd Kovács Bálint tanyájáról
2 drb kézigránátot vitt Blahó János orosházi lakására.

— … —

… Ifj. Rostás János szülei 25 hold földjén gazdálkodott. 1949. év december havában szervezte be Mérai Kálmán, aki a szervezést a fent ismertetett módon hajtotta végre, és egyebek között azt is közölte ifj. Rostás Jánossal, hogy a hatalom megszerzése után az összes kommunistát össze kell szedni és azok felett egy külön bíróság fog ítélkezni. Mérai megbízta ifj. Rostást további szervezéssel, aki ennek következtében hat 20-as csoportot szervezett és egy hetedik 20-as csoport szervezését is megkezdte. A szervezési munkát Hódmezővásárhely térképén bejegyezte. Miután Mérai Kálmán és Kovács István utasították, hogy pénzt is gyűjtsön a beszervezett tagoktól. Ezért összesen 1590 forintot gyűjtött össze, amit Mérai Kálmánhoz továbbított.

1950. évi április hóban Blahó János Mérai Kálmánt főszervezői tisztségéről leváltotta és akkor ifj. Rostás Jánost bízta meg a hódmezővásárhelyi rész főszervezőjeként.

Még ezelőtt a leváltás előtt Mérai Kálmán utasította Rostást, hogy a katonai tanfolyamokra jelölje ki az általa beszervezett tagok közül, aki ezt közölte a hozzá tartozó csoportvezetőkkel, akik mintegy 14-15 főt erre a célra kijelöltek. Hasonló utasítást kapott Kovács Istvántól arra, hogy válasszon ki olyan tagokat, akik hajlandók elmenni az ország más részére és ott a fegyveres felkelés esetén tevékenykedni. Kovács ugyanakkor azt is közölte ifj. Rostással, hogy az ország más részéről ide irányítanak hasonló feladattal tagokat. Egy alkalommal részt vett Kovács István tanyáján tartott tanfolyamon, ahol Blahó János, Kiss Ferenc előadása után a pisztoly szétszedését mutatta be. Részt vett az éjjeli gyakorlaton.

Ifj. Rostás Jánosnak volt egy forgópisztolya és azt a mozgalom rendelkezésére bocsájtotta.

— … —

… Kiss Ferenc volt banktisztviselő, az első világháborúban mint hadnagy teljesített szolgálatot, később banktisztviselő lett, ahonnan elbocsájtották, majd egy csalás miatt 1930. évben 3 évi fegyházra ítélték, miután ezt letöltötte, mint baromfi felvásárló működött, majd a második világháborúban mint gh. őrmester katonai szolgálatot teljesített.

1949. novemberében találkozott össze Blahóval, amikor ő közölte vele, hogy mint régi tisztnek megbízást kíván adni és közölte vele a szervezkedést, annak célkitűzéseit, és felhívta, hogy vállalja el a szervezet tagjainak katonai kiképzését, hogy azok egy esetleges fegyveres felkelésre alkalmasak legyenek. Kiss Fernc, aki teljesen állás nélkül volt vállalta és megegyezett Blahóval, hogy megfelelő ellenszolgáltatás ellenében hajlandó a szervezet tagjait katonai kiképzésben részesíteni.

Később aztán Blahó utasítására a már fent említett módon megtartotta a tanfolyamokat. Az egyik ilyen tanfolyamon Blahó János a jelenvoltakról egy névsort fektetett fel, ahol felírta a nevüket, születési évüket és azt, hogy kinek milyen katonai rendfokozata volt, továbbá azt, hogy ki milyen katonai szakmához vagy fegyverhez ért. Az általa rendezett tanfolyamokon szóba került az is, hogy mi módon lehet egy helységet, vagy egy községet elfoglalni. Saját maga a fegyveres gyakorlatokon részt nem vett, mert kérdésére Blahó és Kovács közölték vele, hogy ő már ehhez idős.

Az előadásokért Blahótól két alkalommal 100.- forintot, egy alkalommal 40.- forintot és esetenként 10-10.- forintot kapott, ezenkívül azon a tanyán, ahol az előadásokat tartotta, rendszerint ellátták élelemmel is.

Kiss Ferenc a tanfolyamokon anélkül, hogy erre Blahótól utasítása lett volna, hangsúlyozta, hogy a Dunántúlon is rendelkezik nagyobb felfegyverzett tagsággal a szervezet, arról is beszélt, hogy a mozgalom repülőgépen fog segítséget kapni az amerikaiaktól.

Miután Blahó Jánost letartóztatták Kiss Ferenc Négyesi Imre tanyáján tartott összejövetelen azt javasolta, hogy miután ő a legöregebb s miután ő katonatiszt volt a multban válasszák meg őt a mozgalom új vezetőjének.

— … —

Görbics Béla vádlottat, aki a szegedi egyetemen orvostanhallgató volt, először Kocsondi György tájékoztatta a szervezkedésről, majd 1950. év januárjában Blahó János, Kovács István és Mérai Kálmán keresték fel. Ekkor Blahó részletesen tájékoztatta a fenti módon a szervezetről. Görbics Béla vállalkozott további szervezésre és egy bloktömböt vett át a pénzgyűjtéshez és átvette a szervezeti szabályzatot. Ezután több alkalommal találkozott Blahóval annak orosházi lakásán, majd

Blahó kereste fel őt két ízben Szegeden, amkoris Görbics beszámolt a szervezési munkáiról. Beszervezte Dimák Sándort és Kocsondi Mihályt, továbbá Gránicz József egyetemi hallgatót. Ugyancsak tájékoztatta a szervezkedésről Rab János bajai lakost, akinek apja csendőr volt és aki útján ki akarta terjeszteni a szervezetet Baja felé is. Részt vett Kovács István lakásán egy katonai tanfolyamon, amelyen Blahó János is jelen volt. Tevékenyen igyekezett még kiterjeszteni a szervezetet. Tájékoztatta Blahó Jánost a szerzetes papok áttelepítésével kapcsolatos szegedi egyetemi hangulatról. Kovács Istvántól 1 drb. 6.35-ös pisztolyt kapott töltényekkel és ezt magánál tartotta.

Kapcsolata volt azzal a frakcióval, amelyik Blahóval szemben sürgette a fegyveres felkelés tervét, mert az időt már elérkezettnek látta, míg Blahó még a szervezet további megerősödésére várt.

Blahó letartóztatása után Négyesi Imre tanyáján tartott új vezetőségválasztó gyűlésen az ott jelen voltak Görbics Béla vádlottat politikai és szervezeti előadónak választották meg.

A mozgalom tagjai Görbics Bélát, mint a szorosan vett vezetőség egyik tagját ismrték.

— … —

… Kunos Ferenc vádlottat Szilágyi Sándor szervezte be 1949. év november elején a mozgalomba. A beszervezés után kb. két hétre Blahó Jánossal hozta össze, aki részletesen tájékoztatta a mozgalomról és megbízta a további szervezéssel. Ő azután be is szervezte Kozák Flóriánt, Határ Pált, Karis Andrást, Ágoston Györgyöt, Zabrák Pált, Tamási Istvánt, Négyesi Imrét, Héjja Jánost, továbbá Csabi János és Dorogházi Dezső kiskirálysági rendőröket. Az általa beszervezettek egyrésze további szervezéseket hajtott végre.

— … —

… Négyesi Imre vádlott 1949. decemberében értesült a Fehér Gárda Mozgalomról Mezei Lászlótól. A mozgalomba véglegesen 1950. áprilisában Kunos Ferenc szervezte be, aki részletesen tájékoztatta a mozgalomról. Ezután Kunos Ferenccel együtt a Blahó János lakására mentek. Itt Blahóval tárgyalt és érdeklődött nála a mozgalom után. Ezután két héttel kb. Kiss Ferencet kérte meg, hogy vezesse el Blahó lakására újra, ahol újra tárgyaltak a szervezkedés ügyeiről.

… Blahó János vádlott letartóztatása után Szántó Lajos lakásán 1950. év július végén vagy augusztus elején tartott gyűlésen is jelen volt Négyesi, ezen a gyűlésen választották meg az új vezetőséget, s Négyesi Imre azért nem vállalt tisztséget, mert úgy tudta, hogy a mozgalomnak különböző adósságai vannak, s továbbá azért, mert mint fábiánsebestyéni lakos távolabb lakott a mozgalom központjától. Ugyanebben az időben Négyesi Imre lakásán is tartottak egy összejövetelt, amelyen Juhász Nagy Vilmos tartott előadást. …

— … —

… Kovács Bálint régi ismerőse volt Blahó Jánosnak, mert egyidőben Blahó nála dolgozott. 1949. szeptemberében, illetve augusztusában Blahó közölte vele a mozgalom létezését és vádlott szeptemberben be is lépett a mozgalomba. A fent említett módon egy helységet bocsájtott a mozgalom részére a tanyáján és itt volt a mozgalom főhadiszállása. Szervezői megbízást is vállalt.

1950. év május havában Blahó kérésére a tanyáján bújtatta egészen a letartóztatásáig Dajkó János kulákot, akit demokráciaellenes bűncselekménye miatt köröztek. Kovács Bálint vádlottnak tudomása volt azokról a fegyverekről, amelyet Blahó a lakására hozott. Rendszeresen hallgatta Amerika hangját. Így meghallgatta Nagy Ferenc rádióüzenetét is.

— … —

Juhász Nagy Vilmos vádlottat Szántó Lajos tájékoztatta 1949. év szeptember közepén a Fehér Gárda létezéséről és annak clkitűzéseiről. Ezután kb. két hét múlva lépett be a mozgalomba és végzett szervezői munkát. Így beszervezte Király Lajos, Jankó Béla, Kiss András és Herczeg István kardoskúti

lakosokat. Részletesen ismertette velük a mozgalom célkitűzéseit, azt, hogy azt hogyan kívánja megvalósítani.

Részt vett Kiss Ferenc által szervezett tanfolyamon és két alkalommal ő vezette el Kiss Ferencet az előadás színhelyére. Több gyűlésen volt jelen, hallgatta Blahó előadásait. Részt vett 1950. július elején egy fegyveres riadón, majd július végén Szántó Lajos tanyáján tartott összejövetelen, ahol megtárgyalták Blahó János eltűnésével kapcsolatos helyzetet. Itt tárgyalták meg azt is, hogy a mozgalomra milyen feladatok várnak.

1950. év augusztus vágén Szikora Lajos tanyáján tartott összejövetelen Juhász Nagy Vilmos volt az előadó és ismertette Blahó eltűnése után előállott helyzetet és felhívta az egybegyűlteket, hogy Blahó eltűnése ne zavarjon senkit, mert most helyesebb irányba fogják vinni a szervezet munkáját és igyekeznek megvalósítani célkitűzéseiket.

1946. év óta rendszeresen járatta az amerikai külügyi szolgálat közleményeit. Ezenkívül rendszeresen hallgatta a rádióján Amerika hangját is.

A nyomozás során Juhász Nagy Vilmosnál 1 drb. pisztolyt, töltött tárral, 2 drb. kézigránátot, 5 drb. puskatöltényt és egy drb. szuronyt találtak. Ezeket a fegyvereket a vádlott 1945. év óta rejtegette a lakásán és amikor Szántó Lajos őt beszervezte, közölte vele, hogy a mozgalom fegyverkészlete egy pisztollyal gyarapodott. Juhász Nagy Vilmos egy fégpuskát vitt Jankó Sándor lakásáról Szántó Lajos lakására.

Juhász Nagy Vilmos kocsiján 1950. év nyarán egy alkalommal Blahó János, Kovács István és még egy személy társaságában Tótkomlósra ment, ahol Blahóék mozgalmi ügyeket tárgyaltak, illetve ahonnan a mozgalom céljára fegyvereket akartak hozni, azonban a fegyvereket nem tudták elhozni, mert akit kerestek az nem volt otthon.

— … —

Csáki Kálmán vádlott Kenéz Pál útján került be 1950. áprilisában a mozgalomba. Kenéz részletesen tájékoztatta Csákit a mozgalom célkitűzéseiről, és arról, hogy miként kívánják azt megvalósítani. Továbbá tájékoztatta a mozgalom tagjai előtt álló feladatokról is.

Két alkalommal jelen volt Kiss Ferenc által tartott tanfolyamon. Amikor 1950. április 25.-én katonai behívót kapott azt eljuttatta Blahó Jánoshoz és Blahó utasítására nem tett eleget a behívónak. Blahó ezután egy pisztolyt adott Csáki Kálmánnak azzal, hogy amennyiban valaki, mint katonaszökevényt fel akarja tartóztatni, használja akkor ezt a fegyvert.

1950.év tavaszán D. Szilágyi Sándorral együtt Blahó János utasítására Dunántúlra mentek, hogy a mozgalom kiterjesztését ott előkészítsék. Ez alkalommal is magával vitte a Blahó féle pisztolyt. A Dunántúli út költségeit kb. 60 forint összeget saját maga fedezte.

Blahó János letartóztatása után Blahóné kérésére Csáki Kálmán Békéscsabára ment és ott a szervezkedés részére egy új vezetőt akart keresni.

— … —

… Kocsondi György vádlott rendszeresen hallgatta a rádióján Amerika hangja adásait. Blahó János 1949. nyarán szerzett erről tudomást és 1949. júliusában felkereste Kocsondi Györgyöt, amikoris együtt meghallgatták Blahó János kérésére Amerika hangja adását és ez után közölte Blahó János Kocsondival a mozgalom létezését és célkitűzéseit. Továbbá felhívta Kocsondit, hogy csatlakozzon ő is a mozgalomhoz és végezzen annak szervezéseket. Kocsondi csatlakozott a mozgalomhoz és kijelentette Blahónak, hogy a lakását, valamint a rádióját a mozgalom rendelkezésére bocsátja, úgy hogy nála bármikor lehet hallgatni Amerika hangját.

Ez után az eset után Blahó még több alkalommal jelent meg Kocsondi Györgynél rádióhallgatás végett, sőt oda másokat is összehívott.

Kocsondi szervezői tevékenységet is végzett a mozgalom részére, s igen tevékeny tagokat szervezett be, mint Szilágyi Sándort, Görbics Bélát, továbbá Líbor Jánost. …

— … —

… Tamási István vádlott több alkalommal fuvarozott Blahó Jánosnak. Így egy alkalommal Kocsondi György tanyájáról fuvarozott napraforgószárat. Ez alkalommal megjelent itt Blahó János Szilágyi Sándor és Kovács István kíséretében. Majd idejöttek Kunos és Líbor János is. Együtt bementek a szobába, ahol meghallgatták Amerika hangját, majd azután szóba került a mozgalom és Blahó közölte Tamásival, hogy látja Bakonyból majd nem fát kell hordani, hanem majd azokat az ágyúkat, amelyet az amerikaiak adnak. Ugyanakkor közölte vele Blahó azt is, hogy létezik a szervezet, és mi annak a célkitűzése. Azzal is megbízta, hogy figyelje meg, kinek vannak jó erős lovai, hogy a hatalom átvételekor igénybe vehessék. Tamási beszervezésében Kunos is részt vett.

Később 1950. februárjában Blahó felkereste Tamásit és utasította, hogy végezzen további szervezést a volt csendőrök és katonatisztek között és közölje ezekkel, hogy ha sikerül a hatalmat megszerezni, akkor majd magas állásokba helyezik el őket. Továbbá megbízta azzal is, hogy nézze meg, kinek vannak jó erős lovai és ha lehet, ilyeneket is szervezzen be a mozgalomba.

Tamási a megbízásnak megfelelően tájékoztatta a mozgalomról Csapó József volt csendőrt, akit Blahóhoz utasított. Be akarta még szervezni Szendi Horváth Józsefet, azonban azt már előbb beszervezték.

Blahó utasítására Csapó Józseffel együtt voltak Dunántúlon felderítő úton.

1950. februárjában Csaba János rendőrrel való beszélgetés során, amikor az érdeklődött tőle a Fehér Gárdáról, akkor úgy neki, mint Dorogházi Dezső rendőrnek elmondta, hogy ő tagja a Fehér Gárdának és hogy annak a vezetője Blahó János, majd később ezt közölte Blahó Jánossal és Blahó megbízására a rendőröktől megpróbált fegyvert szerezni, azonban azok nem adtak neki.

— … —

… Blahó János és Kovács István tevékenysége messze kimagaslik a társaik tevékenysége közül, súlyosító körülményként jön náluk figyelembe, hogy a náluk lévő fegyverek rejtegetése miatt is halálbüntetés jár, továbbá, hogy Blahó János több mint egy éven keresztül nem végzett semmilyen termelő munkát, hanem a szervezkedés céljaira gyűjtött pénzből élt, míg enyhítő körülményként csupán Blahó János egy gyermekes családos volta jön figyelembe, ezért a bíróság mindkét vádlottal szemben halálbüntetést állapított meg, mert ezt találta arányban állónak a cselekményükkel.

… A fenti kifejtettek figyelembe vételével a bíróság vádlottak cselekményében és személyükben rejlő társadalmi veszélyességükkel arányban álló büntetést állapított meg.

Az összbüntetést a bíróság a Btá. 57.§-ának alkalmazásával állapította meg.

A bíróság mellőzte a védelem által előterjesztett bizonyítási indítványt, mert az ügyet teljes terjedelmében tisztázottnak és elbírálhatónak találta. …

Szeged, 1951. évi január hó 11. napján.

Dr. Kovács László sk. a tanács elnöke, dr. Kozma Endre sk.
t. tag, Kószó József sk. Németh Mihály sk. és Lengyel Andrásné sk.
ülnökök.

Körbélyegző: MEGYEI BÍRÓSÁG. SZEGED

A kiadmány hiteléül:
Olvashatatlan aláírás
gépíró

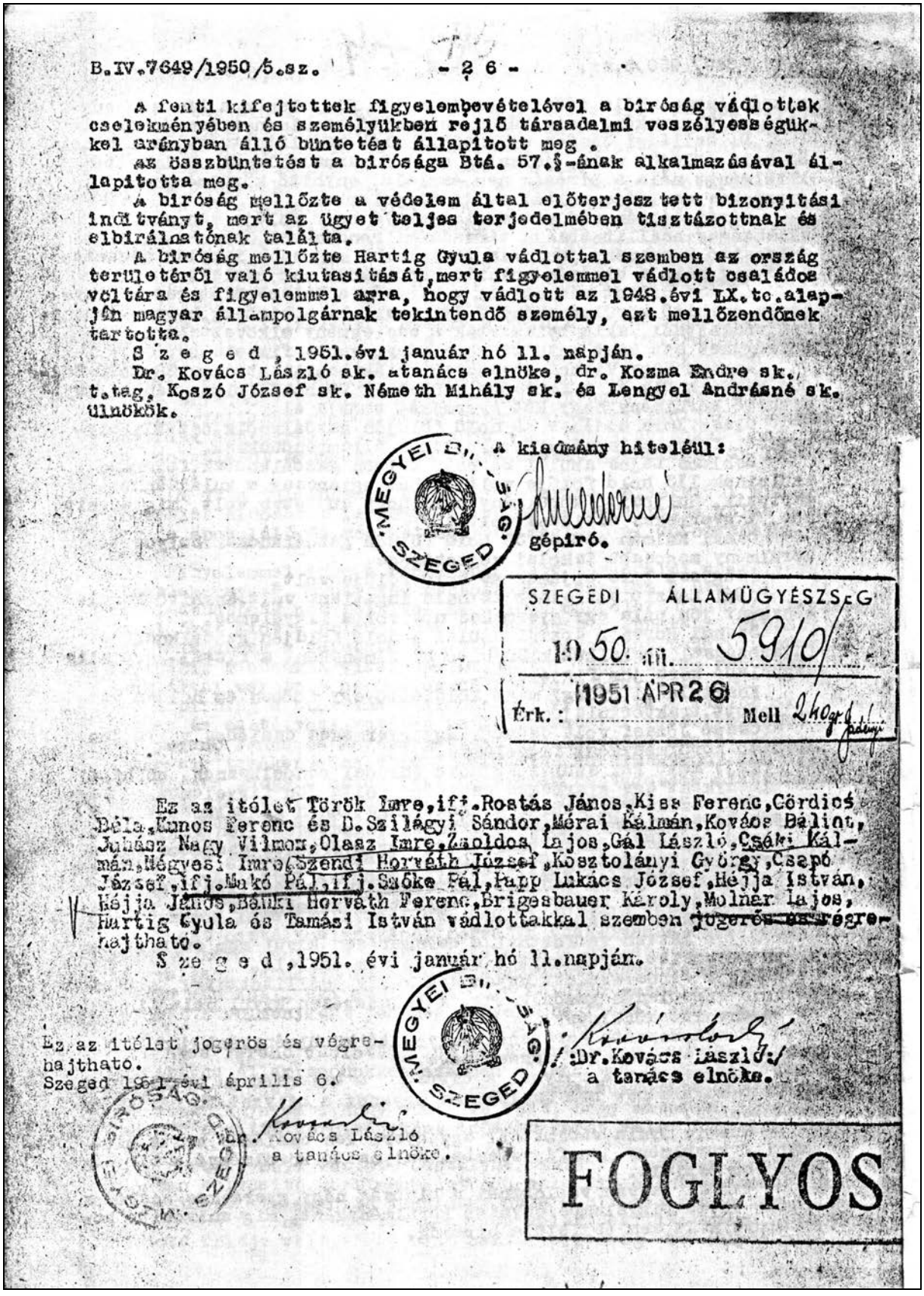

B.IV.7649/1950/5.sz. - 2 6 -

A fenti kifejtettek figyelembevételével a bíróság vádlottak cselekményében és személyükben rejlő társadalmi veszélyességükkel arányban álló büntetést állapitott meg.

Az összbüntetést a bírósága Btá. 57.§-ának alkalmazásával állapitotta meg.

A bíróság mellőzte a védelem által előterjesztett bizonyitási indítványt, mert az ügyet teljes terjedelmében tisztázottnak és elbirálnatónak találta.

A bíróság mellőzte Hartig Gyula vádlottal szemben az ország területéről való kiutasitását, mert figyelemmel vádlott családos voltára és figyelemmel arra, hogy vádlott az 1948.évi LX.tc.alapján magyar állampolgárnak tekintendő személy, azt mellőzendőnek tartotta.

S z e g e d , 1951.évi január hó 11. napján.

Dr. Kovács László sk. tanács elnöke, dr. Kozma Endre sk. t.tag, Koszó József sk. Németh Mihály sk. és Lengyel Andrásné sk. ülnökök.

A kiadmány hiteléül:

gépiró.

SZEGEDI ÁLLAMÜGYÉSZSÉG
1950. évi 5910/
1951 ÁPR 26
Érk.: Mell 2 kgr. 1 füz.

Ez az itélet Török Imre,ifj.Rostás János,Kiss Ferenc,Cördics Béla,Kunos Ferenc és D.Szilágyi Sándor,Mérai Kálmán,Kovács Bálint, Juhász Nagy Vilmos,Olasz Imre,Zsoldos Lajos,Gál László,Csáki Kálmán,Mégyesi Imre,Szendi Horváth József,Kosztolányi György,Csapó József,ifj.Makó Pál,ifj.Sáska Pál,Papp Lukács József,Héjja István, Héjja János,Bánki Horváth Ferenc,Brigesbauer Károly,Molnár Lajos, Hartig Gyula és Tamási István vádlottakkal szemben jogerős és végrehajthato.

S z e g e d ,1951. évi január hó 11.napján.

Ez az itélet jogerős és végrehajthato.
Szeged 1951.évi április 6.

Dr.Kovács László
a tanács elnöke.

Kovács László
a tanács elnöke.

FOGLYOS

A 30-as csoport – az ítélet utolsó oldala

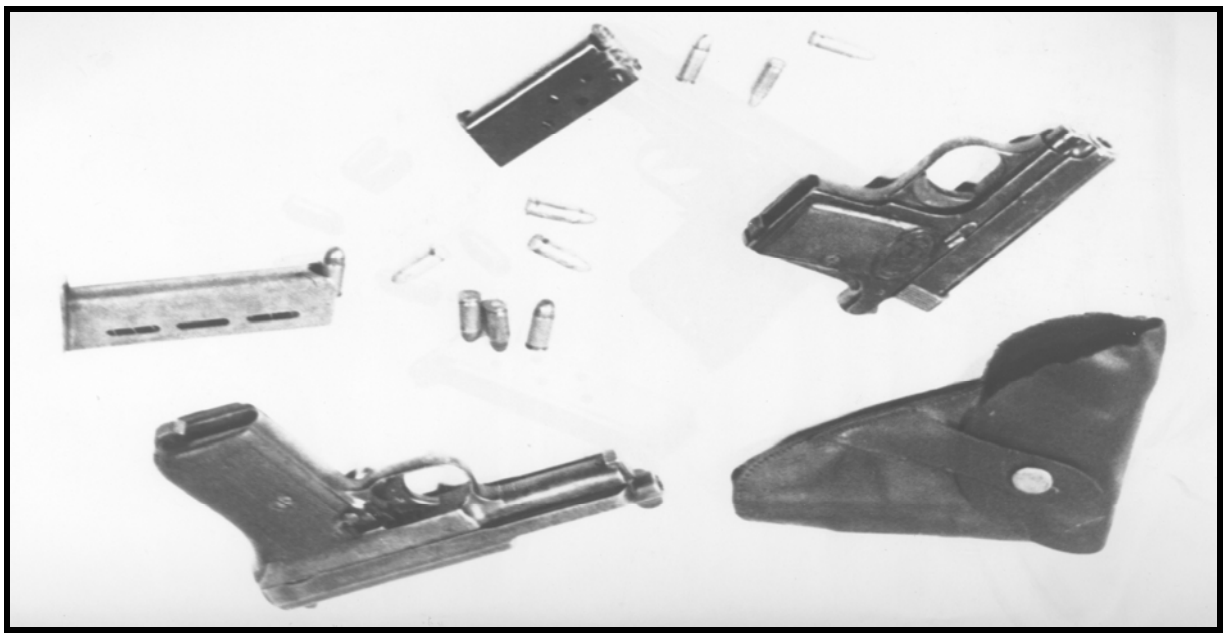

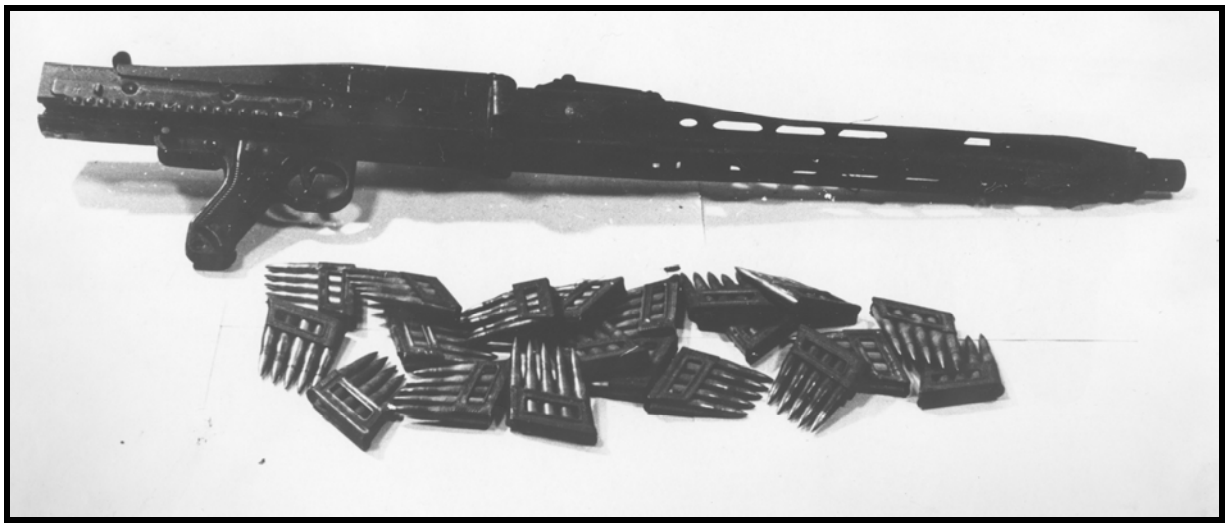

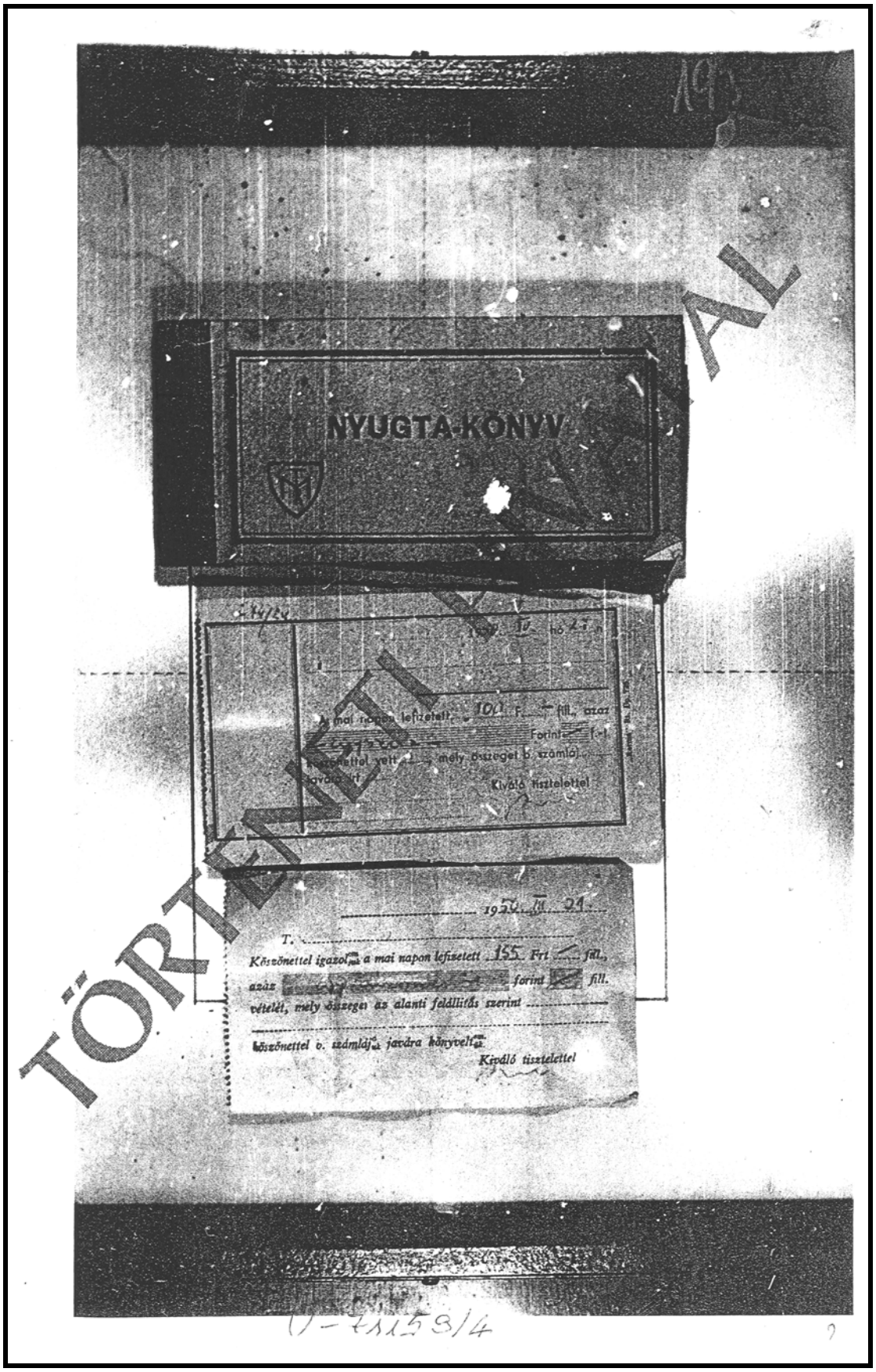

Nyugtatömb lapjai

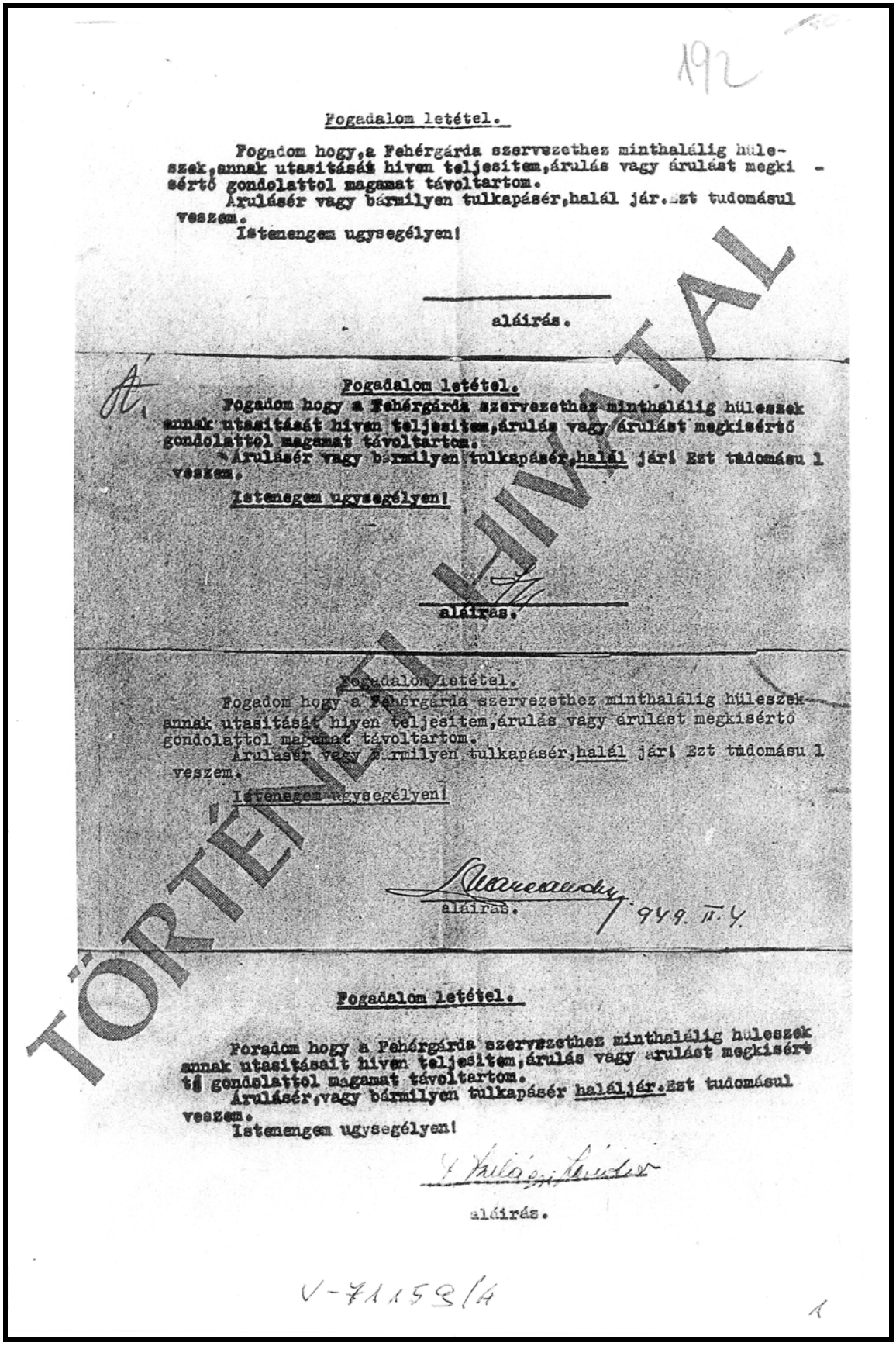

192

Fogadalom letétel.

Fogadom hogy,a Fehérgárda szervezethez minthalálig hüleszek,annak utasitását hiven teljesitem,árulás vagy árulást megkisértő gondolattol magamat távoltartom.
Árulásér vagy bármilyen tulkapásér,halál jár.Ezt tudomásul veszem.
Istenengem ugysegélyen!

aláirás.

Fogadalom letétel.

Fogadom hogy a Fehérgárda szervezethez minthalálig hüleszek annak utasitását hiven teljesitem,árulás vagy árulást megkisértő gondolattol magamat távoltartom.
Árulásér vagy bármilyen tulkapásér,halál jár! Ezt tudomásu l veszem.
Istenengem ugysegélyen!

aláirás.

Fogadalom letétel.

Fogadom hogy a Fehérgárda szervezethez minthalálig hüleszek annak utasitását hiven teljesitem,árulás vagy árulást megkisértő gondolattol magamat távoltartom.
Árulásér vagy bármilyen tulkapásér,halál jár! Ezt tudomásu l veszem.
Istenengem ugysegélyen!

aláirás. 1949. II. 4.

Fogadalom letétel.

Fogadom hogy a Fehérgárda szervezethez minthalálig hüleszek annak utasitásait hiven teljesitem,árulás vagy árulást megkisértő gondolattol magamat távoltartom.
Árulásér,vagy bármilyen tulkapásér haláljár.Ezt tudomásul veszem.
Istenengem ugysegélyen!

aláirás.

V-71153/A

1

TÖRTÉNETI HIVATAL

Fogadalom letétel szövege

Blahó János - börtönfotó

——— — ———

31-5214/950. A szegedi államügyészségtől.
1950. áü. 5910. szám.

ÁLLAMVÉDELMI HATÓSÁG VEZETŐJÉNEK[72]

Szeged.

A demokratikus államrend megdöntésére irányuló szervezkedés vezetése miatt jogerősen halálra ítélt BLAHÓ JÁNOS és KOVÁCS ISTVÁN ügyében értesítem Vezető Bajtársat, hogy a Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1951. március 22.-én kelt határozatával megengedte, hogy az ítélet végrehajtassék.

Az ítélet végrehajtásárta a szegedi Országos Börtönben 1951. március 30. d. e. 7 órakor került sor.

Szeged, 1951. március 20.

dr. Ruttkai György sk. államügyész, elnök h.

Körbélyegző: Államügyészség Szeged
A kiadmány hiteléül:
olvashatatlan aláírás
áü. kiadó

SZEGED AVO
Nyilvántartáson átvezetve

1951. ÁPR.-2

——— — ———

Láda Alberné: (született: Ravasz Mária Lona; 1935.; anyja neve: Rezes Molnár Mária; lakása: Székkutas IV. ker. 65.)

„ A Pityu anyjával, Irénke nénivel szinte minden vasárnap mentünk Szegedre, amikor már a Csillagbörtönben voltak a székkutasiak elhelyezve. Nem engedtek be hozzá bennünket, de a börtönőröktől lehetett üzenni neki. Tisztasági csomagot lehetett tőlük beküldeni, hogy aztán megkapta-e, az megint más kérdés, de a börtönőrök között is volt jobb szándékú, akiktől hírekhez is jutottunk.

Közben folytak a tárgyalások. Mi ott figyeltük kívülről, a bíróság épülete előtt, a Széchenyi téren álltunk sok más hozzátartozóval együtt, hátha meglátnánk egy pillanatra, amikor a rabszállító

[72] ÁBLT V - 10149 149.

kocsival hozták őket át a börtönből a tárgyalásra, de ez sohasem sikerült. Egymáshoz láncolva rángatták ki őket a a rabszállító kocsiból és betoloncolták őket a hátsó kapun.

A bíróság épületével szemben volt egy ügyvédi munkaközösség. Ennek tagja volt dr. Ravasz Illés budapesti ügyvéd. Őt rendelték védőügyvédnek Pityu mellé a bíróságon. Ezzel az ügyvéddel tartották a kapcsolatot a szülők is. Irénke néni, Kovács Ernő bácsi és én is gyakran velük voltam, úgy mentünk hozzá érdeklődni a fejleményekről. Az ítélet kihirdetése után az ügyvéd elmondta, hogy a tárgyalások egyrészén szóhoz sem engedték jutni. Volt olyan nap, hogy a tárgyalásra be sem engedték.

Egy fiatal ügyész képviselte a vádat, ehhez ment a védő könyörögni Pityu életéért. Ez a fiatal ügyész felajánlotta dr. Ravasz lllés védőügyvédnek, hogy ha letesz neki 20.000 forintot, leül vele sakkozni. A tét a Kovács István élete legyen. A család összeszedte a kért összeget. A nagyszülők, a Pityu apja, Ernő bácsi és a mi családunk adták össze a pénzt. Én vittem fel Irénke nénivel Budapestre az ügyvéd lakására vonattal, aki a Nyugati pályaudvarral szemközti épületben lakott. Csak át kellett menni a téren, amikor kijöttünk a pályaudvarról, és már ott is voltunk. Az ügyvéd lejött elénk, felmentünk a lakására, és ott átadtuk neki a 20.000 forintot. A sakk-játszma lezajlott. Az ügyvéd vesztett. „Megnyerted a koporsókat” – mondta cinikusan az ügyész az ügyvédnek a játszma végén. Nagy összegek cseréltek akkor gazdát a letartóztatottak hozzátartozói és az Államvédelmi Hatóság egyes tagjai között.

A csoportból Blahó Jánost és Kovács Istvánt ítélték halálra. Az ítéletet meg lehetett fellebbezni, amit azonnal meg is tettek a szülők a védőügyvéd segítségével. A fellebbezést azonban elutasították, de erről már csak a kivégzés után kaptak értesítést.

Hódmezővásárhelyre a Csík utca 18-ba jött az üzenet, hogy a kivégzés előtt beszélhet az édesanyja a fiával. Irénke néni kint volt Pósán az apjánál, az anyja akkor már nem élt. A második férje, Halmi János hozta a hírt nekik. A hajnali vonattal ment másnap Irénke néni, mert kora reggeli időpontra hívták. 5 percig beszélhettek egymással. Erre a beszélgetésre is megbilincselve kísérték a fiát, és rácson keresztül beszélhettek. Két fegyőr állt ott kívül is, belül is. Irénke néni mondta a fiának, hogy az Olasz nagymama már meghalt, de ő már tudott róla. Kérdezte, hogy a menyasszonya eljött-e, de mondta neki az anyja, hogy engem nem értesítettek. Annyit mondott még az anyjának utoljára: „Vedd úgy, mintha meg sem születtem volna”! Még az 5 percet sem várták meg az őrök, kikísérték az anyját a börtönből a kordonon túlra, mert a börtön kordonnal volt elkerítve, azon belül őrök álltak.

Később hallottuk, hogy innen Székkutasról vittek be rendőröket az új állományból, mert a régi őrsöt teljesen lecserélték. Az újakat azért vitték be, hogy végignézzék az akasztást elrettentésképpen. Egy rendőr, aki szemtanúja volt a kivégzésnek, s később itt telepedett le Pósán, 1989-ben a rendszerváltozás után mondta nekem, hogy a kivégzésen Blahó János nagyon megtört volt, úgy vezették a bitófa alá karjánál fogva. Kovács István nem engedte, hogy vezessék. Azt mondta: „Fel birok én menni egyedül is azon a pár lépcsőn, ha már idáig eljöttem. Majd meglakoltok ti még ezért, piszkos kommunisták”! – aztán – „Isten, haza, szabadság” – ezek voltak utolsó szavai. Őt ilyen kemény fából faragták. - Mért nem mondta ezt el nekem hamarabb? - kérdeztem a rendőrtől. Nem mert ő akkor beszélni erről senkinek, úgy meg lettek félemlítve, mondta.

Az én véleményem szerint, már így öreg fejjel is végiggondolva, ennek a Fehérgárda mozgalomnak az volt a célja, hogy összeszedjék a parasztság színét-javát, a többieket pedig megfélemlítsék. Budapestről indult az egész. Beugratták ezeket a fiatalokat, aztán összeszedték őket. Kivégezték, bebörtönözték, internálták az embereket, kire mit mértek. Irénke néni a börtön előtti téren várta meg a kivégzést. Amikor kifordult a börtön kapuján a halottszállító kocsi, csak ment utána, messziről követte. A szegedi orvosegyetem törvényszéki intézetébe vitték, ott felboncolták a holttesteket. Onnan átadták őket az anatómiai intézetnek, hogy az orvostanhallgatók tanuljanak rajtuk. Az intézet számára fölösleges testrészeket valami nagyon elhagyott helyen temették el, úgy mondta az anyja később, de hogy ők voltak-e azok, nem tudta biztosan.

Jóval később, évek múlva kaptam még hírt egy volt iskolatársamtól, akinek a barátnője, Olasz Margit, egy kakasszéki lány orvostanhallgató volt akkor. Ő mondta a barátnőjének, hogy ők éppen ott voltak akkor gyakorlaton az anatómiai intézetben, amikor a két kivégzettnek a holttestét odaszállították. Akkor ennek a két halott embernek azonnal levágták a fejét és a kezüket. Ő csak állt ott, kapaszkodott az asztal szélében, hogy össze ne essen, mert ő Pityut azonnal felismerte.

Én sokáig nem hittem el, hogy Pityut kivégezték, mivel Halmi János, az Irénke néni második férje hozta a meghívót az utolsó beszélgetésre a feleségének, és Halmi János kommunista volt. Úgy gondoltam, hogy ez is csak valami színjáték lehet.

Halmi János sötét tekintetű, erőszakos ember volt. Én ha találkoztam vele a dűlő úton, rá sem mertem nézni, szinte elfogott a rémület, úgy féltem tőle. Pityu ki sem állhatta. Irénke néninek azonban csak az volt a szent, amit a „párom mondott” – így emlegette második férjét.

A Pityu kivégzése után hamarosan kimentek a rendőrök Olasz István bácsi tanyájába, és mindent felforgattak. Ami Kovács István személyes holmija volt, azt összeszedték, a fényképeket széjjeltépték. A mozgalomról iratokat nem találtak, mert azokat Pityu mindig megsemmisítette, amikor kézhez kapta őket. Az összerakott holmikat végülis a végrehajtó vitte el. A ruháit – sok szép ruhája volt, szépen öltözött – felrakták egy lovaskocsira, azzal vitték be a faluba. Ott szétosztották egymás között a rendőrök. Az én fényképemet, amely Pityunál volt, Takács rendőr visszaadta nekem. Ez a Takács rendőr is a jóindulatú emberek közé tartozott. A rendőrök, sőt még a börtönőrök között is akadtak ilyenek.

Már a kivégzés utáni héten jött ki Halmi János Olasz István bácsihoz, és rendelkezett, hogy mit adjanak el, mit hová tegyenek. Jött örökölni. Olasz István bácsi még egy pár évig kint lakott a tanyában, a lánya gyakran járt ki hozzá, de azután beköltöztették hozzájuk a Csík utca 18-ba. Ott halt meg náluk, de itt van eltemetve a székkutasi temetőben a felesége mellett. Már arra is gondoltam többször, hogy itt a nagyszülei sírjánál lehetne egy kis emléket állítani Pityunak. Rá lehetne tenni a fényképét a nagyszülők síremlékére, s oda vihetnénk neki virágot, ha már a sírhelyét nem tudjuk fellelni.

1956-ban jött a hír, hogy Pityu is kiszabadult. Kovács Ernő bácsiék, a Pityu apjáék akkor még Mágocsoldalon laktak. Nekik azt mondták, nálunk van, nekünk meg azt, hogy az édesapjáékhoz ment. Ernő bácsi elindult hozzánk, én meg hozzájuk. A dűlőúton összetalálkoztunk. Akkor derült ki, hogy a hír csak álhír, nem igaz. Az is eszembe jutott akkor, hátha külföldre ment, mint közülük sokan mások. Vártam, vártam, hogy hírt ad magáról, de mindhiába”.

Ravasz Mária 1968-ban ment férjhez, de a házassága is csak három évig tartott. A fiát és a lányát egyedül nevelte fel. Egyedül él a régi tanyájukban. Van már két kis unokája is, akikben sok örömét leli.

Kovács István édesanyja, Olasz Irén és nevelőapja: Halmi János

Juhász Imre: (1924.; anyja neve: Rostás Anna;
lakása: Hódmezővásárhely Jókai utca 188.)

Juhász Imre

Hódmezővásárhelyen a Jókai utcát az ő háza mellett keresztezi a Kovács István utca. Az ő házával szemben lévő sarokházon áll az emléktábla, amelyet Kovács István emlékére állítottak. A táblán ez áll:

KOVÁCS ISTVÁN
1929 - 1951

A Fehér Gárda parasztmozgalom
vezetője, akit a magyar vidék
melletti bátor kiállásáért
1951. március 30-án a
kommunista terroristák kivégeztek
Emlékül állították
Bajtársai 1992.

„A Kovács István utcát azelőtt Rácz Ferenc utcának nevezték. Csáki Kálmán akkor önkormányzati képviselő volt, és a kisgazdapárt elnöke. Ő kezdeményezte a Kovács István utca elnevezést. A táblaállítást Herczegh Mihály, városi levéltáros és én szorgalmaztuk. A táblaavatáson ott voltak a börtöntársak, akiket a szervezkedés miatt csuktak le. Rostás János mondott emlékbeszédet, és ő helyezte el a táblán a koszorút is, miközben a többiekkel a Szózatot éneköltük. Jelen voltak: Rostás János, Szőke Pál, ott volt még Török Imre is, aki épp akkor látogatott haza már nem először szülőhazájába. Ott voltak még a Koncz testvérek, Imre és József, Nagy Ferenc, és én is természetösen. Ott volt Herczegh Mihály, Tárkány Szűcs Imre, a leventék és hadifoglyok szövetségének a titkára, és abból a szövetségből is voltak ott páran. Csáki Kálmán is abban az évben halt meg, az ő temetésén is ott voltak a régi bajtársai.

Engem 1950. október 5-én tartóztattak le. A Tisza Szálló pincéjében helyeztek el. Három napig a kutya sem szólt hozzám. Majd oszt a negyedik nap estéjétől kezdődött a 17 szörnyű éjszaka. Este nyolc óra után felvittek a vallató szobába. Felállítottak egy székre, azon kellett két lábon állni sokáig, vagy a fal felé fordulva kellett állnom úgy, hogy az orrom hegye a falhoz érjön, a lábomnak mög mozdulni sem volt szabad. Vertek is sokszor, hogy elájultam. Nem simogatták ott az embert. Akkor föllocsoltak, levittek a cellámba. Egy órahossza múlva fölvittek újra. Kérdezgettek mindönt a világon. Hol voltál? Kiknél voltál? Mit csináltatok? Hol a fegyvered? Ez így ment hajnali ötig minden éjjel 17 napon keresztül.

Pontosan szemben volt a zárkám ajtaja a pincében a Kovács Istvánéval. Az ajtó fölött volt egy 15-ször 20 centiméteres nyílás, amelyet rács zárt el a folyosótól. Ha az őr nem volt a közelben, egy-két szóval jeleztünk egymásnak:
- Hogy vagy? Voltál fönt éjjel?
- Voltam – csak ennyit, nem lehetett többet.
Kovács Istvánt nem tudták megfélemlíteni. Ha ki kellett neki menni, mert nem volt bent a zárkában vödör, sem WC, akkor rugdosta az ajtót, és hangos szóval szidta az ÁVO-s őröket: „Engedjetek már ki, az anyátokba a jó istent, mocskos kommunisták, nem félek tőletek, úgyis tudom, hogy kivégeztek". Úgy beszélt velük, mint aki tudja, hogy neki már nincs kegyelem.
Igazi magyar gyerek volt, kemény, tiszta, egyenes ember.

Engem 22-ed magammal nem ítéltek el rögtön, hanem Kistarcsára internáltak. A kistarcsai internáltakat csak három év múlva, 1953. augusztus 27-én ítélték el. Akkor már az is öröm volt, mert tudtuk a szabadulásunk idejét. Vége lett a szörnyű bizonytalanságnak.

Az ÁVO-sok mindenütt egyforma szadista hóhérok voltak. A kivégzéseket úgy intézték, hogy ne lássa senki, akit kivégeznek. Az Andrássy út 60-ban a pincében folytak a kivégzések. Ahol a börtönudvaron végezték az akasztást, ott előbb a rabokat, belső munkásokat beterelték a zárkába, bezárták őket, bereteszelték a lesőnyílásokat. Egy ingben gatyában vitték akasztani a halálra ítélteket, és azt is lehúzták róluk, amikor egy zsákba belehúzták a holttestüket.

A Fehérgárda mozgalmat a zsidó-kommunista rendszer szülte, amelynek az volt a célja, hogy minél több embert börtönbe juttasson, és ingyen dolgoztassa őket. 450 internált rab ásta ki például az Inotai Erőmű alapját. Munkaszolgálatra behívott kulák katonák ásták ki az alapját az Isaszegen épülő, orosz érdekeltségű harckocsigyárnak.

Mindannyian a rendszerváltozást akartuk, azért szervezkedtünk. Azután indultak meg a szervezkedések, amikor Mindszenty bíborost letartóztatták.

Kérdezték azóta is már többen tőlem, hogy mögérte-e a sok szenvedés. Azt válaszoltam akkor is, azt mondom most is, hogy mögérte. Ez a mi szervezkedésünk is az 1956-os forradalom előkészülete volt. Ez a mienk is, mög a többi ilyen szervezkedés is."

——— — ———

A Fehérgárda szervezkedések felgöngyölítése

Tárgy: Jenei Józsefné gádorosi lakos ügye.[73]

J e l e n t é s .
Csongrád, 1950. jan. 12.

Bizalmas úton értesültem arról, hogy Gádoroson és Orosházán több kulák, akiknek a földjük 1949 őszén bele került a tagosításba, abból kifolyólag illegális, jobboldali tevékenységet folytatnak.

Jenei Józsefné gádorosi kulák felesége Párkányi Istvánné csongrádi lakos tanító feleségének bizalmasan elmondotta, f. hó 5-én Gádoroson, hogy ő beszélt Dallos Szilárdné szül. Szabó Lívia gádorosi lakossal, akinek tudomása van arról, hogy egy egy jobboldali csoport működik illegálisan Gádoroson.- Dallosné Jeneinének kijelentette, hogy „majd meg fogod látni, nemsokára elfogunk menni az internálásban lévő férjedért és azt kifogjuk szabadítani". Elmondotta továbbá még Dallosné azt is, hogy a fia, aki Orosházán tartózkodik, éjjel jár illegális csoportba, nappal meg mindég alszik. – Arról is beszélt Dallosné, hogy a csoportnak nem tudja a tartózkodási helyét azonban annyit tud, hogy titkos rádiójuk van, amit a föld alatt hallgatnak és irányítanak.-

Dallosné kijelentette, hogy a csoporthoz tartozik Brahó János és felesége Németh Margit orosházi lakosok is, akik ezideig gyümölcs nagykereskedéssel foglalkoztak, azonban az engedélyüket megvonták.-

[73] ÁBLT O - 9001 42.

A fentiekkel kapcsolatban úgy értesültem, hogy bőségesen rendelkeznek pénzzel és a csoport tagjai valamannyien a múlt rendszer híveiből kerültek ki, valamint olyan személyek, akiknek földjük a tagosításba belekerült.- Megállapítottam azt, hogy Kiskirályság községben lakott Szabó nevű kulák fia is tagja a csoportnak, akinek ugyancsak tagosították a földjét.-

Az ügynek további felderítésére vonatkozóan hálózati úton igyekszem Párkányi Istvánnétól konkrét adatokat megszerezni.

——— — ———

15.578/3-1950 ***Tárgy: Jenei Józsefné gádorosi lakos ügye.***[74]

Szögletes bélyegzőben: Vettem: 1950. ápr.26. 15578/4 III.

J e l n t é s Olvashatatlan aláírás

Csongrád, 1950. ápr. 24.

A fenti számú és tárgyú ügyben hálózati úton az alábbiakat állapítottam meg:

Az egész ügyről úgy szereztem tudomást, hogy f. év január hó elején informátorom Párkányi István állami tanító közölte velem, hogy feleségével együtt Gádorosra járt, ahol feleségének több rokona van.- Rokonlátogatás közben felesége elment Jenei Józsefné testvéréhez gádorosi lakoshoz, ahol az általános politikai helyzetről beszéltek. Jenei Jozsefnénál jelen volt Dallos Szilárdné szül. Szabó Lídia, aki elmondotta, hogy Orosházán van egy titkos szervezet, aminek az irányítója Brahó János volt gyümölcs nagykereskedő.- Azt is elmondta, hogy a fia is részt vesz a szervezetbe éjjelenként jár el rendszeresen azt azonban eltitkolta, hogy a szervezet hol szokott összejönni. Jeneinét vígasztalta, hogy ez a rendszer nemsoká úgyis megfog változni és akkor a férjét hazaengedik az internáló táborból, de lehet hogy még hamarabb is kiszabadítsák.-

A fentieket Párkányi Istvánné szül. Tóth Ilona végighallgatta, majd utána elmondta a férjének, aki azután bizalmasan közölte azt vele.- Én azután megbíztam Párkányit, hogy feleségén keresztül, valamint rokonain igyekezzen, megállapítani konkrétan, hogy a szervezetnek hány tagja van, hol jönnek össze és mivel foglalkoznak.- Közben Párkányit azonban Budapestre küldték fel Természettudományi iskolára és itt csak a felesége tudott puhatolózást végezni.-

A következő alkalommal Párkányinén keresztül megállapítottam, hogy Brahó Orosházán aktívan tevékenykedik, szervezi a kulákokat, de nemcsak Orosházán, hanem a környező községekben is, mint például Gádoros Szentetornya, Nagyszénás és Csorvás községekben is kulákkapcsolatokkal rendelkezik.- De a legszorosabb kapcsolatot az orosházi kuláksággal tartja.-

Később ismét elküldtem Párkányinét a szervezet lefigyelésére, azonban konkrétumot megállapítani nem tudott, mivel testvére Jeneiné abban az időben beteg volt és így nem tudtak elmenni Orosházára Dallosnéhoz.-

Időközben hazaérkezett Párkányi is, akivel meghívattam Párkányiné kulák rokonait Csongrádra, hogy a húsvéti ünnepeket itt töltsék.- A meghívást a kulák rokonok el is fogadták, azonban azok a személyek, akik az ügyről tudomással bírnak, nem jöttek el.- ezért húsvét után Párkányit ismét elküldtem, hogy vegye fel a kapcsolatot feleségének kulák rokonaival és azoktól szerezzen konkrétumot, arra vonatkozóan, hogy Brahó a környező községben lévő kulákokkal névszerint kivel tart kapcsolatot és mivel foglalkozik.- Párkányinak az útja nem járt eredménnyel, mivel kulák rokonai, amikor hozzájuk ment, nem tartózkodtak Gádoroson, hanem akkor is Orosházán voltak.- Így megállapítani semmit nem tudok.- Visszatérése után közölte velem, hogy eredményesebb munkát úgy tudnánk végezni, hogy ha én utaznék le Gádorosra, ahol bemutatna engemet a kulák

[74] ÁBLT O - 9001 87-88.

rokonainak és én azokból jobban ki tudnék szedni mindent, hogyha jó reakciós magatartást tanúsítanék előttük.

F. hó 23-án nevezettet ismételten elküldtem és a következőket állapítottam meg:

Brahó János kapcsolatot tart Gádoroson Szabó István 40 holdas kulákkal és testvéreivel.- Különösen a testvérei tevékenyked aktívan.- Értesüléseim szerint Sabó ott akarja hagyni a családot és Pestre akar menni, azt hangoztatja, hogy a gazdaságban senki nem dolgozik, csak ő, míg a többi testvérei állandóan csavarognak és ezért akar Pestre menni.- Brahónak a többi községekre vonatkozó kapcsolatait megállapítani konkrétan nem tudtam, mivel a Szabó gyerekek azokról nem tudnak, Dallosnéval pedig informátorom kapcsolatot nem talált.-

Dallos Szilárdné sz. Szabó Lídia Orosházán lakik a Vasút uccán, közvetlen az állomás mellett.- Fiát értesülésem szerint Dallos Szilárd Bélának hívják, aki együtt lakik anyjával és tudomásom szerint csak egyedüli fiú.-

Az ügyre vonatkozóan bővebbet megállapítani nem tudtam, mivel informátorom csak a vasárnapi napon távozhat el, Csongrádról és így az idő rövidsége miatt nem tud mélyebben beépülni a szervezetbe.- Azonkívül akadály még az is, hogy az ünnepnapokon a feleségének a kulák rokonai leginkább Orosházán tartózkodnak és ezért nem minden esetben tudja még azokkal sem felvenni a kapcsolatot.-

Sulyok István
áv.ny.fhdgy.

——— — ———

15347/1950. ***Tárgy: Fehérgárdisták ügye. Hódmezővásárhely.***[75]

J e l e n t é s .
Hódmezővásárhely, 1950. mácius hó 10-én.

A tárgybani ügyben jelentem, hogy Diószegi Ferenc Vásárhelykutasi lakos volt párttitkár elmondotta, hogy a Vásárhelykutasi MDP szervezetet felkereste Baranyi Imre érettségizett 60 holdas kulák fia, aki Puszta 1283.szám alatt lakik azzal, hogy vegyék fel a tagok sorában.
Nevezetnek kérését azzal utasították el, hogy nem vehetik fel, mert nem dolgozott még a párt érdekében. Amikor nevezettel közölték úgy nyilatkozott, hogy „tud ő egyetmást de nem tudja elmondja-e”. Nevezett ekkor elmondotta, hogy neki is tudomása van arról, hogy valamilyen Fehérgárdisták gyülekeznek, de konkrét adatokkal szolgálni nem tud.

Ekkor Baranyi Imrét megbízták azzal, hogy próbáljon közzéjük férkőzni és jelentést tenni az ügyről, próbálja meg, hogy lépjen be közzéjük.

Baranyi Imre ezen a héten jelentkezett az MDP-nél és elmondotta, hogy közzéjük belépni nem tudott, azonban Balog Ernő szomszédjától akivel igen jó viszonyban van megtudott dolgokat. Balog Ernő 7 holdas gazdálkodó fia, aki azelőtt nagybérlő volt, ugyanis 50-60 hold földön gazdálkodott.

Baranyi Imre elmondotta, hogy neki Balog Ernő úgy nyilatkozott, hogy van itt egy szervezkedés. Ennek irányítója Kovács István a szeszfőzdés unokája. Szoktak gyűléseket is tartani, nemrégen arról volt szó azon a gyűlésen, hogy hogyan kell gyakorlatban használni az amerikai gépisztolyt, ebből kaptak elméleti oktatást. Van itt már rendőr is nem kell félni. Orosházán minden rendőr hozzánk tartozott, csak most új főnökjük van és még ezt nem ismerjük. Ráróson Szőke Ernő a szervező (százholdas kulák az apja). Mágocsoldalon Berényi.
(március 15-ére is készülnek valamivel.

[75] ÁBLT O - 9001 55.

Berényi azonos Berényi Lajos (1922. aug. 4-én. Jászfényszaru) Hmvásárhely tanya 1978. szám alatti lakossal. Nevezett 1948-ban jött Hódmezővásárhelyre. Zsoldos Sámuel 100 holdas kuláknál lakik, akit izgatásért eljárás alá vontunk és át lett szállítva az ügyészségre. Nevezetre vonatkozólag f. hó 7-én beszervezési javaslatot terjesztettünk fel. Ugyanis állandóan a szövetkezet ellen izgat, rendszerváltozásról beszél, hogy tudja ő hogyanfogja a csendőrökkel kiírtani a kommunistákat. Barátai a környékbeli kulákokból tevődik össze.

Nevezett 7-én este összeverte abban a tanyában lakó Kovács István gazdasági alkalmazottat, mert azt véli, hogy Zsoldos Sámuel gazdája ellen tanúvallomást tett.

Jelentésemet a további intézkedés végett felterjesztem.

Kmft.

Kincses Imre
áv. hdgy.

——— — ———

15.374/1950.

II. részleg.
Tárgy: Hódmezővásárhelyi fehérgárdisták[76]
H.sz. : 941/1950. rádiótávm.

J e l e n t é s .
Szeged, 1950. március 27-én.

1949. december 28-án Király Mihály volt cső. szkv. a hódmezővásárhelyi kirendeltségen jelent meg, ahol elmondotta, hogy tudomására jutott az, hogy Vásárhelykutason valamilyen fehérgárdisták szervezkednek.
Király Mihály 1947-ben lett beszervezve, mint volt cső. s különböző informatív jelentéseket adott az akkor még meglévő hódmezővásárhelyi Államvédelmi Osztálynak. Király Mihállyal azonban kapcsolat 1947. őszén megszakadt, mivel egy fegyverrejtegetési ügyben egy bizonyos fokig lebukott. A kapcsolat Királlyal újra 1949. december 28-án lett felvéve.

Miután Király jelentést tett arról, hogy tudomására jutott az, hogy Vásárhely-Kutas környékén lévő tanyákon fehérgárdista szervezkedés folyik, a hódmezővásárhelyi kirendeltség által meg lett bízva azzal, hogy az ügyet próbálja konkrétizálni. Ezután Király a Vásárhely-Kutasi tanyákon érintkezésbe lépett több személlyel azzal az ürüggyel, hogy tehenet és disznót akar venni. Így jutott el Király Mérai Kálmánhoz, ahol Királyt felismerték, hogy Vásárhely-Kutason volt csendőr. Ezután Méraiék behívták a lakásba s id. Mérai Kálmán azt mondotta Királynak, hogy „jó, hogy jött, a nagyobbik fiam akar majd magával beszélni”. Ekkor id. Mérai Kálmán Királynak bővebbet nem mondott, csupán elkérte Király címét s megmondta neki, hogy majd fel fogják keresni.

Mérai Kálmánéknál történt beszélgetés után néhány nap múlva egy vasárnap estén Királyt felkereste a lakásán, illetve tanyáján ifj. Rostás János kulákifjú és Juhász István kovácssegéd.

Ifj. Rostás János és Juhász István egy rövid ideig Király lakásán tartózkodtak, majd kihívták a lakásból Királyt azzal, hogy fontos ügyben szeretnének vele beszélni. Mint Király elmondotta – ifj. Rostás és Juhász a lakásból azért hívták ki őt, mert a lakásban ottartózkodott még őrajta kívül Szabó Ernő és felesége 7 holdas kisparaszt is. Miután Királyt a lakásból kihívták, bementek az istállóba, ahol Rostás megkérdezte Királytól, hogy Méraiék szóltak-e már neki valamiről? Ekkor Király elmondotta Rostás és Juhásznak azt, amit Mérai Kálmán mondott el neki akkor, mikor ottartózkodott nálluk. Ifj.

[76] ÁBLT O - 9001 69-79.

Rostás ekkor elmondotta, hogy őt és Juhász Istvánt ifj. Mérai Kálmán küldte Királyhoz azzal, hogy vegye fel vele a kapcsolatot, illetve beszéljenek vele arra vonatkozóan, hogy hajlandó-e tagja lenni a fehér partizán csoportnak.
Király ekkor határozott választ nem adott, csupán annyit mondott, hogy ezen a dolgon gondolkodni fogok, és megadom erre a választ. Ekkor Rostás kijelentette „nem baj az, ha most nem mondja meg mindjárt a választ, a közeli napokban újra el fogok jönni s akkor majd együtt el fogunk menni Méraiékhoz." Fenti beszélgetés után ifj. Rostás és Juhász Király tanyájáról eltávoztak.

A fenti beszélgetés lezajlása után néhány nap múlva ifj. Rostás János újból megjelent Király lakásán s elmondotta, hogy másnap este el fognak menni Mérai Kálmánékhoz, s kérte Királyt arra, hogy ő is menjen el velük Méraiékhoz, ahol fontos ügyben fognak tárgyalni.

Másnap este Király lóháton elment Rostás János tanyájára, ahol ekkor már ottartózkodott Juhász István. Rostásék tanyáján rövid ideig tartózkodtak, mert mindhárman lóháton elmentek Mérai Kálmánékhoz. … Ezután ifj. Mérai Kálmán vezetésével ifj. Rostás János, Juhász István és Király Mihály elindultak Kovács Istvánékhoz.

Kovács Istvánéknál fenti személyek nem a lakásukra, hanem a szeszfőzdébe mentek. … A szeszfőzdébe való megérkezésük után Királyt bemutatták Kovács Istvánnak, aki ekkor azt mondotta „na hála istennek, hogy már megismertem, már régen szerettem volna magával beszélni". …

A beszélgetést Kovács István kezdte azzal, hogy arról, amiről most tárgyalni fognak, senkinek sem szabad egy szót sem elmondani, mert ha ezt bármelyikük is elmondja, akkor nemcsak azt a személyt, hanem még a családját is ki fogják irtani. Majd megjegyezte, hogy neki van már egy olyan csoportja, aki ezt a feladatot el fogja végezni. Majd Kovács vázolta azt, hogy huszas csoportokat kell létrehozni, azonban ezekben a huszas csoportokban csakis olyan megbízható emberek lehetnek, akik a csoportot nem árulják el semmilyen körülmények között. Mint Kovács mondotta, ezek a huszas csoportok a demokrácia megdöntésére kell, hogy szervezkedjenek, azért hívta össze most a csoportvezetőket, hogy az eddigi munkáról és a munkának a további végzéséről tárgyaljanak.

Majd Kovács kérdést intézett ifj. Mérai Kálmánhoz s megkérdezte, hogy megvan-e már a csoportja, mire Mérai azt válaszolta, hogy az én csoportom már megvan, csak a blokkokat kell elvinni, hogy a pénzt beszedhessem.

Majd Kovács megkérdezte ifj. Rostás Jánost, hogy ő hogyan áll a csoport szervezésével. Ifj. Rostás elmondotta, hogy az ő csoportjának a beszervezése is folyamatban van s a teljesen kész lesz a csoportja, akkor hozza a pénzt, majd kéri a blokkot.

Azután Juhász István mondotta el, hogy hogy áll a csoport szervezésével. Juhász elmondotta, hogy még nem szervezett be senkit, azonban már kinézte azokat a személyeket, akik erre a munkára megbízhatók, s ezeknek a beszervezését rövid időn belül meg fogja kezdeni.

Kovács ekkor Királynak azt mondotta „szeretném, ha maga is egy csoportnak lenne a vezetője, mivel maga jól ismeri az ittlakó embereket s különösen tudja azt, hogy kik azok a megbízható egyének, akiket mi a csoportokba beszervezhetünk." Kovács kihangsúlyozta azt, hogy a beszervzéseknél figyelemmel kell lenni arra, hogy elsősorban is a nagyobb, illetve módosabb gazdákat szervezzék be a csoportokba. Király Kovácsnak azt válaszolta, hogy „én csoportvezető nem lehetek, mert egyedül dolgozom 21 hold földön, azonban tagnak belépek, s ha módom lesz rá, akkor szervező munkát is fogok végezni." Ezután Kovács azt mondotta Királynak, hogy addig, amíg nem tud szervező munkát végezni, addig ifj. Rostásnak a csoportjába nyer beosztást.

A fentiek után Kovács István elmondotta azt, hogy a pénzt azért kell a tagoktól kérni, mert nekik szükségük van a pénzre azért, hogy minden felé tudjanak utazni s hogy minél több személyt tudjanak a mozgalomba beszervezni. Majd Kovács újra figyelmeztette a megbeszéésen jelenlevőket a titoktartásra.

Fenti tárgyalás lezajlása után Kovács az ottlévőket megkínálta pálinkával, majd ifj. Mérai Kálmán és Rostás János, Juhász István, valamint Király Mihály a szeszfőzdéből eltávoztak. Eltávozásuk után Méraiék tanyájára mentek, ahonnan Mérai kivételével mindhárman lóháton hazamentek.

Kovács Istvánnál tartott megbeszélés után Király Mihály kb. egy hét múlva Rostás Jánosnak átadott 20.- Ft. azzal, hogy a fenti összegről adjon részére egy blokkot. Rostás ekkor arra hivatkozott, hogy a blokkok ifj. Mérai Kálmánnál vannak, azonban most elfogytak és ha majd lesz, akkor a 20.- Ft.-ról Király meg fogja kapni a blokkot. Király Mihály ifj. Rostás Jánostól a 20.- Ft.-ra vonatkozó blokkot több ízben kérte, azonban ifj. Rostás mindig arra hivatkozott, hogy nála nincsen blokk, a pénzt is ifj. Mérai Kálmánnak adta át.

Király ezután felkereste ifj. Mérai Kámánt, de miután a tanyájukon nem találta ment, bement a hódmezővásárhelyi lakásukra, ahol ifj. Méraival beszélt, hogy a blokkot a 20.- Ft.-ról adja át neki. Mérai ezután felment a padlásra, ahonnan rövid idő múlva visszatért s átadta Királynak a már kiállított nyugtát. Ekkor Király aziránt érdeklődött, hogy miért tartják benn a városban a blokkot, mire Mérai azt válaszolta, hogy a tanyán, de különösen Kovács szeszfőzdéjében a blokkot nem lehet tartani, mert oda sokszor be szoktak járni a rendőrök s így sokkal helyesebb, ha benn van a városban az ő lakásukon, (: ami Hódmezővásárhely, Szeremle u. 8. sz.:) van.

Miután ifj. Mérai a blokkot Királynak átadta, figyelmeztette, arra, hogy ezt jól tegye el, nehogy esetleg idegen személynek a kezébe kerüljön.

Király Mihály ifj. Rostás Jánossal f. év február közepén találkozott Hódmezővásárhelyen, akitől érdeklődött a fehérgárdistákra vonatkozóan. Rostás ekkor kijelentette azt, hogy most egy rövid ideig várnunk kell, mert hiszen minden az angol választásoktól függ. Majd elmondotta Királynak azt, hogy várjon nyugodtan, mindenről értesítve lesz, illetve mindenre parancsot fog kapni. …

F. év február hó 29-én az esti órákban Király felkereste Kovács Istvánt. Kovács Istvánt azonban nem találta otthon, így csak nagyapjával tudott beszélni, aki elmondotta, hogy Kovács István a reggeli órákban Orosházára utazott, ahonnan valószínű, hogy csak másnap, március 1-én fog visszaérkezni.

Király Mihály ezután átment ifj. Mérai Kálmánhoz, akinek elmondotta, hogy neki is vannak megbízható emberei, akiket szintén huszas csoportokba lehetne tömöríteni. Ifj. Mérai erre kijelentette, hogy ebben az ügyben beszélni fog Kovács Istvánnal és majd erre vonatkozóan Királynak választ fog adni. Majd a beszélgetés közben ifj. Mérai elmondotta, hogy a fehérgárdistákat hódmezővásárhelyi viszonylatban Kovács István vezeti, azonban Kovácsnak is van egy parancsnoka, aki Orosházán tartózkodik és ez névszerint egy Szántó nevezetű személy. Szántóra vonatkozóan Mérai bővebb felvilágosítást nem adott.

F. hó 16-án Király Mihály felkereste ifj. Mérai Kálmánt, aki azonban nem volt otthon és így apja Király Mihály kérdezősködésére elmondotta, hogy fia Orosházára ment Szántó nevezetű személyhez. Király érdeklődésére id. Mérai elmondotta, hogy hogy Szántó nevezetű személy Orosházán a Bónumi téglagyár közelében lakik. (Szántó háza hódmezővásárhelyről haladva jobboldalt egy rózsaszínű tanya:) Király elment a megadott címre, ahol meg is találta Szántó Lajost. … Király Mihály egy óra múlva Szántó Lajos tanyájára visszament. Szántóhoz való megérkezésekor Szántó jött elébe, aki az udvaron levő nyári helyiségbe vezette. A helyiségben ott volt már idj. Mérei Kálmán, valamint egy kb. 40 évesnek látszó személy, aki mint Fecskés Dénes István mutatkozott be. Amikor Király szólt ifj. Mérei Kálmánnak, hogy négyszemközt szeretne vele beszélni igen fontos ügybe, ami a fehérgárdista szervezkedésre vonatkozik. Ifj. Mérai ekkor kijelentette, hogy itt egész nyugodtan elmondhatja a bizalmas dolgokat, mert akik itt vannak, azok valamennyien tagjai a fehérgárdának.

Király ekkor elmondotta, hogy neki is vannak már beszervezett egyénei, akik részt vesznek a fehérgárdisták működésében. Ifj. Mérei erre azt mondotta, hogy ez nagyon helyes, azonban ezektől a személyektől pénzt kell összeszedni, mert a fehérgárdának nagy kiadásai vannak. Ugyanakkor

megjegyezte azt is, hogy azoknak a személyeknek a neveit, akik pénzt adnak, nem kell megmondani, csupán a kiállítandó nyugtára annyit fognak ráírni, hogy mennyi az az összeg, amivel a fehérgárda működését támogatták s milyen tanyaszám alatt lakik az illető, illetve csak a házszámra van szükség. … ifj. Mérai Kálmán szólt Király Mihálynak, hogy ha megy hazafelé, szóljon be ifj. Rostás Jánosnak, aki Tanya 1534. szám alatt lakik és értesítse őt arról, hogy Szántó üzeni, hogy ma estére az ő csoportjához tartozó tagok Rostás vezetésével 20 órakor induljanak el kettesével és hármasával Orosházára, azonban erre az útra úgy készüljenek fel, hogy 3 napra való élelmet hozzanak magukkal, mivel ezek 3 napos kiképzésen fognak részt venni.

Ifj. Mérai Kálmán elmondotta Királynak azt is, hogy ezt a 3 napos kiképzést egy százados tartja, akit a százados futárján kívül itt nem ismer senki sem.

Amikor Király Mihály érdeklődött, hogy ő nem-e vehetne részt ezen a háromnapos kiképzésen, Szántó Lajos azt válaszolta, hogy most a kiképzésen részt venni nem lehet, mert ez körültekintéssel történik meg, de rövidesen őreá is sor fog kerülni. …

F. hó 23-án reggel kb. 9 órakkor Király Mihály felkereste tanyáján Szántó Lajos orosházi lakost. Amikor Király Szántó tanyája elé ért, akkor jött ki Szántóval együtt a tanyából még három személy, névszerint Fecskés Dénes István, Radics Ferenc mágocsoldali lakos és egy kb. 30-35 éves 155-160 cm. magas, vörös stuccolt bajúszú, vörös hajú, keki lumberjackos, hosszú ördögbőr nadrágot és egy fakó szürke kalapot viselő személy. A fenti személyeknél kerékpár volt s csak néhány percig beszélgettek a kapu előtt, amikor Orosháza felé elindultak. Amikor Király érdeklődött afelől, hogy a fenti személyek miért mennek már el, Szántó azt válaszolta, hogy ők már régen illetve már hosszabb ideje ott tartózkodnak nála és más dolgaik is vannak, amit el kell intézniök. …

Miután Szántó és Király bementek a tanyába, Király elmondotta, hogy azokért a blokkokért jött, amelyre a pénzt f. hó 19.én Szántó feleségének átadta. Szántó erre azt válaszolta „a nyugtákat éppen tegnap állítottam ki, így mindjárt oda is tudom adni”, majd Szántó megjegyezte, hogy a pénzt, amit beszed a tagoktól, azt lehetőleg őhozzá vigye el s a blokkokat azt minden esetben ki fogja állítani.

Szántó e beszélgetés után – ami a konyhában zajlott le, ahol jelen volt Szántó felesége is, aki éppen ruhát mosott – Szántó bement a szobába, kihúzta az asztalfiókot, onnan kivett egy köteg papírt, ami spárgával volt összekötve, azt szétkötötte s ekkor kivette a blokkokat s a csomagot újra összekötötte és az asztalfiókba tette vissza. Mikor Szántó a szobából kijött Királynak átadott egy drb. 20.-Ft-s és két drb. 10.-Ft-s blokkot azzal, hogy ezeket a blokkokat jól tegye el, nehogy valaki megtalálja, mert ebből nagy kellemetlensége származhatik. …

Miután Szántó elment Király Szántónéval kezdett el beszélgetni, aki elmondotta, hogy férje azért sietett el, mert azzal a három személlyel van fontos megbeszélni valója, akikkel a tanya előtt találkozott. Mint Szántóné mondotta – ez a három személy intézi azt, hogy mikor lesz megtartva a 3 napos iskola. Erre vonatkozóan Király bővebben nem érdeklődött, mivel nem akarta, hogy ezzel esetleg Szántóné gyanút fogjon.

Beszélgetés közben Király észrevette, hogy a konyhában, ahol Szántónéval a beszélgetést folytatta, a fogason a kabátok alól kilátszik egy puska tusa. Király ekkor megkérdezte Szántónét, hogy férje szokott-e vadászni, mire Szántóné azt válaszolta, hogy nagy ritkán és csak az esetben, ha Tejes Pál vadőr otthagyja náluk a vadászfegyverét. Szántóné ekkor szólt Királynak, hogy erről a fegyverről, amit ott látott – senkinek sem tegyen említést. Arról se szóljon senkinek, hogy ő elmondta azt, hogy Tejes Pál vadőr a fegyverét ott szokta náluk hagyni. Szántóné kérésének Király igéretet tett, hogy a fegyverről senkinek sem tesz említést. Ezután Király felvetette Szántónénak azt, hogy mostmár jó volna, ha minden embernek, ki a fehérgárda tagja, puskája volna. Szántóné erre azt válaszolta, hogy nem kell félni, majd ha arra kerül a sor, hogy puska kell, akkor mindenkinek lesz puskája, nem is vadászfegyver, hanem rendes katonai lőfegyver. Mikor Király arra hivatkozott, hogy katonai lőfegyvereket nem lehet szerezni, Szántóné azt válaszolta, hogy akik arra hivatottak, hogy fegyvert szerezzenek, azok azt meg is fogják szerezni. …

A legközelebbi találkozóra Király azt a feladatot kapta, hogy menjen el Szántóhoz és panaszkodjon keki arra vonatkozóan, hogy mostmár tűrhetetlen a jelenlegi helyzet, mert állandóan szorítják őket, - mármint a kulákságot a legkülönbözőbb beszolgáltatásokkal. Így neki is egy 195 kgr-s disznót kell beszolgáltatnia, s e panaszkodás közben beszéljen Szántónak arra vonatkozóan, hogy ezt a helyzetet meg kell változtatni, valamit feltétlenül cselekedni kell.

Ugyanakkor fentihez hasonlóbeszélgetést kell Királynak ifj. Mérai Kálmánnal is, - folytatnia.

A fenti beszélgetés közben Szántóból vagy Méraitól ki fog jönni az, hogy már ők csinálnak, vagy terveznek valamit és ezt a tervet ekkor és ekkor fogják végrehajtani.

F. hó első napjaiban Baranyi Imre, B. aki Hódmezővásárhelyen 1929. október 30-án született, apja: János, anyja: Kiss Rozália, 17. kat. hold föld tulajdonosa, apjának 60 kat. hold földje volt, iskolai végzettsége: 8 gimnázium, lakhelye: Hódmezővásárhely, Puszta 1283. szám, - elmondotta Mohos Józsefnek azt, hogy neki tudomása van arról, hogy Vásárhely-Kutason fehérgárdista szervezkedés van. Mohos József jelenleg az MDP. Vásárhely-Kutasi szervezetének pénztárosa. Ezt megelőzően Mohos az EPOSZ-nak volt a vezetője. Baranyi 1949. ősze óta az EPOSZ-nak tagja és mint EPOSZ. tag került kapcsolatba Mohos Józseffel.

Miután Mohos a fentieket a hódmezővásárhelyi kirendeltség tudomására hozta, érintkezésbe léptünk Baranyi Imrével, aki tárgybani ügyre vonatkozóan a következőket mondotta el:

F. év januárjában átment a szomszédságban lakó Balogh Sándorék tanyájára, ahol ifj. Balogh Sándorral beszélt, aki a következőket mondotta el neki: 1950. január első napjaiban Gál László tanyáján, ami Pusztafeketehalmon van, a fehérgárda szervezőinek egy megbeszélése volt, ahol Kovács István a szervező tagokról az adatokat vette fel. Állítólag azért, mert ezt a névsort január 15-ig külföldre kelett kijuttatniok. Ezen a megbeszélésen a Gál féle tanyán Balogh tudomása szerint részt vett Kovács István, Rostás István, aki kb.30-35 éves, mágocsoldali lakos, apjának 110 hold földje volt, Olasz Márton kb. 30 évse, nős, kb. 10 hold földje van és ezen felül 25 hold bérlete, katona volt, mágocsoldali lakos, Lukács József kb. 30-35 éves, mágocsoldali lakos, kb. 15 hold saját földje és 20 hold bérelt földje van és Olasz Imre pusztafeketehalmi lakos.

Ifj. Balogh Sándor elmondotta Baranyinak, hogy február hó közepén a 20-as csoport szervezők újabb megbeszélést tartottak, ahol a fent felsorolt személyek vettek részt. Ezen az összejövetelen térképolvasást és egy újfajta géppisztoly használatát tanulták, amit egy volt katonatiszt ismertetett.

Ifj. Balogh Sándor, aki szintén tagja a fehérgárdistáknak, kb. 30 éves, apjának 15 kat. hold földje és 30 hold bérelt földje van, amit az egyháztól bérel. ifj. Balogh Baranyinak többször panaszkodott arról, hogy számukra milyen tarthatatlan ez a helyzet, ami ma van, minden körülmények között szeretne kijutni Nyugatra. Nevezett öccse Balogh Ernő kb. 24 éves, szintén tagja a fehérgárdának, 1948-ban tért haza a Szovjet-Unióból ahol hadifogságban volt. Nevezett 1949. nyarán Mágocson a Földművesszövetkezet magtára előtt lévő személyeknek elmondotta, hogy a Szovjet-Unióban a népek milyen piszkosak, az állatokkal laknak együtt és ha külföldi vendég érkezik, akkor papírfalat építenek, hogy úgy lássák, mintha minden modernul lenne berendezve. Balogh Ernő Baranyinak elmondotta azt is, hogy Orosházán a rendőrségtől is benne vannak a szervezkedésben és ugyanígy a honvédségtől is van néhány megbízható katonatiszt.

Zsoldos Sándorné, aki kulák és Baranyi Imrének rokona, egy beszélgetés alkalmával elmondotta, hogy Ráróson a fehérgárda vezető Szőke Ernő, aki kb. 25 éves, Orosházán mezőgazdasági gimnáziumot végzett, apjának 100 kat. hold földje van, aki ellen mezőgazdasági szabotázs miatt eljárás volt indítva. Szőke a Szabadságharcos Szövetség tagja.
Zsoldos Lajos rárósi lakos, kb. 40 éves, egy fia katona volt, a felszabadulás után a határőrségnél teljesített szolgálatot és így Nyugatra szökött, jelenleg Ausztriában van. Nagy Ferenc kb. 25-27 éves, kinek szülei kulákok.

Zsoldos Sándorné elmondotta, hogy Ráróson Zsoldos Lajos pénzt szed össze a fehérgárdisták részére s mint mondotta ők is 200.- Ft-t ajánlottak fel. Zsoldosné tudomása szerint Rostás Balázs rárósi lakos is egy bizonyos összeget felajánlott és két fia szintén a fehérgárda tagja.
Zsoldos Sándorné elmondotta, hogy Szőrháton tudomása szerint a fehérgárda szervezője egy Rostás János nevezetű személy.

F. év március 16-án Baranyi Imre felkereste Balogh Ernőt, aki elmondotta Baranyinak azt, hogy Kovács István puszta 1111. szám alatti lakos és az orosháziak főnöke Budapestre akartak menni az amerikai követségre, azonban ezt az utat elhalasztották, mert állítólag értesültek arról, hogy Budapesten az ÁVH. várta volna őket. Azt, hogy Kovács és az orosháziak főnöke (: ki valószínűleg Szántó Lajos lesz:) miért akartak az amerikai követségre menni, Balogh nem tudott felvilágosítást adni. …

Elmondotta Balogh, hogy f. hó 12-én a szervezők részére gyűlés volt. Ezen a gyűlésen azt mondották nekik, hogy azok a dátumok, amiket előzőleg megkaptak, azok nem biztosak és nem tudják még pontosan azt, hogy mikor lépnek akcióba. A dátumokat az utolsó pillanatig nem tudja senkisem, ugyanis Amerika részéről nem kapnak biztosítást. Ezeket a kitételeket Balogh Ernő Baranyinak bővebben nem magyarázta meg, csupán annyit mondott, hogy majd meg fogják tudni, hogy mi fog történni.

Beszélt Balogh arról, hogy Varró Péter János volt csendőr és Ménesi nevezetű kézbesítő a fehérgárdában mint szervezők vesznek részt. Ménesivel kapcsolatban megemlítette Balogh azt, hogy ő már kb. 4 hónapja végzi a szervezési munkát.

Mellékelten felterjesztek 1 drb. 20.- Ft-s és 1 drb.10.- Ft-s blokkot, amit Szántó Lajos állított ki és adott át Király Mihálynak f. hó 23-án.

Szántó Lajos környezettanulmányát a legközelebbi futárpostával fogom felterjeszteni.

Kelemen Miklós
áv. fhdgy.

——— — ———

15.578/1950.

III. részleg.
Tárgy: Orosházi kulákösszejövetel.
(Blahó János környezettanulmánya.)[77]

J e l e n t é s .
Szeged, 1950. április 27.

B l a h ó J á n o s, aki Érsekújváron 1923 január 17-én szül., apja: János, anyja: Dézsi Julianna, fogl. kereskedő, vagyontalan, katona volt, lakhelye: Orosháza I. ker. Bercsényi u. 15. szám.

Nevezett Érsekújvári származású, ahol apja, mint vasutas teljesített, illetve jelenleg is teljesít szolgálatot. Iskoláinak elvégzése után kereskedői szakmát tanult ki, melybe egészen 1938 őszéig dolgozott, majd a Felvidéknek Magyarországhoz csatolása után rövid idő múlva önként jelentkezett katonának és mint repülős, illetve mint pilótatiszt teljesített szolgálatot.
A háború folyamán szovjet hadifogságba esett. A hadifogságból 1946-ban bocsájtották el, azonban nem Csehszlovákiába (Érsekújvára) ment, hanem Magyarországra jött és Hódmezővásárhely környékén lévő tanyákon alkalmi munkából tartotta fenn magát. Így huzamosabb ideig tartózkodott Kovács Bálint Hódmezővásárhely-pusztai kulák tanyáján, akivel jelenleg is szoros kapcsolatot tart fenn, ugyanis Kovács rendszeresen felszokta nevezettet keresni lakásán.

[77] ÁMBLT O-9O4O 63-64.

Blahó 1947 őszén jött el Kovács Bálint tanyájáról, ugyanis 1947 novemberében megnősült, s feleségül vette Németh Margit Orosháza Bercsényi u. 15. szám alatti lakost. 1948-ban budapesti kapcsolatai révén sikerült megszereznie nagykereskedői iparengedélyét. Mint gyümölcs és élelmiszer nagykereskedő 1949 tavaszáig működött, amikoris iparengedélyét megvonták. Iparengedélyének megvonása után semmi nemű látható foglalkozást nem űz.

A felszabadulás után politikai pártnak tagja nem volt. 1948 végén beakart lépni az MDP-be, azonban oda nem vették fel.

Nevezett lakásán állandóan kulák személyek keresik fel, ezek között a személyek között van Kovács Bálint hódmezővásárhelypusztai lakos, valamint Kiss Ferenc orosházi lakos, aki a múltban katonatiszt volt, azonban jelenleg semminemű foglalkozása nincs.

Házasságából egy leány gyermeke született, aki jelenleg két és féléves. Feleségével jó családi életet él. Káros szenvedélyei nincsenek, szeszes italt nem fogyaszt.

Jelleme: erőszakos, elgondolásait igyekszik minden körülmények között végrehajtani.

Megjegyezni kívánom, hogy nevezett 1949 decembere óta rendszeresen utazik fel Budapestre, Szentesre és Hódmezővásárhelyre.

Vidéki útjaira motorkerékpárral szokott elmenni, amit kulák ismerőseitől szokott kölcsönkapni. Rendszeresen egy KM.558-as és egy EI.128-as rendszámú motorkerékpárokkal szokta vidéki útjait járni. Legutóbb az EI.128-as rendszámú motorral április 8-án távozott el Orosházáról és 13-án tért újra vissza.

Blahótól azóta, hogy a nagykereskedői iparengedélyét megvonták annak dacára, hogy seholsem dolgozik, igen jó, gondtalan körülmények között él, feltűnően jól öltözködik.

F.hó 20-án kelt jelentésemben említést tettem arról, hogy Orosházán egy illegális csoport működik, melynek vezetője Blahó János. Ugyancsak a fenti jelentésemben említést tettem arról, hogy Blahó f.év február hó első napjaiban az illegális szervezkedésbe beakarta szervezni Szabó István 30 holdas gádorosi kulákot, azonban Szabó kijelentette, hogy ő nem hajlandó résztvenni semmiféle szervezkedésbe.

Kelemen Miklós
áv.fhdgy.

——— — ———

15.578/1950. III: részleg.
Tárgy: Orosházi kulák összejövetel.

J e l e n t é s.
Szeged, 1950 április 27[78].

Tárgybani ügyben f.hó 20-án felterjesztett jelentésemben említést tettem arról, hogy Blahó lakására az illegális csoport tagjai éjjel járnak gyűlésre, míg nappal alszanak.

Hálózati úton ezideig megállapítottuk, hogy Blahó lakásán fentemlített összejövetelek hetenként 2-3-szor szoktak megtörténni. Az összejöveteleket úgy nappal, mint éjjel szokták tartani, amelyen 6-8 fő szokott résztvenni. Az összejöveteleken résztvevők közül ezideig konkrétan csupán egy személyt tudtunk megállapítani, névszerint Kiss Ferenc orosházi lakost, aki a múltban katonatiszt

[78] ÁBLT O-9O4O 65.

volt, majd a honvédségtől elbocsájtották és Orosházán, mint bank-tisztviselő dolgozott. A bankból szintén elbocsájtották sikkasztás miatt. Jelenleg semmilyen foglalkozása nincs.

Blahóék lakásán megtartott összejöveteleket minden esetben zárt ajtók mögött tartják meg, s ha valaki azidő alatt próbál bejutni hozzájuk, akkor Blahó felesége szokott kimenni és az illetőt valamilyen kifogással elküldi.

Tekintettel arra, hogy Blahó kapcsolatokkal rendelkezik a hódmezővásárhelyi tanyákon, így feltehető az, hogy a Hódmezővásárhelyen működő „fehérgárdisták" az irányítást Blahótól kapják. Az eddig tudomásunkra jutott személyekről, akik a Blahó féle összejöveteleken résztvesznek, környezettanulmányozást végzünk és az ügyben legrövidebb időn belül fel fogjuk terjeszteni beszervezési javaslatunkat.

Az, hogy a hódmezővásárhelyi fehérgárdisták irányítását Blahó végzi feltehető annál is inkább, mivel az elmúlt hetekben Blahó lakásán feküdt, ugyanis motorkerékpárjáról leesett, aminek következtében kisebb zúzódásokat is szenvedett. Azóta, hogy Blahó otthon betegen feküdt, a hmvásárhelyi fehérgárdistáknál sem volt észlelhető semminemű komolyabb tevékenység.

Feltehető továbbá azért is az, hogy Blahó irányítja a hmvásárhelyi fehérgárdistákat, mivel egy ízben informátorunk előtt olyan értelmű kijelentést tett, hogy neki tudomása van arról, hogy Rákosi nagyon kikapott Sztálintól, mert a dolgok nem úgy mennek Magyarországon, mintahogy menni kellene. Mikor informátorunk Blahótól érdeklődött, hogy őneki erről honnan van tudomása, Blahó kijelentette, hogy Budapesten lévő politikus barátaitól kapta ezt az értesítést.
Az ügyrevonatkozólag további jelentésünket fel fogjuk terjeszteni.

Kelemen Miklós áv. fhdgy.

——— — ———

15.578/1950. III. részleg.
Tárgy: Orosházi kulákösszejövetel[79]

J e l e n t é s
Szeged, 1950. május 24.

Fenti tárgyú ügyben április 27.-én jelentést terjesztettünk fel melyben jelentettük, hogy Blahó János lakásán összejövetelek vannak.

Hálózati úton arról értesültünk, hogy Blahó János lakásán az utóbbi időben igen sokat megfordul Varga Béla volt rendőrtiszt, orosházi lakos, ki a felszabadulás után is teljesített szolgálatot a rendőrség kötelékében. Varga Bélával több személy is el szokott menni Blahóékhoz, azonban ezen személyek kiléte ezideig nem ismeretes.

F. hó 22.-én Blahó lakásán megjelent egy hódmezővásárhelyi fiatalember, ki lovaskocsijával egy motorkerékpárt vitt Blahónak. Ez a fiatalember Blahótól üzenetet vitt Hódmezővásárhelyre dr. Mónus Sándor ügyvédnek, ki ott Bocskai u. 13. szám alatt lakik. Blahó elmondása szerint Mónus szintén támogatja a Fehérgárdista mozgalmat.

Az elmúlt napokban Blahó Jánost több alkalommal felkereste két ismeretlen fiatalember, kik hozzá motorkerékpárral érkeztek. A motorkerékpárok rendszáma KF 880 és KG 595. Ezen személyek ilyenkor 2-3 órát töltenek el Blahónál, ahol zárt ajtók mögött tárgyalnak. Beszélgetés után motorkerékpárukkal távoznak.

[79] ÁBLT O - 9001 99.

Hálózati jelentés szerint Blahó az elmúlt hetekben motorkerékpáron Dunántúlon járt Herend mellett egy kis községben. Nevezett mostanában igen sokat utazik Szentesre, Gyulára, Békéscsabára és Orosházára.

Jelentésünkben jelzett KF 880 és KG 595 rendszámú motorkerékpárok tulajdonosainak kilétét kérjük megállapítani a budapesti gépjárműalosztályon keresztül és azok neveit kérjük hatóságunkkal közölni.

Az ügyre vonatkozó további jelentésünket fel fogjuk terjeszteni.

M. Szabó István
ár. fhdgy.

——— — ———

Tárgy: Horváth József orosházi lakostól kapott információ felterjesztése.

J e l e n t é s.
Orosháza, 1950. június 19.[80]

Jelentem, hogy a mai nap folyamán Horváth József Orosháza Bercsényi út 15 szám alatti lakostól egy jelentést kaptam, amelynek alapján ugyancsak a fenti számú házban Blahó János volt gyümölcskereskedőnek a lakásán kulákok és ismeretlen vidéki személyek összejöveteleket tartanak. Általában gyakran fordulnak meg a házban vidéki személyek motorkerékpárral és Blahó ugyancsak gyakran távozik el a lakásáról motorkerékpárral. Horváth ezzel a kérdéssel kapcsolatban ki lett oktatva, hogy a motorkerékpároknak a számait jegyezze fel. Így nevezett a jelentését már a mai nap folyamán annak alapján tette meg. Ezenkívül ugyancsak a mai nap folyamán megállapítottam azt, hogy ismét négy motorkerékpár volt a fenti lakásban a kora délutáni órákban, azonban ezeknek a számait megállapítani nem tudtam.

A fenti üggyel kapcsolatban a Dénes elvtárs a fent említett Horváth Józseffel tartotta a kapcsolatot aki MDP-tag, foglalkozása cserépkályhakészítőmester. Nevezett nem beépített informátor, illetve az itt lévő anyagban nem fekszenek el iratai. Így utasítást kérek azzal kapcsolatban, hogy tarthatom-e nevezettel a kapcsolatot továbbra is és igénybe vehetem-e a munkáját. Ez az ügy értesülésem szerint Szegednél van, azonban amióta Orosházán vagyok, még Szegedről sem voltak itt és a fentieket fontosnak tartottam jelenteni.

Meg kell még említenem, hogy Horváth József úgy nyilatkozott, hogy a környező házaknak a lakói fülbesúgás szerűen azt beszélik, hogy azok a személyek, akik a fentiházhoz járnak azok a „fehér gárda” tagjai és ezenkívül azt állítsa nevezett, hogy szinte feltűnő, amennyien járnak a fenti lakásba.

A Horváth József által írt jelentést jelentésemhez csatolva felterjesztem és utasítást kérek az üggyel kapcsolatos mikénti eljárásra.

Kmf.

/ Csipai Imre /
ár.ny.hdgy.

——— — ———

[80] ÁBLT O-9O4O 75.

15.347/1950. III. részleg.
Tárgy: Hódmezővásárhelyi fehérgárdisták[81]

J e l e n t é s .
Szeged, 1950 június 1-én.

Fenti tárgyú ügyben május hó 24-én jelentést terjesztettem fel, melyben jelentettem, hogy Baranyi Imre 100.-Ft-t adott át Olasz Mártonnak azzal, hogy azt a fehérgárdisták részére juttassa el.

Május hó 27-én Baranyi Imre találkozott Olasz Mártonnal, aki részére az általa adott 100.-Ft-ról nyugtát adott, azzal hogy azt az orosházi főnök küldi. Olasz Márton Baranyi Imrével való beszélgetés közben elmondotta, hogy az elmúlt héten nálla járt az orosházi főnök és utasítást adott arra vonatkozólag, hogy az általa beszervezett emberekkel rendszeresen tartsa a kapcsolatot. Elmondotta továbbá, hogy az orosházi főnök Kovács István hódmezővásárhelyi lakossal a Dunántúlra megy, ahonnan a hét végén fog visszatérni.

Olasz Márton elmondotta Baranyi Imrének, hogy ők nem tettek eleget a fegyverbeszolgáltatási felhívásnak, s így fegyverek vannak a birtokukba. Ezeket a fegyvereket esetleges akciók esetén fogják felhasználni, amikoris fegyverre-fegyverrel fognak válaszolni.

Baranyi Imre felkereste sógorát Zsoldos Sándort. … Elmondotta Zsoldos Sándor, hogy a tél folyamán a fehérgárdisták részére ők 300 Ft-t adtak, ugyanakkor a fehérgárdistákat anyagilag támogatta még Rostás Balázs hódmezővásárhelyi lakos, ki a rárósi kör mellett lakik. Rostás 1000 Ft-t adott a mozgalom részére. De pénzzel segítette a mozgalmat rajta kívül még Nagy Ferenc és Bakai György is. Nagy Ferenc 120 Ft-t adott, Bakai György pedig 4.000 Ft-t. Bakai György jelenleg Hódmezővásárhelyen, az OTI-nál mint orvos működik. 40 kat.hold földje volt, amit felajánlott a szövetkezet részére. Az egyesülésig tagja volt az MKP-nak, onnan azonban kizárták.

Olasz Márton által Baranyi Imrének átadott nyugtát jelentésemhez csatolom.
Az ügyben keletkezett további jelentésünket fel fogjuk terjeszteni.

M. Szabó István
fhdgy.

——— — ———

Írott betűvel: Szamosi áv. szds.

Írott betűvel: Szöllősi
Lejjebb: Váradi

Szögletes bélyegzőben: Á.V.H. TITKÁRSÁG 039053 1950. JÚN.20

15.347/1950. I. alosztály.
Tárgy: Hódmezővásárhelyi Fehérgárdisták.[82]

Írott betűvel: Baranyi

J e l e n t é s .
Szeged, 1950. június 19.

Fenti tárgyú ügyben június 1-én jelentést terjesztettem fel, melyben jelentettem, hogy Olasz Márton Baranyi Imrének az általa befizetett 100 ft-ról egy nyugtát adott.

Június 7-én Baranyi Imre találkozott Balogh Sándorral. Balogh Sándor elmondotta, hogy motorkerékpárral nála járt Török Imre mágocsi lakos, aki Rostás Páltól 800 db. gyalogsági töltényt kapott. A töltények Rostás Pál tanyájában voltak elrejtve. Balogh Sándor elmondotta Baranyinak, hogy Török Imre Kokovai Sándortól elkért egy forgópisztolyt használatra. Ugyanakkor Balogh elmondása szerint neki Lukács József csepregi malom melletti lakos elmondotta, hogy a

[81] ÁBLT O - 9001 100
[82] ÁBLT O - 9001 103.

Fehérgárdisták őtőle is elkértek egy német géppisztolyt, mely az ő tulajdona, használatra azzal, hogy arra nekik hamarosan szükségük lesz.

Balogh Sándor Baranyi Imre elmondása szerint a tanyavilágban az utóbbi időben azt a hírt terjeszti, hogy az idén már nem lesz szükség a beszolgáltatásra, mert mire a beszolgáltatás ideje bekövetkezik, addigra az angolok és az amerikaiak a Fehérgárdistákkal karöltve felszabadítják a lakosságot.

Az ügyben keletkezett további jelentésünket fel fogjuk terjeszteni.

M. Szabó István
áv. fhdgy.

——— — ———

Írott betűvel: Váradi, Szöllősi
Szögletes bélyegzőben: Á.V.H. TITKÁRSÁG 05707 1950.JUL.7.

31/1950. I. alosztály.
Tárgy: Hódmezővásárhelyi fehérgárdisták[83]

J e l e n t é s .
Szeged, 1950. július 6.

Június 20-án Baranyi Imre találkozott Balogh Sándorral. Balogh Sándor elmondotta Baranyinak, hogy Kovács István most állandóan Orosházán tartózkodik, ahol sűrűn érintkezik az orosházi főnökkel. Elmondotta továbbá, hogy az orosházi főnök egy volt kereskedő, akinek a tulajdonában egy 500 köbcentis motorkerékpár van.

Elmondotta továbbá, hogy Olasz Mártonnal beszélt, aki azt mondotta, hogy a szervezetükbe nézeteltérések voltak, mert egyes vezetők cselekvésre határozták el magukat. Az orosházi főnök azonban leintette őket. Rostás István beszélt Kovács Istvánnal, aki azt mondotta az orosházi főnöknek, hogy ha nem ad parancsot egy akció lebonyolítására, akkor összeszedi az embereit és azokkal egy akciót fog elindítani. Az orosházi főnök azonban erre azt felelte, hogy ezt csak saját felelőségére teheti meg, mert parancsot erre nem ad neki, mindaddig, míg felülről utasítást nem kap.

Balogh Sándor elmondotta Baranyi Imrének, hogy a rárósi Fehérgárdisták elhatározták, hogy felkeresik Nagyalácsonyi Gyula volt horthysta katonatisztet és felkérik, hogy vállalja el az irányítást csoportjukban. Nagyalácsonyi Gyula veje Foltényi Gézának. Foltényi a múltban uradalmi intéző volt, 30 kat. hold gyümölcsöse van. Fia nyugatra szökött és ott állítólag egy amerikai katonatiszt soffőrje, vele levelezési kapcsolatot tart fennt.

Elmondotta továbbá Balogh Sándor, hogy beszélt a kutasi ref. pappal, aki azt mondotta, hogy a kommunistáknak az a célja, hogy forradalmat csináljanak, de ha ez megtörténik, mint a pap mondotta, akkor ők itt szörnyű vérengzést fognak végrehajtani.

Az ügyben keletkezett további jelentésünket fel fogjuk terjeszteni.

M.Szabó István
áv. fhdgy.

——— — ———

[83] ÁBLT O - 9001 105.

F e l j e g y z é s .[84]
Székesfehérvár, 1950. július hó. 8.

Szőke Ernő őrm. a 63. lgv. tü. o. állományába tartozó bts. (: Süttör:), a következőket hozta tudomásunkra:

Hódmezővásárhelyen volt szülei látogatására és szabadság ideje alatt több rémhírt és hírt hallott.

Többek között hallotta, hogy valami illegális szervezkedés „fehér gárda" néven folyik a városban. Több egyén is megerősítette ezt. Őt ezek kérdezték, hogy hallott-e erről a szervezkedésről. Otthon szülei is említették neki a szervezkedést és apja Szőke Imre Hódmezővásárhely, Gorsa tanya 727. sz. alatti lakos megemlítette neki, hogy szomszédjuk Erdei István volt Szoc. Dem. képviselő – kit 1947-ben politikai jogainak elvesztésére ítéltek – az utóbbi időben igen zárkózott életet él. Erdeinél időnként több személy megfordul és ők úgy vélik, hogy a szervezkedésben Erdei is benne van.

Erdeihez jár Hegedűs nevű böröndös az ármentesítő társulat egyik vezetője és több ismeretlen személy.

——— — ———

II/2. alosztály
Esz.

„T I T K O S".
Tárgy: „Fehér gárda" szervezkedés.

Összefoglaló jelentés[85].
Budapest, 1950. július 5.-én.

CA-32 számú ügynökünknek feladatul adtuk, hogy lépjen érintkezésbe Kocsis Józsefné Szeged, Üstökös utca 13. – szám alatti lakossal, az irányban, hogy Kocsisné segítse CA – 32.-őt Jugoszláviába való kijutásában, illegálisan.

CA – 32. V. 2.-án felkereste Kocsisnét. Kocsisné B. e.-nek megigérte, hogy felkeresi Kiss Péter fiákerost, aki egy jugoszláv őrgy.-t Szegedről Deszkre szállított. Kocsisné azt is megígérte B. e.-nek, hogy össze fogja hozni Kissel, aki azután majd segíteni fog az illegális kijutásban. A továbbiakban Kocsisné elmondta, hogy beszélni fog Vladu nevű deszki lakossal, akihez Kiss az említett jugoszláv őrgy.-t vitte. Kocsisné még megemlítette, hogy Barbara Bébi nevű ismerőse Palicsról írt neki egy levelet, amelyben kéri, hogy értesítse Szegeden gr. Eichenburg Lajos volt ht. ezds.-t az irányban, hogy könnyen átjuthatna a határon.

Beszélgetés során még elmondotta, hogy beszélt Hányi-né nevű szegedi lakossal, akivel a múltban a szegedi KHO.-nál működött együtt. Hányiné elmondotta, hogy Szekeres István volt szds. kg. o. vez. megfigyelése szerint a kat. elh. oszt.-nak teljesít szolgálatot. Többször látta a helyi ÁVH-ra bemenni Szekerest, s legutóbb két kat. elh. nyomozóval látta találkozni egy állandó találkahelyen, amelyet ő – Hányiné – megfigyelés alatt tart. Hányiné által megnevezett helyen valóban a kat. off. oszt.-nak B. lakása van.

1950. V. 5.-i találkozó alkalmával Kocsis Józsefné a B. e.-nek elmondotta, hogy beszélt Kocsis Péterrel, aki hajlandó CA 32.-t átjuttatni Jugoszláviába, abban az esetben, a – jugó részről-beleegyeznek.

[84] ÁBLT O - 9001 106.
[85] ÁBLT O - 9001/1 193.

1950. V. 16.-i találkozó alkalmával Kocsisné közölte B.e.-vel, hogy a Vladu nevű deszki lakos járt nála. Vladu elmondotta, hogy beszélt Szegeden Csamangó Ferenccel.
Csamangó Ferenc 1945. – 1947.-ig a határ-őrségnél teljesített szolgálatot a deszki őrs. pk.-a volt. Ebben a beosztásában több embert segített át a határon, ezekívül az elfogott csempészektől elvette az árut, a csempészeket szabadon engedte, ő pedig Vladuval osztozkodott. A határőrségtől való elkerülése után különféle helyeken dolgozott. Csamangó jelenleg a Királyhalmán épülő börtönnél szeretne dolgozni, mint kőműves, hogy az építkezésnél széjjelnézzen. Tudomása szerint a börtön politikai foglyok részére készül. Csamangó jelenlegi lakcíme: Szeged Lomniczi utca 52. Csamangó mindenáron jugó.-ba akar kijutni, előtte azonban Vladun keresztül egy üzenetet szeretne kijuttatni.

1950. V. 17.-i találkozó alkalmával Kocsisné elmondotta, hogy Vladut felkereste Deszken. Vladu elmondotta neki, hogy utasítást kapott jugók.-tól. hogy a határon juttassa át a Muraközi Pezsgőgyár egyik főtisztviselőjét. A B.e.-re vonatkozóan Vladu azt mondotta, hogy csak akkor tudja átvinni, ha a jugó.-k átengedik. A továbbiakban Vladu megkérdezte Kocsisnétól, hogy a B.e. miért nem lép be a „Fehér-gárda" nevű szervezkedésbe, amely Szegeden is működik.

Kocsisné még elbeszélte, hogy a szegedi Csillag-börtönben van egy motozónő ismerőse, aki elmondotta neki, hogy működik egy Fehér gárda nevű szervezkedés. Ezt az egyik börtönőrtől tudja, aki mutatta Mayernénak a szervezkedés jelét az ingén.

A továbbiakban még szó került Kocsisné egyik nő ismerőséről, aki az ÁVH.-val tart fenn kapcsolatot. Ez az ismeretlen nevű nő Kocsisnénak elmondotta, hogy jugó.-ba akarják áttenni és már a határmenti aknamezőről is megkapta a térképet.

1950. V. 21.-i találkozó alkalmával Kocsisné közölte B. e.-vel, hogy a Béke utcai nevű fogházban Mezeiné nevű motozónő elmondotta neki, hogy meg fogja tudni, hogy ki az a börtönőr, aki tagja a Fehér gárdának és a B. e. igyekszik bejuttatni. Ezenkívül Kocsisné még elárulta, hogy Wolfák Ádámmal tart fenn kapcsolatot. B. e.-nek megmutatta, hogy részére 3db. 100.- dinárost tartalékol.

CA 32. ügynök jelentette, hogy május 21.-én találkozott Szalai Antal nyá. alhdgy.-al, aki elmondotta, hogy tudomása szerint Fehér gárda néven működik egy szervezkedés, amelyet Swoy altbgy.- vezet.

Összefoglalóhoz mellékelve egy pld.-ban a Fehér gárda , mozgalom egyik szigorúan bizalmas utasításának másolata.

Az összefoglalóban szereplő személyek közül nyilvántartásunkban szerepel Szekeres István v. honv. főell. (1898. Szabadka, Reigl Mária) Szeged, Szt. Mihály telep 922. sz. vagy Hajmoczi- út 13. sz.

1921.-től teljesített szolgálatot, mint nyomozó. Első beosztása az 5. ker. pság. II. oszt. volt.
1938.-ban nevezték ki honvéd s.ellenőrré, majd 1941.-ben ellenőrré és 1944.-ben főellenőrré.

Szálasi hadsereg hírszerző szolgálatának tagja volt.

Dr. Rapcsányi Árpád fhdgy. jelentése szerint elítélte a szerbeken elkövetett erőszakoskodást. Nyugaton volt, hazaérkezése után először a szovjet hatóságok, majd a hatóság őrizetében volt. Szabadlábra lett helyezve.

Igazoló bizottság nyugdíjazásra ítélte. A SzDP tagja lett felszabadulás után.

Teveli József e. a.

——— — ———

Tárgy: Magyarcsanádi szervezkedés.[86]

Szögletes bélyegzőben: ÁLLAMVÉDELMI HATÓSÁG SZEGEDI OSZTÁLY
ÉRKEZETT:1950.JÚL.12. iktatószám: 418.
Ráírva kézzel: I.o.

J E L E N T É S .

Makó, 1950. július 11-én.

A fenti tárgyú ügyben, Varga József Apátfalvai Földmíves Szövetkezet tejcsarnok vezetője, Kámvás Sándor Magyarcsanádi lakosnak tett (demokrácia elleni szervezkedés és annak 2 hónap alatti megdöntése) kijelentésében a nyomozást bevezettem, mely nyomozás során az alábbiakat állapítottam meg:

Kámvás Sándor magyarcsanádi lakós, aki a Földműves Szövetkezet darálómalában mint kezelő van alkalmazva, folyó év jumius 10-15 pontosan a dátumra nem emlékszik találkozott Apátfalván Varga József Szövetkezeti tejcsarnokossal aki beszélgetés folyamán a következőket mondotta neki:
Varga József azt mondotta Kámvás Sándornak, hogy nem-e volna hajlandó belépni egy olyan demokrácia ellenes sejt szerű szervezkedésbe, melynek célja az volna, hogy 2 hónap alatt megdöntse a Népi demokratikus rendszert. Megemlítette Varga azt is, hogy nemkell semmitől félnie, mert akik övele tartanak kapcsolatot azoknak magasrangú hivatalnokokkal van összeköttetésük és ezért nincsen semmi baj, tehát neféljen. A további beszélgetés folyamán megemlítette Varga még azt is, hogy minden héten megszokott a lakásán jelenni 2 eggyenruhás személy, akikkel ő szoros kapcsolatot tart fent a szervezkedésel kapcsolatban. Varga József azt mondotta Kámvásnak, hogy gondolja meg és ha beakar lépni akkor szóljon neki és akkor a többit megfogják beszélni.

Kámvás Sándor másnap Makóra ment lovas kocsival a Szövetkezet részére áruért és ott találkozott Bárdi József rendőr őrmesterrel aki Apátfalván telyesít szolgálatot. Kámvás Sándor megszólította Bárdi József bajtársat és elmondotta neki, hogy mit mondott neki Varga József. Mikor Kámvás előadta Bárdi bajtársnak az esetet, akkor bementek mind a ketten a Makói rendőr Kapság.-ra és ott a Kapság. vezetőjével Fazekas Lajos szds.-sal akinek szintén előadta Kámvás Sándor a Varga által előadott dolgot.

Megjegyzés:

Mikor Fazekas Lajos szds. a makói kapság vezetője tudomást szerzett Varga József által elmondott szervezkedésről, minket az Államvédelmi Hatóság Makói Kirendeltségét nem értesített, hanem meghagyta Bárdi József őrmesternek, mivel az jelenteni akarta nekünk, hogy nem szükséges, majd ő jelenteni fogja az illetékes hellyen és ezért nem jutott tudomásunkra a fenti tárgyú ügy.

A jelentésemhez csatoltan megküldöm Varga József Apátfalvai lakós környezettanulmányát és egyben jelentem, hogy Kámvás Sándort mint beszervezésre alkalmas egyént belehetne építeni Varga József mellé. Bővebbet az ügyre vonatkozóan nemtudtam eddig beszerezni, a további nyomozást folytatom.

Török László
Áv. ny.

——— — ———

[86] ÁBLT O - 9001 107.

Tárgy: Blahó János kihallgatása.[87]

F e l j e g y z é s .
Szeged, 1950. július 18.

Lásd előbb a Blahó János dossziéban!

——— — ———

Tárgy: Fehérgárdista szervezkedés[88]

F e l j e g y z é s
Szeged, 1950. július 18.

A szervezkedés vezetője: Blahó János volt gyümölcs-nagykereskedő, Orosháza, Bercsényi u. 15. sz.

Szervezők:

Kovács István szeszfőzdés, Hódmezővásárhely, Pósahalom 11. sz. a.
Líbor János 12 holdas középparaszt, Szenttornyai tanyai lakos.
Szilágyi Sándor 60 holdas kulák, Orosháza, vasútállomás melletti lakos.
Benkő Sándor 8 holdas, Szarvas, Kiscsákó tanyai lakos.
Szántó Lajos földműves, orosházi lakos.

Katonai csoportvezető:

Kiss Ferenc volt honvéd hadnagy, jelenleg foglalkozásnélküli, orosházai Huba u-i lakos.

Csoportvezetők:

Ifj. Mérei Kálmán 70 holdas kulák, Hmvhely, Szeremlei u. 8. sz. a. lakos.
Ifj. Rostás János 58 holdas kulák, Hmvhely, Tanya 1534. sz. a. lakos.

Kovács István által beszervezve:

Koncz István földműves, Hmvhely, Pósahalmi lakos.
Gál László 12 holdas középparaszt, Hmvhely, puszta 1225. sz. a. lakos.
Ifj. Balogh Sándor Hmvhely Puszta 1283. sz. a. lakos.
Olasz Márton 12 holdas középparaszt, Hmvhely, Puszta 1923. sz. a. lakos.
Lukács József 5 holdas kisparaszt, Hmvhely Puszta 1323. sz. a. lakos.
Olsz Imre földműves, Hmvhely Feketehalmi lakos.
Balogh Ernő földműves Hmvhely Pusztai lakos.
Varró János volt csendőr, Hmvhely, Pusztai lakos.
Ménesi János kézbesítő, Hmvhely, Puszta 1271. sz. a. lakos.
Dr. Szabó Béla vásárhelykutasi vezetőjegyző, Vásárhelykutasi lakos.
Török Imre földműves, Hvhely, Mágocsi oldali lakos.
Kovács Ernő 35 holdas kulák, Hmvhely Puszta 1954. sz. a. lakos.
Török Bálint 83 holdas kulák, Hmvhely Puszta 1354. sz. a. lakos.
Dr. Mónus ügyvéd, Hmvhely, Sztálin út 23. sz. a. lakos.
Kovács Bálint 18 holdas kulák, Hmvhely, mágocs oldali lakos.
Gál Sándor földműves, Hmvhely, mágocs oldali lakos.

[87] ÁBLT O - 9001 112
[88] ÁBLT O - 9001 110.

Líbor János által beszervezve:

Német János 12 holdas középparaszt, Orosháza, Szenttornyai lakos.
Vajger Géza 15 holdas középparaszt, Orosháza, Szenttornyai lakos.
Kunos Ferenc 15 holdas középparaszt, kiskirálysági lakos.
Csapó József volt csendőr, Gádorosi lakos.
Görbics Béla orvostanhallgató, volt Szeged, - jelenleg orosházai Szenttronyai lakos.

Szántó Lajos által beszervezve:

Tejes Pál vadőr, Vásárhelykutas, Puszta 776. sz. a. lakos.
Víg Imre Hmvhely, Pusztaszeri úti lakos.
Radics Ferenc Homvhely, Mágocs oldali lakos.
Zsoldos Lajos Hmvhely, Rárósi lakos.
Bartók Zoltán újságíró, Hmvhelyi lakos.
Nagy Ferenc földműves, Hmvhely pusztai lakos.
Héja László földműves, Hmvhely, pusztai lakos.
Juhász Vilmos 12 holdas középparaszt, Hmvhely pusztai lakos.
Dajkó N. 18 holdas kulák, Hmvhely, pusztai lakos.
Csáki Kálmán földműves, Hmvhely, pusztai lakos.
Baranyi volt vasutas, Orosháza, vágóhidi lakos.
Bánki Ferenc volt honvéd főhadnagy, Orosháza Lehel u-i lakos.

M. Szabó István
áv. fhdgy.

——— — ———

Tárgy: Magyarcsanádi szervezkedés.[89]

J E L E N T É S .
Makó, 1950. július 21.

A fenti tárgyú ügyben Varga József Apátfalvai lakós Szövetkezet tejcsarnok kezelőre (mivel illegális szervezkedésről tett említést Kámvás Sándor magyarcsanádi Szövetkezeti gabonaraktárosnak) Kámvás Sándort ráépítettem azzal az utasítással, hogy Vargától szerezzen arra vonatkozóan adatokat, hogy kik vannak névszerint már beszervezve a demokrácia ellenes szervezkedésbe, hány tagja van már és hogy hól szoktak megbeszéléseket folytatni és mikor. Kámvás Sándorral folyó hó 17-én este 8 órakkor találkoztam és előadta, hogy Varga József folyó hó 17-én reggel Magyarcsanádon járt a Szövetkezetben és őtet is meglátogatta. A látogatása alkalmával azt mondotta Varga, hogy nemérdemes beszélni semmit most várni kell eggyenlőre, mert nem lehet csinálni semmit sem. Csak az amerikai rádió híreket szokta halgatni. Kámvást megbíztam, hogy ő is keresse fel Vargát és bizalmasan beszélgessen vele és a fent megnevezett utasítás szerint érdeklődjön tőlle mindent a szervezkedésre vonatkozóan. Kámvással folyó hó 19-én találkoztam de adatokat nem hozott, mert állítása szerint a nevezettel nemtudott beszélni. A legközelebbi találkozás Kámvással folyó hó 21-én este 8 órakkor Magyarcsanádon a Kámvás lakásán.

Kmft.

Török László
Áv. ny.

——— — ———

[89] ÁBLT O - 9001 124.

Tárgy: Magyarcsanádi szervezkedés.[90]

I.a.
Írott betűvel: összes előzményével őrnagy elv.-nak beadni.

J E L E N T É S .
Makó 1950. augusztus 1-én.

Jelentem, hogy a fenti tárgyú ügyben, a nyomozást tovább folytatom, melynek során alkalmi informátoron keresztül megállapítottam, hogy Varga József apátfalvai lakós, a Kámvás Sándor magyarcsanádi Földműves Szövetkezet gabonaraktár kezelőjének a továbbiakban eggyáltalán nemnyilatkozik az részéről említett szervezkedésről.
Mivel látható, hogy Varga József eggyáltalán nemakar Kámvással az ügyről bővebben tárgyalni, így mellé építettem Czakó Géza Magyarcsanádi pressziós B. egyént aki Vargával együtt volt tejcsarnokos, illetve Vargának szedte és szállította a tejet Magyarcsanádról, Apátfalvára. Czakónak azt az utasítást adtam, hogy vegye fel a kapcsolatot Varga Józseffel és tudja meg pontosan a baráti kapcsolatait, kikkel hol és mikor találkozik, vagy kikjárnak hozzá a lakására.
Az ügyről annak menetéről jelentést fogok felterjeszteni.

Kmft.

Török László
Áv. ny.

——— — ———

Írott betűvel balról: Szűcs, jobbról: Szöllősi elvtárs
Szögletes bélyegzőben: Á.V.H.TITKÁRSÁG sorszám olvashatatlan 1950.JÚL.28. Szöllősi alez.bts.

31/1950. I. alosztály.
Tárgy: Hódmezővásárhelyi Fehérgárdisták ügye.[91]

J e l e n t é s .
Szeged, 1950 évi július 27.

F. év június hó közepe táján, a napra pontosan nem emlékszem találkoztam Varró István Hmvásárhely Tanya 1931.sz. a. lakossal, aki felesbérlő. Beszélgetés során Varró István mondotta, hogy szeretné nekem bemutatni testvér öccsét, aki a múltban csendőr volt. Öccse azért szeretne velem megismerkedni, mint ahogy azt Varró István mondotta, mert beszélni szeretne velem a fehérgárda szervezkedéssel kapcsolatban, mivel ők annak minda ketten tagjai.

Varró Istvánnak ezen közlése után bementünk a Hmvásárhelyen levő „Aranypáva” vendéglőbe ahol testvéröccsét bemutatta. Varró István öccse közölte velem, hogy a fehérgérda szervezkedésnek ő is tagja. A szervezkedés vezetője pedig az orosházi volt repülős százados, aki érdeklődött felőle, hogy mint volt rendőr nyomozó ismer-e, mivel az orosházi szervezkedés vezetője velem személyesen meg akar ismerkedni. Ekkor a fehérgárda szervezkedésről több szó nem esett.

Ezt követőleg f. év. július hó 3-án a városháza folyósóján szintén találkoztam Varró Istvánnal, aki azt mondotta, hogy szeretne velem beszélni, majd elmentünk a „Tokai”-féle vendéglőbe, ahol Varró István mindjárt a fehérgárda szervezkedésről kezdett beszélni. Közölte velem, hogy az Orosházi szervezkedés vezetője a napokban jött haza Bidapestről, és egy motorkerékpáros futárt küldött a tanyájukra azzal az üzenettel, hogy öccsével (aki csendőr volt) másnap délelőtt 11 órakor beszélni akar, hogy a budapesti utasításokat közölje.

[90] ÁBLT O - 9001 128.
[91] ÁBLT O - 9001 125-126.

Varró István ezalkalommal elmondotta, hogy Orosházán és környékén, valamint a Hmvásárhelyi tanyákon a fehérgárda szervezkedés nagyon erős alapokon van. Mivel az orosházi rendőrség egyikörsparancsnoka, aki a múltban csendőr, vagy rendőr volt, ugyan csak tagja a mozgalomnak. Ez az örssparancsnok szokta értesíteni az orosházi szervezkedés vezetőjét az őket érdeklő dolgokról.

U-V-29.

Megjegyzés: Az orosházi szervezkedés vezetője, aki névszerint Blahó János volt gyümölcsnagykereskedő Varrón keresztül személyesen akart megismerkedni, mivel a beszervezést személyesen akarta végrehajtani. Ennek az a látszata, hogy Blahó informátorunkat Hódmezővásárhely fehérgárdista szervezkedés egyik vezetőjének akarja megbízni.

Ügynök feladata: Feladatul kapta Varróékkal a kapcsolat további fenntartását és Varróéktól tudja meg kik tagjai a Fehérgárdista szervezkedésnek. Tudja meg azt is, hogy ki vagy kik az összekötő futárok. Igyekezzék megtudni Varrótól, hogy Orosházán és Vásárhelyen kívül hol folyik még fehérgárdista szervezkedés és azoknak kik a vezető, és kik vesznek abban részt.

Bökönyi János
áv. ny. fhdgy.

——— — ———

31/1950. I. alosztály.
Tárgy: Hódmezővásárhelyi Fehérgárdisták ügye.[92]

Szögletes bélyegzőben: Á.V.H.TITKÁRSÁG 08298 1950.júl.28. Szöllősi alez.bts.

J e l e n t é s .
Szeged, 1950. július 27.

F. év július hó 18-án felkerestem Bartók Zoltán Hmvhely, Táncsics Mihály u. 5. sz. alatti lakost, a fehérgárdisták hmvásárhelyi szervezőjét. Bartók Zoltán közölte velem, hogy az ő összeköttetései vonalán jelentette az orosházi fehérgárdista szervezkedés vezetőjének az én személyemet. Ugyanakkor közöltem, hogy Varró testvérek az ororsházi vezetővel való találkozásra hívtak fel. Bartók Zoltán erre azt ajánlotta, hogy a megismerkedést helyesnek látja de csak az ő összeköttetési vonalán.

Bartók Zoltán elmondotta, hogy az oroszok rövidesen meg fogják támadni Jugoszláviát, amikoris az amerikaiak be fognak avatkozni, s akkor nagy szükség lesz a fehérgárdistákra. Előre azonban nem tudja, hogy milyen lesz a felsőbb utasítás, hogy egyenesen szembehelyezkedés, vagy csak partizántevékenység, s ezzel kapcsolatban robbantások és szabotázs cselekmények. Bartók Zoltán közölte azt is, hogy a mozgalomnak fegyvere és lőszere van,amennyi csak kell, melyek az amerikaiaktól származnak.

Bartók Zoltán elmondotta, hogy már szerzett egy sokszorosító gépet is amelyen kellő időben röpcédulákat készít. A sokszorosító gépet a lakásán tartja. Ez alkalommal közölte még azt is, hogy rövidesen többen fognak jönni Orosházáról és a vásárhelyiekkel együtt a Vásárhelyi határban lévő Kenyerepart (Tanyavilág) részen fognak szervező gyűlést tartani, amely gyűlésre kért, hogy én is jelenjek meg.

[92] ÁBLT O - 9001 127.

U-V-29.

Megjegyzés: Bartók Zoltán ügynökünket személyesen akarja beszervezni, hogy saját vonalán használhassa fel, s csak az ő összeköttetései révén akarja az orosházi szervezkedés vezetőjével felvenni a kapcsolatot. Ugyan akkor Kenyerepart részen megtartandó szervező gyűlésre is azért akarja, hogy jelenlegyen, hogy ott meggyőződjön a fehérgárdisták szervezkedéséről. Más részt azért, hogy a gyűlésen részt vevők lássák, hogy a városban is komolyan folyik a szervezkedés és ügynökünk mint volt rendőrség tagja a szervezkedésbe be van kapcsolódva.

Ügynök feladata: Feladatul kapta, hogy Kenyere parton megtartandó fehérgárdista gyűlésre menjen el, azonban ott vezető szerepet ne vállaljon, de tudja meg, hogy azon a gyűlésen kik vesznek részt, ott miről beszélnek, valamint hol és mennyi fegyvere van a fehérgárdistáknak és az hol van elrejtve, kiknél.

Bökönyi János
ávny. fhdgy.

——— — ———

Gépelte V.G.-né
áv.ir.II.o.sgt

I. alosztály.

Tárgy: Hódmezővásárhelyi Fehérgárdisták ügye.[93]

Készült: 3 példányban
Kapta: 1 pld. B.dosszié
2 pld. irattár

J e l e n t é s .
Szeged, 1950. szeptember 15.

Domokos Mihály az Országos Büntetőintézetben lévő fogdahálózati személy szóban a következőket jelentette:

Vele egy cellában lévő Kérdő Ferenc ki született 1884. anyja Zsarkó Julianna, nős Lázár Erzsébettel Hódmezővásárhely, Zsoldos u. 49. sz. alatti lakos elmondotta, hogy ő egy illegális szervezkedés tagja. A szervezkedésben résztvevő személyek fegyverrel is rendelkeznek. A szervezkedés vezetője Békéscsabán van egy volt fhdgy. ki sűrűn járt Hódmezővásárhelyen lakására. Kijelentette, hogy a szervezkedésnek tagjai vannak a hmvásárhelyi tanyavilágban, Gádoroson és több más helyen. Elmondotta, hogy ez a rendszer nemsokáig fog tartani. A politikai fogjokat, kik a büntetőintézetben vannak ki fogják szabadítani és a hatalmat ők fogják átvenni.

Javaslat: Javaslom Kérdő Ferenc rab gyanusítottkénti kihallgatását a „Fehérgárdista” illegális szervezkedéssel kapcsolatban.

M. Szabó István
áv. fhdgy.

——— — ———

Gépelte: Sz.v-né áv. I.o.ir.t.
Készült: 2 pld.
Kapta: 1 pld. munkadossié
1 pld. csop. dossié.
I. Alosztály.

[93] ÁBLT O-9001 142.

Tárgy: „Fehérpartizán” illegális szervezkedés Makón.[94]

J e l e n t é s .
Szeged, 1950 november 6.

F. év október hó 25-én B. egyénünk beszélgetést folytatott Joó Sámuellel tanyáján, aki elmondotta, hogy a „Fehérpartizánok” illegális szervezetének Posta nevű erdőőr, valamint Maroslele határában lévő gátőr is tagja. A gátőr házat azon a részen „feketecsárda” néven ismerik.

Joó Sámuel elmondotta továbbá, hogy Vörös József maroslelei csősz, mint a „fehérpartizán” szervezkedésnek egyik tagja nem régen kapott 150 dollárt nyugatról kémkedéseiért. Veres a pénzt elégette, mert nem tudott vele mit csinálni. Joó Sámuel, - mint mondotta, - Vörösnek van beszervezett embere még a mérnökök közül is, akik mérték a csatornának a helyét, mivel azon a részen öntözőcsatornát akarnak készíteni. Ezek közül egy ember, már mint mérnök, tagja a fehérpartizán szervezkedésnek.

Beszélgetés során Joó Sámuel – mint mondotta, - nem sok idejük van már a kommunistáknak hátra, mert megmondotta, Amerika, hogy érvényt szereznek az emberi jogoknak, ha kell fegyverrel is. Eljön az idő nemsoká, hogy nyugodtan alhat a polgár az ágyában, nem kell félnie, hogy éjel elviszik autóval.

M.-20.

Kiértékelés: Az ügynök jelentéséből megállapítható, hogy Joó Sámuel szoros kapcsolatban áll Veres József maroslelei csősszel, aki az eddigiek szerint Maroslele határában a fehérpartizánok illegális szervezkedés aktív szervezője, aki Joó Sámuellel tudatta, hogy kik vesznek részt az illegális szervezkedésben, habár Joó Sámuel ezideig névszerint nem nevezte meg az erdőőrt, a gátőrt és a mérnököt. Joó Sámuelt Veres több alkalommal felkeresi és ilyenkor a szervezkedésről folytatnak beszélgetést és ugyanakkor Joó Sámuel rádióján az amerikai rádió magyarnyelvű híreket hallgatja.

Ügynök feladata: Az ügynök feladatul kapta, hogy Joó Sámuelal valamint Veres József csőszel folytason beszélgetést, igyekezék megtudni, hogy milyen felsőbb kapcsolatokkal rendelkezik belföldön, vagy külföld felé.

Bökönyi János
áv. fhdgy.

——— — ———

Gépelte: K.L.áv. ny. hdgy. I. Alosztály.
Készült: 3 pld.
Kapta: 1 pld. Szeged.
1 pld. Makó.
82.-1420.

Tárgy: „Fehérpartizán” illegális szervezkedés Makón.

J e l e n t é s .
Makó 1950 november hó 21.

Folyó év november hó 16-án B. egyénönk meglátogatta Joó Sámuelt a tanyáján ahol jelenvólt Szabó Samu Dorka dűlői lakos Joó Samu szomszédja, beszélgetés közben Joó Samu arra hívta fel a B. egyén és Szabó Samu figyelmét hogy az amerikai rádió közölt egy Magyar belügyminiszteri rendeletet amelynek alapján Magyarországon kiakarják terjeszteni a spicli rendszert még jobban főleg a pártbizalmiakra hárítják ezt a feladatot.

[94] ÁBLT O - 9001 157.

Joó Samu figyelmeztette Szabót és a B. embert hogy mindenki vigyázzon arra, hogy mit beszél. Beszélgetés közben Joó Samu kijelentette hogyha eljön a felszabadulás ideje nem azon kell lenni hogy ezeket a nagy mellényű kommunistákat agyon lőni hanem inkább fogjul ejteni mert aki egyszer meghalt az többet nemtud beszélni, nekünk pedig az kell hogy beszéljenek hogy felelősségre lehessen őket vonni.

M.-20.

Kiértékelés: Az ügynök jelentéséből megállapítható hogy Joó Sámuel rendszeresen halgatja az amerikai rádiót és annak híreit másokkal is tudatja. Szabó Sámuel neve még edig nemfordult elő. Szabó közeli tanyaszomszédja Joónak a fenti beszélgetésen nemjött szóba a fehérpartizán szervezkedés így nemtudjuk hogy Szabó Samu tagja e az illegális szervezkedésnek.

Ügynök feladata: Az ügynök feladatul kapta hogy Joó Sámuellal és Szabó Samuval a kapcsolatot továbra is tartsa és tudja meg hogy Szabó Samu tagja e az illegális szervezkedésnek. Továbbá további neveket megtudni akik Joó Samuval kapcsolatot tartanak.

Kallós Lajos
áv. ny hdgy.

——— — ———

Tárgy: Fehérgárdisták ügye Kiskirályságon.[95]

J e l e n t é s .
Hmvásárhely, 1950 október 20-án.

Tárgybani ügyben f. hó 17-én terjesztettem fel jelentést, amelyben többek között jelentettem, hogy Ádász János kiskirálysági kisparaszt, volt kocsmáros benne van az ugynevezett fehérgárdista mozgalomba, sőt ott vezető szerepet tölt be. Továbbá jelentettem, hogy nevezettet figyelmeztette egy Csaba nevű rendőr, hogy ha meg akar menekülni a felelősségre vonás aló, akkor lépjen be a termelő csoportba.

Bizalmasan értesültem róla, hogy Ádász tényleg be is lépett az „Ifjú Gárda” tszcs-be, kb. másfél, két héttel ezelőtt, és azóta is tagja.

Özv. Dunai Sándorné az Ifj. Gárda tszcs-ből kizárt tag elmondotta Boros Sándorné kiskirálysági Ifj. Gárda tszcs tagnak, hogy Ádász János is benne van a fehérgárdába. Kijelentette továbbá, hogy azt hiszik, hogy mostmár megszűnt a fehérgárda azzal, hogy Szendi Józsefet elvitték? Nagyot tévedtek, mert itt van Ádász, azt is vezető.

Bencze 1. Sándor
áv. tiz.

——— — ———

[95] ÁBLT O - 9001 152.

Tárgy: Fehérgárdisták szervezkedésének ügye.[96]

J e l e n t é s .
Kistarcsa, 1950. december hó 12-én.

Jelentem, hogy fenti üggyel kapcsolatban a táborban lévő kapcsolatok útján az alábbiakat állapítottuk meg, melyeket az ügyben internáltak mondottak el.

A szervezkedés kétirányú volt, polgári és katonai. A polgári szervezkedés lényege az volt, hogy elsősorban a parasztok között (közép és kulákok) sejtrendszer alapján szervezés jöjjön létre. A szervezet főleg a kulákságra támaszkodott, de volt egy polgári tagozata is, ahová megbízható jobboldali elemeket, főleg a kisgazdapárt tagjait szervezték be. A polgári tagozat tevékenysége arra irányult, hogy gazdaság-politikai és belpolitikai helyzetet rontsák. A kulákok és a szervezet befolyása alatt álló parasztok szabotázs akciójának szervezése s annak végrehajtása volt a főcél. A kulákság körében pénzgyűjtés is volt szervezve.

A katonai szervezés lényege: Az ellenforradalmi szervezet a pologári szervezés mellett fegyveres ellenállássá való kiképzés, oktatás és megfelelő fegyverrel való ellátás volt a célja.
A fegyvereket Jugoszlávia területéről szerezték, illetve akarták azt a továbbiakban mindjobban erősíteni. Ide főleg volt katonatiszteket és olyanokat szerveztek be, kik a jelenlegi rendszer mellett nem exponálták magukat.

Mindkét vonalnak fontos célkitűzése abban is kiderült, hogy figyeljék meg a helybeli pártok életét, a funkcionáriusok megnyilatkozásait, tevékenységét. A fellépés azok ellen tiltva volt, csupán a figyelésre kellett magukat korlátozni. A hatalom átvétele után a „Fehérgárda" elnevezés megszűnt volna és a „Magyar Keresztények Pártja" nevet vette volna fel. A szervezkedés súlypontja Hódmezővásárhelyen, Makón, Orosházán, míg a fegyveres szervezkedés Kutason és környékén volt. Az összeesküvők számoltak azzal, hogy jugoszláv-magyar összecsapás fog történni, mely lehetőséget nyújt jugoszláv fegyveres erőknek Magyarországra való beözönlésére és ezzel az összeesküvők helyzetét megkönnyíti.

Bartók Zoltán internált, aki a hódmezővásárhelyi, helyi-lap szerkesztője volt, egyben a szervezkedés egyik vezetője, elmondotta a kapcsolatnak, hogy a fegyveres összecsapás előkészítése és kirobbantása a legfelsőbb katonai vezetés hívatása és feladata volt. Ez a katonai vezetés Bartók internált szerint a H. M. egyes igen magasrangú katonai személynek a kezében volt, akit azonban nem ismer. … A katonai vonalat Hódmezővásárhelyen egy Szentesről való tanító (volt tart. szds.) volt. …

A fehérgárda szervezkedés szorosan egybekapcsolódott a „Kard és Kereszt" szervezkedéssel és a két szervezkedés összekötője egy Halápi nevű szegedi lakos volt. …
Bartók Zoltán internált közölte a kapcsolattal, hogy az ő feladata lett volna a hatalom átvétele után a hódmezővásárhelyi közigazgatás megszervezése. Őt polgármesternek jelölték, mely feladatot Nagy Ferenc hódmezővásárhelyi lakostól kapta (internált). Tervbe vették a politikai foglyoknak a letartóztató intézetből való kiszabadítását és felfegyverzését, valamint a középületek, a rendőrség és az Á.V.H. épületeinek a megszállását. Mindezt a hatalom átvétele napján hajtották volna végre, mely ez év júliusában vagy augusztusában következett volna be. A szervezkedés azonban még nem állt abban a stádiumban, így kb. 5-6 hónap kellett volna ehhez. Az egész szervezkedésnek az összekötője és szervezője Blahó János orosházi volt gyümölcs nagykereskedő. … Bartók Zoltán internált által beszervezett személyek a következők: dr Dömötör István, Hódmezővásárhely városi tanácsos, Varga nevű volt r. nyomozó, aki 1947-ig Vásárhelyen teljesített szolgálatot. Fejős Mihály internáltat, aki viszont beszervezte Rostás János 30 holdas, Arany János 27 holdas és Kiss János 15 holdas hódmezővásárhelyi tanyai kulákokat. Fejős Mihály internált közölte a kapcsolattal, hogy Kovács István lakásán látott egy zsákban különböző fegyvereket. Ezek eredetére Kovács kijelentette, hogy Jugoszláviából valók, továbbá, hogy az amerikaiaktól légi úton kapnak fegyvereket. …

[96] ÁBLT O - 9001 164-168.

Kiss Lajos internált közölte még, hogy a hódmezővásárhelyi szövetkezetek közül (:három van:) az egyikben fegyverek vannak elrejtve, amit Dóda Sándor, Nagy Imre vagy Trincz Pál feltétlen tud. …

Vígh Ferenc internált elmondotta, hogy Apátfalván az alábbiak voltak a szervezkedés tagjai: Varga nevű tejcsarnokos, aki M. D. P. tag, az apátfalvai vasútállomás főnöke, egy volt cső. őrm. (földje van). Vígh szerint Varga tejcsarnokos kb. 30 személyt szervezett be, akikről az Á. V. H. nem tud. Vígh internált a kapcsolattal közölte, hogy Szántó Lajos volt th. szds. a katonai szervezkedés egyik irányítója Apátfalván bújkál, amiről Varga tejcsarnokos tudomással bír. …

Radics József internált az alábbi személyeket szervezte be: Pál János, Udvardy József, Zsávai Ferenc, Fejes Pál kutasi lakosokat, akik a pusztai részen szoktak találkozni.

Hegedűs Gyula internált közölte még a kapcsolattal, hogy Szeged védelmére Tóth Kálmán a szegedi „Csillag börtön" századosa lett volna hivatva. Továbbá, hogy a foglyokat kiengedje az adott jelre. A szervezkedés tagjai voltak: Bojtár v. ezr. és Bíró v. alezr. valamint Túróczi nevű szolgabíró és Deák nevű 25 holdas gazda. A szervezetnek az UDB. felé beszervezett embere volt Meszményi hódmezővásárhelyi lakos, gazdálkodó, volt hadapród őrm.

Nagy Ferenc internált a kapcsolattal közölte, hogy a Fehérgárdának kb. 20.000 főt meghaladó tagja volt. Rendszeres katonai kiképzések voltak, melyeket egy Horváth nevű volt tiszt tartott. A szervezet kb. 2-300 tagból álló volt katonákat is nyilvántartott, melynek vezetője egy Foltényi nevű hódmezővásárhelyi lakos volt.

Blahó Jánosné internált a kapcsolatunknak az alábbiakat mondotta el a szervezkedésről. A szervezkedés tudomása szerint négy kerületre volt felosztva. Az első kerület Orosháza és környéke, melynek vezetője férje volt, később Kiss Ferenc volt horthysta fhdgy. A II. kerület a szegedi kerület volt, melynek vezetőjét nem ismerte, de ez tartotta a kapcsolatot a honvédséggel. A III. kerület a szarvasi járás volt, melynek vezetője egy egyetemista volt. A IV. kerület pedig a baranyai kerület volt, de ennél többet nem tud. Elmondása szerint a fenti kerületeket egy pesti központ fogta össze, melynek három vezetője volt. Toronyi Gyula vagy Béla volt filmrendező, Szentgyörgyi mérnök, aki a Városmajor utcában lakik, és egy Blassi nevű. Ez a három vezető tartotta a kapcsolatot az amerikai követséggel. Ezek a vezetők nem jártak az amerikai követségre, hanem azok jártak át hozzájuk. Blahóné szerint a szervezkedés nemcsak az amerikai követséggel állt kapcsolatban, hanem közvetlen futárkapcsolat volt a pesti vezetők és a nyugat között. A futár a CIC részéről jött. …

Blahóné elmondotta, hogy ő volt a nővonal szervezője. Elmondotta, hogy a vezető férfiak feleségei valamennyien tagjai voltak a szervezetnek. Így Szántó Tiborné, Dajkóné, Dinnyésné, Kocsondi György vadházastársa Piroska, Kovács István (Pityu) Ilonka nevű 17 éves menyasszonya, aki egy hódmezővásárhelyi kulák lánya. …

5. ezred, újonc szoba. 1950 december 15.

B r t ó k Z o l t á n elmondotta Rácz Andrásnak, hogy a Fehér Gárda mozgalom külföldi rádiója a 41 méteres rövidhullámon dolgozik. Az adó naponta 20 óra 35 és 21 óra 35 perckor kezdi adását, mely kb. 20 percig tart. Az adás közvetlen az amerikai rádió magyarnyelvű rövidhullámú adása előtt történik.
Arról nincs tudomása, hogy a szervezkedésnek volt-e rövidhullámú adója Magyarországon. …
4. ezred. 1950. december hó 11-én.

V a r g a B é l a internáltra vonatkozóan, Dancs Ferenc és Dillinger Rezső kapcsolatok információja alapján, folytatólagosan a következőket jelentem:

… Elmesélte, hogy az amerikai és a spanyol rádió előadásában kommentálta a „Fehér Gárda" szervezkedést. Ő maga a spanyol rádióban hallgatta is.

Szerinte az áttelepültek hangadója Túróczi nevű volt szolgabíró és Deák v. Diák nevű 25 holdas gazda. Valószínűnek tartja, hogy ezek is bent voltak a szervezkedésben.

Vele megbeszéléseket folytatott a szervezkedésről Bíró Béla volt alez. aki a felszabadulás után is szolgált, és dr. Györgyi volt hadbíró. Megegyeztek abban egymás között, hogy erről senkivel nem beszélnek.

——— — ———

I. Alosztály „Szigorúan titkos. O.”
Tárgy: Fehérgárdisták szervezkedésének ügye.[97]
H. sz.: 82.-44./1951.

Szolgálati jelentés.
Szeged, 1951. február 7[98].

Fenti tárgyú ügyben a mellékelt jelentés alapján utasítást kaptunk arravonatkozóan, hogy az abban foglaltakat koknkretizáljuk és az így megállapított adatokról adjunk jelentést. Az utasításnak megfelelően eljártam és megállapítottam a következőket:

A jelentésben szereplő Bánfalvi Lajos tanító volt az, aki Hódmezővásárhelyen a katonai vonalat vitte és Szentesen lakott. Nevezettet a szervezkedés felgöngyölítésekor őrizetbe vettük, jelenleg internálva van. …

Bartók Zoltán internált által beszervezett dr. Dömötör János a szervezkedés folyamán felmerült, szabadlábon van. Varga Béla volt r. nyomozó pedig az eljárás folyamán internálva lett.

Arany János 27 holdas kulák neve a szervezkedés felgöngyölítése folyamán szerepel, jelenleg szabadlábon van. Kiss János 15 holdas Hódmezővásárhelyi lakos neve a szervezkedés folyamán nem merült fel. Nevezettre vonatkozóan kérjük kihallgatni Fejős Mihály internáltat. …
Trincz nevű személyeket a szervezkedés felgöngyölítésekor nem derítettünk fel, azok neve nem szerepelt. Nevezettekre vonatkozóan kérjük Nagy Ferenc kihallgatását. ... Kiss Lajos internált által közölt fegyverekkel kapcsolatban nyomozást vezettünk be. …
Pál János és Udvardi József neve felmerült, jelenleg szabadlábon vannak. Zsávai Ferenc neve ismeretlen. Nevezettre vonatkozóan Radics József kihallgatása válik szükségessé.

Hegedűs által közölt Tóth Kálmán li. százados neve nem merült fel. Nem merült fel továbbá Bojtár volt ezredes, Bíró volt alezredes, valamint Túróczi nevű volt szolgabíró neve sem. Nevezettekre vonatkozóan Hegedűs kihallgatása válik szükségessé. Deák Sándor neve a szervezkedés felgöngyölítése folyamán felmerült, jelenleg szabadlábon van. Felmerült továbbá Meszlényi Sámuel neve is, ki szintén szabadlábon van. Foltényi Gyula neve az ügy felgöngyölítésekor felmerült.

Blahóné által említett Toronyiról Blahó tett említést, állítólag nevezett nyugaton tartózkodik. Szentgyörgyi nevű mérnök és Blassi nevű személyek neve ismeretlen. Nevezettek Budapesten laknak állítólag. Kiléttük megállapítása végett Blahóné kihallgatása válik szükségessé. Kovács István a szervezkedésből kifolyólag őrizetbe lett véve, s halálra lett ítélve.

Blahóné által említett nővonal a felgöngyölítéskor nem merült fel. Ennek konkretizálására Blahóné, Blahó János és Kovács István kihallgatása szükséges. …

[97] ÁBLT O - 9001 190-191.
[98] ÁBLT O-9001 190. 99.

Varga József apátfalvai lakos, ki az illegális szervezkedés tagja volt, szervező munkát végzett, hatóságunk tudomásal bír erről. Nevezett tevékenységét figyelemmel kísérjük.

Bökönyi János
áv. fhdgy.

——— — ———

F e j ő s M i h á l y [99] C/11., internált született Hódmezővásárhelyen 1901. szeptember 10-én, nős Nagy Benkő Erzsébettel, anyja: Herceg Eszter, kulák, lakik: Hódmezővásárhely, Puszta 1116. hsz. alatt.-

Internálva 1950. november hó 25-én azért, mert aktív résztvevője volt a „Fehér Gárda" elnevezésű illegális, fasiszta, fegyveres szervezkedésnek.-

Nevezett kulák családból származik, szüleinek 54 kat. hold földjük volt. … Az elemi iskola öt osztályát Hódmezővásárhelyen végezte el. Utána először a szülei gazdaságában, majd a szülei halála után a saját gazdaságában 27 hold földön gazdálkodott.

1925-ben megnősült, felesége egyedüli kulák lány, aki hat hold földet kapott hozományként, de az anyósának a megmaradt 12 hold földjét is nevezett használta. Így 1925-től egészen őrizetbevételéig 45 kat. hold földön gazdálkodott.
Egy 21 éves lánya van, aki a Független Ifjuság pósahalmi körzetvezetője. Felesége 1945 tavasza óta tagja a Kisgazdapártnak.-

Nevezett 1942-ben bevonult katonai szolgálatra Szabadkára az 5-ös élelmező raktárhoz. Három hónapi katonai szolgálat után leszerelt. 1944-márciusában ismét bevonult katonai szolgálatra a 108-as szegedi élelmezési osztályhoz. Rendfokozata nem volt. Kezdetben Erdélyben, majd Stanislau környékén teljesített szolgálatot. Innen a visszavonulás során Máramaros szigeten és Győrön keresztül nyugatra menekült alakulatával együtt. 1945. novemberéig Régensburgban élt, ahol mezőgazdasági munkával foglalkozott. A fenti időpontban visszatért Magyarországra és tovább folytatta a gazdálkodást.-

Nevezett vagyona 45 kat. hold szántóföld, egy tanyája Hódmezővásárhely Tanya 1116 hsz. alatt és egy családi háza Székkutas községben, valamint egy aratógépje.

1930-ban belépett a 48-as Kossuth pártba, majd később átlépett a Magyar Élet pártjába, melynek tagja volt egészen a felszabadulásig. Nyugatról való visszatérése után azonnal belépett a Független Kisgazdapártba, melynek egészen őrizetbevételéig tagja volt.-

Nevezett mindenre kapható zsugori kiskapitalista, akinek a politikai elképzelése a restauráció. Mint kulák a rendszer ádáz ellensége és nyiltan hangoztatja, hogy ha majd egyszer kiszabadul és meglátja, hogy a tanyája környékén gépállomás működik,- nem is tudja, hogy mit fog csinálni.- A kollektív mezőgazdálkodás csökönyös ellensége. Erősen klerikális befolyás alatt áll.- Nagyon irigy és kétszínű. Sokat beszélt a Fehér Gárda mozgalomról és mindig úgy emlegeti, hogy ott tevékeny részt vett ki és a szervezkedést anyagilag is támogatta. Végtelenül ravasz ember és bosszúvágyó. Nyíltan is hangoztatja, hogy ez a rendszer nem életképes és a változás rövidesen be fog következni.-
Nagyon zárkózott természetű, kapcsolatot csak a Fehér Gárda szerv.-ben részt vett személyekkel tart fenn, névszerint Karkus István, Berta István és Bartók Zoltán internáltakkal.

Fegyelmezett és rendszerető ember, a tábor szabályait mindenben betartja. Internálásának ideje alatt fenyítve nem volt.-

——— — ———

[99] ÁBLT O - 9001 397-398.

5. ezred.
1951. március hó 1-én.

K a r k u s I s t v á n 5/1[100]1., internált ügyével kapcsolatban az alábbiakat adta elő:

Nevezett Hódmezővásárhely közelében lévő Székkutas községben lakott, ahol 1949 június 1-től egészen őrizetbevételéig, illetve 1950. október hó 20-ig mint borbélymester Garamvölgyi József borbélyal társasviszonyban dolgozott. Üzletfeleik legnagyobb részben kulákokból tevődtek össze. Mindketten eljártak borotválni id. Olasz István kulák, szeszfőzdés lakására is. Itt gyakran találkoztak Olasz István kulák unokájával Kovács Istvánnal.

… amikor Karkus ment ki Olasz István kulák tanyájára borotválni ugyancsak találkozott Kovács Istvánnal, akiről akkor már tudta, hogy Székkutas községben a Fehér-Gárda szervezkedés helyi szervezője. Ezen alkalommal arra kérte meg, hogy ha az üzletbe megy Király Károly r. szkv., és Szabó Imre r. tizedes adja át nekik azt az üzenetet, hogy ha feljelentés érkezne a rendőrőrsre ellene, illetve Kovács István ellen azonnal értesítsék. Ezt az üzenetet mindkét rendőrnek át is adta. Későbbi időpontban Kovács arra is megkérte Karkust, hogy kérje meg Besenyei János r. szakaszvezetőt arra, hogy ha a helyi Szabadságharcos szövetségnek fegyverzet érkezne, azonnal szóljon. Ezt az üzenetet is átadta. Karkusnak tudomása volt arról, hogy mindhárom rendőrt Kovács István szervező szervezte be a mozgalomba mégpedig azt az alkalmat használta ki, amikor a rendőrök nagyapjának a pálinkafőzdéjébe mentek mulatni. ...

Elmondotta Karkus, hogy Kovács István szervező nagyon szoros kapcsolatot tartott fenn Szabó Béla dr. községi jegyzővel, akit 1950. októberében állásából elbocsájtottak és a községből elköltözött Hódmezővásárhelyre. Már őrizetbe vételük után egy esetben Kovács István sajnálkozva mondotta Karkusnak, hogy talán dr. Szabó Bélának nem történt baja. …

Karkus István a táborban tudta meg Radics József kuláktól, hogy a szervezkedésnek tagja volt Pál János, Tejes Pál és Sávai Ferenc kulákok is, akik nem kerültek őrizetbe. …

1951. március hó 8-án, ill. 12-én.

… Karkus István internáltnak tudomása van arról, hogy Garamvölgyi József szervezte be Kajtár Lajos, Gregus Imre, Rostás József, Petskó József, Konc István, Dobsa Ferenc és Kapás János székkutasi lakosokat. Állítása szerint a fenti személyeknek bántódása nem történt, most is odahaza vannak. …

Tudomással bír Karkus arról is, hogy Kovács István az alábbi személyeket szervezte be:

Tölgyesi Lajos helyi r. őrsparancsnokot. …

Ugyancsak Kovács István szervezte be Korom Pál, Csordás Aladár, Csordás Elemér, Kardos Imre, Héja Sándor, Dóda Lajos vasutasokat.

Kovács István egy alkalommal elmondotta Karkus Istvánnak, hogy ha esetleg üzenni akar akkor az üzenetet Korom Pál MÁV tiszt fogja átadni, aki a székkutasi vasútállomáson teljesít szolgálatot. Ekkor kérdezte Karkus, hogy ő is be van szervezve. Erre azt felelte, hogy az összes vasutasokat beszervezte. …

Ugyancsak be volt szervezve még Gregus Máté székkutasi lakosnak a veje is, aki szintén szabadlábon van.

Kovács István szervező szoros kapcsolatot tartott fenn Nádudvari Jenő szőkehalmi tanítóval is, aki ugyancsak gyakran megfordult Kovács lakásán és tárgyalásokat folytattak együtt. Nádudvari Jenő tanító is szabadlábon maradt. …

1951. június hó 7-én és július 11-én.

… Kovács megemlítette, hogy Orosházán a laktanyában is több katonatiszt be van szervezve és így amire csak szükségük van, mindent rendelkezésükre bocsájtanak szükség esetén. …

[100] ÁBLT O - 9001 310-347.

Fejős Mihály internált elmondotta (Karkus Istvánnak), hogy neki tudomása van arról, hogy Székkutas községben a szervezkedés tagja volt Faragó Sándor szűcsmester, Kovács Sándor pékmester, valamint Posztós Antal és annak apósa. …
Kovács István székkutasi szervező által volt még beszervezve Vacsi Károly vendéglős, aki Kovácsal szoros kapcsolatot tartott fenn. A fenti írt személyek Fejős szerint nem lettek felelőségre vonva és jelenleg is szabadlábon vannak. …
Szántó nevezetű személy, aki Orosházán lakik egy alkalommal elmondotta Fejősnek, hogy kb. 500 személyt szervezett be a Fehér-Gárda szervezetbe. …
Fejős egy alkalommal beszélgetést folytatott unokatestvérével ifj. Pál Jánossal, aki elmondotta azt, hogy Székkutas-Sóshalmi részen Kenész tanító is szervező munkát végez és őt is beszervezte. …
Tudomással bír arról is, hogy Víg Imre szervezte be Herceg Jánost, ki lakik Székkutas-Szőrháti részen, Molnár Jánost, aki lakik Székkutas-Belsőszőrháti részen, valamint Pethő Imre és Pethő Ernő testvéreket, akik laknak Székkutas-Csicsatéri részen.-

A jelentésben szereplő személyek közül Karkus szerint nem lett őrizetbe véve Kis Imre orosházi lakos, Miklós János, Ménesi postás, Kenész tanító, Herceg János, Molnár János, Pethő Imre és Pethő Ernő székkutasi lakosok.
A többi személyek internálva lettek.

——— — ———

G r e g u s M á t é C/5.[101], internált született Hódmezővásárhelyen, 1920. május hó 28-án, nős Rostás Teréziával, anyja: Lázár Zsuzsanna, kulák, lakik: Székkutas, Puszta 1115 hsz. alatt.-

Internálva 1951.július hó 7-én azért, mert tudott a Fehér Gárda szervezet létezéséről és ezt a Hatóságnak nem jelentette. Lakásán forgópisztoly rejtegetett.-

Nevezett kulák családból származik, édesapjának Székkutas községben 14 kat. hold gyümölcsöse, 28 kat. hold szántóföldje és egy tanyája van.- Édesapja demokrácia ellenes kijelentés és izgatás miatt két évre lett elítélve, jelenleg Hartán üli a büntetését. Anyja jelenleg egy 25 éves lányával és 16 éves fiával vezeti a gazdaságot. Négy testvére van, akik közül a két fentemlített a gazdaságban dolgozik, egy férjnél van. Ennek a lánytestvérének a férje csendőr őrmester volt, jelenleg internálva van. Sógora Varga László és testvére Gregus János szintén a Fehér Gárda szervezkedés tagjai voltak.

Nevezett az elemi iskola hat osztályát Székkutas községben végezte el. Ennek elvégzése után a szülei gazdaságában dolgozott egészen 1941-ig. Ezen időpontban katonai szolgálatra hívták be Hódmezővásárhelyre a méneskarhoz. Itt mint tényleges katona a szakaszvezetői rendfokozatot érte el. Tényleges idejének letöltése után nem szerelt le hanem tovább teljesített szolgálatot. A méneskarral együtt 1944. decemberében nyugatra menekült. Itt egészen 1945. decemberéig volt és mezőgazdasági munkát végzett. Magyarországra 1945. decemberében tért vissza.Utána ismét az édesapja gazdaságában dolgozott.-

1949-ben megnősült, felesége középparaszt családból származik. Házasságukból egy gyermek született, a másadikot most várja a felesége. Felesége jelenleg ugyancsak a szülei gazdaságában dolgozik Székkutas községben.-

Nevezett felszabadulás előtt politikai pártnak tagja nem volt. 1946-ban édesapjával és János nevű testvérével együtt a Független Kisgazdapártba lépett be, melynek tagja volt egészen őrizetbevételéig.-

Nevezett internálásának rövid ideje alatt mint kulák jobboldali magatartásáról tett tanúságot. Internálását jogtalannak tartja és bízik abban, hogy ez a rendszer megváltozik. A Fehér Gárda mozgalomban mint aktív tag tevékeny részt vett.- Nagyon tartózkodó és elővigyázatos. Teljesen

[101] ÁBLT O - 9001 399.

sógorának Varga László internáltnak a befolyása alatt áll. Varga mint volt csendőr állandóan figyelmezteti, hogy nyiltan ne politizáljon, mert abból kellemetlensége származhatik.
Fegyelmezett és rendszerető ember, szorgalmas munkás. A táborrendet mindenben betartja, ezideig fenyítve nem volt, szabálytalanságot nem követett el.

——— — ———

G r e g u s J á n o s C/5.[102], internált született Hódmezővásárhelyen, 1929. augusztus 29-én, nőtlen, anyja: Lázár Zsuzsanna, kulák, lakik: Székkutas, Puszta 1115 hsz. alatt.-

Internálva 1951. július hó 7-én azért, mert tudott a Fehér Gárda létezéséről, ezt a Hatóságnak nem jelentette és lakásán forgópisztolyt rejtegetett.-

Nevezett kulák családból származik, édesapjának Székkutas községben 42 kat. hold földje van, melyből 14 hold gyümölcsös, valamint egy tanya. Négy testvére van, akik közül egy 25 éves lány és egy 16 éves fiú édesanyjával együtt a gazdaságban dolgozik.
Egyik lánytestvére egy csendőrhöz ment férjhez, aki jelenleg szintén internálva van. Ugyancsak internálva van a Máté nevű testvére is. Úgy sógora mint testvére a Fehér Gárda tagjai voltak. Édesapja demokrácia ellenes izgatás miatt két évre lett elítélve, büntetését jelenleg a hartai gazdaságban tölti, ahol mezőgazdasági munkát végez.-

Nevezett az elemi iskola hat osztályát Székkutas községben végezte el. Utána két évet a hódmezővásárhelyi mezőgazdasági iskolába járt. Iskoláinak befejezése után az édesapja gazdaságában dolgozott egészen őrizetbevételéig.-

Nevezett katonai szolgálatot nem teljesített, ez év tavaszán sorozták be. (1951)

Nőtlen családi állapotú, ő maga teljesen vagyontalan, a földbirtok még édesapja nevén van.-
A felszabadító szovjet csapatokat Székkutas községben várta be szüleivel együtt.-

Nevezett felszabadulás előtt politikai pártnak tagja nem volt. Felszabadulás után 1946-ban bátyjával és édesapjával együtt a Függatlen Kisgazdapártba léptek be, melynek állítása szerint őrizetbevételéig tagja volt.-

Nevezett tipikus kulák típus, aki bízik még abban, hogy a jelenlegi rendszer nem fog sokáig tartani és az amerikaiak felszabadítják.- Jobboldali beállítottságú, de nagyon ravasz és óvatos. Közlékeny természetű, de sógora Varga László volt csendőr, akivel egy szobában van állandóan figyelmezteti, hogy politikai dolgokról ne beszéljen, mert kellemetlensége fog történni. Nevezett teljesen sógora befolyása alatt áll. Klerikális beállítottságú, melyet nyíltan is kimutat.-

Fegyelmezett és rendszerető. Munkakedvelő és bármilyen munkát szívesen elvégez. Öntevékeny. A tábor szabályait mindenben betartja. Internálásának ideje alatt fenyítve még nem volt.

——— — ———

[102] ÁBLT O - 9001 401

Írott betűvel: Kistarcsára küldeni

VI/2. Osztály. ***Tárgy: Fehér Gárda illegális szervezkedés ügye.***

J e l e n t é s[103]
Budapest, 1951. szeptember 4-én.

1950. december havában „Fehér Gárda" szervezkedésben való részvétel miatt internálva lettek az alant felsorolt személyek:

S z a b ó Sándor (Nagymajlát, 1909. anyja: Stefanik Anna). H e g d ű s Gyula (Szeged, 1898.). V í g Imre (Hódmezővásárhely, 1920. anyja: Zöld Jusztina). K i s s Lajos (Hódmezővásárhely, 1904.). L í b o r János (Szentetornya, 1904. anyja: Károlyi Anna).
K a r k u s István (Végegyháza, 1919. anyja: Koch Mária). F e j ő s Mihály (Hódmezővásárhely, 1901. anyja: Herceg Eszter). B e r t a István (Orosháza, 1901.).
B a r t ó k Zoltán (Hódmezővásárhely, 1922. anyja: Bartolf Mária). K e p e n y e s András (Kondoros, 1911. anyja: Klima Erzsébet). C s o r d á s Mihály (Batonya, 1919.). R a d i c s József (Hódmezővásárhely, 1908. anyja: Kerekes Rozália). J u h á s z Imre (Hódmezővásárhely, 1924.). B e n k ő Sándor (Nagyszénás, 1914. anyja: Kunos Etel).
V a r g a László (Vác, 1913. anyja: Battyányi Mária). G r e g u s Máté (Hódmezővásárhely, 1920. anyja: Lázár Zsuzsanna). G r e g u s János (Hódmezővásárhely, 1929. anyja: Lázár Zsuzsanna).

Nevezett internáltaknak a táborban hálózatot építettünk annak felderítésére, hogy milyen szervezkedésben vettek részt, az illegális szervezkedésnek mi volt a célja, milyen anyagi támogatásban részesültek belföldön és külföldről, milyen esetleges külföldi kapcsolatokkal rendelkeztek, a szervezkedés tagjai közül kik vannak még szabadon.

Az ügynöki nyomozás során megállapítást nyert, hogy nevezettek a „Fehér Gárda" elnevezésű, ellenforradalmi illegális szervezkedésben vettek részt, melynek célkitűzése volt a népi demokratikus államrendszerünk fegyveres úton való megdöntése. Hálózati úton megállapítást nyert az, hogy a szervezkedésben résztvevő tagok fegyverekkel is rendelkeznek, amelynek egy részét kb. 20 ezer drb. Jugoszláviából kapták. Egyrészt megállapítást nyert az is, hogy több szervezkedésben résztvevő tagnak személyi használatra is van fegyvere.
A fegyverek egyrészét a hódmezővásárhelyi szövetkezetek egyikében raktározják. Akciójuk végrehajtása során számítottak egy esetleges jugoszláv-magyar fegyveres összecsapásra, amely lehetőséget nyújt, hogy a jugoszláv fegyveres erők Magyarországra bejönnének és ezzel az összeesküvést céljaik elérésére segítenék. Az illegális szervezkedés súlypontja Hódmezővásárhely, Makó és Szeged környéke, de a szálak az ország minden területére kiterjednek. A szervezkedés szálai a magyar-jugoszláv határon is erősen el vannak terjedve a parasztság és a polgárság körében.

A szervezkedés szervezetileg sejtrendszeren alapul konspiráció céljából. A szervezkedés tagjai főleg kulákokból és polgárokból tevődnek össze. A központi vezetés egyrésze Budapesten, egyrésze pedig Hódmezővásárhelyen van.

A szervezkedésnek volt egy katonai részlege is, amelynek feladata a fegyveres kiképzés, a fegyveres felkelés megszervezése és előkészítése, valamint a mozgalom fegyveres támogatása. Ide főleg katonatiszteket, csendőröket szerveztek be és olyan jelenlegi katonatiszteket, akik a népi demokratikus rendszerrel szemben ellenséges beállítottságúak.

Hálózati úton megállapítást nyert az is, hogy az illegális szervezkedésbe a kutasi rendőrőrs tagjait is, valamint a vásárhelyi-kutasi közigazgatási tisztviselő kar egyrészét is beszervezték. Ügynökök útján megállapítást nyert az is, hogy a szervezkedésbe belépő tagok anyagilag is támogatták a szervezkedés célkitűzéseit. Pl. a kulákok belépésüknél 10 Frt.-tól fölfelé fizettek belépési díjat.

[103] ÁBLT O - 9001 300-303.

A szervezkedésnek több százezer forint készpénze volt, amit motorkerékpárokra fordítottak. A szervezkedés szervezői motorkerékpárokon járták a vidékeket beszervezés céljából.

Hálózati úton megállapítást nyert az is, hogy a szervezkedés fő irányítása nyugatról történik. A szervezkedés nyugaton lévő vezetői Közi Horváth és Eckhard Tibor. A hatalom átvétele után Eckhard Tibor lett volna az államvezető. A „Fehér Gárda" szervezkedő Nagy Ferenc és Pfeiffer Zoltán is támogatta. Nyugati kapcsolataiknak felderítése folyamatban van tábori hálózaton belül.

Jugoszlávia felé a kapcsolatot egy Blahó nevű egyén tartotta. Ez az egyén már le van tartóztatva.

A „Fehér Gárda" szervezkedés ügye miatt internáltak erősen bíznak abban, hogy a szervezkedésük sikerrel fog járni, tekintettel arra, hogy a szervezkedésnek sok olyan tagjai van, akik jelenleg is szabadon vannak.

Hálózati úton a következő személyeket derítették fel akik résztvesznek a szervezkedésben és még jelenleg is szabadon vannak:

Cseri Mihály kereskedő, Dóda Sándor, Nagy Imre valamint 3 Trincz-testvérek hódmezővásárhelyi lakosok. Dékány vendéglős fia és sógora szintén hódmezővásárhelyi lakosok.

Csengeri János volt csendőr, Lázár Lajos kulák, Tóth István zenész, Tóth Imre kulák, Juhász nevezetű kulák és Hocsi Imre kulák székkutasi lakosok. Bereczki Péter kulák székkutasi lakos. Ezen személyeket Orosházára kijáró Szántó Lajos nevezetű szervező szervezte be.

Barna Sándor székkutasi lakost Garamvölgyi József (internálva) szervezte be. Székkutas községben a szervezkedésben résztvevők közül még az alant felsorolt személyek vannak szabadon: Tölgyesi nevezető rendőr őrsparancsnok, Gál László, Nádudvari Jenő tanító, Korom Pál, Kajtár Lajos, Gregus Imre, Rostás József, Pecskó József, Koncz István, Dopsa Ferenc, Kapás János, Csordás Aladár, Csordás Elemér, Kardos Imre, Dóda Lajos vasutas, Kiss Mihály cipész segéd, Kosztolányi Sándor és Nagy Lajos kisparasztok, Szabó László asztalos segéd, Lázár Lajos, Lázár István, Rácz Sándor kulákok. Arany János és Jáger Sándor, Mérai Kálmán és Mérai Sándor, Faragó Sándor szűcsmester, Kovács Sándor pékmester, Posztós Antal, Vacsi Károly vendéglős, Pál János, Tejes Pál, Sávai Ferenc kulákok, Kovács Ernő.

DR. Beliczai nevezetű személy, Budapest, Malinovszki út 18 sz. Ez a személy a szervezkedés egyik felsőbb vezetője. Dr. Holota János budapesti lakos, Gidró Bonifác bencésrendi pap, budapesti lakos.

Dr. Borza Sándor és Szilágyi nevezetű orosházi lakosok. Markó nevezető orosházi könyvkereskedő, Dumbrán orosházi cipész, Dr. Cserján János orvos, Kelemen Béla vendéglős orosházi lakosok. Bakonyi nevű gyepmester.

Tótkomlós községben az alant felsoroltak vannak még szabadon a szervezkedés tagjai közül: Molnár György, Pipis Samu, Hercog István, Maya János, dr. Papp állatorvos, Czibor Géza, Schultheisz Jenő, Vecsei Viktor református lelkész, Szarka Géza, Udvaros Károly, Kábek János, Keszeg István, Balla János, Heténi Mihály.

Nagymajlát községben az alant felsorolt személyek vannak szabadon, akik a szervezkedésben résztvesznek: Berecz József, Kádár Jenő, Kurai Imre, Faragó Gyula, Vígh Imre, Lelle János.

Pitvaros községben: Mohos református lelkész, Tóth Sándor, Fekete Antal, Gőg Simon, Kecskés István és Imre, Feszti István, Varga Ferenc.

Gádoros községben: Kiss Imre, Kiss Béla, Sándor Lajos kulákok, Tuba Lajos, Hodos Károly kulákok.

Szentetornya községben: Papp Mihály, Erdélyi Imre, Végh Pál kulákok.

Imely községben Cseh Antal.

Szikáncs községben Csánki Ernő.

Békéscsabán Réti nevezetű gyógyszerész.

Pusztaföldváron Dominkó Sándor kulák.

Szarvas községben Csicseri Ignácz és Kiszeli Béla kulákok.

A fenti ügyben ügynökségünkön keresztül tovább folytatjuk a felderítést a kistarcsai internálótáborban maradottak között. Közülük többen az Inotai építkezéshez lettek szállítva, illetve az Igazságügynek vannak átadva. Így Radics József, ifj. Juhász Imre, Fejős Mihály, Berta István, Bartók Zoltán, Karkus István, Líbor János, Kiss Lajos, Szabó Sándor, Vígh Imre, Hegedűs Gyula.

Az ügyben dolgozott ügynökeink közül folyamatban van azon ügynöknek a kiválasztása, ki esetleg szabadítást nyerne a táborból és felderítené a „Fehér Gárda" mozgalom kintmaradt tagjainak további szervezkedő munkáját.

Tóvölgyi Antal
áv. hdgy.

——— — ———

F e l j e g y z é s .[104]
Békéscsaba, 1951. szeptember 12.

Jelentem, hogy az elmúlt évben Orosháza és környékén részben felszámolt Fehér Gárda nem szüntette be a működését, hanem továbbra is aktív tevékenységet fejt ki.

1951. márciusában „Trencsén" fedőnevű ügynökünk jelentette, hogy előtte Oláh György csorvási FKP elnök (kulák) olyan kijelentést tett, hogy Gerendáson többször felkereste két szervező és felszólították arra, hogy a párt tagságával együtt lépjen át a Fehér Gárda mozgalomba. Ügynökünk előtt Oláh György a két szervező nevét nem mondta el.

A későbbiek során „Trencsén" fedőnevű ügynökünk arról számolt be, hogy Békéscsabán Puskás József az FKP jobboldali vezetőségi tagja olyan kijelentést tett, hogy a „Fehér Gárda" szervezkedés továbbra is tevékenységet fejt ki.

„Hajcsár" fedőnevű ügynökünk előtt ez év áprilisában Betkó Pál az NPP volt megyei vezetője, aki átlépett az MDP-be, olyan kijelentést tett, hogy a „Fehér Gárda" nevű szervezkedés továbbra is működik, különösen Orosháza környékén és Csongrád megyében fejt ki aktív tevékenységet.

Ez év júliusában Hicsi Raffael Orosháza, Esperantó u. 11. sz. alatti lakos bejelentést tett arról, hogy beszélgetést folytatott Szokolai Istvánné orosházi szabómester feleségével, aki arról tett egy rokonának jelenlétében említést, hogy a „Fehér Gárda" szervezkedés tovább működik. Ennek a szervezkedésnek tagja a beszélgetésnél jelenlévő rokon is, aki szabómester Szentetornyán. A beszélgetésnél azt is elmondták, hogy a szervezkedésnek tagja még Kecskeméti Sándor nevű volt r. hdgy., aki annak idején, ha valami baj volt, értesítette a szervezkedés tagjait. Tagja Csizmadia Zsófia (kinek a személyazonosságát ezideig nem állapítottuk meg), Csizmadia nevű kulák, aki Orosházán a

[104] ÁBLT O – 9040 214-218.

Töhötöm u. 5. sz. alatt lakik és akinek a vejét az 1950-es felszámolás alkalmával a szervezkedésben való részvétel miatt letartóztatták, jelenleg börtönbüntetését tölti.

Előző bejelentés alapján először a Szegedi Csillagbörtönben, később a kalocsai Büntetőintézetben két ízben is kihallgattam L u k á c s Imre (1922. január 25. Tiszaújlak, apja: Antal, anyja:Horváth Etel, utolsó lakhelye: Újpest, Toldi u. 3. nős, két családja van)
nevű elítéltet. A kihallgatása során elmondta, hogy 1951 elején a Csillagbörtönben Szegeden több alkalommal találkozott Z. Kiss Ferenccel a Fehér Gárda katonai szakértőjével, Szente Horváth-tal, Rostással és Kováccsal, a Fehér Gárda szervezkedés vezető tagjaival. A fenti személyek közül különösen Z. Kissel és Szente Horváth-tal épített ki baráti kapcsolatot.

A börtönigazgatóság azzal bízta meg, hogy kezelje a szegedi Csillagbörtön tüzelőanyagát. Így a szeneskamrához került le dolgozni. A kamra ugyanabban az udvarban volt, ahol a politikai foglyokat sétáltatni szokták. Mivel kíváncsi volt az előzőleg már hallott Fehér Gárda szervezkedésre, Z. Kissnek, Szente Horváthnak állandóan ingyen cigarettát, kenyeret juttatott. Így Z. Kiss folyamatosan ismertette a Fehér Gárda szervezkedést. Arról beszélt, hogy a Fehér Gárda szervezkedés a lefogásuk után nem szűnt meg, hanem az továbbra is működik. Z. Kiss megkérte arra, hogy kíséreljen meg egy levelet kijuttatni a Fehér Gárda szabadon lévő és tovább szervezkedő tagjai részére. Lukács ígéretet tett a kérés teljesítésére. Rövid idő múlva Lukács Z. Kisstől egy vastag borítékot kapott, amely Gubicza Sándor orosházi lakos nevére volt címezve. A levelet úgy juttatta ki, hogy a kijáró foglyokkal, akik a szenet hordták szét a városba, Szegeden feladatta a postára. Ezután Z. Kisstől arra kapott utasítást, hogy minden csütörtökön hajnalban a szegedi Csillagbörtön kerítésén keresztül várja a választ. A levél kijuttatása után csütörtökön a válasz meg is érkezett. Hajnalban ismeretlen személy bedobott egy levelet és papírba csomagolva 500 forintot. Hasonló módon a későbbiek során Gubicza Sándor címére még két vastag levelet juttatott ki, ezenkívül hasonló módon levél ment az orosházai plébánia részére, amely igen vastag volt, s több apró boríték volt a levélben, levelet csempészett ki Muzsik nevű szentetornyai kulák részére, aki Blahónak rokona. …

Z. Kissel folytatott beszélgetés során megtudta azt, hogy Gubicza Sándor Blahó lefogása után az orosházai szervezet vezetője. Megtudta azt is, hogy a szervezkedés tagja Hrabovszki nevű személy, akinek abban az épületben van üzlethelyisége, ahol az orosházai pártszervezet van, Fejes Péter, aki az orosházai Tóth-malom környékén lakik. Z. Kiss a kicsempészett levelekre vonatkozóan elmondta, hogy azokban a Fehér Gárda szervezet részére utasításokat adtak ki a további munkához. Lukács Imre a bejövő leveleket először Z. Kissnek adta át a szeneskamrában, az elolvasta, utána pedig továbbította Blahónak, aki Z. Kisséktől elkülönítve, a halálraítéltek között volt.

Z. Kissék 1951.február-márciusában a szegedi Csillagbörtönből – Lukács bevonásával _ szökést készítettek elő. A Fehér Gárda kint lévő tagjaival leleveleztе Z. Kiss, hogy a szegedi Csillagbörtönnek a kőkerítését négy helyen trikettővel alá fogják aknázni és egy megbeszélt időpontban kívülről a börtön falát felrobbantják. A megbeszélés szerint, amennyiben ez megtörténik, az éppen sétáló politikai foglyok, közöttük a Fehér Gárda szervezkedés tagjai kiszabadulnak. A fehérgárdisták valamennyien egyirányba fognak kitörni. Mivel a börtönőrök biztosan a több ember után mennének, Lukács Imre megbízatást kapott arra, hogy ne a Fehér Gárda tagjaival, ahenm azoktól külön irányban próbálja meg a menekülést. Feladata az volt, hogy mint a Fehér Gárda tagja keresse meg Békéscsabán Darida nevű asztalost. Részletesen megmagyarázták, hogy hol találja meg ezt a személyt. Közölje a nevét és mondja meg a jelszót. A jelszó „Napóleon” volt. Daridán keresztül el fog helyezkedni és rajta keresztül bejut a szervezkedésbe is. Darida - Z. Kiss állítása szerint – a szervezkedés békéscsabai szervezője.

… Z. Kiss Ferenc, Szendi Horváth, Kovács és Rostás a több alkalommal folytatott beszélgetés során elmondták azt is, hogy a Fehér Gárda mozgalmat az UDB nagybecskereki szervezeténél lévő Tuskán, vagy Tuska nevű százados irányítja, aki rendszeresen át szokott járni Kunbajánál és Kelebiánál a határon. Z. Kiss elmondotta, hogy éppen ezzel a századossal volt kapcsolata, amikor lefogták. A százados csak úgy tudott megmenekülni, hogy a kapcsolaton jelen volt Gubicza Sándor is, aki leleményesen karonfogta a századost és az Otthon vendéglő mellett lévő üzlethelyiségébe magával vitte. Z. Kiss elmondása szerint a jugoszláv százados minden hónapban egy-két alkalommal át szokott

járni és ilyenkor felkeresi a Fehér Gárda orosházai, békéscsabai, hodmezővásárhelyi és battonyai gócpontját. Ennek a századosnak megbízottai vannak a fenti helyeken, akik a Fehér Gárda vezetőitől összegyűjtik a kémanyagot, s azt átadják a századosnak. Z. Kiss elmondása szerint ez a százados a szervezkedés részére pénzt szokott hozni, így ezen a személyen keresztül tudnak fegyvert szerezni.

A Fehér Gárda szervezkedés ügyében a Szegedi Osztálytól Gádorosra vonatkozóan olyan anyagot kaptunk át, hogy Gádoros környékén Móricz István kiskirálysági kisparaszt, fehérgárdista szervező tevékenységet fejt ki. Ez a személy többek között beszervezte Szabó Gyula gádorosi lakost. Állítólag Szabónál fegyver is van. Ez anyag alapján végrehajtottuk az első beszervezést.

Beszerveztük G. István (fedőneve:"Gál József") gádorosi volt malomtulajdonost, akinek minden lehetősége megvan a gádorosi szál felderítéséhez.

A következő lépésként szükségesnek látom egy beépülést végrehajtani Gubicza Sándor orosházai lakos mellé, aki állítólag az orosházai szervezkedés vezetője. Amint a csatolt anyagokból is kitűnik, a szervezkedés igen erősen el van terjedve Kardoskúton és környékén. Ezért a második beszervezés végrehajtása itt lenne aktuális. Itt szükséges megemlíteni azt, hogy kardoskúton az ÁVH-nak két ügynöke van. Az egyik „Fehér" fedőnevű, de az annyira dekonspirálódott, hogy azt tovább ebben az ügyben felhasználni nem lehet, esetleg kompromitáló anyagok összegyűjtésére használható. Másik személy Sz. Sándor kardoskúti lakos, volt kereskedő, aki azonban jelenleg Budapesten tartózkodik.

Amint a csatolt anyagból kitűnik, a Fehér Gárdának szervezete van Békéscsabán is, ahol állítólag Darida nevű asztalos a szervező és Román János politikai nyomozó a szervezkedés vezetője. Ez utóbbi a Szegedi Osztály leellenőrzése alapján nem bizonyult igaznak. Román Jánosra vonatkozóan annyit állapítottak meg, hogy tud a Fehér Gárdáról. A békéscsabai szervezet felderítéséhez – amennyiben a II. alosztály szempontjaival nem ütközik össze – felhasználhatónak látom Román Jánost.

Az orosházai szervezkedésnek különösen a Monori-tanyavilágban vannak a kulákok köréből tagjai. Ezért a Monori-tanyákon lakó kulákok közé ügynöki hálózat építése szükséges.

A szervezkedésnek a szegedi iratokból kitűnően igen erős csoportja van Tótkomlóson, ahova ügynökként fel lehetne használni Varga Miklós tótkomlósi villanyszerelőmestert. A rávonatkozó kompromitáló anyag csatolva.

A dossziék áttanulmányozása után javaslatom azt, hogy mielőtt a hálózati beépüléseket megkezdenénk, hallgassuk ki Jankó György orosházai lakost, a TÜZÉP alkalmazottját, aki felvilágosítást tud adni az orosházai és környékén lévő szervezkedésről. Egy alkalommal már bejelentést is tett róla. Szendi Horváth Károly orosházai Posta utcai lakos szomszédságában lakik az a személy, aki a dossziéban Kovács aláírással bejelentést tette a Fehér Gárdára vonatkozólag. Ennek a személynek módjában áll Szendiékkel és a szervezkedés többi tagjaival a kapcsolatot felvenni és mint informátort lehetne foglalkoztatni.

Gróza Mihály orosháza, II. kerületi lakos, párttag ugyancsak tudomással bír a szervezkedésről és egy alkalommal már bejelentést tett róla.

Kutasi Mátyás MDP tag, az árpádhalmi sertéstenyésztő telep vállalatvezetője arról tud felvilágosítást adni, hogy a Fehér Gárda mozgalom tagjai a szentesi műút mellett a nagymágocsi korcsmában rendszeresen össze szoktak járni.

Hicsi Raffael orosházai lakossal a kapcsolatot továbbra is fenn kell tartani, mert a Szokolai Istvánné szabómesterrel, a szervezkedés tagjával és szentetornyai szabómester rokonával érintkezni tud.

Lukács Imrére vonatkozóan az a javaslatom, hogy amennyiben meggyőződünk nevezettnek a megbízhatóságáról, úgy valamilyen formában az ügy felderítéséhez felhasználjuk.

Fazekas István
áv. fhdgy.
alosztályvezető

— — —

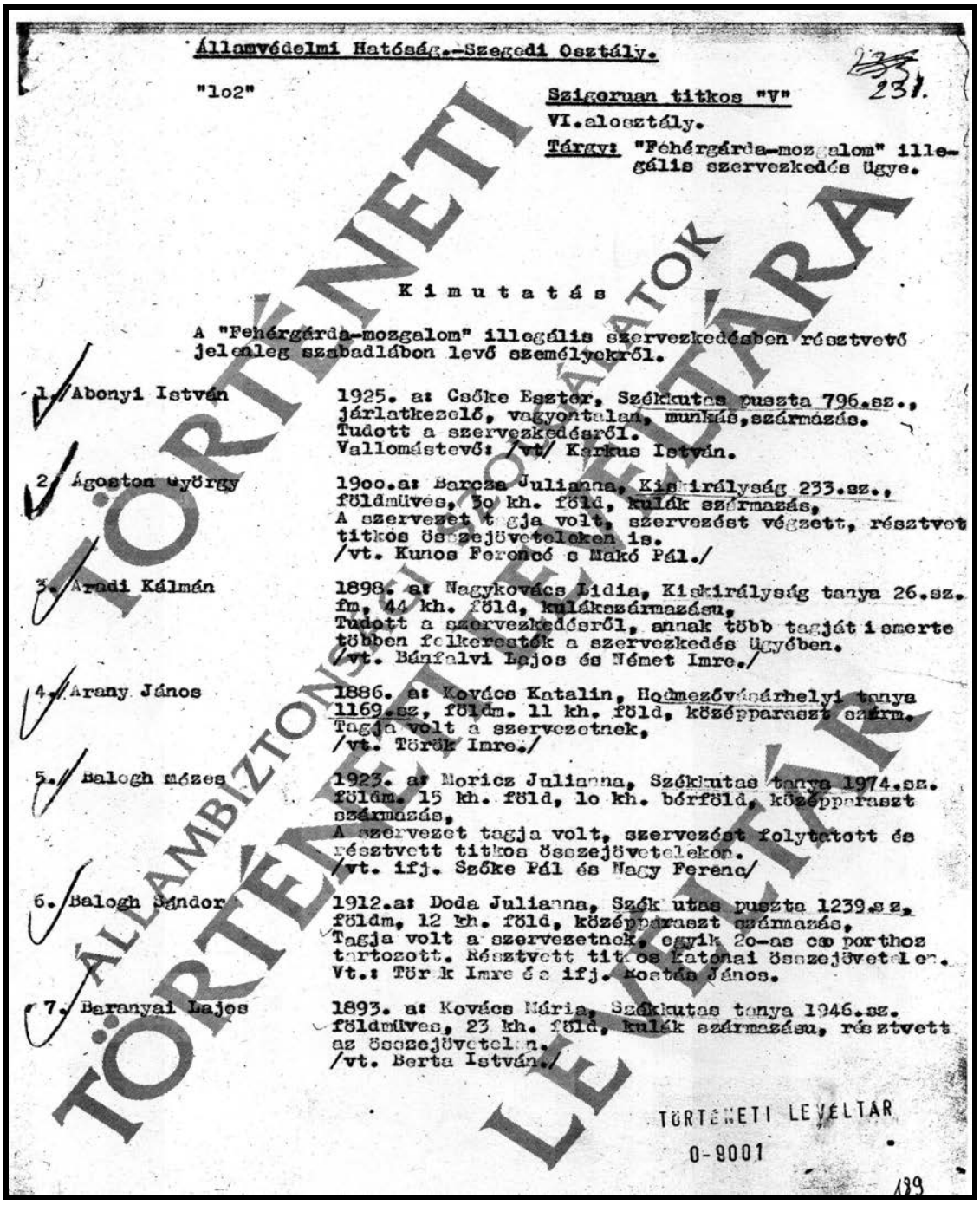

Államvédelmi Hatóság.-Szegedi Osztály.

"lo2"

Szigoruan titkos "V"
231.
VI.alosztály.
Tárgy: "Fehérgárda-mozgalom" illegális szervezkedés ügye.

K i m u t a t á s

A "Fehérgárda-mozgalom" illegális szervezkedésben résztvevő jelenleg szabadlábon levő személyekről.

1./ Abonyi István — 1925. a: Csőke Eszter, Székkutas puszta 796.sz., járlatkezelő, vagyontalan, munkás, származás. Tudott a szervezkedésről. Vallomástevő: /vt/ Karkus István.

2./ Ágoston György — 1900.a: Barcza Julianna, Kiskirályság 233.sz., földmüves, 50 kh. föld, kulák származás. A szervezet tagja volt, szervezést végzett, résztvet titkos összejöveteleken is. /vt. Kunos Ferencé s Makó Pál./

3./ Aradi Kálmán — 1898. a: Nagykovács Lidia, Kiskirályság tanya 26.sz. fm, 44 kh. föld, kulákszármazásu. Tudott a szervezkedésről, annak több tagját i smerte többen felkeresték a szervezkedés ügyében. /vt. Bánfalvi Lajos és Német Imre./

4./ Arany János — 1886. a: Kovács Katalin, Hodmezővásárhelyi tanya 1169.sz, földm. 11 kh. föld, középparaszt szárm. Tagja volt a szervezetnek. /vt. Török Imre./

5./ Balogh Mózes — 1923. a: Moricz Julianna, Székkutas tanya 1974.sz. földm. 15 kh. föld, lo kh. bérföld, középparaszt származás. A szervezet tagja volt, szervezést folytatott és résztvett titkos összejöveteleken. /vt. ifj. Szőke Pál és Nagy Ferenc/

6./ Balogh Sándor — 1912.a: Doda Julianna, Szék utas puszta 1239.sz, földm, 12 kh. föld, középparaszt származás, Tagja volt a szervezetnek, egyik 2o-as csoporthoz tartozott. Résztvett titkos katonai összejöveteleken. Vt.: Török Imre és ifj. Kostán János.

7./ Baranyai Lajos — 1893. a: Kovács Mária, Székkutas tanya 1946.sz. földmüves, 23 kh. föld, kulák származásu, résztvett az összejöveteleken. /vt. Berta István./

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
0-9001

139

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

Kimutatás a Fehérgárda szabadlábon lévő tagjairól

Államvédelmi Hatóság. – Szegedi Osztály.

„102” Szigorúan titkos „V”
VI. alosztály.

Tárgy: „Fehérgárda-mozgalom” illegális szervezkedés ügye.[105]

K i m u t a t á s

A „Fehérgárda-mozgalom” illegális szervezkedésben résztvevő jelenleg szabadlábon lévő személyekről

1./ Abonyi István 1925. A: Csőke Eszter, Székkutas puszta 796. sz. járlatkezelő, vagyontalan, munkás származás, tudott a szervezkedésről. Vallomástevő: (vt) Karkus István.

2./ Ágoston György 1900. a: Barcza Julianna, Kiskirályság 233. sz., földműves, 30 kh. föld, kulák származás. A szervezet tagja volt, szervezést végzett, résztvett titkos összejöveteleken is. (vt. Kunos Ferenc s Makó Pál.)

3./ Aradi Kálmán 1898. a: Nagykovács Lídia, Kiskirályság tanya 26. sz. fm. 44 kh. föld, kulákszármazású, Tudott a szervezkedésről, annak több tagját ismerte, többen felkeresték a szervezkedés ügyében.. (vt. Bánfalvi Lajos és Német Imre.)

4./ Arany János 1886. a: Kovács Katalin, Hódmezővásárhelyi tanya 1169. sz. földm. 11 kh. föld, középparaszt szárm. Tagja volt a szervezetnek. (vt. Török Imre)

5./ Balogh Mózes 1923. A: Móricz Julianna, Székkutas tanya 1974. sz. földm. 15 kh. föld, 10 kh. bérföld, középparaszt származás, A szervezet tagja volt, szervezést folytatott és résztvett titkos összejöveteleken. (vt. Ifj. Szőke Pál és Nagy Ferenc)

6./ Balogh Sándor 1912. a: Dóda Julianna, Székkutasa 1239. sz., földm. 12 kh. föld, középparaszt származás. Tagja volt a szervezetnek, egyik 20-as csoporthoz tartozott. Résztvett titkos katonai összejövetelen. Vt.: Török Imre és ifj. Rostás János

7./ Baranyai Lajos 1893. a. Kovács Mária, Székkutas tanya 1946. sz. földműves, 23 kh. föld, kulák származású, résztvett az összejövetelen. (vt. Berta István.)

8./ Belső István 1908. a: Schulcz Karolina, Pitvaros, Kossuth u. 188. sz. volt községi jegyző, vagyontalan, értemiségi származású, Mint jegyző körbélyegzővel ellátott üres nyomtatványokat, személyazonossági igazolványt adott a szervezkedés részére. (vt. Szabó Sándor)

[105] ÁBLT O - 9001 231-253.

9./ Benyhe József 1907. a: Tóth Júlia, Orosháza Bajcsi Zsilinszky u. 112. sz., szűcsmester, egy ház, munkás származású,
A szervezet tagja volt.
(vt. Juhász Nagy Vilmos.)

10./ Bodrogi Sándor 1898. a: Kiss Zsuzsanna, Székkutas puszta 1150. sz. gazdálkodó, 29 kh. föld, kulák származású, a szervezet tagja volt, résztvett titkos összejöveteleken. A mozgalmat anyagilag támogatta.
(vt. Ifj. Mérai Kálmán és Juhász N. István.)

11./ Bölényi János 1924. a: Vörös Erzsébet, Hódmezővásárhely puszta 386. sz földműves, 9 kh bérföld, középparaszt származású, résztvett katonai kiképzésen.
Vt: Dajkó István

12./ Breauer Oszkár 1907. a: Garam Róza, Kardoskút puszta 368. sz., evangélikus pap, vagyontalan, értelmiségi származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

13./ Bubik János 1902. a: Domoki Mária, gazdálkodó, 16 kh föld, Békéssámson tanya 28. sz. középparaszt származás.
Tagja volt a szervezetnek, szervezést és pénzgyűjtést végzett.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

14./ Benkő József 1908. a: Bakos Katalin, hmvásárhely tanya 538. sz., földm. 8kh. föld, kisparaszt szárm.
Résztvett titkos összejövetelen, ahol mint előadó működött.
(vt. Berta István)

15./ Berta Sándor 1900. a: Docrok Róza, Orosháza Lehel u. 59. sz. fm. 6 kh. föld, 1 ház, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Dajkó István.)

16./ Baranyai István 1902. a: Tóth Zsuzsanna, Orosháza III. ker. Csorvási u 16. sz., földm. 1 kh. föld, 1 ház, kisparaszt.
A szervezet tagja volt, futárszolgálatot teljesített, résztvett titkos összejövetelen.
(vt. Berta István.)

17./ Baranyai Imre 1906. a: Dancsov Rozália, Orosháza puszta 474. sz., alkalmi munkás, 8 kh. föld, felesben dolgozik, munkás szárm.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Kiss Ferenc.)

18./ Balogh János 1893. a: Varró Rozália, Székkutas tanya 1989. sz. gazd. 20 kh. föld, kulák szárm.
Szervezet tagja volt, lakásán több esetben rádión amerika-hangját hallgatták.
(vt. Hartig Gyula.)

19./ Bereczki Sándor 1929. a: K.Tóth Ida, Hódmezővásárhely Külsőszőrhát tanya 1221. sz. gazd. 14 kh. föld, középparaszt szárm.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Koncz Imre.)

20./ Banga István 1900. a: Pál Anna, Székkutas puszta 1096/a. gazd. 12 kh. föld,

középparaszt szárm.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Juhász N. István.)

21./ Bereczki Károly 1894. a: Zahorecz Júlia, földm. 3 kh. föld, kisparaszt szárm. Székkutas puszta 1096. sz.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Koncz Imre.)

22./ Balla Antal 1924. a: Márki Julianna, Kiskirályság rendőrőrs, rendőr tizedes, vagyontalan, munkás származás.
Tudott a szrvezkedésről, kapcsolatot tartott fent a szervezet egyik vezetőjével.
(vt. Dorogházi Dezső.)

23./ D.Balogh József 1927. a: Romsics Mária, Hódmezővásárhely külterületi lovasőrs, rendőr szkv. vagyontalan, munkás szárm.
Ismerte a szervezkedés célkitűzését, azzal egyet értett. Kapcsolatban volt Kovács István főszervezővel, amikor azt fegyverrejtegetés miatt letartóztatták engedély nélkül hazaengedte és a fegyvert eldugta.
(vt. Südi Sándor.)

24./ Breboszki Sándor 1924. a: Balogh Julianna, Gádoros tanya 58. sz., földm. 18 kh. föld, középparaszt szárm.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Kiss Ferenc.)

25./ Baki Vincze 1926. a: Tóth Mária, Nagyszénás Mihálytelek, 397. sz. földm. 12 kh. föld, 1 ház, középparaszt szárm.
Tagja volt a szervezetnek, azt anyagilag támogatta.
(vt. Benkő Sándor.)

26./ R.Balogh Sándor 1884. a: + Kardos Julianna, Hódmezővásárhely Dózsa gy. u 31. sz. gazdálkodó, 20 kh. föld, középparaszt szárma. tagja volt a szervezetnek. Apja 20-as csoportjába tartozott.
(vt. Ifj. Juhász Imre.)

27./ Boros Sándor 1902. a: Láda Julianna, Székkutas tanya 1618. sz. gazd. 19 kh. bérföld, középparaszt szárm.
Titkos összejöveteleken vett részt.
(vt. Koncz József.)

28./ Bakai Pál 1914. a: Hürkecz Mária, Fábiánsebestyén tanya, földm. 5 kh. föld, középparaszt szárm.
Részt vett titkos összejövetelen, melyen mint előadó szerepelt.
(vt. Négyesi Imre.)

29./ Czikora Lajos 1925. a: Csizmadia Etel, Kardoskút puszta 99/a. sz. földm. 17 kh föld középparaszt szárm.
Tagja volt a szervezetnek, szervezést végzett. Titkos összejöveteleken vett részt.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

30./ Csiszár Ferenc 1906. a: Jankó Róza, Pusztaszenttornya tanya 260. sz. gazd. 26 kh. föld, 2 tanya, kulák szárm.
Tagja volt a szervezetnek, szervezői munkát végzett.

(vt. Líbor János.)

31./ Cseri Mihály 1900. a: Horváth Terézia, Székkutas puszta 1113. sz., kereskedő és gazd. 9 kh. föld, középparaszt.
A szervezet tagja volt.
(vt. Kovács István.)

32./ Csizmadia Lajos 1911. a: Vági Mária, Kardoskút puszta 617. sz.földm. 3 kh. föld, kisparaszt szárm.
Titkos összejöveteleken vett részt.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

33./ Csáki István 1911. a: Tekurics Julianna, Hódmezővásárhely Bercsényi u 12.sz. földm. 10 kh. föld, kisparaszt szárm..
Tagja volt a szervezetnek, résztvett a 3 napos tegehalmi esti tanfolyamon.
(vt. Bartók Zoltán.)

34./ Cseri Sándor 1924. a: D. Nagy Terézia, Székkutas puszta 115. sz. földm. apósának 30 kh. földje van, kulák szárm.
Titkos összejövetelen vett részt.
(vt. Juhász N. István.)

35./ Csepregi Pál 1898. a: + Gombkötő Mária, Hódmezővásárhely puszta 1299. sz. malomtulajdonos, 23 kh. föld, kulák szárm.
Tudott a szervezkedésről.
(vt. Török Imre.)

36./ özv.Csávás Lajosné 1897. a: Kovács Etel, Orosháza Zomboi u 57/a, ht. 15 kh. föld, kulák szárm.
Tudott a szervezkedésről és azt anyagilag támogatta.
(vt. Berta István.)

37./ Deák Sándor 1925. a: Szabó Mária, székkutas puszta 1023. sz. földm. 12 kh. föld, középparaszt szárm. A szervezet tagja volt.
(vt. Koncz József.)

38./ Dorogházi Dezsőné 1925. a: Szügyi Erzsébet, Kiskirályság tanya 153. sz. rendőr felesége vagyontalan, munkás származású.
Jelen volt amikor lakásukon titkos összejövetelt tartott a szervezet.
(vt. Csaba János.)

39./ dr.Dömötör János 1922. a: Olasz Katalin, Hódmezővásárhely Nyizsnyai Gusztáv 12. sz VB titkárság tisztviselő, apjának 70 kh. földje van, kulák származású,
Tudott a szervezkedésről, annak célkitűzéseit magáévá tette.
(vt. Bartók Zoltán.)

40./ Dimák Sándor 1926. a: Domoki Etel, Pusztaszenttornya 314. sz. földm. szüleinek 16 kh. földje, középparaszt származású,
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Görbics Béla.)

41./ Dani Andrásné 1913. a: Szabó Piroska, Orosháza Fürdő u 6. sz. kereskedő, 1 ház, munkás származású.
A szervezet vezetőségének megbízásából Szolnokra utazott unokaöccséhez Pusztai Antalhoz,(honvéd) kinek szervezői

tevékenysége felől érdeklődött.
(vt. Pusztai Antal.)

42./ Dominkó Sándor 1927. a: Horváth Etel, Szeged Honvéd u 5. sz., határvadász, honvéd, szüleinek 10 kh. föld, kisparaszt szárm.
Tagja volt a szervezetnek, részt vett titkos összejövetelen.
(vt. Berta István.)

43./ Dajkó József 1914. a: Gyöngyösi Ilona, Orosháza Vajda u 1. sz. földműves, 10 kh. föld, 1 ház, középparaszt származású.
Tudott a szervezkedésről, annak célkitűzéseit magáévá tette.
Fegyvereket rejtegetett lakásán a szervezet céljaira.
(vt. Dajkó István.)

44./ Dóda Sándor 1887. a: + Szőlősi Lídia, Pusztaközpont tanya 286. földm. 12 kh. föld, középparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek, részt vett több titkos összejöveteken.
(vt. Berta István.)

45./ Dimák Sándor 1893. a: Csizmadia Erzsébet, Székkutas puszta 1320. Gazd. 1 cséplőgép garniutúra, 16 kh. föld, kulák származású.
Tagja volt a szervezetnek. Politikai bűncselekmény miatt el lett ítélve, azonban annak kitöltése elől megszökött.
(vt. Kovács István.)

46./ Dajkó János 1910. a: Gyöngyösi Ilona, Hódmezővásárhely puszta 789. sz. földműves, 9 kh. feles föld, kulákszármazás.
Tagja volt a szervezetnek, több titkos összejövetelen részt vett.
4.000 forintot gyűjtött a szervezkedés részére.
(vt. Benkő Sándor.)

47./ Dunai Julianna 1925. a: Tóth Anna, Székkutas tanya 1163. sz., tisztv. vagyontalan, munkás, Blahó Jánossal együtt utazott Szegedre, amikor a szervezet tagját látogatták meg Szegeden.
(vt. Mérai Kálmán.)

48./ Erdős József 1892. a: Gali Erzsébet, Kardoskút puszta 665. sz. földm. 9 kh. föld, paraszt származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

49./ ifj. Erdélyi István 1907. a: Fejes Lídia, Hódmezővásárhely Külsőszőrhát tanya 1552. sz. földműves, 9 kh. bérföld, paraszt származású.
Tagja volt a szervezetnek, titkos összejöveteleken vett részt.
(vt. Koncz Imre.)

50./ Égető Ernő 1 1904. a: Szabó Julianna, Hódmezővásárhely Külsőszőrhát tanya 1514. fm. 9 kh. föld, kisparaszt szárm.
Tagja volt a szervezetnek, azt anyagilag támogatta.
(vt. Koncz Imre.

51./ Égető János 1924. a: Kiss Katalin, Hódmezővásárhely tanya 1272. fm. 10 kh. föld, és 5 kh. bérföld, középparaszt.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Ifj. Juhász Imre.)

52./ Éliás Dávid — 1885. a: Kovács Mária, Csorvás tanya 393. sz. fm. 17 kh. föld, két ház, középparaszt származású.
Fegyvereket rejtegetett majd adott a szervezkedés számára.
(vt. Brigesbauer Károly.)

53./ Fejes Márton — 1900. Hódmezővásárhely puszta 303. sz. alakos, földm. 10 kh. föld, középparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Dajkó István.)

54./ Fejes Ferenc — 1890. a: Kovács Katalin, Kardoskútpuszta 976. sz. fm. 7 kh. föld, kisparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek és a szervezetői munkát végzett.
(juhász N. Vilmos.)

55./ Fejes József — 1909. a: Siffer Zsuzsanna, Hódmezővásárhely tanya 710/a, gazdálkodó, 55 kh. föld, kulák származású.
Pisztollyal rendelkezett.
(vt. Vígh Imre.)

56./ Fejes Illés — 1888. a: Langó Rozália, gazd. 16 kh. föld, középparaszt származású,
Tagja volt a szervezetnek, azt anyagilag támogatta.
(vt. Radics József.)

57./ Fekete László — 1895. a: Mihály Anna, Gádoros Petőfi u 13. sz. magántisztviselő, vagyontalan, értelmiségi szárm.
A szervezet tagja volt, szervezői munkát végzett.
(vt. Négyesi Imre.)

58./ Felföldi Mihály — 1908. a: Felföldi Erzsébet, Hódmezővásárhely puszta 1299/a. molnár, vagyontalan, munkás származású.
Tagja volt a szervezetnek, titkos katonai összejöveteleken jelen volt.
Oda autóval szállított résztvevőket, akik fegyverrel voltak felszerelve.
(vt. Kovács Bálint)

59./ Faragó Sándor — 1903. A: Tóth Mária Vásárhelykutas puszta 970. sz. szűcsmester, egy ház, munkás származású,
Tudott a szervezkedésről, annak célkitűzését magáévá tette, azonban aktívan nem kapcsolódott bele.
Vt. Garamvölgyi József.)

60./ Gaál Sándor — 1925. a: Szilvási Jusztina, Székkutas puszta 1367./a, földműves, 13 kh. föld, kisparaszt, származású,
Több esetben résztvett titkos összejövetelen, katona fegyvere volt, amit lakásán rejtegetett.
(vt. Négyesi Imre.)

61./ Gaál Bálint 1908. a: Simon Rozália, Györgyszentmárton Kossuth Lajos u 5. sz. napszámos, vagyontalan, munkás származás,
Tudott a szervezkedésről, annak célkitűzéseit magáévá tette.
(vt. Garamvölgyi József.

62./ Gránicz József 1928. a: Varga Julianna, Szentes Bacsó Béla u 9. sz. egyetemi hallgató, szüleinek 20 kh. földje, kulák származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Görbics Béla.)

63. Gombkötő József 1914. a: Veresztó Julianna, Kardoskút puszta 213. sz. földműves, egy ház, középparaszt származású.
Részt vett titkos összejövetelen.
(juhász N. Vilmos.)

64./ Gombos József 1931. a: Hegedűs Eszter, Székkutas puszta 1039. sz. gazdálkodó, szüleinek 47 kh. földje, kulák származású.
Részt vett titkos katonai összejöveteleken, fegyvere is volt.
(vt. Kosztolányi György.)

65./ Gregus Máté 1920.a: Lázár Zsuzsanna, Székkutas puszta 1115/a. sz. gazd. szüleinek 50 kh. földje, van kulák származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Kovács István)

66./ Golydár Imre 1907. Székkutas tanya 1859. sz. gépész, 8 kh. föld, középparaszt, származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Hartig Gyula.)

67./ Gulyás János 1925. a. Kiss Jusztina, Hódmezővásárhely puszta 1321. gazdálkodó, 22 kh. föld, kulák származás.
Tagja volt a szervezetnek, fegyvere és lőszere volt, amiből adott a szervezkedés számára is.
(vt. Ifj.Makó Pál.)

68./ Gyöngyösi János 1927. a: Barna Katalin, Hódmezővásárhely puszta 138. sz. földm. 5 kh. bérföld, kisparaszt szárma.
Tagja volt a szervezetnek, titkos összejöveteleken résztvett.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

69./ Herczogh János 1925. a: Varga Mária, Székkutas tanya 1747. sz.gazd. 30 kh. föld, kulák származású,
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Vígh Imre.)

70./ Hajdú Péter 1923. a: Hegedűs Róza, Hmvhely Külsőszőrhát, 1410. sz. gazd.
46 kh. föld, kulák származású,
tagja volt a szervezetnek.
(vt. Koncz Imre.)

71./ Holecska Ferenc 1908. a: Szendi H. Katalin, Orosháza tanya 532. sz. fm. 8 kh. föld, egy tanya, kulák származású.
Tagja volt a szervezkedésnek. Titkos összejöveteleken vett részt.
(vt. Juhász N. Vilmos.

72./ Holecska József 1905. a: Ágoston Éva, Orosháza tanya 368. sz. fm. 5 kh. föld, egy

tanya, kulák származású,
Részt vett titkos összejöveteleken.
(vt. Berta István.)

73./ Herczegh István 1913. a: Kerschmaer Ilona, Kardoskút puszta 120. sz. fm. 4 kh. Föld középparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek, titkos összejöveteleken vett részt.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

74./ Herczegh Ferenc 1924. a: Szt. Tóth Veronika, Hódmezővásárhely tanya 1513. sz. fm. 12 kh. föld, középparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek, titkos összejöveteleken vett részt.
(vt. Juhásu Nagy Vilmos.)

75./ Horváth Péter 1904. a: Törköly Margit, Hódmezővásárhrly tanya 1454. sz. gazd. 35 kh. föld, kulák származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Koncz József.)

76./ Hegyi Ferenc 1912. a: Bagi Erzsébet, Székkutas tanya 1902/a, fm. 5 kh. föld, kisparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Nagy Ferenc.)

77./ Határ Pál , 1897. a: Szoláti Ilona, Kiskirályság Újváros 11. földm. 19 kh. Föld középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Kunos Ferenc.)

78./ Sz. Horváth Ferenc 1903. a: Kocsondi Éva, Orosháza Homori tanya 721/1. gazd. 21 kh. föld, kulák származású.
Tagja volt a szervezetnek. Részt vett titkos katonai kiképzésen.
(vt. Benkő Sándor.)

79./ Horváth Imre 1914. a: Csahári Erzsébet, Vásárhelykutas puszta, 881/a volt csendőr, alkalmi munkás, vagyontalan, munkás származású.
Tudott a szervezkedésről, annak célkitűzéseit magáévá tette, azonban aktívan nem kapcsolódott bele.
(vt. Garamvölgyi József.)

80./ Sz. Horváth Sándor 1921. a: Farkas Mária, Orosháza VIII. ker. Szentesi u 1118. sz. fodrászsegéd, szüleinek 1 ház, munkás származású, tagja volt a szervezetnek, részt vett titkos katonai kiképzésen.
(vt. Benkő Sándor.)

81./ Héjja László 1926. a: Kavasz Julianna, Kardoskút puszta 440. sz. fm. bérszántó és cséplő, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
Szervezői munkát végzett, több esetben részt vett titkos összejöveteleken.
(vt. Benkő Sándor.)

82./ Horváth József 1916. a: Szampl Teréz, Hódmezővásárhely Síp u 13. sz. fűszerkereskedő, vagyontalan, iparos származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Nagy Ferenc.)

83./ Illés Bertalan 1907. A: Gácza Mária, Pusztaföldvár Újfalu 644. sz. fm. 4 kh. föld Kisparaszt származású.

Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Molnár Lajos.)

84./ Imre Pál 1923. a: C. Nagy Erzsébet, Hódmezővásárhely puszta 1666. sz. földm. Szüleinek 17 kh. földjén dolgozik. középparaszt származású.
Tagja volt a szarvazatnak.
(vt. Koncz József.)

85./ Insperger János 1903. a: Fejes Klára, Hódmezővásárhely Jókai u 56. sz. földm. 10 kh. föld, középparaszt származású,
Tagja volt a szervezkedésnek, tanyáján több alkalommal titkos katonai összejövetel volt tartva.
(vt. Ifj. Rostás János.)

86./ Jáger Sándor 1910. a: Albert Julianna, Székkutas puszta 1003. napszámos, vagyontalan, munkás származású,
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Mérai Kálmán.)

87./ id. Juhász Imre 1894. a: Röszler Katalin, Hódmezővásárhely tanya 1688/a, mezőőr, 2 kh. föld, kisparaszt szárm.
Tagja volt a szervezetnek, titkos összejöveteleken és katonai kiképzésen vett részt.
(vt. Ifj. Juhász Imre.

88./ Jankó Béla 1919. a: Szabó Róza, Kardoskút puszta 324. sz. fm. 10 kh. föld, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek. Szervezői munkát végzett, pénzgyűjtést végzett.
(vt. Juhász Nagy Vilmos.)

89./ Juhász Nagy Mihály 1925. Székkutas puszta 1148. sz. földműves, szülei 13 kh. földjén dolgozik, középparaszt származású,
Részt vett titkos összejövetelen.
(vt. Juhász N. István.)

90./ Joo ? Monori lakos, tagja volt a szervezetnek, nevezettel kapcsolatban több személyi adatot nem sikerült megállapítani. Reávonatkozólag vallomás tevő Berta István.

91./ Kiss Mihály 1925. a: +Bánki Julianna, Vásárhelykutas 889. sz. cipészmester, egy ház, iparos származású,
Tudott a szervezkedésről, annak célkitűzéseit magáévá tette, azonban aktívan nem kapcsolódott bele.
(vt. Garamvölgyi József.)

92./ Ifj. Kajtár Lajos 1924. a: Szabó Julianna, Vásárhelykutas tanya 1346. sz. gépállomás beosztottja, vagyontalan, tudott a szrvezkedésről, azonban nem kívánt bele kapcsolódni.
(vt. Garamvölgyi József.)

93./ Kiss Imre. 1929. a: Tunyogi Eszter, Székkutas tanya, 1886. sz. fm. szülei 29 kh. földjén dolgozik. Kulák származású.
Tagja volt a szervezetnek. Részt vett katonai kiképzésen.
(vt. Ifj. Rostás János.)

94./ Karis András 1905. A: Varga Veronika, Kiskirályság tanya 505. sz. korcsmáros, korcsma és 16 kh. föld, középparaszt.
Tagja volt a szervezetnek, szervezést és pénz gyűjtést végzett.
(vt. Kunos Ferenc.)

95./ Kádár István 1913. a: Konkoly Anna, Nagymágocs temetősor, fm. 5 kh. föld, kisparaszt származású,
Részt vett titkos összejöveteleken.
(vt. Nagy Ferenc.)

96./ Kenéz Pál 1909. a: Kecskeméti Teréz, Hódmezővásárhely Vajda u 14. sz. fm. egy ház, agrár-proletár, származású,
Tagja volt a szervezkedésnek, szervezői munkát végzett.
(vt. Csáki Kálmán.)

97./ Király Mihály B – egyén 1912. a: Ladányi Sára, Székkutas tanya 1667. sz. volt csendőr, fm. 2 kh. bérföld, szegényparaszt szárm.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Mérai Kálmán.)

98./ Kotormán Ferenc 1921. a: Sörös Eszter, Hódmezővásárhely Daru u 7. gazdálkodó, apósa 40 kh. földjén dolgozik, kulák származású,
Tagja volt a szervezetnek, titkos összejövetelen és katonai kiképzésen vett részt.
(Vt. Koncz József.)

99./ Kovács Ernő 1903. a: Kadi Zsófia, Hódmezővásárhely puszta 1954. földm. 10 kh. föld, kisparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Blahó János.)

100./ Kittlinger Mihály 1914. a: Kittlinger Julianna, Kiskirályság tanya 257. sz. gazd. 17 kh. föld, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Ifj. Makó Pál.)

101./ Kovács 9. Lajos 1920. a: Gantala Eszter, Kiskirályság lovasőrs, rendőr szkv. vagyontalan, munkás származású,
Tudott a szervezkedésről, kapcsolatban állt annak egyik tagjával.
(vt. Dorogházi Dezső.)

102./ Kertész Sándor 1908. a: Láda Rozália, Székkutas puszta 1020. sz. fm. 17 kh. föld, középparaszt származású, részt vett titkos összejövetelen, és katonai kiképzésen, vadászfegyvere volt.
(vt. Kovács István.)

103./ Ifj. Koncz Sándor 1925. a: Rabatin Lídia, Székkutas tanya 1426. sz. fm. szülei 22 kh. földjén dolgozik, kulák származású,
Tagja volt a szervezetnek, szervzői munkát végzett, részt vett több alkalommal katonai kiképzésen.
(vt. Juhász N. István.)

101./ Kerschmajer József 1898. a: Tóth Ágnes, Kardoskút 209. sz. fm. 11 kh. föld, 1 tanya

középparaszt származású,
Tanyáján titkos katonai tanfolyam volt. Juhász N. Vilmos vallomás tevő.

105./ Kasza József 1911. Nacsa Piroska, Szeged Csendes u 4. sz. gyári munkás, vagyontalan, munkás származású,
Állandó kapcsolatot tartott Görbics Bélával, mint a Kard Kereszt Szövetség tagja.
Vt. Görbics Béla.

106./ Ifj. Kun Sándor 1906. a: Török Lídia, Kardoskút puszta 103. vagy Mártély 2709. sz.a. lakos, bércséplős, középparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek, szervezést és pénzgyűjtést végzett.
/vt. Juhász N. Vilmos.

107./ Kocsis József 1904. a: Kürtlür Mária, Kardoskút tanya 2018/a, fm. 5 kh. föld, kisparaszt származású, tagja volt a szervezetnek. Szervezést végzett (Juhász N. Vilmos)

108./ Kokovai Márton 1910. a: Rakonczai Mária, Kardoskút puszta 627. sz. fm. vagyontalan szegényparaszt,
Szervezet tagja volt, részt vett titkos katonai összejöveteleken.
/vt. Juhász N. Vilmos.)

109./ Kiss Lajosné 1904. a: Kovács Julianna, Orosháza Makói u 33. sz. fűszerkereskedő neje, 1 ház, munkás származású,
Férje tagja volt a szervezetnek, amiről személyesen tudott.
(vt. Berta István.)

110./ Kiss Sándor 1919. a: Szemerlyei Mária, Kardoskút puszta 612. sz. fm. szüleinek 8 kh. földjén dolgozik, középparaszt származású. Tagja volt a szervezetnek, tanyáján volt titkos katonai tanfolyam.
(juhász N. Vilmos vt.)

111./ Kosztolányi Jenő 1883. a: Konczos Zsuzsanna, Tótkomlós V. ker. Balogh Ádám u 2. sz. fm. 1 ház, kisparaszt származású,
tagja volt a szervezetnek, azt anyagilag támogatta.
(vt. Vígh Imre.)

112./ Kocsondi Mihály 1926. a: Berta Jolán, Orosháza Könd u 24. sz. fm. 4 kh. föld, középparaszt származású,
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Görbics Béla.)

113./ Király Lajos 1926. Győri Rozália, Kardoskút puszta 211. sz. fm. 11 kh. feles föld, középparaszt származású. Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

114./ Király András 1900. a: Márton Viktória, Kardoskút tanya gazd. 32 kh. föld, kulák származású,
Tagja volt a szervezetnek. Szervezést és pénzgyűjtést végzett.
Anyagiakkal támogatta a szervezkedést.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

115./ Kozák Flórián 1903. a: Kökény Erzsébet, Kiskirályság Újváros tanya 8. sz. fm. 19 kh. földön bérföld, kisparaszt származású,

tagja volt a szervezetnek, 100.-forinttal támogatta a szervezkedést.
(vt. Kunos Ferenc.)

116./ Kormány Lajos 1906. Szűcs Rozália, Hódmezővásárhely Mátyás u 16. gazdálkodó, 20 kh. föld, kulák származású.
Tagja volt a szervezetnek, szervezést végzett.
(vt. Bartók Zoltán.)

117./ Király Ferenc Adatai Felderítés alatt. Orosháza
Tudott a szervezkedésről.
(vt. Görbics Béla.)

118./ ifj. Kemendi István tűzoltó pécs, (adatai felderítés alatt)
Tudott a szervezkedésről, annak célkitűzéseit magáévá tette, 1 db pisztolyt szerzett a szervezet céljaira.
(vt. Garamvölgyi József.)

119./ Kandigó Pál Balatoncsicsó (adatai felderítés alatt)
Tudott a szervezkedésről, többször megfordult nála a szervezkedés vezetője Blahó János.
(vt. Pusztai Antal.)

120./ Koncz István 1895. a: Szenti Zsófia, Hódmezővásárhely Pósahalom 1085. sz. géplakatos segéd, vagyontalan, munkás származású.
A szervezet tagja volt, titkos összejöveteleken és katonai kiképzésen vett részt.
(vt. Kovács István.)

121./ Lévai Sándor 1912. a: Láda Julianna, Székkutas puszta 970/10. sz. alatti lakos, fm. 8 kh. bérföld, kisparaszt szárm. Tagja volt a szervezkedésnek, azt anyagilag támogatta. Részt vett titkos összejövetelen.
(vt. Juhász N. István.)

122./ ifj. Láda Albert 1922. a. Mucsi Ilona, Kardoskút puszta 328. sz. gazd. 26 kh. föld, kulákszárm.
Tagja volt a szervezetnek, részt vett titkos összejöveteleken.
(juhász N. Vilmos. Vt.

123. Lázár István 1880. a. Balogh Mária, Székkutas puszta 1113. sz. gazd. 27 kh. föld, kulákszármazású,
tagja volt a szervezetnek.
(vt. Kovács István.)

124./ Lisztes Lajos 1915. a: Kun Rozália, Kiskirálysági rendőrőrs, rendőr törm. vagyontalan, munkás szárm.
Tudott a szervezkedésről, valamint arról, hogy Csaba nevű rendőr is tagja volt a szervezetnek.
(vt. Dorogházi Dezső.)

125./ ifj. Lázár Lajos 1922. a: Magyari Zsuzsanna, Székkutas puszta 1098. fm. szülei 29 kh. földjén dolgozik, kulák származású.
Tagja volt a szervezetnek, azt anyagilag is támogatta.
(vt. Mérai Kálmán.)

126./ Lénárt János 1884. a: Hódi Julianna, Székkutas puszta 1010. sz. fm. egy szélmalom és 18 kh. föld, középparaszt származású. Tagja volt a szervezetnek.

(vt. Kovács István.)

127./ P Lukács József 1914. a: Vetró Rozália, Székkutas puszta 1323. sz. fm. 3 kh. föld 14 kh. bérföld, középparaszt szárm.
Tagja volt a szervezetnek. Több titkos összejövetelen részt vett.
(vt. Brigesbauer Károly.)

128./ Nagy Sándor 1925. a: Csáki Jusztina, székkutas puszta 1210/a. fm. 6 kh. föld, kisparaszt származású.
Tagja volt aszervezetnek, részt vett titkos összejövetelen.
(vt. Brigesbauer Károly.)

129./ Nagy Vígh Imre 1909. a: Pető Jusztina, Székkutas tanya 1768. sz. gazd. 49 kh. föld, kulák származású, tagja volt a szervezetnek.
(Vígh Imre vt.)

130./ Nádasdi András 1915. a. Kacsala Ilona, Földvár Temető u új osztály, földm. 1 ház, kisparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Berta István.)

131./ Németh János 1925. a: Csizmadia Rozália, Szentetornya I. ker. 356. sz. gazd. szülei 18 kh. földjén dolgozik, kulák származású.
Szervezet tagja volt, részt vett titkos összejöveteleken és katonai kiképzéseken.
(vt. Berta István.)

132./ id. Németh János 1899. a: Kassa Viktória, Fábiánsebestyén gazd. 20 kh. föld, kulák szárm. Titkos összejöveteleken vett részt, előadást tartott.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

133./ Sz. Nagy János 1920.a: Varga Ilona, kardoskút puszta 151/a. napszámos, vagyontalan, munkás származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Ifj. Juhász Imre.)

134./ Nagy Ernő 1925. a: Orbán Julianna, Hódmezővásárhely Dózsa Gy u 20. sz. gazdálkodó, szülei 37 kh. földjén dolgozik, kulák származású, tagja volt a szervezkedésnek, titkos összejöveteleken vett részt.
Pisztolya volt.
(vt. Koncz József.)

135./ Nagy Molnár János 1923. a: Ládor Lídia, Hódmezővásárhely tanya 1554. sz. fm. 6 kh. föld, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
Szervezői munkát végzett.
(ifj. Juhász Imre vt.)

136./ Németh Bálint 1907. a: Csemela Ilona, Fábiánsebestyén tanya 83. sz. fm. 16 kh. föld, középparaszt származású, szervezet tagja volt, szervezői munkát végzett.
(vt. Négyesi Imre.)

137./ Makó Lajos 1912. Maczelka Mária, Székkutas puszta 1094/ b. sz . fm. 5 kh. föld, kisparaszt származású, tagja volt a szervezetnek, azt anyagilag támogatta.
Részt vett több esetben titkos összejöveteleken.
(vt. Juhász N. István.)

138./ Meszlényi Sámuel 1928. a: Baloghi Terézia, Hódmezővásárhely Bocskai u 6. sz. flm. szüleinek 34 kh. földjén dolgozik, kulák származású,
1950-ben Orosházára vonattal utazott megbízással, ahol egyik szervezet vezetőjével találkozott.
(vt. Bartók Zotán.)

139./ ifj. Mihályi Ferenc 1919. a: Rostás Anna, Székkutas tanya 1834. sz. fm. 13 kh. föld, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Vígh Imre.)

140./ Mihályi János 1922. a: Fülöp Emilia, Székkutas tanya 1748. sz. fm. 12 kh. föld, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Vígh Imre.)

141./ Maróti István 1922. a: Bodrogi Lídia, Székkutas tanya 1998. sz. fm. 10 kh. föld, középparaszt származású, tudott a szervezetről, részt vett titkos összejövetelen.
(vt. Zsoldos Lajos.)

142./ Móricz Ferenc 1921. a: Héjja Emilia, Székkutas tanya 1754. sz. a. földm. 15 kh. föld, középparaszt származású
tagja volt a szervezetnek, szervezői munkát végzett, pisztolya volt, amit a szrvezet egyik tagjának adott át.
(vt. Kosztolányi György.)

143./ Maja János 1906. a: Labanyecz Júlia, Tótkomlós Engelsz Frigyes u 8. sz. szabó mester, 1 ház, iparos származású,
Tudott a szervezkedésről, azt 100 forinttal támogatta.
(vt. Szabó Sándor.

144./ Makó András 1890. a: Baranyai Anna, Csongrád Bercsényi u 17. sz. volt kereskedő, egy ház, kisparaszt származású.
A szervezet tagja volt.
(vt. Blahó János.)

145./ Ménesi János 1903. a: Zvara Mária, Székkutas puszta 1271. sz. fm. 3 kh. föld, kisparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Kovács Bálint.)

146./ Móricz Imre 1922. a: Baranyai Julianna, Székkutas tanya 1841/a, fm. 6 kh. föld, kisparaszt származású. Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Török Imre.)

147./ Majer Péter 1900. a: Földi Rozália, Nagymágocs Birom, fm. 13 kh. föld, kisparaszt származású,
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Kovács Bálint.)

148./ Molnár Jenő 1925. a: Koncz Teréz, Székkutas tanya 1836. sz. fm. 10 kh. föld és 5 kh. bérföld, középparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek.
Kosztolányi György vall. tevő.

149./ dr. Molnár Gyula Balatonalmádi, Kompot u 8. sz. volt jegyző,
(adatai felderítése folyamatban van)
A szervezet tagja volt, több esetben Blahó Jánost felkereste

megbeszélésre.
(vt. Blahó János.

150./ Maginyecz Mihály 1921. Hecz Judit, Nagyszénás Újpuszta 147. sz. fm. 4 kh föld, kisparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Benkő Sándor.)

151./ Madarász Lajos 1923. Bagi Anna, Nagyszénás Újpuszta 53. sz. fm. 8 kh. föld, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek, részt vett titkos katonai kiképzésen.
(vt. Benkő Sándor.)

152./ Molnár János 1923. Láda Lídia, Hódmezővásárhely Belsőszőrhát tanya 1554. sz. fm. 16 kh. föld, középparaszt származású.
Részt vett titkos éjszakai fegyveres katonai kiképzésen.
(vt. Koncz József.)

153./ id. Makó Pál 1899. Marczel Mária, Orosháza Mágocsi oldal 1389. sz. gazd. 50 kh. föld, kulák származású, a szervezetnek tagja volt, fegyverrel rendelkezett.
(vt. Török Imre.)

154./ Mezei László 1899. Kátai P. Erzsébet, Szentes Nagykirályság 73. sz. gazd. 25 kh. föld, kulák származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Négyesi Imre.

155./ C. Molnár Imre 1910. Csáki Margit, Hódmezővásárhely Petőfi u 10. sz. fm. szülei 63 kh. földjén dolgozik, kulák származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Koncz József.)

156./ Molnár Sándor 1896. + Krisnyák Róza, Gádoros Kossuth Lajos u 29. sz. vendéglős, 10 kh. föld és vendéglő, kulák származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. D. Szilágyi Sándor.)

157./ ifj. Molnár Lajos 1929. Torda Emilia, Pusztaföldvár tanya 245. sz. fm. szülei 20 kh. földjén dolgozik, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(if. Molnár Lajos vt.)

158./ dr. Mónus Sándor 1887. Nagygyörgy Rozália, Hódmezővásárhely Bocskai u 13. sz. ügyvéd, 800 négyszögöl kert, értelmiségi származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(Blahó János vt.)

159./ Olasz István 1878. Medgyaszai Zsuzsanna, Székkutas puszta 1111. Szeszfőzdés, 5 kh. föld és szeszfőzde, kisparaszt származású.
Tudott a szervezkedésről, főszervező Kovács István nagyapja.
(Fejős Mihály vt.)

160./ Olasz János 1903. T. Kis Lídia, Hódmezővásárhely tanya 1789. sz. fm. 12 kh. föld, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Ifj. Juhász Imre.)

161./ Olasz Márton 1901. a: Kovács Julianna, Székkutas tanya 1934. sz. fm. 14 kh. föld, középparaszt származású.

Tagja volt a szervezetnek, katona fegyvere volt, mellyel részt vett titkos katonai kiképzésen.
(vt. Kosztolányi György.)

162./ Őze Lajos (adatainak felderítése folyamatban van) Fábiánsebestyén
Részt vett titkos összejövetelen több esetben.
(vt. Négyesi Imre.)

163./ Ökrös János 1912. Széll Rozália, Orosháza, IV. ker. Huba u 1. sz. fűszerkereskedő, 1 ház, munkás származás.
Tagja volt a szervezetnek. Kovács István főszervezőt figyelmeztette, hogy vigyázzon, mert a szervezet egyik tagját letartóztatták.
(vt. Kovács Bálint.)

164./ Póka János 1901. Rostás Julianna, Vásárhelykutas, IV. puszta 466. sz. volt kereskedő, földm. 19 kh. föld, kulák származás
Tudott a szervezkedésről, annak tagja volt.
(vt. Garamvölgyi József.)

165./ Papp Sándor 1903. Zsoldos Rozália, Vásárhelykutas puszta 1101. fm. 15 kh. föld, középparaszt származású. Részt vett titkos összejöveteleken, a szervezetet anyagilag támogatta.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

166./ Páll István 1928. Székkutas puszta 1333. sz. fm. 25 kh föld, kulák származású,
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Dajkó István.)

167./ Pataki Lajos monori lakos,(adatai felderítése folyamatban van.)
Titkos összejöveteleken vett részt több alkalommal.
(vt. Berta István.)

168./ Papp Ferenc 1926. a: Virágh Julianna, Hódmezővásárhely Külsőszőrhát tanya 1627. sz. fm. apósának 12 kh. földjén dolgozik, kisparaszt szárm.
A szervezet tagja volt.
(vt. Koncz József.)

169./ Pető Ernő 1928. Marlovi Etel, Pusztatenyő, 1 térköz, 2. őrház, fm. 16 kh föld, középparaszt származású
Tagja volt a szervezetnek. Szervezést folytatott.
(vt. ifj. Rostás János.)

170./ Pető Péter 1923. Hegedűs Zsuzsanna, Székkutas tanya 1746. sz. fm. 16 kh. föld, középparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek. Szervezést folytatott.
(vt. ifj. Rostás János.)

171./ Rácz Sándor 1923. Nagy Mária, Kardoskút puszta 61. sz. fm. 4 kh. föld, 1 ház, kisparaszt származású.
Részt vett titkos összejöveteleken.
(vt. Gaál László.)

172./ Rab János 1927. B. Licski Julianna Szeged Bodzafa u. 1. sz. egyetemi hallgató, szüleinek 16 kh. földje van, középparaszt származású.
Tudott a szervezkedésről.
(vt. Görbics Béla.)

173./ Radics Ferenc — Adatainak felderítése folyamatban van.
Tagja volt a szervezkedésnek, titkos katonai kiképzésen részt vett.
Hmvhely Rárós.
(vt. Vígh Imre.)

174./ Rostás Márton — 1924. Pál Mária, Székkutas puszta 1052. sz. fm. szülei 24 kh. földjén dolgozik, kulák származású.
Titkos összejöveteleken vett részt, a szervezetet anyagilag támogatta.
(Juhász n. István vall. tevő.)

175./ Román János — 1912. Priskin Ilona, Békéscsaba Szarvasi u 66. sz. magántisztv., volt m. kir. detektív, vagyontalan, munkás származású.
Blahó Jánosné férje letartóztatása után Csáki Kálmánt utasította, hogy Keresse fel Román Jánost és kérje fel, hogy vegye át a szervezkedés vezetését.
(vt. Csáki Kálmán.)

176./ Rostás István — 1901. Ambrus Emilia, Székkutas puszta 1205. sz. fm. 20 kh. föld, kulák származású, tagja volt a szervezetnek, titkos összejöveteleken vett részt.
(vt. Bartók Zoltán.)

177./ Rostás Sándor — 1925. Maczelka Mária, Székkutas tanya 1024/a, fm. 10 kh. föld, középparaszt származású, tagja volt a szervezetnek, részt vett több titkos összejövetelen.
(vt. Juhász N. István.)

178./ Rostás József — 1913. L. Tóth Anna, Székkutas tanya 1930. fm. 18 kh. föld, szüleinek 100 kh. föld, kulákszármazású.
Tagja volt a szervezetnek. Több titkos összejövetelen vett részt.
(vt. Nagy Ferenc.)

179./ Rostás Flórián — 1926. Pál Mária, Székkutas tanya 1052. sz. fm. szülei 26 kh. földjén dolgozik, kulák származású, a szervezkedést anyagilag támogatta.
(vt. Mérai Kálmán.)

180./ Seffer Andor — 1903. a: Bogyó Etel, Nagyszénás, Újpuszta 769. sz. fm. 1 ház, szegényparaszt származású,
Tagja volt a szervezetnek, azt anyagilag támogatta, részt vett titkos katonai kiképzésen.
(vt. Benkő Sándor.)

181./ Süle Lajos — 1889. Lővei Julianna, Hódmezővásárhely puszta 1077/a, fm. 15 kh. föld, középparaszt származású.
Tudott a szervezkedésről, tanyáján több esetben volt titkos összejövetel.
(vt. Kunos Ferenc.)

182./ Sélei Ferenc — 1922. + Szokolai Julianna, Pusztaföldvár tanya 154. sz. fm. 10 kh. föld, középparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek, több esetben részt vett titkos összejövetelen.
(vt. Berta István.)

183./ Sin Lajos — 1904. Miszlai Éva, Kardoskúti tanya 573. sz. fm. 11 kh. föld, középparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek.

(vt. Juhász N. Vilmos.)

184./ Süvegh Antal 1898. Csóka Julianna, Szeged Szécsi u 34. sz. volt rendőr törm. alkalmi munkás, vagyontalan, munkás származású. Szervezője volt a Kereszt Kard Szövetségnek, Görbics Bélával tárgyalt, hogy a két szervezkedést egyesítsék. (vt. Hegedűs Gyula Béla.)

185./ Szemenyei Ádám 1911. Horváth Etel, Orosháza Tatársánc 337. sz. volt polgármester, 21 kh. föld, 1 tanya, kulák származás. Tagja volt a szervezetnek. (vt. Kovács Bálint.)

186./ Szűcs Sándor 1910. Székely Julianna, Hódmezővásárhelyi tanya 941. sz. fm. 3 kh. föld, apósának 20 kh. földjén dolgozik. Középparaszt származású. Tagja volt a szervezetnek. Engedély nélküli vadászfegyvere volt. (vt. Nagy Ferenc.)

187./ Szabó József 1923. Nagy Mária, Nagymajlát Thököly u volt kereskedő, jelenleg csanádpalotai gépállomáson dolgozik. Vagyontalan, munkás szárm. Tagja volt a szervezetnek, szervezést végzett. (vt. Szabó Sándor.)

188./ Szűcs Csinos Lajos 1909. Bánki Terézia, Nagymágocs Újtelep 3. szám, volt csendőr őrm. földműves, apósának 18 kh. földjén dolgozik, kisparaszt szárm. Lakásán titkos összejövetel volt a szervezet részére. (Nagy Ferenc. vt.)

189./ Szénási Balázs 1906. Albert Zsófia, Székkutas puszta 1162. sz. volt csendőr őrm. gazd. szülei 36 kh. földjén dolgozik. Kulák származású, anyagiakkal támogatta a szervezkedést. (vt. Mérai Kálmán.)

190./ Szemenyei Antal 1898. Gombkötő Rozália, Székkutas puszta 1154. sz. gazd. 27 kh. föld, kulák származás. Tagja volt a szervezetnek. (vt. Török Imre.)

191./ Szombati Ernő 1929. Szőke Julianna, Hódmezővásárhely tanya 1802. sz. fm. 5 kh. föld, kisparaszt származású, tagja volt a szervezetnek. (vt. Nagy Ferenc.)

192./ Szombati Pál 1923. Szőke Julianna, Hódmezővásárhely Gorzsa tanya 634. sz. fm. 4 kh. föld, 1 tanya, kisparaszt származású, tagja volt a szervezetnek. (vt. Nagy Ferenc.

193./ Szombati Sándor 1913. Szőke Julianna, Székkutas 1892. fm. vagyontalan, középparaszt származású.
Tagja volt a szervezetnek.
(vt. Nagy Ferenc.)

194./ G. Szabó István 1893. Németh Erzsébet, Szentes Dózsa Gy. u 10. sz. fm. 70 kh. földjének egyrészét tagosították, jelenleg 20 kh. föld, kulák származású,
A szervezkedést 100.- forinttal támogatta.
(D. Szilágyi Sándor.)

195./ Szűcs György 1915. Tárkány Szűcs Teréz, Hódmezővásárhely Külsőszőrhát tanya 1623. sz. fm. 20 kh. föld, kulák származás,
Szervezetnek tagja volt.
(vt. ifj. Koncz József.)

196./ Szula Lajos 1914. Balogh Julianna, Hódmezővásárhely Klauzál u 22. szabómester, vagyontalan, iparos származású,
Tagja volt a szervezkedésnek.
(vt. Mérai Kálmán.)

197./ Szántó Lajos 1913. Nagygyörgy Lídia, Orosháza Tehénjárás tanya 141/2. tanya földműves, 1 ház, középparaszt szárm.
A főszervező helyettese volt, titkos katinai tanfolyamot rendezett,
Fegyverrel is rendelkezett.
(vt. Nagy Ferenc.)

198./ Szula Bálint 1899. Győri D. Róza, Hódmezővásárhely puszta 313. sz. gazd. 29 kh. föld, kulák családból szárm.
Tagja volt a szervezetnek. Részt vett titkos összejöveteleken.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

199./ Szőke Ernő 1901. Égető Lídia, Hódmezővásárhely Bajcsi Zsilinszki u 30. sz. gazd. 58 kh. föld, kulák származású, tagja volt a szervezetnek, további szervezést végzett.
(vt. Bartók Zoltán.)

200./ Szikora Lajos 1922. Szabó Julianna, Kardoskút tanya 406. sz. fm. 1 traktor, 13 kh. föld, kulák származás.
Tanyáján volt titkos összejövetel.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

201./ Szilvási István 1920. Bánfi Piroska, Székkutas puszta 1308. sz. fm. 4 kh. föld, kisparaszt származású, tudott a szervezkedésről, kocsit adott a fegyverek elszállításához.
Héjja István vt.)

202./ Szappanos János 1898. Tóth Lídia Székkutas tanya 1659. sz. gazdálkodó, 20 kh. föld, kulák származású, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Vígh Imre.

203./ Szűcs István 1912. Szentandrási Julianna, Hódmezővásárhely Jókai u 88. sz.
volt m. kir. detektív, fuvaros, vagyontalan, munkás származású,
A szervezet tagja volt, szervezést folytatott.
(vt. Bartók Zoltán.)

204./ dr. Szabó Béla 1909. D. Szűcs Rozál, Vásárhelykutas Dimitrov u 17. sz. jegyző,

vagyontalan, értelmiségi származású, tagja volt a szervezkedésnek.
(vt. Blahó János.)

205./ Tóth Ferenc 1905. Tóth Teréz, Székkutas tanya 1939. sz. fm. 1 kh föld, szegényparaszt, tagja volt a szervezetnek.
(vt. Nagy Ferenc.)

206./ Tóth János 1906. Dudás Zsófia, Hódmezővásárhelyi tanya 1204. fm. 4 kh. föld, kisparaszt származású, tagja volt a szervezetnek. Szervezést folytatott.
(vt. ifj. Rostás János.)

207./ Tóth Imre 1909. Hegedűs Jusztina, Székkutas tanya 1655. sz. gazd. 30 kh. föld, kulák származás,
Tanyáján több ízbenvolt titkos összejövetele, amelyen jelen volt.
(vt. Líbor János.)

208./ Tóth Pál 1912. Iványos Mária, Pusztaföldvár Erzsébet u 232. sz. műszerész mester, apjának 25 kh. földje, kulák származás, tagja volt a szervezetnek, részt vett több titkos összejöveteleken, szervezést folytatott.
(vt. Berta István.)

209./ Tarr Dezső 1908. Privári Mária, Kardoskút tanya 62. sz. gazd. 21 kh. föld, kulák származású, tagja volt a szervezkedésnek, azt anyagilag támogatta.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

210./ Tompa Sándor 1914. Hári Julianna, Orosháza tanya 667. sz. 1db. 20 kh-as hp. traktor kulák származású, tagja volt a szervezkedésnek.
(vt. Dajkó István.)

211./ Tompa József 1902. Szász Rozália, Pusztaföldvár tanya 721.sz. fm. 8 kh. föld, kisparaszt származású.
Tagja volt a szervezkedésnek.
(vt. Dajkó István.)

212./ Tompa István 1905. Szász Rozália, Kardoskút puszta 694/a fm. 3 kh. föld, kisparaszt származású, tagja volt a szervezkedésnek, több esetben részt vett titkos összejövetelen.
(vt. Juhász N. Vilmos.)

213./ Tunyogi József 1909. G. Nagy Julianna, Nagymágocs Árpádtelep új osztás 6. sz. fm. 13 kh. föld, középparaszt szárm.
Tagja volt a szervezkedésnek.
(vt. Bartók Zoltán.)

214./ Tunyogi Errnő 1897. Gojdár Jusztina, Hódmezővásárhely tanya 1860. fm. 4 k. h. föld, kisparaszt származású.
Tagja volt a szervezkedésnek.
(vt. Hartig Gyula.)

215./ Török Bálint 1913. Gaál Eszter, Hódmezővásárhely Bajcsi Zs. u 49. sz. nyugalmazott r. szds. 24 k. h. föld, kulák szárm.
Tagja volt a szervezkedésnek. Vadászfegyverrel rendelkezett, amivel két alkalommal részt vett titkos fegyveres kiképzésen.
(vt. Bartók Zoltán.)

216./ Tóth Áron	1904. Vári Lídia, Székkutas tanya 1829/a sz. gazdálkodó, 27 k. h. föld, kulák származás. Tagja volt a szervezkedésnek. (vt. Radics József.)
217./ Takács Sándor	1917. Barna Julianna, Székkutaspuszta 955. sz. fm. 6 k. h. föld, kisparaszt származású. Tagja volt a szervezkedésnek, részt vett titkos összejöveteleketn. (vt.Juhász N. István.)
218./ Török Pál	1912. Kovács Julianna, Hódmezővásárhely Kenyerestéglás, fm. 5 k. h. föld, kisparaszt származású. A titkos katonai kiképzés szervezője volt. Összejöveteleken vett részt. (vt. Hartig Gyula.)
219./ id. Török Imre	Adatainak felderítése folyamatban van. 40 k. h. föld, Hódmezővásárhely puszta 1381. sz. Tudott a szervezkedésről. Fia révén, aki aktív szervező tevékenységet végzett.
220./ Tűhegyi László	1920. Vízi Margit, Székkutas tanya 1771. fm. 8 k. h. föld, kisparaszt származású. Tagja volt a szervezkedésnek. (vt. Vígh Imre.)
221./ Udavari József	1900. Herczegh Julianna, Székkutaspuszta 558. sz. fm. 15 k. h. föld, középparaszt származású. Tagja volt a szervezkedésnek. (vt. Dajkó István.)
222./ Varga Miklós	1923. + Kovács Margit, Tótkomlós Mihályfalvi út 35. villanyszerelő, vagyontalan, munkás szárm. Tagja volt a szervezkedésnek. Fegyverrel rendelkezett. (vt. Kiss Ferenc.)
223./ Varró János	1913. Bajnóczi Judit, Székkutastanya 1931. sz. fm. 25 k. hold bérföld, volt csendőr, középparaszt szárm. Tagja volt a szervezkedésnek, további szervezést végzett. Részt vett titkos összejöveteleken és katonai kiképzésen. (vt. Török Imre.)
224./ Varga Sándor	1909. Gurobi Erzsébet, Tótkomlós, Mihályfalvi út 53. sz. fm. 3 k. h. föld, kisparaszt szárm. Tagja volt a szervezkedésnek, azt anyagiakkal támogata. (vt. Varga Ferenc.)
225./ Varga István	1912. + Verasztó Lídia, Orosháza Tanya 740. sz. fm. 13. k. h. föld, középparaszt származás, szervezkedés tagja volt. Több esetben részt vett titkos összejöveteleken. (vt. Négyesi Imre.)
226. / Varga János	1925. Lendvai Anna, Székkutas tanya 1434. sz. fm. 9 k. h. föld, szüleinek 40 k. h. föld, kulák származású. Tagja volt a szervezkedésnek. (vt. Radics József.)
227./ Vacsi Károly	1887. Herczegh Magdolna, Székkutaspuszta 889. sz. korcsmáros, vagyontalan, kisparasztszármazású. Tagja volt a szervezkedésnek. (vt. Kovács István.)

228./ Veigler Géza 1921. Tóth Etel, Szentetornya tanya 305. sz. gazdálkodó, szülei 22 k. h. földjén dolgozik. Kulák származású.
Tagja volt a szervezkedésnek. Titkos összejöveteleken és katonai kiképzésen vett részt.
(vt. Líbor János.)

229./ Verasztó József 1912. Radics Rozália, Kiskirálysát tanya 72. fm. 7 k. h. föld, kisparaszt származású, tagja volt a szervezkedésnek.
(vt. Berta István.)

230./ Viski János 1922. + Adamik Rozália, Gádoros, Bácsfalva 22. alk. munkás, vagyontalan, munkás származású.
Tagja volt a szervezkedésnek.
(vt. Pusztai Antal.)

231./ Vígh Mihály 1907. Nyerges Anna, Hódmezővásárhely Szt. István u 13. gazdálkodó, 26 k. h. föld, kulák. Tagja volt a szervezkedésnek, titkos összejövetelen és katonai kiképzésen vett részt, azt anyagiakkal támogatta.
(vt. Kosztolányi György.)

232./ Zahorecz András 1922. Hrácska Anna, Nagyszénás Újpuszta 130. sz. gazd. 30 k. h. föld, kulák származású, tagja volt a szervezkedésnek. Részt vett titkos katonai kiképzésen.
(vt. Benkő Sándor.)

233./ Zábrák Pál 1900. Dénes Julianna, Kiskirályság, tanya 313. sz. gazd. 28 k. h. föld, kulák származású. Tagja volt a szervezkedésnek azt 100 Ft-al támogatta.
(vt. Kunos Ferenc.)

234./ Zsoldos Sándor 1895. Szűcs Julianna, Székkutastanya 2010. gazdálkodó, 30 k. h. föld, kulák származású, Tagja volt a szervezkedésnek, azt 200Ft-al támogatta, tudott arról, hogy Zsoldos Lajos tanyáján fegyvert volt elrejtve.
(vt. Nagy Ferenc.)

235./ Bölényi János 1924. Vörös Erzsébet, Hódmezővásárhely puszta 386/ b sz. fm. 40 k. h. bérföldön dolgozik, kulák származású.
Részt vett titkos katonai kiképzésen.
(vt. Dajkó István.

236./ Baki István Adatainak felderítése folyamatban van. Tagja volt a szervezkedésnek, (Székkutas puszta)
(vt. Benkő Sándor.)

237./ Bakai Pál Adatainak felderítése folyamatban van. Részt vett titk. összejövetelen. (Fábiánsebestyén)
(vt. Négyesi Imre.)

238./ Dexler János Németbányai lakos. Vendéglős. Adatainak felderítése folyamatban van. Kovács István és Blahó János főszervezők több esetben voltak Dunántúlon és ilyen alkalmakkor felkeresték Dexler Jánost, aki előtt ismertették a szervezkedést és annak célkitűzéseit.
(vt. Kovács István.)

——— — ———

Gépelte: M.Sz.I.áv. fhdgy
Készült: 2 pld.
Kapta:1 pld. I. aloszt.
1 pld. Objd

Szigorúan titkos V.
ÁVH. Szentesi kirendeltsége.
Tárgy: Móricz Tibor ügye.
Hiv. sz: 5513/I. 1951.

J e l e n t é s[106]

Szentes, 1951 augusztus 6..

Móricz Tiborral kapcsolatosan Csapó Lajostól az Újvárosi állami gazdaság dolgozójától a következőket tudtam meg. Nevezett munka időben több ízben kerékpárra ült és a tanyák közé ment el ahol ezideig előttem ismeretlen személyekkel találkozott. Csapó elmondása szerint a tanya világban egy volt honvéd alezredes bújkál kit a kulákok bújtatnak és móricz ehhez mehetett. Elmondotta azt is, hogy a tanyák között összejövetelek szoktak lenni, melyen egy pap is részt vesz. Továbbá a tanyavilágban lakik egy tanító kit Bereinek hívnak kinek igen gyanús a viselkedése. Bereit személyesen is ismerem. Egy ízben azt a kijelentést tette nekem, hogy majd meglátom jön még Horthy Miklós ide fehér lovon. Nevezett jobboldali magatartású.

Harsányi László

Kiértékelés. Informátorunk jelentéséből megállapítható, hogy a Kiskirálysági tanyavilágban összejövetelek vannak. Megállapítható továbbá az is, hogy a tanyavilágban tartózkodik egy ezideig névszerint ismeretlen volt hortista alezredes ki alaposan gyanúsítható, hogy egy illegális szervezkedésben részt vesz.

Informátor feladat. Feladatul kapta informátorunk az ismeretlen volt honvédalezredes kilétének megállapítását, valamint lakhelyének megállapítását. Feladatul kapta, továbbá annak megállapítását, hogy hol vannak összejövetelek. Utasítást kapott Berrei tanítóval a kapcsolat felvételére és annak Kiskirálysági tevékenységének megállapítására. Utasítást kapott továbbá az ezideig ismeretlen pap kilétének megállapítására.

M. Szabó István
áv. fhdgy.

——— — ———

Szigorúan titkos V.

I. alosztály.
Tárgy: Berei nevű kiskirálysági tanító ügye.[107]

ÁVH. Kirendeltség Vezetőjének
Szentes.

Felhívom készítsen alapos, minden részletre kiterjedő környezettanulmányt a f. év aug-6-i jelentésében említett Berei nevű tanítóról, különös tekintettel nevezett múltbeli és jelenlegi politikai magatartására, kapcsolataira.

A környezettanulmányt a konspirációs szabályok szem előtt tartásával végezze.

Szeged, 1951. aug. 9.

Dardos Miklós
áv. fhdgy.

Tatai István
áv. őrnagy

[106] ÁBLT O - 9001 265.
[107] ÁBLT O - 9001 268.

I. aloszt. Vez osztályvezető
Írott betűvel: Kelemen b.

Tárgy: Fehérgárdisták ügye Hódmezővásárhelyen[108].

J e l e n t é s .
Hódmezővásárhely, 1951. január hó 25.

F. hó 24-én az esti órákban megjelent a hódmezővásárhelyi kútvölgyi rendőrőrsön É g e t ő György volt próba csendőr aki a következőket mondotta el.

1950. október utolján vagy november elején találkozott K o v á c s Lajos Hódmezővásárhely Tanya 478 sz. alatti lakos kb. 25 holdas kulák, aki elmondotta neki kb. másfél hét múlva (az időre pontosan nem emlékszik) este 9 órára menjen el az ő tanyájában ahol fehérgárdista gyűlés lesz. Elmondotta Égetőnek, hogy őtet mint volt csendőrt politikailag megbízhatónak tartják és azért vonják be a szervezkedésben.

É g e t ő a jelzett időben el is ment a Gyűlésre, ahol jelen voltak ifj. S z ű c s Sándor Hmvhely Tanya 941 sz. kb. 35 holdas kulák, S z ű c s Sándor Tanya 240 sz. kb. 30 holdas kulák, Égető János Tanya 980 sz., K o v á c s Imre Tanya 405 sz. kb. 10 holdas középparaszt, Varga Bálint Tanya 974 sz. kb 30 holdas kulák, D e á k Sándor Tanya 409 sz. kb. 10 holdas középparaszt, H é j j a a István Tanya 360 sz. kb. 25 holdas kulák (aki elmondotta, hogy ő a mozgalomnak egyik szervezője) P a k u István Tanya 442 sz. kb. 9 holdas középparaszt,
S z a b ó József Tanya 22/42/c sz. 19 holdas mintagazda és K o v á c s János Tany 461 sz. volt cső. őrmester.

A gyűlés előadója Udvari József székkutasi lakósvolt, aki a múltban csendőr volt. Udvari a beszédében elmondotta, hogy a szervezkedés az államrend megdöntésére irányul. A főhadiszállásuk Orosházán van és egy volt honvéd százados irányítja. Puska és lőszer van amennyi csak kell és attól nem kell félni, hogy a szervezkedést leleplezik, mert arra nincs lehetőség úgy elvann konspirálva. Megemlítette továbbá, hogy mindenki fizessen tagdíjat, hogy ezzel is elősegítsék a még hiányzó fegyverek és lőszer megszerzését. Az államrendet fegyverrel fogkák megbüntetni, mert Tító segíti őket, összeköttetésben állanak vele, továbbá a tagok szervezésére hívta fel figyelmét megemlítette, hogy elsősorban kulákokat volt katona tiszteket, csendőröket régi rendőröket elbocsájtott tisztviselőket szervezzenek be és csak utilsó sorban a kisparasztokat. Kijelentette még, hogy minde tanácsért őhozzá forduljanak, de különben is ő minden hónapban fog köldeni politikai tályékoztatót papiron.

Ezután a hozzászólások következtek, elsőnek Kovács Lajos szólalt fel és felszólalásában az iránt érdeklődött, hogy a fegyvereket mikór és miként fogják megkapni. Udvari válaszában azt mondotta, hogy ha szükség lesz rá akkor mindenki megkepja mindenkinek a lakására lesz szállítva vagy pedig a futár álltal megjelőlt helyen kell gyülekezni és ott fogják megkapni. A következő hozzászóló Szabó Imre volt aki az iránt érdeklődött, hogy mennyi tagsági díjat kell fizetni, Udvari azt válaszolta, hogy mindenki tehetsége szerint fizesen. K o v á c s Imre hozzászólásában türelmetlenül az iránt érdeklődött, hogy mikor lesz a felkelés mikor fogják megdönteni a demokráciát, Udvari azt válaszolta, hogy lehet hogy egy vagy két hónap múlva de lehet hogy beletelik 2 év is. Ezután több hozzászólás nem volt és Udvari keveselte a hozzászólásokat. A gyűlés kb. 2 órahosszat tartott és azután mindenki S z a b ó Imre és Kovács Imre valamint Udvari kivételével egyenként szét széledve eltávoztak.

É g e t ő a gyűlés után kb. 2héttel beszélt Kovács Lajossal aki elmondotta neki, hogy kint járt Székkutason beszélni akart Udvarival, de ez már nem volt lehetséges, mert akkor már Udvarit letartóztatták. Elmondotta még Kovács, hogy mostmár előreláthatólag nemlessz semmi mostmár nem lehet gyűlést sem tartani, mert ég a lábuk alatt a talaj. Ő se nem csinál semmit, mert úgy vette észre, hogy gyanússá vált és figyelik. …

[108] ÁBLT O - 9001 184-185.

Égető György egyebet elmondani nem tudott a fentieket már régebben elakarta mondani, de félt, hogy esetleg ő is bajba kerül. Most azonban rászánta magát mert arra amegállapodásra jutott, hogy ha esetleg mégis nyílvánosságra kerülne az ügy akkor neki még nagyobb kell emetlensége lenne.

Megjegyzés: A fentiek véleményem szerint megfelelnek a valóságnak mivel ifj. Szűcs Sándor és Égető János fehérgárda illegális szervezkedés résztvevők névsorában szerepelnek.

É g e t ő György környezet tanulmányát csatolom.

Bencze 1. Sándor
áv. örm.

——— — ———

Tárgy: Fehérgárdisták ügye Székkutason

J e l e n t é s .
Hódmezővásárhely, 1951. március 14.[109]

Ügynökünk f. hó 4-én felkereste Koncz István székkutasi lakost lakásán, de nem találta otthon, majd f.hó 11-én újból felkereste és ezúton otthon találta. Ügynökünk megérkezése után Koncz átadta neki a már korábban megígért bibliát azzal, hogy majd hamarosan fel fogja keresni (már az előző jelentésben is említett) Benkő bácsi és az majd megmondja, hogy mikor kell visszaadni. Ügynökünk mondotta, hogy mikor lesz ima óra, mert arra ő is el szeretne menni, mire Koncz azt válaszolta, hogy az is Benkő bácsival beszélje meg, mert ő most 4-5 hétig nem tud részt venni az imaórákon a tavaszi munkák miatt.

Elmondotta továbbá Koncz, hogy a múlt alkalommal aki nála volt (az ismeretlen nőt jelentettem), Hőss Máriának aki egy ideig az elmúlt években nála lakott, illetve vele élt. Hőss a felszabadulás után került Hmvásárhelyre, azelőtt Pesten volt étkezdéje.
Elmondotta még Koncz, hogy nekik papjuk nincsen, csak 4-5 prédikátoruk van, az egyiket Tripának hívják akinek a foglalkozása kubikos. Ügynökünk próbált neki politikai kérdéseket is felhozni pl. az adóval majd a békével kapcsolatban, de nevezett kitérő választ adott, azt mondotta, hogy ő ilyesmivel nem szokott foglalkozni.

F-51.

Kiértékelés: Az előző jelentések, a fenti jelentés és az F-40. sz. ügynökünk jelentése alapján megállapítható, hogy Koncz István a nazarénus szektával nem akar tovább foglalkozni és egy katolikus nőt akar feleségül venni.

[109] ÁBLT O-9OO1 2O3.

Az ügynök feladata: További feladatként lett adva az ügynöknek, hogy még újból keresse fel Koncot (azzal, hogy a biblia egyes tételeit nem érti) és próbáljon politikai dolgokról vele elbeszélgetni. Úgyszintén, ha őtet fel fogja keresni a Benkő nevezetű egyén, azzal is beszéljen el politikai dolgokról, és menjen el az imaórára.

Bencze 1. Sándor
áv.örm.

——— — ———

Gépelte: V.G.-né.
áv. ir. II. o. sgt.
Készült: 2 példányban
Kapta: 1 pld. ÁVH. Szeged
1 pld irányd.

Szigorúan titkos.

Tárgy: Fehérgárdisták ügye Székkutason[110]

J e l e n t é s .
Hmvhely, 1951. szeptember 4.

F. hó 3-án reggel 7 órakor Cseri Mihály Székkutas puszta 1113. sz. alatti kulák fűszerkereskedőhöz bevásárolni ment id. Juhász Nagy Péter és fia ifj. Juhász Nagy Péter Székkutas Puszta 1014. sz. alatti lakosok. Nevezetteket Cseri Mihályné sz. Sz. Kasza Lídia szolgálta ki, majd utána id. Juhász Péternek a következőket mondotta:
„Látja Péter bátyám ezt a Gombos családot (kulák) hogy eltették innen ki a puszta közepébe, ahol a legrosszabb a föld. Most megint hurcolkodni kell neki. Miránk is ez a sors vár, hiába törekedtünk egész életünkben. Ezelőtt 5-6 évvel azt gondoltam, hogy mostmár olyan módban leszek, hogy reggel 7 órakor beszólnak, hogy nagyságos asszony kész a kávé. Ezek a piszkos szövetkezetesek a mi üzlezünket is biztos igénybe fogják venni és a Lénárt Imre malma is kell nekik biztosan. Öregségünkre semmi nélkül maradunk. Ezt hozta nekünk a felszabadulás, ezt köszönhezjük az oroszoknak.”
A beszélgetést tovább nem folytatták, mivel új vevő érkezett az üzletbe id. és ifj. Juhász pedig eltávozott.

F-40.

Kiértékelés: Cseri Mihályné és férje szélső jobboldali beállítottságúak, már több esetben beszéltek rendszerváltozásról, izgattak népi demokráciánk ellen.

Ügynök feladata: További feladatul kapta ügynökünk, hogy az esti órákban menjen el Cseri Mihályhoz valamit vásárolni és akkor hosszabb ideig beszélgessen vele általános politikai kérdésrkről, a tagosításról és a szövetkezeti mozgalomról.

Horváth Sz. László
áv. alhdgy.
kirend. vezető

Bencze Sándor
áv. őrm.

Lent írott betűvel: Szentes

——— — ———

[110] ÁBLT O – 9001/1 93.

Szigorúan titkos.

I. Alosztály.
Tárgy: „Fehérgárda” illegális szervezet[111]
I/2. Osztály.

O p e r a t í v t e r v .
Szeged, 1952 évi februhár hó 4.

Csongrádmegye területén „fehérgárda” név alatt egy illegális fegyveres szervezkedés kezdte meg működését 1950 év elején azzal a céllal, hogy fennálló társadalmi rendünket megdöntse.
Ez a szervezkedő csoport rendszeres fegyveres kiképzést tartott tagjai részére. A tagok főképpen kulákok voltak, de megtalálhatók közöttük a volt csendőrök, m. kir. rendőrök, volt katonatisztek. Célul tűzték ki, hogy a nyugati hatalmak fegyveres segítségére támaszkodva fegyveres felkelést hajtsonak végre.

Ezen illegális fegyveres szervezkedés 1950-51 telén részben realizálva lett, de eddigi felderítésünk szerint kb. 250 személy van aki nem lett felelőségre vonva és ma is szabadlábon vannak.

A szabadlábon maradt tagok tevékenységének megállapítására és a további még általunk nem ismert újabb tagok felderítésére 1951 augusztus 31-én csoport dossziét állítottunk fel, azzal a céllal, hogy aktív ellenséges tevékenységüket, annak irányát és célját felderítsük és ügynöki bizalmas nyomozás vonással bizonyítsuk tevékenységüket és dokumentáljuk aktív ellenséges cselekményeiket.

A csoport tevékenységének felderítésére F. 40., F. 64., és „Harkányi” fedőnevű ügynökeinket foglalkoztatjuk, akikkel azonban a szabadlábon maradt tagok jelenlegi tevékenységét kellőképpen felderíteni nem tudjuk, ezért szükséges további hálózat építése.

A jövőben a következő operatív tervet hajtom végre:

1. A már felderített tagok területi elhelyezkedését figyelembevéve négy olyan személyt választok ki, akiknek lehetőségük van arra, hogy a szabadon maradt és a szervezkedésben résztvevő tagok jelenlegi tevékenységét fel tudjuk deríteni beszervezés céljából. Határidő: 1952 március 31.

2. Elkészítem ifj. Mónus Lajos Hódmezővásárhely Tanya 2375. szám alatti kulák környezettanulmányát és a rendelkezésre álló terhelő adatok alapján beszervezési javaslatát és engedélyezése esetén beszervezését végrehajtom. Határidő: 1952 február 25.

3. Elkészítem Cseri Mihály Székkutas-pusztai kereskedő környezettanulmányát és kompromitáló adatok alapján nevezett beszervezési javaslatát, engedélyezés esetén beszervezését végrehajtom. Határidő: 1952 február 28.

4. Elkészítem Mónus András fuvaros Hódmezővásárhely Jókai utca 20. szám alatti lakos környezettanulmányát és kompromitáló adatok alapján beszervezési javaslatát, engedélyezés esetén beszervezését végrehajtom. Határidő: 1952 március 16.

5. Elkészítem Tápai Pál Székkutaspuszta 1021. szám alatti lakos borbély környezettanulmányát és kompromitáló adatok alapján beszervezési javaslatát. Engedélyezés esetén beszervezését végrehajtom. Határidő: 1952 március 25.

Bárdos Miklós
áv. fhdgy.

ÁVH. Bp.
csoport dosszié.

I. aloszt. vez.

——— — ———

[111] ÁBLT O – 9001/1 134-135.

Szigorúan titkos.

Tárgy: ifj. Mónus Lajos ügye.[112]

S z o l g á l t i j e l n t é s .
Hódmezővásárhely 1952. február hó 18-án.

Jelentem, hogy ifj. Mónus Lajosról a környezettanulmányt elkészítettem. Nevezett környezettanulmányozása során olyan adatok, hogy Ő maga a Fehérgárda szervezkedésbe részt vett volna nem lehetett megállapítani. Az illegális szervezkedésbe mint ügynök nem tud működni, mert az illegális szervezkedés főfészkétől távol a mártélyi részen lakik.

Horváth Sz. László
áv. alhdgy.

——— — ———

V. alosztály

J e l e n t é s .
Szeged, 1952. ápr. 8.

A „Fehérgárda” név alatt működő szervezkedéssel kapcsolatosan a következő intézkedést látom szükségesnek végrehajtani[113]:

Megállapítom Székkutaspuszta 1113 szám körüli részen, ahol Cseri Mihály kereskedő lakik a dolgozó parasztság általános hangulatát, adózással kapcsolatos viszonyát, a beszolgáltatás állását. Elkészítem Cseri Mihály környezettanulmányát, különös tekintettel kapcsolataira vonatkozóan. A kt. készítése azért vált szükségessé, mert nevezettet pressziós alapon kívánom beszervezni. Nevezett Kovács István az illegális szervezet volt vezetője vallomása szerint a fehérgárda szervezkedésnek tagja volt. F-40 ügynök jelentése szerint jelenleg is ellenséges tevékenységet fejt ki. Beszervezése esetén így jelentéseket tudnánk kapni az illegális szervezkedés volt tagjainak egyes csoportjáról.

Égető György Kútvölgyi lakos volt prb. csendőr, ki Hatóságunk a Fehérgárda szervezkedésről jelentést tett a kapcsolatot felveszem olyformán, hogy nevezettnek megállapítom jelenlegi munkahelyét tevékenységét, környezetét, és amennyiben megfelelő, így környezettanulmányának elkészítésével javaslatot teszek nevezett beszervezésére.

M. Szabó István
áv. szds.
alosztályvezető

——— — ———

Gépelte: H.Sz. L. Áv. hdgy.
Készült: 1 pld.
Kapta: 1 pld. ÁVH: Szeged.

Szigorúan titkos.

Tárgy: Hmvhelyi Fehérgárda ügye.[114]

J e l e n t é s .

[112] ÁBLT O – 9001/1 139.
[113] ÁBLT O – 9001/1 142
[114] ÁBLT O – 9001/1 143-144

Hódmezővásárhely 1952. április 17-én.

Ügynökünk a Hódmezővásárhelyi Fehérgárda tagjaival kapcsolatban az alábbiakat jelentette:

1951. november hó 29-én kb. 3-4 óra között beszélgetést folytatott Mohos Pál Székkutas Tanya 1541. szám alatti lakossal 18. hold földje van, aki kérdezte, hogy mit csinál. A dudvát terítem ki, hogy a mélyszántást el tudjam végezni volt a válasz, mert már a dűllő biztos is mondta, hogy ki kell dudvázni és a szántást 30. ára bekell fejezni. Mohos Pál azt felelte, hogy Ő nem csinál semmit és lehet, hogy kisem dudvázik ennek a rendszernek nem érdemes. Még a kukoricám megsincs fosztva levan takarva csutkával és ott pocsékolják az egerek. Majd így folytatta Mohos Pál látja én ilyen kemény gyerek vagyok. Tudja a múlt rendszerben én milyen nagy kupec voltam és én nem ilyedek meg egykönyen. Én az egy tehén után sem hordom a tejet és én azt számítom gyűjön aminek jönni kell ez a helyzet úgysem tart örökké a nyárfák sem nőnek az égig.

Én azt tartom, folytatta Mohos Pál beszédét, hogy amint az öreg Fülöp István és idős Juhász Imre mondja, hogy azok, akik most itt ugrálnak majd egyszer etörik a szarvok. Mohos ezen beszédére az a kérdés hangzott el, hogy Ő ezt honnan tudja. Erre az alábbi felvilágosítást adta Mohos Pál. Neki az öreg Fülöp István beszélte a múltkorjába és Juhász Imre, akivel akkor találkozott mikor a kukorica földből jött. Az egész úgy történt, hogy beszélgettem, mondja Mohos Fülöp Istvánnal és oda jött Juhász Imre és kérdezi tölle Fülöp István, hogy hogy van. Erre Juhász azt válaszolta, hogy mindig kell neki menni, mert mindig van valamilyen rendelkezés. Fülöp István azt válaszolta illetve mondta Juhász Imrének, nefély ha így haladunk nemsokára járkálsz mert ezeknek a kommunistáknak már „nem soká lejár." Most is itt van ez az adó szedés ittis mindent összeszednek és nem lesz senkinek semmi. Én is tartozok nekik legalább 16-18.000. frt. al és látjátok nincs semmim se és így hagynak békibe.

Épp csak annyit dolgozok amit muszáj. Mindenkinek így kellene csinálni felelte rá Mohos Pál. Juhász Imre düllő biztos erre válaszolva azt mondotta, hogy nekem is van egy tehenem és azután sem visszük be a tejet, mert ott van a fiamnak a kisfia aki árva, mert elvitték az államrendőrség tagjai és annak enni kell, mert hátha a fia egyszer kikerül a börtönből.

Mohos Pál elmondotta, hogy az öreg Fülöp azt mondotta, hogy neki az az érzése, hogy ha azok haza jönnek akkor jobb világot élünk és nem kell rettegni és mindenkinek jobb lesz.

Mohos ezután arra való hivatkozással, hogy neki dolga van és etetni kell elbúcsúzott és azt mondta, hogy erről a beszélgetésről senkinek se szóljak mert akkor mindnyájukat elviszik és a családjukat sem látják soha.

Megjegyzés: A kapott utasítás értelmében a legépelt jelentést 111. oldal számtól a 113. ig felterjesztem.

Horváth Sz. László.
áv. hdgy.

——— — ———

N.E./ 2pld.
obj. és M. dosszié
Csop. dossz!
Szentes

Szigorúan titkos.
V. alosztály

Adta: F-64 ügynök.
Vette M. Szabó áv. szds.
Idő: 1952 április 23.

Tárgy: Bogdán Mihály Székkutasi lakos ügye.[115]

[115] ÁBLT O – 9110/1 149.

J e l e n t é s .
Szeged, 1952. április 24.

Jelentem, hogy 1952 április 20-án elmentem Bogdán Mihály Székkutasi lakoshoz bárány vásárlás ürügye alatt, és vele beszélgetést folytattam. Megkérdeztem tőlle, hogy hogyan élnek, majd kijelentette, hogy nem jól, mert ezek a jó elvtársak mindent elvesznek tőllünk, és így tönkre kell menni. Ez azt hiszem nem csak itt van, hanem országszerte is – mondotta Bogdán Mihály. Majd úgy nyilatkozott, hogy ezek a kommunisták azon is vannak, hogy senkinek ne legyen semmilye. Maholnap rámennek a kicsikre is, azok is sírnak de minden hiába.

A fentiek tuán én felemlítettem, hogy mi lesz már velünk, valahogyan fel kellene újból állítani a Fehérgárdát. Bogdán ere úgy nyilatkozott, hogy nagyon vigyázzak, hogy mit mondok, mert kötél szorul a nyakunkba, fölakasztanak ezek mindenkit, ha ilyenre gondolunk, nem lehet itt semmit sem csinálni. Én tudtam arról, hogy a Fehérgárda működött, de most hagyni kell ezt az ügyet, és nem is érdekli őt, az ilyenbe bele nem megy semmiképpen. Itt figyelik az embereket, még azt is, hogy ki kivel beszél, nem tudjuk, hogy hogyan akadnak belénk, és elvisznek bennőnket úgy, hogy még a családunkat sem látjuk. Ebből érthetett és többet erről nem is beszél. Még azt is mondta, hogy amit itt beszéltünk el ne mondja senkinek mert ebből is baj lesz.

F-64.

Kiértékelés: Ügynökünk a kapott feladatát végrehajtotta, Feladata volt Bogdán Mihály felkeresése, és vele való politikai vonatkozású beszélgetés lefolytatása. Jelentése az írásbeli jelentéstől eltérő, mivel annak fogalmazása és egyes szavak használata miatt csak kivonatosan lehetett leírni. Ügynökünket kioktattam a jelentés mikénti elkészítésére, és a jelentésbe le nem írható szavak elkerülésére.

Feladata: Ügynökünk feladatul kapta, hogy keresse fel Juhász és Balogh kulákokat, velük folytasson politikai irányú beszélgetést az általuk elmondottakat jelentse. Ügynökünknek fentiek elvégzésére lehetősége megvan, mivel a fenti személyekkel kapcsolatot tart fenn.

M. Szabó István
áv. szds.
alosztályvezető

——— — ———

Gépelte: Mucsinai Mária áv. irn.
Készült: 2 pld.

Tárgy: B. Szabó Ferenc „fehér gárda" tag ügye.[116]

J e l e n t é s .
Békéscsaba, 1952 július 11.

Jelentem, hogy f. hó 10-én találkoztam „Guriga" fedőnevű ügynökkel aki az alábbiakat mondotta el.

Az ügynöknek feladata volt beszélni B. Szabó Ferenc fehérgárda taggal, aki július első napjaiban arról beszélt ügynökünknek, hogy Kardoskúton a „fehérgárda" még most is működik és azon a területen ahol ő lakik ő a csoportnak a vezetője. Elmondta, hogy a szervezet motorkerékpárral is rendelkezik, így szükség esetén sokkal könnyebben tudnak odajutni, ahová akarnak.

Elmondotta B. Szabó ügynökünknek, hogy Orosházán röpcédulázás volt az „elenállási mozgalom" részéről és azt lehetett kivenni beszédéből, hogy tud a röpcédula szórókról. Úgy

[116] ÁBLT O – 9040/1 132.

nyilatkozott B. Szabó, hogy Kardoskúton kisebb csoportok működnek, azok vezetőivel, a felsőbb vezetők pedig Orosházán laknak.

A beszélgetés a kardoskúti tanács épületébe történt, ahol nem tudtak zavartalanul beszélni, mert a helységbe benyitott Herczeg Pál ugyancsak „fehérgárdista".

Ügynökünk elmondotta, hogy B. Szabó jelen volt nála, amikor a szervezkedés tagjai egy megbeszélést tartotak.

Kiértékelés: 1949-ben a szegedi államvédelmi osztály tudomásunkra hozta, hogy úgy békésmegyében mint csongrádmegyében illegális fegyveres szervezkedés van „Fehér Gárda" elnevezéssel. Az ügyben beszervezést hajtotunk végre, melyben hálózati munkát mi is végeztünk.

1950-ben a szervezkedést részlegesen realizáltuk, annak a vezetőjét őrizetbe vettük azonban a területünkön feltérképezésünk szerint még 80 tag van szabadlábon legnagyobb részben Kardoskút és annak környékén.

A részleges realizálás után két ügynök van foglalkoztatva a szervezkedés tagjai között, azonban ezideig érdemleges jelentést tevékenységükről ügynökünk nem hoztak.

Orosházán, Tótkomlóson és Békéscsabán több esetben voltak röpcédula szórások „ellenállási mozgalom" aláírással, azonban a tetteseket még ezideig nem tudtuk felderíteni. Feltételezhető, hogy a „fehér gárda" szabadon maradt tagjai követik el a röpcédulák szórását.

——— — ———

Gépelte: Szabó Mária áv. irnok.
Készült: 2 példányban.
Kapta: 1 pld. munka dosszié.
pld. objektum dosszié.

Tárgy: Hangulat jelentés.[117]

J e l e n t é s .
Orosháza, 1952. augusztus 14-én.

Jelentem, hogy f. hó 14-én K. Nagy József áv. hdgy. találkozott „Hosszú István" ügynökkel, aki az alábbiakat jelenti:

Jelentésében foglalkozik ügynökünk azzal, hogy 4-én gyűlés volt tartva a begyűjtés és a tagosítással kapcsolatban, ahol jelen volt Herczeg István, Dávid János, Kocsis István. Kocsis azt mondotta, hogy ő már beadott mindent de mostmár csak a „kötelet" szeretné beadni. Nevezett tagja volt a „Fehér Gárdának".
Ács Sándor azt mondotta, hogy ő belép, de csak az állami gazdaságba. Kabódi Imre 30-kh kulák el mondotta a begyűjtésel kapcsolatban, hogy már az is baj, ha az ember becsületesen tesz eleget a beszolgáltatásnak. Elmondotta, hogy ő 60 kgr, búzával vitt be többet, mint amennyit kellett volna. Erre Jámborcsik azt mondotta, hogy valami nincs rendjén.

id. Gombkötő Lajos kulák azt mondotta, hogy neki már mindegy lesz ha tsz. lesz is, mert őtet úgy sem fogják bevenni. Gyulamezőn úgy vélekednek, hogy a tszcs-be nem mennek bele, csak az állami

[117] ÁBLT O – 9040/1 137.

gazdaságba. Mert a tszcs-be sem takarmány, se vetőmag, se pénz, nincsen. Kardoskúton az a hangulat, hogy csak úgy fognak belépni a tsz-be, ha az egész tanyasor tagosítva lesz.

Kiértékelés: Az ügynök jelenlegi jelentése a kulákság hangulatáról szól. Jelentése értékes, mert a kulákság hangulatáról konkrétan számol be.

Feladatok: Az ügynöknek feladatul adtam, hogy amennyiben mód nyílik rá, vegye fel a kapcsolatot B. Szabó Ferenczel. Igen óvatosan beszélgessen el B. Szabóval, lehetőleg tudja meg tőle, hogy ki az a személy aki Erzsébeten lakik és vele a kapcsolatot tartsa.

Továbbá feladatul adtam neki, hogy a kulákság hangulatáról részletes jelentést adjon, ennek érdekében beszélgessen el Győri Dani Sándorral, Sin Lajossal, Kabódi Imre kulákokkal.

K. Nagy József
áv. hdgy.
j. aló. vezető

——— — ———

Gépelte: Cs.J. áv. alhdgy.
Készült: 3 pld.
Kapja: 1 pld. ÁVH. Szeged.M. o.
1.pld. Obj. d.

Írott betűvel: Hmvhelyi kir-nek!
K

. Szigorúan titkos.

ÁVH. Szentesi kirendeltség.
Tárgy: Tóbiás Tamás és társainak ügye.[118]
Írott betűvel: „Fehérgárda”

S z o l g á l a t i j e l e n t é s :
Szentes, 1953-március hó 27-én.

Jelentem, hogy Székkutas községben, a fehérgárda szervezkedéssel kapcsolatban felmerült, eddigi esetleges tevékenységgel kapcsolatban, az alábbiak jöttek tudomásunkra.

Tóbiás Tamás szül 1907-ben hódmezővásárhelyen, Anyja Mónus Julianna, apja Tamás, 51 holdas kulák gazdálkodó, Székkutas puszta 1182 szám alatti lakos.

Nevezettre vonatkozóan, megállapítottuk hogy a felszabadulás után 1945-46-ban, R. Molnár János Székkutasi lakossal egy adóvevő rádiókészüléket készítettek, melyet a Szovjet elvtársak 1946-ban R Molnár János lakásán megtaláltak, melyért R Molnár Jánost agyonlőtték.

Tóbiás Tamás egyénileg is készített egy világvevő rádiót melynek holléte ismeretlen.

Tóbiás Tamás a volt Fehérgárda szervezet tagjainak a hozzátartozóival tart fenn, baráti kapcsolatot, így Nagy Olasz Imre Székkutasi lakos középparaszttal, kinek fia a jelenben, 10 évi börtönbüntetését tölti, melyet a Szervezkedésben részvétele végett kapott. Nevezett személyel rendszeresen Orosházára járnak, Orosházán Walenczki István VII-kerületi lakos lakásán jönnek össze, szabad európa hangját hallgatni, melyet alátámaszt, az F, 40-es ügynök, 1953 február 19-i és március 12-i jelentése.

Továbbá Tóbiás Tamás szoros baráti kapcsolatban állt Gál Sándor volt Székkutas pusztai lakossal, aki 1950-óta, a Jugoszláv UDB. őrizetében van.

[118] ÁBLT O – 9001/2 67-68

Tóbiás Tamásra vonatkozóan, kirendeltségünkön több anyag nem fekszik el. Az F. 40-es ügynök hálózati megfigyelése alatt áll.

Értesülést szereztünk a Székkutasi rendőr őrs által, hogy POngrácz István Székkutasi lakos, aki szüol 1921-Szentetornyán Anyja, Rolik Julianna, kisbérlő Székkutas pusztai lakos 1952 november 4-én Pál Piroska Székkutas pusztai lakos lakodalmán kijelentette, hogy az elmúlt héten 12-vol Hortysta csendőrnek adott éjjszakai szállást mit gondoltok ti hogy én ki vagyok. Fenti ügyben kihallgattuk Pál Piroskát annak édesanyját akik fentieket alátámasztják, ellenben kihallgattuk Csikós Mihály székkutas Pusztai lakost, valamint Bandula Sándornét aki Kardoskút Pusztán lakik, melyek fentieket nem hallották erről tudomásuk nincsen. Nevezet személy kijelentésével bővebb adat nem fekszik el, mely által Pongrácz István személyének megfigyelését továbra szükségesnek találtuk.

Továbbá Csomor Mátyás fedőnevű ügynök 1953. márciusi jelentése alapján megállapítottuk, hogy Tápai Pál székkutas Pusztai lakos borbély mester lakásán borotválás címe alatt összejövetelek vannak. A kirendeltségünkön elfekvő anyagok alapján Tápai Pál a Fehér Gárda szervezet működése alatt a vezetőkkel kapcsolatban ált, és lakásán abban az időben is Fehér Gárda szervezet céljaira szervezési megbeszéléseket tartottak.

A hálózati megfigyelést bevezettük, és a fenti személyekről újabb adatfelmerülés esetén rendszeres jelentést fogunk felterjeszteni.

Tamás István
áv. fhdgy.
kirendeltség vzt.

Csányi János
áv. alhdgy.

——— — ———

[119]Belügyminisztérium
Csongrádmegyei Főosztálya
Hmvhelyi Városi Osztály.
Tárgy: „Fehérgárda" illegális szervezkedésről
összefoglaló jelentés.

„Szigorúan titkos"

Ö s s z e f o g l a l ó jelentés.
Hódmezővásárhely, 1953. december 11.

A „Fehérgárda illegális szervezkedéssel Osztályunk 1949 júliusában kezdett el foglalkozni. A szervezkedés kulák-szervezkedés volt, melynek tagjai kulákokból, a múltrendszer exponenseiből, volt csendőrökből, katonatisztekből és általuk beszervezett rendőrökből, kisparasztokból tevődött össze. A szervezkedés kiterjedt Békés- és Csongrád-megye területére, főleg Székkutas községre, a hódmezővásárhelyi tanyavilágra. …

Az őrizetbe vett személyek a vizsgálat folyamán vallomást tettek 213 személyre, akik jelenleg is szabadlábon vannak. A szabadlábon lévő személyek valamennyien tudtak az illegális szervezkedés célkitűzéseiről, ismerték a szervezkedés felépítését, résztvettek a szervezkedés vezetősége által megtartott összejöveteleken, egyetértettek annak célkitűzésével.

Szabadon maradt tagok közül Székkutas község területén 88 fő, Hódmezővásárhely területén 34 fő, Kardoskút tanyavilág területén 27 fő, Kiskirályság község területén 12 fő, Orosháza területén pedig 19 fő található. A szervezkedés szabadonmaradt többi tagja szétszórva Csongrád- és Békés-megye különböző városaiban és községeiben tartózkodik. Fentebb felsorolt személyek közül 76 fő kulák, míg a többi nagy részben kis- és közép paraszt. A 76 kulák közül 35 székkutas község területén, 12 pedig Hósmezővásárhely területén található. …

[119] ÁBLT O – 9001/2 105.

Bencze Sándor
áv. hdgy.
osztályvezető

——— — ———

BM. csongrádmegyei Főosztály.
IV: Osztály.

„Szigorúan titkos”
„Érdes Gábor” ü.

Ügynöki jelentés.[120]
1954. november 19.

Tárgy: Udvari József székkutasi lakos ügyében (Fehér gárda illeg. szervezkedés) 1. jelentés

Feladatomnak megfelelően f. hó 18-án délelőtt kb. ½ 8.h-kor felkerestem lakásán Udvari József Székkutas, Tanya 800. (biztosan nem tudom) alatti lakost. 18-án reggel a ½ 7-es vonattal kimentem Székkutasra, ott a vonatról leszállva egy vasutastól érdeklődtem, hogy ő ismerős-e erre felé. Ő azt felelte, hogy nem is ér rá, de meg ő nem régen van itt. Hanem a forgalmi irodában van bent a postás, ő már régen itt van. Majd azután attól érdeklődtem, azt kérdeztem tőle, hogy nem-e tud erre valahol csikót, vagy birkát eladót. Erre ő azt felelte, hogy tud, ha meg van még a csikó Udvari Józsefnél. Úgy hallotta, hogy a végrehajtók lefoglalták és nem tudja, hogy meg van-e még. Majd a postás meg is magyarázta az utat, hogy merre menjek. Majd azután elindulva Székkutasról a nagykereszt útnál megkérdeztem a kaszáló bal oldalán lévő tanyában, hogy van-e itt valahol eladó csikó vagy birka, olyan magnak való. Erre az illető, aki Magony néven mutatkozott be, azt mondta, hogy csikó volt itt Udvariéknál is, mert nagyon el kell nekik adni az adó miatt. Erre én elindultam és nem abba a tanyába mentem be, hanem a székkutas felé esőbe. Majd amikor oda értem a tanyába, egy idősebb, kb. 55-60 év körüli foghíjas 160-165 cm magas közötti ember fogadott, aki Kotormán Imre néven mutatkozott be. Majd mondván, hogy kerüljek beljebb.

De ekkorra nyílt az ajtó és kilépett rajta Udvari József, akit mindjárt megismertem, de azért bemutatkoztunk egymásnak. Igen barátságosan betessékelt a lakóház konyhájába, ahol éppen reggelinél ültek azzal az idős emberrel. Hívtak mindjárt, hogy menjek enni. Majd azután Udvari azt mondta, hogy nagyon ismerős vagyok, mi már találkoztunk valahol. Igen, feleltem, a Dunántúlon Veszprémben. Erre ő azt felelte, hogy máshol is találkozhattunk, nem Szőrháton, ő azt mondja, össze tévesztett engem valami Héjja nevűvel. Én mondom arra, nem voltam. Kovács Lajoséknál és Szűcs Sándoréknál találkoztunk mi. Majd azután én mondtam neki, hogy most vasárnap, 14-én beszéltem Szűcs Sándorral és éppen a répát földelte lefelé. Erre mindjárt érdeklődött, hát Sadi hogy van, régen beszéltem már vele. Jól van, feleltem, a tsz-be van, mint traktoros. Üzenni is akartam már neki, de nem tudtam hogy. Mondtam neki, megmondom én, úgyis megyek arra nem olyan soká. Erre én megkérdeztem tőle, hogy mi újság van, mi van a levegőben. Erre ő azt felelte, hogy nem volna itt semmi baj, csak az nincs, aki kiálljon a porondra. Elég baj, feleltem, pedig olyan szépen indult minden, de most meg van akadva a tudomány. Hát pedig én is benne kezdtem már lenni, de most nem tudunk arra se semmit. Nem baj, mondotta, majd a Sadinak mondjam meg, hogy jöjjön ki. És ha én sem tudok venni birkát, akkor menjek ki. Csak azt mondottam, hogyha megyünk, akkor úgy menjünk, hogy ne egyszerre, hanem előbb az egyőnk, aztán a másik, hogy ne legyen feltűnő.

Majd a beszélgetésünk során elmondotta a rendőrséggel kapcsolatosan, hogy ezek nem érnek semmit, inkább ők is segítenek lopni. Majd a csendőrséget dícsérte, hogy azok milyen jól tudtak nyomozni.

Ezzel a beszélgetést befejeztük, én mondtam, hogy akkor nem is megyek át a szomszédba a csikó után érdeklődni. Hát, mondotta, nincs már meg, mert eladták, hiába megyek.

Megjegyzés:

[120] ÁBLT O - 9001/1 286-287.

Udvari József a beszélgetés során elmondotta, hogy őtet is őrizetbe vették, de nem tudtak rábizonyítani semmit, ez miatt szabadon engedték. Udvari József a Fehér gárda illegális szervezkedésben 1950-ben aktívan tevékenykedett. Többfelé tartott a Fehér gárda tagjai részére összejöveteleket, melyek keretén belül ellenforradalmi propagandát fejtett ki a megjelent tagoknak. Egy alkalommal én is végig hallgattam ifj. Gy. Kovács Lajos Hmvhely, 1196 sz. alatti lakos tanyáján. A szervezkedés tagjainak összejövetele alkalmával Udvari József előadását. …

Az összejövetelen Udvari József ismertette a szervezkedés célkitűzését, a jelenlegi rendszer fegyveres megdöntését és politikai beszámolót tartott. Elmondotta Udvari, hogy Jugoszláviából kapják az utasítást. Egy volt tanító az összekötő. De motorkerékpár szerencsétlenség folytán lebukott, mivel géppisztolyát megtalálták.

Udvari József az összejövetelen tegező viszonyban állott és bizalmas beszélgetést folytatott ifj. Szűcs Sándorral, valamint ifj. Gy. Kovács Lajossal.

Érdes Gábor.

Intézkedések:

1. A találkozón ügynökünk pontosan megjelent. Feladatát végrehajtotta, mivel felderítette. Udvari József a „Fehér gárda" illegális ellenforradalmi szervezkedés egyik szervező-

a./ Ügynökünk feladatul kapta továbbá, hogy keresse fel Imre Lázár volt cső. őrm-t lakásán és beszélgetés során állapítsa meg, jelenleg mivel foglalkozik, milyen jövedelmet hozott a bérelt szőlő föld, mikor fejezik be a szőlő munkálatokat, van-e bora, mennyi. Vegyen tőle néhány litert a karácsonyi ünnepekre. Mikor volt kint Pusztaszeren legutóbb és mikor fog ismét kimenni.

Továbbá vesse fel Imre Lázárnak, hogy régen nem beszélt Juhász N. Jánossal, jegyezze meg, hogy úgy látom, hogy az öreg tervei csak tervek maradnak, nincs ezek közt a csendőrök közt egy vállalkozó szellem, félnek, hogy bajba kerülnek. Imre Lázár által elmondottakat részletesen jelentse.

Molnár István
áv. fhdgy.
osztályvezető

——— — ———

BM. Csongrádmegyei Főosztály.
IV. Osztály.

„Szigorúan titkos"
Adta: „Csomor Mátyás" ü.
Vette: Balázs áv. hdgy.
Idő: 1954. VII. 7.

Tárgy: „Fehér gárda" szervezkedés.[121] (Olasz István ügye).

J e l e n t é s .
Szeged, 1954. július 7.

Megbízásom volt megtudni, hogy kik szoktak járni Olasz István volt szeszfőzdéshez: Lénárt János, Major Sándorék, kinek leánya ott lakik Olaszéknál, férje, Ambrúzs István cipész ktsz-ben dolgozik, Csengeri Péterék, Arany Jánosék, Máriás Sándor, Balogh Sándor, Lázár Istvánné, Juhász Péterék, Virág János. Ezek az emberek gyakran járnak Olaszékhoz, annál is inkább, mivel vízért is oda járnak.

Arról nincs tudomásom, hogy este szoktek-e oda járni, illegális összejöveteleket nem tapasztaltam lakókörnyezetemben.

[121] ÁBLT O-9001/2 135.

A szeszfőzde kezelője Máriás Sándor, ki a pósai szőlőben lakik. A szeszfőzde jelenleg nem működik, így őt ritkán lehet látni a főzdénél.

Csomor Mátyás.

Kiértékelés: Az ügynökkel a találkozó f. hó 7-én 17. h-kor volt a Székkutas-orosházi kövesút mentén. A találkozón pontosan megjelent.

Az általános beszélgetés után feladatára vonatkozóan kérdeztem ki. Elmondotta, hogy jelentését nem készítette el. Különböző kifogásokat hozott fel. Majd hosszasan elbeszélgettem vele, rávilágítottam feladatára, a velünk szemben tanúsítandó magatartására, végül leírattam vele jelentését ott a találkozási helyen, mely az úttól beljebb eső fás részen volt, ahol nyugodtan, minden zavaró körülmény nélkül leírhatta.

Az ügynök állítása szerint semmi mozgolódást nem észlelt lakókörnyezetében. Ugyan ezt a körülményt állítja még rajta kívül két ügynökünk.

Feladat: Az elkövetkező találkozásig az esti órákban figyelemmel kísérni, hogy szomszédjai nem-e tartanak összejövetelt. Az esti órákban az elkövetkezendő találkozóig 2 estben elmenni Olaszékhoz vízért és megállapítani, hogy tartózkodik-e ott valaki. Ezt olyan meglepetésszerűen kell, hogy csinálja: elmegy vízért és egyben bemegy Olaszékhoz kölcsönkér valamit. Figyelemmel kíséri, hogy a szeszfőzde mikor van nyitva, kik mennek oda, este nyitva van-e

Margóra írva írott betűvel: Jellemezze azokat a személyeket, akik Máriás Sándorékhoz járnak.
Külön jellemezze Máriás Sándort.
A környéken kik laknak kulákok, azok szoktak-e esténként otthonról elmenni.-

——— — ———

BM. Csongrádmegyei Főosztály.
IV. Osztály.

„Szigorúan titkos”
Adta: „F-40” ü.
Vette: Balázs áv. hdgy.
Idő: 1954. július 7.

Tárgy: Varga László volt cső. székkutasi lakos ügye.[122]

J e l e n t é s .
Szeged, 1954. július 8.

Beszélgetést folytattam Varga Lászlóval és Lengyel Istvánnal. Beszélgetésünk a nyári aratással kapcsolatos problémák voltak, majd politizálásra kerítettem a beszéd fonalát.

Varga azt mondja, hogy ő szegény családból származik és heten voltak testvérek. Csak az a bűne, hogy a Gregus családba nősült és cső. volt. Ő most is dolgozik, mint az állat, nem mondja, keres is szépen, de nem akar mégegyszer internálótábor lakója lenni. Kerülni akar minden olyan dolgot, ami a személyes szabadságát veszélyezteti. Így szervezési dolgot nem hoztam fel neki, mivel ő azt a megjegyzést tette, hogy a „Fehér gárda” is Péter Gábor államvédelmi tiszt volt az első elindítója, hogy egy csomó félrevezetett ember árán ő tudjon érvényesülni.

F-40.

Kiértékelés: Az ügynökkel a találkozó f. hó 7-én 19. h-kor volt Székkutas községben a gyapotkutató melletti dűlőúton. A találkozón pontosan megjelent.

Az általános beszélgetés után elmondotta, hogy feladatát nem tudta végrehajtani, mert a parasztság nagy munkában van, nem érnek rá az emberek, ő is nagyon el van foglalva az aratással, s így csak alkalomszarűen tud most beszélni emberekkel. Az ügynök magatartásán meglátszik, hogy jól viszonylik az Államvédelmi szervekhez, a reá bízott feladatokat igyekszik végrehajtani. Ígéretet tett arra, hogy még az aratás-cséplési idő tart a szombat estéjét és a vasárnapját fogja felhasználni feladatának végrehajtására.

[122] ÁBLT O - 9001/2 137.

Feladat: Figyelemmel kísérni, hogy nem-e tapasztalható környezetében (az Olasz tanyán, vagy környékén) mozgolódás, összejövetel a fehérgárdisták részéről. Esténként átfog menni vízért az Olasz tanyára, hogy azon a környéken széjjel nézzen. Figyelemmel kíséri, hogy a szeszfőzde mikor van nyitva, s kik járnak oda. Este nyitva van-e és kik tartózkodnak ott.

Továbbá vasárnap átmegy a kardoskúti határba, meglátogatja ott Juhász Nagy Péter unokataestvérét és attól érdeklődik majd beszélgetésük során a „Fehér gárda" jelenlegi helyzetéről. Ez nem lesz feltűnő, mert beszéltek már vele a „Fehér gárdáról". Juhász elmondotta az ügynöknek, hogy ő is tagja volt.

Margóra írva írott betűvel: Miért érdekel bennünket a Varga és a Lengyel

——— — ———

BM. Csongrádmegyei Főosztály. „Szigorúan titkos"
Vizsgálati Osztálya.

Tárgy: Javaslat Török Pál ügyének befejezésére.[123]

J e l e n t é s .
Szeged, 1954. december 13-án

A BM: Csongrádmegyei Főosztály Hódmezővásárhelyi Városi Osztály adatai alapján 1954. november 6-án előzetes letartóztatásba helyeztük T ö r ö k Pál Mártély-i lakóst, népi demokratikus államrend elleni bűncselekmény alapos gyanúja miatt. Az ügy vizsgálatát az Államvédelmi Vizsgálati Osztály 1954. november 9-én kezdte meg.

A vizsgálat során megállapítást nyert, hogy Török Pál 1950. tavaszán összeköttetésbe került a „fehérgárda" elnevezésű illegális szervezkedés vezetőivel, akik megbízásából Mártélyon kb. 10 főből álló illegális csoportot szervezett meg. A vizsgálat felderítette továbbá, hogy Török aktívan tevékenykedett a szervezkedésen belől. Ő irányította az illegális csoportot, s ammellett összekötőként is szerepelt.

Javasoljuk az ügyészségnek átadni:

Török Pál 28 éves, középparaszt származású, Mártély-i lakós, aki őrizetbe vételéig a Székkutasi Gyapottermelő Kutató Intézetben, illetve a Barattyosi áll. gazdaságban dolgozott, mint bérelszámoló.

Török 1946-ban tagja lett a Független Ifjusági Szövetség Mártélyi szervezetének, majd ugyan az évben aktív tevékenysége folytán az FKP-nak is. 1947-ben a „FISz" Hódmezővásárhelyi szervezetének elnöke és a „FISz" Országos Tanácsának pedig tagja lett. A II. világháború idején, mint levente dunántúlrakerült, majd 1945 áprilisába a szovjet csapatok elfogták és a pozsonyi fogolytáborba került. Hazajövetele után különböző munkahelyeken dolgozott. Legutolsó munkahelye a Barattyos-i állami gazdaságban volt.

Barátai megállapításunk szerint azokból a személyekből tevődött ki, akik „FISz"-en belül vezetői szerepet töltöttek be, majd 1949- illetve 1950-ben pedig tagjai lettek a „fehérgárda" elnevezésű illegális szervezkedésnek.

Török a kihallgatásai során beismerte, hogy 1950. áprilisában Rostás Jánossal történő megbeszélés alapján felvette a kapcsolatot a „fehérgárda" elnevezésű illegális szervezkedés vezetőjével, szoros összeköttetésben állt Héjja Antal nevezetű személlyel, akinek megbízásából

[123] ÁBLT O – 9001/2 239.

Mártélyon létrehozta az illegális csoportot a szervezkedés kiszéllesítése érdekében. Saját maga beszervezte Insperger Mihályt, B. Kiss Imrét és ifj. Markó István mártélyi lakósokat, akiket további beszervezésekkel bízott meg. Török két esetben szervezett a szervezkedés vezetői felszólítása alapján illegális összejövetelt a csoport tagjai részére, mely Insperger János és Kiss Ernő lakásán lett megtartva. Az illegális összejövetelen a szervezkedés vezetői is megjelentek, akik ismertették a szervezkedés célját és terjedelmét.

Török beismerte továbbá, hogy mint csoport vezető szolgálati szabályzatot is kapott Héjja Antaltól, melyet a szülei tanyáján rejtekhelyen tartott. Az illegális csoport irányítása mellett mint összekötő tevékenykedett. 2 esetben volt Orosházán is a szervezkedés vezetői megbízása alapján.

A fentieket bizonyítja Nagy Ferenc, Vígh Imre és Insperger János tanúvallomása, saját beismerő vallomása, valamint a házkutatás során megtalált egéráltal összerágott szolgálati szabályzat.

Török Pál beismerte, hogy a szervezkedésben az ellenséges beállítottsága folytán fejtett ki aktív tevékenységet. A szrvezkedés kiszélesítése, illetve támogatása folytán akarta megakadályozni közlése szerint a tagosításokat, mivel félt attól, hogy a nagyszülei kulák birtokukat is elvesztik.

Törököt a vizsgálat során Gyurosán Sándor áv. hdgy. elvtárs 45 órán keresztül hallgatta ki.

Török Pál ügyének lezárását f. hó 13-án megbeszéltük Molnár István áv. fhdgy. elvtárssal, a IV. osztály vezetőjével.

Fentiek alapján javaslom:

Ügyészségnek átadni:
1./ Török Pált

Felelőségre vonni:
1./ ifj. Markó István, 27 éves, kulák származású, Mártélyi lakóst, aki több személyt beszervezett és anyagilag is támogatta a szervezkedést.

2./ Kiss Ernő 60 éves kulákot, akit Insperger János szervezett be. Nevezett lakásán volt egyik illegális összejövetel megtartva.

3./ B. Kiss Imre 35 éves kulák származású, akit Török szervezett be és további beszervezésekkel bízta meg. Feladatát Török értesülése szerint végre is hajtotta.

Ügynökként beszervezni:

1./ Meszlényi Sámuelt, aki 26 éves, gimnáziumi érettségit végzett, tagja volt a szervezkedésnek. „FISz” Hódmezővásárhelyi szervezet főtitkára volt 1948-ig.

2./ Olasz Lajost, aki 27 éves, középparaszt származású, 4 polgári végzettségű, Hódmezővásárhely-i lakós. Tagja volt a szervezkedésnek, részt vett az illegális összejövetelen.

Figyelmeztetésben részesíteni:
1./ Apró Imre, kb. 60 éves szegény parasztot.
2./ Gera János 37 éves szegényparasztot.
3./ Gera Sándor kb. 58 éves tsz. tagot.
4./ Nagy István, kb. 40 éves tegehalmi lakóst,
5./ id. Török Pál középparasztot és
6./ Insperger Mihály 30 év körüli kb. 15 holdas gazdálkodót.

Gyurosán Sándor áv. hdgy.
vizsgáló

Jóváhagyom:

Nécin Rudolf áv. hdgy.
osztályvezető

Engedélyezem:

Kelemen Miklós
áv. őrgy.
főosztályvezető.

——— — ———

BM. Csongrádmegyei Főosztály „Szigorúan titkos”
Szentes V. és J. Osztálya.

Tárgy: Pető Péter Székkutasi lakos ügye.[124]

Összefoglaló jelentés:
Szentes, 1955. április hó 8-án.

Pető Péter 1923-ban született Hódmezővásárhelyen, apja Imre, anyja Hegedűs Zsuzsanna, magyar állampolgár és nemzetiségű, Pártonkívüli, nős,kulák származású, foglalkozása földműves, lakása Székkutas tanya 1770 sz.

Nevezett kulák családból származik, nagyapjának apaiágról 200 kth. hold földje volt, melyet az örökösök kaptak meg nagyapja elhalálozása után. Nevezett apjának 30 kth. hold földje volt és ez mellett 40-50 kat.h. bérlete is volt. Mint jómódú gazdának több cselédje volt, akik nagyrészben a tulajdonukat képező föld megmunkálását. Apja a felszabadulás után halt meg, aki tagja volt a Nyilaskeresztes Pártnak és a Kisgazda Pártnak.

Pető Péter iskolai végzettsége 4-közép, közép iskoláit Szarvason végezte el, ahol Közgazdasági érettségit tett, mint aranykalászos mintagazda került ki az iskolából, az iskolájának elvégzése után, apjának birtokán dolgozott, az az inkább az irányító szerepett töltötte be. A felszabadulás után, apjától örökölt földön és bérelt földön gazdálkodott 1953 év január haváig. Ekkor elhatározta, hogy Székkutas községben megalakít egy tszcs-t, elhatározását valóra váltotta és megalakították a Székkutasi Dózsa termelőcsoportot, az úgynevezett kulák csoportott. A termelőcsoportnak elnöke Pető volt és tagnak főleg azokat vette be, akik a Demokratikus rendszerünkkel nem szimpatizálnak, ezt bizonyítsa az is, hogy a tagságnak nagyobbika kulákokból és volt Ilegális Fehérgárdista szervezet tagjából tevődtek össze. Mint tszcs elnöke, látszólag vitte a tszcs felylesztését, azomban burkoltan igyekezet Népidemokráciánk további felylődését gátolni, 1954 év őszén önkényesen lépet ki a tszcs-ből és amikor ő kilépet, akkor 6-tagot is arra bírt, hogy lépjenek ki, akik ki is léptek.

A nevezett jelenleg egyénileg gazdálkodik 7 kth. hold földterületen, gazdasági szempontból ezideig ellene kifogás nem merült fel.

Pető Péter felszabadulás előtt politikai pártnak nem volt tagja, mint úri paraszt családja a parasztság kiváltságosai közé tartozott. Híve volt a Horthi rendszernek, bízott a fasiszták győzelmében. Felszabadulás után a nevezett bekapcsolódot a politikai életben, mint aranykalászos gazda, tagja volt a parasztszövetségnek és a Kisgazda Pártnak igyekezett Népi demokráciánk felylődését és a munkás Pártok tevékenységét minden formában akadályozni, későbbiek során belépett a Pfeiffer Pártban, mely párton belül aktív tevékenységet felytett ki. Jobboldali beállítottságát bizonyítja az a tény, hogy 1949 évben tagja lett az Illegális Fehérgárda szervezetnek.

[124] ÁBLT 9001/2 195-197

Pető Péter ügyében osztályunkon 1953 év augusztus óta foglalkozunk, mint illegális szervezkedő személyel, az ügy F-46-os fedőszámú informátor jelentése nyomán keletkezett. Ugyanis az informátor 1953 év július 14-én jelentésében foglalkozott azzal, hogy Pető Péter úgy nyilatkozott neki, hogy népi demokráciánk legnagyobb ellensége és igyekszik az általa megalakított tszcs-ben olyan személyeket beálítani akikre esetleges rendszerváltozás esetén számíthat.

Nevezett informátorunknak beszélt az illegális Fehérgárda szervezkedésről is, elmondota neki, hogy az nem volt jó előkészítve, sok volt azon tagok számma, akik nem megbízhatók voltak és nem voltak tapasztaltak a harcban sem.

Jelenleg az ügyben „Miklós Ferenc" fedőnevű ügynökünk van foglalkoztatva, aki kulák származású, tagja volt az illegális fehérgárda szervezetnek.

Az ügynök 1955 február havában jelentette, hogy Pető Péter szoros baráti kapcsolatot tart fent a volt illegális fehérgádda szervezett tagjaival és kulákokkal, akik rendszeresen járnak Pető lakására. Baráti köréhez tartozik Panga László, 40 holdas kulák, Nagy Vígh Imre 37 holdas kulák, Gregus Imre 57 holdas, Takács Imre 27 holdas, Höcs Imre 70 holdas, Bodrogi Sándor 37 holdas, Molnár János 59 holdas kulákok, és Tóth Komlós nevezetű volt csendőr. A felsorolt személyek valamenyien tagjai voltak az illegális Fehér-Gárda szervezetnek.

„Miklós Ferenc" fedőnevű ügynökünknek Pető Péter arról beszélt, hogy őneki a baráti körei olyan személyekből tevődnek össze, akikre minden esetben számítani lehet. Ő bízik abban, hogy esetleges rendszerváltozás esetén mindanyian kifognak álni. Ügynökünknek beszélt még arról is, hogy egyes mezőgazdasági objektumokban beépített emberei vannak, akik burkoltan gátolják népgazdaságunk felylődését.

Ügynökünk jelentése szerint Pető Péter és társai állandóan halgatják az imperialista rádió Magyarnyelvű adásait, melyet megbízható személyek körében terjeszti el. Ügynök jelentése szerint Pető Péter szoros kapcsolatot tart fennt Kovács Imrével, aki ugyancsak tagja volt az illegális fehérgárda szervezetnek. Kovács Imrével egyébként osztályunk úgy foglalkozik mint Amerikai hírszerző gyanús személyel.

Ügynök jelentése szerint Kovács és Pető Péter foglalkoztak olyan gondolatokkal is, hogy kiszöknek Nyugatra, azomban ettől eláltak, mondván azt, hogy a jelenlegi társadalmi rendszer nem soká meg fog bukni.

1955 év március hó 11-én „Miklós Ferenc" fedőnevű ügynökünk jelentette, hogy Pető Péter lakásán személyesen megjelent és ez alkalommal Pető elmondota neki, hogy teljes egészében tisztában van a jelenlegi nemzetközi helyzettel. Amerika már teljesen felvan fegyverezve és nem soká kifog robbantani egy világháborút, a komunizmusal nem soká le kell számolni mert ez tűrhetetlen ami megy Magyarországon, mondota továbbá, hogy majd ő is tudná, hogy mitt kell csinálni a komunistáknak.

Elfekvő adataink szerint, valamint megállapításunk szerint feltehető, hogy Pető Péter és annak társai egy újjabb szerveszkedést készítenek elő. Szükséges, hogy az üggyel osztályunk a jövőben konkrétan foglalkozon és az ügy dokumentálása érdekében újabb operatív intézkedéseket foganatosítsunk.

Pető Péter ügyében ezideig az alábbi operatív intézkedéseket hajtotuk végre.

1./ Beszerveztük M. F. kulákot, aki szintén tagja volt az illegális fehérgárda szervetenek beszervezése hazafias alapon történt rajta keresztül mélyrehatójan tanulmányozni tudjuk Pető Péter és társai tevékenységét, ezideig igen értékes jelentéseket adot Pető Péter és társaira vonatkozóan.

2./ A csoportok közül leprioráltunk 6-személyt és megálapítotuk hogy mindanyian tagjaivoltak az illegális fehérgárda szervezetnek.

Hogy Pető Péter és annak társai egy újabb szervezkedést készítenek-e elő, annak tisztázása érdekében több operatív intézkedés végrehajtására van szükség, hogy ez által dokumentálni tudjuk Pető Péter és társainak tevékenységét. Az ügyben operatív tervet fogunk készíteni, és foglalkoztatási tervet.

Tamás István
áv. fhdgy..
Osztályvezető

Szeri István
ahdgy.

——— — ———

Szántó Lajos és társai 1955.

Juhász Nagy Mihályné: (született: Miklós Rozália; 1932.; anyja neve: Simon Julianna; lakása: Székkutas Murgács u. 6.)

Szántó Lajos 1949-ig szomszédjuk volt Csajágon. Ott bérlők voltak, de vőfélyeskedéssel is foglalkozott, sőt az olvasókörben is sok jó műsort szervezett. Nagyon jó gazda volt. Mindenfélével foglalkozott, hogy több jövedelmet szorítson ki a földből. Négyzetes kukoricát vetett, azt sokszor megművelte ekekapával, amelyet ló húzott. Kapásbúzát is termelt, és mindenféle aprómag-termsztéssel is foglalkozott: sárgarépamagot, takarmányrépamagot, borsót, maghagymát termesztett. Miklós Rozália szinte 14 éves korától járt hozzájuk napszámba segíteni. Kapáltak, kötözték a magrépát, vagy bent segített a feleségének meszelni, mosni, libát tépni, sokszor vigyázott a kislányukra is, ha a feleségének más dolga volt. Télen szinte többet volt náluk, mint otthon. Szántóné kártolta a gyapjút, fonta rokkán a fonalat, Rózsika megtanult náluk kötni. Kötött kesztyűt, mellényt, pulóvert. Amikor beköltöztek Orosházára, még aztán is rendszeresen bejárt hozzájuk dolgozni, segíteni.

Szántó Lajos egyszer felszólalt a parasztság érdekében, hogy a próbacséplésekből ne kelljen beadást adni a parasztoknak, mert az előcséplést azért végezték elsősorban, hogy a gazdák tudjonak miből enni adni a cséplőmunkásoknak, amikor odaér hozzájuk a gép csépelni. Ezért őt kitiltották Csongrád megyéből, azt mondták, hogy lázítja az embereket.

1949-ben eladták Szántó Lajosék a jószágokat, libát, birkát, tehenet, csak a két lovat hagyták meg, egy kis spórolt pénzük is volt, Orosházán a város szélén vásároltak egy kis házat. Oda költöztek a feleségével és a kislányával. Rózsika még akkor lány volt. Mikor otthon volt, az apjával, Miklós Józseffel látták, hogy estefelé öten-hatan mennek biciklivel parasztok, Szántó Lajos is köztük. Akkor már gyűlésre mentek. Szántó mondta náluk, hogy ez egy szervezet, amely arra készül, hogy leverje a Rákosi-rendszert. Rózsika látta a pisztolyát is Szántónak, ez egy kisméretű, kézi pisztoly volt. Tudták róla, hogy szervezője a mozgalomnak. A feleségének azonban nem szólt róla, az semmit nem tudott az egészről.

1950 őszén már szedték össze a fehérgárdistákat. Szántó Lajos észrevette az orosházi házánál, hogy motorbiciklisek leselkednek be hozzájuk a kövesútról. Ez gyanús lett neki. A ház hátuljára került, és a kertek alatt elszökött otthonról, kiment a régi tanyájára. Este azonban visszatért. Megbújt az ízíkkazal mögött, de észrevette, hogy valaki más is van a kertben, és a házba lesekszik befelé. Ez 1950. szeptember 7-én volt. Akkor újra kiment a tanyára Miklós Józsefékhoz, de nem aludt ott. Megkérte Rózsikát, hogy menjen el hozzájuk másnap a házhoz híreket szerezni. Ha visszajön, Udvari Józseféknál keresse. Udvari Józsefék is közel laktak, a csajági körön túl.

„ Másnap reggel, amikor becsengettem náluk, egy ÁVO-s fogadott:

- Miért jött ide? – kérdezte tőlem.
- Kiskonyhát meszelni jöttem. Itt szoktam dolgozni, azért jöttem.
- Hol van Szántó Lajos?
- Nem tudom – válaszoltam. Akkor bezártak a kiskonyhába. Időnként azonban újra meg újra kérdezgettek, hogy hol van Szántó Lajos, mert többen is voltak, civil ruhát viseltek. Azt mondták, ha nem mondom meg, elvisznek és lecsuknak egy évre, a hajam is lenyírják kopaszra. A jó Isten olyan erőt adott, egy szikrát sem féltem tőlük. Azt válaszoltam az ijesztgetésükre, hogy nem baj, majd kinő addig a hajam. Úgy gondoltam, én nem leszek a Szántó Lajos árulója, mert jártam iskolás koromban

hittanra, és ott tanultuk, hogy Jézust is a barátai árulták el. Én nem akartam Júdás lenni. A feleségével, Rózsikával találkoztam egy pillanatra, annak megsúgtam, hogy Udvariéknál van a férje. Azt meg úgy megijesztették az ÁVO-sok, hogy megmondta nekik, hogy Udvariéknál vár rám a férje".
Akkor jöttek oda gárdatagok, vagy öten, mind csapdába estek. Rózsikát átvittek a nagykonyhába, azokat pedig a kiskonyhába zárták az ő helyére. Az odaérkezettektől elvett személyi igazolványokat letették a konyha asztalára. Amikor őt magára hagyták, odalopakodott az asztalhoz, és elolvasta a személyi igazolványokból a neveket. A Líbor Jánosé is köztük volt, akit szintén nagyon ismert, ő is szomszédjuk volt Csajágon, csak most Szentetornyán laktak, de oda is járt időnként segíteni. A többieket nem ismerte.

Szántó felesége, a kislánya és egy rokon asszony, aki éppen náluk tartózkodott akkor a szobában volt bezárva. Rózsikát éjszaka egy órakor felébresztették, és autóval hazavitték a tanyára. Az ő segítségével akarták Szántót lépre csalni. Ott is volt két nyomozó náluk. Várták, hátha odamegy Szántó hozzájuk, de nem ment. Másnap reggel átküldték a szomszédba, Udvari Józsefékhoz, ötezer forintot igértek neki, ha kezükre játssza. Mondták neki, híresztelje el, hogy elmentek az ÁVO-sok, nyugodtan hazamehet Szántó. Ő átment Udvariékhoz, elmondta az ÁVÓ-sok üzenetét, de utána azt is elmondta, hogy ott vannak náluk is, Szántóéknál is, meneküljön.

SzántóLajos azonban nem ment már vissza sem Miklósékhoz, sem Udvariékhoz. Lakott még beljebb a pusztában két öreg asszony, azok bújtatták napokig a kamrában, amelynek az ajtajára rátoltak egy ruhásszekrényt,de az ablakon kilátott, ott ki is tudott volna szökni szükség esetén. Aztán onnan is továbbállt. A Rózsika apjának egy hétig minden nap ki kellett gyalogolni a szőkehalmi iskolához a kövesútra, ott várták az ÁVO-sok, jelentenie kellett, hogy jelentkezett-e náluk Szántó.

Egyszer a templomban, nem sok idővel a történtek után, egy ismeretlen asszony egy kis cédulát dugott a Rózsika kezébe. Csak otthon olvasta el, Szántó Lajos írta. Megjelölt egy tanyát és egy időpontot, hogy oda menjen el. Ő el is ment a megjelölt helyre, ott volt Szántó Lajos, azért hívta, hogy híreket szerezzen tőle. Ő elmondta neki, hogy azóta kiket vittek el, és hogy mi újság van otthon a Szántó Lajos házánál, hogy van a családja. Később a feleségével is találkozott időnként Szántó egy megbeszélt helyen.

Aztán bujdosott Szántó Lajos évekig itt is, ott is. Elkerült Apátfalvára egy családhoz. Nagy bajúszt növesztett, süketnek tetette magát, de a házigazdája tudta, miért bujdosik. Ott lakott 1955-ig. Akkor valamiért megharagudott rá a bújtatója, és feljelentette. Elfogták, de akkor már enyhébben ítélkeztek, nem akasztották fel, életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték.

1956-ban kiszabadult a forradalom idején. 1957 elején, amikor kezdték újra összeszedni az embereket, akkor menekült ki az országból. Jugoszláviából Olaszországba, majd Amerikába távozott. Ott egy szállodában lett takarító, majd gondnok. Élettársra is talált. Amerikai állampolgár lett. A rendszerváltozás után hazalátogatott a feleségével együtt, akkor találkozott vele újra Rózsika. Haláláig levelezés által tartották a kapcsolatot egymással. A levelek először Passaicból érkeztek, majd a 80-as években már Floridából, ahol Lauderdálé nevű helységben telepedtek le. A levelek egyrésze még ma is megvan. Még a nevelt lánya is írt nekik később Hollywoodból, amikor Szántó Lajos már nem tudott írni, öregsége, betegsége miatt, mert a felesége halála után őt is oda vitték el a nevelt lányáék, és ott egy nyugdíjas otthonban helyezték el. Ez a lánya értesítette őket Szántó Lajos haláláról is.

Líbor Jánost 1950. szeptember 8-án vitték el Szántó Lajosék házától. A felesége hét gyermekkel maradt otthon. A nyolcadik gyermekét szeptemberre várta, és nem tudta, hogy hova lett a férje. November végén találkozott Rózsika a Laci nevű fiával az orosházi piacon. Annak mondta, hogy ő látta, amikor az apjukat elfogták. Líborné, aki már akkor megszülte a nyolcadik gyermekét, üzent érte, hogy menjen el hozzájuk. Ő vonatra ült, Jusztmajornál szállt le, mert Szentetornyán laktak. Ott voltak bérlők a katolikus egyház földjén. Elmondott nekik mindent, amit látott és tapasztalt. Líbor János 5 évig volt lecsukva. Betegesen került haza, pár év múlva meg is halt.

1955 tavaszán behívatták Rózsikát Szentesre a rendőrségre, és még mindig a fehérgárdistákról vallatták. Udvari Józsefet 1955-ben amikor lefogták, a vallatásakor elmondta, hogy Rózsika tudta, hogy náluk is bujkált Szántó Lajos. Azt mondta neki a rendőrtiszt, hogy ha ez akkor kiderül, még 5 év börtönbüntetést is kaphatott volna. Ekkor azonban már elengedték.

Kenéz Sándorné: (született: Bujáki Veronika; 1927.; anyja neve: Molnár Veronika; lakása: Székkutas Kossuth u. 44.)

Szántó Lajos és felesége Terhes Rozália a Karasz Péter nagy tanyájában volt bérlő Csajágon. 20-25 hold földön gazdálkodtak, volt 2 lovuk, tehenük, birka, disznó, baromfi. A földeken a férje dolgozott, bérest is tartottak. A felesége bent a tanyában dolgozott, az állatokat etette, nevelte, sajtot készített, gyapjút kártolt. Szántó Lajos sokszor összefogott a munkában a szomszédjával, Bujáki Ferencékkel, a Veronka néni apjáékkal, akik viszont a Karasz Péter kistanyáját bérelték. Annál is inkább, mert nekik nem volt lovuk, és a Szántó Lajos lovaival végezték el náluk is az igás munkát. Nagyon jóban voltak.

Itt megemlíti, hogy Karasz Pétert és Gregus Mátét úgy hívták az emberek, hogy „a nép tanítói".

Mindkét tanya a csajági pusztán állt. Az iskola mellett kör épület is volt. Ennek a körnek Udvari József volt az elnöke, de Szántó Lajos is az olvasókör vezetőjének számított. Sok szép színdarabot betanított, érdekes rendezvényeket szervezett. Vőfély is volt a lakodalmakban. Nagyon értett az ünnepségek szervezéséhez. Igencsak szerették az emberek humoros, tréfás beszédjéért, mókás ötleteiért.

1947-ben született egy kislánya, Sárika. Neki Veronka néni a keresztanyja. 1949-ben vett egy házat Szántó Orosházán, a város szélén, és oda költöztek be lakni.

Arról, hogy neki milyen szerepe volt a Fehérgárda mozgalomban, soha senkinek, még a feleségének sem beszélt. 1950 őszén csinálta a motorkerékpárját az udvaron, amikor idegenek jöttek hozzájuk. Kérdezték tőle, hogy ott lakik-e Szántó Lajos. Azt válaszolta, hogy igen itt lakik, bent van a házban. Azok bementek, ő pedig felpattant a motorjára, és elrobogott. Kint a csajági tanyákban bujkált. Akkor a feleségét és a kislányát bezárták a házba, és hetekig vátrák, hogy visszatér-e. Ő azonban nem ment oda vissza.

Másnap az egyik régi szomszédjuknál, Udvari Józseféknél tartózkodott. Éppen borotválkozott, amikor bezögettek Udvariékhoz az ÁVO-sok. Szántó Lajos a borotvahabot gyorsan rákente az Udvari József arcára, és bebújt a szekrénybe. Udvari József úgy nyitott ajtót, mintha éppen ő borotválkozott volna. Így az ÁVO-soknak nem volt semmi gyanús, el is mentek. Máskor meg a szélmalom melletti Kisköröstút alatt bújt meg a betongyűrűben, kétfelől két bogáncskóróval zárta el a bejáratot, úgy álcázta magát. Akkor már vitték a parasztokat, ott mentek el a feje felett az úton. Hallotta a lépteiket, a beszédet.

Azután Apátfalvára került, megnövesztette a szakállát, süketnek tetette magát. Rongyos, elhanyagolt külsejű, tapasztós ember lett. Mindenféle munkát elvállalt a tanyák között. A nevét is megváltoztatta. Amikor a személyi igazolványokat cserélték, akkor bukott le. 1955-ben fogták el. Életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték.

A váci fogházban töltötte a büntetését. A gombgyárban dolgoztak a rabok. 1956. október 27-én a Nemzetőr Gárda segítségével kitörtek a rabok a börtönből. Akkor hazajött a családjához Orosházára. 1957 januárjában a felesége testvérééknél voltak keresztelőn, mert Terhes Páléknak Kútvölgyön iker kislányaik születtek. Itt nagyon idegesnek látszott Szántó Lajos, mert akkor már lehetett hallani, hogy szedik össze újra a fehérgárdistákat, akik még nem töltötték le a büntetésüket. Hol kiment az udvarra, hol bejött. Kérdezték is tőle, hogy mi baja van, de azt felelte, semmi. Egy idő után aztán eltűnt. Kiment Amerikába. Jugoszlávián keresztül először Olaszországba jutott. Ott már várták a határon. Magyarokkal került egy helyre a New York-tól északra fekvő Passaic városba. Nagyon hideg ott a klíma. Onnan már írt haza levelet. „A szüretből a télbe jutottam"- azt írta. Ott házgondnok lett egy 25 emeletes toronyházban. Egy idő után az ott lévő többi magyarral együtt megelégelték a hideget, és elhatározták, hogy Floridába költöznek. Floridában Lauderdálében vettek házat az új feleségével és annak lányaival együtt. Akkor azonban már nyugdíjasok voltak.

Még Passaicban élt, amikor élettársra is talált egy kiskunfélegyházi asszony személyében, akinek a férjére itthon ráfogtak valamit, és kiszökött nyugatra a börtönbüntetés elől. Utána indult a felesége is a három lányával együtt, de nem találta meg kint a férjét. Szántó Lajos hűséges társa lett élete végéig. A felesége is dolgozott ott kint, mint szakácsnő. Vettek szép házat, földet. Zöldségfélét, grape fruitot termesztettek. Autót is vásároltak.

Az itthon maradt családjára is volt gondja. A nagykövetség útján elintézte, hogy elengedjék a feleségét a téesz tagságból. Küldött nekik ajándékokat: konyhabútort, két kerékpárt, rádiót, televíziót, a lányának szép bundát, a feleségének szép kabátot. A lánya itthon nem tanulhatott tovább az apja miatt.

1967 vagy 68-ban férjhez ment itthon a lánya. Akkor hazaküldte az autóját sofőrrel együtt, hogy azon vigyék a lányát az esküvőre. Ő állta a lakodalom költségét is. Ő küldte
onnan a gyönyörű menyasszonyi ruhát. Veronka néni és a férje votak a keresztlányuk násznagyai. Egy filmet is küldött magukról az apja, azt ott a lakodalomban levetítették.

1993 júniusában voltak itthon a második feleségével, mert mikor az első felesége meghalt, aztán összeházasodtak. Akkor 80 évesek voltak mindketten. Nézegették a fényképeket, amelyek róluk és az életükről szóltak. Szántó Lajos még akkor sem veszítette el a humorát. „Ez itt a gunyhóm, ez meg a talicskám" – mutatta a képen a szép házát előtte álló autójával. A Csajági Olvasókör és az iskola diákjainak volt a találkozója, arra jöttek haza ők is. Az itthoni társak várták volna, hogy elmeséli a Fehérgárda mozgalomban való szerepét, de egy szót sem mondott róla, ők meg nem kérdezték.

Szántó Lajos Amerikában halt meg. A felesége előbb, ő valamivel később utána. Szép síremléket csináltattak maguknak már előre a floridai Lauderdáléban. Mutatta a képet arról is a csajági találkozón.

——— — ———

Terhes Pál: (1925.; anyja neve: Szántó Lídia; lakása: Kútvölgy
Dózsa György u. 30.)

Szántó Lajos és családja

Az anyjának az öccse volt Szántó Lajos, aki feleségül vette az ő apai ágon való féltestvérét, Terhes Rozáliát. Pali bácsi közel jár már a 80. évéhez, egyedül él, de három lánya gyakran látogatja. Mosnak, takarítanak rá, de a főzést maga végzi. Először a saját fogságának történetét mondja el.

„Bennünket leventéket nyugat felé vittek a németek, ahogy az oroszok jöttek egyre közelebb 1944 áprilisában. Zircen kötöttünk ki vagy 1500-an. Dudaron vasúti töltést építettünk. Aztán mentünk tovább Pozsony felé. A Lajta parton foglaltak el bennünket az oroszok. Mindenkit összeszedtek, és

Pozsonyba vittek lágerba. Ott volt vagy 30.000 ember fogságban. 1945 tavaszán bevagoníroztak bennünket, és elindultunk hazafelé, de Magyarországon nem szállítottak ki bennünket, vittek tovább ki a Szovjetunióba. Aknaszlatinán keresztül Kiev érintésével Szumi városba érkeztünk, ami ide légvonalban
1800 km. Ott voltunk 3 és ½ évet. 1750 magyar és 300 német fogoly építette ott a vasgyárat. Én a festőknél dolgoztam. Por és olajfestékkel az épülő csarnokok vastraverzeit festettük. A németeket később elvitték máshová, aztán csak magyarok maradtunk ott. A vöröskereszttől kaptunk egy vöröscsillagos holdas levelezőlapot, amelynek válaszlapja is volt. Azon tudattuk a szüleinkkel, hol vagyunk. 1946-ban jött vissza a válasz. 30 szónál többet nem írhattunk rá. Aztán megindult a levelezés az otthoniakkal.

1948 májusában délelőtt még dolgoztunk, dél felé elkezdték kiabálni, hogy magyarok mentek haza. Nagyon megörültünk. Volt vagy 80-ig való vagon. Egy vagonba 40 embert tettek. Három napig mentünk, mire a határra értünk. Ott másik vonatra szálltunk, úgy érkeztünk haza.

1945 májusától 1948. május 21-ig voltam fogságban".

Szántó Lajos az anyjának volt az öccse és a féltestvérének a férje. Szoros rokoni szálak fűzték őket össze. Szántóék a csajági pusztán éltek a Karasz Péter tanyájában, mint bérlők. Jól gazdálkodott Szántó. Kapás búzát, sárgarépát, aprómagvakat termelt. A felesége kisebb fajta tejcsarnokot vezetett. A környékből 15-20 család is oda hordta a tejet. A felesége sajtot készített belőle, azt eladták. Állatokat is tartottak, libát, disznót. Voltak lovaik, marhájuk. 1949 táján, amikor már összegyűjtöttek egy kis pénzt, vettek egy kis házat Orosházán a Marhajárás út 1. sz. alatt. Oda beköltöztek lakni. Született egy kislányuk is, Sárika. Akkor már tudott róla Terhes Pál, hogy folyik a szervezkedés a parasztok között. Azt is tudta, hogy Szántó Lajos főszervező a Fehérgárdában. Volt nyugtatömbje is, gyűjtötte a pénzt a tagoktól.

„Egyszer nekem is adott egy levelet, hogy vigyem el Labozár Jánoshoz. Én mondtam neki, hogy én a levelet elviszem, de engem hagyjon ki ebből az egészből. Elég volt nekem a három évi orosz fogság, én nem akarok semmi ilyenfélébe belekeveredni. Nem is vont bele többé semmibe. A mozgalomról azonban tudtunk. Mindenfélét beszéltek az emberek. Folyt a szervezkedés. Egyre többen csatlakoztak hozzájuk.

1950 nyarának a végén Lajos napot tartottak Szántóéknál. Akkor már a kislányuk 5 éves volt. Elmentek hozzájuk az István nevű testvére a feleségével, Terikével, aki várandós volt. Akkor odament hozzájuk vagy tíz ÁVO-s, házkutatást tartottak. Mindent felforgattak, de semmit nem találtak. Nem találták meg sem a nyugtatömböt, sem a fegyvert, ami jó rejtekhelyen volt eldugva. Elmentek mind, de kis idő múlva egy visszatért közülük, aki odasúgta Szántó Lajosnak, hogy tűnjön el, mert hamarosan le fogják tartóztatni. Akkor ő kerékpárra ült, és eltűnt a tanyák között. Nem telt bele fél óra, már megint ott voltak, egész raj, és Szántó Lajost követelték, hogy hol van. Az egyik a nyomaték kedvéért belelőtt a konyhában a szemközti falba, hogy rájuk ijesszen. Ez sikerült is neki, mert a terhes kis asszony úgy megijedt, hogy a gyereke, akit később megszült, egészségi károsodott lett egész életére. Szántót azonban nem tudták előadni, aki eleinte a környéken bujdosott. November elején egy este bezörgetett hozzánk a kútvölgyi tanyánkon, suttogva beszélt, ahogy kimentem hozzá. Csak annyit mondott, hogy él, de ne kérdezzük, honnan jött és hová megy. Két vagy három percig tartott ez a találkozó. Hívtam be, de nem jött. Eltűnt a sötét éjszakában.

Közben bajuszt növesztett. Makó – Békéssámson határában bujkált. Egyik helyen tapasztott, másik helyen kemencét épített vagy kapált, minden munkát elvállalt. Süketnek tetette magát.

1955 táján fogták el, miután egy odavalósi gazdát lefogtak az ÁVO-sok, állítólag az mondta, hogy azt a süket embert mért nem hozzák be, az is fehérgárdista volt. Akkor is kiment egy raj ember érte. Szegedre vitték előbb, aztán Budapestre. Szegeden ítélték el. Vácon raboskodott 1956-ig. A forradalomkor kaptak egy kis cetlit, amit nekem is mutatott. Az állt rajta, hogy mint politikai fogoly szabadult. Ezzel a papírral bement Orosházán a rendőrségre 1956 decemberében és ott megadták neki a személyi igazolványát.

Nálunk 1956. december 26-án születtek az iker lányaink itt a kútvölgyi tanyán. 1957. január 20-án tartottuk a keresztelőt. Mivel nagy hó volt, szánkóval hoztuk ki Farkas tiszteletes urat és a vendégeket is Székkutasról. Az egyik kislány keresztszülei Szántó Lajos és a felesége, Rozókám lett, a másiké pedig Karkus István székkutasi borbély és a felesége, Kardos Jusztika, a Kardos Lajos lánya, aki a Petőfi téesz elnöke volt. Két év után azonban leváltották az elnökségből, mert levágatott egy marhát, és ingyen szétosztotta a tagok között. Azt mondták, ez jogtalan cselekedet volt, azért menesztették. Itt volt akkor ő is a keresztelőn. Eljöttek még Gulyásék, Varsányiék is, akik szintén

rokonok. Karkus is internálva volt a Fehérgárda miatt. Amikor elfogták, a felesége idegösszeroppanást kapott, amit élete végéig nem hevert ki.

Amikor az ünnepségnek vége lett nálunk, a búcsúzkodásnál Szántó Lajos azt mondta nekem: „A következő hét közepén eltűnök, Rózsika néven fogok majd küldeni neked egy levelet, ha már biztonságban leszek”– mert akkor már újra kezdték összeszedni a politikai foglyokat, akik még nem töltötték le a büntetésüket. Úgy is tett, ahogy megmondta. A következő héten felült az esti vonatra Orosházán, leszállt Sártó nevű megállónál, ami közvetlenül a Tisza partján volt erről felőlünk. Legyalogolt a Tisza jegére. Kemény tél volt akkor. A jégre érve balra fordult, és ment, ment a nagy ködben megállás nélkül hajnalig a Tisza jegén. Akkor a parton egy kis világosságot látott. Egy kis ház állt a part közelében. Bement megkérdezni, hogy hol van, mert eltévedt a ködben. Azok mondták, hogy már Jugoszláviában van.

Február derekán jött a levél Rózsika aláírással, hogy szerencsésen megérkezett Jugoszláviába.

——— — ———

Udvari József: (1939.; anyja neve: Kocsis Rozália; lakása: Székkutas Jókai u. 8.)

Édesapjáról, Udvari Józsefről (1911-1982.) beszélgetünk, akit szintén elvittek 1955-ben, mint fehérgárdistát. Akkor tanyán laktak, Székkutas, V. ker. 77. szám alatt a csajági pusztán volt a tanyájuk a csajági körtől kb. 1 km távolságra. Az apja volt a kör elnöke 8 vagy 10 évig. 22 hold földön gazdálkodott a család. Szántó Lajosék is arra laktak, úgy másfél km-nyire tőlük. A pusztában odalátszott a tanyájuk hozzájuk. Az apja jó ismeretségben volt Szántó Lajossal. Barátok nem voltak, de ott az a pusztai nép mind jó kapcsolatban volt egymással. Téli estéken összejártak az olvasó körben is, amig azt is fel nem számolták az új rendszerben.

1955. augusztus 9-én éjjel vitték el az apját. Ő és a nővére, mint gyerekek aludtak, amikor elvitték. Csak reggel, mikor felébredtek, az édesanyjuktól tudták meg, hogy letartóztatták az apjukat a Fehérgárda mozgalomban való részvétele miatt.

Akkor szedték össze a szomszédos tanyákból (Csókos) Pál Jánost, Sávai Ferencet és Kotormán Imrét is. Ezek egyike sem volt kulák listán, 18-20 hold földön gazdálkodtak. Hogy milyen szerepe volt az apjának a szervezkedésben, nem tudja, mert amikor hazakerült az apja a fogságból, soha nem beszélt róla.

Hat évre ítélték és a vagyonának a felét is elkobozták. Szegeden a Csillagbörtönben ült először, azután a váci fogházban a gombgyárban dolgozott. Ült Márianosztrán is, ahol rongyból kötelet fontak, majd Tatabányára vitték szénbányába.

1956-ban hazajött a forradalom kirobbanása után, de még abban az évben visszavitték a „pufajkások.”. Éppen elindultak a faleségével szánkón a sógoráékhoz Aranyadhalomra, de alig hagyták el a tanyájukat, lövöldözésre lettek figyelmesek. Megálltak, mert észrevették, hogy őutánuk lövöldöznek a mögöttük jövő terpjáró autóból. Azzal vádolták, hogy meg akart szökni előlük. A szökési kísérletéről még a sajtóban is cikk jelent meg a vásárhelyi újságban, pedig csak rokonlátogatásra indultak. Nem is tudhatták, hogy akkor jönnek érte. Visszavitték a börtönbe. 4 és ½ évet töltött le a 6 évből, aztán kegyelmet kapott, akkor jött haza végleg.

Amikor elvitték először, és megszületett az ítélet, a fiát azonnal kitették a mezőgazdasági technikumból Hódmezővásárhelyen. Nem tanulhatott tovább. Az anyjával vezették itthon a gazdaságot. A földjük felét az ítélet miatt elvették, de a másik felét is betagosította a Petőfi téesz. Voltak a pusztának a gyengébb minőségű részein kiadó földek, abból béreltek az anyjával. Volt két lovuk, azzal művelték a bérelt földet. A tanya körül a gyepen legelt a két tehén, birka, disznó, baromfi. A földjük fele szántó, feleformán legelő volt.

1960-ban jött haza az édesapja. Akkor volt a nagy téeszszervezés. Az ő apja is belépett a téeszbe, de csak két évig dolgozott ott, mert ideggyulladás keletkezett a lábában, s mikor az elővette, nem tudott munkába járni. Aztán újra azokon a pusztai bérleteken kínlódott egyedül, mert akkor már a fia is sofőr lett egy vásárhelyi üzemben. Még aztán is a tanyán laktak az 1982-ben bekövetkezett haláláig. Egyszer motoron jött be a faluba a tanyáról, és amikor kifordult a körösztútról a 47-es útra, elütötte egy autó. A baleset után egy hónapra meghalt a kórházban. Az édesanyjával együtt vették a házat itt a faluban, és ide beköltöztek. Közben a nővére férjhez ment, s ő elköltözött tőlük még a tanyáról. Már az édesanyja is meghalt, ő egyedül maradt a Jókai utcai házban.

Szántó Lajosra visszatérve elmondja, hogy amikor már Szántó Lajos régen Amerikában élt, mert 1957-ben kiszökött -, nem várta meg, hogy visszavigyék a „pufajkások”, mint az ő apját, Sávai Ferencet és még sok más társukat, - úgy a 60-as években férjhez ment a lánya itthon. A „népek azt beszélték”, hogy akkor Szántó Lajos hazaszökött Amerikából, eljött a házukhoz, gratulált a lányának, megölelte, megcsókolta, aztán már ment is vissza, lopva, ahogy jött, mert nagyon fineszes ember volt világéletében. Hogy az ő apja belekerült ebbe a Fehérgárdába, annak is lehetett Szántó Lajoshoz valami köze.

„Akkor is nagyon nehéz volt a parasztság élete, változtatni akartak a rendszeren. Volt ilyen szervezet az ország minden részében” – fejezi be a fia a beszélgetést.

——— — ———

Nagy Károlyné: (született: Sávai Etelka; 1945.; anyja neve: Pál Mária;
lakása: Székkutas Szabadság u. 10.)

Sávai Ferenc

Az édesapját, Sávai Ferencet (1910.-1984.; anyja neve: Kátai Mária) is 1955. augusztus 9-én hurcolták el az ÁVH-sok, amikor a szomszédait, Udvari Józsefet és a többieket. Akkor tanyán laktak, Székkutas Puszta 741. szám alatt.

Éjjel törtek rájuk, a kislányok , Eta (10 éves volt) és a nővére is felébredtek. Látták, hogy az apjuk összebilincselt kézzel ül egy széken a konyha sarkában, az idegenek pedig feltúrták az egész

házat, színt, udvart, padlást. Durván szitkozódva, az apjukat puskatussal lökdösve elvitték az éjszakába. Nagyon borzalmas élmény volt, örökre felejthetetlen. Hónapokig nem tudtak róla semmit, akárhová mentek érdeklődni.

Októberban volt a tárgyalás, arról küldtek értesítést. Oda elmehetett a felesége, de nem beszélhetett vele, csak távolról látta. Már akkor is nagyon leromlott állapotban volt.

Három és fél évre ítélték „szervezkedés" miatt. Később, mikor hazajött, mondta, hogy a vizsgálati fogságban szörnyűséges ennivalót kaptak napjában egyszer. Például volt főzött tök, benne a bele, magja, hajastól megfőzve. Éjszaka vallatták, verték a talpát gumibottal, rúgdosták. Ő már akkor bélgyulladást kapott, és a börtönben is bélhurutban szenvedett.

Később Vácra került. Ott már valamivel jobb volt a helyzet. 1956-ban hazajött, de még abban az évben december 28-án a „pufajkások" visszavitték, ugyanolyan módon, mint az ÁVH-sok. Mivel beteg volt, rendszeresen kérelmezték a hazabocsátását. Többszöri késleltetés után 1957. április 27-én feltételesen, majd 1957.október 27-én véglegesen hazaengedték.

Az 1950-es években nagyon nehéz körülmények között éltek, mivel a felesége testvéréék családostól náluk laktak, mert azokat már 1952-ben elűzték a tanyájukból. Disznót nem birtak vágni. Cukorrépából főzték a melaszt, azzal édesítették az ételt. A lánya úgy gondolja, hogy valószínűleg Szántó Lajos szervezte be a mozgalomba. Egyszer vagy kétszer elment a gyűlésre valamelyik tanyába, ez volt a vétke. Hogy miért öt évvel később kerítettek rájuk sort a „hóhérok", nem tudja. Valószínűleg azért, mert akkor már a kulákokat mind összeszedték, a kisebb parasztok megnyomorítása, megfélemlítése lett a következő feladat.

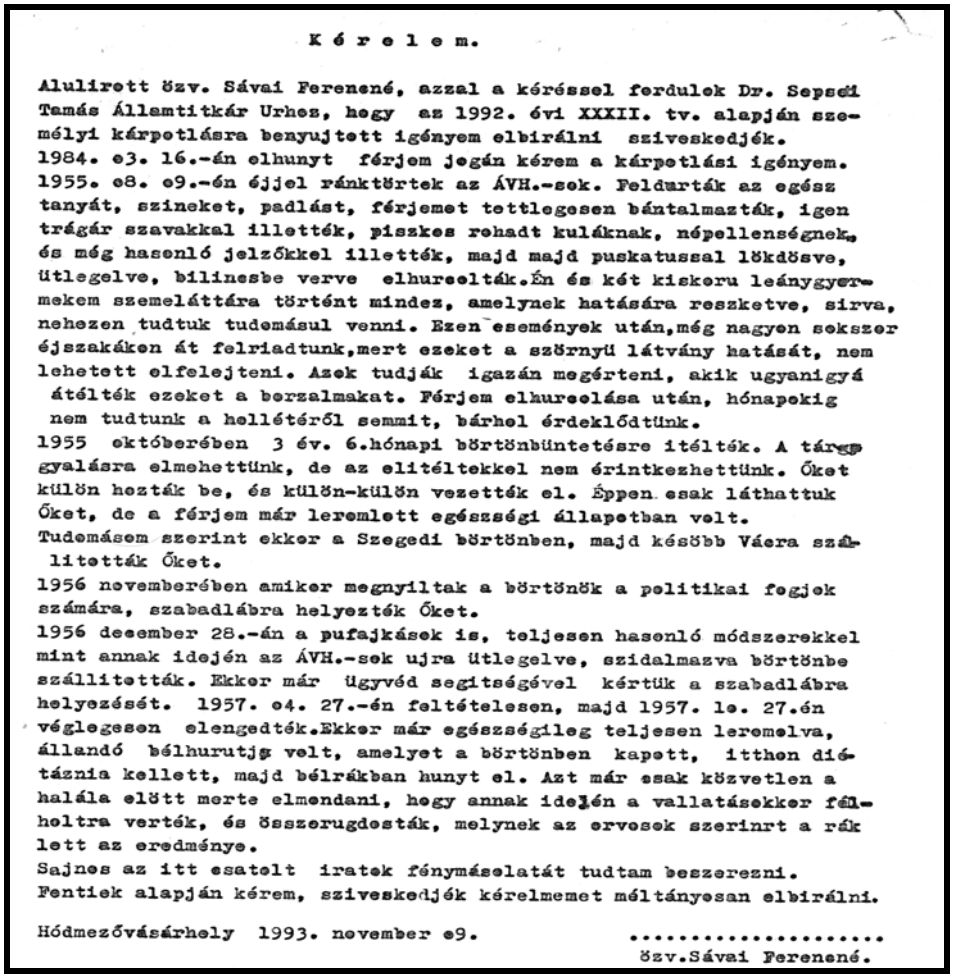

K é r e l e m.

Alulirott özv. Sávai Ferenené, azzal a kéréssel fordulok Dr. Sepsei Tamás Államtitkár Urhez, hogy az 1992. évi XXXII. tv. alapján személyi kárpotlásra benyujtott igényem elbirálni sziveskedjék.
1984. e3. 16.-án elhunyt férjem jogán kérem a kárpotlási igényem.
1955. e8. e9.-én éjjel ránktörtek az ÁVH.-sok. Felduríák az egész tanyát, szineket, padlást, férjemet tettlegesen bántalmazták, igen trágár szavakkal illették, piszkos rohadt kuláknak, népellenségnek, és még hasonló jelzőkkel illették, majd majd puskatussal lökdösve, ütlegelve, bilincsbe verve elhurcolták.Én és két kiskoru leánygyermekem szemeláttára történt mindez, amelynek hatására reszketve, sirva, nehezen tudtuk tudomásul venni. Ezen események után,még nagyon sokszor éjszakáken át felriadtunk,mert ezeket a szörnyü látvány hatását, nem lehetett elfelejteni. Azok tudják igazán megérteni, akik ugyanigyá átélték ezeket a borzalmakat. Férjem elhurcolása után, hónapokig nem tudtunk a hollétéről semmit, bárhol érdeklődtünk.
1955 októberében 3 év. 6.hónapi börtönbüntetésre itélték. A tárgyalásra elmehettünk, de az elitéltekkel nem érintkezhettünk. Őket külön hozták be, és külön-külön vezették el. Éppen csak láthattuk Őket, de a férjem már leromlott egészségi állapotban volt.
Tudomásom szerint ekkor a Szegedi börtönben, majd később Vácra szállitották Őket.
1956 novemberében amikor megnyiltak a börtönök a politikai fogjok számára, szabadlábra helyezték Őket.
1956 december 28.-án a pufajkások is, teljesen hasonló módszerekkel mint annak idején az ÁVH.-sok ujra ütlegelve, szidalmazva börtönbe szállitották. Ekkor már ügyvéd segitségével kértük a szabadlábra helyezését. 1957. e4. 27.-én feltételesen, majd 1957. le. 27.én véglegesen elengedték.Ekkor már egészségileg teljesen leromolva, állandó bélhurutja volt, amelyet a börtönben kapott, itthon diétáznia kellett, majd bélrákban hunyt el. Azt már csak közvetlen a halála előtt merte elmondani, hogy annak idején a vallatásekkor fülholtra verték, és összerugdosták, melynek az orvosok szerinrt a rák lett az eredménye.
Sajnos az itt csatolt iratok fénymásolatát tudtam beszerezni.
Fentiek alapján kérem, sziveskedjék kérelmemet méltányosan elbirálni.

Hódmezővásárhely 1993. november e9.

.....
özv.Sávai Ferenené.

Sávai Ferencné - kérelem

A hódmezővásárhelyi
1. sz. ÜGYVÉDI MUNKAKÖZÖSSÉG
Alkotmány u. 15. sz. Tel.: 832.
Ügyintéző:
Dr. Kopcsányi Dezső ügyvéd

Hmvhely, 1957. okt. 7.

Sávai Ferenc részére,

Székkutas, Puszta 741. sz.

Értesitem, hogy Szegeden megpróbáltam felkutatni az Önt érdeklő 0^0 20/1955. sz. bünügyi iratokat, de megállapitást nyert, hogy azok az októberi események alat egy évvel ezelőtt véglegesen elvesztek.

Igy az iratok bővebb tanulmányozása nélkül lehet csak most már a megbeszélt kérvényt elkésziteni.

Ennek megfelelően kérem, hogy a megbeszélés szerint valamelyik napon este 6 óra tájban az irodában felkeresni szivekedjék.

Tisztelettel:
Kopcsányi
ügyvéd.

Országos Börtön Vác.

2944-/1957.

Tárgy: Sávai Ferenc kegyelmi ügye.

S á v a i F e r e n c .

S z é k k u t a s .

P. 741. sz.

Értesitem, hogy a szegedi Megyei Biróság B. 0021/1956.sz. átirata szerint a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa az 1957. évi október hó 21. napján kelt 004-1/7/1957. sz. elhatározásával kiszabott 3 évi 6 hónapi börtönbüntetés hátralévő részét - a vonatkozó ítéletek egyéb rendelkezéseinek érintetlenül hagyása mellett - kegyelemből elengedte.

Vác, 1957. december 13.

ORSZÁGOS BÖRTÖN PARANCSNOKSÁG VÁC

/ Dr. Kiss László /
Ügy. irodavezető :/

Nytsz.:20- 1858 /1957.

Sávai Ferenc kegyelmi ügye

Pető Ernőné: (született: Rostás Etelka; 1933.; anyja neve: Muzsik Etelka;
lakása: Hódmezővásárhely Galamb u. 35.)

1950-ben szerveződött a Fehérgárda mozgalom. Estefelé látták, hogy a tanyaiak mennek biciklivel valahová. Ők azonban nem tudtak a Fehérgárdáról.

Később, amikor este, éjszaka fosztották a kukoricát, látták, hogy autó megy a feketehalmi dűlőn Mágocsoldal felé. Máskor a pusztaszéli úton ment az autó. Ez feltűnő volt, mert akkor még nem jártak autók a tanyavilágban, csak nagy ritkán. Pár nap múlva hallották, hogy ezt is elvitték, azt is elvitték. Ezek a hírek félelmet keltettek az emberek között.

Pető Ernő (1925-1997.; anyja neve: Hegedűs Zsuzsanna) és a felesége 1951-ben kötöttek házasságot. Külön tanyában laktak a csicsatéri dűlőben, Székkutas II. kerület 9. szám alatt. 1953-ban született egy kislányuk.

8 hold saját földjük volt és hozzá béreltek is még valamennyit. Volt a Pető családnak egy Ford traktora is, azzal művelték a földeket a testvérével, Pető Péterrel. Velük átellenben, a dűlő másik oldalán egy kisebb tanyájuk üresen állt. Állítólag ott is tartottak gyűléseket a fehérgárdisták. Az ő férje nem volt tagja a mozgalomnak, de tudott róla, hogy az üres tanyában gyűléseztek.

1955. május 18-án tartóztatták le „följelentés elmulasztása" miatt. Éjjel jöttek érte hárman. Ernőt leültették egy székre, a kezét hátrabilincselték. A szomszédból áthívták Nagy Vígh Imrét tanúnak, aki kulák volt. Mindent kirángattak a szekrényekből, az egész házat átkutatták, még a padlásra is felmentek. Aztán elvitték a férjét.

Hat hónapig a felesége nem tudott róla semmit. A szomszéd Nagy Vígh Imrének egy rokona Szegeden az ügyészségen dolgozott. Annak a közbenjárására tudtak híreket kapni, és látogatási engedélyt szerezni. Az Ernő testvérét, Pető Pétert is elvitték. Egy helyen voltak, de magánzárkában. Kopogtatással tudtak értekezni egymással. Később átkerültek az ügyészség fogdájába.

A felesége a kislányával hazaköltözött a szüleihez. Hat hónap múlva a Pető Péter feleségével együtt mentek látogatni őket a Csillagbörtönbe. 10 percig lehetett beszélgetni a foglyokkal. Egy nagy csarnokban folyt a látogatás. Kiengedték a drótkerítéssel elkerített részig a sok rabot, kívül álltak a látogatók. Mindenki kiabált, hogy megértesse magát a dróton belül álló rabokkal. A szörnyű hangzavarban nem lehetett egy szót sem érteni abból, amit a másik mondani akart vagy mondott. Legtöbbször csak álltak és sírtak, és nézték egymást.

A vallatásnál Pető Ernőt nem verték, csak minden nap elébe tettek valamit, hogy ezt valaki mondta, vallja be. Ő azonban azt mondta, hogy csak azt ismeri be, amit ő csinált. Semmit nem tudtak rábizonyítani. A „feljelentési kötelezettség elmulasztása"miatt 1 év és 6 hónapra ítélték, meg öt évi jogvesztésre és 2000 forint pénzbüntetésre.

Később elmondta, hogy voltak olyanok, akiket a vallatásnál nagyon megvertek. Volt olyan, akit vizes pokrócba csavartak, úgy ütötték, verték. A többiek hallották az ordítását. Akire rávallottak a többiek, és nem akarta beismerni a vádat, azt verték. Volt, akit betuszkoltak egy szűk helyiségbe, amely alatt egy kútszerű mélység tátongott, benne víz. Két vasrúd volt a mélység felett átfektetve, arra állították a foglyot, közben éles fénnyel a szemébe világítottak. Ott kellett állnia, míg nem vallott, vagy bele nem esett a vízbe. Másiknak ráejtették a mezítlábára a puskatust, miközben kérdezgették.

Az ennivaló a fogság elején nagyon rossz volt: káposzta káposztával. Ínysorvadást kapott tőle a férje, kihullottak később a fogai is emiatt.

Az ítélet után a Csillagbörtönbe került. A vizsgálati fogságot beszámították. Aztán Csolnokra vitték szénbányába. Ott csillés volt. A bányában már jobb kosztot kaptak. Meg is hízott. Civilek is dolgoztak velük. Azok segítségével tudott a felesége csomagot bejuttatni neki. Ott már jól ment a dolguk. Még színi előadást is rendeztek.

A felesége többször kérelmezte, hogy engedjék el a büntetésének ¼-ét, de mindig azzal utasították el, hogy nem jogerős az ítélet.

Az 1956-os forradalom idején sztrájkoltak a bányászok is, a rabok is. A felesége a rádióból hallotta, hogy kiszabadultak a rabok Csolnokon is. A férje november 1-én ért haza. Visszavitte a családját a tanyájukba, és elkezdték újra művelni a földjüket.

Éppen ekekapázta a kukoricát, amikor a rendőrök autóval jöttek érte újra 1957. május 22-én, és visszavitték. Nagyfába került, a rabgazdaságba. A kertészetben dolgoztatták.

1957. július 19-én szabadult. Letöltötte a rá kiszabott büntetését. Semmit nem engedtek el belőle.

Az egész családot nagyon megviselte ez a sok szenvedés.

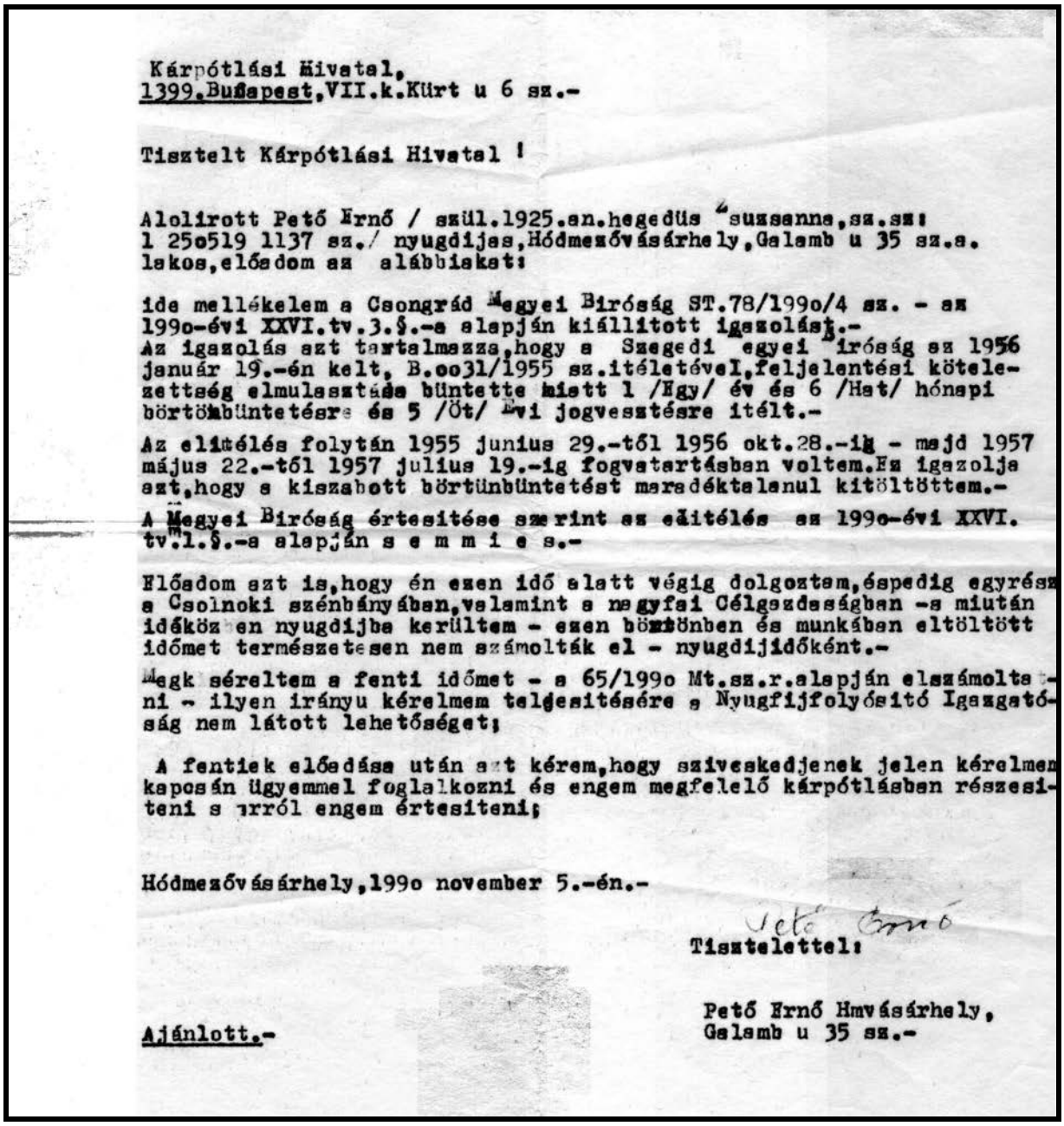

Kárpótlási Hivatal,
1399.Budapest,VII.k.Kürt u 6 sz.-

Tisztelt Kárpótlási Hivatal !

Alolirott Pető Ernő / szül.1925.an.hegedüs "suzsanna,sz.sz:
1 25o519 1137 sz./ nyugdijas,Hódmezővásárhely,Galamb u 35 sz.a.
lakos,előadom az alábbiakat:

ide mellékelem a Csongrád Megyei Bíróság ST.78/199o/4 sz. - az
199o-évi XXVI.tv.3.§.-a alapján kiállitott igazolást.-
Az igazolás azt tartalmazza,hogy a Szegedi egyei iróság az 1956
január 19.-én kelt, B.oo31/1955 sz.itéletével,feljelentési kötele-
zettség elmulasztása büntette miatt 1 /Egy/ év és 6 /Hat/ hónapi
börtönbüntetésre és 5 /Öt/ évi jogvesztésre itélt.-

Az elitélés folytán 1955 junius 29.-től 1956 okt.28.-ig - majd 1957
május 22.-től 1957 julius 19.-ig fogvatartásban voltem.Ez igazolja
azt,hogy a kiszabott börtönbüntetést maradéktalanul kitöltöttem.-

A Megyei Bíróság értesitése szerint az elitélés az 199o-évi XXVI.
tv.1.§.-a alapján s e m m i s.-

Előadom azt is,hogy én ezen idő alatt végig dolgoztam,éspedig egyrész
a Csolnoki szénbányában,valamint a nagyfai Célgazdaságban -s miután
időközben nyugdijba kerültem - ezen börtönben és munkában eltöltött
időmet természetesen nem számolták el - nyugdijidőként.-

Megk séreltem a fenti időmet - a 65/199o Mt.sz.r.alapján elszámolta-
ni - ilyen irányu kérelmem teljesitésére a Nyugdijfolyósitó Igazgató-
ság nem látott lehetőséget;

A fentiek előadása után azt kérem,hogy sziveskedjenek jelen kérelmem
kapcsán ügyemmel foglalkozni és engem megfelelő kárpótlásban részesi-
teni s arról engem értesitsni;

Hódmezővásárhely,199o november 5.-én.-

Pető Ernő

Tisztelettel:

Pető Ernő Hmvásárhely,
Galamb u 35 sz.-

Ajánlott.-

Pető Ernő - igazolás

BM: Csongrádmegyei Főosztály,
ÁV. Vizsgálati Osztálya. „Szigorúan titkos!”

Vizsgálati dosszié: Szántó Lajos és társai[125]

J e g y z ő kö n y v

Oláh József előzetes letartóztatott kihallgatásáról.

Szeged, 1955. július 28.

Oláh József. Makó, 1909. V. 6. Báló Julianna. kulák származású, kulák.
magyar állampolgár és nemzetiségű. Makó, Tanya 53261. sz.

Ön a korábbi kihallgatásán vallomást tett arról, hogy 1950. szeptember 1-től, 1952. szeptember 1-ig börtönbüntetést töltött. Most tegyen vallomást arról, hogy miután a börtönből kiszabadult és hazakerült kikkel és miről beszélgetett a „Fehérgárda” szervezkedéssel kapcsolatban?

A börtönbüntetésem kitöltése után, miután hazakerültem nem beszéltem soha senkivel a „Fehérgárda” szervezkedésről.

A későbbiek folyamán 1953-ban és 1954-ben kikkel és miről beszélgetett a „Fehérgárda szervezkedéssel kapcsolatban?

Határozottan állítom, hogy 1953-ban és 1954-ben, sőt azontúl a letartóztatásomig soha senkivel nem beszéltem a „Fehérgárda” szervezkedésről.

A vallomását nem fogadom el, mert Ön igenis beszélgetett a „Fehérgárda” szervezkedésről egyes személyeknek. Ezért ismételten felhívom a figyelmét, hogy ezzel kapcsolatban tegye meg őszinte vallomását!

Továbbra is fenntartom előző vallomásomat, mert soha senkivel nem beszélgettem a „Fehérgárda” szervezkedésről.

A vallomásában hazudik, mert tudomásunk van arról, hogy Ön a „Fehérgárda” szervezkedésről beszélgetést folytatott id. Csáki Jánossal, sőt azt is tudjuk, hogy mit beszélgettek. Tegye meg vallomását!

Tagadom, hogy a börtönből való kiszabadulásom után valamikor is beszélgettem volna id. Csáki Jánossal a „Fehérgárda” szervezkedésről.

A vallomását nem fogadom el, e kérdés tisztázására még visszatérünk.
Ismer Ön Szántó Lajos nevezetű személyt?

Igen ismerek egy Szántó Lajos nevezetű személyt, akit ez év tavaszán tartóztattak le.
Ezzel kapcsolatban elmondani kívánom, hogy nevezettet a letertóztatása előtt nem a fenti néven , hanem Fodor József néven ismertem.

Mióta ismeri Ön Szántó Lajost?

Szántó Lajost 1954 őszén ismertem meg, amikor kukoricát tört nálam. Míg hallomásból 1953 tavaszán szereztem tudomást arról, hogy nevezett Török Lajos Makó tanyai lakosnál tartózkodik és a környéken több gazdához jár dolgozni.

[125] ÁBLT V - 140/434/13 18-19.

Mit tud Ön Szántó Lajosról?

Letartóztatása előtt csak annyit tudtam, hogy a Török Lajos sógora és Fodor Lajos néven ismertem. Továbbá azt beszélték, hogy a nevezett elvált a feleségétől és azért jött Török Lajos sógorához. Míg a letertóztatása után Baracsi Antaltól tudtam meg a rendes nevét is. Mást nem tudok mondani a nevezettről.

Szántó Lajossal Ön mikor beszélt a „Fehérgárda" szervezkedésről?

Határozottan állítom, hogy Szántó Lajossal soha nem beszélgettem a „Fehérgárda" szervezkedésről.

Kihallgatását megszakítom!

Jegyzőkönyv az általam elmondottakat tartalmazza, melyet elolvasás után aláírtam.

Felvette:

Mamuzsity Jenő
áv. alhdgy
vizsgáló

Oláh József
gyanúsított

Készült 4 pl.
Gépelte: I. V-né.

—— — ——

BM. Csongrádmegyei Főosztály
áv. vizsgálati osztálya.

Szigorúan titkos!

J e g y z ő kö n y v[126]

Kenyeres László előzetes letartóztatott kihallgatásáról.
Szeged, 1955. október 14.

Kenyeres László: Hmvhely, 1925. III. 12. + Fejes Mária kulákszármazású kulák magyar állampolgár és nemzetiségű Hmvhely tanya 628. sz.

Ismertesse életrajzát!

Apám: János 1928-ban elvált anyámtól és azóta különváltan éltek. Anyám 1939-ben elhunyt. Hárman vagyunk testvérek. 1932-től 1938-ig végeztem el az elemi iskola 6 osztályát, majd 1942-től 4 gimnáziumot és továbbá 1946-ig 4 mezőgazdasági középiskolát végeztem el. Miután elvégeztem a mezőgazdasági középiskolát nagykorú lettem. Ezután az anyám 13 és ½ kh. földjén gazdálkodni kezdtem, amit 1950-ig folytattam amikoris a földet tagosították. A mi földünk helyett Hódmezővásárhelytől 30 km-re kaptunk ugyan annyi földet, de mivel tanya nem volt rajta így azt kishaszonbérbe adtuk ki, míg 1951-ben azt a földet is betagosították így a saját földünk megszűnt. Miután az anyám földjét betagosították, én Hódmezővásárhelyre a nagymamámhoz költöztem. 1951. február 4-én megnősültem, feleségül vettem Annus Mária szegényparaszt származású hajadont, aki kicsi korától kezdve Mónus István Hmvhely tanyi lakos kulák nevelt lánya volt. Házasságunkból egy leánygyermekünk született, névszerint Magdolna, jelenleg 3 és ½ éves. 1952. április 2-án tényleges katonai szolgálatra vonultam be Veszprémre a Pf. 7093/AM. gyalogsági zlj-hoz és 1952. május 31-én szereltem le. A jelenlegi

[126] ÁBLT V - 140/434/13 169-171.

tanyát és a hozzá tartozó 14 kh. földet 1951 őszén béreltem ki Mónus Ferenc Hmvhely Garai 1. szám alatti lakostól és azóta itt gazdálkodom.
1945 előtt sem azután semmiféle pártnak tagja nem voltam. Míg 1948-tól 1950-ig tagja voltam a DFSZ-nak, az EPOSZ-nak és a FISZ-nek.

Önt a BM. Csongrádmegyei Főosztálya terheltté nyilvánította ellenforradalmi szervezkedésben való tevékeny részvétel miatt.
Megértette-e a gyanúsítást?

A gyanúsítást megértettem, azt tudomásul vettem.

Bűnösnek érzi-e magát?

Az ellenforradalmi szervezkedésben való tevékeny részvét miatt nem érzem magam bűnösnek, mert abban nem vettem részt. Ellenben bűnösnek érzem magam abban, hogy a szervezkedésről tudomással bírtam 1950-ban, valamint 1952-ben az ujjászervezésről és arról nem tettem feljelentést.

Ön mikor és milyen körülmények között kapcsolódott be az ellenforradalmi szervezkedésbe?

Tagadom, hogy valamikoris bekapcsolódtam volna az ellenforradalmi szervezkedésbe, mert annak tagja nem voltam.

Mikor kereste fel Önt id. Csáki János a lakásán a szervezkedéssel kapcsolatban és az alkalommal mit közölt Önnel?

Id. Csáki János 1952. október hó végén keresett fel a lakásomon. Ez alkalommal a feleségem jelenlétében tudomást szereztem, ill. nevezett közölte, hogy fia lakodalmában tudomást szerzett, hogy magasabb iskolai végzettségem van. Viszont most azért jött, mert éppen ilyen emberre van szüksége. Eztkövetően elmondotta, hogy a „Fehérgárda" nevű szervezkedés most eléggé gyenge, ezért annak felerősítésére embereket akar beszervezni. Ezután felszólított, hogy legyek tagja a szervezkedésnek. Ezt halva úgy én, mint feleségem elutasítottuk nevezett kérését és kijelentettük, hogy nem leszek tagja a szervezkedésnek. A lakásból kiérve nevezett elmenése előtt még felhívta a figyelmemet, hogyha esetleg meggondolom és be akarok lépni a szervezkedésbe akkor még aznap menjek el hozzá. Azonban én sem akkor sem a későbbiek folyamán nem mentem el id. Csáki Jánoshoz.

Ezen kívül mikor és hol beszélgetett még id. Csáki Jánossal a szervezkedéssel kapcsolatban?

Emlékezetem szerint id. Csáki János lakásomon való látogatása után kb. egy hétre rá a tanyámon ifj. Jochim Sándorral beszélgettünk. Ez alkalommal megkérdeztem ifj. Jochimot, hogy volt-e nála id. Csáki János. Miután nevezett azt felelte, hogy nem volt, ekkor elmondtam, hogy nálam járt és be akart szervezni a „Fehérgárda" nevű szervezkedésbe. Ezt követően nevezett elmondta, hogy ő már tagja a szervezkedésnek és van neki beosztása is, mint rádiókezelő. Továbbá azt is elmondta, hogy ha lesz rádió a szervezkedésnek, akkor az ő tanyájára hozzák és ő fogja majd kezelni.

Önt ki bízta meg, hogy ifj. Jochim Sándorral együtt kezelje majd az adó-vevő készüléket?

Tagadom, hogy engem valaki megbízott volna az adó-vevő készülék kezelésével.

Mit közölt Önnel id. Csáki János a szervezkedés céljáról?

1952 októberében amikor id. Csáki János felkeresett a lakásomon közölte velem, hogy a szervezkedés célja az erzsébeti-út fegyveres erővel történő lezárása úgy, mint ahogy a többi utakat már lezárták. A szervezkedés céljával kapcsolatban mást nem mondott.

Ismertesse az Ön által ismert „Fehérgárda” nevű szervezkedés tagjait és azok tevékenységét!

Az alábbi személyekről van tudomásom, hogy a „Fehérgárda” nevű szervezkedés tagjai voltak:

Id. Csáki János	kb. 50 éves, nős, földműves
Ifj. Csáki János	kb. 32 éves, nős, földműves
Id. Csáki Kálmán	kb. 55 éves, nős, földműves, kulák,
Ifj. Csáki Kálmán	kb. 30 éves nős, földműves, 1950-ben letartóztatták.
Kenéz Pál	kb. 50 éves, földműves, nős,
Id. Jochim Sándor	kb. 60 éves, nős, gépészkovács
Mónus István	kb. 63 éves, özv. földműves, kulák
Hódmezővásáehely tanyai lakosok és	
Ifj. Jochim Sándor	kb. 35 éves, nős, műszerész békéssámsoni lakos.

A felsorolt személyek közül egyedül id. Csáki Jánosról tudom, hogy a szervezkedésen belül, mint szervező működött.

Az ügyével kapcsolatban kíván-e még valamit előadni?

Az ügyemmel kapcsolatban egyebet előadni nem kívánok.
Vallomásomat a jegyzőkönyv helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után aláírásommal megerősítek.

Felvette:
Mamuzsity Jenő
áv. ahdgy.
vizsgáló

Kenyeres László
gyanúsított

Készítette: MJ/DM. 4 pld.
Nytsz: 127/9.

——— — ———

BM. Csongrádmegyei Főosztály
Hmvásárhelyi Városi Osztály

„Szigorúan Titkos”

Tárgy: Dajkó János ügye.

S z o l g á l a t i – jelentés
Hódmezővásárhely, 1955. június 24.[127]

Jelentem, hogy felderítést végeztem Dajkó János Kardoskút puszta 789. szám alatti lakós ügyében, és az alábbiakat állapítottam meg:

Dajkó János Géza született: Hódmezővásárhely 1910. II. 25., anyja Gyöngyösi Ilona Puszta 789. szám alatti lakós. Kulák.

A Főosztálytól kapott utasítás szerint puszta 789. szám alatt lakik Danyikó János, de azonban a felderítés alapján megállapítottam, hogy nem Danyikó, hanem Dajkó nevezetű.

A nevezett lakását legközelebb meglehet közelíteni a kutasiúton végighaladva a székkutasi állomáson keresztül, és a székkutasi állomáshoz második düllő jobbkéz felől. A düllőn haladva egyenessen és a harmadik düllő után balkéz felé kell fordulni, és a düllőn egészen menni kell az ottan lévő kanálisig, és a kanálishoz balkéz felől a második tanya képezi a nevezett tulajdonát.

[127] ÁBLT V - 140/434/13 47.

Szomszédságában lakik Bokor István Tanya 790 szám alatti lakós és Bánszki Lajos Tanya 788 szám alatti lakós, akiket házkutatás esetén tanúként lehet meghívni.

Nevezett lakása a düllőútra néz kifelé, a lakása elején két ablak van, bal kéz felől lehet lakására behatolni ahol megtalálunk egy ajtót és egy ablakot. A ház másik oldalán szintén egy ablak található. Lakása egy szoba konyha, kamra egyébb mellékhelyiségekből ál. Az udvaron megtalálható kocsiszín, góré, szín, istálló, disznó ól. A tanyájában 4 hamis kutya van.

A felderítésem alkalmával megállapítottam, hogy nevezett kulákcsemete, apjának 108 kat. hold földje van jelenleg. Orosházán van neki háza és tanyájai. A nevezett izgatás bűntette miatt elvolt ítélve 1 évre kb. 1 éve töltötte le a börtönbüntetését. Börtönbüntetése elől megszökött, az országban két évig csavargott, amikoris elfogták körözés útján.
Nevezett tanyájában lakik felesége és két gyermeke.

Az őrizetbevételekor a tanyájához vezető düllőn csökkentett világítással kell hogy menjünk, nehogy a részére feltűnőnek váljon. A gépkocsi az iskola előtt fog megállni, ami tanyájához kb. 800-900 méterre van.

Látta:
Bencze Sándor
áv. hdgy.
osztályvezető

Halász János
áv. hdgy.

——— — ———

Belügyminisztérium
Vizsgálati Főosztálya.

Szigorúan titkos!

O p e r á c i ó s t e r v[128]
Budapest, 1955. ápr. 14-én.

1955 március 17 óta vizsgálatot folytatunk a „Magyar Ellenállási Mozgalom” elnevezésű szervezkedés ügyében. Az ügyben eddig 14 személyt helyeztünk előzetes letartóztatásba.

Folyó hó 14-én az éjszakai órákban előzetes letartóztatásba helyezzük a „Fehérgárda” nevű ellenforradalmi szervezkedés egyik vezető tagját (pénztárosát) aki 1951 óta illegalitásban él, adataink szerint Hódmezővásárhely és Makó határában B a r ó c i Antal, Szalai Szép Sándor és D é k á n y Antal egyénileg gazdálkodó parasztok tanyáján.

Az illegalitásban élő Mucsi nevű személy J o c h i m Sándor és Zöld Imre nevű személyeken keresztül kapcsolatban állt a „Magyar Ellenállási Mozgalom” nevű ellenforradalmi szervezkedéssel.

Az operációt az alábbiak szerint akarjuk végrehajtani:

Folyó hó 14-én 19 órakkor indulunk gépkocsival négyen Szegedre. Szegedre érve felvesszük a kapcsolatot a Főosztályvezető és a vizsgálati osztály vezetőjével, akikkel az operáció végrehajtását részletesen meg beszéljük. A szegedi Főosztály beosztottjaiból 4 személyes brigádokat szervezünk, mely állni fog 12 személyből és 4 gépkocsival Hódmezővásárhelyen keresztül 3. km. Meg közelítjük a fentebb felsorolt személyek tanyáit, a gépkocsik az előrre kijelölt helyen parkíroznak, a brigádok pedig gyalog folytaják útjukat a helyszínre.

[128] ÁBLT V - 140/434/4 18.

A behatolást az alábbiak szerint fogjuk végrehajtani: A brigádok vezetői és egy tagja a bejárati ajtón keresztül a lakásba megy, a másik két tag pedig a behatolás alatt az épület ablakait biztosítja. A behatolás után 10 perc múlva a brigád kintlévő tagaji is a lakásba mennek. Behatolás után a lakásban lévő személyeket igazoltatják. Amennyiben a fent felsorolt személyek lakásán Mucsit nem találják meg, akkor Baróczi Antalt, Szalai Szép Sándort és Dékány Antalt a szegedi Főosztályra előállítjuk és kihallgatjuk Mucsi tartózkodási helyének felderítése érdekében, valamint a „Fehérgárda" nevű szervezkedésben kifelytett tevékenységükre.

Kicska Imre áv. hdgy.
vizsgáló

Jóváhagyom:
Olvashatatlan aláírás
A BM. Vizsgálati Főosztály
vezetője.

——— — ———

Budapest, 1955.IV.15. Szigorúan titkos!

ELŐÁLLÍTÁSI HATÁROZAT[129]

Budapest, 1955. április 15.

Kicska Imre áv. hdgy. a Magyar Népköztársaság Belügyminisztériuma Vizsgálati Főosztályának vizygálója megvizsgáltam S z á n t ó Lajos (Hódmezővásárhely 1913. Anyja: Nagygyörgy Lídia, magyar nemzetiségű, magyar állampolgár, nős, egy gyermeke van, kulák, pártonkívüli, 1950 óta illegalitásban élő orosházi lakos) bűnös tevékenységére vonatkozó anyagot és

megállapítottam, hogy:

Szántó Lajos 1949 óta vezető tagja a „Fehér Gárda" nevű ellenforradalmi szervezkedésnek, melynek pénztárosa volt és több személyt beszervezett. 1950 őszén őrizetbevétele elől megszökött és azóta illegalitásban él Hódmezővásárhely és Makó környéki tanyákon az általa beszervezett személyeknél. Szántó Lajos Joachim Sándoron keresztül kapcsolatban állt Zöld Imre békéssámsoni lakossal, aki a „Magyar Ellenállási Mozgalom" elnevezésű ellenforradalmi szervezkedésnek szellemi irányítója.

A fentiek alapján

h a t á r o z a t o t h o z t a m :

S z á n t ó Lajos 1950 óta illegalitásban élő személy előállítására bűncselekményének tisztázása érdekében, és a Fehér Gárda nevű szervezkedés tevékenységének felderítése céljából.

Kicska Imre áv. hdgy.
A BM. Vizsgálati Főosztály vizsgálója

Egyetértek:

Gerő Tamás áv. őrgy.
osztályvezető

——— — ———

Belügyminisztérium
Vizsgálati Főosztálya. Szigorúan titkos!

[129] ÁBLT V - 140/434/4 17.

J e l e n t é s[130]

A „Magyar Ellenállási Mozgalom” nevű szervezkedés ügyében.
Budapest, 1955. április. 15.

1955. március 17 óta folytatunk vizsgálatot a „Magyar Ellenállási Mozgalom” elnevezésű ellenforradalmi szervezkedés ügyében. Az ügyben eddig 14 személyt helyeztünk előzetes letartóztatásba.

1955. április 15-én a szervezkedés felső kapcsolatának felderítése érdekében előzetes letartóztatásba helyeztük:

S z á n t ó Lajos 42 éves szegényparaszt származású, kulák, nős, egy gyermeke van, pártonkívüli, orosházi lakost, aki 1950 szeptembere óta illegalitásban élt. Beismerte, hogy 1949 től tagja a „Fehérgárda” nevű ellenforradalmi szervezkedésnek, melybe Líbor János, jelenleg elítélve, orosházi lakos szervezte be. Líbor megbízásából a szervezkedésbe több személyt beszervezett, és a szervezkedés céljaira a beszervezett tagoktól pénzt gyűjtött. 1950 őszén letartóztatása elől megszökött és Hódmezővásárhely, valamint Makó határában lévő tanyákon bujkált.

Kihallgatását folytatjuk a „Fehérgárda” nevű szervezkedés szabadlábon lévő tagjainak és azok tevékenységének felderítésére.

Kicska Imre áv. hdgy.
vizsgáló

Gerő Tamás áv. őrgy.
Osztályvezető

——— — ———

J e g y z ő k ö n y v[131]

S z á n t ó Lajos 2. kihallgatásáról.
Budapest, 1955. április 16-án.

Szántó Lajos
Hódmezővásárhely 1913
Nagygyörgy Lídia
szegényparaszt származású,
pártonkívüli,
kulák,
Orosháza tanya (Tehénjárás)
141/2.

Mondja el röviden életrajzát!

Apám földműves volt, 5 hold földdel rendelkezett. 5 elemi iskolát végeztem Hódmezővásárhelyen az egyik tanyai iskolában. Az iskola befejezése után apám földjén földműveléssel foglalkoztam. 1937-ben megnősültem és mint földműves két hold saját földemen és 16 hold bérelt földön gazdálkodtam. 1945-től 30 hold bérelt földön folytattam gazdálkodást. Katona nem voltam, sem a felszabadulás előtt, sem után semmilyen pártnak tagja nem voltam. 1944. szeptemberében munkaszolgálatra vonultam be a 41. munkaszolgálatos parancsnoksághoz és az 500/2. munkaszolgálatos századhoz kerültem. Ezzel az alakulattal Dunántúlra mentem és Döbrökhöz községben megszöktem és hazatértem

[130] ÁBLT V - 140/434/4 19.
[131] ÁBLT V - 140/434/4 22-25.

Hódmezővásárhelyre. 1949-ben költöztem Orosházára Tehánjárási tanyára, ahol 1950 szeptemberéig laktam. Mivel tagja voltam a „Fehérgárda” nevű szervezkedésnek és 1950. szeptemberéig le akartak tartóztatni, megszöktem és azóta illegalitásban éltem letartóztatásomig.

Mondja el részletesen, hogy mikor ki és hol szervezte Önt be a „Fehér Gárda” nevű szervezkedésbe?

1949 nyarán Líbor János felkeresett lakásomon (Vásárhely puszta) és beszervezett a „Fehér Gárda” nevű szervezkedésbe.

Ki volt Líbor János és Ön hogyan került vele kapcsolatba?

Líbor Jánosnak kb. 17 hold földje volt a szomszédomban és Orosháza mellett bérelt tanyában lakott, mellyel együtt több hold földet bérelt. Amikor a szomszédomban lévő földjére jött dolgozni az én tanyámon járt keresztül, innen ered ismeretségünk. Ilyen alkalmakkor rendszeresen beszélgettünk és egy jó baráti viszonyba kerültem vele.

Mondja el, hogy Líbor János Önt milyen módon szervezte be a „Fehér Gárda” nevű szervezkedésbe?

1949. nyarán egy alkalommal kerékpárral jött ki és bejött az én tanyámba, ahol beszélgetni kezdtünk, minden napos kérdésekről, a várható termésről, stb. Majd elmondotta, hogy a parasztság szervezkedik és ő is tagja egy szervezkedésnek, majd felvetette, hogy én is lépjek be. Ekkor a szervezkedés nevét még velem nem közölte. Líbor felhívására vállalkoztam a szervezkedésben való részvételre.

Milyen feladatokat kapott beszervezése alkalmából Líbor Jánostól?

Líbor János feladatul adta, hogy két három embert szervezzek be. Én be is szerveztem Vígh Imrét, Dajkó Istvánt és Juhász Vilmost.

Milyen más feladatokat kapott Líbortól?

Más feladatot nem kaptam.

Vallomását nem fogadom el, erre a kérdésre még visszatérünk. Mondja el, hogy mit tud Vígh Imréről, vele milyen kapcsolatban állt, hogy szervezte be?

Vígh Imre Hódmezővásárhely határában (Szőrháton) tanyán lakik. Nem tudom pontosan mennyi földje van, de több mint 10 hold földdel rendelkezik. Vígh Imrét legény korában ismertem meg, vele baráti viszonyban nem voltam, de jó kapcsolat volt közöttünk. Jelenleg kb. 36 éves lehet. 1950. elején kb. januárban találkoztam Vígh Imrével Orosházán a piacon. Mivel már előzőleg tudtam róla, hogy nem szimpatizál a népi demokráciával, elmondottam neki, hogy tagja vagyok egy szervezkedésnek, melynek célja a parasztság összefogása és egy várható háború esetén a rendszer megváltozása után a parasztság legyen az irányító erő az országban, kifejtettem előtte, hogy az általam elmondottak bekövetkezése után a parasztság terményeit lényegesen drágábban tudja majd értékesíteni. Vígh Imre vállalkozott a szervezkedésben való részvételre. Ekkor közöltem vele, hogy senki előtt ne mondja el, hogy a fentiekről kitől szerzett tudomást.

Milyen feladatokat adott Vígh Imrének a beszervezése alkalmával?

Vígh Imrének feladatul adtam, hogy szervezzen be két-három személyt, de azokkal ne közölje, hogy őt ki szervezte be.

Milyen más feladatot adott még Víghnek?

Határozottan állítom, hogy más feladatot nem adtam Vígh Imrének a beszervezése alkalmával.

Beszéljen arról, hogyyan tartotta a kapcsolatot Vígh Imrével?

Vígh Imrével a kapcsolatot alkalomszerűen tartottam. Amikor Orosházára jött a piacra alkalomszerűen találkoztunk és beszélgettünk.

Vallomását nem fogadom el! Tegyen őszinte vallomást arról, hogy hogyan beszélte meg a kapcsolattartást Vígh Imrével?

Továbbra is fenntartom előző vallomásomat, Vígh Imrével alkalomszerűen találkoztam.

Erre a kérdésre még szintén visszatérünk!
Most beszéljen arról, hogy Vígh Imre kiket szervezett be!

Velem Vígh nem közölte, hogy kiket szervezett be.

Hazudik! Hogyan szerzett Ön tudomást arról, hogy Vígh Imre hogyan hajtotta végre a kapott feladatot, ha Önnek nem számolt be arról, hogy kiket szervezett be?

Határozottan állítom, hogy Vígh Imre velem soha nem közölte, hogy kiket szervezett be.
Mondja el, hogy hány alkalommal kapott Ön pénzt Vígh Imrétől és milyen összegekben?

Erre pontosan nem tudok választ adni. Emlékezetem szerint 4-5 esetben kaptam pénzt a szervezkedés részére Vígh Imrétől, melyek 10-20 és 30 forintos összegek voltak.

Ön kérte ezeket az összegeket?

Ige, miután beszerveztem Vígh Imrét, a következő találkozás alkalmával közöltem vele, hogy a szervezkedést anyagilag is kell támogatni.

Ön utasította Vígh Imrét arra, hogy az általa beszervezett tagoktól is szedjen tagdíjat?

Utasítottam Vígh Imrét arra, hogy ismertesse az általa beszervezett személyekkel, hogy a szervezkedést anyagilag is kell támogatni és mindenki saját elhatározása alapján anyagi helyzetének megfelelően adjon pénzt a szervezkedés kiadásainak
fedezésére.

Amikor Vígh Imre az összegeket átadta Önnek, mit mondott, hogy azokat kitől kapta?

Vígh Imre az összegek átadása alkalmával közölte velem, hogy azt az általa beszervezett személyektől kapta.

Vígh Imre milyen anyagi támogatásban részesítette a szervezkedést?

Azt velem Vígh Imre nem közölte, hogy melyik alkalommal adott a saját pénzéből.

Hogyan nyugtázták az átvett összegeket?

Amikor az általam beszervezett személyektől átvettem a tagdíjat, szóltam akkor Líbor Jánosnak, hogy milyen összeg van nálam pl. 3-40 ft. Akkor Líbor-nak átadtam a pénzt és ő adott nyugtát az összegről.

Hol találkozott Ön Líbor Jánossal?

Mint említettem, náluk járt keresztül, mert a mi tanyánkat érte előbb és azután következett az ő tanyája.

Hazudik! Líbor János akkor járt keresztül az Ön tanyáján, amikor még a Vásárhelyi tanyán lakott. Amikor Ön Vígh Imrét beszervezte és tőle pénzt kapott, akkor már Orosházán lakott és nem járt keresztül Líbor az Ön tanyáján.

Igen, beismerem, hogy most hazudtam.

Mondja el, hogy miért hazudott!

Nem volt szándékomban hazudni. A beszervezésem helyét és a pénz átadásának helyét összetévesztettem.

Vallomását nem fogadom el! Most mondja el, hogy hol adta át az összegyűjtött pénzt Líbor Jánosnak?

Líbor János rendszeresen felkeresett lakásomon és ilyenkor adtam át az összegeket, melyekről ő nyugtát adott.

Mondja el részletesen, hogy milyen nyugtát adtak a tagok részére az átvett összegekről?

Az összegekről adott nyugta kb. 4 cm. széles és 10 cm. hosszú, fehér papír volt, melyre rá kellett írni az összeget és a dátumot. A nyugtára rá volt nyomva egy bélyegző, melyen „csonka Magyarország” volt látható. Más nem volt rajta.

Sorolja fel azokat a személyeket, akiket Dajkó István szervezett be?

A Dajkó által beszervezett személyeket szintén nem ismerem, ugyancsak nem ismerem a Juhász Vilmos által beszervezett személyeket sem. Ezt ők velem nem közölték és én semérdeklődtem tőlük.

Hogyan tartott kapcsolatot Dajkóval és Juhásszal?

Mindkét személlyel a kapcsolatot alkalmi találkozás útján tartottam.Vagy bejöttek hozzám, vagy a piacon találkoztunk.

Dajkó és Juhász milyen összegekkel támogatták a szervezkedést?

Dajkó és Juhász hasonlóan Vígh Imréhez 30-40 ft-os összegekkel támogatták a szervezkedést, melynek átvétele hasonlóan történt.

Kihallgatását megszakítom!

A jegyzőkönyvet elolvastam, a bennefoglaltak megfelelnek a valóságnak.

Bóné Gyula áv. hdgy.
Vizsgáló

Szántó Lajos
gyanúsított

——— — ———

1. sz. jelentés

Szántó Lajos fogdai magatartásáról.[132]
Budapest, 1955. április hó 16-án.

Megismerkedés.

Hangulata. Szántó saját valódi nevén nevezte meg magát, amikor az esti órákban visszatértem a zárkába és bemutatkoztunk egymásnak. Én is saját nevemen mutatkoztam be neki, könyvtárosi és fordítói munkabeosztásomról tettem említést, miután a felmerült másik megoldás különböző meggondolások alapján kockázatosabbnak mutatkozott. Barátságos beszélgetésbe kezdtünk, amelynek során rögtön felfedeztünk egy közös ismerőst: Keresztes Tamás volt Hódmezővásárhelyi kisgazdapárti, majd pfeiffer párti képviselőt, akiről Szántó tudta, hogy néhány év óta nyugaton tartózkodik. Ismerte Takács Ferenc volt szoc. dem képviselőt is, valamint megnevezett több békésmegyei kisgazdapárti és parasztpárti funkcionáriust, akikkel egy időben jó viszonyban volt. Arról azonban nem tett említést, hogy ő maga milyen pártnak volt tagja.

Szántó rendkívül nyugodt, fegyelmezett, tempósan és rendszeresen gondolkodó ember benyomását tette rám, aki minden után érdeklődik, mindent pontosan, szabatosan szeretne megtudni, s a kapott válaszokat gondosan meghányja-veti, kiértékeli és elraktározza koponyájában. Intelligenciája felfogóképességében és beszédmódjában egyaránt megnyilvánul. Apró árnyalatokat is ki tud fejezni, logikusan érvel, politikai és gazdasági kérdésekről önálló véleménye van, sőt humorérzékkel is rendelkezik. Állítása szerint rendszerellenes beállítottságának is saját gondolkodása és tapasztalatai voltak az előidézői és nem mások befolyásolták kommunistaellenes meggyőződésének kialakulásában. A rendszerváltozásban biztos, sőt az a véleménye, hogy az még ennek az évnek a második felében bekövetkezik. Hosszasan magyarázta, hogy a parasztságnak miért nem felelhet meg a szocialista gazdálkodás, illetve a szövetkezeti rendszer, s egy olyan politikai fordulatot vár a rendszerváltozástól, amely „csizmás" kormányt juttatna hatalomra, élén Nagy Ferenccel és Kovács Bélával. Az utóbbi után különösen sokat érdeklődött és sokra is értékeli.

Szántó részletekbe menő pontossággal érdeklődött az itteni viszonyok felől, majd hosszasan kérdezősködött, hogy elítéltetése után számíthat-e arra, hogy mezőgazdasági munkát végezzen. Biztosra veszi elítéltetését, s ma már sajnálja, hogy nem 1950-ben fogták le a többi fehér gárdistával együtt, mert azok közül tudomása szerint néhányan már szabadultak is.

Saját személyével kapcsolatban elmondotta, hogy nős, egy leánygyermek atyja. Ő 1950 óta bujkál, s állítása szerint Orosházán élő családját azóta nem látta. Feleségével nem is volt jóviszonyban, azonban kislányáról nagy gyöngédséggel beszélt és szomorúan emlegette, hogy mostmár újabb évekig nincs kilátása arra, hogy megláthassa gyermekét. Igen sokan voltak testvérek – talán tizenegyen és ő, a többi gyermekhez hasonlóan kb. 1 holdat örökölt, ami később néhányszáz négyszögöllel növekedett. Katona nem volt, de 1944-ben bevonultatták munkaszolgálatra. Dombovár környékén azonban többedmagával megszökött alakulatától, miután nem akart nyugatra menni. A mezőgazdasági munkákon kívül ért valamennyire a különböző kisipari munkákhoz, javításokhoz, szerelésekhez, stb.

Ügye.

Részben a fenti témákról, részben már ügyének egyes részleteiről folyt a barátságos beszélgetés, mikor Szántó egyszerre azzal a meglepő kérdéssel fordult hozzám, hogy én nem vagyok-e ÁVÓ-s. Megkérdeztem, hogy ezt komolyan kérdezi-e vagy tréfál? Kijelentette, hogy félig tréfásan, de azért félig komolyan tette fel a kérdést, mert ő hallotta már azelőtt, hogy a rendőrség csinál ilyen nyomozási trükköket. Valamelyik nyomozót beöltöztetik fogolynak, összeteszik a kihallgatandó őrizetessel és ilyen módon próbálják kiszedni belőle azt, amit a vizsgálója előtt az őrizetes esetleg el akar hallgatni. „Hát maga ugyan egyáltalán nem látszik ilyen spiclifélének, ne is haragudjék, hogy felvetettem ezt a dolgot – magyarázta Szántó – de hát először vagyok ilyen helyen, aztán mindenféle eszébe jut az embernek. Főleg azért, mert nem értem, miért raktak ide maga mellé most ebbe a zárkába, amikor először a 211-es zárkába helyeztek el, ahol még ketten is voltak. Mert tessék csak mondani, nem fordulhat az elő, hogy önt megkérdezik, hogy miről is beszélgettünk?"

[132] ÁBLT V - 140/434/4 30-34.

Enyhe méltatlankodással, de mosolyogva elmondtam Szántónak, hogy az ilyen trükkökről én is hallottam, olvashatók az ilyesmik detektívregényekben is, de megnyugtattam, hogy másféléves könyvtárosi működésem során – ami alatt többször előfordult, hogy a nagy zsufoltság miatt őrizeteseket helyeztek el átmenetileg a könyvtáros és fordító elítélttársam betegsége miatt részben megürült zárkámba – mindössze egyszer történt meg, hogy zárkatársam előadója, mikor saját könyvcseréjének ügyében egyébként is a könyvtárban járt, megkérdezte, hogy zárkatársam milyen könyveket olvas. Továbbá megnyugtatására kijelentettem, hogyha bármikor is előfordulna az a nem valószínű eset, hogy valamelyik előadó nálam akarna informálódni, én akkor is készen állnék azoknak az ügytől független vagy legfeljebb egészen nagy vonalakban érintő témáknak a felsorolásával, amelyekről beszélgetni szoktam zárkatársaimmal. Végül hozzátettem, hogyha nem ilyen körülmények között találkoztunk volna, nagyon rossznéven venném ezt a gyanúsítgató feltevést, de így is a leghelyesebbnek tartom, ha ügyéről egyáltalán nem beszél.
Ezután az epizód után Szántó lassan-lassan látszólag felengedett, majd később önmaga tért rá ismét vissza a témára és sajnálkozását fejezte ki, hogy a fenti „kényes és fogas” kérdést, ami miatt jogosan sértődhettem meg, egyáltalán felvetette. Részben ezen epizód előtt, részben ezután ügyével kapcsolatban a következőket mesélte el:
1949-ben az egyik közelében lakó gazdálkodó barátja, Líbor János, akivel már azelőtt is gyakran elbeszélgetett a parasztság problémáiról, s különböző nemzeti és vallási kérdésekről, azzal kereste fel, hogy lépjen be a „Fehér Gárda” nevű nagyarányú szervezkedésbe. A szervezkedésnek kettős célja van: fokozni a parasztság ellenállását a „kolhoz”-rendszer ellen és a rendszerváltozás után kivívni azt, hogy a parasztság maga rendelkezzék termelvényeivel, vagyis, hogy minden paraszt úr legyen a maga portáján. Ő azonnal kijelentette, hogy csatlakozik. A későbbiek során ő, Szántó három embert szervezett be: Dajkót, Víghet és még egy harmadikat, akinek a nevére én nem emlékszem. (Az azonban biztos, hogy ekkor harmadikként nem Jochimot, Csákit vagy Zöldet nevezte meg.) 1950-ben kipattant a fehér gárdisták ügye, s tudomása szerint a beszervezett tagok közül kb. 10-12 embert lefogtak. Ezek között volt Líbor, Dajkó, Vígh és az általa beszervezett harmadik tag is. Őt is keresték ugyanakkor, de ő idejekorán értesült a lebukásról és illegalitásba ment. Orosháza környékéről, ahol addig élt, áthúzódott Hódmezővásárhely környékére, ahol ismerős gazdáknál dolgozott és lakott. Ekkor vette fel a Mucsi nevet is, hatalmas bajuszt növesztett, s lehetőleg kerülte az ismrős falvakat és városokat.
1950 vége felé vagy 1951 elején egy kukoricamorzsoló javítása ügyében felkereste Jochim Sándort, akiről tudta, hogy szintén tagja volt a fehér gárdisták szervezkedésének. Szántó azonban azt állította, hogy Jochimot nem ő szervezte be, hanem az ő valamelyik embere. Ettől kezdve többször előfordult, hogy felkereste Jochimot, s ilyenkor felvetődött a szervezkedés ügye is. Állítása szerint azonban semmiféle aktivitásról nem volt szó, sőt az volt mindkettőjüknek a véleménye, hogy a többiek lebukása intő jel volt és nem is szabad semmiféle tevékenység kifejtésére gondolni.
Szántó előadta, hogy véleménye szerint lebukása összefüggésben lehetett azokkal a tömeges letartóztatásokkal, amelyek néhány héttel ezelőtt Békéssámsonban történtek. Békéssámson említésére meglepetten közbeszóltam, s közöltem, hogy erről én is tudok valamit. Elmondtam, hogy kb. március közepe táján egy-két napig zárkámban volt elhelyezve egy fiatal békéssámsoni fiú, Srany-Tóth Ferenc, aki egyet-mást elbeszélt röpcédulázó tevékenységükről. Szántó kijelentette, hogy ő a békéssámsoni szervezkedésről nem tud közelebbieket, de úgy tudja, hogy Jochim összeköttetésben állt a sámsoniakkal, illetve azok közül egy Zöld nevű zenésszel. Kihallgatásából arra következtet, hogy Jochim is őrizetben van és így az a véleménye, Jochim vezette az ő nyomára a hatóságot. Állítása szerint Jochim ugyan nem tudhatta az ő pontos tartózkodási helyét, de tudta, hogy kiknál dolgozott az utóbbi időkben, s ennek közlése alapján találtak rá illegális lakásán.
Szántó azt állítja, hogy 1950, vagyis társainak letartóztatása óta semmiféle tényleges tevékenységet nem fejtett ki a szervezkedés terén. Nem szervezett be újabb embereket, s még kísérletet sem tett erre vonatkozólag. Elmesélte, hogy előadója többek között Zölddel való kapcsolata után érdeklődött igen nyomatékosan. Azt a témát azonban Szántó megkerülte beszélgetéseink során, hogy összeköttetésben állt-e Zölddel. Elbeszélése szerint kihallgatásán azt a kérdést is többször nekiszegezték, hogy voltak-e a szervezkedésnek fegyverei. Erre

vonatkozólag Szántó azt állítja, hogy fegyvereik sohasem voltak, ő legalább nem tud ilyesmiről.
Bosszankodva mesélte, hogy a letartóztatásakor eszközölt házkutatás alkalmával találtak nála három léggömbről ledobott röpcédulát. Ezeket azért őrizte meg, mert nagyon logikusnak ítélte az azokban lévő külpolitikai fejtegetéseket, s tetszett neki, hogy írásban is elolvashatta azt, amit a rendszerről ő maga is gondolt.
Közölte még, hogy Jochim őt csak Mucsi néven ismerte.

Egyéb jelentenivalóm nincsen.

Készült egy példányban 5 oldalon.

——— — ———

J e g y z ő k ö n y v[133]

S z á n t ó Lajos 3. kihallgatásáról.
Budapest, 1955. április 18-án.

Szántó Lajos
Hódmezővásárhely 1913
Nagygyörgy Lídia
pártonkívüli,
kulák,
Orosháza, Tanya (Tehénjárás)
141/2.

Ön az előző kihallgatását arról tett vallomást, hogy tagja volt a „Fehér Gárda” nevű szervezkedésnek. Most arról tegyen vallomást, hogy hol, mikor, milyen összejövetelt tartottak a szervezkedés tagjai részére?

1950. tavaszán Líbor János szervezett meg egy illegális összejövetelt Kardoskút és Pusztaközpont között egy tanyán. Ezen az összejövetelen én is résztvettem.

Hány személy vett részt ezen az összejövetelen?

Emlékezetem szerint 10-12 személy vett részt az összejövetelen.

Az összejövetelen résztvevő személyek valamennyien tagjai voltak a szervezkedésnek?

Valószínű, hogy valamennyien tagjai voltak a szervezkedésnek, bár ezt velem nem közölték.

Sorolja fel azokat a személyeket, akik ezen az összejövetelen résztvettek!

Az összejövetelen a következő személyek vettek részt: Líbor János, Dajkó István, Juhász Vilmos, a többi résztvevő személyt nem ismertem.

Ez a vallomása nem felel meg a valóságnak. Ön résztvett ezen az összejövetelen, ha addig nem is ismerte a résztvevő személyeket, az összejövetelen meg kellett, hogy ismerje őket. Figyelmeztetem, hogy tegyen őszinte vallomást!

Fenntartom jelen vallomásomat, a résztvevő személyeket a felsoroltakon kívül nem ismerem. Az összejövetelen nekem az volt a feladatom, hogy kint a tanya előtt biztosítottam.

[133] ÁBLT V - 140/434/4 35-36.

A nap melyik szakában tartották az összejövetelt?

Határozottan emlékszem arra, hogy este besötédedés után tartottuk az összejövetelt.

Kik voltak még megbízva a biztosítással?

Rajtam kívül még Dajkó István és Juhász Vilmos biztosította az összejövetelt.

Miről volt szó az összejövetelen?

Mivel én a biztosításban vettem részt, nem tudom, hogy miről volt szó.

Ez a vallomás nem felel meg a valóságnak. Ön már említette, hogy azért bízták meg a biztosítással, mert már ismerte Líboron keresztül a szervezkedés célját, melyről az összejövetelen Líbor beszélt a tagoknak. Figyelmeztetem, hogy tegyen beismerő vallomást ebben a kérdésben!

Fenntartom azt, hogy mivel nem voltam bent Líbor beszédét nem ismerem. Amikor vége lett az összejövetelnek Líbor közölte velem, hogy a szervezkedés célját ismertette a résztvevőkkel.

Az előbb arról tett vallomást, hogy Önt azért bízták meg a biztosítással, mert Ön Líbortól tudta, hogy milyen céljai vannak a szervezkedésnek és az összejövetelen ugyancsak erről volt szó. A beszervezés alkalmával utasításba kapta, hogy azt adja tovább az Ön által beszervezett személyeknek, így azok is tudták, hogy a szervezkedésnek milyen céljai vannak.
Most mondja el, hogy miért Önt bízták meg a biztosítással?

Juhász Vilmos említette nekem az egyik beszélgetésünk során, hogy az általa beszervezett személyek szeretnék a szervezkedés felelősebb vezetőjétől megtudni a szervezkedés céljait. Ezt én közöltem Líbor Jánossal, ennek alapján lett megszervezve az összejövetel. Mivel én Líbortól közvetlenül ismertem a szervezkedés cáéljait, nem volt szükséges résztvennem a megbeszélésen.

Miért vettek részt a biztosításban Dajkó István és Juhász Vilmos, Ők csak Öntől tudták, hogy a szervezkedésnek milyen céljai vannak. Ez a két személy Líbortól arról még nem értesült?

Dajkó István és Juhász Vilmos nem vettek részt a biztosításban, ők bent voltak a megbeszélésen.

Az előbb arról tett vallomást, hogy Dajkó és Juhász Önnel együtt résztvettek a biztosításban. Tegyen vallomást arról, hogy miért hazudott?

Beismerem, hogy hazudtam. Ezt nem szándékosan tettem, nem voltam biztos benne, hogy kint voltak-e vagy nem. Mostmár biztosan emlékszem arra, hogy résztvettek a megbeszélésen.

Kihallgatását megszakítom!

A jegyzőkönyvet elolvastam, a bennfoglaltak megfelelnek a valóságnak.

Bóné Gyula áv. hdgy.
vizsgáló

Szántó Lajos
gyanúsított

——— — ———

Bal sarokban ferdén fent írott betűvel: Boné e.

Jobb oldalon fent a jelentő neve fekete festékkel titkosítva

2. sz. jelentés [134]

Szántó Lajos fogdai magatartásáról
Budapest, 1955. április hó 18-án.

Hangulata.

Szántó kezd megbarátkozni a fogolyélettel. Kijelentette, hogy itteni élete sok tekintetben kellemesebb a kintinél. Jó a kosztja, rendes a fekvőhelye, pihenhet és nem kell félnie a letartóztatástól, aminek veszélye az elmúlt öt év alatt állandóan a feje felett lebegett. Sok olyan élményben van része, amelyek újdonságot jelentenek a számára. Már maga az autóút Budapestre is nagy eseménye volt életének, miután még sohasem járt a fővárosban. „Persze, jobb lett volna, ha más körülmények között kerülök fel Budapestre – magyarázta szelíd öngúnnyal – de hát olyan az én természetem, hogy azt mondogatom magamnak, így is jobb mint sehogy…" elbeszélte, mennyire lenyűgöző volt számára a nagy forgalom, s csodálkozik, hogy ebben a nagy zürzavarban a tömérdek hasonló utca között hogyan ismerheti ki magát akár a született pesti ember is. Állandó bámulatát váltja ki a különböző vízcsapok és vízöblítők működése, s elcsodálkozott azon közlésemen, hogy a budapesti utcákon nincsenek artézi vagy gémes kutak. „Hát hol iszik a pesti ember, ha jártában-keltében megszomjazik – kérdezte hitetlenkedve – osztán hol itatja meg at állatját? Ej, be különös sor ez, nem tudnám én bizony megszokni az itteni életet…"

Szántón nem mutatkozik a kétségbeesésnek semmiféle nyoma letartóztatása miatt, sőt azt is természetesnek tartja, hogy el fogják ítélni. Ügyével kapcsolatban leginkább az a kérdés foglalkoztatja, hogy ítélete után van-e reménye arra, hogy mezőgazdasági munkára osszák be. Arra gondolt, hogy már itt megpedzi ezt a kérdést előadója előtt, feltéve, hogy annak mostani haragos, pattogó bánásmódja a jövőben megenyhülne. Egyébként egész itteni helyzetét igyekszik derűs oldaláról felfogni, miután állítása szerint egész életében szeretett elhumorizálni. Beszélgetéseink egy része kölcsönösen viccek elmondásával telt el, aminek során ő városi, én falusi tréfákat adtam elő. Természetes veleszületett intelligenciája a legkülönfélébb tréfás vagy komoly témák felvetésekor egyaránt megnyilvánul, - különösen éppen azoknak a kérdéseknek és jelenségeknek a gyors megértésével és emlékezetébe való bevésésével kapcsolatban, amelyekben vidéki, tanyai ember létére mindeddig naív és tájékozatlan volt. Szívesen olvas, sőt éppen azt tartja a börtönélet egyik legvonzóbb oldalának, hogy itt hozzájuthat mindazokhoz az olvasnivalókhoz, amelyek eddig elérhetetlenek voltak számára. Elsősorban útleírásokat és mezőgazdasági szakkönyveket kért.

Hozzám való bizalma benyomásom szerint kezd megerősödni. Ez megnyilvánul egész magatartásában, hangjában és a népi demokratikus rendszert gúnyosan vagy élesen bíráló kijelentéseiben, amelyeket nyilván másképen fogalmazna meg, ha élne a gynuperrel, hogy politikai vagy akár ügyére vonatkozó kijelentései általam tovább kerülnek. Bizalmának fokozódásához hozzájárult, hogy több ízben másra tereltem a szót, amikor ügyéről kezdett beszélni és még csak felületesen sem érdeklődtem annak részletei felől.

Ügye.

Ügyével kapcsolatban mindenekelőtt saját beszervezésének történetét mesélte el. Beszervezője Líbor János gazdaember volt, akit még abból az időből ismert, amikor ő is Hódmezővásárhely környékén élt és szomszédok voltak. Ő, Szántó1949 elején beköltözött Orosháza mellé, azonban Líbor itt is több ízben felkereste. Egyik látogatása alkalmával Líbor elmondotta neki, hogy tagja lett egy nagyarányú szervezkedésnek, amely jelenleg a népi demokratikus rendszer ellen irányul, a remélt rendszerváltozás után pedig a parasztság érdekeinek képviselése, a parasztság a saját termésével való szabad rendelkezési jogának kivívása, s minél több csizmás miniszternek a kormányba való bejuttatása a cálja. Mikor Líbor csatlakozásra szólította fel, ő azonnal igent mondott. Líbor kijelentette, hogy a szervezkedést anyagi támogatásban is kell részesíteni és igyekezni kell további megbízható tagokat beszervezni. Líbor azonban az első időkben nem mondotta meg, hogy mi a szervezkedés neve, csak egy-két hónap múlva közölte a „Fehér-gárda" elnevezést. Szántó szerint azonban Líbor azt a későbbiek során sem mondotta meg, hogy őt ki szervezte be. Mindössze arra tett

[134] ÁBLT V - 140/434/4 37-40.

célzásokat, hogy befolyásos emberek állnak a szervezkedés mögött. Szántó azt állítja, hogy egyszer kissé össze is tűzött Líborral. Őt ugyanis természetszerűleg érdekelte, hogy milyen szervezkedéshez csatlakozott, kik annak a vezetői, honnan ered az egész mozgalom. Ismételt kérdezősködéseire azonban Líbor leintette, kijelentvén, hogy az ilyen kérdéseket nem illik firtatni.

Szántó elmondotta, hogy az általa beszervezett három ember nevét, - Dajkót, Víghet és Juhász Vilmost – Líbor, mint a szervezkedés tagjait nem ismerte. Szántó csak annyit közölt Líborral, hogy három embert beszervezett, de állítása szerint nevüket nem mondotta meg. „Ha ő titkosan viselkedett velem szemben – magyarázta Szántó – én is így cselekedtem az ő irányában." Ez a három ember, valamint az általuk beszervezett tagok 20-30-40 forintos összegekkel támogatták a szervezkedést, amelyeket Szántó a saját hozzájárulásával együtt több részletben adott át Líbornak. Elbeszélése szerint éppen ezzel a kérdéssel kapcsolatban haragudott meg rá erősen előadója: a pénzek átadása ugyanis az ő orosházi udvarán történt meg, amikor Líbor keresztül ment állataival az ő udvarán. Ő azonban először ezt másképen mondotta el, amit előadója rögtön észrevett.

Szántó azt állítja, hogy ő nem tudta sohasem pontosan, hogy az általa beszervezett Dajkó, Vígh és Juhász hány további embert szerveztek be, s ezeknek nevét sem ismerte, - egy-kettőnek kivételével. Így például elmondotta, hogy Dajkó beszervezett egy orosházi üzletes embert, aki többek között droguista árukkal kereskedett. Vígh viszont egy Király nevű volt csendőrt szervezett be, akit feketevágásért később elítéltek. Szántónak többek között az a gyanúja, hogy esetleg Király besúgása lehetett az oka az 1950 évi lebukásoknak. Három embere közül valamelyik beszervezhetett egy malomban dolgozó segédmunkást is és végül Szántó azt állítja, sőt azt is feltételezi, hogy Jochimot sem ő, hanem kétségkívül valamelyik embere szervezte be.

Továbbra is azt gyanítja, hogy Jochim vezette nyomára a hatóságot, sőt azt is feltételezi, hogy Jochim tudta az ő valódi nevét is. Ő ugyan mindvégig Mucsi néven mutatkozott Jochimnál, azonban egyszer egy régebbi ismerősét találta ott Jochim műhelyében, aki valószínűlag megmondotta Jochimnak az ő igazi nevét. Szántó elmesélte, hogy a Jochimmal folytatott, évenként egyszer-kétszeri beszélgetések alkalmával felmerült Zöld neve is, akiről Jochim mint erősen vallásos emberről, nagy elismeréssel nyilatkozott. Jochimmal beszélgettek ugyan a „Fehér Gárda" abbamaradt szervezkedéséről, azonban Zöld neve nem ezzel a kérdéssel kapcsolatban merült fel. Szántó ugyan nem tartja kizártnak, hogy Zöldet Jochim beszervezte, pozitívan nincsen erről tudomása. Állítása szerint ő Zöldet soha nem ismerte meg és arról sem beszélt, hogy bármikor is kísérletet tett volna a vele való megismerkedésre. Békéssámsonban több ismerőse volt még a régi időkből, ezeket azonban 6-7 évvel ezelőtt látta utoljára éa mióta illegalitásban élt, nem is járt a faluban. Az előadója által kérdezett Virág nevű embernek hírét sem hallotta.

Szántó kijelentette, hogy illegális szállás- és munkaadói közül egyesek tudtak arról, hogy ő bujkál, mások azonban – főleg azok, akik régi barátainak ajánlása alapján Mucsi néven ismerték már meg és adtak neki lakást és munkát – nem tudtak az ő bujkálásáról. Erősen aggódik, hogy utolsó házigazdáját, Törököt szintén letartóztatták.

Egyéb jelentenivalóm nincsen.

Készült 1 példányban, 4 oldalon.

——— — ———

Másolat!

Belügyminisztérium
Csongrádmegyei Főosztálya.

Tanúkihallgatási jegyzőkönyv.[135]

A jegyzőkönyv készült: Szegeden, 1955 évben, szeptember hó 6. napján

A tanú vezeték- és utóneve:	Négyesi Imre
Születési hely és év:	Szentes, 1904. november 27.
Anyja neve:	Gombos Franciska
Nemzetisége:	magyar
Anyanyelve:	magyar
Állampolgársága:	magyar
Lakóhelye (pontos címe):	
Szociális származása:	középparaszt
Szociális helyzete:	
Munkahelye és beosztása	elítélt
Islolai végzettsége:	4 elemi
Pártállása:	pártonkívüli
Pártállása a múltban:	

Milyen tömegszervezetnek tagja és milyen funkciója van: nem tagja.
Volt-e büntetve: 1950-ben államellenes szervezkedés miatt 12 évre elítélve.
Az ügyben szereplő gyanúsított, vagy gyanúsítottakhoz való viszonya: érdektelen.

Tanú a hamistanúzás törvényes következményekre való figyelmeztetés után a hozzáintézett kérdésekre az alábbiakat adja elő:

Ismeri-e Ön Szántó Lajos orosházi lakost, ha igen hol és milyen körülmények között ismerte meg?

Igen ismerem Szántó Lajos orosházi lakost, akit 1950 nyarán – hónapra pontosan visszaemlékezni nem tudom – saját lakásán ismertem meg. Ugyanis ebben az időben Kiss Ferenc orosházi lakos a „Fehérgárda" nevű illegális államellenes szervezkedés tagja felkeresett és közölte velem, hogy fontos megbeszélés végett keressem fel lakásán Szántó Lajost. Én Kiss Ferenc által megjelölt napon be is mentem Orosházára ahol Görbics Bélával a szervezkedés egyik tagjával elmentünk Szántó lakására. Ekkor ismertem meg Szántó Lajost személyesen.

Ön tud arról, hogy Szántó Lajos a „Fehérgárda" nevű illegális államellenes szervezkedés tagja volt?

Igen tudok arról, hogy Szántó Lajos a „Fehérgárda" nevű államellenes szervezkedés tagja, melyet Kiss Ferenctől tudtam meg még mielőtt Szántót személyesen ismertem volna.

Ismetesse milyen tevékenységet fejtett ki Szántó Lajos a szervezkedés részére?

Tudom azt, hogy Szántó Lajos a szervezkedés pénztárosa volt. Ezt saját magától Szántó Lajostól, valamint Kiss Ferenctől és Blahó Jánostól a szervezkedés vezetőjétől is hallottam. Blahó János egyik alkalommal mondotta nekem, hogy ha pénzt szedünk össze a szervezkedés tagjaitól a szervezkedés anyagi támogatására, azt Szántó Lajosnak adjuk át.

Ön adott át Szántó Lajosnak pénzt a szervezkedés részére?

Én magam nem adtam át pénzt Szántó Lajosnak, azonban tudom, hogy a szervezkedés más tagjai adtak át, melyet a szervezkedés tagjaitól szedtek össze.

[135] ÁBLT V - 140/434/4 102-101.

Ön jelen volt Szántó Lajos lakásán történt megbeszélésen? Ha igen, ott miről volt szó és ki tartotta a megbeszélést?

Igen jelen voltam és hallottam amikor Szántó ezen a megbeszélésen beszámolta jelenlevő szervezkedés tagjainak, hogy Blahó János a szervezkedés vezetője eltűnt, azonban nagy baj nincs, a szervezkedést tovább kell folytatni. A szervezkedés részére újabb tagokat kell beszervezni, valamint a szervezkedés részére a pénzt gyűjteni.

Ismertesse, hogy Szántó miről beszélt még a szervezkedéssel kapcsolatosan?

A megbeszélésen Szántó Lajos, mivel Blahó a szervezkedés vezetője „eltűnt" a szervezkedés további vezetőjének Líbor Jánost ajánlotta. Szántó saját magát továbbra is a szervezkedés pénztárosának, Görbics Bélát diplomáciai összekötőnek, politikai előadónak: Juhász Nagy Vilmost és Benkő Sándort. Küldöncnek D. Szilágyi Sándort, pénztári ellenőrnek pedig Vígh Imrét. Én ezen a megbeszélésen Kiss Ferenc megbízásából vettem részt, hogy Szántót elszámoltassuk az addig begyűjtött pénzzel. Így tudom, hogy Szántónál megtartott megbeszélésen a szervezkedés további folytatására kit minek jelöltek.

Ön tud arról, hogy a szervezkedés céljára mennyi pénzt gyűjtöttek és azt mire használták fel?

Igen, tudok, mivel a megbeszélésen Szántó azt mondotta, hogy hozá 16.000 Ft. folyt be, azonban pénz nincs és tovább kell szorgalmazni a tagoktól a pénzgyűjtést a szervezkedés részére.

Ön tud-e arról, hogy a szervezkedés tagjaitól befolyt pénzt mire fordították.?

Csak részben tudok arról, hogy a befolyt pénzt mire fordították. Tudom azt, hogy a szervezkedés kiszélesítése érdekében 3 db. motorkerékpárt vásároltak, hogy így könnyebben fenntudják tartani a kapcsolatot a szervezkedés tagjaival.

Szántó Lajosnak volt-e motorkerékpárja, amely a szervezkedés céljára volt használatra birtokába?

Tudomásom szerint volt, amikor ott voltam nála kettő is volt a lakásán. A megbeszélésen vita volt arról is, hogy a motorkerékpárok kinek a birtokába maradjon végleg.

Tud-e Ön arról, hogy a szervezkedés tagjai részére összejövetelek, előadások voltak rendezve, ahol a szervezkedés célkitűzéseit ismertették és uszító beszédeket tartottak a fennálló rendszer ellen?

Igen tudok arról, hogy a szervezkedés tagjai részére összejövetelek, gyűlések, előadások vooltak szervezve. Egy ilyen előadáson magam is résztvettem Hmvhely határában, gyulamező részen levő tanyák közt, amelyen Szántó Lajos is jelen volt. Ezen az összejövetelen csak a szervezkedés kiszélesítéséről volt szó.

Azon az összejövetelen, melyen Ön is résztvett Szántó Lajos tartott-e beszédet, ha igen miről beszélt?

Igen, Szántó Lajos röviden szólt a jelenlevő szervezkedés tagjaihoz, mely alkalommal buzdított a szervezkedésre és felkérte az ottlevőket, hogy minél nagyobb számban szervezzenek be megbízható egyéneket a szervezkedés részére, valamint szorgalmazzák a tagoktól a pénzgyűjtést.

Milyen egyéb tevékenységéről tud Ön még Szántó Lajosnak, melyet a szervezkedés részére fejtett ki?

Egyéb tevékenységéről minthogy ezt fentebb elmondottam nem tudok Szántó Lajosnak, melyet a szervezkedés részére fejtett ki.

Az ügyben egyebet előadni nem tudok, a jegyzőkönyvben foglaltak vallomásomat helyesen tartalmazza, melyet sajátkezű aláírásommal is megerősítek.

Felvette:
Bökönyi János
áv. szds
vizsgáló

Négyesi Imre
tanú

___ — ___

Szembesítési jegyzőkönyv.[136]

Készült: Szeged, 1955. október 13-án a B.M. Csongrádmegyei Főosztály Á.V. Vizsgálati Osztálya hivatalos helyiségében Pál János és Szántó Lajos terheltek szembesítése alkalmával.
A terheltek tudomásul veszik annak közlését, hogy a szembesítés a Bp. 95/1. §. előírásai szerint történik.

A terheltek a hozzájuk intézett kérdésre az alábbiakat adják elő:

Kérdés Pál Jánoshoz:
Ismeri az Önnel szemben ülő személyt?

Pál:
Igen, ismerem, a mellettem ülő személyt Szántó Lajosnak hívják, vele rokonságba, perbe, vagy haragos viszonyba nem vagyok. Megemlítem, hogy egy alkalommal 1950 nyarán aratógép miatt nézeteltérés volt közöttünk, azonban ez nem volt tartós.

Kérdés Szántó Lajoshoz:
Ismeri-e az Önnel szemben ülő személyt?

Szántó:
Igen ismerem, a velem szemben ülő személyt Pál Jánosnak hívják, vele rokonságban, perben, vagy haragos viszonyban nem vagyok. Megemlítem, hogy egy alkalommal 1950 nyarán aratógép miatt volt közöttünk egy nézeteltérés, illetve heves összeszólalkodás.

Kérdés Pál Jánoshoz:
Mikor hol és hány alkalommal találkozott Ön Szántó Lajossal?

Pál:
Több alkalommal beszélgettem Szántó Lajossal, azonban a „Fehérgárda” szervezkedésről összesen 3 alkalommal beszéltem vele, illetve találkoztam vele a szervezkedésen belül.

Első alkalommal 1950 tavaszán felkeresett engem Szántó Lajos a földemen, ahol ismertette velem a „Fehérgárda” szervezkedés lényegét, célját és feladatát és felszólított engem is, hogy legyek tagja a szervezkedésnek és azt is mondotta, hogy minden egyes tagnak, így nekem is további öt tagot kell beszervezni. Továbbá emlékezetem szerint arról is beszélt, hogy a szervezkedést anyagilag is kell támogatni. Én ekkor azt feleltem, hogy még gondolkodom. Mire szántó Lajos azt felelte, hogy aki nincs velünk az ellenünk van. Ezen beszélgetés alkalmával másról nem volt szó.

Szántó Lajossal második alkalommal a szervezkedésen belül 1950 tavaszán találkoztam. ifj. Kotormán Imre Székkutas Puszta-i lakos tanyájában az egyik este a „Fehérgárda” elnevezésű szervezkedés gyűlést tartott, ahol én és Szántó Lajos is jelen voltunk. Ezen a gyűlésén a szervezkedésnek Szántó Lajos a jelenlévő tagok figyelmét arra hívta fel, hogy gyűjtsönek

[136] ÁBLT O-9O4O/1 181-183.

fegyvert ha tudnak valahol – a szervezkedés részére – Ez alkalommal emlékezetem szerint Szántó Lajos ezen a gyűlésen másról nem beszélt.
A gyűlés folyamán én sem folytattam Szántóval beszélgetést.

Harmadik alkalommal a „Fehérgárda" szervezkedésen belül Szántó Lajossal annak orosházi lakásán beszéltem. Egy piaci nap alkalmával, amikor lovaskocsival bementem Orosházára felkerestem Szántó Lajost a lakásán abból a célból, hogy a szervezkedés anyagi támogatására az általam Sávai Ferenc, id. Miklós Pál, Mihály István és Udvari József által adott összesen 85.- ft-ot neki átadjam. A kérdéses 85.-ft-ot én ez alkalommal Szántó Lajosnak átadtam. Szántó Lajos az átadott pénzösszegért nekem 5 darab nyugtát adott elismervényként, amely nyugták közül egyik az enyém volt, a többi pedig a fentebb felsorolt személyekért. Ez alkalommal én Szántó Lajossal másról nem folytattam beszélgetést.

Kérdés Szántó Lajoshoz:
Megfelel-e a valóságnak a Pál János által tett vallomás?

Szántó:
Pál János vallomása megfelel a valóságnak azzal a megjegyzéssel, hogy az első beszélgetés alkalmával én nem emlékszem arra, hogy azt a kifejezést használtam volna, hogy aki nincs velünk az ellenünk van.
A második találkozásunk is megfelel a valóságnak azzal az eltéréssel, hogy én az ifj. Kotormán Imre tanyáján a „Fehérgárda" nevű szervezkedés által megtartott gyűlésen nem szólaltam fel.

Kérdés Pál Jánoshoz:
Fenntartja-e előző vallomását?

Pál:
Igen előző vallomásomat teljes egészében fenntartom.

Kérdés Szántó Lajoshoz:
Van-e még az üggyel kapcsolatban valami előadnivalója, vagy mondanivalója?

Szántó:
Igen az, hogy ifj. Kotormán Imre tanyájában megtartott illegális gyűlésen nem szólalhattam, mert aludtam.

A terhelteknek egymáshoz kérdésük nincs, a szembesítési jegyzőkönyvet lezárom.

A jegyzőkönyv a szembesítés során az elhangzottakat a valóságnak megfelelően tartalmazza, melyet elolvasás után aláírásunkkal is megerősítünk.

Pál János
Gyanúsított

Szántó Lajos
gyanúsított

Falábú Dezső
áv.hdgy.

Lantos László
áv.hdgy.

Notheisz János
Ügyész

Ilovszky Vladimírné
jkv.

Szembesítési jegyzőkönyv[137]

Készült Szeged, 1955. október 13-án a B. M. Csongrádmegyei Főosztály, ÁV. Vizsgálati Osztály
hivatalos helyiségében
Udvari József és Szántó Lajos
terheltek szembesítése alkalmával.

A gyanúsítottak tudomásulveszik annak közlését, Hogy a szembesítés a Bp. 95. §. (1) bek. előírásai szerint történik.

A terheltek a hozzájuk intézett kérdésre az alábbiakat adják elő:

Kérdés Udvari Józsefhez:

Ismeri-e az Önnel szemben ülő személyt?

Udvari:

Igen ismerem gyermekkora óta, Szántó Lajosnak hívják, vele rokonságba, perbe, vagy haragos viszonyba nem vagyok.

Aláírás: Udvari József

Kérdés Szántó Lajoshoz:

Ismeri-e az Önnel szemben ülő személyt?

Szántó:

Igen ismerem, Udvari Józsefnek hívják, vele távoli rokonságba vagyok, vele perbe, vagy haragos viszonyba nem vagyok.

Aláírás: Szántó Lajos

Kérdés Udvari Józsefhez:

Hol, mikor és hány alkalommal beszélt, illetve találkozott Ön Szántó Lajossal a „Fehérgárda" elnevezésű szervezkedésen belül?

Udvari:

Én emlékezetem szerint Szántó Lajossal tíz, vagy tizenegy alkalommal beszéltem illetve találkoztam a Fehérgárda elnevezésű szervezkedésen belül.

Első alkalommal 1950 koratavaszán, februárban, vagy márciusban – a hónapra pontossan nem emlékszem – beszéltem Szántó Lajossal a „Fehérgárda elnevezésű szervezkedésről, amikor is Ő engem beszervezett! Ez alkalommal Szántó Lajos engem a kardoskúti határban a fecskési dűlőben egy Balogh nevű személy földjén keresett fel, ahol én traktorral szántottam. Szántó Lajos ez alkalommal beszélt nekem arról, hogy Szegeden az egyik gyárkéményre kitűzték az amerikai zászlót.
Kérdésemre Szántó Lajos közölte velem azt, hogy a zászló kitűzését egy szervezkedés tagjai csinálták. Majd a továbbiakban elmondotta nekem azt, hogy ezen a kőrnyéken is működik egy másik szervezkedés, aminek az elnevezése „Fehérgárda". A „Fehérgárda" elnevezésű szervezkedéssel kapcsolatban elmondotta nekem Szántó Lajos, hogy ez a szervezkedés nemcsak Magyarországon, hanem a népidemokratikus országokban, Romániában, Csehszlovákiában és Bulgáriában is működik.
A szervezkedés célkitűzéseivel kapcsolatban közölte velem azt, hogy ezekben az országokban egyidőben mint egy gombnyomásra a „fehérgárdisták" át fogják venni a hatalmat. A beszélgetésünk befejezése előtt Szántó Lajos felszólított, hogy legyek tagja én is a „Fehérgárda" elnevezésű illegális szervezkedésnek.
Ez alkalommal én kitérő választ adtam és még nem léptem be a szervezkedésbe.

[137] ÁBLT V - 140/434/4 112-117.

Első találkozásunk után kb. három hét múlva Szántó Lajos üzent nekem, hogy menjek be orosházi lakására. Én ekkor bementem Szántó Lajoshoz Orosházára, amikor Szántó Lajos ismét felszólított, hogy legyek tagja a szervezkedésnek. Én ez alkalommal elvállaltam, hogy belépek a szervezkedésbe. Szántó Lajos ekkor feladatul adta nekem, hogy szervezzek be a „Fehérgárdába" további öt új tagot, ezektől gyűjtsek pénzt, a szervezkedés anyagi támogatására, továbbá feladatul adta azt is, hogy én és az általam beszervezett tagok ha tudnak szerezni fegyvert, vagy van felesleges fegyverük azt adják át személyszerint neki. Ez alkalommal én Szántó Lajossal másról nem beszéltem.

Harmadik alkalommal 1950 márciusában találkoztam ismét Szántó Lajossal. A „Fehérgárda" elnevezésű szervezkedésen belül. Az egyik napon Szántó Lajos a feleségemnél üzenetet hagyott – mivel én nem tartózkodtam akkor ott a tanyámban – hogy este menjek el ö. Marton Istvánné tanyájában. Én akkor este el is mentem ö. Marton Istvánné tanyájában, ahol már a szervezkedés tagjai közül több személy együtt volt. Itt tudtam meg azt, hogy a szervezkedés egy gyűlést akar tartani, azonban ö. Marton Istvánné tanyájában egy a szervezkedés tagjai részére nem megbízható személy Udvari István tartózkodott és ezért a gyűlésre összejött tagok átmentek ifj. Kotormán Imre tanyájában lévő istállóban. Ezen a gyűlésen előadást ifj. Mérai Kálmán tartott. A gyűlés befejezése előtt Szántó Lajos is felszólalt és kérte a jelenlévő tagokat, hogy anyagilag támogassák a szervezkedést és gyűjtsönek fegyvert a szervezkedés részére, amely fegyvereket adják majd át neki.
Ezen a gyűlésen a résztvevő személyek közül névszerint ismertem ifj. Kotormán Imre, Sávai Ferenc, Pál János, Török Ernő, Mérai Kálmán és Szántó Lajos nevű személyeket.

Az ifj. Kotormán Imre tanyájában megtartott gyűlés után kb. három hét múlva egy alkalommal Orosházán ismét találkoztam Szántó Lajossal, aki ekkor közölte velem, hogy menjek ki aznap este Pusztaközpontra, ahol találkozni fogok Dajkó Istvánnal, aki elfog majd vezetni engem egy helyre, ahol a szervezkedés tagjai részére gyűlést rendeznek. Én a Szántó Lajostól kapott utasításnak megfelelően találkoztam Dajkó Istvánnal, aki engem a gyűlés színhelyére Herczegh István tanyájába vezetett. Ezen a gyűlésen a szervezkedés tagjai közül emlékezetem szerint 15-20 személy vett részt. Jelen volt a gyűlésen Szántó Lajos, Blahó János, Juhász Nagy Vilmos, Dajkó István, akiket névszerint is ismertem. A gyűlésen Blahó János tartott előadást, azonban a gyűlés lefolyását én nem ismerem, mivel én a tanya udvarán őrködtem.

Ötödik alkalommal 1950 május végén, vagy június elején – az időpontra pontossan nem emlékszem – beszéltem újból Szántó Lajossal. Szántó Lajos az egyik este 8-9 óra tályban motorkerékpáron keresett fel engem Dajkó József nevű személlyel együtt a tanyámban. Szántó Lajos ez alkalommal közölte velem, hogy a szervezkedésben riadó van és menjek azonnal Dajkó István tanyájában, de ezt megelőzően még szóljak az embereimnek is. Én a Dajkó István tanyájába kb. éjfél után 1-2 óra között mentem el egyedül, mivel akkor még nekem nem voltak beszervezett embereim. Dajkó István tanyájában én kb. 15-20 személyt láttam, akik közül csak Dóda Sándort ismertem. Én a Dajkó István tanyájában hajnalig tartózkodtam majd eltávoztam haza a lakásunkra. Szántó Lajost Dajkó István tanyájában, amíg én ott tartózkodtam nem láttam.

Következő alkalommal ismét Orosházán a piacon találkoztam és beszéltem Szántó Lajossal. Szántó Lajos ekkor közölte velem, hogy aznap este Pál János és Kotormán Imre társaságában menjek ki Juhász Nagy Vilmos tanyájában. Közölte velem Szántó Lajos a továbbiakban azt, hogy Juhász Nagy Vilmos majd elfog bennünket vezetni egy tanyába, ahol a szervezkedés tagjai gyűlést fognak tartani. Én a Szántó Lajostól kapott utasításnak megfelelően Pál Jánost és ifj. Kotormán Imrét aznap este kihívta Juhász Nagy Vilmoshoz. Juhász Nagy Vilmos ezután mindhármunkat elvezetett egy előttünk ismeretlen kardoskúti tanyában, ahol már körülbelül 15-20 személy volt jelen a

szervezkedés tagjai közül. A jelenlévő személyek közül négy személyt ismerek Juhász Nagy Vilmost, Pál Jánost, ifj. Kotormán Imre, Szántó Lajos, Líbor János nevű személyeket. Ezen a gyűlésen Líbor János tartott előadást. Az előadásból arra emlékszem, hogy beszélt arról, hogy a vezetőség körül volt valami baj, azok közül valakit lecseréltek. A gyűlés folyamán Szántó Lajos is felszólalt és felszólította jelenlévő tagokat, hogy anyagilag támogassák a szervezkedést. Emlékezetem szerint azonban erre már pontossan nem emlékszem beszélt Szántó Lajos még arról is, hogy aki tud, az gyűjtsön fegyvereket a szervezkedés részére. Szántó Lajos a gyűlés ideje alatt a többi tagok között ült, időnként kiment az udvarra – és hallgatta az előadót.

Hetedik alkalommal – emlékezetem szerint – ismét orosházán a piaci nap alkalmával beszéltem Szántó Lajossal.
Ez alkalommal Szántó Lajos közölte velem, hogy szóljak az embereimnek és egy általa közölt időpontban menjünk ki Vígh Imre Szőrháton lévő tanyájába, ahol a „Fehérgárda" elnevezésű illegális szervezkedés gyűlést fog tartani. Utasított továbbá Szántó Lajos, hogy Kovács Lajos fehérgárda tagon keresztül – akit Ő régebbről már ismert hívjuk el a Vígh Imre tanyájában megtartandó illegális gyűlésre Fazekas Gáspár hódmezővásárhelyi tanyai lakost, volt csendőrt is. A Vígh Imre tanyájában jelzett gyűlésre sem én sem az általam beszervezett Szűcs Sándor, illetve Kovács Lajos nem mentünk el.

Egy másik alkalommal szintén 1950 őszén kb. szeptember hónapban Orosházán a disznópiacon beszéltem Szántó Lajossal. Szántó Lajos ez alkalommal közölte velem, hogy van két „fütykös" amit ki kellene vinnem a tanyámra. Ekkor a beszélgetésünk félbeszakadt, majd a piac vége felé ismét beszéltem Szántó Lajossal, aki ekkor már azt közölte velem, hogy van kettő darab géppisztoly Dajkó József házánál és azokat vigyem ki a tanyámra, majd Ő a géppisztolyokat a tanyámról még aznap este tovább fogja vinni. Én vállalkoztam rá, hogy kiviszem a tanyámra a két géppisztolyt. Dajkó József lakását mivel nem tudtam, hogy hova oda Szántó Lajos vezetett el oly módon, hogy kerékpáron ment előttem és, amikor Dajkó József lakása közelébe értünk megmutatta, hogy hova kell bemennem a géppisztolyokért. Ezután Szántó Lajos felült a kerékpárjára és eltávozott. Én bementem Dajkó Józsefhez, aki az általam vitt zsákba tette bele a két géppisztolyt és én azokat lovaskocsimon kivittem Székkutas Pusztán lévő tanyámra. Mivel Szántó Lajos ígéretétől eltérően aznap este nem jött el a két géppisztolyért én azokat a tanyám udvarán lévő gémeskútba dobtam. Később néhány nap múlva Szántó Lajossal Orosházántalálkoztam, aki megkérdezte tőlem, hogy megvannak-e a géppisztolyok. Én közöltem vele, hogy megvannak.

Tizedik alkalommal 1950 őszén az én tanyámon beszéltem Szántó Lajossal, Szántó Lajos a késő esti órákban jött el tanyámba és kért tőlem egy subát, hogy az istállóban letudjon feküdni. Közölte velem ez alkalommal azt is, hogy reggel őt már nem fogjuk az istállóba találni, mert neki sürgős útja van. Szántó Lajos kérését én teljesítettem adtam neki egy subát, amibe ő az istállómban lefeküdt. Másnap reggel valóban nem találtuk ott az istállóban az éjszaka folyamán onnan elment. Majd csak aznap délután estefelé jelentkezett újból és ekkor közölte velem, hogy a lakásán az ÁVH. emberei jelentek meg és Őt leakarták tartóztatni. Ő azonban az ÁVH. emberei elől megszökött és most várja Miklós Rozáliát, akit időközben beküldött orosházi lakására abból a célból, hogy megtudja azt, hogy mi van otthon lakásán, ő hazamehet-e. Mivel Miklós Rozália az egész nap folyamám nem érkezett ki Orosházáról Szántó Lajos 7-8 óra között elment Miklós Rozáliáék tanyájába. Ez alkalommal én többet Szántó Lajossal nem beszéltem.
A hatóságok elől szökésben lévő Szántó Lajossal én 1950-ben két alkalommal találkoztam, illetve beszéltem.

Első alkalommal 1950 október végén, vagy november elején találkoztam a szökésben lévő Szántó Lajossal. Az egyik napon amikor ö. Marton Istvánnénál szántottam

Márton Istvánné közölte velem, hogy egy kardoskúti ember akar velem beszélni. Közölte velem továbbá Marton Istvánné azt is, hogy ez a kardoskúti ember aznap az esti órákban az úgynevezett „ádáz féle rom" felé fog fütyürészve jönni. Én aznap az esti órákban kimentem az „ádáz féle romhoz" és ott a kardoskúti embernek jelzett személyben Szántó Lajost ismertem fel. Ez alkalommal én Szántó Lajossal kb. 1 órahosszáig beszélgettem. A beszélgetés során az időközben a hatóságok által foganatosított letartóztatásokról volt közöttünk szó, majd Szántó Lajos közölte velem azt, hogy Ő kifog szökni Jugoszláviába, mivel már az útja is készen van. Közölte velem a továbbiakban Szántó Lajos azt is, hogy mielőtt még elhagyná az országot egy alkalommal akar velem találkozni. Közölte velem azt, hogy az általa megadott időpontban, ami kb. két-három hét múlva volt az esti órákban a „Mihály féle gyepen" legyek, ahol találkozni fog velem.

A Szántó Lajossal megbeszélt következő időpontban ismét találkoztam Szántóval a „Mihály féle gyepen". Ez alkalommal kb. egy fél óráig beszélgettünk, amikoris Szántó Lajos közölte velem, hogy Ő már Jugoszláviából érkezett és oda is fog visszamenni. Megkért engem arra, hogy adjam át azt az üzenetet Miklós Rozáliának, hogy egy levelet fog neki küldeni.

Előkívánom még adni, hogy én Szántó Lajosnak kb. négy alkalommal összesen 200.- ft-ot adtam át a szervezkedés anyagi támogatására, amely összeget én a szervezkedés tagjaitól kaptam. Szántó Lajostól a pénz ellenében kb. kilenc darab nyugtát kaptam elismervényként.
Ezek a nyugták kb. 15x8 cm.-es blokklapok voltak, amin felvolt tüntetve a pénzösszeg és volt rajta egy ovális bélyegző, amely csonka Magyarországot ábrázolta.

Aláírás: Udvari József

Kérdés Szántó Lajoshoz:

Megfelel-e a valóságnak Udvari József által tett vallomás?

Szántó:

Beismerem, hogy a mellettem ülő Udvari József által tett vallomás megfelel a valóságnak, azonban vallomásában vannak olyan részek, amelyek nem úgy történtek meg, ahogy Ő azt vallja.

Udvari József által vallott első találkozás alkalmával én valóban beszéltem Udvari Józsefnek a „Fehérgárda" elnevezésű szervezkedésről, azonban sem akkor sem a későbbiekben Udvari Józsefet nem szerveztem be.
Az sem felel meg a valóságnak, hogy én behívattam volna az orosházi lakásomra és ott a szervezkedéssel kapcsolatos feladatokkal bíztam volna meg.
Beismerem, hogy megfelel a valóságnak az, hogy az Udvari József vallomásában megnevezett a szervezkedés által megtartott illegális gyűléseken én résztvettem, illetve oda Udvari Józsefet elhívtam.
Nem felel meg a valóságnak az, hogy én ezeknek a gyűléseknek valamelyikén is felszólaltam volna.
A fegyverekkel kapcsolatos vallomása megfelel a valóságnak azzal az eltéréssel, hogy én nem vezettem el Udvari Józsefet Dajkó József orosházi lakására, s nem mondtam azt, hogy érte megyek a fegyverekért a tanyájára, hanem azokat tüntesse el.

Előadni kívánom még, hogy én Udvari Józsefnek egy alkalommal sem adtam olyan utasítást, hogy névszerint megjelöltem volna bizonyos személyeket abból a célból, hogy azokat Udvari a szervezkedés valamelyik gyűlésére hívja el.

Aláírás: Szántó Lajos

Kérdés Udvari Józsefhez:

Fenntartja-e előző vallomását?

Udvari:

Fenntartom teljes egészében előző vallomásom.

Aláírás: Udvari József

Kérdés Szántó Lajoshoz:

Van-e még az üggyel kapcsolatban valami előadni valója, vagy mondanivalója?

Szántó:

Elmondani kívánom azt, hogy előző vallomásaimban azért nem emlékeztem Udvarival kapcsolatos dolgokra, mert az öt évig tartó illegalitásom alatt teljesen kiesett az emlékezetemből.

A terhelteknek egymáshoz kérésük nincs. A szembesítési jegyzőkönyvet lezárom.

A jegyzőkönyv a szembesítés során elhangzottakat tartalmazza a valóságnak megfelelően, melyet elolvasás után aláírásunkkal is megerősítünk.

Udvari József
Terhelt

Szántó Lajos
terhelt

Falábú Dezső
áv. hdgy.

Lantos László
áv. hdgy.

Notheisz János
Ügyész

Ilovszki Vladimírné
jkv. vezető

———— — ————

BM: Csongrádmegyei Főosztály
áv. vizsgálati Osztálya.

Szigorúan titkos!

J e g y z ő kö n y v[138]

Id. Jochim Sándor előzetes letartóztatott kihallgatásáról.

Szeged, 1955. július 5.

Ismertesse személyadatait!

Nevem: id. Jochim Sándor, 1900. év március hó 8.-án születtem Békéssámsomhoz tartozó uradalmi majorban. Apám: Jochim József, anyám: Szilágyi Zsófia, 6 elemi iskola végzettségű vagyok, foglalkozásom gépészkovács, nős vagyok Molnár Rozáliával, két fiúgyermekem van, lakásom: Hódmezővásárhely Tanya 637. szám alatt van.

Ismertesse élettörténetét!

Agrárproletár családból származom, az apám uradalmi juhász volt. Heten voltunk testvérek és ígyelég szegénységben nevelkedtem fel. 1907-ben kezdtem iskolába járni majd 1912-ben végeztem. Ahogy az iskolából kimaradtam az apám mindjárt odaadott disznópásztornak Mónus Ferenc kulákhoz, azonban a durva és goromba bánásmód miatt csak 1 évig voltam nála. 1913 tavaszán elmentem gépészkovács tanulónak Sitter Istvánhoz. 1916 végén szabadultam. Utána többhelyen mint segéd dolgoztam. Jugoszláviába is dolgoztam hídépítésnél nem egészen 1 évig 1918- őszétől 1919 tavaszáig. 1921-ben önálló mester lettem, 1920-ban megnősültem. Feleségem után kaptam 2 kh. földet. Katonai szolgálatot nem

[138] ÁBLT V - 140/434/5 39-41.

teljesítettem. 1929-ben a megtakarított keresetemből vettem egy gőzgépet, majd ezután társultam Tóth Sándorral, kinek volt cséplőszekrénye.
Három év múlva szereztem én is egy cséplőszekrényt és utána már egyedül csépeltem. Házasságunkból három családunk született, azonban a lányom 16 éves korában meghalt. Az egyik fiam Sándor, ki jelenleg Békéssámsomon a KTSz. műszerész részlegének a vezetője, másik fiam Mihály pedig a Földszöv. malomban telepvezető Békéssámsomon. 1950-ben még a Sándor fiam otthon volt vettünk a számára is egy cséplőgarnitúrát. 1953-ban államosítva lett az enyémmel együtt. Politikai pártnak soha tagja nem voltam. Jelenleg Hódmezővásárhelyen tanyámon feleségemmel csak ketten vagyunk és béreltünk 1 és ½ hold állami tartalék-földet és mint gépészkovács dolgozok.

Önt a BM. Csongrádmegyei Főosztály gyanúsítja egy ellenforradalmi szervezkedésben való tevékeny részvétel miatt.
Megértette-e a gyanúsítást?

A gyanúsítást megértettem, azt tudomásul vettem.

Bűnösnek érzi-e magát?

Igen , a szervezkedésben való részvétel miatt bűnösnek érzem magam.

Mikor és milyen körülmények között kapcsolódott be a szervezkedésbe?

1950 május első napjaiban a lakásomon felkeresett id. Csáki János. Ez alkalommal elmondta nekem, hogy van egy „Fehérgárda" elnevezésű ellenforradalmi szervezkedés, melynek célja a népidemokratikus rendszer megdöntése. Elmondta, hogy már nagyon sok tagja van. Mivel én beállítottságomnál fogva egyetértettem a Csáki által elmondottakkal és a szervezkedés célkitűzéseivel vagyis a népidemokratikus rendszer megdöntésével én is vállaltam, hogy tagja leszek a szervezkedésnek és tagja is lettem.

Milyen tevékenységet fejtett ki az ellenforradalmi szervezkedésben?

Beszervezésem alkalmával adtam a szervezkedés részére 40 Ft. anyagi támogatást, hogy előbb megtudja valósítani a szervezkedés a célkitűzéseit, vagyis a népidemokratikus rendszer megdöntését. Majd pedig Csáki utasítására két személyt bevontam a szervezkedésbe, névszerint: ifj. Torda Sándort és a testvérbátyám Jochim Józsefet. Nevezetteknek is elmondtam, hogy a szervezkedés célja a rendszer megdöntése és igyekeztem olyan formába feltüntetni a szervezkedést, hogy ők is tagjai legyenek. Meg is volt az eredmény, mert mint a két személy belépett. Beszervezésükkor 20-20 Ft. anyagi támogatást kértem tőlük, amit Csáki Jánosnak továbbítottam. A szervezkedés vezetői által rendezett összejöveteleken résztvettem, vagyis a „Fehérgárda" ellenforradalmi szervezkedésben való bevonásom után kb. 2 hétre Csáki János lakásán lévő összejövetelre elmentem, ahol Csáki János ismertette a szervezkedés célkitűzését. Konkrétan beszélt arról, hogy a rendőrséget erőszak útján le kell szerelnünk. Majd május végén Orosháza alatt egy tanyán ismét volt összejövetel, azonban én oda már csak késve érkeztem.

Bűnösnek érzem magam abban is, hogy 1950-től kapcsolatba voltam Szántó Lajossal, aki a szervezkedés egyk vezetője volt és az őrizetbevétele elől megszökött. Nevezett rendszeresen felszokott – egész letartóztatásomig - keresni lakásomon, ahol legtöbb esetben beszéltünk a „Fehérgárda" mozgalomról.
Szántó kérésére kapcsolatot akartam létrehozni Szántó Lajos és Zöld Imre között aki egy másik szervezkedésnek volt a tagja.

Milyen kapcsolat volt Ön és Kiss János között?

Semmi kapcsolatom nem volt vele. Én nem is ismertem őt csak 1952 októberba jött a fiamhoz Sándorhoz megbeszélni, hogy a szervezkedés részére egy adó-vevő készüléket állítanak fel. Így a fiamon keresztül tudomást szereztem arról, hogy a „Fehérgárda" ellenforradalmi szervezkedés továbbra is működik.

Kivel beszélt a „Fehérgárdáról" a békéssámsomi Italboltba?

Zöld Imrével több esetben találkoztam a békéssámsomi Italboltba, kivel szoktam beszélni a szervezkedésről. Zöld elmondta, hogy ő pedig egy másik szervezkedésbe van bent. Beszélt nekem Zöld Imre arról is, hogy ők pedig röpcédulát szoknak szórni. Majd egy alkalommal 1952 vagy 1953 karácsonykor beszéltem az Italboltba egy Hegedűs nevű személlyel, aki elmondta, hogy továbbra is szervezik a „Fehérgárdát".

Milyen igazolványt kapott mikor bevonták az ellenforradalmi szervezkedésbe?

Beszervezésem alkalmával kaptam Csáki Jánostól egy igazolványt ami kb. 6-7 cm. hosszú kartonlap volt. Azonban én amikor 1950-ben letartóztatások voltak, utána elégettem, mert féltem, hogy engem is elvisznek és megtalálják nálam.

Védelmére mit kíván előadni?

Védelmemre előadni kívánom, hogy az ítéletnél vegyék figyelemre idős koromat, valamint az őszinte beismerő vallomásomat. Tekintsék azt is, hogy én az államiránti kötelezettségem mindig teljesítettem úgy adó mint beszolgáltatás terén. Vegyék figyelembe azt is, hogy milyen származású vagyok és azt, hogy a népidemokratikus rendszerben még büntetve nem voltam.

Az ügyével kapcsolatban kíváne még valamit előadni?

Az ügyemmel kapcsolatban egyebet előadni nem kívánok. Vallomásomat az igazságnak megfelelően tettem meg, mit aláírásommal igazolok.

Felvette:

Targuba László
áv. hdgy.
vizsgáló.

id. Jochim Sándor
gyanúsított

——— — ———

BM: Csongrádmegyei Főosztály
áv. vizsgálati osztálya.

„Szigorúan titkos!"

J e g y z ő k ö n y v[139]

Szántó Lajos terhelt kihallgatásáról.
Szeged, 1955. október 24-én.

Szántó Lajos
Hmvhely, 1913.
Nagygyörgy Lídia
szegényparaszt szárm.
kulák

[139] ÁBLT V - 140/434/4 124-129.

pártonkívüli
magyar állampolgár
és nemzetiségű
Orosháza Tanya 141/2.

Önt a BM. Csongrádmegyei Főosztály Vizsgálati Osztálya terheltté nyilvánította a Magyar Népköztársaság megdöntésére irányuló „Fehérgárda” nevű államellenes szervezkedésben való tevékeny részvétel és vezetői tevékenysége miatt! Bűnösnek érzi-e magát?

Igen! Bűnösnek érzem magam abban, hogy 1949-óta tagja vagyok a „Fehérgárda” nevű államellenes szervezkedésnek, mely a Magyar Népköztársaság megdöntésére irányult. A szervezkedésnek a vezetője Blahó János volt, én a szervezkedésen belől Líbor János, majd Blahó által lettem megbízva a tagok által összegyűjtött pénz átvételével, mely pénzösszeget Blahó Jánosnak adtam át. Ezenkívül Líbor János által tagok beszervezésével lettem megbízva., valamint Blahó János megbízott azzal, hogy a szervezkedés tagjai által összegyűjtött fegyvereket én szedjem össze és ő-hozzá vigyem el. Szervezkedésen belől mint szervezőnek külön feladatom volt a szervezkedés által megtartott összejövetelekre az előadó kivezetése. 1950 szeptemberelején amikor a szervezkedés vezetőjét és több tagját letartóztatták ellenséges tevékenységem kifejtéséért történő felelősségrevonásom alól illegalitásba vonultam. Amíg illegalitásban éltem, kapcsolatba kerültem id. Jochim Sándorral, aki beleegyezésem alapján kapcsolatba akart hozni Zöld Imre békéssámsoni lakossal. 1954 évben három darab ellenséges propagandaanyagot tartalmazó röpcédulát találtam, melyet magamnál tartottam előzetes letartóztatásomig.

Mikor és milyen körülmények között került kapcsolatba a „Fehérgárda” nevű illegális szervezkedés tagjaival?

1949 nyarán Líbor János volt szomszédom, a lakásomon több esetben beszélt nekem arról, hogy működik egy szervezkedés. Ismertette annak célját, majd felszólított engem, hogy legyek tagja. Ugyan ez év őszén, mivel a szervezkedéssel egyetértettem tagja lettem. Ugyan ez alkalommal megbízott azzal, hogy a szervezkedés részére 4-5 személyt szervezzek be tagnak és bízzam meg azokat szintén 4-5 személy beszervezésével. 1949 őszén Dajkó János kulákot szerveztem be. 1950-ben Baranyi Istvánt Király nevű volt csendőrt és Tejes Pált szerveztem be és bíztam meg azzal a feladattal, hogy újabb személyeket szervezzenek be.

Tegyen részletes vallomást, hogy milyen tevékenységet fejtett ki a „Fehérgárda” nevű szervezkedésen belől?

Líbor János miután beszervezett kapcsolatba hozott a szervezkedés vezetőjével Blahó Jánossal, aki a szervezkedésen belől szervezői tevékenységgel, a szervezkedésen belől a szervezkedési tagoktól pénz összegyűjtésével, illetve annak átvételével és a tagok által összegyűjtött fegyverek átvételével és azoknak Blahóhoz való szállításával, a gyűlésekre előadók kivezetésével és kivitelével bízott meg. Ezt a megbízatást, amit Blahó János adott elvállaltam és végre is hajtottam. A megbízatásomnak megfelelően emlékezetem szerint két alkalommal a szervezkedés tagjai előtt ismertettem a szervezkedés célkitűzéseit, valamint azt, hogy szervezzenek be tagokat és a szervezkedés részére pénzt gyűjtsenek össze, amit hozzám juttassanak el. A pénzt, melyet a szervezkedés tagjai a szervezkedés részére mint anyagi támogatást gyűjtöttek nyugta alapján átvettem és azt Blahó Jánosnak vagy feleségének adtam át. A tagok által összegyűjtött, illetve adott pénzösszeg több ezer ft-ot tett ki amit én vettem át. A szervezkedés által összeadott pénzt négy személynek adták le, akik azután nekem mint főmegbízottnak adták át, azonban volt olyan eset amikor egyenesen Blahónak.
Annak érdekében, hogy a tagok önként pénzt adjanak a szervezkedés részére az előadók által lettek felszólítva, ezen kívül beszervezések alkalmával közölték a szervezők az új tagokkal. Mivel a szervezkedés különálló 5-6 taggal rendelkező csoportokból tevődött össze, így minden csoportnak volt egy vezetője, akik felsőbb vezetőknek adták át és majd végleg nekem vagy

Blahónak adták le. Tudomásom szerint az összegyűjtött pénzen egy motorkerékpárt vásároltak, mely motorkerékpár használatán keresztül a szervezkedést összetartani, mozgatni és irányítani tudtuk. Célunk a pénz összeszedéssel az volt, hogy szervezkedést anyagilag erősítsük.

A nálamnál alacsonyabb fokú szervezőket Blahó János megbízta a fegyverek összegyűjtésével és ugyan akkor azzal is, hogy az összegyűjtött fegyvereket nekem adják át. Miután a fegyvereket én átvettem az utasítás alapján Blahó Jánosnak adtam át. 1950 nyarán Dajkó Istvántól 1 drb. zsákban 3 drb. fegyvert (hadipuskákat) hoztam el és adtam át Blahó János szervezkedés vezetőjének. 1950 nyarán Juhász Nagy Vilmos a lakásomra zsákba 2 drb. fegyvert hozott melyet én Kovács István szervezkedés vezetőhelyettesének adtam át. 1950 nyár derekán Blahó Jánostól 2 drb. géppisztolyt sütőteknőbe letakarva vittem el Líbor Jánossal Dajkó Józsefhez, majd ugyan ezen fegyvereket Udvari Józseffel vitettem a saját tanyájára elrejtés céljából.
Fentieken kívül 1945-ben egy hadipuskát és egy levente fégpuskát találtam, illetve a fégpuskát vettem amiket 1946-ban Szántó Istvánné istállójában elástam egy faládába. A fegyvereket azóta én az elrejtett helyről nem vettem fel, azonban 1951-ben amikor már illegalitásban éltem Vörös Sándor Makó tanyai lakost megbíztam azzal, hogy a fegyvereket elrejtett helyről vegye fel és rejtse el ő. Arról nincs tudomásom, hogy Vörös Sándor az általam rejtegetett fegyvereket hová rejtette el, illetve el-e vitte.

Mi volt a szervezkedés célja?

A szervezkedésnek célja volt a kulákság, volt katonatisztek, csendőrök beszervezése és összevonása, fegyverek összegyűjtése arra a célra, hogy az általunk várt rendszerváltozás bekövetkezése esetén a hatalmat átvegyük, valamint a nyugati imperialista hadsereget háború esetén támogassuk. Közvetlen célja volt a szervezkedésnek, hogy gyűléseket rendezzen melyen olyan irányú előadásokat tartottunk, hogy a beszolgáltatást ne teljesítsék, a tsz-be ne lépjenek be, illetve a termelőszövetkezetek ellen hogyan, milyen módszerekkel izgassanak. Egy-egy gyűlésen behatóan foglalkoztunk a szervezkedés tagjaival, a nemzetközi politikai helyzet kérdésével annak alapján „Szabad Európa és Amerika” rádió adásai azt bemondották. Az általunk várt rendszerváltozás rövidesen való bekövetkezését hangsúlyoztuk. A gyűléseken főcélként hangoztattuk a tagok beszervezését, fegyverek gyűjtését és anyagi támogatást, illetve a szervezkedés állandó erősítését.

A szervezkedés mikor hol és kinél hány gyűlést, megbeszélést és összejövetelt tartott?

A szrvezkedés tudomásom szerint kb. 12 összejövetelt tartott 1950-ben a szervezkedés tagjai részére.Az összejövetelek Orosháza, Hmvhely területein Gyulamező, Pusztaközpont, Hmvhely-Erzsébet, Szőrhát és Fecskéspart, valamint Kiscsakó Újpuszta területein, illetve részein lettek megtartva a szervezkedés vezetői által. Én 12 összejöveteleken vettem részt, amelyekre az előadót kivezettem, illetve kivittem motorkerékpáron. Emlékezetem szerint két összejövetelen tartottam előadást.
Az összejövetelek célja az volt, hogy a szervezkedés tagjait összetartsuk, a szervezkedés célkitűzéseit velük ismertessük, a tagokat felhívjuk arra, hogy az állammal szembeni kötelezettségüket ne teljesítsék, a tsz-be ne lépjenek be, illetve a tsz. ellen izgassanak, felszólítsuk őket tagok beszervezésére, fegyverek gyűjtésére és anyagi támogatások gyűjtésére. A gyűléseken kioktattuk a jelenlevőket titoktartásra, hogy ne fecsegjenek és olyan személyeket vonjanak be a szervezkedésbe, akik általunk megbízhatók, vagyis a népidemokratikus államrend törvényeivel és rendeleteivel nem értenek egyet. A gyűléseken igyekeztünk a tsz-t úgy beállítani, hogy azok a dolgozók részére nem biztosítsák a megélhetést, hanem csak az egyéni gazdálkodás.

Az összejöveteleken az előadásokat kik tartották?

Az összejöveteleken az előadásokat Blahó János, Benkő Sándor, Líbor János, Kiss Ferenc és én tartottuk. Az összejöveteleket Dajkó István, Juhász N. Vilmos, Vígh Imre nevű személyek szervezték meg én pedig kizárólag az előadók kiviteléről és az előadások megtartásáról gondoskodtam.

A szervezkedés által mikor volt riadó elrendelve és mi volt a célja?

1950 nyár elején Blahó János utasítására én és Dajkó József a szervezkedés tagjait értesítettük arról, hogy a szervezkedés összes tagjai Dajkó István tanyáján gyülekezzenek abból a célból, hogy ha Blahó Jánost az ÁVH. emberei beakarják vinni, azt megakadályozzuk. Ez a riadó az elrendelési időponttól azaz este 21 h-tól másnap hajnalig tartott. Miután a szervezkedés tagjait a Dajkó féle tanyába irányítottam Blahó Jánosnak erről jelentést tettem, aki azt az utasítást adta, hogy menjek vissza Dajkó tanyájába és oszlassam szét az embereket. Blahó utasítása szerint kimentem Dajkó tanyájába és az embereket szétoszlattam.

Kik voltak a szervezkedés vezetői?

A szervezkedésnek vezetője Blahó János volt, annak helyettese Kovács István, valamint a szervezkedésen belől vezetői tevékenységet végzett Líbor János, Kiss Ferenc és én.

Sorolja fel azokat a személyeket, akik a szervezkedésnek tagjai voltak?

1950-ben a szervezkedésnek az alábbi személyek voltak tagjai akiket én névszerint ismertem: Dajkó István, Juhász N. Vilmos, Vígh Imre, Herczeg István, Király csendőr, Baranyi István, Tejes Pál, Szilágyi Sándor, Gaál Sándor, Udvari József, Pál János, ifj. Csáki Kálmán, Mérai Kálmán, Négyesi Imre, Dóda Sándor, Farsang Lajos, Kiss Lajos, Berta István, Varga József, Bucsányi Mihály, Görbics Béla, Bartók Zoltán. Az általam felsorolt személyeken kívül még több tagja is volt a szervezkedésnek, akiket gyűlésen láttam, de névszerint nem ismerem őket.

Az Ön tanyáján mikor volt megbeszélés és ki hívta azt össze milyen céllal?

Az én tanyámba 1950 augusztusában egy napon korán reggel volt összejövetel tartva, melyen résztvett Líbor János, Görbics Béla, Benkő Sándor, Négyesi Imre, Juhász N. Vilmos. Mivel velem megelőzően ifj. Csáki Kálmán közölte, hogy Blahó János eltűnt én a fenti személyeket erről értesítettem és elhatároztuk, hogy összejövünk és megbeszéljük a szervezkedéssel kapcsolatos dolgokat. Miután a tanyámba fentemlített személyek összegyűltek én közöltem velük, hogy a szervezkedés vezetője eltűnt. Ezek után hogy még miről beszéltem, azt nem tudom, de végül megállapodtunk abba, hogy a szervezkedés továbbra is fog és vezetőjéül Líbor Jánost jelöltük, politikai előadónak Juhász N. Vilmos és Líbor Jánost, én továbbra is a szervezkedés gazdasági, illetve anyagi vezetőjének lettem jelölve. A jelenlevő személyek ezt elfogadták és a szervezkedés továbbra is tevékenykedett. Az összejövetelen még azt határoztuk, hogy a tagokat meg kell nyugtatni. A fentiek után emlékezetem szerint több összejövetelt nem tartottunk.

Mikor és miért vonult Ön illegalitásba és hol élt 1950 szeptemberétől 1955 áprilisáig?

1950 szeptember elején arra lettem figyelmes, hogy valaki a tanyámba figyel be, később ehhez a személyhez érkezett egy másik, és ezek után arra gondoltam, hogy ezek biztos ávósok és leakarnak tartóztatni. Bűncselekményeim tudatában a felelőségrevonás alól illegalitásba vonultam még aznap este. Ugyan ez nap éjjel elmentem Dajkó Istvánhoz Kiss Lajoshoz, akiket értesítettem, illetve elmondtam, hogy baj van. Másnap elmentem Miklós Józsefhez akinek a leányát elküldtem feleségemhez, hogy valamit megtudjak. Őt azonban nem tudtam visszavárni, hanem utamat folytattam, Udvari Józsefhez mentem. Illegalitásom alatt azon kívül id. Kaszás Imrénél, Varga Józsefnél, Varga Mátyásnál, id. Vörös Sándornál, özv. Inokai Józsefnénál, Inokai Józsefnál, Boros Sándornál, Szalai Sándornál, Dékány Antalnál, Baróczi

Antalnál, Mágori Sándornál, B. Oláh Józsefnál, Baróczi Istvánnál és özv. B. Nagy Ferencnénél, Joó Sándornál, Brena Istvánnál és Török Lajosnál bújtam meg, illetve dolgoztam. Illegalitási időm alatt Puró András, Mucsi József, Fodor József felvett nevek alatt szerepeltem.
A fentieken kívül még megismerkedtem id. Jochim Sándorral, valamint szerszámot csináltattam vele. Beszélgetés során kapcsolatba akart hozni Zöld Imrével én a kapcsolatot vállaltam is, de a megbeszélt helyre nem mentem el. 1954-ben 3 drb. röpcédulát találtam a földeken, melyeket elolvastam és utána a mellényzsebembe tettem és előzetes letartóztatásomkor személyi motozás alkalmával találták meg nálam.

Felmutatom Ön előtt ezt a 3 drb. röpcédulát, melyet önnál találtunk a motozás során,- ismeri?

Igen, az előttem felmutatott 3 drb röpcédulát ismerem, ezeket találtam 1954-ben és tartottam magamnál. Az egyik röpcédula, mely 12-es számmal van jelezve (: Szabad Magyarország Nemzeti Ellenállási Mozgalom" című :) a másik röpcédula felsőrészén (: „Nem vagyunk telhetetlenek :) az alsó részén „Ha mi is akarjuk a rendszer pusztulni fog", a másik oldalán felülről „Élő halott a rendszer" alulról „Ez a rendszer pusztulni fog" kezdő és befejező mondatok vannak.
Harmadik röpcédula alján „Az elnyomottak nincsenek elhagyatva" a másik oldalán szintén alulról „Hogyan menekülhettek ép bőrrel amikor itt a számadás órája" mondatok vannak. A magamnál lévő röpcédulákat senkinek nem mutattam meg és senkinek nem olvastam fel, célom az volt velük, hogy cigerette papírnak vagy egészségügyi papírnak használjam el.

Milyen külföldi kapcsolattal rendelkezett a szervezkedés?

Nincs tudomásom arról, hogy a szervezkedés vezetői külföldi kapcsolattal rendelkeztek volna.

Magyarország területén milyen felső kapcsolattal rendelkezett a szervezkedés?

Tudomásom van arról, hogy Blahó János a szervezkedés vezetője, motorkerékpárral különböző vidékekre is eljárt, de hogy ott kikkel állt kapcsolatba azt velem nem közölte.

A szervezkedés tagsága milyen igazolványokkal rendelkezett, mely a szervezkedéshez való tartozását igazolta?

A szervezkedés tagjainak a szervezkedéshez való tartozását azon nyugták igazolták, melyeket részben én, részben Blahó János állított ki amikor a szervezkedés részére gyűjtött anyagi támogatásokról az elismervényeket kitöltöttük és átadtunk. Ezeket a nyugtákat én Blahótól kaptam elkészítve. A nyugták kb. 4-5 cm. széles 10 cm. hosszúak voltak, bélyegzővel voltak ellátva, melyen Csonka-Magyarország határvonala volt látható. Ezen kívül a pénzösszeg beírási helye kipontozva és egy vonal húzás, melyre betűvel kellett a pénzösszeget kiírni. Emlékezetem szerint olyan nyugtát kb. 40-50 drb-t állítottam ki a szervezkedésben résztvevő tagok részére.

Egyebet az ügyben mit tud még előadni?

Előadni kívánom, hogy Blahó János a szervezkedés vezetője több alkalommal kijelentette, hogy aki az ő utasítását nem hajtja végre keresztül lesz lőve, valamint hasonlóan jár el az árulókkal szemben.
Több esetben kijelentette Blahó, hogy a szervezkedésnek több ávós és rendőr tagja. Később arról beszélt, hogy az ávósokat ne várjam be, mert azoknak kielégítő választ nem tudok adni és össze-vissza fognak törni.
Egyebet előadni az ügyben nem tudok.

Kihallgatását megszakítom, a jegyzőkönyvet lezárom!

A jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után aláírásommal is megerősítek.

Felvette:
Benkovics Sándor áv. hdgy.
Vizsgáló

Szántó Lajos
terhelt

——— — ———

BM: Csongrádmegyei Főosztály
áv. vizsgálati osztálya.

Szigorúan titkos!

Összefoglaló jelentés[140]
Id. Csáki János előzetes letartóztatott ügyében.
Szeged, 1955. július 6.

Id. Csáki János előzetes letartóztatott 1948-óta résztvett a „Fehérgárda" nevű ellenforradalmi szervezkedésben. 1950-ben realizálva lett a szervezkedés és az akkori vezetők le lettek tartóztatva. A szabadlábon maradt tagok 1952-ben újra szervezkedni kezdtek az államhatalom megdöntésére.

Id. Csáki János (: 1904. Hmvhely, anyja: Bereczki Rozália, isk. végzettsége 5 elemi, kulák származású, kulák, pártonkívüli, magyar állampolgár és nemzetiségű :) Hmvhely tanya 679. sz. alatti lakos 1955 május 28-án lett letartóztatva és ezzel egyidőben megindult ellene az államvédelmi vizsgálat.

Kihallgatása során az alábbi bűnös tevékenységeiről tett vallomást:

1948 őszén megismerkedett Szántó Lajos orosházi lakossal, aki említést tett neki a „Fehérgárda" elnevezésű mozgalomról és kérte, hogy legyen ő is tagja. Amikor Szántó ismertette vele a szervezkedés célkitűzéseit elvállalta, hogy tagja lesz.

… Ezenkívül nyugtára átadott id. Csáki János 40 Ft-ot, amit kimondottan a „Fehérgárda" anyagi támogatására fizetett.
Rövid idő után kapott id. Csáki egy nyugtát, mely egyben azt is igazolta, hogy tagja a „Fehérgárda" nevű ellenforradalmi szervezkedésnek. A nyugtán egy bélyegző van, mely csonka-Magyarországot és egy keresztet ábrázol.

A beszervezés után Szántó szervezési feladatokkal bízta meg id. Csáki Jánost. Nevezett a megbízást el is vállalta és az alant felsorolt személyeket szervezte be:
Id. Jochim Sándor, Baróczi István, Mónus István, Kocsis Gyula, Török Ernő, id. Lázár Sándor, Piros Oláh József.
Nevezett lakásán összejövetelt tartott ahol kb. 10-12 fő vett részt.

Az 1950-ben megtartott éjszakai riadón részt vett, továbbá a riadóról az általa beszervezett tagokat értesítette. id. Csáki János a riadóról csak másnap este tért haza. Ezenkívül résztvett két előadáson ahol Kiss Ferenc volt horthysta szds. tartott előadást. Az előadáson tudomást szerzett, hogy milyen fegyveres alakulatok vannak beszervezve és meghallgatta a térkép ismertetést is. Előadás után gyakorlatban próbáltak tájékozódni a térképen.

A „Nemzeti Ellenállási Mozgalom" 12-es számú röplapját rejtegette.
A saját tulajdonát képező traktort szétszedett állapotban szintén rejtegette.
A házkutatás alkalmával lakásán találtunk:
2 db. 12-es számú „Ellenállási Mozgalom" által kibocsájtott röpcédulát elrejtve.

[140] ÁBLT V - 140/434/4 225-226.

1 db. „Hoffer” gyártmányú traktort szétszedett állapotban befalazva.
3 db. befizetési nyugtát külömböző helyekre elásva.
5 db. ellenséges hangú levelet László nevű gyermeke írt.

A kihallgatás során megállapítottam, hogy id. Csáki János ellenséges beállítottságú, igyekezett a rendeleteket kijátszani és aktív tevékenységet fejtett ki a Magyar Népköztársaság fegyveresmegdöntése mellett. Baráti köre is hasonló beállítottságú kulákokból tevődik össze.

Lantos László
áv. hdgy.
vizsgáló.

——— — ———

BM. Csongrádmegyei Főosztály
áv. vizsgálati oasztálya.

Szigorúan titkos!

J e g y z ő k ö n y v[141]
Id. Csáki János előzetes letartóztatott kihallgatásáról.
Szeged, 1955. október 3.

Id. Csáki János
Bereczki Rozália
Hmvhely, 1904.
5 elemi iskolát végzett
kulákszármazású, kulák,
pártonkívüli,
magyar állampolgár és
nemzetiségű,
Hmvhely Tanya 679 sz.

Tudomása szerint hány rendőr volt tagja a „Fehérgárda” nevű illegális szervezkedésnek?

1950 március hónapba beszélgettem Szántó Lajossal. Beszélgetés közben szóba került a „Fehérgárda” is. Szántó Lajos közölte ekkor velem, hogy a székkutasi rendőr őrs legtöbb tagja be van szervezve.
Közölte velem, hogy a kútvölgyi őrsön is több személyt beszerveztek. Emlékezetem szerint az alábbiakat közölte velem: Mészáros József r. szkv. Halász József r. szkv. Kovács Imre vagy Sándor, Hódi r. őrm. és Dani Ernő r. fhdgy.
Előadni kívánom, hogy az alant felsorolt személyek „Fehérgárda” tagságát még Török Ernő és Molnár Sándor nevű személyek Hmvhely-i tanyai lakosok is megerősítették.
Török Ernő és Molnár Sándor igen jó kapcsolatba volt Mészáros Józseffal, aki egyben testvérsógoruk is volt. Mészáros közölte Törökkel és Molnárral, hogy a fenti személyek tagok voltak.

Milyen céllal szervezték be a „Fehérgárda” nevű szervezkedésbe a kútvölgyi, székkutasi rendőröket?

1950 tavaszán a fecskésparti részen volt gyűlés, amit Kiss Ferenc volt Hothista szds. tartotta. Egy elhagyott körhelyiségbe volt megtartva a gyűlés. Kiss Ferenc a rendőrök beszervezésével kapcsolatban közölte, hogy az az egyik legfontosabb feladat, mert az általunk várt rendszerváltozás esetén ők nyuthatnak legtöbb segítséget. Közölte velünk, hogy minden őrsön több személy be van szervezve, akik a hatalom átvétele alkalmával segítségünkre lesznek.

[141] ÁBLT V - 140/434/4 253-254.

Akkor minden őrsön olyan személyek lesznek beosztva akik tagjai a szervezkedésnek. A hatalom átvétel idején ők ártalmatlanná taszik a nem tagokat és így a rendőrség részéről ellenállásra nem is nagyon kell számítani.
Továbbá közölte velünk, hogy gyűlések és előadások alkalmával sem kell félni a rendőröktől, mert azok olyankor értesítve vannak és olyan szolgálatos rendőrt küldenek arra a részre, akik bevannak szervezve. Tudomásom szerint nem is volt soha, hogy rendőrök megzavarták volna a gyűlést vagy akármilyen összejövetelt.
Az általunk várt rendszerváltozáskor a „Fehérgárda" nevű illegális szervezkedésbe beszervezett rendőrök megmaradtak volna állásukba és feladatuk lett volna a megbízható személyek beszervezése.

Milyen aktív cselekedetet hajtottak végre az Ön által felsorolt személyek?

Arról tudomásom nincs, hogy gyűlésen vagy előadáson résztvettek volna. Aktív cselekedetük pusztán az volt, hogy a civil tagok gyűlését előadását biztosították, illetve nem zavarták.

Önön kívül kik azok a civil személyek, akik tudomással bírtak arról, hogy a „Fehérgárda" szervezkedésbe rendőrök is bevannak szervezve?

Tudomásom szerint a rendőrök beszervezéséről biztos tud Török Ernő, Varga Ferenc, id. Turda Sándor, id. Csáki Kálmán, Molnár Sándor, id. Lázár Sándor, Kenéz Pál, Mónus István, ifj. Jochim Sándor, id. Jochim Sándor, Szántó Lajos nevű Hmvhely tanyai lakosok.
Továbbá „Bótos" Oláh József közölte velem, hogy nekik meg a földeáki r. őrsön vannak megbízható jó beszervezett rendőreik.

Kihallgatását megszakítom!

A jegyzőkönyv vallomásomat helyesen tartalmazza, melyet elolvasás után aláírásommal is megerősítek.

Felvette:
Lantos László
áv. hdgy.
vizsgáló

id. Csáki János
gyanúsított

___ — ___

BM. Csongrádmegyei Főosztály
áv. vizsgálati osztálya.

Szigorúan titkos!

J e g y z ő k ö n y v[142]
Ifj. Jochim Sándor előzetes letartóztatott kihallgatásáról.
Szeged, 1955. szeptember 16.

[142] ÁBLT V - 140/434/5 83-87.

Ifj. Jochim Sándor
Hmvhely, 1922. IV. 23.
Molnár Rozália
kulákszármazású, kulák,
műszerész
magyar állampolgár
és nemzetiségű
Békéssámson Munkácsi u. 16.

Ismertesse élettörténetét!

Apám: Sándor, foglalkozása gépészkovácsmester, 1952-ig egy cséplőgarnitúrája volt, amit ekkor felajánlott az államnak. Ezt követően a szakmájában dolgozott, valamint a saját 2 kh. földjét művelte.
1955. április 13-án letartóztatták, azóta nem tudok semmit felőle.
Ketten vagyunk testvérek: Mihály nevű öcsém jelenleg a békéssámsoni földművesszövetkezeti malomban dolgozik mint gépész. 1928-tól 1934-ig végeztem el az elemi iskola 6 osztályát. Az iskola elvégzése után kovácstanonc lettem apámnál 1939-ben lettem kovács-segéd. Miután segéd lettem továbbra is apámmal dolgoztam a szakmámban 1941 tavaszáig. Ekkor Szegedre kerültem a mezőgazdasági gépek szerelő-tanfolyamra, amely 6 hétig tartott. A tanfolyam elvégzése után Süri Ferenc hmvhelyi cséplőgéptulajdonoshoz kerültem gépkezelőnek. Nevezettnél a cséplés befejezéséig dolgoztam, majd Czukor Miklós földeáki földbirtokoshoz kerültem traktorvezetőnek. Ezen a helyen 1941 decemberéig dolgoztam, majd hazamentem és apámmal együtt a szakmában dolgoztam 1942 tavaszáig. Ekkor Oláh József Makó tanyai lakostól a cséplési szezonra kibéreltem a traktorát és Páncel András Makó tanyai lakos cséplőgéptulajdonossal társultam. A cséplés befejezése után újból Czukor Miklós földbirtokosnál dolgoztam decemberig mint traktorvezető. Ezután „Lovag" Zselinszki János békéssámsoni földbirtokoshoz kerültem és mint lakatos dolgoztam 1943 tavaszáig. Ezt követően Kiss Ernő hmvhelyi lakostól a cséplési szezonra kibéreltem a traktorát és ismét Páncel Andrással társultam. A cséplés befejezése után 1943 október 5-én tényleges katonai szolgálatra vonultam be Szegedre a tüzérekhez. 6 heti kiképzés után Ceglédre helyeztek át a III/1. harckocsi zlj-hoz. 1944 márciusában Ceglédről Esztergom-Táborba kerültem, majd 1944 november 27-én az egész zászlóaljt Németországba vitték Bergenbelzen községbe. 1945 május 1-én Bergenbelzen községben amerikai fogságba kerültem. A fogságba kerülésem után 2 hétre rá szabadon engedtek és 1945 június 5-én kerültem haza a szüleimhez. Hazakerülésem után apámmal dolgoztam a szakmámban. 1945 szeptember 29-én megnősültem, feleségül vettem Kádár Terézia szegényparaszt származású hmvhelyi lakos hajadont. Három gyermekem van, névszerint: Sándor 9 éves, Terézia 7 éves és József 6 éves. 1946-ban paraszti munkát végeztem a feleségemmel együtt. 1947 nyarán apám cséplőgépével csépeltem, majd a cséplés után traktorával szántottam. 1947 novemberében apámmal közösen vettem egy traktort, amelyet tavaszig megjavítottam és így 1948-ban azzal jártam szántani és az apám cséplőgépével csépelni. Így dolgoztam 1951-ig. Ekkor Makón vettem egy traktort és Vajda Péter makói cséplőgéptulajdonossal társultam a cséplési szezonra. Vajda Péter 1951 nyarán elhunyt és mivel hozzátartozói nem voltak a cséplőgép nálam maradt. 1951 novemberében a nálam levő Vajda Péter cséplőgépét és a saját traktoromat felajánlottam az államnak. A traktort 1951 decemberében, míg a cséplőgépet 1952 márciusában vitték el. Eztkövetően feleségemmel együtt paraszti munkát végeztem 1953 szeptember 1-ig. Ekkor beléptem a békéssámsoni Vegyes KTSz-be műszerésznek, ahol jelenleg is a letartóztatásomig dolgoztam.
Pártnak vagy tömegszervezetnek sem a múltban, sem a jelenleg nem voltam tagja.

Önt a BM. Csongrádmegyei Főosztálya terheltté nyilvánította ellenforradalmi szervezkedésben való részvétel miatt.
Megértette-e a gyanúsítást?

A gyanúsítást megértettem, azt tudomásul vettem.
Bűnösnek érzi-e magát?

Igen, a szervezkedésben való részvétel miatt bűnösnek érzem magam.

Mikor és milyen körülmények között kapcsolódott be az ellenforradalmi szervezkedésbe?

1949 november hó elején a lakásomon felkeresett id. Csáki János. Ez alkalommal közölte velem, hogy van egy „Fehérgárda" elnevezésű szervezkedés, amelyben benne van a rendőrség, a katonaság és a környékünkről is már több személy tagja. Ezután ismertette, hogy a szervezkedés célja a népidemokratikus rendszer megdöntése és a hatalom átvétele. Eztkövetően felkért, hogy legyek tagja én is a szervezkedésnek. Nevezett kérésére azt válaszoltam, hogy gondolkozni fogok és ha döntöttem akkor megadom a választ. Kb. 2 hétre rá apám műhelyében dolgoztam amikor id. Csáki János valami javítani valót hozott. Ekkor nevezett megkérdezte, hogy döntöttem-e a szervezkedésbe való belépésről. Erre azt válaszoltam, hogy döntöttem és beállok tagnak a szervezkedésbe.

Milyen tevékenységet fejtett ki az ellenforradalmi szervezkedésben?

Beszervezésem alkalmával 20 ft. anyagi támogatást adtam a szervezkedés részére. Egy esetben id. Csáki János utasítására szóltam „Bótos" Oláh Józsefnek, hogy szedje össze a makói tanyákon lévő tagokat és menjenek összejövetelre. 1950-ben a szervezkedés által megrendezett összejöveteleken hét esetben vettem részt.

Mikor és hol voltak megtartva ezek az összejövetelek és azokon miről volt szó?

Négy összejövetel 1950 márciusában volt megtartva. Az első összejövetel az általam ismeretlen malomtulajdonos lakásán volt megtartva. Ezen az összejövetelen két ismeretlen személy tartott előadást. Előadásukban közölték, hogy a jugoszlávok elfogják foglalni Csanád, Csongrád és Békésmegyéket és ez alkalommal a „Fehérgárda" szervezkedés tagjai segítséget nyújtanak a rendőrőrsök, a posták és hivatalok elfoglalásában. Eztkövette a „fecskésparti" összejövetel, amely egy ismeretlen személy tanyáján volt megtartva. Erre az összejövetelre nem jöttek meg a kijelölt előadók így előadást nem tartottak, csak a jelenlevő tagok neveit és személyadatait írták fel.

Ezután következett a Kardoskút közelében megtartott két összejövetel, amelyen az általam ismeretlen idős kopasz személy tartott előadást. Egyik összejövetelen szó volt, hogy hogyan kell beszervezni a személyeket, míg a másikon szó volt, hogy ismerős párttagokat, Tsz. tagokat és katonákat kell beszervezni a szervezkedésbe, hogy ezeken keresztül a szervezkedés tudomást szerezzen az ott folyó munkáról.

1950 április hó elején id. Csáki Jánosnál volt megtartva egy összejövetel. Az összejövetelen nevezett tartott előadást az „Európa Hangja" rádión keresztül hallottakról. Továbbá úgy tudom, hogy az összejövetel azért volt összehivva, hogy a tagok egymást megismerjék.

Id. Samu Imrénél emlékezetem szerint 1950 április hó utolján volt megtartva az összejövetel. Ezen az összejövetelen öt ismeretlen személy vett részt és azok tartottak előadást. Arról nincs tudomásom, hogy az összejövetelen miről volt szó, mert id. Csáki János utasítására ez idő alatt őrtálltam a tanya közelében.

1950 június elején az utolsó összejövetel Dajkó István Orosháza tanyai lakos lakásán volt megtartva. Erre az összejövetelre éjszaka idején riadóztatták az összes tagokat. Tudomásom szerint az összejövetelnek az volt a célja, hogy a „Fehérgárda" szervezkedés vezetőit megvédjük az államvédelmi hatósággal szemben de arra nem került sor.

Hogyan került Ön 1952-ben újból az ellenforradalmi szervezkedéssel kapcsolatba?

1952 október hó elején ifj. Csáki János lakodalmában voltam. Ez alkalommal a vacsora után ifj. Csáki János engem és Kenyeres Lászlót kihívott. Miután kimentünk az istállóba ahol id.

Csáki János, Csáki László és Kiss János már várt bennünket – odaérve akkor még ismeretlen Kiss János bemutatkozott, majd id. Csáki János előadta, hogy Kiss János újjáakarja szervezni a „Fehérgárda” nevű szervezkedést. Eztkövetően id. Csáki János közölte, hogy nevezett állítása szerint egy adó-vevő készüléket és fegyvereket kap a szervezkedés. Az adó-vevő készüléket úgy gondolták, hogy a Kenyeres lakásán fogják elhelyezni. Kenyeres erre azt válaszolta, hogy a készüléket nem engedi a lakására hozni, mert ő kuláktanyán lakik és sok hatósági személy fordul meg nála. Ellenben azt javasolta, hogy a készüléket vigyék az én lakásomra. Ezt hallva én is tiltakoztam, hogy lakásomra ne hozzák a készüléket. Ez után bementünk. Éjfél után id. Csáki János újból felvetette, hogy fogadjam el a készüléket és ekkor én azt elfogadtam, hogy a lakásomra hozhatják. A lakodalom után kb. 2 hétre rá egy összejövetel volt tartva id. Csáki János tanyáján, ahol megbíztak az adó-vevő készülék kezelésével amit én elfogadtam.

Ezen az összejövetelen miről volt még szó?

Emlékezetem szerint másról nem volt szó ezen az összejövetelen.

Mikor kereste Ön fel Kiss Jánost az adó-vevő készülék ügyében?

Kiss Jánostól 1952 őszén kétízben kaptam értesítést, hogy keressem fel, de akkor egyszer sem kerestem fel. Ezzel szemben 1952 november hó végén nevezettel véletlenül találkoztam Hmvhelyen a Pesti Sándor géplakatos műhelye előtt. Nevezett ekkor közölte velem, hogy az adó-vevő készülék még nincsen meg és megkért, hogy szóljak Csákiéknak, hogy mihelyt meglesz az adó-vevő készülék és az általa megígért dolgok – gondolatom szerint a fegyverekről volt szó – akkor értesíteni fogja őket. Ezzel elváltam a nevezettől és emlékezetem szerint egy hétre rá üzenetét átadtam Csákiéknak. Ezzel kapcsolatban elmondani kívánom, hogy 1952 decemberében úgy az ifj. Csáki Jánosnak mint Csáki Lászlónak is szóltam, hogy az adó-vevő készüléket ne hozzák a tanyámra és a szervezkedésről többé velem ne közöljenek semmit. Ettől az időtől kezdve a szervezkedésről velem nem beszélt soha senki, így annak esetleges későbbi tevékenységéről nincs tudomásom.

Kik voltak a szervezkedés vezetői?

Tudomásom szerint a környékünkön ifj. Csáki Kálmán volt a szervezkedés vezetője, akit 1950-ben letartóztattak. Míg 1952-ben Kiss János és id. Csáki János szervezte újjá a szervezkedést. A szervezkedés felsőbb vezetőit nem ismertem.

Milyen külföldi kapcsolata volt a „Fehérgárda” nevű szervezkedésnek?

Nincs arról tudomásom, hogy a „Fehérgárda” nevű szervezkedésnek külföldi kapcsolata lett volna.

Az üggyel kapcsolatban kíván-e még valamit előadni?

Az üggyel kapcsolatban egyebet előadni nem kívánok. Vallomásomat a jegyzőkönyv helyesen tartalmazza, amelyet elolvasás után aláírásommal megerősítek.

Felvette:
Mamuzsity Jenő
áv. alhdgy.
vizsgáló

ifj. Jochim Sándor
Gyanúsított

Notheisz János
ügyész
BM. Csongrádmegyei Főosztály
ÁV. Vizsgálati Osztály.

„Szigorúan titkos”

205-Ü – 50/98. / 955.

Tárgy: előzetes letartóztatottak vizsgálati és fogdai dossziéjának átadása.[143]
(…)

Megyei Ügyészség

S z e g e d.

1./ 1955 április 15-e előzetes letartóztatásban lévő Szántó Lajos (Hódmezővásárhely 1913 a.: Naggyörgy Lídia, magyar állampolgár és nemzetiségű, nős, kulák, pártonkívüli) Orosháza, Tanya 141/2 sz. alatti

2./ 1955 július 1-e óta előzetes letartóztatásban lévő Kiss János (: 1932 Hmvhely, anyja: Hegedűs Teréz, kulák származású, pk., magyar állampolgár és nemzetiségű :) Hmvhely, Zsdanov-tér 9 sz. alatti

3./ 1955 május 30-e óta előzetes letartóztatásban lévő id. Csáki János (: 1904. Hmvhely, a.: Bereczki Rozália, kulák származású, kulák, nős, magyar állampolgár és nemzetiségű :) Hmvhely, Tanya 679 sz. alatti

4./ 1955 június 8-a óta előzetes letartóztatásban lévő id. Turda Imre Sándor (: Apátfalva, 1897. a.: Batik Erzsébet, kisparaszt származású, középparaszt, magyar állampolgár és nemzetiségű :) Hmvhely, Tanya 688 sz. alatti

5./ 1955 július 29-e óta előzetes letartóztatásban lévő Varga Ferenc (: Makó, 1914. a.: Fodor Rozália, középparaszt származású, középparaszt, magyar állampolgár és nemzatiségű :) Hmvhely Tanya 625 sz. alatti

6./ 1955 április 11-én előzetes letartóztatásban lévő id. Jochim Sándor (: Hmvhely, 1900 a.: Szilágyi Zsófia, nős, pk., kulák származású, kulák :) Hmvhely, Tanya 637 sz. alatti

7./ 1955 július 6-a óta előzetes letartóztatásban lévő ifj. Jochim Sándor (: 1922. Hmvhely, a.: Molnár Rozália, pk., kulák származású, kulák, magyar állampolgár- és nemzetiségű :) Békéssámson, Munkácsi u.- 16 sz. alatti

8./ 1955 július 7-e óta letartóztatásban lévő Csáki László (: 1934 Hmvhely, a.: Csarmaz Zsófia, kulák származású, földműves, pk., magyar állampolgár és nemzetiségű :) Hmvhely, Tanya 679 sz. alatti

9./ 1955 június 18-a óta előzetes letartóztatásban lévő Kenéz Pál (: Hmvhely, 1911 a.: Kecskeméti Teréz, kulák származású, kulák, magyar állampolgár- és nemzetiségű:) Hmvhely, Tanya 680 sz. alatti

10./ 1955 június 30-a óta előzetes letartóztatásban lévő id. Csáki Kálmán (1902 Hmvhely, a.: Török Jusztina, kulák származású, kulák, pk., magyar állampolgár- és nemzetiségű:) Hmvhely Tanya 680 sz. alatti

11./ 1955 június 18-a óta előzetes letartóztatásban lévő Mónus István (: Hmvhely, 1893, a.: Mónus Zsófia, kulák származású, kulák, magyar állampolgár és nemzetiségű :) Hmvhely, Tanya 629 sz. (Hódmezővásárhely Garai u. 1 sz.) alatti

12./ 1955 május 28-a óta előzetes letartóztatásban lévő “Piros” Oláh József (: 1903 Makó, kulák származású, kulák, pk., magyar állampolgár és nemzetiségű :) Makó, Tanya 691 sz. alatti

[143] ÁBLT V - 140/434/5 175-177.

13./ 1955 július 22-e óta előzetes letartóztatásban lévő “Bótos” Oláh József (: 1909 Makó, a.: Báló Julianna, kulák származású, kulák, büntetett előéletű, magyar állampolgár- és nemzetiségű :) Makó Tanya 532/1 sz. alatti

14./ 1955 augusztus 10-e óta előzetes letartóztatásban lévő id. Samu Imre (: 1899. Hmvhely, a.: Baranyi Emilia, kulák származású, kulák, pk., magyar állampolgár és nemzetiségű :) Hmvhely, Tanya 677 sz. alatti

15./ 1955 június 25-e óta előzetes letartóztatásban lévő Dajkó János (: Hmvhely, 1910 a.: Gyöngyösi Ilona, pk., magyar állampolgár és nemzetiségű, kulák származású, kulák) Kardoskút-puszta 789 sz. alatti

16./ 1955 július 14-e óta előzetes letartóztatásban lévő id. Lázár Sándor (: Hmvhely, 1894. a.: Láda Jusztina, kulák származású, kulák, magyar állampolgár és nemzetiségű) Hmvhely, Tanya 678 sz. alatti

17./ 1955 augusztus 8-a óta előzetes letartóztatásban lévő Fülöp Sándor (: Hmvhely, 1912 a.: Oravecz Anna, kulák származású, kulák, pk., magyar állampolgár- és nemzetiségű) Hmvhely, Tanya 627 sz. alatti

18./ 1955 július 7-e óta előzetes letartóztatásban élő ifj. Turda Sándor (: Apátfalva, 1923. a.: Restás Mária, középparaszt származású, kisbérlő, pk., magyar állampolgár és nemzetiségű) Békéssámson, Tanya 22 sz. alatti

19./ 1955 július 30-a óta előzetes letartóztatásban lévő ifj. Samu Imre (: 1932. Hmvhely, a.: Jenei Ida, kulák származású, magyar állampolgár- és nemzetiségű :) Hmvhely, Tanya 677 sz. alatti

20./ 1955 július 29-e óta előzetes letartóztatásban lévő Kenyeres József László (: 1925. Hmvhely, a.: Fejes Mária, kulák származású, kulák, magyar állampolgár- és nemzetiségű :) Hmvhely, Tanya 628 sz. alatti lakosokat az ügyükben keletkezett összes iratokat, személy tárgyaikkal együtt átkísértetem, a további eljárás lefolytatására.

Kérem a tárgyalás időpontját osztályommal közölni, továbbá az ítélet 1 pl.-át osztályomnak megküldeni.

Szeged, 1955 november hó 14-én.

Nécin Rudolf
áv. fhdgy.
BM. Csongrádmegyei Főosztály
ÁV. Vizsgálati Osztály vezetője.

Kelemen Miklós
áv. örgy.
BM. Csongrádmegyei Főosztály
Vezetője.

——— — ———

Börtönélet

Rostás János: (1930.anyja neve: Hidi Julianna; lakása: Székkutas Hidi Mihály u.14.)

„Amikor letartóztattak bennünket, Szegedre kerültünk a Tisza Szálló pincéjébe magánzárkába. Ott semmi más nem volt, csak egy fapriccs és egy szál pokróc. Ott tartottak bennünket kb. három hónapig. Ez alatt az idő alatt teljesen megfeketedett a csípőnk a kemény fekhelyen. A saját ruhánkban voltunk éjjel - nappal, amiben bevittek. Sem WC, sem vödör nem volt bent a zárkában, amibe a dolgunkat elvégezhettük volna. Naponta csak egyszer engedtek ki ilyen célból, de azt is csak akkor, ha már legalább egy órahosszáig rúgdostuk az ajtót. Direkt ezzel is kínoztak bennünket az ÁVH-s őreink.
Mosdani csak hideg vízben lehetett, de arra is olyan rövid időt szabtak, hogy egyik nap megmostuk az egyik lábunkat, másik nap a másikat. Havonta egyszer borotváltak meg bennünket szárazon, mindenkit egy pengével. Sohsem felejtem el azt a kínt, amivel ez a borotválás járt.

Amikor elítéltek bennünket, másnap vagy harmadnap reggel kivittek a szegedi rendező pályaudvarra. Nem túlzok, ha azt mondom, úgy összeláncoltak bennünket, mint a marhákat, amikor a vágóhídra viszik. Az egyik kezünket a lábunkhoz láncolták, és tízesével egy úgynevezett fűzőláncra kötötték a rabokat. Egy vagonba tereltek bennünket, úgy szállítottak vonattal Budapestre, onnan Szobra. Szobról tehergépkocsikkal vittek tovább Márianosztrára. Itt a börtön falán hatalmas betűkkel a következő felíratot olvashattuk: „Ne csak őrizd, hanem gyűlöld is a nép ellenségeit!”. Itt töltöttem rabéletem legtöbb idejét. Mint a börtön legfiatalabb tagja, 20 éves voltam akkor, házimunkásnak jelentkeztem. Kis, sovány, alig bírtam menni. A konyhára tettek, és ez volt a szerencsém, mert abból a kajából, amit ott főztek: száraz borsó, száraz répa, száraz káposzta, abból jól tudtam lakni, és aztán így jobban bírtam magam. De leginkább az a 20 deka kenyér, amit naponta kaptunk, az tartotta bennünk az életet. A kenyeret még reggel megettük, este már marta a gyomrunkat az éhség, s mellé fáztunk. A börtönben az 50-es évek elején télen nem tudtunk felmelegedni. A hidegtől fájt az izmunk, a húsunk, fájtak a csontjaink egész a velőig. Ültünk a priccsen, ha engedte az őr, hogy leüljünk, mert volt olyan, amikor ülni sem lehetett. A priccsen nem volt semmi, fölül volt egy rossz pokróc. Ráadásul az enyém az is olyan volt, hogy fölül a közepén elvásott. Rojtokat húzgáltunk ki a pokrócból, azzal valahogy összeeszkábáltuk a rajta lévő hasadást. Volt egy rossz törülközőm, azt is magamra terítettem éjszaka, egy rossz zsebkendőm, azt is a csípőmre takartam, mert fájt a csípőcsontom a hidegtől. Máskor a szalmatöreken feküdtünk olyan cellában, ahol priccs sem volt. Évekig fáztunk.

A rab hihetetlenül leleményes. Mindennap levittek bennünket az udvarra levegőzni 10 percre. Egymástól 3 méter távolságra lehajtott fővel, hátratett kézzel sétáltunk körben. A kör közepén két fegyőr figyelt bennünket. Már a 10-dik kört csináltuk, amikor én megláttam, hogy ott van a lábunknál egy kis darab drót. Azt én egy óvatlan pillanatban felvettem, és becsempésztem a zárkába. Ott a fal aljánál kihegyeztem, mint egy tűt. Azzal a tűvel én a zárka fehér falába véstem az angol szavakat. Volt velünk egy soproni joghallgató fiú, akitől angol szavakat tanultam. Akkor egy 3-szor 2 méteres zárkában voltunk négyen, hatan. Nappalra felsepertük a szalmát a fal mellé. Középen hagytunk egy kis csapást. Ezen a szalmacsapáson járkáltunk végig, mint a ketrecbe zárt vadállat. Én is naponta róttam a métereket, és közben mormoltam magamban az angol szavakat. A zárkában gyakran cserélgették a foglyokat. Mikor másik cellába tettek, ott maradt az előző zárka falán egy többezer szavas szótáram.

Egyik reggel a rab őr, Vakarcs Bélának hívták, odajött hozzám és azt mondta, hogy az éjjel elvitték a főszakácsot, és mostmár én leszek a főszakács. Én majdnem összecsináltam magam, mert úgy megijedtem. 2500 rab volt akkor Márianosztrán, azokra kellett főzetnem.
Aztán ebbe is beletanultam.

A börtönnek volt jóoldala is. Ilyen volt az, hogy ott én olyan csodálatos, nagyszerű, emberekkel kerültem össze, akiket soha nem ismertem volna meg, ha én otthon maradok a mi kis szőrháti tanyánkban. Voltak velünk professzorok, politikusok, akik napokig tudtak nekünk beszélni, tanítottak bennünket, és én 20-22 éves szőrháti parasztgyerek szájtátva hallgattam az ő beszédüket.

Közel tíz évet töltöttem börtönben. Minden reggel úgy ébredni, hogy rab vagy, ez egy borzasztó érzés. Én nem bírtam volna elviselni, ha nincs hitem. A hitem segített át a legnehezebb időkön. Ha nem lett volna Isten-hitem, én is úgy jártam volna, mint sokan, akik megbolondultak vagy fölakasztották magukat. Innen köszönöm most is az anyámnak és a családomnak, hogy úgy nőttem föl, hogy volt hitem. A másik kapaszkodóm az a paraszti környezet volt, amibe én beleszülettem. Az

apámtól sok bölcsességet tanultam. A tanyai élet határtalan szépsége olyan töltést adott nekem, amelyből még ma is, 70 évesen is tudok töltekezni. Velem voltak az emlékek, amikor anyám megszegte az áldott kenyeret a fejem fölött, és hullott a fejemre a morzsa abból a kenyérből, aminek a búzáját az apám vetette, a tésztáját az anyám dagasztotta.

Kiszabadulásom után évekig rendőri felügyelet alatt voltam. Ez azt jelentette, hogy este 8 óra után nem hagyhattam el a lakásom reggel 5-ig. Állandóan megfigyeltek, lehallgattak, tudtak rólam mindent, minden lépésemet figyelték. Ha az ember bent volt a lakásában, akkor is mindig úgy érezte, figyelik, szem előtt van. Ettől az érzéstől soha nem tudtam megszabadulni.

Később megkaptam a mentességet. Ez azt jelentette, hogy a büntetett előélet hátrányos következményei alól felmentett az Elnöki Tanács elnöke. Akkor már a Könnyűipari Műszaki Főiskolára jártam. A munkahelyemen is kiemeltek a fizikai állományból. Bekerültem az irodára, gyártási előkészítő lettem. Minden vállalatnál volt a pártbizottságnak egy instruktora, aki megfigyelte az embereket. Én néhányszor munkaidő után is bent maradtam dolgozni. Ez az instruktor azért akart kitetetni az állásomból, mert azt mondta, hogy aki 8 óra alatt nem bírja elvégezni a munkáját, annak nincs itt keresnivalója. Nem tudtál nyugodtan élni, nem mertél megszólalni, nem lehetett véleményed. Mégis azt mondhatom, hogy én nem bántam meg semmit.

Az életnek megvan a szép oldala is, ne csak a keserűséget nézzük. Aki úgy élte le az életét, hogy nem volt körülötte család, az azt a hihetetlen örömöt nem élte meg, mint az akinek családot adott a jó Isten. A család feledtette velem az elszenvedett eseményeket”.

Rostás János a vele való beszélgetés alkalmával még elmondta, hogy 1990 őszétől a fővárosban kerületi képviselői mandátumot nyert a kisgazdapártban, majd a kisgazdák budapesti frakciójának hivatalvezetője lett. Hetente járt haza Székkutasra, hogy segítséget nyújtson a helyi kisgazdapárt újjászervezésében.

Majd végleg hazaköltözött Székkutasra családostól, amikor megörökölte nagybátyjának, Hidi Mihálynak a házát. A kárpótlási jegyeken visszavásárolta a földjüket Szőrháton. Megvette a volt terményforgalmi vállalat magtárait, ahol unokatestvérével étolaj üzemet alapítottak. 1996 ősze óta gyártják az étolajat. Hidegen sajtolják napraforgóból. Maga vezeti, felügyeli az üzemet. Ő lett az „olajos” Rostás. Így ismerik Székkutason, mivel sok Rostás nevű család él a faluban, ragadványnévvel különböztetik meg őket. (Ilyenek: Topa-, Rizses-, Póka-, Gazsi-, Tűs-, Parti-Rostás)

Itthon indult a helyi képviselő választáson, ahol 1998-ban mandátumot nyert. Az önkormányzati testületben először a pénzügyi feladatokat látta el, majd 2002-től polgármester-helyettes lett. 2003. augusztus 9-én kitüntetést kapott a falunapon Székkutas községért végzett kiemelkedő munkájának elismeréséül.

Mérai Kálmán: (1928.; anyja neve: B. Kovács Emilia; lakása: Hódmezővásárhely, Szeremlei u. 4./a)

„Az ítélet kihirdetése után bennünket, rabokat átvittek a Csillagbörtönbe. A főbejáratnál teljes meztelenre kellett levetkőznünk. A fal mellett sorba kellett állni – a felügyelő házimunkásai velünk szemben a szemközti fal mellé kirakták a rabruhákat, kapcát, bakancsot. Azt vettük fel. Az egyik bakancs 45-ös volt, a másik 39-es. Egymás között egyeztettük, cserélgettük, hogy viselni tudjuk.

Ha valaki beteg lett, a fegyőr orvos írta fel a receptet. A beteg kikérdezése így zajlott:

- Mi baja?
- Ideges vagyok.
- Hány évre ítélték?
- Tizenháromra.
- Hja, akkor én is ideges lennék – mondta az Adler nevű orvos.

Aztán felírta a receptet: a lapos pilulából kettőt vagy a szögletesből hármat.

A raborvos osztotta ki a gyógyszereket. Ez a kétfajta járt a raboknak. A raborvos Márianosztrán egy nagyműveltségű professzor volt. Ő tisztította meg a zsidóktól az orvosi kamarát, azért csukták le. A várpalotai bányában még operált is.

Március 8-a körül Márianosztráról a női rabokat átvitték Kalocsára. Azok után kitakarították, átrendezték a börtönt, és március 20-a körül átszállították vonattal a politikai elítélteket Márianosztrára. Már voltak ott 500-an, de azután feltöltötték a börtönt. 3-4 ezren lettünk csak férfiak és csak politikai foglyok.

Egy-egy magánzárkába 16-17 embert is bezsúfoltak. Szalmán feküdtünk éjjel. A szalmát nappalra összesöpörtük a fal mellé. A többi kevés helyen szorongtunk. A női rabok foglalkoztató helyiségeit is börtöncellává alakították. Mindenhová rabokat tettek.

A rabokat a zárkában gyakran cserélgették. Én 6 évet 1 hónapot és 20 napot töltöttem itt, és volt olyan rabtársam, akivel ezidő alatt 5-6 alkalommal is eltöltöttem 1-2 hónapot együtt különböző időközönként.

Arról, hogy miért vagyunk börtönben, nem volt szabad egymás között beszélgetni. Időnként mégis megbüntettek bennünket, de az szinte jól esett, ha lekerülhetett az ember pár napra a pincébe az igazi magánzárkába, az (mz-be). Jó volt egy kicsit egyedül a csendben ülni, gondolkozni.

Az is megesett, hogy összevesztek a rabok a zárkában. – Nem tette rá valaki a födőt rendesen a vödörre, amibe a dolgukat végezték, vagy megtudta valamelyik, hogy elszerették otthon a feleségét, ilyenkor „kibukott”. Elkezdte hangosan szidni a kommunistákat, a zsidókat. Kiabálta, hogy ha kiszabadul, mind megöli őket. A többieknek följelentési kötelezettségük volt a társak ellen. Jelenteni kellett, ha valaki szidta őket, de inkább rátettük a fejére a pufajkát hangfogónak, hogy az őr meg ne hallja a kiabálást.

Úgy voltunk mi akkor elkönyvelve, hogy nekünk ott kell megrohadnunk Márianosztrán, és ott el is pusztultunk volna valamennyien, ha még tovább is Rót Manó (Rákosi Mátyás) uralkodik. A zsidók szerint itt mind fasiszta tömeggyilkosok voltak. Ha volt is olyan Magyarországon, azokat már azelőtt mind kivégezték vagy külföldre menekültek. Az ott lévő rabtársak ártatlan, becsületes parasztemberek voltak, akik a zsidóüldözés előtt is a zsidókkal leginkább békességben éltek, és a legkevesebbet vétettek nekik. Mégis az volt a céljuk, hogy az ott börtönbe vetett „gojok”mind bolonduljanak meg a zsúfolásig tömött „magánzárkákban”, betegedjenek meg a hidegtől, melegtől, éheztetéstől, semmittevéstől.

A fehérgárdista társakkal ritkán kerültünk össze. Akiket egy cellába csuktak, különböző okok miatt voltak elzárva. Volt köztünk dunántúli kulák, fővárosi ügyvéd, egyetemi tanár, katonatiszt, fasiszta, stb. Beszélgettünk azért sokat a fehérgárdisták szervezkedéséről is, s arról, hogy ki lehetett a kezdeményező, honnan indult a mozgalom. Arra a megállapításra jutottunk, hogy a szovjet KGB kezdeményezésére indította el az ÁVH, hogy szovjet mintára szervezzék meg a Fehérgárda mozgalmat a parasztság megtörésére. A parasztság krémjét igyekeztek összeszedni a többiek megfélemlítésére. Azok az ÁVH-sok azonban, akik minket fogvatartottak, vallattak, kínoztak, őriztek, nem tudtak arról, hogy ez az egész csak így lett megrendezve. Úgy kezeltek bennünket, mintha valóban mi lettünk volna a kezdeményezői a mozgalomnak. A mi csoportunk ügyét is teljes egészében a Blahó nyakába varrták. Hiába hivatkozott Blahó János Fekete Istvánra, hogy ő volt az egész ügy értelmi szerzője, a fiatal, zsidó államügyész, Ruttkay György csak gúnyolódott vele a tárgyaláson,

hogy „maga ebben az ügyben a legfeketébb”. Az is lehet, hogy ez a Fekete István volt az ÁVH embere. Azért nem akarták megtalálni. Ki tudja ezt?

Rostás János hamar a konyhára került. Kerestek a rabok között henteseket, és ő jelentkezett. Ismerte a marhának a testtájai szerinti elnevezéseket, mint pacal, tarja, felsál, stb. A konyhán dolgozott. Nemsokára feltornászta magát konyhafőnöknek. 4-5000 emberre főzetett naponta. A fegyőrnek juttatott jobb falatokat, például egy kis gulyást – ez lóhúsból készült – ezért az hozott be neki újságot. Rostás János elolvasta, és ha volt rá mód, a többieknek továbbadta a híreket. Ő általa jutottunk hírekhez”.

A koszt nagyon silány volt. Reggel kaptak egy kerek, cipót, ami nagyobb volt egy kicsivel egy zsömlénél. Sűrűbb, nehezebb is, barna kenyér. Ezt mindig két napra adták. Mindenki úgy osztotta be magának, ahogy tudta, ahogy birta. Emellé kaptak reggelire feketekávét, de nem igazi kávéból, hanem cikóriából, pörkölt árpából, amelyet nem cukorral, hanem valamilyen édesítőszerrel ízesítettek. Tettek még bele valamilyen gyógyszert is, ami a férfiak nemi gerjedelmét csökkentette. Ebédre, vacsorára főzeléket adtak szárított krumpli, káposzta, bab, rengeteg lencse, szárazborsó, hetenként egyszer pénteken volt egy kis hús is.
Sokat éheztek.

Török Imre udvaros lett, mint belső munkás. Görbics Bélát, mivel ő Szegeden orvostanhallgató volt, megtették fogorvosnak. Ha valakinek fogat kellett húzatni, hozzá vitték. Egy fogója volt minden fogra. Nem tömött fogat, csak ha fájt valakinek, kihúzta. A fájdalomcsillapítót egy nylonzacskóban tárolták, vagy kitöltve egy tálban. Abból szívta ki az orvos injekciós tűvel. Ő húzogatta ki Mérai Kálmán felső fogait is, amelyeken megrepedezett a zománc a vallatás alkalmával kapott pofonok következtében. Neki „protekciója” volt Görbicsnél, csak akkor hívta foghúzásra, ha érkezett fájdalomcsillapító. Ha elfogyott, akkor szüneteltette a foghúzást néha egy hónapig is. Ha nem volt fájdalomcsillapító, akkor anélkül folyt a foghúzás – a többieknek.

A börtön parancsnokát Keresztes Sándornak hívták börtönőr alezredesi rangban – azelőtt hentessegéd volt. Börtönben is ült a Horthy-rendszer idején. Mint régi hű pártharcos kapta ezt a magas beosztást. Niedermüller főhadnagy volt a helyettese, az őrparancsnok pedig Csíkmérő hadnagy.

1952-ben megnyitották újra Várpalotán a szénbányát, amely életveszélyessége miatt volt bezárva. Ide vitték ki a rabokat felváltva foglalkoztatásra. Néhány civil vájár is dolgozott a rabokkal, azok vezették a munkát. Itt jobb volt valamivel a koszt, de az egészségre veszélyes volt a bánya. A bányászott barnaszenet Pétre szállították, ott 32-féle vegyi terméket gyártottak belőle. Mérai Kálmán 1953. március közepétől 1954. november közepéig volt ide munkára kihelyezve. A rabokat a bánya fölötti épületben helyezték el erre az időre. Itt találkozott Ambrus Jánossal és Kiss Ferenccel.

Később Márianosztrán is kitalálták, amikor az udvaron lehetett tartózkodni, hogy kötelet fonattak a rabokkal textilgyári rongyhulladékból. Az általuk készített kötelekkel kötözték össze az újságcsomagokat a szállításkor, például a Szabad Nép-et. Egy ilyen munka alkalmával lett rosszul Kovács Bálint az udvaron. Délután 2 óra tájban történt 1955 nyarán. A rabok fonták a kötelet az udvaron. Nagyon meleg volt. Odatűzött a nap a hegyoldalba, megszorult a meleg. Kovács Bálint rosszul lett, bevitték a betegszobába. Görbics Béla vette gondozásába, de már nem tudtak rajta segíteni. Úgy 4-5 óra tájban meghalt. Szívrohamot kapott, úgy mondták. Ott temették el a börtön melletti rabtemetőben. Ha Márianosztrán meghalt egy rab, annak megásatták a sírját a rabokkal, teljesen mezítelenül beletették egy koporsóformájú szállítóeszközbe, amelynek felnyitható teteje volt, - a rabok „okoló-palánk”- nak nevezték. Hogy miért éppen így, azt nem tudja. Ebben az „okoló-palánkban” kivitték a sírgödörhöz, és úgy mezítelenül beleborították a holttestet. A koporsót nem temették el vele, abban csak kivitték odáig, mivel csak egy darab volt belőle. Aztán ráhúzták a földet a halottra. A hozzátartozókat majd hosszú idő elteltével értesítették.

A rabok közül sokan jelentkeztek házi munkára. A pékek, akik a kenyeret sütötték, éjszaka dolgoztak. Egyik alkalommal hajnalban kimászott közülük egy rab a tetőre, és az őrtorony mellett leereszkedett úgy, hogy az őr figyelmét kijátszotta. Elindult gyalog. Nappal megbújt egy erdőben, éjszaka ment tovább. A sötétben belement egy kaszába, amit kint hagytak a mezőn. Ez elvágta a lábát. Bement egy közeli tanyába. Ott orvoshoz juttatták, mert elvérzett volna. Természetesen visszahozták a börtönbe.

Levelet is lehetett írni és kapni félévenként egyszer. Látogatót évente egyet lehetett fogadni. Be kellett jelenteni, hogy ki látogatja: szülője, felesége, gyermeke, stb. Egyszerre csak egy személy jöhetett. Mérai Kálmánt a szülei látogatták felváltva, mindig az, aki éppen nem volt lecsukva. Neki a látogatás még rosszabb volt. Időbe tellett, amíg újra vissza tudott állni lelkileg a régi kerékvágásba.

A zárkában úgy próbáltak védekezni a nehéz testi – lelki megpróbáltatások ellen, hogy jókat beszélgettek. Az életben velük megtörtént érdekes eseteket, anekdotákat, vicceket mesélték el, s ezeken nagyokat nevettek. Az sem tetszett az őröknek, ha vígan voltak. Az állandó éhezés és deprimálás ellenére sok vidám órát töltöttek együtt. Sok érdekes, okos emberrel volt 6 év alatt összezárva, akiktől sokat tanult.

Ilyen érdekes, kiemelkedő személyiség volt Sibelka-Poleberg Artúr egyetemi tanár, német vagy osztrák arisztokrata, nagypolgár. 9 évre ítélték el izgatásért. 1949 óta ült. Nem bírta elfogadni a kommunista rezsimet. Nagyműveltségű tanár, író, fordító. A latin eredetű nyelvekkel foglalkozott behatóbban. Több nyelven beszélt: olasz, francia, spanyol, német, angol. Ezeken a nyelveken írt és fordított. Sokat tanultak tőle a társai. Szeretett előadni a társaságnak is. Egyszer elmesélte nekik a „spanyol Rózsa Sándor" történetét. Vele relatíve sokat volt együtt Mérai Kálmán. Volt, hogy két napot, máskor egy hetet, megint máskor egy hónapot. Összesen a 6 év alatt kb. fél évet, ha összeadnánk az együtt töltött időt. 1956-ban szabadult. Az 1990-es években halt meg. Nagyon komoly ember volt. Vele nem lehetett például a lányokról beszélni. Mindig a tudományos témák érdekelték.

A másik érdekes egyéniség, akit érdemes megemlíteni: Egyházas Berzsenyi Ödön ügyvéd. Ő igen gazdag ember volt. Budapest közelében közel 1000 hold föld, a fővárosban két bérház tulajdonosának mondhatta magát. Az egyik házban működött az ügyvédi irodája. Az apja is ügyvéd volt külön irodával. 6-7 ügyvédbojtár is dolgozott náluk. A börtönben életfogytiglanig tartó büntetését töltötte. A Bárdossy-ügyben volt a védőügyvédek egyike, mivel Bécsben is praktizálhatott. Erről fényképek is tanúskodtak. Például az egyik kép azzal a nagykövettel ábrázolja ebéden, aki a Hitler embere volt. Ezt is súlyos bizonyítéknak tekintették az ítélethozatalánál.

Az ügyvéd úr már 60 év körül járt ekkor. Ő is nagy műveltséggel rendelkezett. Fiatal korában beutazta a világot. Hosszabb ideig élt Svédországban, Angliában, Braziliában. Német, angol, francia, olasz, spanyol nyelveken beszélt. Már 18 éves korában saját használatra külön autóval, vezetői engedéllyel rendelkezett. Gyakorlatias ember volt és nagy bohém. Rengeteg emlékét igen érdekesen, szórakoztatóan adta elő a többieknek.

Egyik alkalommal előadta, hogy neki mindig nagyon alacsony volt a vérnyomása. Nem tudott feketekávé nélkül létezni. Amikor letartóztatták, gyakran elájult amiatt, mert nem jutott kávéhoz. Aztán vitték a vallatásra. Verték a fejét gumibottal az ávósok, hogy „te, kizsákmányoló, tömeggyilkos, fasiszta, kapitalista, rablóvezér, náci bitang" – akkor ő milyen jól érezte magát, az volt a megmentője, hogy a fejét verték gumibottal. A vér odaáramlott, ahol ütötték. Olyan jól sohsem érezte magát, mint akkor,s ezen nagyokat nevettek a többiek.

Énekelték a slágerokat halkan, hogy az őrök meg ne hallják, ő vezette az éneket. Beszélt nekik a lányokról, a drága nyaralásokról, a sok élményről, amit megélt. Sok nőügye is volt. Azokról is gyakran, érdekesen mesélt.

„Sötét felhők mögött mindig kék az ég"! – szokta mondani. Imádkoztak és reménykedtek.

Politizáltak is állandóan. Tudta, hogy a kommunizmusnak nincs gazdasági jövője. Azt is tudta, hogy forradalom lesz. S akkor ő majd ott fog szónoklatot tartani a barrikádokon, s őt ott fogják lelőni. A hazáért, a szabadságért fogja áldozni az életét – arról ábrándozott. Özvegy ember volt, sem családja, sem hozzátartozója nem kereste. 1951 óta ült.

1956 májusában minden politikai fogolynak felülvizsgálták az ügyét. Aki a büntetésének 2/3-át vagy nagyobb részét letöltötte, elengedték. Akkor szabadult Dönci bácsi is. Róla nem hallott többé Mérai Kálmán. Hogy az 1956-os forradalomban volt-e szerepe, nem tudja. Akkor engedték haza az ő csoportjukban elítéltek közül Szőke Pált, Csáki Kálmánt és Ambrus Jánost is.

Az apja Csáki Kálmánt akkor vitték el, amikor már a fia itthon volt. Szidta a rendszert, azért tartóztatták le. Az 1956-os forradalom alkalmával kiszabadult, és 1957-ben nem ment vissza a börtönbe. Az utána kövatkező 5-6 évet szökésben töltötte. A felesége sem tudta, hol tartózkodik. A feleségét többször elvitték az ÁVH-sok éjjel, az Észak utcán odaállították a fal mellé, ráfogták a puskát, vezényeltek: tűz, - mintha ki akarnák végezni. De nem sütötték el a fegyvert, csak ijesztgették. Így akarták tőle megtudni a férje hollétét, de nem mondhatta meg nekik, mert ő sem tudta. „Te vén kurva" ez volt a megszólítás. Ezt „eljátszották" vele többször is. Aztán mégis elfogták a férjét, s ült megint egy darabig.

Mérai Kálmán ült együtt a Gallasz testvérekkel: dr. Gallasz Jenő és dr. Gallasz László volt a nevük. Az apjuk alapító tagja és tulajdonosa volt a Khüne Gépgyárnak Mosonmagyaróváron. 1947-ben meghalt az apjuk, a fiúkat lecsukták, a gyárat elvették tőlük. 1956-ban szabadultak, Svájcba

szöktek. Jenő Zürichben lett adófelügyelő, László Bernben folytatott ügyvédi prakszist. Később az anyjukat is kivitték magukhoz.
Együtt ült, egy cellában egy ideig dr. Rostélyos Baki Attilával és Miklóssal.
Vas megye leggazdagabb földbirtokosai voltak, 7 és ½ ezer hold föld birtokosai. Egy szoba nagyságú helyiségbe 25-en voltak beszorítva. Szalmán aludtak. Másik helyiségben szalmazsákon vagy elhasznált, nyikorgós katoni ágyakon volt a fekhelyük. Dr. Baki Miklós mentett egy zsidó ügyvédet a Szálasi-rendszer idején, de azután az ügyvédet is lefogták, mert nem akarta a kommunizmust. A Baki testvéreket is azzal az üggyel kapcsolatban fogták le 1951-ben. Addig a vadászkastélyukban laktak. Meghagytak nekik 200 hold földet a többezer holdból, azon gazdálkodtak. Ők is nyugatra távoztak 1956-ban. Szentgallenben telepedtek le.

Kedves rabtársa volt dr. Merényi Miklós szegedi postaigazgató. Szerény, jómodorú, vallásos ember. A „Fehér Rózsa" nevű szervezkedésnek volt a szervezője, azért ült. 10 évre volt elítélve. A „Fehér Rózsa" mozgalom is hasonló megmozdulás volt, mint a „Fehér Gárda". Ők is a rendszerváltozást akarták, ők is hasonlóan szervezkedtek, csak nem a parasztokat, hanem a városi polgárokat szervezték. De hogy annak a mozgalomnak ki volt az elindítója, azt egyikőjük sem tudta.

Rostás János októberben megbetegedett, és elvitték Budapestre a rabkórházba. Amikor meggyógyult, nem hozták vissza Márianosztrára, hanem a Gyűjtőfogházba vitték. Ott érte 1956. október 23-án a forradalom. Ő már másnap, 24-én indult haza. Többen kérdezték, hogy ő mért nem szökött nyugatra Mérai Kálmánnal. Hát azért, mert nem együtt és nem egyszerre szabadultak. Márianosztrán csak 26-án este értesültek az eseményekről, és csak 28-án reggel kezdték őket elengedni.

Budapesten megalakult a Nemzetőr Gárda dr. Pálinkás vezetésével. Először a budapesti politikai foglyokat engedték el, köztük Rostás Jánost is. 27-én mentek Vácra. Ott a börtönbe bemenekült ÁVH-sok és a börtönőrök ellenálltak. Halálos áldozat is volt mindkét oldalon. 28-án reggel Vácról mentek Márianosztrára. Az ő földijei Török Imre és dr. Görbics Béla – mint udvaros illetve fogorvos már reggel 6-7 óra körül megkapták a papírjaikat, hivatalos elbocsátó levelüket, ruhájukat. Mivel Görbics gádorosi volt, Török Imrééknek is Gádoros alatt volt a földjük, rögtön elindultak, nem várták meg Mérai Kálmánt, aki ezért egy kicsit megneheztelt rájuk.

Török Imre és Görbics Béla Lajosmizséig jutottak, gyalogszerrel, alkalmi autókon mentek. Akkor már jöttek az oroszok szembe. Vissza kellett fordulniuk. Mindketten nyugatra szöktek. Görbics útközben beteg lett. Török Imre a hátán vitte át a határon. Dr. Görbics Béla Svájcban – Zürichben telepedett le. Török Imre tovább ment az USA-ba. Cleveland-ben talált menedéket.

Mérai Kálmán 28-án 10 órakor szabadult, mert ő zárkás volt, s azokra akkor került sor, hogy megkapják az elbocsátó okmányaikat. Nagymarosra indultak. A tsz traktorja pótkocsival elvitte őket Szobig. Szobon ünnepséget tartottak a politikai foglyok kiszabadulásának örömére. Onnan gyalog indultak tovább. Útközben üres katonai autók felvették őket, azok vitték el a Szobhoz tizenegynéhány kilométerre fekvő nagymarosi kastélyba, amely akkor a művészek alkotóháza volt. Ott kaptak vacsorát, szállást. Ott várakoztak november 4-ig. Vonatközlekedés nem volt. Várták a politikai fejleményeket. Hallgatták a rádiót. Mérai Kálmán szerzett ott egy erős katonai bakancsot, amely később jó szolgálatot tett neki.

A rádióból értesültek arról, hogy Kádár János behívta az oroszokat a forradalom leverésére. Amikor azok megindultak november 4-én Magyarország ellen, ők is elindultak, de nem haza, hanem nyugat felé vették az irányt. Átmentek a Dunán. Egy TEFU teherautó elvitte őket Dorogig. Dorogon egy volt rabtársuk – Fekete Mihály volt a polgárőr parancsnok – adott nekik egy teherautót, amely elvitte őket Sopronig. Éjszaka mentek át a határon. Ott annyi volt az ember, mint mikor vége van egy nagy foci-meccsnek, és megy haza a közönség. Tódultak a magyarok ki az országból.

Egy erdőbe kellett bemenni. Ott libasorba állították őket a segítőik. Kb. 1 méter széles csapáson lehetett tovább haladni, ott biztos nem léptek aknára. Aztán felértek egy országútra, annak az útnak a középvonalán volt a határ.

„Az út másik oldalán aztán megcsókoltuk az osztrák zászlót, akkor már tudtuk, hogy szabadok vagyunk".

Először Ausztriában mindenkit Bécsbe – Karlstadtba irányítottak. Ott volt egy 16.000 fős kaszárnya, abban helyezték el a keletről érkezőket. Innen osztották szét az embereket. – Van-e rokonuk nyugaton? – azt kérdezték először, mert akinek volt, azt oda irányították.

A Méraiék csoportjának akkor már dr. Nagy Attila csendőrőrnagy lett a vezetője és főtanácsadója. Németül, olaszul beszélt, ő a „békeszerető Svájcot” ajánlotta nekik célállomásként. Hallgattak rá. Ezért indultak el, és kötöttek ki Svájcban.

Amikor a lágerba érkeztek Karlstadtba, kb. 10.000 ember volt már ott. Ez a létszám pár nap alatt 200.000-re gyarapodott. Amelyik ország fogadta őket, oda már küldték is az embereket, mert kellett a hely az újonnan érkezők befogadására. Svájc küldte értük a vonatokat, így aki Svájcba akart menni, hamar elindulhatott.

——— — ———

Papp Péterné: első férje: Blahó János; lánykori neve: Németh Margit; 1927.;
anyja neve: Muzsik Margit; lakása: Szabadkígyós Iskola u. 16.)

1950. november elején leponyvázott teherautón férfiakkal együtt szállították el a kistarcsai internáló táborba. Ő volt az egyedüli nő köztük. Itt egy kisebb női körzetbe került először. Az internáló tábor átvételi elismervénnyel vette át a szegedi ÁVH-tól.

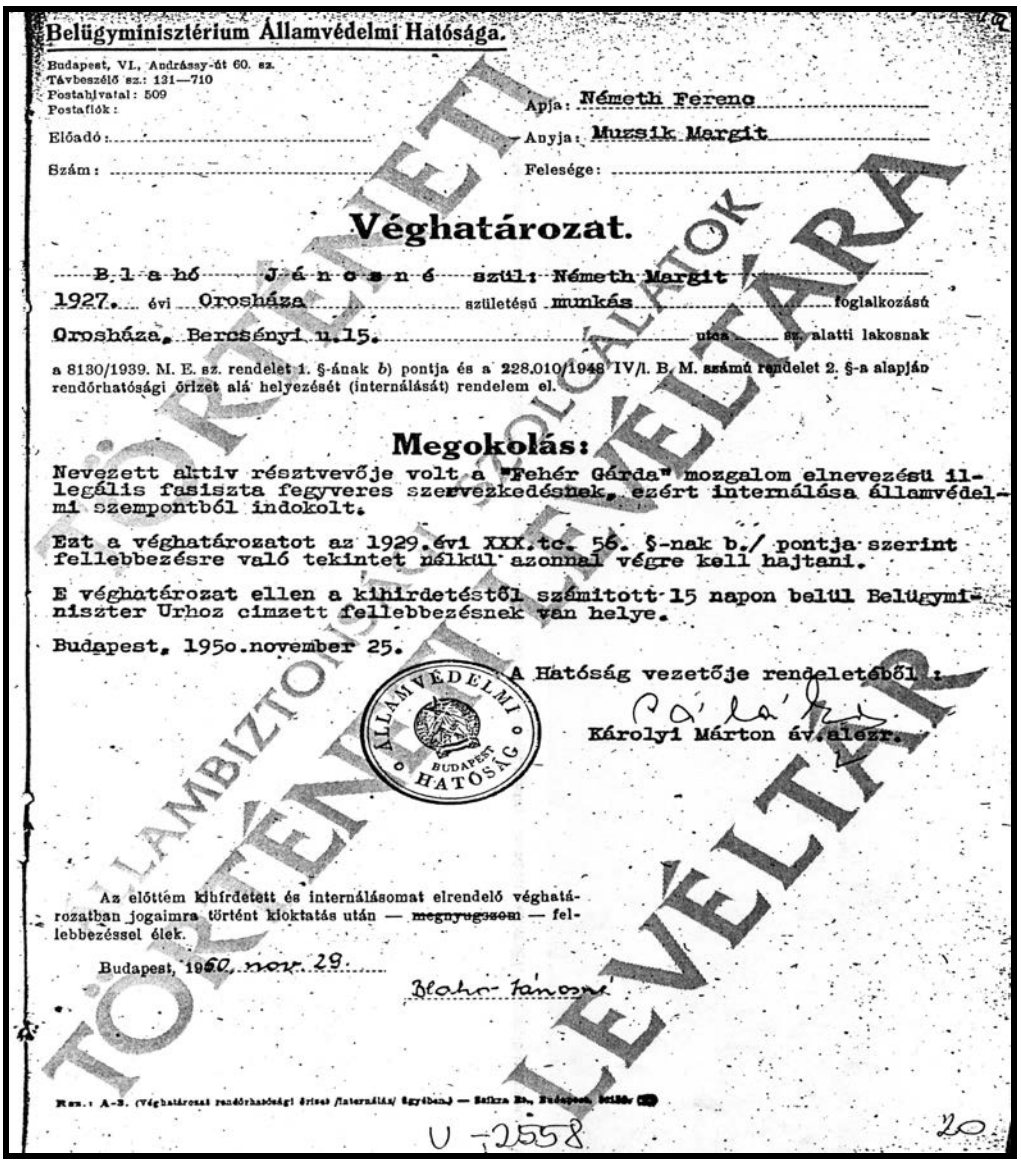

Belügyminisztérium Államvédelmi Hatósága.

Budapest, VI., Andrássy-út 60. sz.
Távbeszélő sz.: 131—710
Postahivatal: 509
Postafiók:

Előadó:
Szám:

Apja: Németh Ferenc
Anyja: Muzsik Margit
Felesége:

Véghatározat.

Blahó Jánosné szül: Németh Margit
1927. évi Orosháza születésű munkás foglalkozású
Orosháza, Berzsényi u.15. utca sz. alatti lakosnak

a 8130/1939. M. E. sz. rendelet 1. §-ának *b)* pontja és a 228.010/1948 IV/1. B. M. számú rendelet 2. §-a alapján rendőrhatósági őrizet alá helyezését (internálását) rendelem el.

Megokolás:

Nevezett aktiv résztvevője volt a "Fehér Gárda" mozgalom elnevezésü illegális fasiszta fegyveres szervezkedésnek, ezért internálása államvédelmi szempontból indokolt.

Ezt a véghatározatot az 1929.évi XXX.tc. 56. §-nak b./ pontja szerint fellebbezésre való tekintet nélkül azonnal végre kell hajtani.

E véghatározat ellen a kihirdetéstől számitott 15 napon belül Belügyminiszter Urhoz cimzett fellebbezésnek van helye.

Budapest, 1950.november 25.

A Hatóság vezetője rendeletéből:
Károlyi Márton áv.alezr.

ÁLLAMVÉDELMI HATÓSÁG BUDAPEST

Az előttem kihirdetett és internálásomat elrendelő véghatározatban jogaimra történt kioktatás után — ~~megnyugszom~~ — fellebbezéssel élek.

Budapest, 1950. nov. 29.

Blahó Jánosné

U-2558

TÖRTÉNETI ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK LEVÉLTÁRA

Blahó Jánosné - véghatározat

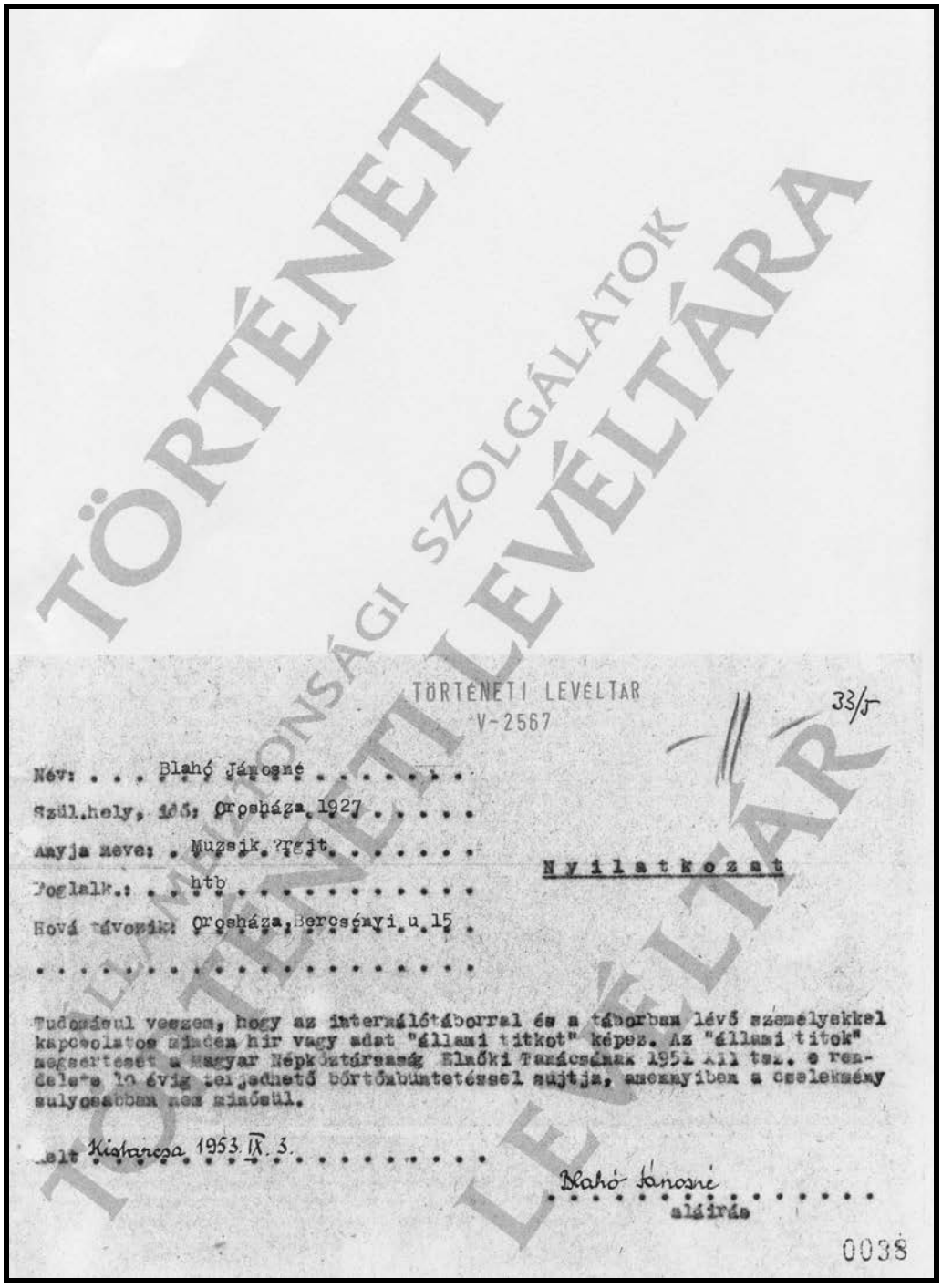

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
V-2567

33/J

Név: . . . Blahó Jánosné . . . . . .
Szül.hely, idő: Orosháza 1927 . . . . .
Anyja neve: . Muzsik Margit . . . . . .
Foglalk.: . . htb . . . . . .
Hová távozik: Orosháza, Bercsényi u. 15 .
. . . . . .

Nyilatkozat

Tudomásul veszem, hogy az internálótáborral és a táborban lévő személyekkel kapcsolatos minden hír vagy adat "állami titkot" képez. Az "állami titok" megsértését a Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1951 évi tvr. e rendelete 10 évig terjedhető börtönbüntetéssel sujtja, amennyiben a cselekmény súlyosabban nem minősül.

Kelt Kisfarkas 1953. IX. 3.

Blahó Jánosné
aláírás

0038

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Blahó Jánosné - nyilatkozat

Újra ujjlenyomatvétel, kihallgatások következtek. 1950. november 25-én kapott egy Véghatározatot, amelyben ez állt: „Nevezett aktív résztvevője volt a „Fehér Gárda” mozgalom elnevezésű illegális, fasiszta, fegyveres szervezkedésnek, ezért internálása államvédelmi szempontból indokolt. Ezt a véghatározatot az 1929. évi XXX. tc. 56. §-ának b/ pontja szerint fellebbezésre való tekintet nélkül azonnal végre kell hajtani.

Államvédelmi Hatóság Budapest — Károlyi Márton áv. alezr.
Bélyegző — aláírás

Azután egy nagyobb körletbe tették, ahol több száz nőt tartottak fogva. Eleinte nem volt látogatás, de 1952-ben már havonta lehetett látogatni a rabokat. Csomagot adhattak be nekik a

látogatók, de elő volt írva, hogy mit és mennyit lehet bevinni egy-egy alkalommal. Levelet is kaphattak havonként egyet.

Hogy a férjével mi történt, arról őt senki nem értesítette. Egyszer álmában megjelent neki a férje, és azt mondta: „Ezek a hülyék nem kivégeztek?" Akkor megérezte, hogy mi is történt valójában, pedig addig soha eszébe nem jutott volna, hogy a férjét ki is végezhetik a szervezkedésért.

Az anyja két alkalommal látogatta meg a fogolytáborban. A kisfiát is elvitte hozzá, akit egy ideig az anyja nevelt, majd amikor ő is beteg lett, Szujó Pálné endrődi nagynénje vette magához, s azután náluk is maradt Blahóné szabadulásáig. A beszélő lehetetlen körülmények között folyt. Két drótfal között sétált az őr, belül a rabok, kívül a látogatók álltak. Mindenki beszélt, de a nagy hangzavarban szinte semmit nem lehetett hallani. A látogatókat előtte órákig várakoztatták kívül. Később az anyja írta meg levélben, hogy valakitől kapott egy cetlin egy értesítést, talán egy börtönőrtől – ez nem hivatalos értesítés volt. Erről árulkodik a szöveg tartalma és helyesírása, de akiben talán még volt egy kis emberség. - A szöveget a papírszeletre gépírással írták.
Íme az értesítés:

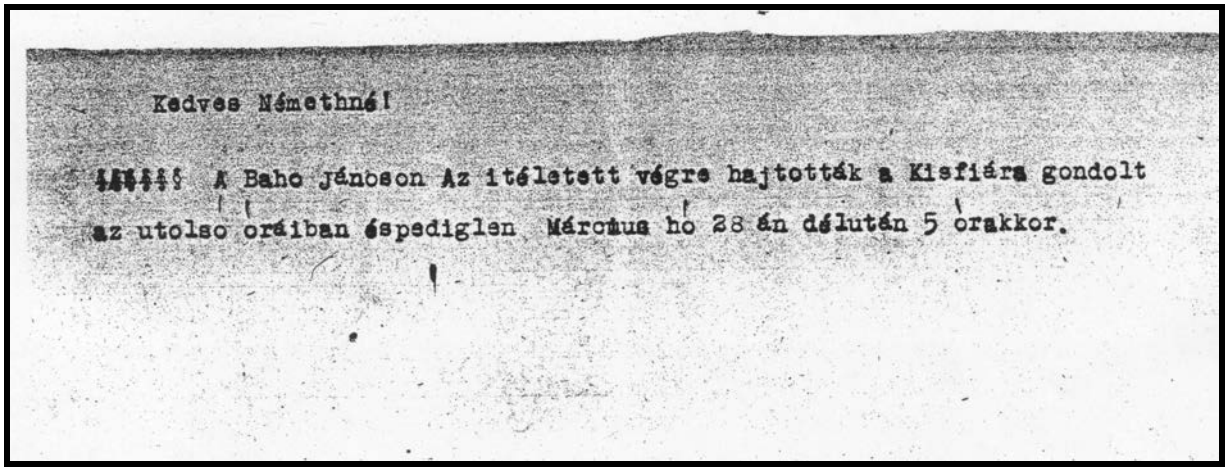
Kedves Némethné!

§§§§§§ A Baho Jánoson Az ítéletett végre hajtották a Kisfiára gondolt az utolso oráiban éspedigien Márcnus hó 28 án délután 5 orakkor.

Értesítés Némethnének Blahó János kivégzéséről

A kis megsárgult cédulát ma is őrzi.
Később jött a hír valakitől, aki látta a kivégzést, hogy Blahó János nagyon megtörten, összeroskadva ment a kivégzésre, csak a kisfiát emlegette. Kétfelől vezették a hóhérai a bitófa alá. Vele együtt végezték ki Kovács Istvánt is, aki mindvégig hangos szóval szidta a kommunistákat.

A táborban az élet nem volt könnyű, de azért elviselhetően telt el. Gyenge és kevés kosztot kaptak, de a kisétkű Blahónénak elég volt. Olyan kis litty-lötty leveseket kaptak, de ő mindig mondta az ott választott barátnőjének, Hjubert Józsefnénak, hogy „jó kis leves", s ezen nevettek, és jobb kedvvel ették. Az ágyakban párosával feküdtek. Jobb volt az emeletes ágyban a felsőknek, mert nem húllott rájuk a szalmatörek, a por. A holmijukat, csomagjukat a fejük alatt tartották.

Az őrparancsnok, Piroska nevű, nagyon durva alak volt.[144] Gorombán beszélt velük. Mindig ordítozott rájuk. Aki kimutatta iránta az ellenszenvét, arra „rászállt". Ilyen volt köztük Dévai Kamilla színésznő. Őt Piroska állandóan zaklatta. Blahóné félrehúzódott, keveset beszélt, csendben figyelt. Így békében hagyták. A többi őr nem volt ilyen elviselhetetlen.

A tábor lakói a társadalomnak minden rétegét képviselték. Voltak ott régi arisztokraták és kommunisták, művésznők és apácák, svábok, magyarok, zsidók, jugoszlávok, sőt még egy kis cigánylány is volt, akit csak Dedinek hívtak.

Másik barátnője Virág Pálné Zsóka volt, aki a férjével együtt átszökött Jugoszláviából Magyarországra, mert magyarok voltak, itthon akartak élni. Rájuk fogták, hogy kémek, azért tartották bent őket. Ott volt a disszidens sportolók családja: Kékesiné a lányával, Jolánnal, Király Edéné - híres korcsolyabajnokok voltak a gyermekeik, de egy verseny alkalmával nem tértek haza nyugatról.

Bindrin Lenke a vőlegénye után akart kiszökni, aki Párizsban volt festőművész. Nem sikerült neki átjutni a határon, ő is itt kötött ki. Ő ápolta László Inkét haláláig, aki agyhártyagyulladást kapott a táborban, egyetemista volt. A kommunista előadást tartó tanárára tett megjegyzést, azért került ide. Nem ment többé haza. Mindenki nagyon sajnálta.

[144] Piroskáról portrét ad Almási Miklós: Kistarcsa című filmje.

Itt volt a művészek közül Svéd Nóra énekesnő, aki gyakran dúdolgatott, énekelgetett a többieknek. Kormos Ilona is művésznő volt. Dévai Kamilla is, aki nagyon okos nő volt. Előadásokat tartott a többieknek a zenéről, operettekről, operáról. Szívesen hallgatták. Sokat tanultak tőle. Mészölyné Margitka is hozzájuk tartozott.

Voltak sokan svábok, akiket szovjet munkatáborból hoztak át. Azok közül egy szép nagy barna lány megzavarodott, elvitték az elmegyógyintézetbe. Az apácák hárman voltak. Eszterke és még két társa. Mindig derűsen mosolyogtak. Imádkoztak együtt a többiekkel, akik csatlakoztak hozzájuk. Jó volt a közelükben lenni. Hatvanból is voltak civilek, a szerzetesek eltávolítása miatti tüntetésről hozták be Kiss Máriát és Egyed Reginát. Szegediek voltak : Kónyáné, Morvainé és Farkas Ilonka.

Voltak kommunisták is, mint Becskei Hanna pártoktató. Mindig hangoztatta, hogy ő kommunista. Itt volt Heim Péterné és Jusztusz Pálné, akiknek a férjét is letartóztatták. Jusztusznéval azonban kivételeztek. Külön is lejárhatott az udvarra levegőzni, sétálni.

A zsidó származásúak jobban összetartottak. Mautner Hédi az anyjával – az anyja volt a raborvos -, Bálintné, aki ügyesen rajzolt – aki megkérte, annak megrajzolta az arcképét. Ide tartozott még Faludiné a lányával, valamint Waldbauer Márta is.

Itt volt köztük az a Hetényiné Ari is, aki túlélője volt a biatorbágyi vonatrobbantásnak.

A szegényebb sorsúak külön csoportba sorolódtak: Szögi Antalné, Horváth Mária, László Margit. Aztán itt volt Ürge Mária is, akit mindenki csak „ürgének” hívott.

Itt volt Havasi Pálné, akinek a férje később miniszter lett. Rácz Erzsébetnek az apja az előző érában volt miniszter. Ő nagyon egyenes jellemű, rendes asszony volt. Hédervári bárónő nagyon megjátszotta az „úri nőt”. Eszterházy Mónika viszont épp az ellentéte volt. Ő mindig vállalt házi munkát. Dedivel, a kis cigánylánnyal mosogattak, takarítottak.

A táborban velük volt Szálasi Ferencné is, a kivégzett nyilasvezér felesége.

Széles Lászlóné vezette a kézimunka foglalkozásokat. Szmokkos blúzokat készítettek. Blahóné a színes cérnákat fűzte a tűbe, és kézbe adta, ez volt a feladata. Cseke Péterné Hédire is emlékszik még a társak közül.

Tanultak a táborban oroszul. Kaptak néha olvasnivalót is. Ilyeneket: Katajev: Távolban egy fehér vitorla, Osztrovszkíj: Az acélt megedzik, meg hasonlóakat. Ezeket is olvasgatták. Kékesiék szépen kézimunkáztak, kötöttek. Blahóné dirib-darab fonalakból egy mintakendőt készített. Zsebkendőre mintát rajzoltak neki, azt kihímezte.

Sokat tanult, művelődött itt a többiek között. Műveltebb lett és bátrabb. Azelőtt nem mert ellentmondani sem az anyjának, sem a férjének. Azt tette, amit ők akartak.

1953. szeptember 3-án szabadult amnesztiával. Hazajött Orosházára, ahol rendőri felügyelet és megfigyelés alatt élt. Innen „menekült” Szabadkígyósra, de már együtt a kisfiával.

Különböző hírek érkeztek még azután is hozzá. Egyszer azt hallotta, hogy a férjét Békéscsabán tartóztatták le. Volt, aki látta, hogy Kovács Istvánnal összebilincselve kísérték az ÁVH-sok.

Egy közeli rokona, dr. Krajcsovics István, aki mozgalmi ember volt régen Debrecenben, de aztán őt is meghurcolták, azt mondta neki, hogy tudomása van arról, hogy a férje kém volt. Ezt sem tartja teljesen kizártnak. Volt a férjének egy pecsétgyűrűje, amelyet állandóan viselt, két betű volt belevésve a gyűrű fejébe, de arra már nem emlékszik, melyik betűk voltak rajta. Az is erre vall, hogy nagyon tudott rejtőzködni. Őt is mindig erre oktatta.

Számolt mindig a lebukás eshetőségével. Azt is mondta akkor ez a rokona, hogy milyen nevű ÁVH-s tisztet keressen fel, az bővebbet is tud mondani erről. De hát volt is neki ereje akkor ahhoz, hogy ÁVH-s tisztek után járjon! Örült, ha békén hagyták, ha eltűnhetett a szemük elől.

Az is elképzelhető, hogy őt a férje látszólag bevonta a szervezkedésbe, mégis sokmindent eltitkolt előle. Azt is beszélték, hogy a férje Ausztriából átment Jugoszláviába, és onnan egy repülőgép hozta haza, és Csongrád mellett dobták le ejtőernyővel. Lehet, hogy így akarták csapdába ejteni. Abban azonban bizonyos, hogy 1950 nyarán kint volt Ausztriában, és onnan írta neki a levelet. Az is benne volt a levélben, hogy Jugoszláviába készül átmenni, mert ott várja sok magyar, akik szintén szervezkednek a szabadságukért. Jó volna tudni az igazságot! Hogyan jött vissza? Miért jött vissza? Kint volt-e egyáltalán? Vagy csak az ÁVH-n íratták vele a levelet, hogy őt és a társait félrevezessék, és csapdát állítsonak nekik?

Amikor Kistarcsán folytak a kihallgatások, arról is faggatták, mit tud arról, hogy repülőgépről fegyvereket dobtak le a „Fehérgárda” részére Derekegyháza határában. Ő azonban ezt akkor hallotta életében először.

„A pontos igazságot lehet, hogy soha nem tudjuk meg. Az igaz, hogy volt a férjem természetében hajlam a kalandkeresésre, nem mindig mérte fel a következményeket, ha valamibe belekezdett, de az is igaz, hogy a kommunista rendszert nagyon gyűlölte. Soha nem árulta volna el a hazáját, igaz hazafi volt. A szervezetet is azért hozta létre, hogy harcolni akart a kommunista rezsim ellen. Ha kém volt, azt is hazafiságból vállalta. Nagyon igaz magyar volt. Az életével fizetett érte”.

——— — ———

Emigrációban

Takács Fábiánné: született: Varsányi Sára Piroska; 1932.; anyja neve: Gális Katalin; lakása: Székkutas, IV. ker. 170. sz.)

Varsányi Sára Piroska 1955. október 3-án férjhez ment Takács Fábiánhoz, akivel azóta is együtt él. Született egy fiuk és egy lányuk, akiket felneveltek.

Arankát a Kovács István apja, Kovács Ernő és a második felesége, Licuska magukhoz vették, a nevükre íratták a fiuk kivégzése után. Felnevelték, taníttatták. Úgy szerették, mintha a saját gyermekük lett volna. Először Nagymágocs Tompáról járt a tanyai iskolába, később beköltöztek Hódmezővásárhelyre a Dáni utca 25. szám alá, onnan járt gimnáziumba. A Bethlen Gábor Gimnáziumban érettségizett, majd az útfenntartó vállalatnál dolgozott irodán. Az édesanyjával is tartották a kapcsolatot. Takácsné járt rendszeresen látogatni a lányát Kovácsékhoz.

1971-ben kihívta Dél-Amerikába magához dr. Marton József, aki még 1951-ben disszidált nyugatra az országból, mivel mint földbirtokost és borkereskedőt le akarták tartóztatni. Először Németországban élt egy ideig, majd kijutott Dél-Amerikába. Venezuelában Caracasban telepedett le, itt sikerült neki otthont teremteni. A dr. Marton József anyját Kovács Eszternek hívták, aki édes testvére volt Kovács Ernőnek, az Aranka nevelőapjának. Dr. Marton József az anyja segítségével kihívta magához Arankát, akivel hamarosan összeházasodtak. Két fiuk született a 70-es évek elején. Mindkettő mérnöki diplomát szerzett. Az egyiknek saját vállalkozása van. A másik is a szakmájában dolgozik.

A kisebb fiú elvégezte a pilótaiskolát is.

Később az anyját is kivitte dr. Marton József oda hozzájuk. Itthon még megvan a házuk a Dáni utcában, mindig tervezték, hogy öregségükre hazajönnek, a fiúkat is hazahozzák, hogy magyar feleséget vegyenek el, de nem valószínű, hogy ez valóra válik, mert ott van a megélhetésük, ott kell élniük.

Olasz István 1959 tavaszán halt meg Hódmezővásárhelyen a lányáéknál, de a feleségével, Halász Szabó Eszterrel együtt itt vannak eltemetve Székkutason. A lányuk, Olasz Irén, aki Halmi Jánosné volt, még aztán örökbefogadott egy Kati nevű lányt. A második férjével a nevükre vették, az lett a gondviselőjük. Már elhaltak a szülők mind a két részről és a házastársaik is.

Arankáék a rendszerváltozás óta szinte minden évben hazalátogattak. Amikor hazajönnek, mindig meglátogatják a szülőanyjáékat is, akik Pósán laknak egy kis tanyában a Kakasszékér partján.

Marton József és családja

____...:____

Dura Imréné: (született: Szuromi Sára; 1929.; anyja neve: Szuromi Rozália;
lakása: Székkutas Béke utca 23. szám)

Varsányi Piroskát kislánykora óta ismerte. Szolgáló volt Olasz Istvánéknál. Teherbe esett Kovács Pistától, de az Olasz család soha nem fogadta el, hogy Pista lenne a kislány apja. István nem is látta soha a kislányt. Az anyja Makón szülte meg 1950 tavaszán, aztán a szüleihez vitte haza a gyönyörű, négy kilón fölüli, barna hajú kislányt. Kovács Istvánt pedig már 1950 őszén letartóztatták. Az anyja Szuromi Sárikát kérte meg, hogy legyen a keresztanyja. Ő vitte egyedül a karján kereszteltetni a református templomba a Varsányiék tanyájából. Alig bírta, majd leszakadt a karja, amig a templomba ért vele. Az anyja otthon maradt, tyúkot főzött a keresztelőre. A kislány teljesen az apjára hasonlított. Barna, göndör hajú csecsemő volt. Akkor még Varsányi Arankának írták be a keresztelési anyakönyvbe. Miután Kovács Istvánt kivégezték, az ő édesapjáék, Kovács Ernő és a második felesége magukhoz vették a kislányt, és a nevükre íratták. Akkor lett a neve Kovács Aranka. Akkor még Mágocsoldalon laktak. Ők nevelték fel, taníttatták is.

Később Amerikába ment férjhez. Dr. Marton József ügyvéd az anyja közvetítésével kihívta magához, és feleségül vette, habár nagy közöttük a korkülönbség. Martonné és Kovács Ernő rokonságban voltak.

Dr. Marton Józsefnek ott volt hozzájuk közel földje, tanyája Pósán. Jómódú ember volt. Az 1950-es évek elején kiment nyugatra. Dél-Amerikában kötött ki. Magyar feleséget akart. Az anyja segítségével kerültek össze Arankával. Két fiuk született.

Már többször voltak itthon, de vele, a körösztanyjával nem tartják a kapcsolatot. Marton József nagybátyjának a felesége, Martonné Juliska néni sokat mesélt róluk, amig élt. Fényképeket is mutatott. Aranka magas, vékony, barna, göndör hajú, szép, okos asszony lett. Jó anya és jó feleség. Az egyik képen Aranka vezeti a traktort, és műveli a mogyoróföldet.
Valamilyen vendéglátó hamburger-bárt is üzemeltetnek.

A két fiával Aranka el szokott menni a nevelőszülei sírjához, amikor hazajönnek. Még megvan a Dáni utcai házuk. Az édesanyját is meg szokták látogatni ilyenkor Pósán.

——— — ———

Papp Imréné: (1930; született Török Jusztina; anyja neve: Török Jusztina;
lakása: Hódmezővásárhely Klauzál u. 52.)

„Mágocsoldalon volt a tanyánk, 40 hold földön gazdálkodtak a szüleink. Hárman voltunk testvérek. Imre volt a legidősebb, ő 1927-ben született. Mágocsoldalra jártunk iskolába is. Imre nagyon jó tanuló volt, szeretett volna tovább tanulni, de a szüleink nem engedték, mert kellett otthon a segítség. Az édesapánk két testvére is ott lakott a közelben. Ők vadászok is voltak. Imre sokat járt velük vadászni.

Imre mikor legény lett, már nem aludt bent velünk a házban, az istálló végében volt egy kis kamra, az lett az ő szállása, ott aludt, onnan jobban tudott felügyelni éjszaka a lovakra, marhákra. Ekkoriban ha este kimaradt, vagy későn jött haza, mi nem tudtunk róla, nem tudtuk ellenőrizni. Nem tudta a család, hogy benne van ebben a Fehérgárda szervezkedésben. Jó barátai voltak a környéken lakó fiatalemberek: Gál Sándor, Gulyás János, Brigec Karcsi (Brigesbauer Károly), Héjja János. Ezekkel együtt járt bálba, meg másfelé szórakozni is. Egymást belevitték a szervezetbe. Kovács István volt a főszervező.

Mi csak akkor tudtuk meg az egészet, amikor Imrénket letartóztatták. Őt mikor elvitték, még aztán napokig ott tartózkodtak nálunk az ávósok a tanyában, az udvaron feküdtek a csuhéjban, onnan lesték, hogy keresi-e Imrét valaki, hogy azt is elfogják.

Később hallottuk, hogy Gulyás János elszökött, és Jugoszlávián keresztül kijutott Amerikába. Gál Sándort is le akarták tartóztatni, de az kiugrott az ablakon, és elmenekült a kukoricásba. Még utána is lőttek. Mentek, üldözték, de nem birták elfogni, eltűnt a szemük elől. A mi tanyánkon keresztül menekült, mert ők a belső dűlőben laktak. Tőlünk az én biciklimen ment tovább. Hódmezővásárhelyen bujkált egy ideig a menyasszonyáéknál, majd egy idő után ő is Jugoszláviába szökött. Onnan Németországba ment. Ott telepedett le, családot alapított. Most is ott él. Így ők ketten Gulyással megúszták a bebörtönzést.

Imrénket életfogytiglanra ítélték. Márianosztrán raboskodott. Édesanyánk látogatta.
1956-ban kiengedték a foglyokat. Imre egy barátjával hazafelé indult, de nem bírtak hazáig jönni, mert szembetalálkoztak az oroszokkal. Vissza kellett fordulniuk. Ausztriába mentek, ahol egy menekülttáborban helyezték el őket. Ott megismerkedett egy esztergomi fiatalasszonnyal, aki a két éves kisfiával együtt szökött ki az országból. Ott ők nagyon összebarátkoztak, de Imrének hamarabb nyílt lehetősége, hogy Amerikába menjen. Cleveland-be (Ohio Állam), ahol már Gulyás János élt, és meg is gyökeresedett ott, mint kőműves.

A fiatalasszony levelet írt a szüleimnek, hogy adják meg neki a fiuk címét, mert utána akar menni. A szüleim azonban először megkérdezték levél által Imrét, hogy ő is ezt akarja-e.
Így aztán Imre küldte el az amerikai címét Erzsikének, és kihívta magához, aki nem sokkal később a felesége lett.

Eleinte nagyon sokat dolgoztak, Imre hentesként, a felesége pedig takarított. Amikor annyi pénzt összespóroltak, megvásároltak egy soklakásos lepusztult házat, azt rendbehozták, felújították, és kiadták bérbe. Így a beszedett lakbér is növelte a jövedelmüket. Később ilyen bérbeadható házak adás-vételével is foglalkoztak.

1959-ben született az első közös gyermekük, Imre. 1961-ben következett utána György. A felesége kisfiát, Józsikát is a nevére vette a bátyám. Magyar kolóniában telepedtek le. Nagyon őrizték a magyarságukat. A lagnagyobb fiúból egyetemi tanár lett. New Yorkban tanít. Egy évig itthon is tanított Székesfehérváron.

Később már annyira haladtak, hogy vettek egy farmot valamennyi földterülettel egy szép erdős, tavas részen. Oda költöztek. Imre ott újra vadászni kezdett. Ők ott nem gazdálkodtak, a földjüket bérbe adták. Később nyugdíjat is kaptak mindketten. Jó módban éltek. Gulyás Jánosékkal mindvégig szoros baráti viszonyban voltak. Rendszeresen jártak össze. Gulyás János amerikai lányt

vett feleségül. Három fiúk született. Gulyás János valami baleset folytán rokkant lett, de még ma is él családjával együtt Cleveland-ben.

Imre 1972-ben jött haza először, akkor már amerikai állampolgár volt. Első alkalommal egyedül látogatott haza. Először a szüleinkhez ment ki a tanyára, majd hozzánk is eljött. Mi már akkor itt laktunk Hódmezővásárhelyen. Nem jelezte előre, hogy jön, ezért amikor becsöngetett, és kimentem kaput nyitni, nem ismertem meg. Csak amikor köszönt, a hangjára ismertem rá. Nagyon jól nézett ki. Nagyon örültünk egymásnak.

Az 1990-es években szinte minden évben hazajöttek családostól. Később Imre szívbeteg lett. Megműtötték a szívét ott kint Amerikában. A szívműtéte sikerült, de pár órán belül agyvérzés érte. Lebénult a jobb oldala, és nem tudott többé beszélni sem. Mindent értett, de nem bírt rá válaszolni. Három évig gondviselte a családja. Ha felhívtuk őket telefonon, csak sírni, jajgatni tudott a telefonban is.

1999-ben halt meg. A porait urnában őrzi otthon a felesége. Azt tervezi, hogy ha majd ő is meghal, mindkettőjüket hazahozzák a gyermekeik, és Orosházán helyezik el őket a szüleink sírjában, hogy együtt, mindketten magyar földben nyugodjanak".

——— — ———

Mérai Kálmán: (1928.; anyja neve: B. Kovács Emilia;
lakása: Hódmezővásárhely Szermlei u. 4/a)

Amikor megérkezett velük a vonat, Mérai Kálmán a zürichi lágerba került. Ott számbavették a képzettségüket. A mezőgazdasági érettségijét nem sokra értékelték. Az autóvezetői jogosítványával állították munkába. Kérdezték a vallását, mivel ő római katolikus vallású, a katolikus KARITASZ egyesület vette pártfogásba.Tőlük kapott albérleti szobát. Ott lakott az első években.

A MIGROS nevű élelmiszer üzemben kapott munkát. A cégnek 27.000 teherautója volt, amelyekkel az élelmiszert szállították a különböző helyekre. Amig nem épült meg a központi garázsuk, ezek az autók az utcákon parkoltak. Éjszaka kellett megrakni őket a központi raktárban, és visszaállítani oda, ahonnan elhozták, hogy aztán hajnalban elindulhassanak a cél felé. Itt elintézték, hogy Mérai Kálmán vezethesse ezeket az autókat a parkolási helyükről a raktárig és vissza. Részt vett a rakodási munkában is. Ezt csinálta az első években.

Amikor a háború után megindult a konjuktúra, épült a repülőtér Zürichben. Bekerült ebbe a vállalkozásba. 1965-ben, amikor már a német nyelv használatában is jártasságot nyert, megszerezte a svájci jogosítványát személy és teherautó vezetésére, újra le kellett vizsgáznia. A repülőtér áruforgalmának bonyolításában vett részt. A repülőtéren lehetett bérelni teherautót, először 5 tonnásat, később 7-9 majd 11 tonnás autót bérelt. A fizetése először 475 svájci frank volt. A repülőtérről hordta az árut Ciassoba (Kiasszó), amely 270 kilométerre esik Zürichtől.

A repülőtéren megrakta az autóját, gépek, daruk segítették a munkát. Lekötötte ponyvával a rakományt, hogy fel ne törjék, megtankolta a kocsiját, aztán megmosdott, köpenyt cserélt, megebédelt a SWIESSER (ez a neve a repülőtérnek) étkezdéjében, kicsit pihent, azután elindult. Reggel négy órától este 11-ig lehetett haladni az országútakon. Ahol rászakadt az este, leállt egy parkolóban, és az autóban aludt. Aztán hajnalban indult tovább.

Télen munkásszálláson aludtak a sofőrök, ahol 5 frankért megalhattak a saját hálózsákjukban. Még plussz fizetségért kaptak ott meleg vizet, kávét, és reggel indult tovább.
Ezeken a szállásokon sok volt az ismerős, 20 emberből legalább 15-öt ismert.

1968-tól már volt főbérleti lakása Zürich északi részén, ahol 31 évet és 11 hónapot lakott. A teherfuvarozó állását 1988-ban felmondta, és ekkor, már 60 évesen kezdett el taxizni. Először egy 300-as diesel Mercedest vásárolt, majd egy 505-ös Peuguet, végül a még most is meglévő 605-ös Peugue-ját vette, amely akkor 7 éves volt, 75.000 kilométer volt benne, és 20.000 svájci frankba került. Ettől kezdve taxis lett. Azzal kereste a kenyerét.

Ő az életét Zürich Katonban (megye) élte. Zürich Kanton 3700 négyzetkilométer területen fekszik. Ezen belül Zürich városa szinte külön kis állam, 92 négyzetkilométer, amelyből a Zürichi-tó 3 négyzetkilométer területet foglal el. Svájcban regionális irányítás van. A kantonokban külön-külön

folyik a vezetés. Svájc semleges ország. A politikai megmozdulások az irodalmi szövetségekben folynak.

A magyar emigránsoknak volt ott szövetsége. Ez a Magyar Egyesület fogta össze őket. Az országos szövetség elnöke Lángfalvi Láng Lajos miskolci kisnemes volt. A magyar hadseregből hadapródi rangban szerelt le. Aztán újra behívták, mint zászlóst, és a vasúton a katonák egészségügyi és élelmezési szállítmányait felügyelte. A közvetlen főnökéről, aki tartalékos főhadnagy volt, 1951-ben kiderítették a politikai nyomozók, hogy kémelhárító tiszt. Ekkor fogták le Lángfalvit is, ütötték, verték, a főnökéről faggatták, hogy mit tud a kém voltáról. Ő azonban erről semmit sem tudott. Életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték, 1956 májusában azonban elengedték. Mikor kiszabadult, utána is alig tudott járni a kínzások, verések miatt. Különben jogi doktorátussal rendelkezett, egyetemen is tanított azelőtt. A forradalom idején hagyta el az országot. Svájcban Zürichben telepedett le.

Zürich vármegyében 10.000 magyar vagy magyar származású ember élt akkor. A Zürichi Magyar Egyesület vezetőjét Szegedi Jánosnak hívták, ő fogadta az emigráns magyarokat, aki még 1945-ben menekült ki, budapesti ügyvéd volt. Őt követte az egyesület vezetőjeként Vitéz Farkasházi Loránd. Úgy tekintettek az egyesületre az emigránsok, hogy az az ő kormányuk.

„Tagdíjat fizettünk, ezért havonta kaptunk egy újságot, amit az egyesület szerkesztett. Bejártunk oda, ott kaptunk híreket, ott beszéltük meg az ország sorsát. Néha gyűjtést szerveztek az erdélyi magyarok, csehek, szlovákok, stb. részére. Erre mindig adakoztunk.

Minden évben januárban vagy februárban bálat szerveztek. Egy nemzetiség sem jeleskedett úgy a bálszervezésben, mint a magyarok. Az osztrákok bálja közelítette meg leginkább a magyar bálak nívóját. A csehek, lengyelek, görögök vagy a svájci kantonok bálja szóba sem jöhetett a magyaroké mellett. Dr. Görbics Béla foglaltatott mindig asztalt. Nekem mindig a Görbics család asztalánál volt a helyem.

Voltak az egyesületnek sport klubjai is, úgy mint kerékpár -, biliárd-, turista-, stb. Ezek évközben edzettek, versenyeket rendeztek. Az ő jeleseikből jött össze az országos csapat. A túristáknak volt férfi-, női-, ifi tagozata. Volt cserkészszövetség: katolikus, református. Futball klubot is működtettek. Magyar vendéglő is létezett, ahol azonban a magyaros ételek mellett másmilyen ételeket is szervíroztak a megélhetés végett. A svájciak másképpen táplálkoznak. Kevesebb kenyeret esznek, mint a magyarok, nincs paprikás, sokféle sajtot fogyasztanak.

Amikor végleg hazaindultam Magyarországra, előtte elbúcsúztam a Magyar Egyesülettől. Kaptam tőlük egy igazolványt, hogy az egyesület tagja voltam, a tagdíjat mindig megfizettem, a gyűjtési akciókban adakoztam”.

Az emigráció idején dr. Görbics Béla családjánál sokat tartózkodott. Szinte családtagnak számított náluk. Szabadidejében szinte mindig náluk volt.

Dr. Görbics Béla orvostanhallgató volt, amikor Blahó János beszervezte a mozgalomba, amelyet Görbics a szegedi egyetemen szándékozott tovább terjeszteni. A 30-as csoportban hatodrendű vádlott volt, életfogytiglani börtönbüntetésre ítélték. Török Imrével együtt szabadultak Márianosztráról 1956-ban, és hazafelé indultak. Azonban Lajosmizsétől vissza kellett fordulniuk, mert jött velük szemben a Kádár János által behívott szovjet hadsereg a forradalom leverésére. Észak felé vették az irányt. Majd átjutottak a határon. Görbics már a börtönben is panaszkodott a szívére, s ott kapott rá gyógyszert, de azt rosszul adagolták neki. A menekülés úgy megviselte, hogy menni sem tudott, Török Imre a hátán vitte, amikor mentek át a határon.

Ő is Svájcban maradt. Kitanulta a fogorvosi szakmát. Heidelbergben szerezte meg a doktori diplomáját.

Először egy fogorvos vállalkozásában dolgozott, de hamarosan ügyes vállalkozói képessége és a szerencse folytán, banki kölcsönnel önálló vállalkozást teremtett, amelyet az évek folyamán mindig bővített. Utóbb már a rendelőjében három fogorvosi székben folyt a fogak kezelése. Szép nagy házat vásárolt, megnősült. Magyar lányt vett feleségül, Baki Zsuzsannát, akinek a szülei szintén 1956-ban menekültek ki Svájcba, mert az apja a forradalom idején - egyszerű munkásként, a kezében „gitárral”-géppisztollyal harcolt a pesti utcán. Akkor csak a feleségével szöktek Svájcba, a három gyermeküket később, a Vörös Kereszt segítségével sikerült kivitetni maguk után. 1959 és 1961 között folytak ezek a családegyesítési akciók, amelyet a Vörös Kereszt bonyolított. Akkor három vagon gyermek érkezett Svájcba a szüleik után. Így jutott ki Baki Zsuzsi is a két testvérével együtt a szüleihez, addig a nagymamájuk nevelte őket vidéken. Baki Zsuzsa fodrásznak tanult, de férjhezmenetele után a férje pacientúráját szervezte. Elegánsan járt, sok arany ékszert viselt magán.

Egy fiuk született, Attila, aki a svájci katonaságnál a komputer szakon végzett és dolgozik azóta is. Az apja utóbb már 20-25.000 svájci frankot keresett havonta. Hét és fél millió svájci frankot örökölt a család dr. Görbics Béla után, amikor 1990-ben meghalt.
Birmensdorfban temették el, ott volt a háza, Zürichtől 2 kilométerre.

Mérai Kálmánnak másik kedves ismerőse volt Zürichben dr. Domby Kiss Pál, akivel együtt járt Hódmezővásárhelyen elemi iskolába. A diploma megszerzése után Veszprémben egy hibrid üzem vezetését végezte. Neki nem volt priusza, a saját elhatározásából ment ki Svájcba, hogy ott próbáljon szerencsét. Magával vitte a papírjait, bizonyítványait, még a papucsát, fogkeféjét is. Őt először Belisonában a Vörös Kereszt karitatív szervezete vette pártfogásba. Először Mérai Kálmánnal együtt laktak. A magyar diplomáját nem fogadták el, de lehetőséget kapott a tanulásra. Zürichben ösztöndíjat, később kollégiumot is kapott. Doktori diplomát szerzett, mert kinemesített egy újfajta salátát, amelynek a levelei háromszor akkorára nőttek, mint az általunk ismert salátáé. A salátát találmánynak minősítették, ez volt az ő doktori disszertációja. A találmánya azonban a svájci állam tulajdonába került, mivel ezt az egyetem gyakorlójában, svájci ösztöndíjon, az ő tanáraik, munkásaik segítségével hozta létre. Ez a tény őt olyan mélyen sértette, azt mondta, ellopták a találmányát. Öregségére szinte teljesen megzavarodott ebbe.

Egy igen gazdag cégtulajdonos lányának udvarolt, aki szívesen hozzáment volna feleségül, de dr. Dombynak az volt a kikötése, hogy a lány mondjon le az örökségéről, legfeljebb egy millió frankot tartson meg. Nem akart a felesége vagyonából élni. A lány azonban erre nem volt hajlandó. Dr. Domby így egyedül maradt. A saját tehetségéből, saját erejéből akart meggazdagodni. Ez azonban nem sikerült neki. Arról ábrándozott, mikor a barátaival együtt töltötték az idejüket, hogy majd ő ha gazdag lesz, meghívja a barátait a marokkói rezidenciájába, és ott micsoda autók, nők, stb. fogadják őket. Ebből azonban nem lett semmi.

Nemrég hazalátogatott Magyarországra, Hódmezővásárhelyre viszonylag szegényen. Itthon halt meg. Mérai Kálmán azon sajnálkozik még most is, hogy őt nem értesítették a temetéséről, pedig ő már akkor itthon lakott, 2001 őszén.

Dr. Nagy Attilla csendőr őrnagy, aki a vezetőjük volt, amikor Ausztriából Svájcba indultak, szintén abban a városban telepedett le. Megházasodott, jó partit csinált. Jómódban élt Zürichben. Vele azonban már később nem tartott szorosabb kapcsolatot.

Szőke Ernő is kiment nyugatra 1956-ban, a Szőke Pál bátyja. Szőke Pállal egy csoportban voltak elítéltek, akit azonban 1956 májusában hazaengedtek. Ő aztán itthon maradt. A Pál bátyja Ernő Kanadába ment. Hegesztő volt a szakmája. Ő nem volt büntetve, csak kiment, hogy szerencsét próbáljon. Ott Kanadában hegesztő iskolát nyitott, és ebből meggazdagodott.

A szülei Mérai Kálmánt 1969 decemberében látogathatták meg először Zürichben. Ott tartózkodtak nála 1970. február végéig. Ő akkor már Zürich északi részében főbérleti lakásban lakott. Igyekezett nekik sok szépséget megmutatni az országból. Egyszer átvitte őket Lichtensteinbe is, ebbe a 158 négyzetkilométer területű külön kis államba, amelynek az volt az egyik érdekessége, hogy az ott élő, Ádám lichtensteini hercegnek osztrák-magyar származású volt az anyja, aki az odalátogató magyar vendégekkel időnként elbeszélgetett. Az ő anyjával is beszélgetett egy ilyen alkalommal a főherceg asszony. A férje II. Ferenc József volt az uralkodó Lichtensteinben akkor. Máskor elcsodálkozott az édesanyja a svájci turista nők sajátos öltözékén. Az édesapját ott is csak a lovak érdekelték.

Amikor visszatértek a szülei Magyarországra, az édesapja hamarosan meghalt 1970 áprilisában. Az édesanyja 13 évi özvegysége idején még több alkalommal meglátogatta a fiát Svájcban. Itthon szegényesen élt. Kiadta az 1és ½ szobás lakás egyik szobáját a Négyesi péknél dolgozó lányoknak albérletbe, tésztát, csigát csinált, abból éldegélt. A fia is segítette. Volt egy Losonczy nevű zenész ismerőse, aki külföldre is járt szerepelni. Mikor Svájcban vendégszerepelt, Mérai Kálmánnál lakott. Ő odaadta a zenésznek a szükséges költségeire a pénzt svájci frankban, az meg hazatérése után eljuttatta az édesanyjának a kapott pénz ellenértékét forintban. Hivatalosan nem volt érdemes átváltani, mert a magyar állam egy svájci frankért 4-5 forintot adott, amikor ért 14 forintot is.

Mérai Kálmán 1991-ben látogatott haza először hivatalosan Magyarországra, amikor megtörtént a rendszerváltozás. Itt Székkutason Rostás Jánoséknál lett „kikötője”, akik akkor már részben itt laktak a nagybátyjától örökölt házukban, a Hidi Mihály utca 14-ben. Egyre többször jött, és mindig több-több időt töltött itthon. A kárpótlási ügyeit is Rostás János segítségével intézte, akivel egy csoportban lettek elítélve, és akivel együtt raboskodtak Márianosztrán. Sikerült visszakapnia a földjeit,

sőt a rabságban töltött évekért is kapott kárpótlási jegyet. Ezeken is földet vásárolt. Visszavásárolt 97 hektár földet, amelyet Nagymágocs határában mértek ki egy tagban 1010 aranykorona értékben. Van benne
3 és ½ hektár erdő is, amelyet annak idején kiirtottak, de aztán újra telepítettek, olyan karvastagságnyi most a fák mérete benne.

2001. július elseje óta lakik újra Magyarországon. A földjeit bérbe adta. Vásárolt egy kisebb házat (két szoba összkomfort bebútorozva) a Szeremlei utcában. Abba hazaköltözött a szülővárosába a régi utcába, ahol azelőtt is volt a házuk. A nyugdíját Svájcból kapja.
Mint mondja – jól élt ő ott kint Svájcban, csak azért jött vissza, hogy ha meghal, itthon a szüleivel szeretne egy sírban pihenni.

A tanyájukat elbontotta a tsz, a falban megtalálták azt az írásos dokumentumot, amelyet az édesapja készíttetett, amikor építették a tanyát, és befalaztatott az ablak alatti üregbe. Ő kérte vissza a tsz-től ezt a dokumentumot, de csak egy fénymásolatot adtak neki róla, azt mondták, az eredeti a tsz-t illeti, nem adták neki vissza. Szerinte az az okmány muzeális értékkel bír, és ő neki is ajándékozná a székkutasi múzeumnak, ha visszakapná, és ha Székkutason volna múzeum.

Az idejét leginkább baráti társaságokban tölti. Felújította a régi, még élő ismerősökkel a barátságot, s azokkal találkozik rendszeresen. A nagyobb ünnepeket Rostás Jánosékkal és annak családjával tölti. Gyakran hivatalos ebédre ahhoz a Papp Gáborhoz is, akinek az édesapja szomszédjuk volt a tanyán, és amikor a szüleit kilakoltatták, a holmijuk egy részét oda mentették át. Ez az idős Papp Gábor is Hódmezővásárhelyen lakik a Csiga utcában. Ő a legidősebb élő barátja a régiek közül.

A másik jó barát Kókai Varga János, akinek szintén a székkutasi határban volt kb. 120 hold földje, cséplőgarnitúrája. Házuk is volt a Hódmezővásárhelyen a Károlyi utca 11. szám alatt. Mindenüket elvették. A háznál meghagyták nekik az alsó konyhát és az istállót, ott lakhattak. A házat ÁVH-s szállássá alakították át. Most a húgával lakik a házukban, amelyet visszakapott. Hozzájuk is gyakran ellátogat Mérai Kálmán. Elbeszélgetnek. Elmondják az itthon átélt szenvedéseket, megaláztatásokat.

Kilátogat gyakran a temetőbe is. Kikíséri a volt bajtársakat. Ott volt 1992-ben a Csáki Kálmán temetésén, 2001-ben az Ambrus Jánosén. Most legutóbb pedig 2003-ban Szőke Pált kísérték utolsó útjára.
Ő egy megrögzött agglegény – mondta róla Rostás János egy alkalommal. Külföldön nem sikerült neki családot alapítania. Magyar lányt szeretett volna elvenni, de olyannal nem találkozott, aki feleségnek való lett volna.

Az életéről való beszámolóját így summázta: " A börtönben és az emigrációban eltöltött idő megmentett engem attól, hogy ne kelljen elviselnem azt a lélekromboló, szörnyű, megalázó, hazug életformát, amit átéltek a Rákosi és Kádár-rezsim alatt azok, akik itthon maradtak a rabtársak közül. Én nem bírtam volna azt elviselni. Én ott kint emelt fővel, szabad lélekkel éltem, dolgoztam mindvégig, amíg Svájcban tartózkodtam".

——— — ———

Terhes Pál: (1925.; anyja neve: Szántó Lídia; lakása:Kútvölgy Dózsa Gy.u. 30.)

Szántó Lajos, amikor a befagyott Tisza jegén átgyalogolt Jugoszláviába, ott bement a rendőrségre, jelentkezett. Előbb hosszú kivizsgálásnak vetették alá, de utána ellátták igazolványokkal. Majd átengedték Olaszországba. Ott egy menekülttáborban lakott évekig, ahonnan kijárhatott munkát vállalni a „taljánokhoz", - ő így nevezte az olaszokat később, amikor itthon mesélte az élményeit. Szántott, vetett, szénát gyűjtött, mindent elvállalt, főként mezőgazdasági munkát. Így múlt el rajta három esztendő, amig kijutott Amerikába.

Amerikába ingyen utazott. Egy olasz család, akiknek sok gyermekük volt, és nagy szegénységben éltek, eladtak egy gyermeküket egy gazdag amerikai, gyermektelen házaspárnak. Szántó Lajos vállalkozott a gyermek kikísérésére. Az útiköltségét az "új szülők" fizették. A repülőtéren már várták őket, ott átadta nekik a kislányt. New-Yorkban egy magyar cipésznél kapott szállást először, aztán elszegődött mosogatni egy vendéglőbe. 3 dollár/óra volt a fizetése. New-York közelében volt egy kisváros, Passaic. Itt hamarosan lakást bérelt egy 16 lakásos bérházban. A lakás

havi bére 103 dollárba került. Majd meghalt a ház gondnoka, és ő kapta meg az állást. Akkor már nem kellett a lakásért sem fizetnie.
Ebben a városkában telepedett le. Később hirdetés útján megismerkedett egy magyar asszonnyal, aki a három lányával együtt menekült ki Amerikába. Először csak összeköltöztek, de amikor az itthoni felesége elvált Szántó Lajostól, össze is házasodtak. A felesége főzött, szakács lett, mindketten dolgoztak. Nemsokára házat építettek, autót vettek maguknak. Szántó Lajos innen is bejárt New-Yorkba autóbusszal, ahol a lakásokban tartott cserepes virágok gondozását vállalta. Ezzel is pénzt keresett. Az itthon hagyott családját is segítette állandóan. Küldött nekik minden hónapban 50 dollárt. Az IKKA csomagküldő szolgálaton keresztül vásárolt a részükre minden télen 50 mázsa szenet. Ott csak befizette, megrendelte, itt meg vitték nekik a téli tüzelőt. Így kaptak tőle két kerékpárt, konyhabútort, bundát, ruhaféléket. A lánya mikor férjhez ment, az esküvői ruhát is az apjától kapta Amerikából.

Amikor a lányának volt az esküvője, az apja elküldött egy férfit és egy nőt kamerával, akik felvették filmre az egész esküvőt, lakodalmat. Színes fotókat is készítettek róluk. Küldött velük filmet is , amely az ő kinti életüket mutatta be, és a vacsora előtt vetítették a vendégeknek. Ezt annyira nézte mindenki, hogy a húsfőzők mind odaégették a paprikást, egy falatot sem lehetett enni belőle. Volt azonban sült is, nem maradtunk éhen. A menyasszony násznagya és násznagynéja a Sárika keresztszülei, Kenéz Sándor és a felesége, Bujáki Veronka voltak.

Én is voltam kint náluk 1976-ban látogatóban Amerikában, - emlékezik vissza Terhes Pál, Szántó Lajos sógora. Még akkor is Passaicban laktak. Nyugdíjasok voltak már mindketten a feleségével. Ők állták az útiköltséget, amely 503 dollárba került repülővel oda és vissza. Szép házban laktak. Aluminium lemezzel volt borítva a ház fala kívül. 24 ablak volt rajta. Benne központi fűtés, alatta pince. Mikor náluk voltam, átvittek kirándulni Kanadába is. Megnéztük a Niagara vízesést.

Később elhatározták, hogy a hideg éghajlatú tájról melegebb vidékre költöznek. Mindenüket pénzzé tették, és Floridában telepedtek le Lauderdálé nevű városban. Az 1980-as években már ott éltek. Még itt is metszette Szántó Lajos a szomszédokban a kerti fákat, ápolta a növényeket. 1000-1200 dollárt is megkeresett havonta a nyugdíjával együtt. Itt vásároltak maguknak előre sírhelyet is.

1993. június 19-én hazalátogattak a feleségével együtt Magyarországra. A nyolcvan éves születésnapjukat itt nálunk, ebben a házban ünnepelte a család. Összehívtuk a családtagokat, régi kedves szomszédokat, ismerősöket. A család tagjai sütöttek, főztek. Az idős vendégeket pedig körülvették a többiek, és elbeszélgettek velük. Erről egy videofelvétel is készült. Nézzük meg!" – és bekapcsolta Pali bácsi a videót.

Megnéztük közösen a felvételt, amely a kedves családi ünnepet mutatja be. A hatalmas tortán 80 szál gyertya égett. - Erzsike néni 80 - alatta

- 80 Lajos bácsi - ezt írták a sokszemélyes tortára. Biztos jutott belőle mindenkinek egy szelet, olyan nagy volt ez a torta.
Szántó Lajos négy testvére és azok családja volt hívatalos az ünnepségre, azonkívül itt voltak Kenéz Sándorék a gyermekeikkel, Juhász Nagy Mihály és felesége Miklós Rozália, a régi jó szomszédok családostól. A lánya is jelen volt a férjével. Az első felesége akkor már nem élt.
A családi ünnepség előtt a református templomban szép, ünnepélyes istentiszteleten vettek részt mindannyian.

Amikor visszatértek az új hazájukba, azután is tartották velük a kapcsolatot halálukig. A felesége, a második az 1990-es évek végén halt meg. Szántó Lajost, amikor már nagyon öreg lett, egy ott lévő öregek otthonában helyezték el, de rendszeresen látogatták, törődtek vele.

Szántó Lajosnak 1999 márciusában fejeződött be kalandos élete. Abba a sírba temették a felesége mellé, amelyet Szántó Lajos és felesége még életükben megvásároltak, és megcsináltattak maguknak. Itt pihennek mostmár együtt kedves Erzsikéjével, aki jó társa volt az idegen hazában.

Juhász Nagy Mihályné: (született: Miklós Rozália 1932.; anyja neve: Simon Julianna; lakása: Székkutas Murgács Kálmán u. 6.sz.)

Szántó Lajos levelei

Juhászné Rózsika és családja levelezés útján mindig kapcsolatban maradt Szántó Lajossal, és az ő későbbi családjával. Erről tanúskodik az az 50 levél, amelyet a rendelkezésemre bocsátott.
- Sajnos, nincs már meg minden levél, mert amikor beköltöztünk a tanyáról ide a faluba, sok minden új helyre került, a régi levelek egyrésze is elkallódott – sajnálkozik Rózsika.
A levelekből végigkísérhetjük Szántó Lajos életét az emigrációban.

Az első egy üdvözlőlap 1960-ból keltezve.
„Kedves Misukám és Rozika!
Kívánom, hogy ez a szerény kis lapom friss jó egészségben találjon benneteket. A december 13-án írott kis leveleteket jan. 26-án megkaptam, már azt hittem, hogy válasz nélkül hagyjátok levelem, de megértettem, hogy mivel nem repülőn jött, így a hajó lassúbb. Különben a repülő posta 5-6 nap ide ér. Nagyon megörültem rövid kis leveleteknek, és meg is értettem. Hát hogyne jutnátok eszembe valamennyien egykori fiatalok, valóban itt úgy van, hogy nincs az a régi jó társaság, mint otthon. Különben ha a honvágy és egyedüllét kínzó gyötrelmét leszámítom jólvagyok és egészséges.

Én múlt év dec. 10-én egy textilgyárba kerültem, ahol most is dolgozok heti 5 napot, mert itt az a divat, és 40 órát. Óránként fizetnek 1 dollár 77 centet, ami heti 70.80 dollár. Én az orsókat pucolom a rajta maradt hulladék fonáltól. Könnyű munka, nem megerőltető, ezért 73 kg-os vagyok. Most lakást cseréltem. Mostmár nekem is van főbérleti lakásom 1 szoba 1 konyha, ahol én magam főzök, és olyat eszek, amilyet főzök. Vettem egy ágyat, sodronyt, matracot, asztalt, 4 széket, tükröt, szekrényt a ruháknak, jégszekrényt a konyhába, van olajfűtéses kályhám, gázfűtéses sparhetom, és ez mind összesen 134 dollár volt edényekkel stb. De megjegyzem, hogy csak az ágy és a lepedők, paplan, párna és az ágyterítő új, a többi használt, de jó karban van.

„Nagyon Boldog Húsvéti Ünnepeket kívánok: Lajos bácsi”

A további leveleit Juhász Nagy Gizella néven írja egészen addig, amig amerikai állampolgár nem lett, talán hogy a cenzúrázást elkerülje, vagy hogy ebből a levelezésből nehogy valami kellemetlenségük származzék Juhászéknak.

1960.aug. 22.: Névnapi üdvözletet küld Rozália és Mihály napra. Ebben újságolja, hogy volt kint valakivel egy farmon, amelynek magyar a gazdája. Ott mindenféle gép volt: kombájn, 2 traktor, ekék, tárcsák, kukorica ültető, kapáló, törő gépek, fűvágó, szénagyűjtő, járó présgép, mert ott minden mezőgazdasági munkát géppel végeznek, kézzel nem csinálnak semmi nehéz paraszti munkát.
Sajnálkozik Líbor János halálán, és hogy árván maradt a sok gyereke.
A feladó: Gizella Juhász 195-97 Parker Ave. Passaic N. J. U.S.A.

1960. dec. 26.: Ebben elmondja, hogy a lakása a 26. emeleten van, és már ott dolgozik, mint házgondnok. Éjjel dolgozik, nappal alszik. Köszöni a kapott levelet. Együtt örül Juhászékkal, hogy Rozika kisbabát vár.

1961 húsvétra üdvözlőlapot küld és benne egy géppel írott levelet, amelynek egyik oldalára magyar nótákat ír, ezt küldi nekik a névnapjukra.
„Igen! Mikor az embert íly messzire elsodorja az élet vihara, és ha egy kicsi levelet is kap, olyan jóleső érzés, hogy azt leírni nem is lehet.”
Kéri őket, hogy ne mondják meg senkinek itthon, hogy ő nekik szokott írni.

1962. dec. 16.: Tudatja velük, hogy lakást cserélt: szoba, konyha, fürdőszoba, WC. Újra bebútorozta. Egy magyar embertől vette meg a berendezést, az egész 70-80 dollárba került. Egy háromemeletes házban lakik, ahol 17 család él. „Én ebbe a kis lakásba egyedül lakok, nincs senkim – mondhatom – messze-messze földön, csak az Isten van velem, meg egy néhány fénykép, az a mindenem”.
New York-ba jár dolgozni, egy 56 emeletes házban irodákat takarít 2 dollár 50 cent órabérért. Minden emeleten 85-90 irodahelyiség van. Este 8 órától reggel 4-ig dolgozik. Busszal jár be Passaic-ból. A munkahelye 21 km-re van a lakásától. Elmondja még, hogy négy nyelvet megért, ezek a szerb, olasz, angol és a magyar. Az angol rettentően nehéz, mert nem úgy írják, ahogy beszélik.

1963. dec. 10.: Egy kis csomagot küldött Juhászéknak, a budapesti IKKA-n keresztül rendelte meg. Írja, hogy világkiállítás lesz New York-ban, hívta a feleségét is, a lányát is, de azok nem mennek. „Már három éve elmúlott, hogy egy helyen dolgozok, és egy helyen lakok, csak tudjátok, nagyon egyedül vagyok, sokszor nem lelem helyem…A sok jólét mellett bizony az is nagyon hiányzik, hogy senki régi jó ismerős nincsen. Van gramafon lemezjátszóm, bizony egy-egy régi nóta lelkileg nagyon meggyötör…Sokszor úgy szeretnék sírni! magam sem tudom miért? szeretnék valakit látni! magam sem tudom miért? – de nem is szeretem írni tovább, mert ez csak a honvágyat idézi elő, az pedig nem jó". Hívja Juhászékat is a világkiállításra, amely 1964. ápr. 22-én nyílik meg. A levelet írógéppel írta.

1964. júl. 6.: Tudatja, hogy 1964. ápr. 22-én megnyílt a világkiállítás New York-ban. Az ő vállalatuk végzi el ott is a takarítást. Lehet túlórát vállalni. Ő a vasárnap éjjeli munkára jelentkezett, mert ezért 3 dollár 44 cent órabért fizetnek. Vásárolt egy színes tv-t, nagyon szereti nézni a műsorokat.

1964. aug. 13.: „A régi humorosság majdnem kihalt a lelkemből, helyette a búskomorság ülte meg a szívem-lelkem, ez utóbbit talán az is okozza, hogy egész napokat nem tudok senkivel magyarul beszélgetni. Idehaza egyáltalán nem vár rám senki, a négy fal halgatagosan fogad és az ablakaim némán merednek rám. Sokszor elgondolom, hogy vajjon minek megyek én olyan nagy távolságra haza. Hiszen énnekem olyan mindegy volna, bármelyik utca szögletében vagy akármelyik sötét zugban meghúzódni, mert én ott is otthon volnék, mert énrám a lakásomon sem vár senki, bár ez ellen egyenlőre nem tehetek semmit, hiszen úgyis a honvágy váltotta ki belőlem ezeket a gondolatokat. Egy azonban bizonyos, ha az a Duna nagykanyarulatában berendezett örök lakásomra gondolok, rögtön elmegy a honvágyam, bár ott nem voltam egyedül és nem untam magam (a váci börtönre céloz), de inkább legyek én egyedül és unjam magam, akkor viszont nézhetem a tv-t". Elmondja még, hogy elküldte a menyasszonyi ruhát a lányának, és készül ő is az esküvőre, de csak képekben lesz otthon.

1965. dec. 31.: „1964. nov. 12. óta Amerikai Állampolgár vagyok, a nevem Luis Sepsey-re változott"
Ebben a levélben elújságolja még, hogy vett egy telket a hegyekben egy tó fölött, olyan fák vannak benne, mint az őserdőben, olyan mint egy dszungel, 400 négyszögöl, oda akar házat építeni magának, de nem most, hanem majd ha nyugdíjba megy. 46 mérföldre, vagyis 73 km-re van a mostani lakásától, ezért tanul autót vezetni. A szóbeli vizsgát már dec. 8-án letette, most a vezetést gyakorolja. Megnehezíti mindezt az angol nyelvtudása. Panaszolja, hogy minden szót kétféleképpen kell megtanulni, egyszer ahogy kiejtik, és mégegyszer, ahogy leírják.
„Ma sütöttem marha sültet, azaz marhahús szeleteket, itt úgy mondják – szték, de úgy írják = steak"
Ismét panaszolja, hogy hívta ki a feleségét, de azt válaszolta, hogy ő azon a nagy vízen nem megy át soha. Hívta a lányát is, amíg férjhez nem ment, de ő is nemet mondott.

Egy jóval későbbi levelében megírja, hogy 1967-ben elvált a feleségétől, és rá egy évre összeházasodott egy Erzsike nevű magyar származású asszonnyal, akinek három lánya van.
A felesége is dolgozik. Az ő lakásában laknak. A hétvégeken és a szabadsága idején kijár a telkére, és irtja a dzsungelt, bokrokat. A kiszedett fákat elégeti. A helyükre vitetett ki 10 kis fenyőfát, azokat ott elültette.

1972. febr. 27.: Vásárolt egy másfél éves, kék színű Sevrolet autót. Már nappal dolgozik reggel 7 órától délután fél 4-ig. Amikor vette, 14 és fél mérföld volt benne, most meg 40.000 mérföldet mutat a kilóméterórája. Háromszor volt vele Kanadában.
Felépítette a házát is közben a telken, amely 11 méter hosszú és 7méter széles, kétszintes. Alul a pincerész cement és tégla alap, a felső rész fából van, és aluminium lemez a borítása, zöld színűre van festve. Alul van benne egy politúr deszkával borított nappali, zuhanyozó, WC, kamra, spájz, mosókonyha és garázs. A felső szinten két hálószoba, ebédlő, konyha, fürdőszoba, WC, zárt veranda, fölül balkon. A padló mindenütt parkettás. A központi fűtést gázolajos kazán üzemelteti. A ház körül betonjárda, a ház előtt négy autónyi parkolóhely, szurkos beton a bejáró. Az egész, mindent beleszámítva 25.000 dollárba került, de ő maga is nagyon sokat dolgozott rajta.

1973. szept. 1.: „Hát Sávai Feri és Pál János, Udvari Jóska hogy vannak? Hát Bujáki Veronka néni? És a Sárikám kereszt anyja és kereszt apja Kutason hogy vannak? Kik haltak meg közös ismerősünk? A csajági kör és iskola épülete megvan-e még, és milyen élet ill. összejövetelek vannak most? Hát a pecércei kör régi elnöke Imre bácsi él-e még? És hogy vagytok Ti? Én megvagyok így-úgy, de sokszor elfáradok. Dolgozok New Yorkba, itt Passaicba házmester vagyok, de kint a háznál is sok a dolog…Még a múlt héten is festettem illetve fényeztem az ajtókat, de még a pincében kéne is. Írj sokat, várom válaszotokat".

1977. szept. 20.: Ebben a levélben vallja be, hogy megnősült 1968-ban.
„Azóta ütjük verjük az életet-világot „ketten" és reméljük, majdcsak megsegít a Felséges Úr Isten…Rengeteget tudnék még írni, de nincs hely, annyit megemlíthetek, amit elvesztettem: itt mindenben értve megtaláltam".
A címem így írd: Mr.és Mrs. Louis Sepsey 195-97 Parker Ave.
R.R.1.Bx. 71-C, Scenic Lakes
Hamburg, N.J. 07419 U.S.A. (Ez a zöld ház címe)

1971. aug. 23-án lett kész a házuk, be is költöztek akkor, de csak a hétvégéket töltötték kint, meg a szabadságuk idejét, amíg nyugdíjba nem mentek. Megemlíti, hogy Terhes Pali, a sógora volt kint náluk 3 hétig 1976-ban. 1975-ben és 76-ban veseoperáción esett át.
1974-ben pedig baleset érte. Elcsúszott a lift vasküszöbén a 49-es emeleten a munkahelyén, és megsérült a térde. Meg is operálták. Kapott a vállalattól 285 dollár fájdalomdíjat, mert munkahelyi baleset volt.

Mindig kedvesen megemlíti a leveleiben a Juhászék kisfiát, Misikét, érdeklődik az életük felől. Milyen volt a termés? Mennyi libát neveltek? Hol tudják eladni a jószágaikat? Van-e még Orosházán piac? Minek mennyi az ára, libának, csirkének, tojásnak, disznónak? Leírja, hogy ott ezeket mennyiért lehet megkapni. Mindig ír az időjárásról is. Ott náluk elég hideg van. Sok eső is esik. Télen pedig nagy a hó.
1975-ben eladták a kis kék Sevrolet autójukat, és vettek helyette egy Fordot, zöld színűt.

1978. jan. 17.: Fort Lauderdále, Floridai tengerparti városból

„1978. jan. 13-át írtak, amikor itt a Floridai „Hollywood" városból hazaértünk a látogatóból a rettentő ítélet időben".

Elmondja még, hogy a neje egy cipészmester felesége volt, szentesi születésű, de később Budapesten laktak. Három lánya van, mind férjnél, mindegyiknek van gyereke vagy gyerekei. A középső lányáék Kanadából költöztek Floridába, mert annak a férje autószerelő, és mindig nagyon utálta, hogy a javítandó autókról a nyakába csöpög a hólé. Mindenüket eladták, és Floridában vettek egy kilencszobás motelt (szállodát), amelyik jól működik, és az adósságaikat is nemsokára kigazdálkodják belőle. Ezeknek van egy 10 éves lányuk, és egy 8 éves fiuk. A neje mindig vágyakozik az unokái után.

A feleségének a kisebb lánya Kanadában Montreálban él, tanítónő, kárpitos a férje.
Nekik a Zsuzsa lányuk már 18 éves, a Robert fiuk pedig 14 éves.

A legnagyobb lányuk New Jersey-ben él, banktisztviselő, a férje pedig férfiszabó. Egy nagy fiuk van, 26 éves és repülőgép szerelő. Mindannyian magyarok, a férjek is.

1980. márc. 19.: Ezen a napon lettek 67 esztendősök, a felesége is 1913-beli.

1976.november elsejével nyugdíjba ment ő is. Akkor kiköltöztek végleg a zöld házba.
Neki sokat fáj a lába, kínozza a „rehoma".

1978-ban a felesége nagyon vágyakozott a lányai után, akik már akkor Floridában laktak, és gyerekeik is voltak. Elment hozzájuk látogatóba. Lajos bácsi nagyon unatkozott egyedül, és elutazott a felesége után. Nagyon megtetszett nekik a kellemes meleg időjárás, és elhatározták, hogy ők is leköltöznek a gyerekek után Floridába. Amikor visszatértek, olyan óriási hó fogadta őket, hogy alig birtak bemenni a házukba. Három napig tartott, amig Lajos bácsi megtisztította a bejárót a hótól, hogy az autóval beállhasson a garázsba. Ez a tény még jobban megerősítette őket elhatározásukban, ezért áruba bocsátották a zöld házat.

Még abban az évben a felesége a nagyobb lányával és annak a férjével, aki zentai, hazalátogattak Magyarországra. Elment Szentesre az anyja sírjához, és voltak Kútvölgyön Terhes Páléknál is, meg még sok más helyen.

1979 áprilisában újra leutaztak Floridába. Ott kapták a hírt az ingatlanközvetítőtől, hogy elkelt a zöld ház 49.000 dollárért. Ugyanannyiért vettek maguknak házat Floridában.
Aztán jött a költözés, berendezkedés, de segítettek a gyerekek is.
„Már 9 hónapja Floridai lakosok vagyunk. Itt mindig meleg van. Fúj a friss tengeri szél, hozza a jó levegőt".

Vettek egy másik házat is, amin kölcsön van, ezért „fő a fejünk egy csomó adósságban, de már az a ház el van adva".

1980. dec. 30.: „Szegény „csókos Jancsi" sajnálom Őt is szegényt – hisz még élhetett volna, nomeg a Bakos Pistáné – hát csodálkozom, hogy Ő is a Tejes Palit követte, meg az én bátyám Imre is, aki ráadásul még el is égettette magát, és azt kívánta – szórják széjjel a hamvait, de talán 10 évig azért megtartják és ha addig nem jelentkezik érte senki, akkor szórják széjjel…Hát a liba király az a Füvesi Miska (volt) mert Őneki volt először mindég kislibája minden esztendőbe. A múlt évekbe sokszor volt a Kútvölgyi szanatóriumba, ezt viszont Pali írta! Valamint Kotormán Imre főzi-e még a pálinkát? vagyis él-e még"?

1983. júl. 27.: „Amikor ide lejöttünk, maradt 22.000 dollárunk, vettünk egy másik házat is, hogy majd kiadjuk 450 dollárért havonta és az majd hoz egy kis hasznot. Igen ám, de nem tudtuk kiadni, mert néger volt a második szomszéd, és azokkal úgy van itt a nép, mint otthon a cigányokkal…23.600 dollár kölcsönt vettünk fel… amilyen gyorsan csak tudtuk, eladtuk 3.000 dollárral többért, mint vettük, de azt el is vitte az ügynökség, aki a házat eladta. Ráfizetés olyan 6.500 dollár volt".

Írja, hogy sokat fáj a lába. A bal lába összezsugorodott 2 cm-t, a cipőjét fel kell póckolni, hogy járni tudjon. Mindig fázik a térde.
„Rettentő rehomai fájdalmakkal szenvedtem. Erzsikének meg máj vagy lép bántalmai voltak.
Az orvos itt nagyon drága. 600 dollárt fizettünk csak a vizsgálatért, a gyógyszer is vagy 80 dollár. Február óta jobban vagyunk mindketten, csak nagyon fáradtak, akkor is ha nem csinálok semmit, akkor is ha teszek veszek valamit. Így aztán el-elmegyek öregekhez a bokrokat megmetszeni…"
Az új címük: Mr. és Mrs. Louis Sepsey 4137 N.W. 45 th Avenue
Ft. Lauderdale. Fl. 33319

1984. máj. 20.: „Mi itt a 26. szélességi foknál vagyunk…Az egészségem rettentően leromlott, amiről nemigen érdemes írni sem…alig birok fölállni az asztaltól, vezetni még tudom a kocsit." Írja, hogy itt minden közel van, nem úgy, mint a zöld háznál volt, mégis autóval megy bevásárolni, mert már a rövid utat sem bírja gyalog megtenni, meg aztán hazacipelni a sok csomagot gyalog nem is bírná. Leírja részletesen a ház kényelmét, és azt, hogy a füvet kéthetente nyírja az egyik szomszédja fűnyíró géppel, a locsolás beprogramozható locsolóberendezéssel működik, a ház hőmérsékletét légkondicionáló berendezés tartja egyenletesen. Mindig mellé írja azt is, hogy ez hány dollárral emeli a villanyszámlát.

„Egyszóval én mindég szerényen éltem, mert számítottam arra, hogy saját házam legyen, ezt pedig úgy lehetett elérni, hogy először pénz legyen, másodszor is pénz, harmadszor egészség meg szerencse, és hál Istennek ez sikerült is javarészbe."

Mindig érdeklődik az ismerősök felől: ki halt meg? Sajnálkozik miattuk. Kérdi, kinek az özvegye ment férjhez? Az itthoni ismerős lányok kihez mentek feleségül?
„…a nyugdíjam havi 477 dollár, a szakszervezetnek tagja voltam és vagyok most is, az pedig fizet 82 dollárt havonta, Erzsike is kap 263 doll-t havonta, a megspórolt összeg után havi Úgy – 380 dollárt kapunk, a kertekbe eljártam eddig – ott összeszedtem havi 119 és 470 dollár között, tehát ha nem is mennék el - kicsit keresni akkoris akasszaföl magát az, aki ezerkettőszáz dollárból nem tud megélni. Sokszor elképedek, mikor írod, mennyi jószággal kínlódtok, - nahogy otthon muszáj is, mert abból lehet pénzelni! De nemúgy itten, csak ha falkába tartják akkor, mert élősúlyba a marha úgy tudom talán 45-55 cent fontja".

1984. dec. 3.: Sajnálattal írja, hogy augusztus 24-én hosszú és nagyon súlyos betegség után meghalt itthon az első felesége. Sajnálta szegény leányát is, mennyit szenvedett mellette a sok ápolásban. Írja még, hogy egy melegvizű tóba járnak áztatni a beteg, fájós csontjait, mert betegek mindketten, neki mindene fáj.

1986. nov. 18.: „Csütörtöki napokon elmegyünk Miámiba a Klub házba (Kossuth Hall) Ez annyi, mintha kimennénk a pósai körbe – vajon áll-e még az épület? és ha igen, mi van most benne? és áll-e még a Népház? a csajági iskola és a Kör állnak-e még?

Nagyon sokszor csókolunk a távolból, és mivel itt van a Karácsony a kertek alatt, kívánunk nagyon Boldog ünnepeket és egy Nagyon boldog Új Évet gondolatba ott fogok lenni a „behavazott" tájon".

1986.: „Szenteste családi összejövetel volt nálunk. Erzsike 3 leánya és 3 vője, valamint két unokája: Zsuzsika 25 éves, Robert 22éves. Ezek a Magdika gyermekei, aki Ihász Ferencné és 6 év óta itt laknak Kanadából a szomszédos Hollywood-ban. A férje kárpitos. Saját házukban laknak. Etelka a középső lánya Fazekas Károlyné, annak is van egy fia és egy lánya. A legidősebb lánya Erzsike, annak az első férje meghalt. Volt még két vendégcsalád is, ahol a férjek magyarok."

Másnap elmentek Miámiba, a magyar egyesületbe temploba. Ott egy ismerős magyarnak eladta a zöld Ford autóját 2.000 dollárért. Másnap vettek egy új autót 9.500 dollárért.
„Vettünk egy cement mauzóleumot, amelybe 2 koporsó fér el egymás végébe… majd oda helyeznek el – lehet nem is soká." Írja még, hogy volt egy combcsont operációja. A fogait is csináltatja.

1992. szept. 12.: Beszámol arról, hogy egy hurikán söpört végig felettük. Nagyon félelmetes volt, de nekik nem esett bajuk. A házuk is állta a vihart. Letépett villanydrótok, gyökerestől kicsavart fák jelezték a hurikán útját.

1993.júl. 17.: Ezen a kis levelezőlapon köszönetet mond a sok kedvességért, amivel körülvették őket, amikor itthon voltak, és a 80. születésnapjukat ünnepelték a család és az ismerősök.
„Kedves Rozika és kedves családod!
Fogadjátok tőlünk őszinte Szeretettel mind azt a sok Kedvességet – ajándékot – melyel elhalmoztatok Bennünket 80-dik születésünk alkalmával, Kívánunk számotokra – valamennyiőtöknek nagyon sok jó egészséget és Isten gazdag áldását további életetekre.

Mint azt már korábban is közöltük, mi szerencsésen érkeztünk „HAZA" – de sajnos mi mind a ketten nagyon betegek lettünk, Erzsikét júli. 5-én mentők vitték rettentő betegen Kórházba, rövid hét alatt rendbejött – úgy – ahogy, de a mai napig sem rendesen, én meg hasonlóan kaptam szív- vese- máj- és még ki tudja milyen elégtelenségeket… szóval az a baj, hogy KORÁN SZÜLETTÜNK és minden baj elkerült, hát senki a familiából ennyi időt nem ért meg…"

1993. nov. 25.: Ebben a levélben tudatja, hogy egy társasházban vettek lakást, és átköltöztek a szomszédos kisvárosba, a floridai Hollywoodba, ahol a feleségének a lányai laknak. Ebben a házban csak idős emberek élnek, hogy még a gyerekzsivaj se zavarja a nyugalmukat.
Az új címük: Mr. És Mrs. Louis Sepsey 1005 S. 17 th Ave., Apt. 3.
Hollywood, FL 33020-6101 USA.

1995. márc. 7.: Ezt a levelet a felesége írta Juhászéknak. Elmondja, hogy a férjét 1994. nov. 3-án kisebb szélütés érte. Azóta teljesen megváltozott, elveszítette az időérzékét, nem tudja, hogy reggel van-e vagy este, vagy hogy milyen nap van. A szeme is annyira megromlott, hogy még nagyítóval sem tud olvasni, azért most ő írja a levelet is. Ő is nagyon beteg, a veséjével van baj. Az orvos szerint bármelyik órában felmondhatja a veséje a szolgálatot. Nagy a lehetősége annak, hogy Lajos özvegyen marad.

1995. jún. 7.: Ezt a levelet is Erzsike írja, amelyben tudatja, hogy a férje itthon volt a lányánál látogatóban. Szerették volna, ha itthon marad végleg, de három hét múlva visszament. Mivel őt is a lánya gondviseli, úgy határoztak, hogy Lajost beteszik egy otthonba, mert ő nem tud gondoskodni róla.

1997. júl. 31.: A legidősebb lányuk, Elizabeth Fehér írja mostmár a leveleket, mert az édesanyja meghalt. Ő látogatja Lajos bácsit az otthonban. Elmondja róla, hogy eléggé lefogyott, nagyon remeg a keze, alig tud enni. Mindig azt mondja, hogy úgy érzi, valaki ül a mellén. A szívével van baj. Különben nincs rosszabbul, sem jobban. Fent jár, sokat csoszog éjjel. Mindig azt mondogatja: " Az hagyott el, akit úgy imádtam".

1999. márc. 8.: Elizabeth Fehér 1920 Arthur St. Hollywood, Fl. 33020-3129 a feladó címe.

„Kedves Rozika és Mihály. –

Levelét megkaptuk, köszönjük a részvétet. A Lajos bácsi egy szerencsés ember volt. Azt lehet mondani, hogy nem igen szenvedett. Mindég kérdeztük tőle, hogy fáj-e valamije, hogy van, de mindég azt mondta, hogy nem fáj semmije és jólvan. Mivel az ész járását betegség érte, így ő sok mindenről nem tudott tudomást szerezni, és tetszik tudni, amiről az ember nem tud, az nem fáj.

A Lajos bácsi a lábán halt meg, vagyis ment reggelizni az ebédlőbe, egy ápolónő ment utána, „már vezetni és vigyázni kellett rá a járással”, és látta, hogy rogyadozik össze, erre az ápolónő elkapta lefektette az ebédlő padlóra és elsősegélyt adott neki, de sajnos már nem tudták vissza hozni, a szíve megállt. Mire a mentők kijöttek, már kórházba sem kellett vinni, elment az örök hazába. Így volt, nem szenvedett…Köszönjük a kedves megemlékezést az Édesanyánk évfordulóján, már két éve lesz 17-én.

Minden jót kívánva, maradunk üdvözlettel, Testvéri szeretettel: Pista + Erzsike”

——— — ———

Blahó János - oklevél

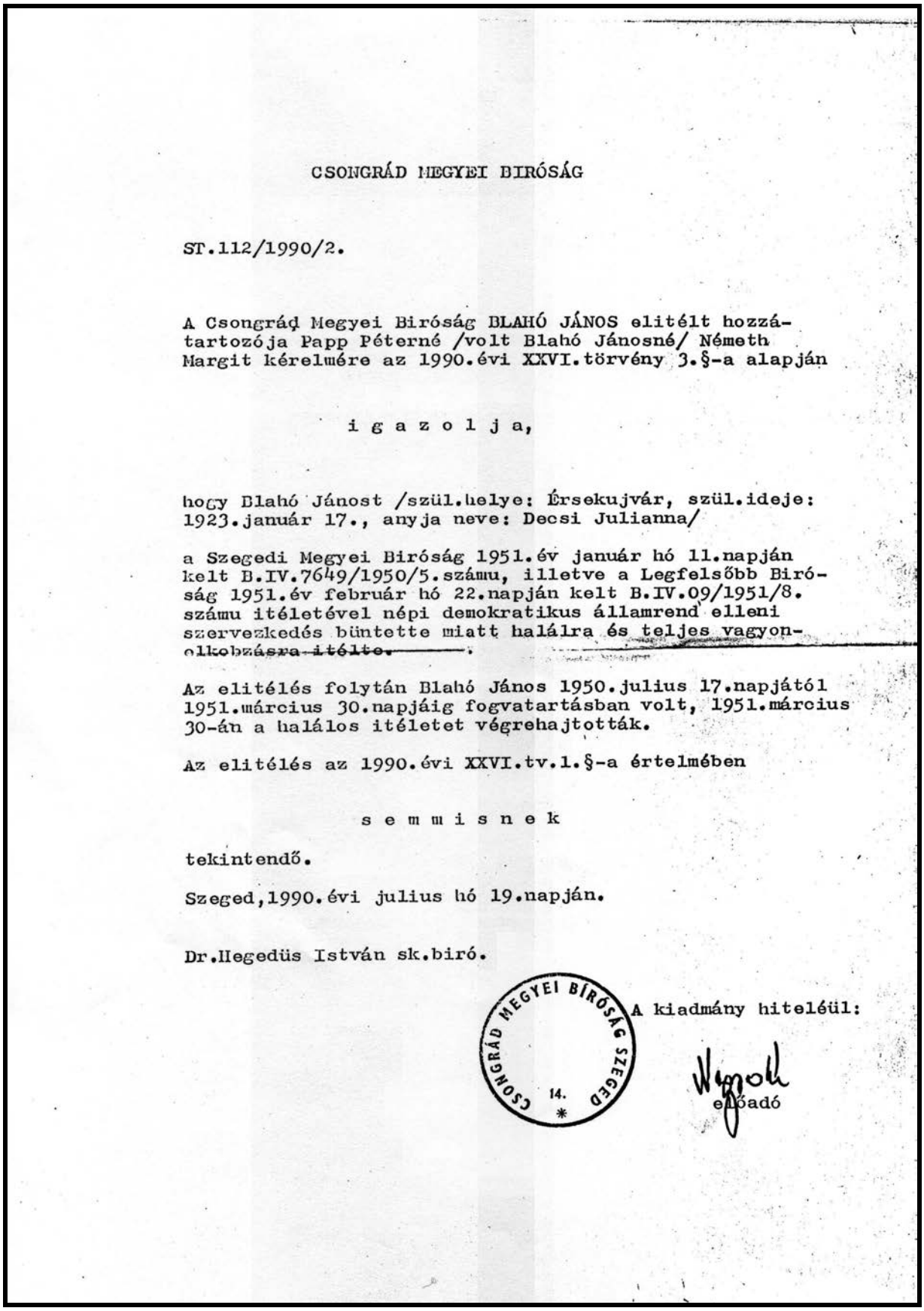

CSONGRÁD MEGYEI BIRÓSÁG

ST.112/1990/2.

A Csongrád Megyei Bíróság BLAHÓ JÁNOS elitélt hozzátartozója Papp Péterné /volt Blahó Jánosné/ Németh Margit kérelmére az 1990.évi XXVI.törvény 3.§-a alapján

i g a z o l j a,

hogy Blahó Jánost /szül.helye: Érsekujvár, szül.ideje: 1923.január 17., anyja neve: Decsi Julianna/

a Szegedi Megyei Bíróság 1951.év január hó 11.napján kelt B.IV.7649/1950/5.számu, illetve a Legfelsőbb Bíróság 1951.év február hó 22.napján kelt B.IV.09/1951/8. számu itéletével népi demokratikus államrend elleni szervezkedés büntette miatt halálra és teljes vagyonelkobzásra itélte.

Az elitélés folytán Blahó János 1950.julius 17.napjától 1951.március 30.napjáig fogvatartásban volt, 1951.március 30-án a halálos itéletet végrehajtották.

Az elitélés az 1990.évi XXVI.tv.1.§-a értelmében

s e m m i s n e k

tekintendő.

Szeged,1990.évi julius hó 19.napján.

Dr.Hegedüs István sk.biró.

CSONGRÁD MEGYEI BÍRÓSÁG SZEGED 14.

A kiadmány hiteléül:

előadó

Blahó János ítéletének semmissé nyilvánítása

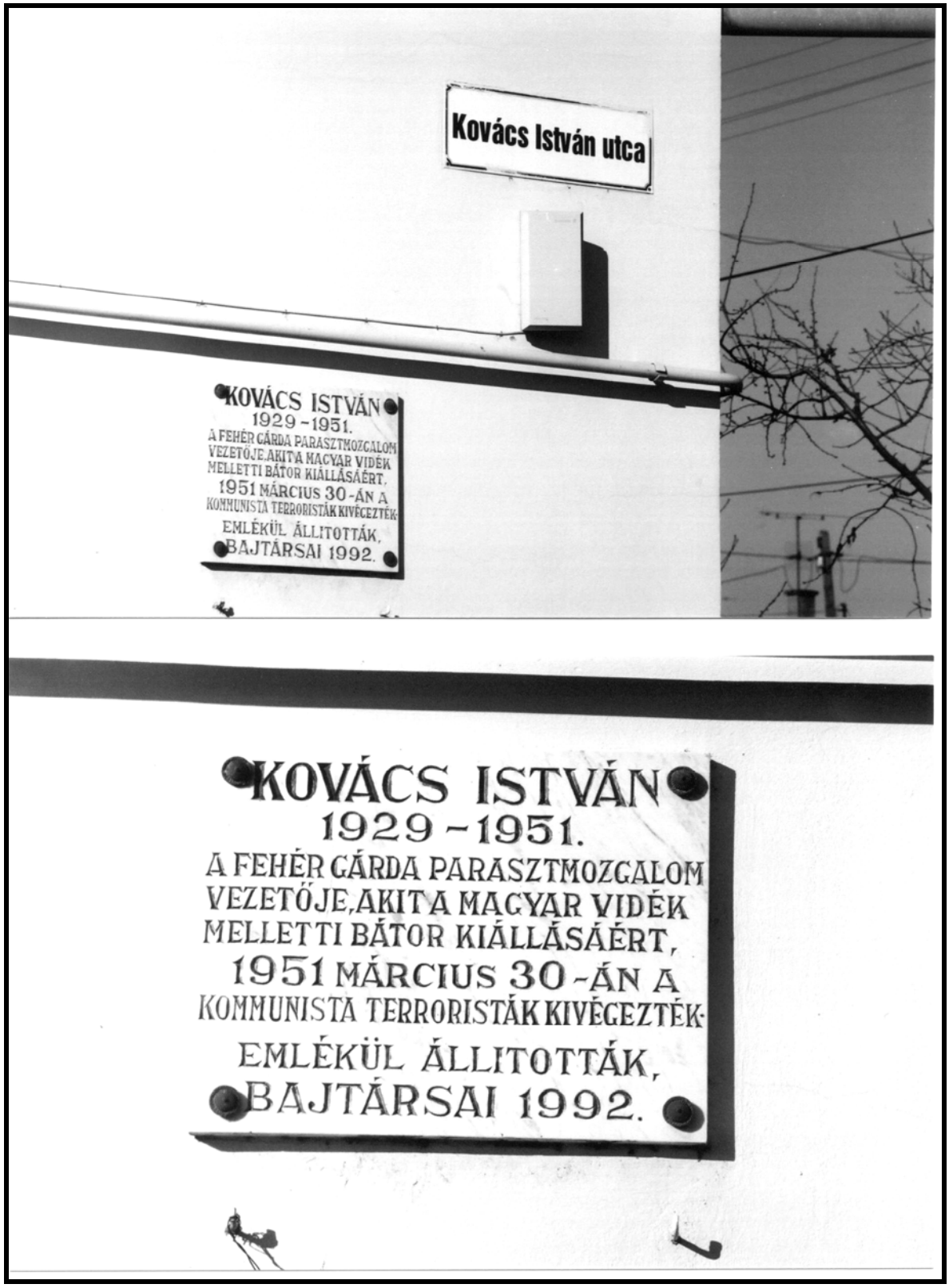

Kovács István utcanévtábla, emléktábla

— — —

Fehérgárda a Dél - Alföldön

A történet és a résztvevők

1949 első hónapjaiban az államvédelmi nyomozati szervek dokumentációja először jelezte, hogy a Dél-Alföldön titkos szervezkedés folyik, melynek célja a fennálló rendszer megdöntése. A szervezkedés a városok közötti tanyák parasztjait tömöríti. Őszre már le is tartóztatták a mozgalom vezérkarát és mintegy 60 embert.

A szóbeli közlések és a hatósági dokumentáció alapján azt állapíthatjuk meg, hogy az első szerveződő egységek 1948 nyarán jöttek létre az Orosháza - Hódmezővásárhely közötti pusztán, központjuk a mai Székkutas nevű község melletti Pósahalom lett. Ugyanekkor az ország más területein is alakultak hasonló csoportok, ám a karhatalmi szervek valamennyit viszonylag rövid idő alatt felszámolták, és az ítéletekre is gyorsan sor került. A szervezkedés dél-alföldi részének két kivégzettje volt: Blahó János és Kovács István.

Az ÁVH nem véletlenül választott így. A helybeli pálinkafőzde vezetője, Kovács István fogta össze a környező tanyák népét. Kovács István vezérnek számított, katonatisztnek, pilótának készült. A háború után amerikai hadifogságból tért haza mint tiszthelyettes. Haláláig megnemalkuvó antikommunista magatartást képviselt.

A szervezkedés motorja és kezdeményezője azonban nem ezen a vidéken született. A valódi irányító, Blahó János a Felvidékről került át a trianoni területre. Ő volt a mozgékonyabb, és ő rendelkezett szervezési tapasztalatokkal. Blahó is, mint Kovács, katonaként szolgált a világháború alatt a hadseregben, majd orosz hadifogságot is szenvedett. Szülei is gyümölcskereskedők voltak, akárcsak ő. Rövid ideig egy bányamérnök ismerőse nevelte a kamaszfiút, akitől sokat tanult, és nagy hatással volt rá. A kisebbségi lét mozgékonyságra, konspirációs képességekre tanította meg. Az alföldre kerülvén nem tért vissza a hadifogságból Csehszlovákiába. Itt azonban nehéz egzisztenciális helyzetbe került. Családot alapított, gyümölcskereskedéssel próbálkozott, de a hatóságok előbb-utóbb bevonták működési engedélyét. Majd részes-aratásban vállalt munkát. A hatalom baloldali birtokosai felé próbált családi összeköttetése révén tájékozódni. A pécsi ÁVH-nál dolgozó nagybátyját kereste fel, de az nem kívánt neki segíteni. Valószínű, hogy itteni útján ismerkedett meg a Dunántúlon már folyó szervezkedéssel.

Mozgékonysága természeti adottság volt. Kommunikatív, megnyerő, szép férfinak született. Nehezen ellenőrizhető kereskedelmi tevékenysége és innen kialakított kapcsolatrendszere tette alkalmassá a vezetői posztra. Dunántúli, szabolcsi gyümölcsbeszerző útjain az ország nagyobb területeit bejárta. A beszervezettek között több kereskedő vagy annak családtagja szerepelt.

A szervezkedés irányításában azonban hibát követett el. Nem tudta realizálni kapcsolatait, eléggé szabadon bánt a gyűjtött pénzzel, ezzel kihívta társai irigységét és gyanakvását. Félő volt, hogy az ÁVH közbelépése nélkül is egymás ellen fordultak volna a belső csoportok. A szervezkedés sikertelensége felőrölte Blahó idegrendszerét. Tulajdonképpen a lebukás is ennek a következménye lett. Könnyelmű módon, italozás közbeni verekedés áldozataként jutott a nagymágocsi lovasrendőr őrsre, ahol megtalálták nála fegyvereit. Az anyagból nem dönthető el egyértelműen, hogy elfogásakor történt-e provokáció. A tárgyaláson mentő tanúja nem akadt, aki igazolta volna azt az állítását, hogy volt egy felső kapcsolata, tőle kapta a megbízatását, és az ő utasításait követte a szervezkedésben. Fogsága alatt állapota igen leromlott. Végzetesen egyedül maradt. Őt nem kereste, nem akarta ezidő alatt látogatni senki. Feleségével megállapodása volt, hogy lebukásuk esetén bármit vallhat rá, hogy legyen, aki felneveli a gyermeküket. Kivégzésekor csak a kisfia nevét mondogatta.

Az alföldi puszta és a „puszták népe”

Az országnak ezen a táján a legnagyobb a napfénytartalom és a legkevesebb az eső. A Bácska elcsatolása után itt volt található Csonka-Magyarországon a legjobb, helyenként 70 cm vastag fekete talaj. A vidék erősen kontinentális éghajlatú. A Havasalföldről ebbe az irányba jönnek fel

akadálytalanul a végtelen sztyeppék felől az időjárási frontok, és ugyanezen az útvonalon érkeztek a nomád keleti népek is.

Az országrész a neolitikum óta volt lakott, később lovas népek telepedtek ide. Történetünk központja, a Pósahalom, 50 m-es kiemelkedés a tökéletes síkságról, egy szarmata sánc maradványa. A „domb" mindazonáltal nem emelkedik 110 méternél magasabbra a tengerszint fölé. A mellette folyó Kalasszéki-ér partján, nem sokkal távolabb egy 1200 síros avar temetőt ástak ki a régészek. Az avar falu a 7. századtól a 10. századig létezett itt, a magyar honfoglalás után lakosai valószínűleg [145] beolvadtak az új jövevények közé.

A tatárjárás pusztításai után a kun szállások rendszere egészen a Maros vonaláig nyúlott le, amelyeket csak a török hódoltság szervezett át. Itt mindig a állattenyésztés tartotta el a vidéket.[146] A török adóösszeírások, a defterek Kutas, Mágocs, Sámson, Királyság lakosságát 20-70 család nagyságúra teszik.[147] Már a 16. században megtalálhatók azok a nevek, amelyek a későbbiekben jellemzőek a vidékre, és az általunk tárgyalt szervezkedés névsoraiban is ráakadhatunk. Ilyenek a Kotormánok török eredetű neve, a Csapó, Égető, Sajti (sókereskedő), később a Rostások foglalkozásnevei, vagy a környék falvainak megjelenése a családnevekben. (Csáki, Mérai, Tótkomlósi, Makai, Csabai, Hódi, stb).

A puszta élővilágának a folyószabályozások előtt gazdagon hálózott vízrendszer adott életet, amelyen még a 19. század elején is eljutott a gabona délkeletre. A középkorban pedig innen érkezett a kő a templomok alapjaihoz az erdélyi hegyekből.[148] A templomokat felépítő 10-10 falu véglegesen a titenötéves háború alatt, a krími tatárok benntelelése után pusztult el, illetve menekült a szomszédos mezővárosok, elsősorban Hódmezővásárhely területére. A nagyobb városok Vásárhely, Szeged és Makó máig őrzik ennek a népességnek hagyományos „őző" tájszólását.

A török időben elpusztult városokat a belső migráció népesítette be újra. Szentesen, Csongrádon azóta vegyesen beszélik a kun-palóc nyelvjárást, és a tiszai íző dialektust, mutatván ma is a 18. századi bevándorlás irányát. Orosháza pedig a Vas megyéből menekült, majd hosszabb ideig Tolnán tartózkodó evangélikus népesség dunántúli nyelvét beszéli, Békés megye továbbá szlovák, (kis részben német) népességgel is gyarapodott.

Vallásilag is tarka volt a terület. A békési városok inkább evangélikusok voltak, Csongrád és Szentes lakossága vegyesen katolikus és református. Szeged többnyire katolikus, míg Hódmezővásárhely inkább református felekezetet követett. [149]

A mezőváros a legelőkből élt. A nagycsalád közösen birtokolta a városi házat, aki pedig házzal rendelkezett, az a legelői haszonvételekre is jogosult volt. A fiatalabb családtagok a pusztai szállásokra húzódtak ki, családalapítás után is ott maradtak a tanyán. Gyermekeiket a legidősebb fiútestvér, mint a városi ház tulajdonosa, köteles volt a városban iskoláztatni. Ez egy kulturális kapcsolatot jelentett a város irányába, ugyanakkor a központi településnek népességmegtartó erőt[150]. Ezért mondják ma is a környező falvak lakosai, hogy „hazamegyünk Vásárhelyre", vagy „hazamegyünk Szentesre". A nagycsalád feje a nagyapa, ahogy Hódmezővásárhelyen máig nevezi az unoka, az „atya", a kiscsaládé az apa volt.

A környék intenzív jellegű haszonnövények termelésére is alkalmas, a makói hagyma és a szegedi paprika vetésterülete a vidék. A jó minőségű föld kisebb darabja is megélhetést nyújthatott az egész család számára is. A háború előtt a nagyobb gazdák aprómagtermelésre álltak be. Ugyanakkor

---

[145] *B. Nagy Katalin*: A Székkutas-Kápolnadűlői avar temető. Szeged 2003.

[146] A település neve, amely a szervezkedés központja volt, a középkor végéig Pereskutas. A gulyakút adta az elnevezést, ahol a puszta népe állatait itatta. Majd Vereskutas névre hallgatott, a 18. században épült fogadó vöröstéglás karámjáról elnevezve, mely a vásárokra hajtott marháknak és pásztoraiknak nyújtott éjszakai védhető pihenőhelyet. Később Hódmezővásárhely városának külterületeként, Vásárhely-kutasként, majd pedig 1950-től Székkutas önálló községként szerepelt. Pereskutasi Gergely esetéből tudjuk, hogy a vidék kereskedői nagy volumenű, nyugatra irányuló marhaszállítást végeztek. *Szakály Ferenc*: Nagy Gergely pereskutasi „kereskedő tőzsér" viszálya Nagyszombat városával (1588), Adatok a 16. századi kereskedelem-szervezet kérdéséhez, Tanulmányok Csongrád megye történetéből, 16(1990), 123-144.

[147] *Káldy Nagy Gyula*: A Gyulai Szandzsák. Budapest, 1980., A Csanádi szandzsák. Budapest, 2002. *Karácsonyi János*: Békés vármegye története. Bp. 1887, *Borovszky Samu*: Csanád vármegye története 1715-ig Bp. 1897. Hódmezővásárhely története Szerk.: *Nagy József*, Hmvhely,1984.

[148] *B. Nagy Katalin* i. m.

[149] A felekezeti megoszlásra lásd a várostörténeteket: Szeged, Hódmezővásárhely története, Makó, Orosháza története, Karácsonyi János: Csanád vármegye története. i.m.

[150] Az Alföld történeti földrajza. Szerk: Frisnyák Sándor. Nyíregyháza, 2000.

ezek a művelési módok felemelkedési lehetőséget nyújtottak a szegényebb réteg mozgékonyabb családtagjai számára is.

Nagy különbséget itt láthatunk a dunántúli vidék uradalmi cselédsége és a Dél-Alföld parasztsága között. Ez utóbbinál tehát nem jellemző a nagybirtok irányító szerepe. Nagybirtok itt is létezett, mint a Harruckernek, a Károlyiak óriásbirtokai a 18.században, de a mezővárosok népe nem személyében volt kötött, hanem egységesen tárgyalt jogairól és kötelezettségeiről, és adózott a földesurának, így nem alakulhattak ki azok a struktúrák, és a hozzájuk kötődő alá- és fölérendeltségi viszonyok, mentalitások, amelyek a nyugati vidékek uradalmait jellemezték. A dunántúli cseléd és az alföldi agrárproletár között is megvolt ez a mentalitásbeli eltérés.

A másik különbség a már említett mezővároshoz való nagycsaládi kötöttség volt. A népességfölösleget megtartó legeltető gazdálkodást, a nagy folyók melletti ártéri munka, halászat egészítette ki a földművelés mellett. (A nagy, közös városi legelőket, a pusztákat a népesség meg tudta tartani a 18-19. században. Így rendelkezett országosan a 19. században az egyik legjelentősebb külterülettel Hódmezővásárhely.) Mint fentebb írtuk: szociális hálóként a város, ezen belül a nagycsalád működött.

A 19. századi patriarchális viszonyt a demográfiai robbanás és az I. világháború utáni gazdasági válság fellazította. Átrajzolta azokat a tradicionalis kereteket, amelyeket megfigyelhettünk a dokumentumokban a tanyaközpontalapító Gregus Máté esetében, s amelyek szolidaritást hordoztak magukban, szociális érzéket közvetítettek. A gazda-cseléd viszony -mivel nem egy nagy uradalmi hierarchia részeként jelent meg általában- a maximum néhány száz holdas gazdagabb réteg személyenként változó kívánságához és emberségéhez volt kötött.

A II. világháború alatti évek csak kiélezték a helyzetet. Ugyanakkor azonban volt olyan gazda, ki együtt élt és étkezett tanyásbéresével, a gazdaasszony segítette világra a béresasszony gyerekeit. (Anyagunkban azonban több esete is megmutatkozott a kiszolgáltatottságnak. Az általam vizsgált nyomozati anyag többször tartalmaz efféle adatot, amelyet az ÁVH később saját céljaira kihasznált.)

Az 1945 utáni időkben a cselédréteg lehetőséget látott arra, hogy ne legyen más „keze-lába", saját erőből gazdálkodhasson. Ezt a vágyat használta ki az idegen zászlók alatt hajózó Kommunista Párt, hogy szociális demagógiával fellépve /bár nem rendelkezett elegendő területtel az igénylők számához képest,/ a földosztás ígéretével szembefordítsa a vidék népességét egymással, sokszor családon belül is, jóllehet a felosztandó terület nagysága nem állt megfelelő arányban az igénylők nagy számával.

A szervezkedés motivációja a háború utáni helyzetben

A lakosság megfélemlítése és a baloldali hatalomátvétel korán megkezdődött a Dél -Alföldön is. A felállított „R" gárdák (rendfenntartásra létrehozott belügyi segéd alakulatok, melyek általában a szegényebb rétegekből toborzódtak) a szovjet megszálló hatóságokkal működtek együtt. A gárdák nemcsak a rendfenntartást szolgálták, hanem a szovjet alakulatokkal együtt részt vettek a fosztogatásokban és a módosabb gazdaréteg terrorizálásában.

A környékről csak a fábiánsebestyénben ismert történetet szeretném megemlíteni. Az egyik sebtében „muszkavezetővé" vált személy, aki részt vett a megszállókkal együtt a rablásban, a „közös zsákmányból" megpróbált eltulajdonítani egy kishordónyi pálinkát. Ezen a szovjet parancsnok annyira felháborodott, hogy hátba lőtte a magyar „segítségét", majd megijedvén tettének esetleges következményeitől, az áldozat fényképét kiállíttatta a bolt kirakatába, és hősi halottnak járó díszes katonai temetést rendeztetett neki.

A front továbbvonulása után sem következett be változás. A kommunista belügyi hatóságokkal karöltve folyt a gazda-tanyák elfoglalása és kifosztása, a „leltározás". A felforrósodott helyzetet mutatja, az elhíresült szentesi eset (1946), amikor az erőszaknak gátat vetni kívánó Lakos József városi rendőrkapitányt először internáltatták és kórházba juttatták, majd a kórházi ágyon kivégezték[151]. A gyilkost a felelősségre vonás elől maga Erdei Ferenc belügyminiszter (aki titokban

[151] Budapest, október 12. Jelentés Lakos József, volt szentesi rendőrkapitány meggyilkolása ügyében. 269., 1962.Budapest, 1962. október 22. Az MSZMPKB Adminisztratív Osztályának állásfoglalása a meggyilkolt Lakos József, szentesi rendőrkapitány és Dadi Imre, felbujtó ügyében 279.,Budapest, 1962. december 4. A Belügyminisztérium jelentése a Lakos József és Dadi Imre ügyében tett intézkedések végrehajtásáról 283-287. In: Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez 4.

ekkor már a kommunista párt tagja volt) juttatta külföldre, majd hazatérte után a belügyminisztérium alkalmazásában állt élete végéig. Maga az áldozat, a rendőrkapitány is baloldali gondolkodású volt. Apja -aki tanyai tanító volt- 19-es vöröskatona múltjáért a Horthy-korszakban internálást szenvedett. Lakos bűne a rend fenntartása volt, és az, hogy kórházi lepedőlopás miatt előállíttatta a szentesi MKP titkárát[152].

Ugyanez a „leltározó" csoport járt Szegváron is, az ügyet 1962-ben felülvizsgáló MSZMP KB bizottság jelentése szerint, és buzdította a szegényparasztságot a kaszák, kések kifenésére, ami az ott bekövetkezett vérengzések előkészítője lett.[153]

A földéhségre épített szociális demagógiát eredményesen tudták alkalmazni a kommunista agitátorok. A hagyományos kötelékeket a földosztás még jobban szétszaggatta. A kollektivizálásnak ekkor még kevés pártolója volt a környéken. A fent bemutatott nagycsaládi struktúra, az ehhez kapcsolódó mentalitás szétbomlasztására példa a kötetben szereplő párbeszéd, amely a Kosztolányi-tanyán játszódott le: a cselédsorból felkerült ember azzal biztatta a kamasz sógorát, hogy ezután akinek több lesz, annak meg kell osztoznia azzal, akinek nincs semmije. Nem ez volt azután a környéken az egyedüli eset, amikor a közvetlen családból került ki a feljelentő az osztályellentétek alapján.

A Jugoszláviával való viszony elmérgesedése csak fokozta a határkörzetnek számító - (50 km-es sáv) területre nehezedő adminisztratív nyomást.[154]

Hidegháborús játékok

Közben folyt a nagyhatalmak csendes háborúja. A volt hírszerzés emberei, nyugati táborokban beszervezett tisztek angol, amerikai vagy francia titkosszolgálati zászlók alatt tértek haza, és szervezkedtek a békekötés után is szokatlanul helyben maradó szovjet csapatok ellen. Munkájukat a Magyar Harcosok Bajtársi Közössége (MHBK) szervezte külföldről, mely Kisbarnaki Farkas Ferenc tábornok (ekkor már angol ügynök) vezetésével futárok százait küldte át a határon, hogy a lakosság körében szervezkedjenek.[155] A nyugatiaknak sem volt semmi drága. Képzetlen, a konspiráció alapszabályait sem ismerő százak jutottak a Katonapolitikai Osztály (KATPOL), majd az ÁVH kezére, és szenvedtek halált vagy hosszú börtönbüntetést azért, hogy a hálózat elhelyezze megfelelő területre azt a néhány embert, aki majd az információkat küldi.

Az NKVD és a magyar titkosszolgálatok szintén már az emigrációs csoportokba beépültek, vagy a hadifogolytáborokból hazatérők szűrőállomásain szervezték be a katonákat, és szereztek így terhelő vallomásokat bajtársaik ellen.

Az amerikai csapatoknak azonban eszük ágában sem volt Jugoszláviából előretörni, vagy egyáltalán a térségben megjelenni. Nagyhatalmi játékok voltak ezek szigorú szabályokkal. Betartották

---

Kúriai teljes ülések, népbírósági statisztikák, IM-állásfoglalások, Kegyelmi előterjesztések Nagy Imre és Társainak ügye 1989-ben. Budapest, 1995. Szerk: *Horváth Ibolya, Solt Pál, Szabó Győző, Zanathy János, Zinner Tibor*

[152] *Szakács Sándor–Zinner Tibor*: A háború…megváltozott természete. Adatok és adalékok tények és összefüggések 1944-1948. Bp. 1997, a „Tisza legyen a temetője" fejezet 226-234.

[153] Iratok 4. Uo. (Zárójelben jegyezzük csak meg hogy az említett felülvizsgálati jelentés azt javasolta, hogy a gyilkos részéről úgy vegyék, mintha a gyilkosságot el sem követte volna. Valamint nem az áldozat családjának, hanem a gyilkosnak juttattak a megpróbáltatásokért 20 ezer forint kárpótlást és lakást.)

[154] Iratok i.m. Budapest, 1949. szeptember 9. A BM ÁVH vidéki osztályai és illetékességi területük leírása. 302-307. A szegedi osztály illetékességébe sorolt Bács-Bodrog, Csongrád és Csanád vármegyéket emeli ki a jelentés, mint amelyek a 2-40 km-es sávban Jugoszláviával határosak és délszláv településhálózatuk is van. Ezt tartja a fő veszélyforrásnak. Emellett kiemeli, hogy az utolsó választásokon Csongrád Megyében a Barankovics és Pfeiffer párt nagy számú szavazatot kapott és erős a klerikális befolyás, viszonylag nagy kulákréteget regisztrál, a volt nagybirtok hiánya miatt. A megye székhelye Szentes ekkor. Szeged „bűnös" városnak nyilvánítottott Horthy korabeli kiemelt ideológiai szerepe miatt. Békés megye nagyszámú „ szegényparaszt népessége miatt„ és viharsarki munkásmozgalmi múltja révén, valamint a romániai határszakasza okán másodrendű az ÁVH veszélylistáján. A kirendeltségek létszámát is a jugoszláviai helyzet határozta meg. Hódmezővásárhely 5 fő Szentes 3 fő, Makó 5 fő, Kecskemét 6 fő, Baja 8 fő. Az osztály területén állomásozó karhatalmi század 138 főből állt. Ez a karhatalmi erő a szegedi 138 fős feltöltöttségű karhatalmi századdal 1, 449438 főnyi lakosságot biztosított. Vizsgált területünkön Járási előadó működött még Kiskundorozsmán, Csongrádon, Battonyán. A szervezkedés vizsgálatánál nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy a vidék férfilakosságának jelentős része a visszacsatolt bácska-bánáti területeken teljesített katonai szolgálatot a II. világháború idején. Ismerte a területet, kapcsolatai lehettek a gyakran hat éves katonai szolgálat idején. Gyakran rokoni szálak is fűzték ide.

[155] *Fehérváry István*: Börtönvilág Magyarországon 1945 – 1956. Budapest, 1990., Bank Barbara, Zsitnyányi Ildikó kutatásai igéretesek ebben a témakörben.

a jaltai konferencia által meghatározott befolyási övezeteken belül való mozgást. Ugyanakkor a be nem avatkozás elvének alkalmazásával a háború befejeződésétől kezdve támogatták a szembenálló övezetben azokat a csoportokat, amelyek ellentétes irányú társadalmi változásokat kívántak, ám ha fegyveres harc robbant ki, akkor tevőlegesen nem avatkoztak be. Mindez a szembenálló fél gyengítését szolgálta.

A szovjetek például segítették a görög kommunista gerillamozgalmat egy sereg áldozatot produkálva, ugyanakkor kezdettől fogva nem kívánták megsérteni -a Jaltában az angol érdekeltségek miatt a „béketábor" helyett a „szabad világnak" juttatott- befolyási zóna határait. Tárgyalt kis térségünkben mindebből legfeljebb annyit érzékeltek, hogy megszaporodtak a Beloiannisz utcák és terek.

A helyszín

Az alföldi puszta állattartásra alapozott munkaszervezetében mindenkinek megvolt a saját helye. A szállást szervező Gregus Máté, aki itt gyümölcsöst és pálinkafőzdét is felállíttatott, majd a falu, a pusztaközpont centrumát alakította ki, mint a visszaemlékezéséből idézzük, rendelkezett egy új világképpel. Maga is támogatta a népi írók mozgalmát. Világnézetét egy antihabsburgiánus 48-asság határozta meg. Erős nemzeti beállítottságát ugyanakkor a pusztai hagyományokhoz kapcsolódó betyárromantika is színezte.

„Harmadikutas", nemzeti szellemű nevelést kapott ebben a pusztai közösségben Kovács István is, akit szülei válása után amúgy is szinte a nagyszülők neveltek. Nagyapjának szintén pálinkafőzdéje volt, urbanizáltabb légkört látott itt. Katonai iskolai végzettségével Kovács István parasztként élt, de kívülről látott rá erre az életre, otthonosan, kisebbségi érzés nélkül mozgott a külső világban is.

A nagycsalád pusztai famíliáját a cselédek, barátok, pásztorbeosztottak nagy famíliája egészítette ki, akik a szomszédok, birtoktársak nagyobb csapatához tartoztak a négy város határát adó pusztán (Hódmezővásárhely – Orosháza – Szentes - Makó). Már az 1919-es forradalom alatt számolni kellett velük az Alföldön. A Horthy-kor erre a rendre építette rá itteni paramilitáris szervezeteit.

A puszta értelmiségije, aki még valamiféle kapcsolatot tudott kialakítani ezzel az évszázadok óta ismeretlen világgal, a tanító volt. Az igényesen megépített Klébelsberg-féle tanyai iskolák padlásai voltak az ANTANT-bizottságok elől elrejtett fegyverek tárházai a hadseregében leszerelt, ellenőrzött ország számára. A tanyaközpontok hasonlóan néztek ki a Dél-Alföldön. A tanyai kör, a korcsma a bolttal, esetleg a malom és kápolna vagy templom, vagy legalább egy kőkereszt adta az épületegyüttest minden esetben. Ott volt a környék első-világháborús emlékműve a hősihalottak nevével. Japánakácok vagy diófa váltotta fel a dűlő-kereszteződés unalmas akác, jegenyenyár vagy fűzfasorait.

A tanító, a pap vagy papok (ha a puszta vegyes felekezetű), a hentes, a borbély, a boltos, esetleg a szabó és a csendőr egészítette ki a parasztlakosságot. A tanító, a csendőrség ezért volt ezen a vidéken az ÁVH legfőbb ellenfele. (A később zaklatott emberek ezért kerülnek ki közülük, mint a dokumentumanyagban gyakran előforduló Berei Béla, akinek apja korábban kutasi csendőrparancsnok is volt).

A betyárromantika is ide kapcsolódott. Nádas, zsombékos ez a terület. Csáki Kálmán, Szántó Lajos, Dajkó János, Dimák Antal, Lantos János, évekig bujkálhatnak itt. Szántó Lajos a Tisza jegén ki tudott szökni Jugoszláviába. A puszta volt a „vár", erre épült a stratégia az 50-es évek „betyárvilágában". A tanyai parasztság volt az irányító. (Gádoros, Csorvás, Csanádapáca, Ficsér, Kakasszék, Mágocsoldal, Derekegyháza, Sámsonoldal, Pósa, Királyság, Kutas, Fecskés, Rárós, Szőrhát, Pusztafeketehalom, Szőkehalom, Csicsatér stb. voltak a színterek).

A szállásvezető a törökkortól vagy a kun puszták korától kezdve akár több száz fős fegyverhez is értő lovascsapat mozgósítására volt képes. (A motorkerékpárok még történetünk idején is nagy szónak számítottak az ősztől tavaszig csak lóval járható dűlőutakon). Velük kellett hangot találni a mindenkori közigazgatásnak. Ez magyarázza, hogy a szegényebb réteg is megjelent a szerveződésben. Ez magyarázza Kovács hetyke, „dekonspiratív" magatartását. (A bálban fegyverrel jelent meg, tyúkokra lövöldözött a szomszédban.) Ez magyarázza, hogy lebukása ellenére a falu egész lovasrendőr őrsét be tudta szervezni.

A források használhatósága

Maga a szervezkedés az eddigi szakirodalomban kevéssé kapott helyet. A történeti munkák a kistérség történéseit, mint makrofolyamatok részét vizsgálta. Ha egyáltalán írtak róla, akkor a vidéki Magyarország terrorizálása, a jugoszláviával kialakuló ellenségeskedés, a politikai rendészeti szervek átalakulása, vagy a mezőgazdasági-társadalmi kérdések velejárójaként említették[156]. Ellenállásként Fehérváry István könyvében van róla egy bekezdés, mely emigrációbeli visszaemlékezésre alapul.[157]

Nem szakmabeli helytörténészek, filmesek dokumentumanyagként már feldolgozására is vállalkoztak, szakszerű a teljes elérhető forrásanyag vizsgálatára azonban még nem került eddig sor.[158] A szervezkedés még élő tagjainak dokumentum- és interjúanyagát Őze Sándorné gyűjtötte össze, aki 1961 óta tanította a szervezkedés központját képező falu, Székkutas és a körülötte lévő pusztai lakosság több generációját.

A visszaemlékezés és kiegészítő jellegű dokumentumanyagot azonban ellenőrizni is tudtuk, nemcsak az egymáshoz kötődő visszaemlékezésekkel, hanem az egykori nyomozati szervek és a bírósági anyagok perdokumentumaival, vallomási és személyes anyagával, az operatívanyagok megyei összesítőivel, a későbbi jegyzőkönyvekkel, beszervezett személyek jelentéseivel, akik szinte a rendszerváltásig adtak információt a résztvevő személyekről és a közösségről. A több tízezer oldalra menő vizsgálati operatív és személyes peranyag legjellemzőbb dokumentum típusait választottuk: kihallgatási- és akcióterveket, internáló tábori és későbbi beszervezett egyének jelentéseit, összefoglaló jelentéseket stb.

A forrásgyűjtemény csak a dél-alföldi szekció tevékenységének bemutatására támaszkodhatott, részben azért, mert a szövevényes ok-okozati kapcsolatok miatt csak egy behatárolt kis terület szervezkedésének felrajzolását tudta eredményesen elvégezni, részben pedig azért, mert egyes térségek dokumentációja még lappang. Dokumentumgyűjteményünk azonban túlmutat egy egyszerű helytörténeti íráson és fontos, ha nem is központi része lehet egy valamikori magyar antikommunista ellenállást feldolgozó munkának.

A zalai, baranyai, somogyi, tehát dél-dunántúli dokumentációt összehasonlításként említjük, mivel Blahó dél-alföldi csoportja is abba az irányba kereste a kapcsolódási pontot. A magát vadásztársaságnak álcázó Duna-Tisza-közi csoport anyaga még feldolgozatlan. Az északiakhoz a Gyulára telepített füzesgyarmati csoport adja meg a kapcsolatot, akik magukat „fehér partizánoknak", vagy „sárréti sasoknak" mondták. Mészáros Gyula ide sorolja a tényői vasutas ügyet is, amely a GYESEV vonalát kapcsolja be a látképbe, vagy a Budai fogaskerekű környékén kialakult, úgynevezett „BESZKART szervezkedést".

A legnagyobb fehérgárda-szervezkedésről a dél-alföldi mellett a Délnyugat-dunántúlon hallunk. A résztvevők száma Zalában 1000 és 3000 között mozgott. 976 személy tett esküt. Működési központja Keszthely volt, de kiterjedt Zala, Veszprém, Somogy, Vas megyék területére.1948-ban a zalai mozgalom úgy indult, hogy egy keszthelyi gyümölcskereskedő (akárcsak Blahó és hajszálra ugyanabban az időben) felkereste Kővári János keszthelyi lakost, és esküszöveget tett elé, egy szervezkedésről beszélt, mely Jugoszláviából indult ki és Csehszovákiában voltak a végpontjai. 1949-márciusában szövődött újjá az egész összeesküvés.

Történik híradás már a nyugati határ mellett zajló szervezkedést tárgyaló farkasfai perben is a fehérgárda igazolványok kiadásáról. Az utolsó írott anyagot a békéssámsoni Annus-ügyben halljuk a Fehérgárdáról. A zamárdi ügyként ismert eset vet véget a fehérgárda-szervezkedésnek az országban.[159]

Az iratanyag szerint az ÁVH a dél-alföldi mozgalomban számon tartotta a Blahó -Kovács szervezkedési vonalat több száz kapcsolatban lévővel. Számon tartotta továbbá az innen nem elváló Görbics Béla-féle vonalat, mely Baja-Szeged felé tájékozódott, és inkább értelmiségi színezetet próbált vinni a szervezkedésbe, illetve a rendőrség és az erőszakszervezetek soraiba akart beépülni. Ez a vonal került megemlítésre a Kard és Kereszt mozgalomhoz való kapcsolódásában (Halápi József és

[156] *Szakács-Zinner* i.m., *Fehérváry István* i.m.,
[157] *Fehérváry* i. m.
[158] *Szenti Tibor*: Hódmezővásárhely környékén, Fehérgárdáról készült interjúi a városi levéltárban kéziratban. Závada Pál: Tótkomlós környékén. A Terror Háza állandó kiállítása, pedig a szervezkedés utolsó hullámát, a békéssámsoni Magyar Ellenállási Mozgalom röppcéduláit mutatja be. Filmek: Nagy József: Fehérgárdisták, Siklósi Szilveszter: Megszegem Janikának. Az országos mozgalom egészét, Sághy Gyula: Kulák Golgota című albuma, a magyarországi módosabb parasztság ellen indított akciók, a „kuláksors" részeként tárgyalja az eseményt javarészt megszólaltatott visszaemlékezések és családi fotók alapján.
[159] *Mészáros* i. m.

társai ügyében), melyet ideológiájában inkább egy, a Mintszenty-per nyomán keletkező, klerikális szervezkedésként kezelt az ÁVH.[160].

Létezett egy későbbi vonal, melyet 1955-ben leplezett le az ÁVH, és ez az Annus István-féle, békéssámsoni Nemzeti Ellenállási Mozgalom. Ez a Szántó Lajos és társai ügy révén kapcsolódott a fehérgárda- szervezkedéshez.

Az anyag értéke, hogy mélyen bevilágít abba a paraszti mikrostruktúrába, mely tömegeiben jellemezte ekkor az országot. A parasztság legnagyobb szenvedője volt ennek az időszaknak, és - mint mára kiderült - a vidéki Magyarország legnagyobb vesztese is lett az átalakulásnak. Ennek ellenére nagyon szűkek országos kiterjedésben is azok a forrásgyűjtemények, összefoglalások, melyek a kort jellemzik.[161] Dokumentumanyagunk időben azt a kort fogja át, amely az szovjet megszállás kezdetétől a kollektivizálás lezárulásáig tartott.

Lehetett volna a nyomozati dokumentumok, az operációs és besúgó jelentések alapján tovább is vizsgálódni. Érdekes lett volna társadalomrajzot készíteni a következő generáció időszakáról, amely lejegyzi, hogy a vállalkozó kedv az 1980-as évektől kezdve hogyan jelentkezik a volt résztvevők gyermekeinél, hogyan történik meg a besúgó réteg integrációja a falu pártstruktúrájába, (akár családi kapcsolatok révén is.).[162] Ez azonban egy másik könyv anyagát jelentené.

A szervezkedés ideológiája és az elnevezés

A szervezkedésnél az ÁVH nem mutatott ki vallási motivációt. Az Alföldi fehérgárdistákra nem volt olyan hatással a Mintszenty-per, mint például –természetesen- a zalaiakra. A szervezkedőknél, akik többségükben protestánsok, reformátusok, az orosháziak pedig evangélikusok voltak, nem lehetett ilyen ideológiát kimutatni. Blahó esetében volt ugyan egy katolikus elkötelezettség. A szervezkedés pecsétjét is efféle szimbolika alapján szerkesztette meg. A keresztre feszített Magyarország ábrája a kisebbségi létet és katolikus vallásosságát tükrözte. Ő emlegette Mintszenty hercegprímás elfogatását, mely válaszlépést érdemel.

Az ÁVH vizsgálati anyagában megjelent az evangélikus, a katolikus és a református felekezet papja is, sőt még nazarénus prédikátor is. (Az 1880-as években a szektának Hódmezővásárhely volt a központja). Ennek ellenére valamilyen okból nem tudták vagy valószínűbb, hogy nem akarták ezt a szálat befűzni a szervezkedés indoklásába, bár Csongrád megyével kapcsolatban az ÁVH az 1949-es területi egységekre bontott akcióterv szerint a jugoszláv veszély mellett a klerikális beállítottságra kellett, hogy ügyeljen. A zalai szervezkedésnél ugyanez már nem jelentett „problémát". Ott a szervezkedés irányítói között már katolikus papokat is tartóztattak le.

Nem kívánt az ÁVH Horthy-tiszteletet sem kimutatni eszmei háttérként, tény, hogy néhány, a korból megmaradt fényképen kívül, a házkutatások ebben az irányban „nem hoztak eredményt." A „Horthy-fasizmus" vádját az antiszemitizmus kellett volna, hogy alátámassza, de ennek sem volt konkrét bizonyítéka, a vádlottak közül senki sem volt részese zsidók elleni atrocitásnak, vagy lett volna hajdan tagja a nyilaskeresztes pártnak vagy az SS-nek.

Legtöbb helyen az ideológia deffenzív, védekező jellegű volt, a föld, a tulajdon védelme állt mögötte, erősebben kidolgozott háttere nem volt. A Fehérgárda elnevezés pedig adódott a vörössel ellentétes egyértelmű szembenállásból, amelyet apáik, az első világháborús orosz fogságból hazatérő

---

[160] Iratok i.m. A Szegedi Államügyészség jelentése Halápi József és 27 társa ügyében 587, Szeged 1950. augusztus 26. A Szegedi Államügyészség jelentése Halápi József és 27 társa bírósági tárgyalásáról. 591, Budapest 1950. november14-16. Az igazságügy miniszter felterjesztése a Népköztársaság Elnöki Tanácsához Halápi József és Nyilas Sándor Kegyelmi ügyében és legfelsőbb elhatározás. 599. A mozgalom ítéleteinél a klerikális jelleg lett kidomborítva., Görbics Bélát márianosztrai fogsága időszakában is „együttműködésre képtelen" embernek tartotta az ÁVH. Nem kívánják büntetését mérsékelni a Nagy Imre-féle felülvizsgálati időszakban sem.

[161] *Závada Pál*: Kulákprés. Dokumentumok és Kimutatások egy parasztgazdaság történetéhez Bp. 1984., Uő. Kulákprés: család és falutörténeti szociográfia. Tótkomlós 1945-1956. Bp.1991. A könyv Tótkomlós szociológiai rajzát adja a mezőgazdaság II. világháború utáni átalakításának időszakában. Az egyik első írásmű volt, mely a térség 50-es évekbeli rajzát adta.

[162] Munkánkat segítette Okváth Imre, Bank Barbara referens, és legfőképpen M. Kiss Sándor lektori tanácsaival. Köszönetet kell mondanom Mészáros Gyulának, aki rendelkezésemre bocsátotta eddigi, a tárgykörben szerzett kutatási anyagát. Különösen a részletesen feldolgozott Dunántúli (zalai) anyag volt számomra tanulságos. Mészáros Gyula információi az MHBK szerveződéséről szintén pótolhatatlan értékűek. Édesapja, aki szentes-nagykirálysági tanító volt, majd pedig a járás tanfelügyelője, a tanyai iskolák struktúrájáról mondott új információkat.

hadifoglyok hoztak magukkal. Már 1947-ben, a nyugati határ kém-perében, a farkasfai ügyben Fehérgárda igazolványok kiosztásáról emlékeztek meg.[163]

Az 1948-as zalai szervezkedésnél kezdetben nem jelenik meg a név. Lehet, hogy a szélhámos Rác Kis Sándor közvetítette a nevet egyik helyről a másikra. Rác megrontásért volt büntetett előéletű. Házasságszédelgéssel és politikai szélhámoskodással kereste kenyerét. Élettársa, Kovács Ida hódmezővásárhelyi volt. Rác lebuktatása révén tudott az ÁVH beépülni a zalai szervezkedésbe. Meglehet, tehát hogy az ÁVH sugalmazta a már hallásra is egyértelműen orosztípusú, kommunizmus ellenes elnevezést, az egyértelműség kedvéért, de még valószínűbb, hogy párhuzamos elnevezésről volt szó. Ez utóbbira bizonyíték, hogy a másik békés megyei csapat, a Sárréti sasok Gyulán, „fehér partizánoknak" is nevezte tagjait. Blahó János vallomásában azt mondja, felső kapcsolata, Fekete István a „Fehérkeresztes Gárda" nevet használta először a szervezkedés megnevezésére.

Volt-e kapcsolat külföldre?

Tartott-e a szervezkedés külfölddel kapcsolatot? Mindez nehezen dönthető el. A résztvevők is megosztottak ebben mindmáig. A nyomozati iratanyag a jugoszláv elhárítás kapcsolatát erőlteti Tuskán UDB századoson keresztül. Blahó felesége máig állítja, hogy férje járt kint Bécsben és Jugoszláviában, mindez azonban ma is kétséges. Tudjuk, hogy a miskolci és a nyírségi csoportot az ukrán illegális hadsereg diverzánsaival hozták kapcsolatba[164]. A dél-alföldiek jugoszláv fegyverei azonban csak legendaként kezelhetők, jól jellemzi a helyzetet, hogy a visszaemlékezők szerint egyes emberek a lengyel légió csapatait várták abból az irányból, akik háttértámogatásával kirobbanhatott volna a felkelés. Szinte az 1848-49-es szabadságharc bukása utáni Kossuth legendák éledtek itt újjá, akit indián csapatok élén vártak vissza Amerikából.

A fegyverek, a kiképzés is inkább arra utalnak, hogy nem találták meg a kapcsolatot külföld felé a lázadók. Világháborúból visszamaradt karabélyok, pisztolyok, dobtáras orosz géppisztoly és két német villámgéppuska, ennyi a fényképeken is megörökített arzenál. A jugoszláv fegyvereknek nyomuk sincs. Valamiféle kiképzésben mindenki részesült, mert a tagok katonaviselt emberek voltak. Javarészük a világháborúban is harcolt. A riadók és a fegyveres oktatások Kiss Ferenc honvédszázados részéről ezt csak felelevenítették.

Akcióra, elhatározásuk szerint, csak a jugoszláviai háború kirobbanása után kerülhetett volna sor. Az alakulatok szerepe a környék megszállása, a vasút, a hírközlés ellenőrzése lett volna a közigazgatás irányításának átvételével.

A szervezkedés, kapcsolati és hálózati rendszere, kiterjedése

A szervezkedés leírása mellett az anyaggal foglalkozó számára kiemelkedő jelentőségű, hogy ki állt a mozgalom háta mögött? Mindez alapkérdés volt már a résztvevők számára is. A jugoszláv vagy az országban jelenlevő nyugati titkosszolgálatok tevékenysége állt-e a háttérben? Spontán ellenállásról volt-e szó, vagy az ÁVH akart produkálni egy koncepciós pert, mely során provokációval kiszűrte a megállapításuk szerint veszélyes illetőket? A megrémített pusztai társadalom pedig ezután már nem mondott ellent a mezőgazdasági kollektivizálásnak.

A következő feltételezések adódnak az írott és szóbeli dokumentumanyag forráskritikai vizsgálata után:

Első variáció: A jugoszláviai helyzet miatt a határkörzetben az ÁVH példastatuálásként egy szervezkedést provokált ügynökei által, hogy a határon átnyúló kapcsolatokat felszámolja, és a megmozdulásra hajlamos elemeket kiszűrje. Másodlagos célként pedig a mezőgazdaság kollektivizálását felgyorsítsák. E feltételezés mellett az áll, hogy párhuzamos akciókat regisztrálhatunk: például a szerzetesek összeszedését a határsávból, vagy egyéb, ekkor a Jugoszláv határkörzetre vonatkozó kitelepítések megindulását.

---

[163] *Mészáros Gyula*: A fehérgárdák. Kiadatlan kézirat. Köszönettel tartozom a szerzőnek. aki önzetlenül rendelkezésemre bocsátotta elkészült kéziratfejezeteit és térségünkre vonatkozó kutatási információit egyeztette velem.

[164] *Mészáros* i.m.

Második variáció: Rác Kis Sándor – „Fekete” szervezkedési vonala, mely anyagi előnyökért merő szélhámosságból indította volna el a szervezkedést. Zalában az ő útján tudott beépülni az ÁVH a szervezetbe. A Blahó vallomásában állított Fekete István-féle felsőkapcsolat lehetett akár Rác is, bár a személyleírás nem illik rá. A zalai és a dél-alföldi szervezkedés megindulásakor sok hasonló elem figyelhető meg. Számunkra azonban kevéssé elképzelhető, hogy az országos szervezkedés egy szélhámos tevékenységéből indult volna el.

Harmadik variáció: A spontaneitás. A terror fokozódásával, a kollektivizálástól való félelem folytán, a békeszerződés utáni szovjet jelenlét fennmaradása és politikai nyomásgyakorlása miatt, a jugoszláviai válság kirobbanására számítva spontán indult meg a szervezkedés és kapcsolatkeresés.

A legvalószínűbb, hogy a különböző variációk elemeiben ötvöződtek. A spontán mozgalmat mind a nyugati titkos szolgálatok, mind a Zalában már szervezkedő Rác Kis Sándor befolyásolhatta. Blahóék maguk keresték a kapcsolatot ebben az irányban. Az ÁVH-nak kapóra jött a mozgalom, és fokozatosan beépült annak irányításába. Számítottak a kirobbanásra a térségben, de nem tudták hol fog bekövetkezni. A különböző titkosszolgálatok ügynökei jelen voltak az ütköző zóna minden országában, és megpróbáltak elégedetlenkedő csoportokat össszekötni. Ez azonban nem azt jelentette, hogy ezek a diverzánsok hozták létre a szervezetet és indukálták a mozgalmat.

A fehérgárda-szervezkedés a jugoszláviai válságra alapozva kezdődött meg az ország több pontján, és várták a résztvevők a háború gyors kirobbanását Sopronban, Zalában, Kaposvárott, Kecskeméten, Miskolcon, Nyíregyházán, Gyulán és Hódmezővásárhelyen. A mozgalmat a vidék önvédelmi reakciója állította talpra egy megalázó és brutális háborús front után, az idegen megszállás konzerválódásának láttán, amiatt, hogy a megszálló hatalom erőszakos eszközökkel befolyásolni igyekezett a társadalomátalakítását.

„A társadalom -vagy annak viszonylag pontosan körülírható hányada- ha a diktatúra brutalitása eléri a kritikus pontot, akkor is lázad, de legalábbis készül a lázadáasra, ha ennek az objektív feltételei hiányoznak is.”- írja M. Kiss Sándor.[165] A Fehérgárda mozgalom csoportjai szerte az országban Zalától Nyíregyházáig és Makótól- Szentgotthárdig ezért mutatnak hasonlóságot annak ellenére, hogy a csoportok között szinte alig létesült kapcsolat.

Közös céljuk, ideológiájuk nem volt, szervezet nélküli vagy legalábbis saját autonóm rendszerükön belőli felépítésről beszélhetünk. Az egyes csoportok tevékenysége, jelentősége túlnőtt a kis térségen, és a történetek a térben találkoztak. A megtámadott autonóm csoportok tradicionális védekező reflexei indultak be. Számunkra ma már teljesen mindegy, hogy ezeket egy szélhámos vagy valamely titkos szolgálat ügynöke próbálta-e összekötni. A diktatúra számára sem a szervezkedés profizmusa, katonai destabilizáló ereje vagy éppen külföldi exponensekkel való kapcsolata jelentette a központi problémát, hanem a társadalmi immunitás működése. Kezdettől felismerték ennek veszélyét. Az ÁVH számára nem volt elbagatellizálható.

Maga a dél-alföldi történet sem egy: legalább két idősík kapcsolódik egybe a szervezkedésben. Az első hullám az 1948-51 a második az 1953-55 közötti évekre esik. A szervezkedés ötvenes évek közepének második hullámánál már az ÁVH befolyásolta az eseményeket.

A szervezkedés gyorsan terjedt. A négy város tanácsában, rendőrségén, vasúti csomópontjain, de katonai laktanyákban is megvoltak a beszervezett embereik. A későbbi vallomások még a szegedi Csillagbörtönben is „fedtek fel” az őrszemélyzet között fehérgárdistákat.

A hálózat azonban inkább a tanyai lakosságot ölelte fel, bár mint láttuk, az alföldi város szoros családi és gazdasági kapcsolatban állt a tanyavilággal, mégsem volt városi jelenség,. A mezővárosi polgár is folytatott mezőgazdasági földműves vagy állattartó tevékenységet, mégis a tanyai lakosság mozgalma maradt a Fehérgárda, még akkor is, ha voltak Orosházán, Békésen, Békéscsabán Gyomaendrődön, Magyarcsanádon, Makón, Maroslellén, Pusztaszeren és különösen Hódmezővásárhelyen is városi-falusi sejtjei.

Mint ezt a térkép is mutatja, az egész országra kiterjedt, bár kapcsolatot nem tudtak a csoportok egymással felvenni. A külső hírszolgálatok pedig a konspiratív szervezkedés hiánya miatt nem igen álltak velük szóba. (Füzetbe vezetett listák, lepecsételt blokkok, kiállított nyugta ellenében összeszedett pénz, magában hordta a lebukás tényét.) A maguk módján jól szervezett, eredményes és hatékony munkát végzett a belső önvédelem, ez azonban nem felelt meg azoknak a konspirációs követelményeknek, melyekkel fel lehetett volna venni a versenyt az ÁVH legmodernebb eszközeivel.

[165] *M. Kiss Sándor*: Lektori jelentés

A szervezkedés módszere, felépítettsége, társadalmi rétegezettsége

Zalában járási szervezők fogták össze az aprófalvak lakosságát. Itt a pusztán a járási szervezet virtuális volt mindig. Nem a közigazgatási határ, hanem a kapcsolatrendszer mentén folyt a szervezkedés. A vezetők mellett, szervezők és csoportvezetők működtek. A közölt dokumentumanyagban a teljes felépítés olvasható. Z. Kiss Ferenc százados személyében egy katonai kiképző tisztjük is volt. Létezett egy polgári és egy katonai vonal.

A mintegy 80-100 km sugarú körben (Pusztaszerig) motoros futár feladata volt a hírösszeköttetés. Felállítottak egy fegyverjavító-csoportot. A szervezők öt fős csoportokat hoztak létre. Ezek vettek részt katonai kiképzéseken, riadókon. Voltak, akik csak pénzzel támogatták a mozgalmat. A beszervezés helyei gyakorta a közösségi gyülekezőhelyek, kör, borbélyműhely, bolt, korcsma voltak. Nem véletlen, hogy a pálinkafőzdés tudott a rendőrökre hatni, akik ott gyakorta megfordultak és hitelük volt. A fináncok adtak hírt, mint fegyveres alakulat tagjai, a veszélyről.

A beszervezettek első listája 324 névből állt, a letartóztatott 62 ember neve azonban bővült. Az ÁVH 3 év múlva mintegy 1000 embert figyelt az ügy második fordulója időszakában. (Zalában is ennyi volt a hivatalosan számontartottak listája.)

Ekkor már biztosak lehetünk a jól kiépített besúgó és provokátor hálózatban. Az ÁVH szokásához híven csak harmadát fogta le a gyanúsítottaknak. A többieket figyelték. A hosszú sikeres bujdosások nemcsak az ügyességnek, a puszta változó arculatának, a hagyományos szolidaritásnak volt köszönhető, hanem annak is, hogy a bujkáló emberek, mint Szántó Lajos, vagy Udvari József figyelése vezetett el a következő hullám leleplezéséhez, mint például a békéssámsoni Annus-féle mozgalomhoz.

Az ÁVH beépített provokátorai révén újabb, most már ismert helyen és társadalmi háttérrel, szervezkedési gócpontokat épített ki, melyek leleplezése révén meg tudta előzni, terrorral féken tudta tartani az ellenállási mozgalom további elharapózását.

A zalaiak listája a Dunántúlon több ezres volt, családtagokkal együtt. Kutason is „tudott róla az egész határ". Mészáros Gyula írja a zalai szervezkedéssel kapcsolatban: „Nehéz eldönteni ki tartozott a szervezetbe, aki letette az esküt, vagy aki pénzzel segítette csak a mozgalmat, vagy azok, akik bújtatták a tagokat, vagy cinkosan hallgattak, vagy odatartoztak-e azok a lányok, akik csak fehérgárdistával mentek el táncolni a bálon."[166]

Több tízezerre mehetett a résztvevők, szimpatizánsok és a szervezkedésről tudók száma. A szervezkedés, mint említettük személyes kapcsolatokon keresztül folyt. A társadalmi rétegezettsége is ekként alakult. Ha hihetünk az ÁVH statisztikájának, amely az első 300 nevet elemezte, akkor a beszervezettek mintegy ¾ része paraszt volt. Ebből 2:1 arányban a közép és szegény parasztság volt reprezentálva, míg az úgynevezett „kulák" rétegbe, melyet a szervezkedés mozgatójának könyveltek el, csak 76 személyt tudtak besorolni.

A statisztika magyarázataként a fentebb már elmondott tényt ismételhetjük, hogy a háború utáni újjáépítési lendületben egy tevékeny, szervezésre képes réteg jelentkezett, és bérleményekkel próbált felzárkózni azokhoz a családokhoz, akik már gazdagabbak, vagyonosabbak voltak a faluban.

A dél-alföldi szervezkedés olyan központi alakja, mint a kisparaszti származású Líbor János, aki bérlőként dolgozott, indult el ezen az úton. Hasonló példaként említhetjük a téglagyári munkásként élő, majd 12 holdon hagymásként gazdálkodó Turda Imrét. A mintegy 1000 nyilvántartott névből a két kiragadott adat alapján is elmondhatjuk, hogy nagycsaládjukkal együtt megfeszített munkát végző kisparasztoknak igényük volt további képzésre. (Líbor bátyja katolikus pap volt.) Ahogy a későbbi besúgójelentések beszámolnak róla, a továbbiakban is keresték a kapcsolatot egy konzervatív, intellektuális réteg felé. Ők voltak a legelszántabbak, például Turda, a legkésőbb adja fel az ellenállást (még 1966-ban is várja a nemzetközi háborút, az oroszok kivonulását[167]).

[166] *Mészáro*s i.m. kézirat
[167] „Fejes József" ügynök jelentései. ÁBTL H-24518…I-III.

A szervezkedés felgöngyölítése

A II. világháború utáni terror növekedésének mértéke jól mérhető az államvédelmi szervezetek létszámának növekedésével. A politikai Rendészeti Osztály 1945-ben 500 fővel dolgozott. 1948-ban már 1893 fő volt az államvédelmista állomány, ennek mintegy fele vidéken teljesített szolgálatot. 1949 szeptemberében, amikor az ÁVH-nál felülvizsgálatot tartottak és 8760 főt regisztráltak. December 24-én már hatóságként működött mint állam az államban 28000 fős kerettel dolgozhatott, ebből 2500 volt a nyomozó. Hét főosztálya közül kiemelt szerepet kapott a Belső Ellenség Elleni Harc Osztálya, ezen belül is a kulákokkal foglalkozó részleg. Két börtönt és egy internáló tábort felügyelt ekkor és mintegy 40000 fős besúgóhálózatot mozgatott. A következő három évben az ÁVH terrorjával került szembe minden harmadik magyar család.[168]

A dél-alföldi Fehérgárda szerveződése és felszámolása is az ÁVH átszervezésével és terrorjának fokozódásával esik egybe. Az ÁVH besúgóhálózata révén göngyölítette fel a mozgalmat. Az elfogottak vallatása, a kényszerítő eszközök, a megfélemlítő pszichikai módszerek alkalmazása, a családtagok presszionálása ebben az esetben is megtörtént. A vizsgálati szakaszban e miatt történt haláleset Juhász Nagy István esetében. Halálát a 60-as évekig kivégzésként tartották számon, később azonban önakasztásként jegyezték be az iratokba. A családot csak a haláláról és temetéséről értesítették. A büntetés letelte után tovább tartott a szabadon engedettek figyelése, kényszermunka- és lakhely kijelölése.

Az ÁVH az első letartóztatás után új és új gyanúsított-csoportokat hozott létre, az első 61-es lista után újabb perek indultak, új dossziét nyitottak. A politika eseményeivel tartott irányvonalat az intézkedés. Nagy Imre bukása után 1955-ben újabb nagy letartóztatási hullám indult meg. Figyelmeztetésnek szánta a pártvezetés, a kollektivizálás nem állt le. Ne bízzák el magukat!

„A szervezkedés két szakasza bizonyítja, hogy az első Nagy Imre-kormány időszakában talán éppen az ÁVH tervezett átalakítása miatti sikertelenség következtében a terrorgépezet éppúgy működött, mint 1953 előtt. Ha ezt az állítást más nem, akkor az ÁVH nyomozati munkájának ideológiai permanenciája, illetve az ítéletek keménysége bizonyítja."[169] – írja M. Kiss Sándor.

Az orosházi–vásárhely-kutasi szervezkedésről két vonalon értesült az ÁVH. Az egyik Párkányi csongrádi tanító, a másik Baranyi Imre útján, aki a falusi pártvezetésen keresztül jelentette, hogy magát tisztázza, és kulák származása ellenére is felvételt nyerhessen az MKP-ba.

A harmadik információs vonal Király Mihály csendőr volt. A vásárhelyi mozgolódásról egy ottani megfigyelt személy ügyetlenül elejtett megjegyzése útján értesült a hatóság május 11-én. Lényegében azonban az ÁVH-nak kezdetektől volt információja és április közepétől már szinte minden ágában ismerte az eseményeket.

Blahó szervezkedése 1949 nyarán indult. A dokumentáció szerint a hatóság január elején még nem tudta, hogy ki a vezető. Először Mérai Kálmánt, majd Szántó Lajost vélték főszervezőnek, míg Király Mihály volt csendőrön keresztül márciusra el nem jutottak Blahó személyéig. Április közepén már a résztvevők is gyanakodtak Királyra. Ekkor robbant ki közöttük az összetűzés. Sokan felkelést, akciót akartak. Blahó azonban nem volt hajlandó erre. Az ÁVH először Blahót kapcsolta le. Majd az ősz folyamán fokozatosan összeszedték a szervezkedőket.

Az elfogottakkal, börtönben lévőkkel ismét írattak önéletrajzot, tovább folyt a nyomozás. A zárkaügynök hálózaton keresztül megfigyelték őket. Volt, aki tudta ezt, volt, aki nem. A Gregus-fivéreket figyelmeztette a sógoruk. Líbor János mértéktartó viselkedése az operatív szerveknek is feltűnt.

---

[168] *Kahler Frigyes - M. Kiss Sándor*: Kinek a forradalma. Bp. 1997. 7-63., A szervezet történetére és leírására látsd még: *Fehérváry István* i.m., *Zinner Tibor*:. Törvénytelen szocializmus. Bp. 1989., *Kiszeli Gábor*: Az ÁVH. Egy terrorszervezet története. Bp. 2000. A szervezeti felépítésre közöltük a függelékben *Cseh Gergő Bendegúz* által összeállított ismertető táblázatot. *Cseh Gergő Bendegúz*: A magyarországi állambiztonsági szervek intézménytörténeti vázlata. In:Trezor 1.: a Történeti Hivatal évkönyve 1999. Debrecen, 1999. 77-78

[169] *M. Kiss Sándor*: Lektori jelentés

Szántó Lajos, az évekkel később elfogott szervező, eljátszott a mellé beosztott hálózati személlyel. Eljátszotta a vicclapok parasztját, aki a nagyvárosban nem tud eligazodni. Majd többnapi „etetés" után megkérdezte, mintegy naivan társát, hogy nem ÁVH-s-e, mert azt hallotta, hogy ilyeneket szoktak beosztani a rabok mellé. Volt olyan is máshol, aki hálózati szerepet vállalt, és jelentett a társairól.

Nagyon nehéz reális következtetést levonni ezekből az internálótábori jelentésekből. A vallató tisztek, hogy minél eredményesebbnek tűnjek fel, új és új motívumokat és neveket követeltek, így gyakran fantasztikus, meg nem történt eseménysorozatokat „masszíroztak" ki az internáltakból. A kistarcsai összefoglaló jelentés kapcsán ugyan több száz névvel nő a beszervezettek és megfigyeltek listája, de az eseményekre vonatkozóan egyre kevesebb forrásértékkel bírt. Ugyanakkor megfigyelhetjük, hogy az ÁVH az összeesküvés szabadlábon lévő tagjait igyekezett összekötni egy újabb perrel, mint például a Kard és Kereszt mozgalommal.

A kistarcsai jelentésből azonban annyi kihámozható, hogy létezett egy katonai vonala a szervezkedésnek, amelynek centruma a Blahó - Kovács-féle Kutas- Kiskirályság területen volt, és létezett egy polgári szervezkedés Makón, Orosházán és különösen Hódmezővásárhelyen, melynek élén Bartók Zoltán újságíró állt. Ez a vonal nem akart kapcsolatba lépni a pusztaiakkal konspirációs módszereik ügyetlensége miatt. A szervezkedés bukása után Bánfalvi Lajos tanítót kívánták megnyerni a katonai vonal folytatására.

A szervezkedés bukása után azonban már az ÁVH irányított, ő gombolyította le a fonalat, hogy majd újra csévélhesse. A bukás után, bár Blahó már július 18-án beadta a teljes névsort, októberben Makón még mindig folyt a szervezkedés. Augusztus 1-én Czakó Géza beszervezett hálózati személy Magyarcsanádon intézkedett. Hódmezővásárhelyen a polgármesteren keresztül kiszivárgott, hogy figyelik a szervezkedést. Makón Erdei Ferenc néven jelentett az ottani „B" egyén.

Az ellenőrzött falu

A folyamatos letartóztatások szétzilálták a közösséget. Családtagjaikat kitelepítették, mindig rosszabb földet kaptak, tanyáról tanyára hajtották őket. Szétszórták, több tagban adták ki az elkobzott vagyonért a csereföldeket. Gyakran 25 km is volt egy-egy tábla föld között. Elvándoroltak, jelentéktelen rész külföldre szökött, a lakosság részben kicserélődött.

1956-ban nem mozdult a puszta. Voltak ugyan fehérgárdista múlttal rendelkező emberek, akik próbáltak tenni valamit, de őket, mint például Lázár Lajost, internálták a forradalom leverése után. Eperjesen is volt tüntetés, de ott és más dél-alföldi helyen is általában a tanítóké volt a főszerep. (Berei Béla, Kenéz Sándor, Hidi Mihály, Bánfalvi Lajos.) Ekkor a város tüntetett. Vásárhely, Szentes körzetében, Bánfalvi Lajos bonyolította a szentesi lovas nemzetőrség felállítását, amely a határőrkörzetben és a pusztán továbbra is a fő fegyvernem az ellenőrzéshez.

Hihetetlen és mulatságos hódmezővásárhelyi történetként kering az eset, mely szerint az öntudatos anyós azért jelentette fel a pártnál vejét, mert az nem hitte el, hogy a szovjet űrhajózás első utasa, a Lajka kutya, visszatért az űrből. A Lajka kutya ugyan élve soha nem jött vissza, de kevéssé érthető, miért volt ennek akkora jelentősége. A vizsgált iratanyag lapjain ismét visszaköszönt az ügy.

A Fehérgárdát nyomon követő iratanyag 1957-65 közötti besúgójelentései a forradalom után azokat a csoportokat figyelik a valamikori összeesküvés központjában is a kutasi pusztán, akik összejárnak a Szabad Európa rádió adásait hallgatni. (Pethő Péter, Labádi Imre csoportja). Érdes Gábor, Trencsényi, Miklós, Kende, Guriga és a többi számmal jelzett, ma sokszor már nehezen felfedhető ügynöki garnitúra jelentett a falu, a falvak, az alföldi „Puszták népéről".

Továbbra is a külföldi hírforrás hallgatása volt a legnagyobb bűn a belügyi szervek szempontjából. Ennek az az oka, hogy 1960-ig, talán Hruscsov Egyesült Államokbeli látogatásáig általános volt az a nézet, hogy az 1949-óta várt konfliktus bekövetkezik. Amikor azután „Hruscsov elvtárs, „a béke stafétája" megfutotta az amerikai távot, azt mondták, hogy „Hruscsov, a vén csirkefogó" kiegyezett.[170] A belügyi szervek arra voltak kíváncsiak, hogy hiszi-e a nép, hogy a szovjet űrhajózás (mely a jövő csodafegyvere lesz), utolérte, sőt le is körözte az amerikait. A jelentések aprólékosan beszámolnak róla, hogy ki kételkedett benne, hogy az amerikai műhold csak egyszer tudta megkerülni a földet, míg a szovjet ötször.

[170] Miklós ügynök jelentései ÁLBT 1959-60. 278. 3.1.2. M-23803038, M-23038/1 278.

A külpolitikai helyzet változása nyomán a „most már semmit sem lehet csinálni” hangulata uralkodott el, amely felszámolta a 14 éves passzív rezisztenciát. Ez indította el a téeszekbe való belépési hullámot. Mikor az egyik szereplőt számon kérték társai, hogy miért lépett be, azt mondta: „majd beviszitek ti is a földet, ha öten állnak körül, és nem engednek el, míg alá nem írod”[171].

Időközben kiemelt községet kívántak csinálni Székkutasból. Hortobágy után ezt a helységet is szocialista mintafaluvá akarták alakítani. Megépült az „Alföld operája”, a „Nagy Ház”, a József Attiláról elnevezett kultúrház. Mozi- és tv-szobájában esténként a Zorró és az Orion űrhajó kalandjait nézte a falu. A filmek az új szocialista, tudományos-technikai forradalmat szuggerálták.

A tanyai lakosság faluba költözése nagy ütemben haladt a 60-as évek közepétől, elindult a balatoni nyaraló típusú házakból az új telep kiépítése vízzel, villannyal, fürdőszobával. Tíz év múlva már kivilágított futballpályája volt a községnek. Az új generáció ezt látta jövőnek a tanyai élet helyett. A 70-es évekre körzetesítették a tanyai iskolákat, a falu lakossága meghaladta a 3000-et.

A község népe nem is sejtette, (vagy sokan mégis), hogy beszélgetéseiken ott ülnek a besúgók, és jelentik gondolataikat is, amelyek a téeszbe lépéssel, majd a megalakult téeszekkel kapcsolatosak.

A belügyi szervek adtak utasításokat arra, hogy ki kinél tegyen vasárnapi látogatást, és hogyan fogalmazzon meg provokáló kérdéseket, hogy kompromittáló válaszok birtokába jussanak. Kiemeltek egyeseket a régi gárdisták közül, akik tanulhattak, feljebb léphettek, általában azokat, akik példájukkal segítették a téesz-szervezést. Ezek családja általában elkötelezett párttag lett. Nem tartották a vallást.

A falusiak feladták a hagyományaikat. Nem tudni, a nagyapa mit mondott el az unokáknak, azokban mi maradt meg, mi lett a rendszerrel szembeni saját tapasztalat. A besúgó családok beilleszkedtek a falu vezetési rendszerébe. Ők azok, akik megosztanak, életük végéig jelentenek Lázár Lajosról, Szőke Pálról, Rostás Ferencről, Csáki Kálmánról. Sokan nem is tudták, melyik baráti körben tett megjegyzésük miatt utasították vissza ismételten továbbképzési kérelmüket.

Csicsatér környékét a „Kende”, Sámson oldalt Makó felé a „Fejes”, Kutas, Kakasszék körzetében a „Miklós” fedőnevű ügynök, „Marosi” nevű Vásárhely városát figyeli, jelenti. A békési részeken is megvoltak a besúgók, akik apróra, heti két alakalommal jelentenek 1967-ig, majd utána is előszedhetők. Ilyenek voltak „Guriga”, „Trencsényi”, „Fehéri”, stb. Módszerében csak egy mikrotörténeti kutatás részeként elemezhető ez a sokezer oldal jelentéstömeg, amely a feldolgozottság mértéke szerint és az idő haladtával csak nő.

Rendszeresen felülvizsgálták, hogy az egykori fehérgárdisták sem a téesz és sem a falu vagy város központi hivatalaiban még középszintű vezetői helyet se tölthessenek be. Ha ilyen mégis bekövetkezett, mint például Csáki Kálmán esetében, akkor elmozdították[172]. Munkahelyi halállistákat állítottak fel, kit kell kirúgni, degradálni. Ha mégsem lépett be a téeszbe valaki, akkor elterjesztették róla, hogy őrült, azért szidja a rendszert. Köztörvényes szabálysértésbe keverték, kitiltották a közösségi élet helyeiről, mozi, kultúrház, korcsma stb. Elszigetelték, hitelteleníttették.[173] Mindez központi operatív terv irányítás és ellenőrzés alapján történt.

A beszervezett egyének egymást is ellenőrizték, erősítve azokat a félelemkeltő elemeket, amelyek alapján „fogni tudják a jelentéstevőt”. (Látogassa meg, mint régi társa és kérdezze meg: Nem jelentett-e hátrányt a fia számára, aki pedagógus, hogy ő Fehérgárda tag volt?- szól a 60-as évek utasítása.[174]) Egy-egy ilyen ügynök dossziéja az 50-es évek végén 60-as évek közepén 6-700 oldalnyi jelentést, feladatkiértékelést és operatív tervet is tartalmazott. Gyakran kérték szerencsétlenek az elbocsátásukat, hogy már mindenért megbűnhődtek, de ez nem volt lehetséges.

A 70-es években a belügyi szervek már más emberekkel és módszerekkel dolgoztak. A volt ügynöki hálózat megpróbált integrálódni a vezető és pártstruktúrába. Ez részben sikerült is. A pártba való belépésüket azonban folyamatosan megakadályozták. Volt rá példa, hogy néhány év múlva, a 1979-es párttagkönyv felülvizsgálatkor távolítottak el ilyen embert múltjára való hivatkozással.

A volt fehérgárdistákat halálukig ellenőrizték, a nyilvántartási anyagot frissítették, még ha új dossziét nem is nyitottak róluk, és idős korukra, életformájukra való tekintettel nem is zaklatták őket. Az utolsó nagyobb felülvizsgálat, lakcímnyilvántartás 1987-ben volt Gorbacsov magyarországi látogatását megelőzően, mikor a gondos belügyi hatóságok attól tartottak, hogy a peresztrojkát néhány 70 éves fehérgárdista megakaszthatja.

---

[171] Labádi Imre mondja „Miklós” aktában.
[172] „Marosi” fedőevű ügynök jelentései 3.1.2. M-17199, M17199/1
[173] 3.1.5. O –14967/115
[174] Marosi, akta i.m.

„T”, azaz titkos lakást működtettek a faluban, ahol a Szentesről, Szegedről kijáró nyomozók találkoztak az ügynökökkel, akik ott átadhatták jelentéseiket. A „T”-lakás azonban hamar lebukott, mert mielőtt sor került volna a beszélgetésre, Gyöngyi elvtárs, a nyomozó és a beszervezett személy a helyi italmérésben találkoztak össze, ahonnan közösen mentek át a „T” lakásba, melynek ablaka a korcsma udvarára nyílt. Az italmérésben tartózkodó rakodók azonban meglátták őket, és érdeklődtek a „B” egyéntől, miért beszélgetett ezzel a rendőrrel. Ő ugyan azt válaszolta, hogy együtt voltak katonák, de a találkozóhelyet és az ellenőrző személyeket megváltoztatták.[175]

Rendszeres ellenőrzése folyt azoknak az embereknek, akik magánfoglalkozást űztek, kovács, hentes, pék, szabó, stb. Maradt fenn jelentés hódmezővásárhelyi tantestületi összejövetelről, amelyen a laktanyaparancsnok felesége is jelen volt. A provokatív kérdések szintén a háború várására vonatkoztak.[176]

Nagyon figyelték, ki járt templomba. Különösen a falusi értelmiség a célpont. Az ilyen jelentéshez nem kellett beszervezettnek lenni. Jópontnak számított, közhivatalnoktól is, ha öntudatosan leselkedik, majd feljelent. Ilyen feljelentő volt a környéken Diószegi János, eperjesi, majd fábiánsebestyéni tanácselnök.

Az 50-es évek „tapasztalatai” után azonban már elég volt egy figyelmeztetés, járási raportra rendelés, és hatottak a beépített félelmek. Értelmiségnek elnézték, ha nem a faluban járt templomba vasárnaponként, így a helyi lakosságnak nem adhatott „rossz” példát. (Tudunk olyan esetről, mikor a 70-es évek közepén a falu orvos és pedagógus családja a szomszédos városban, Orosházán húsvétkor elment egymás mellett a templomban köszönés nélkül, mintha nem is ismerték volna egymást.)

Folyamatosan működött a félelem. Ez a következő generációban kezd majd csak szűnni. Ott azonban már azért, mert nagyrészt az előző nemzedék nem mondott el nekik semmit, és egy naiv, irányított világkép, történelemismeret és hírcsatornák működtek. Ennek legfőbb varázslója az „új isten”, a televízió volt.

A 60-as évek terrorapparátusa még a mozgóképtől félt. Mikor a katolikus pap Székkutason nagysikerű esténkénti vetítésbe kezdett, akkor az operatív központ, arról érdeklődött, hogy mozgóképes, vagy állóképes vetítésről van-e szó. Kötelezték ügynöküket, hogy járjon el a vetítésekre családtagjaival együtt.

A televízió úgy tudta közvetíteni a 20. század közepén az euro-amerikai világban bekövetkezett technikai, életformabeli változásokat, mintha az a szovjettípusú rendszer következménye lett volna, miközben az ország rohamosan zuhant bele az adósságcsapdába, amely a század végére többszöröse lett a második világháborús anyagi veszteségeknek és jóvátételi kötelezettségnek. Több generáció jövője úszott el Magyarországon, mikorra kiderült, hogy a szovjettípusú rendszer folytathatatlan.

A Kádár-korszak egyenlősdije mindenkinek ugyanakkora lehetőséget nyújtott a faluban. A fehérgárdisták gyerekei is megépíthették ugyanazokat a házakat, mint a párt-elit, mi több, a második gazdaságban szorgalmuk kamatozódhatott. Az 1989 utáni mezőgazdasági tőkehiány ellenére itt jelentős volt a földvisszaigénylés. A falu népét továbbra is a föld vagy az ide kapcsolódó szolgáltatások tartják el.

Maguk a Fehérgárda résztvevői már a II. világháború után is tudták, hogy csak a nemzetközi politikai konstelláció megváltozásával lehetséges a szovjet megszállással szemben hathatós fegyveres felkelést kirobbantani. Ilyennek gondolták 1949 után a jugoszláv konfliktust, majd 1953 után az ausztriai csapatkivonásokat. (A kongói és a koreai, kubai válságokban bíztak.) 1960 után minden bizakodás megszűnt. Az a generáció, aki a világháború végén 20-25 éves volt, és meghatározta a közgondolkodást és érzületet, ekkorra negyvenéves lett.

Maga az egyik legelkötelezettebb, legintelligensebb résztvevő, Szőke Pál mondta el egy beszélgetésben, a téeszbe való belépés után, hogy belefáradtak a menekülésbe. (A beszélgetést rögtön jelentették, és a besúgó jelentésben maradt fenn.) 15 évvel azelőtt még bízott a változásokban. Akkor már nem.

„Meguntam én, azt hiszem mások is, a Szabad Európa Rádió handabandázását hallgatni. Mert az emberbe hitet és reményt önt a változás jövetelehez, de szomorú valóság, amire újra felébredünk. Az

[175] Miklós akta i.m.
[176] Marosi i.m.

idő ennek dacára rohan. Ide is befut minden kacsa hír. Elidőzünk felette. Mosolygom az emberek hogyan vágják egymást és hogyan akarnak mielőbb vezető beosztást."[177]

„ De a fene egye meg - folytatta Tunyogi - egyszer már legyen is valami. Vártunk már 15 évet. Ez a szövetkezeti gazdaság úgy nem lehet hosszú, idejű. Hiszen ez senkinek sem jó. Még a jó sem örök, hát akkor ez hogy lenne az?[178] - idézi szinte ugyanabban az időben másról az informátor.

„Lefekszünk, és arra ébredünk, hogy véget ért a muszka hadsereg diktatúrája. … A hagymát, amit most rakunk a földbe már én fogom felszedni és adom át a saját szerződésem szerint. Az orosz sógort már a tavasszal hazaküldik. Április 4-ét ünnepelhetik, ebből ez lesz az utolsó"- mondta a tanulmány elején már említett Turda, aki egyre későbbi időpontokban bízik ezután.[179]

Egy aktív generációt harminc évnek számolnak az újkorban. Tizenöt év ennek a fele. Még tizenöt, esetleg csak tíz évvel számolhat a felkelésben résztvevő ennek elteltével. A magyar történelem nagy csomópontjait vizsgálva a nagyobb megmozdulások után tizenöt év a passzív rezisztencia, amelynek elmúltával a társadalom vezérrétege kiegyezik. A török kiűzése után is meg volt ez az időszak. (1711 után). 1849 után szinte pontosan tizenöt évre jelent meg Deák Ferenc Húsvéti cikke.

És itt is ezt látjuk mikroszinten az 1956-os forradalom letörése után. A Szőke Pálról írt jelentésből idézem a szavait. Az új generáció már más. „Figyeltem a pesti embertípusokat. Egész mások, mint mi, csak a mának élnek és nem törődnek azzal, hogy mi lesz holnap –írja 1965 nyarán, amikor első személygépkocsiját, egy Moszkvicsot megveszi Budapesten -, szórakoznak, írnak, esznek és dolgoznak. Szabad mindenki. Olyan Pest, mint egy méhkaptár. Az üzletek tömve áruval és aránylag minden nagyon drága." Csodálkozik hogy az 1000 forint fizetésből jobban élnek, mint az egyéni gazdálkodó. Aki ebben nevelkedik már más lesz, mint az a nemzedék, aki az átalakulás idején élt. Talán nekik jobb lesz, mondja a besúgó jelentés.[180]

Az emberi szenvedés és szolidaritás balladái

Szinte szépirodalmi kifejezettsége van azoknak a történeteknek, melyek a felszámolt szervezkedés utáni szenvedéshez kötődnek. Ilyen a visszaemlékezési anyag azon története, amikor a téesz-elnök arkangyalt játszva a védetlen asszonyra és gyermekeire fegyvert fog, és úgy zavarja el otthonukból őket. A „kiűzetés a paradicsomból" szimbóluma ötlik fel előttünk. (Szimbolikus a történet a költözködésben segítséget nyújtó szomszéd esetében is, aki kocsijára szerelt bódéban vándorol élete végéig, tettéért így bünteti, a magát Isten helyébe rakó, a szimbólumoktól nagyon félő párt.)

A szenvedésnek és az emberi szolidaritásnak megvannak a maga stációi, és megvan a maga feltámadása. A magyar történelemben nem ritka a halottnak hitt vagy fogságot szenvedett jegyes visszatérte, és az a helyzet, hogy a menyasszony akkor már más felesége. A törökkorban hat év várakozást írt elő a református egyház fogságba esés esetén a jegyesek számára. Az eset szépirodalmi feldolgozása Móra Ferenc: Ének a búzamezőkről című regényében történt meg.

A fogságban, internálásból, bányamunkáról hazatért, magtalanná vált férfi esete azonban új jelenség a történettudomány számára. Újak a megoldási kísérletek is: családi megbeszélés révén a parasztcsaládok hagyományos gyermek utáni vágya, az emberi szolidaritás és a házastársi hűség voltak azok az elvek, amelyeket szembeállított a könyörtelen történelem országszerte, mivel minden magyar család, minden harmadik ember szenvedő alanya volt a diktatúra valamilyen szintű terrorjának.

A népballadák képződésének folyamatába láthatunk bele. Mircea Eliade szerint az ősi társadalom mítoszi elemekkel írja le, archetipikus viselkedési formákhoz köti a történeti folyamatokat. Világképéhez így igazítja, teszi időtlenné, és ad egy védekező mechanizmust a történelmet elszenvedő közösség egyénei számára.[181] Az eseményt ez a folyamat teszi a paraszti közösség saját hagyományának részévé is.

A Kovács István menyasszonya által elmesélt történet, miszerint a védőügyvéd a vádat képviselő ügyésszel sakkozik az áldozat életéért, és elveszti a játszmát, általános európai motívum. Skandináviai változatát Ingmar Bergmann dolgozta fel a Hetedik pecsét című filmben, ahol a keresztes lovag az

[177] „Fejes" fedőnevű ügynök i.m. ÁBLT III. 153. 1964. III. 24.
[178] Tunyogi 1960. szeptember 11. 186.
[179] U.o.128. 1960 IV. 13.
[180] 153. 1964 III. 24.
[181] *Eliade, Mircea*: Az örök visszatérés mítosza. Bp. 1998.

életéért folytatja a sakkjátszmát a halállal és veszít. Balkáni variánsát a Nobel-díjas regény, Ivo Andric: Híd a Drinán című műve írja le. Az ördöggel lelkéért és életéért kártyacsatát vívó szerencsejátékos elveszti a küzdelmet a nagyobb intellektusú hatalommal szemben, de lelkét Isten megmenti. Minden esetben reménytelen a küzdelem, minden esetben a hős felveszi a kesztyűt. Minden esetben veszít, de a véges életért cserében az örök élet a jutalom. Kovács István sem menekül, ám fentebb idézett nyilatkozata szerint ez a kegyelem erkölcsi halál lenne számára - ami pedig rosszabb a valódinál.

Az emlékezethagyományt nem lehet forráskritikával megfogni, ellenőrizni. Hiszünk az adatközlők őszinteségének. A nyomozati és igazságügyi szervek tisztviselőinek romlottságáról, rafinált hatalmi gőgjéről más adataink is vannak, hasonlóak. Ez esetben számunkra mindez nem lényeges. A kérdés az, hogy ebből a kollektív emlékezetanyagból miért nem lett népballada, mint ahogy még az első világháború eseményei is azzá válhattak. Okát a sokkal erőteljesebb központi manipulációban láthatjuk, amelyben nem csak az életüket vették el, a testüket tűntették el az áldozatoknak, hanem emléküket is ellenőrizték.

A televízió napi adásai felfalták a szabadidő morzsáit, nem engedtek az egyéni gyásznak sem mozgásteret. A család generációi közötti információ átadását, magatartásminták mutatását akadályozták, mivel megszűntek az esti, a vasárnapi együttlétek a templom után, az év nagy ünnepein, a pusztai körökben. Helyettük a magát szocialistának, majd polgárosodottabbnak, tehát modernebbnek és értékesebbnek valló „szép új világ” kínálta lehetőségeit.

Az új generáció elé új viselkedési mintákat tudtak állítani, és a Rákóczi-felkelés óta először tudták ezt átplántálni megszálló, idegen hatalomként a pusztai társadalom magatartásvilágába a saját mintáik helyébe. A közösség hősei nem tudtak felnőni mitikus alakokká, helyükre a szovjet ideológia hősei léptek. Később pedig a nemzetek felett álló, előregyártott mítoszfigurák következtek. Ez a folyamat volt a második gyilkosság az 50-es évek ellenálló áldozatainak számára.

Az ellenállás tudatának fenntartása

A magyar történelem során a vesztett katonai akciók, a kényszerpályákhoz kötött politikai és gazdasági mozgástér, a mindezek torzító hatásától befolyásolt társadalmi fejlődés mellett az emlékezet volt az, melyben mintaként megmaradhattak, a vereség ellenére is, tudatot irányító főszereplőnek az egykori résztvevők, áldozatok mártírjai egy ügynek.

Így válhattak a közösség szempontjából tájékozódási ponttá a hősök egy új kor teljesen más, ugyanakkor elemeiben végzetesen hasonló történelmi szituációiban, amikor egy új nagy egység részeként kellett az identitást megőrizni, és az új életlehetőségek között más módon továbbvinni az életet ezen az észak-dél, kelet-nyugat irányban nyitott, teljesen védetlen-sík, de nagyon gazdagon termő területen.

Gregus Máté még a tanyák és mezővárosok népében látta a továbbélés, a nemzeti megújulás lehetőségét, és ezt a népi írók támogatásával vélte elérni. Mára fél évszázad keleti típusú uralma után az ország demográfiailag átrendeződött, de még mindig a magyar mezőgazdasági vidék adja az ország többségét. Az Európai Unió másodvonalbeli tagjaként gyökeresen más helyzetben kellene, hogy létezzen az ország, ugyanakkor továbbra is megmaradt kelet és nyugat határmezsgyéjének, ma csak az irányító és tanácsadó központ került át a másik oldalra.

A régi irányító elit át tudta menteni országon belüli gazdasági és politikai hatalmát, és ennek biztosítására mindig szemelőtt tartották a legfőbb parancsot, mely szerint: Mindenben ki kell szolgálni az idegen hatalmat, és szét kell zúzni azokat a csoportokat, melyek egy belső identitás vallási vagy csoportmorál erősítésén fáradoznak. Ebből a szempontból ma már lényegtelen, ki állt a Fehérgárda szervezkedés hátterében, spontán reakció volt-e, vagy manipulált. Lehetett-e külpolitikai kifutása, vagy eredendően reménytelen volt a próbálkozás.

Talán ez teszi ma is mérhetetlenül fontossá azoknak a példáját, mentalitását, akik kilátástalan helyzetben, sokszor naiv konspirációs eszközökkel, de vásárra vitték a bőrüket egy jobb világ reményében, a szülőföld, isteni és emberi értékek védelmében, utódaik életének javáért 1753-ban Hódmezővásárhelytől Mezőtúrig egy szervezkedés mozgatta meg a dél-alföldi mezővárosok és pusztáik népét. Jelszavaikban a másfél generációval előbb e vidéket is mozgósító Rákóczi-szabadságharc, nagyapáik mozgalmát idézték. Akkor is csapataikkal a bánság felől török támadást, északról pedig szövetséges porosz csapatokat vártak, amelyek természetesen akkor sem érkeztek meg.

Három embert kivégeztek, vagy 50-et halálukig besoroztak külföldre és körülbelül ugyanennyit a pétervárади várba sáncmunkára ítéltek el.

Száz év múlva szinte hasonló sors várt az önkényuralom idején az 1848-49-es szabadságharc leverése után a résztvevőkre, és alakított ki egy addig soha nem látott betyárvilágot az alföldi pusztákon. Gregus Mátét történetünk idején szorgalmas gazdaként nem a betyárromantika, hanem a nagy nemzeti célokért felelősséget vállaló, társadalomból kitaszított réteg példája lelkesítette. Ha elnézem azt az albumot, amely 1902-ben a szabadságharc hetven-nyolcvanéves honvédeit sorakoztatja fel, azt látom, hogy már akkor sem ők voltak a változások eredményeinek learatói.[182] Magatartásuk azonban mintaként épült be a következő generációk közgondolkodásába, és átsegítette utódaikat az ezen a vidéken minden nemzedék életében előforduló sokkhelyzeteken.

Ma még él ez a magatartás. Az egykori fehérgárdista ma is így gondolkodik a hatalom kiszolgálóiról. „Én ezeket az embereket patkányoknak tartom. Ezek az emberek hajlandók voltak kiszolgálni, mint ahogy Magyarországnak a történelme során voltak a török hódoltság, voltak különböző nációk ugye tatárok és Habsburgok, én úgy érzem, aki idegen hatalmat kiszolgál bármelyik országban, annak az embernek énelőttem nincs gerince. Én nem tartom őket tisztességös emböröknek, mert végsősoron egy idegen hatalomnak az árnyékában verte a saját fajtáját, az ellen tevékenyködött. Én ezöket az emböröket; nem csuknám be, csak a gyilkosságért felelősségre kell vonni az emböröket; de azért legalább lett volna annyi tisztösség, hogy félreállították volna őket, ha már kiszolgáltak egy idegen hatalmat.”- mondja Csáki László a szervezkedésről készített filmben.

Az azonban kinyomozhatatlan, hogy az ezeredforduló dél-alföldi generációja továbbviszi-e nagyapáik, dédapáik tetteinek emlékét. Ad-e mindez tartást, példája beépül-e az emlékezethagyományba, mint történt a Rákóczi, a Pető – Törő – Bújdosó-féle felkelés és a „48”-as szabadságharccal kapcsolatban. Talán ez a könyv is segítséget nyújthat ebben a folyamatban.

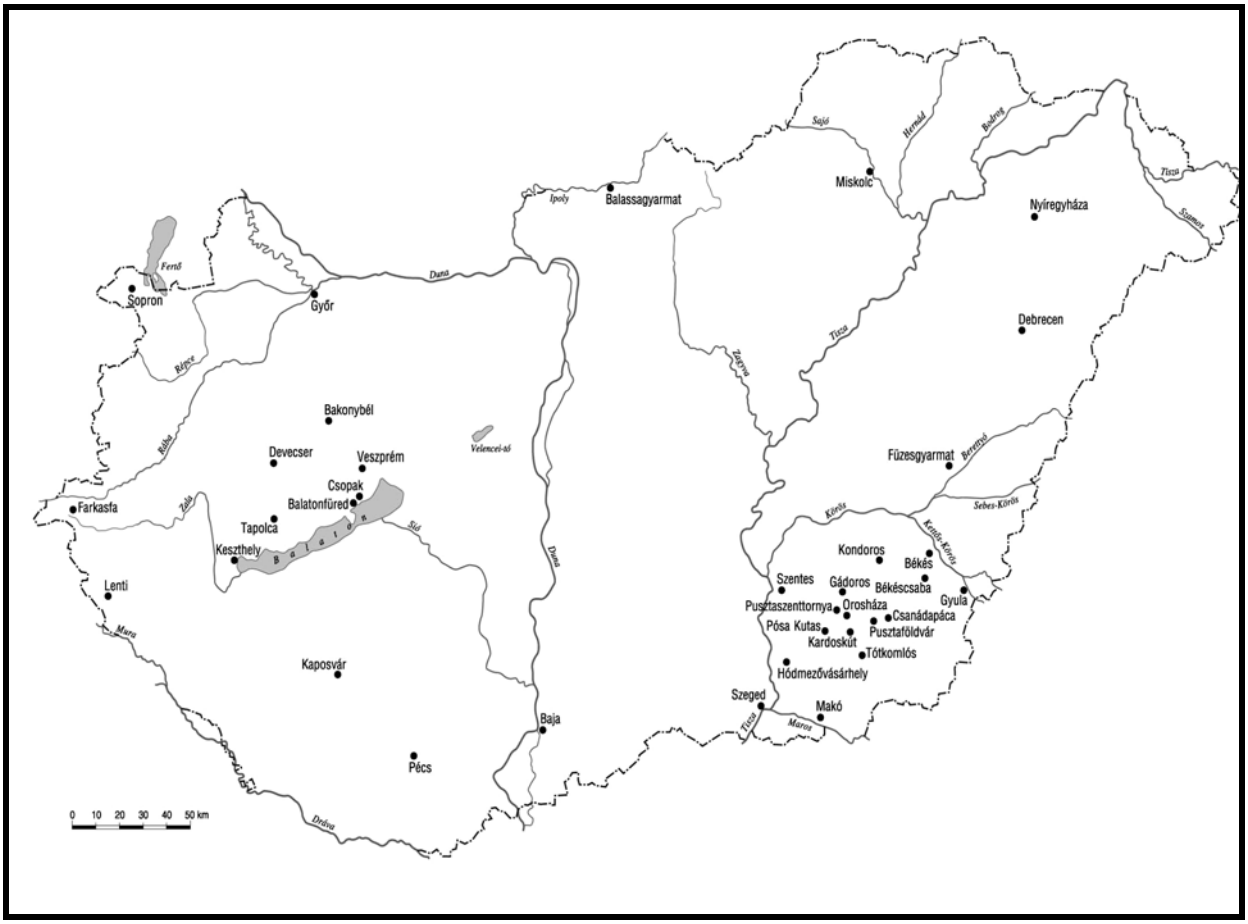

Fehérgárda szervezkedések Magyarországon.

[182] *Plohn József*: Negyvennyolcas honvédportrék Hmvhely,1992.

Az Államvédelmi Hatóság szervezete 1950-ben

Szervezeti egység	Feladat
I. Főosztály (Hálózati)	— a belső reakció elhárítása — kémelhárítás — szabotázselhárítás — hírszerzés — útlevél-ügyintézés — külföldiek ellenőrzése
II. Főosztály (Katonai Elhárítás)	— katonai kémelhárítás — a Néphadsereg, Határőrség, Belső Karhatalom, Rendőrség személyi állományának védelme — a Néphadseregből politikai okok miatt elbocsátott tisztek operatív ellenőrzése
III. Főosztály (Operatív)	— figyelés és környezettanulmány készítése — levélellenőrzés — telefon- és rádiólehallgatás — rádiófelderítés — operatív technikai és nyilvántartási feladatok
IV. Főosztály (Határőrség, Belső Karhatalom)	— határőrizeti és karhatalmi feladatok ellátása
V. Főosztály (Személyzeti)	— személyzeti feladatok ellátása — tanintézetek irányítása
VI. Főosztály (Jogi, Börtönügyi)	— vizsgálati feladatok ellátása — az ÁVH-hoz tartozó büntetőintézetek, munkatáborok, internálótáborok vezetése — hálózati operatív munka az elítéltek, letartóztatottak és internáltak között
VII. Főosztály (Gazdasági)	— gazdasági, pénzügyi ellátó tevékenység — építésügy — gépjárművek kezelése — egészségügyi feladatok ellátása
Vizsgálati Osztály Környezettanulmányozó, Figyelő Osztály Operatív Nyilvántartó	
Levélellenőrzés Titkárság	

Az ÁVH szervezete

Az Államvédelmi Hatóság szervezete 1950-ben *(folytatás)*

Szervezeti egység	Feladat
Párt- és Kormányőrség Futárszolgálat	
Információs Osztály Vidéki Osztály	

1951-ben az ÁVH vidéki szervezetét a magyar megyerendszerhez igazították, ezzel megszűnt a korábbi nyolc területi Államvédelmi Osztály, és egyúttal létrejött a budapesti és 19 megyei osztály.

További szervezeti módosítások történtek 1951-ben az ÁVH-n belül: a hírszerzés önálló, VIII. Főosztállyá szerveződött, az operatív főosztályból kiválva önálló osztállyá alakult az operatív technikai részleg, valamint létrejött egy önálló ellenőrzési osztály is. A következő évben új részleget hoztak létre a belső karhatalom csapatainak irányítására IX. Főosztály néven.

Jelentős változás következett be az állambiztonsági szervek szervezetében az 1953. júniusi KV-ülés nyomán. Az ÁVH és a BM összevonásával létrejött egységes Belügyminisztérium látta el ezután az államvédelmi, határőrizeti, karhatalmi, rendőri, büntetés-végrehajtási, légoltalmi és tűzoltósági feladatokat, míg a régi BM közigazgatási feladatait a Minisztertanács vette át.

A Belügyminisztérium állambiztonsági szerveinek váza 1956-ig[12]

Szervezeti egység	Feladat
I. osztály	— kémelhárítás
II. osztály	— hírszerzés
III. osztály	— katonai elhárítás
IV. osztály	— belső reakció elhárítása
V. osztály	— ipari szabotázs elhárítása
VI. osztály	— mezőgazdasági elhárítás
VII. osztály	— közlekedési és híradás-elhárítás
VIII. osztály	— környezettanulmány, figyelés
IX. osztály	— operatív technika, rádióelhárítás
X. osztály	— operatív nyilvántartás
XI. osztály	— államtitok védelme
XII. osztály	— levélellenőrzés
XIII. osztály	— kormányőrség
XV. osztály	— rejtjelközpont (1955-től önálló osztály)

[12] TH V-150 342/a.

Az ÁVH szervezete

113

Gépelte: Csurzás Mária áv.irnok.
Készült: 2 példányban.

Tárgy: "Fehéri" fedőnevü ügynök jelentése.
Adta: "Fehéri"
Fogadta: Dér Ferenc áv.hdgy.
Idő: 1951. okt. 23. 2o h.

J e l e n t é s .
Békéscsaba, 1951. október 24.

Jelentem, hogy f.hó 23-én találkoztam "Fehéri" fedőnevü ügynökömmel, aki a találkozón megjelent irásban a következőkről tett jelentést.

Minden igyekezetemmel azon voltam, hogy a röpcédula szórókat /Kardoskuton/ felderitsem. De eredményt nem tudtam elérni, mert a lakosság nem tudott még arról sem, hogy röpcédulaszórás lett volna 1944. óta. /:akkor az amerikaiak szórtak:/ Igy semmi nyomon nem tudtam elindulni, igaz, hogy Kardoskuton nem hiszem, lenne olyan ember, aki erre vállalkoznék.

A "Fehér gárda" ügyében merem állitani, hogy azok a tagok, illetve személyek, akik a "Fehér gárda" létezéséről tudtak - az ismerőseim közül - egynek sincs kapcsolata a "Gárdával" ha egyáltalán még működik.

Ugyanis a kardoskuti rész a Juhász N.Vilmos körzete volt, mig a Fecskési rész Dajkó Istváné. Ez a két ember S z á n t ó alá tartozott közvetlenül, mint főszervezőhöz.
B l a h ó t inkább katonai vonal érdekelte. A szervezet irányitását általában Szántó intézte. A kardoskutiak, de általában mindenütt azok a körzeti szervezőkkel érintkeztek, ugy hogy csak néhányan ismerték, Szántót, Blahót még kevesebben Tehát a kapocs megszünt, s igy ez is kizárja a további létezését a "Fehér gárda"-nak vidékünkön.

Nem szólva arról az elrettentő büntetésekről, amit azok kaptak, kiket az ÁVH. vitt el. Ezt pedig mindenki jól tudja. Én először unokaöcsémtől ifj.Szilágyi Ernőtől hallottam, aki abban az időben a szegedi csillag börtönben volt előzetes letartóztatásban. Ő mondta el, hogy Blahót és Kovácsot kivégezték.

./.

0052

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
0 - 9040 / 1

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

„Fehérvári” jelentése, 1951. október 30.

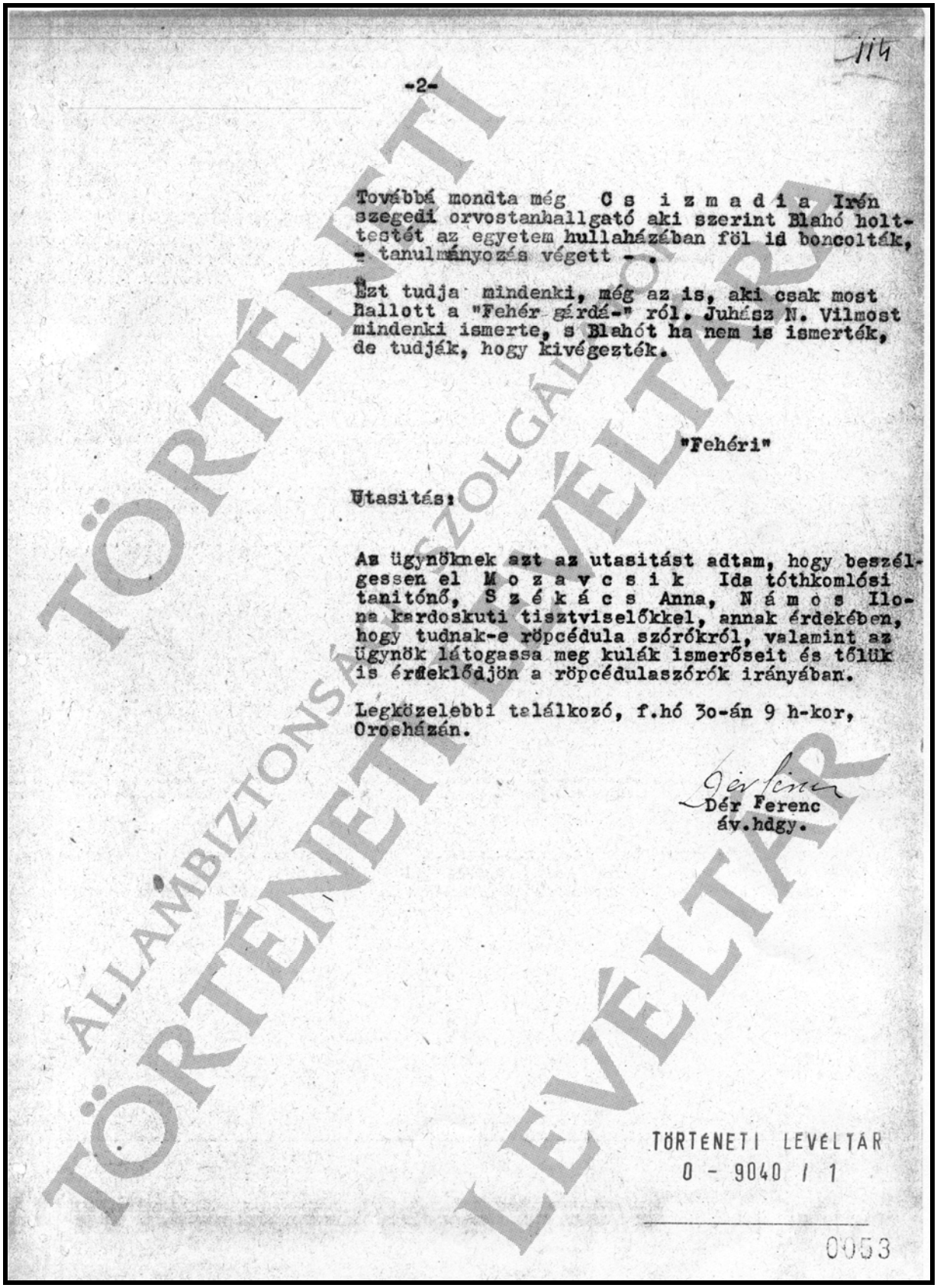

114

-2-

Továbbá mondta még C s i z m a d i a Irén szegedi orvostanhallgató aki szerint Blahó holttestét az egyetem hullaházában föl id boncolták, - tanulmányozás végett - .

Ezt tudja mindenki, még az is, aki csak most hallott a "Fehér gárdá-" ról. Juhász N. Vilmost mindenki ismerte, s Blahót ha nem is ismerték, de tudják, hogy kivégezték.

"Fehéri"

Utasitás:

Az ügynöknek azt az utasitást adtam, hogy beszélgessen el M o z a v c s i k Ida tóthkomlósi tanitónő, S z é k á c s Anna, N á m o s Ilona kardoskuti tisztviselőkkel, annak érdekében, hogy tudnak-e röpcédula szórókról, valamint az ügynök látogassa meg kulák ismerőseit és tőlük is érdeklődjön a röpcédulaszórók irányában.

Legközelebbi találkozó, f.hó 3o-án 9 h-kor, Orosházán.

Dér Ferenc
áv.hdgy.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
O - 9040 / 1

0053

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

„Fehérvári” jelentése, 1951. október 30.

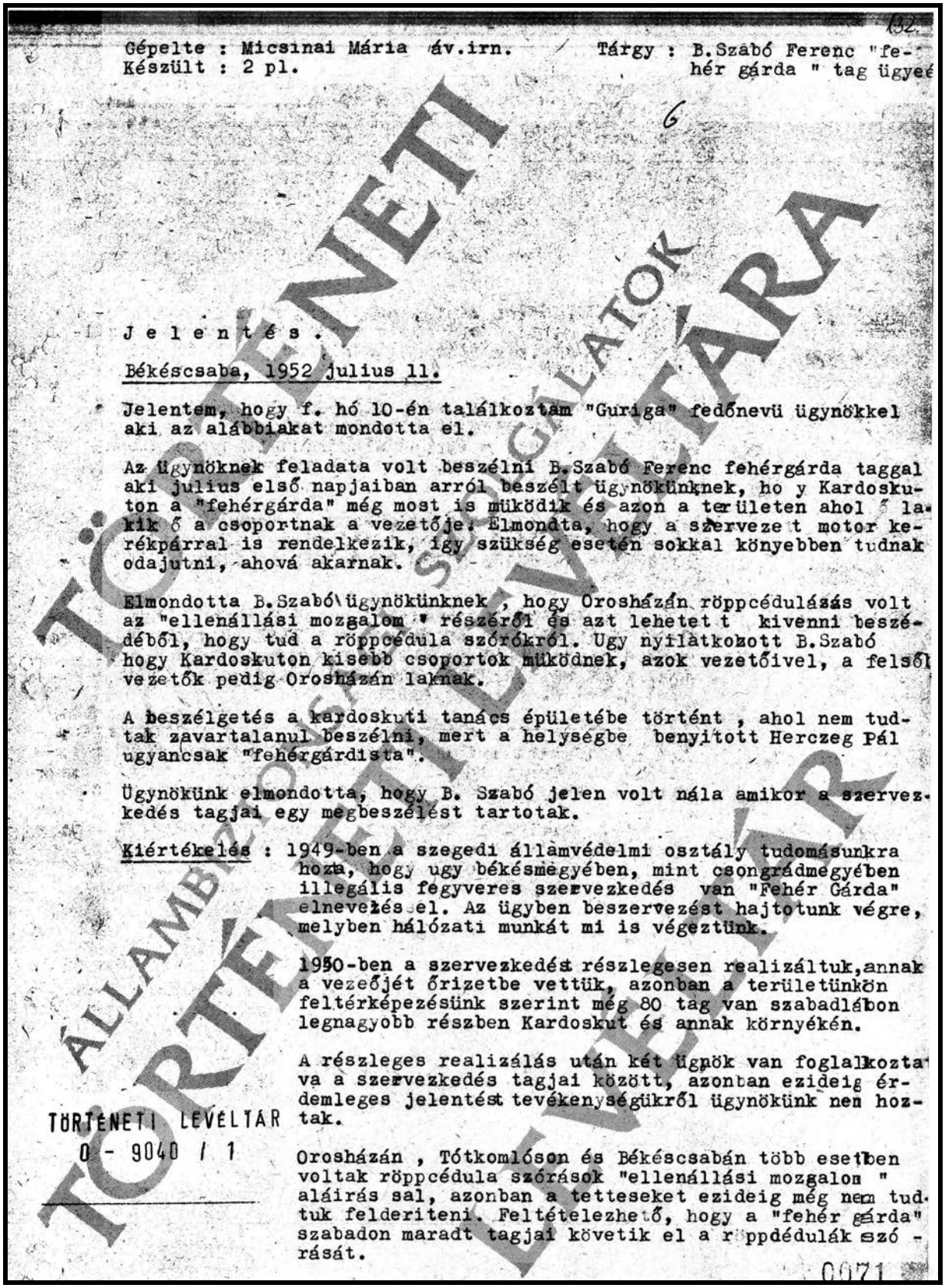

Gépelte : Micsinai Mária áv.irn.
Készült : 2 pl.

Tárgy : B.Szabó Ferenc "fehér gárda " tag ügyé

6

Jelentés.

Békéscsaba, 1952 julius 11.

Jelentem, hogy f. hó 10-én találkoztam "Guriga" fedőnevü ügynökkel aki az alábbiakat mondotta el.

Az ügynöknek feladata volt beszélni B.Szabó Ferenc fehérgárda taggal aki julius első napjaiban arról beszélt ügynökünknek, ho y Kardoskuton a "fehérgárda" még most is müködik és azon a területen ahol ő lakik ő a csoportnak a vezetője. Elmondta, hogy a szervezet motor kerékpárral is rendelkezik, igy szükség esetén sokkal könyebben tudnak odajutni, ahová akarnak.

Elmondotta B.Szabó ügynökünknek, hogy Orosházán röppcédulázás volt az "ellenállási mozgalom " részéről és azt lehetett kivenni beszédéből, hogy tud a röppcédula szórókról. Ugy nyilatkozott B.Szabó hogy Kardoskuton kisebb csoportok müködnek, azok vezetőivel, a felsőbb vezetők pedig Orosházán laknak.

A beszélgetés a kardoskuti tanács épületébe történt , ahol nem tudtak zavartalanul beszélni, mert a helységbe benyitott Herczeg Pál ugyancsak "fehérgárdista".

Ügynökünk elmondotta, hogy B. Szabó jelen volt nála amikor a szervezkedés tagjai egy megbeszélést tartotak.

Kiértékelés : 1949-ben a szegedi államvédelmi osztály tudomásunkra hozta, hogy ugy békésmegyében, mint csongrádmegyében illegális fegyveres szervezkedés van "Fehér Gárda" elnevezés el. Az ügyben beszervezést hajtotunk végre, melyben hálózati munkát mi is végeztünk.

1950-ben a szervezkedést részlegesen realizáltuk,annak a vezetőjét őrizetbe vettük, azonban a területünkön feltérképezésünk szerint még 80 tag van szabadlábon legnagyobb részben Kardoskut és annak környékén.

A részleges realizálás után két ügnök van foglalkoztatva a szervezkedés tagjai között, azonban ezideig érdemleges jelentést tevékenységükről ügynökünk nem hoztak.

Orosházán , Tótkomlóson és Békéscsabán több esetben voltak röppcédula szórások "ellenállási mozgalom " aláirás sal, azonban a tetteseket ezideig még nem tudtuk felderiteni. Feltételezhető, hogy a "fehér gárda" szabadon maradt tagjai követik el a röppédulák szórását.

0071

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
0 - 9040 / 1

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

„Guriga” jelentése, 1952. július 11.

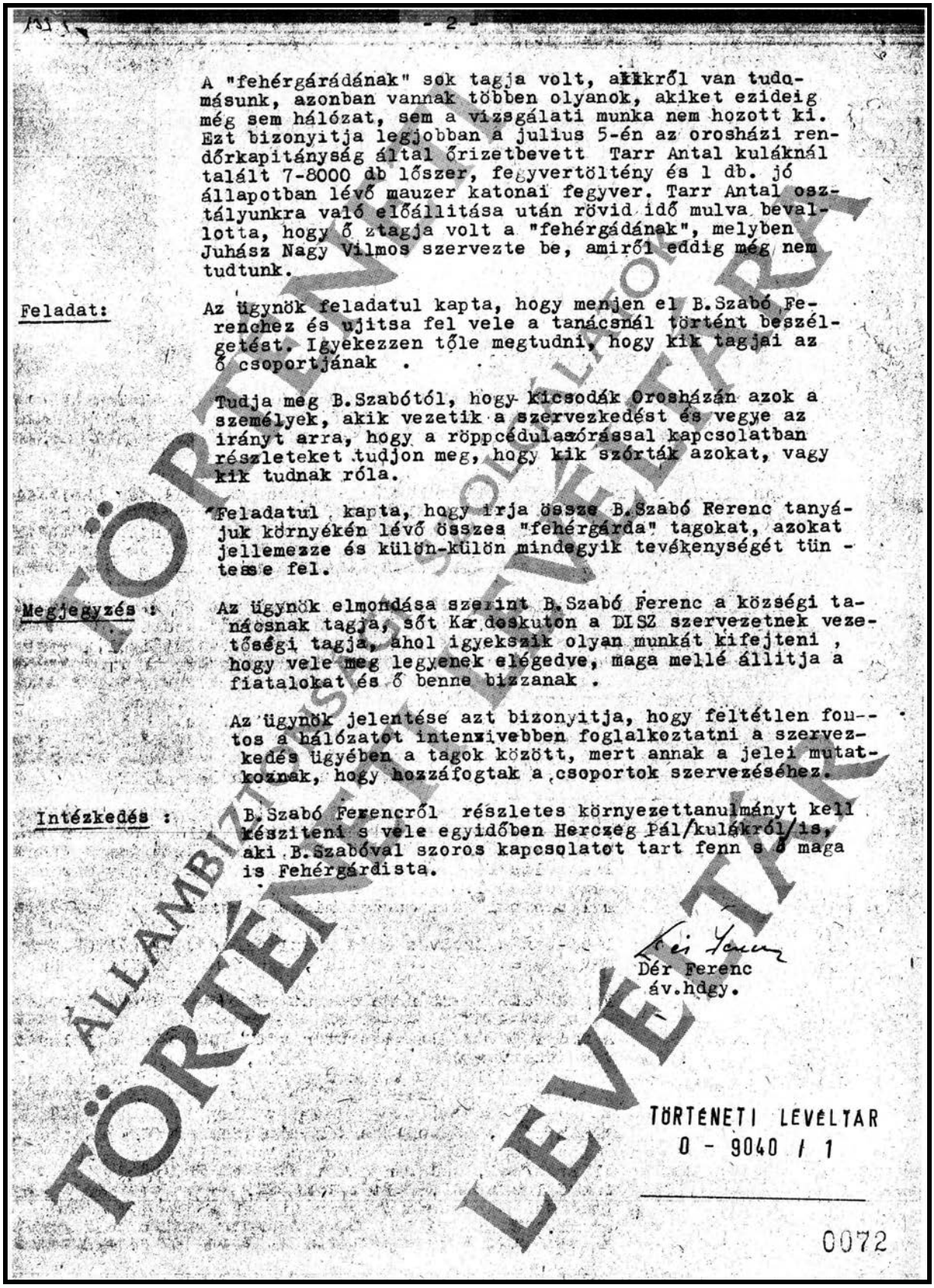

- 2 -

A "fehérgárádának" sok tagja volt, akikről van tudomásunk, azonban vannak többen olyanok, akiket ezideig még sem hálózat, sem a vizsgálati munka nem hozott ki. Ezt bizonyitja legjobban a julius 5-én az orosházi rendőrkapitányság által őrizetbevett Tarr Antal kuláknál talált 7-8000 db lőszer, fegyvertöltény és 1 db. jó állapotban lévő mauzer katonai fegyver. Tarr Antal osztályunkra való előállitása után rövid idő mulva bevallotta, hogy ő tagja volt a "fehérgádának", melyben Juhász Nagy Vilmos szervezte be, amiről eddig még nem tudtunk.

Feladat: Az ügynök feladatul kapta, hogy menjen el B.Szabó Ferenchez és ujitsa fel vele a tanácsnál történt beszélgetést. Igyekezzen tőle megtudni, hogy kik tagjai az ő csoportjának .

Tudja meg B.Szabótól, hogy kicsodák Orosházán azok a személyek, akik vezetik a szervezkedést és vegye az irányt arra, hogy a röppcédulaszórással kapcsolatban részleteket tudjon meg, hogy kik szórták azokat, vagy kik tudnak róla.

Feladatul kapta, hogy irja össze B.Szabó Rerenc tanyájuk környékén lévő összes "fehérgárda" tagokat, azokat jellemezze és külön-külön mindegyik tevékenységét tüntesse fel.

Megjegyzés : Az ügynök elmondása szerint B.Szabó Ferenc a községi tanácsnak tagja, sőt Kardoskuton a DISZ szervezetnek vezetőségi tagja, ahol igyekszik olyan munkát kifejteni , hogy vele meg legyenek elégedve, maga mellé állitja a fiatalokat és ő benne bizzanak .

Az ügynök jelentése azt bizonyitja, hogy feltétlen fontos a hálózatot intenzivebben foglalkoztatni a szervezkedés ügyében a tagok között, mert annak a jelei mutatkoznak, hogy hozzáfogtak a csoportok szervezéséhez.

Intézkedés : B.Szabó Ferencről részletes környezettanulmányt kell készitteni s vele egyidőben Herczeg Pál/kulákról/is, aki B.Szabóval szoros kapcsolatot tart fenn s ő maga is Fehérgárdista.

Dér Ferenc
áv.hdgy.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
O - 9040 / 1

0072

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

„Guriga” jelentése, 1952. július 11.

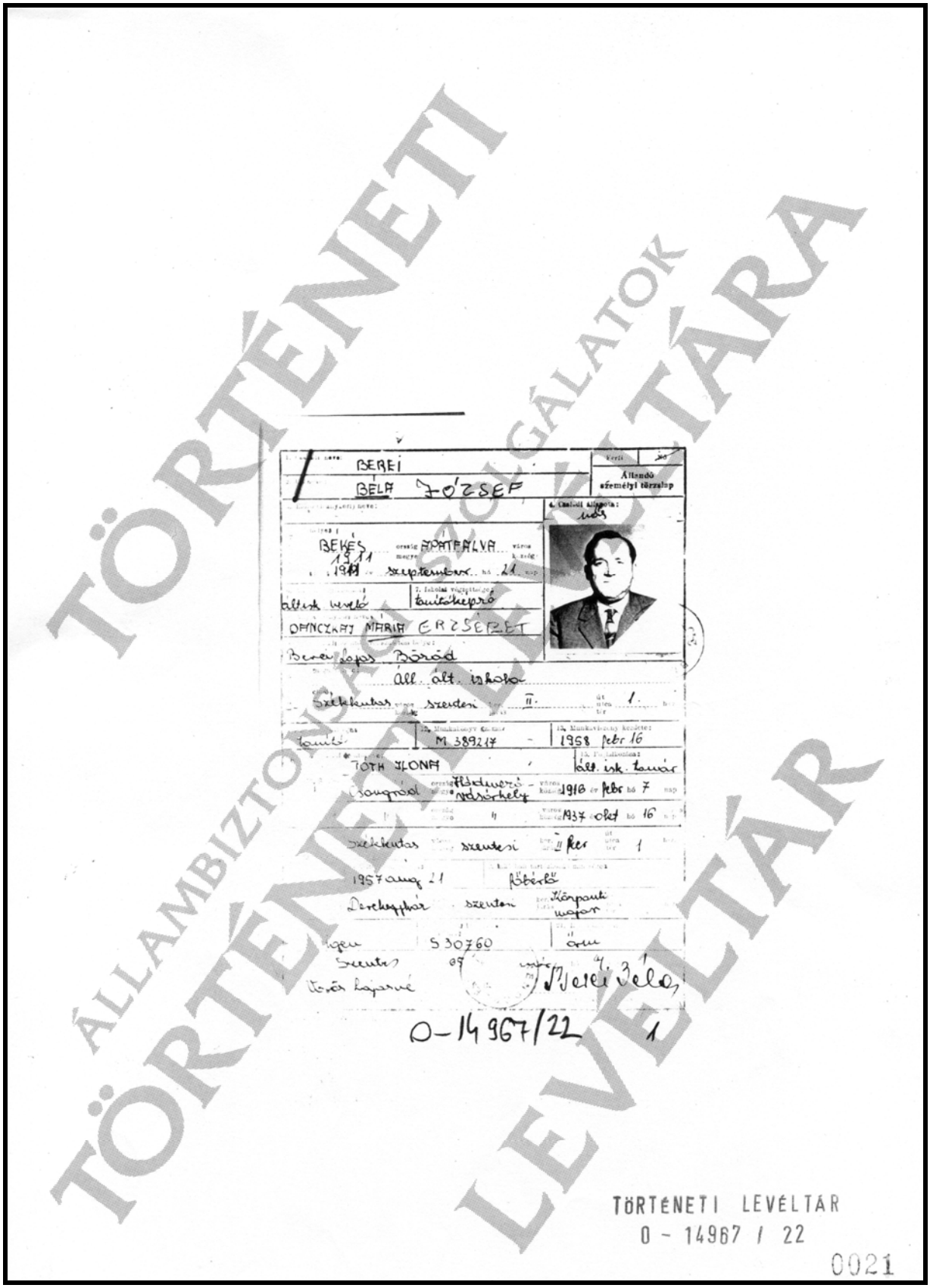

Berei Béla – adatlap

TÖRTÉNETI LEVELTÁR
0 - 14967 / 22

Másolat.

Csongrád megyei Karhatalmi Parancsnokság
Hódmezővásárhely.

Tanukihallgatási jegyzőkönyv.

Készült: 1957. évi március hó 5-én az Eperjesi Kendergyár hivatalos helyiségében.

A tanu személyi adatai:

Név: Dioszegi János
Anyja: Barna Etel
Születési helye, Hódmezővásárhely, 1931. I.1.
Iskolai végzettsége: 5.ált. 4.polg.
Szakképzettsége. Müasztalos.
Foglalkozása: Tanács V.B. elnök.
Lakhelye: Eperjes községi tanács vb. elnök.
nős, felesége neve: Szabó Mária, család, Mária, 7 éves,
Büntetve nem volt, Magyar állampolgár.

Tanu a törvényes jogaira valamint a hamis tanuzás következményeire való figyelmeztetés után vallomását az alábbiakban adja elő:

A gyanusitott személlyel rokonságban perben nem állok.

Az októberi ellenforradalmi magatartásával kapcsolatban Berei Béla, Eperjesi-széli tanitó kinek leánya, Nyugat-Németországba disszidált, 1956. nov.ben kivel levelezést tart fent. Vallomásom a következőkben teszem meg:

1./ Mióta ismeri ön Berei Béla Eperjesi lakóst, aki lakik Eperjes széli iskolában.

Előadni kivánom, hogy a Berei Bélát 1954. december hóóta ismerem. Akiről tudom, hogy erősen klerikális befolyás alatt áll. Aki a szeszesitalt szereti, mert bebizonyitotta azzal, hogy az eperjesi italboltban több alkalommal láttam iluminált állapotban szeszesitalt fogyasztani, és ott kártyázni, valamint ott biliárdozni. A gondolkodását nem befolyásolja a szeszes ital fogyasztása.

2./ Nevezett személy milyen ellenséges tevékenységet fejtett ki Eperjes községben az ellenforradalomideje alatt?

1957.xx február 23-án reggel félnyolckor értünk be Szentes Máv állomásra a városban amint mentünk a Városi Kieg Parancsnokságra, utközben felmentem a Rendőrségre, hogy közöljem részemről szerzett tudomást arról amit nékem bizalmasan Papp József, Eperjesi lakós, Tanya 14[illegible].szám alatti lakós, közölte velem, aki az ellenforradalom ideje alatt mint nemzetőr tevékenykedett, hogy Berei Bélánál össze-

0005

TÖRTÉNETI LEVELTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

Berei Béla – tanúkihallgatási jegyzőkönyv

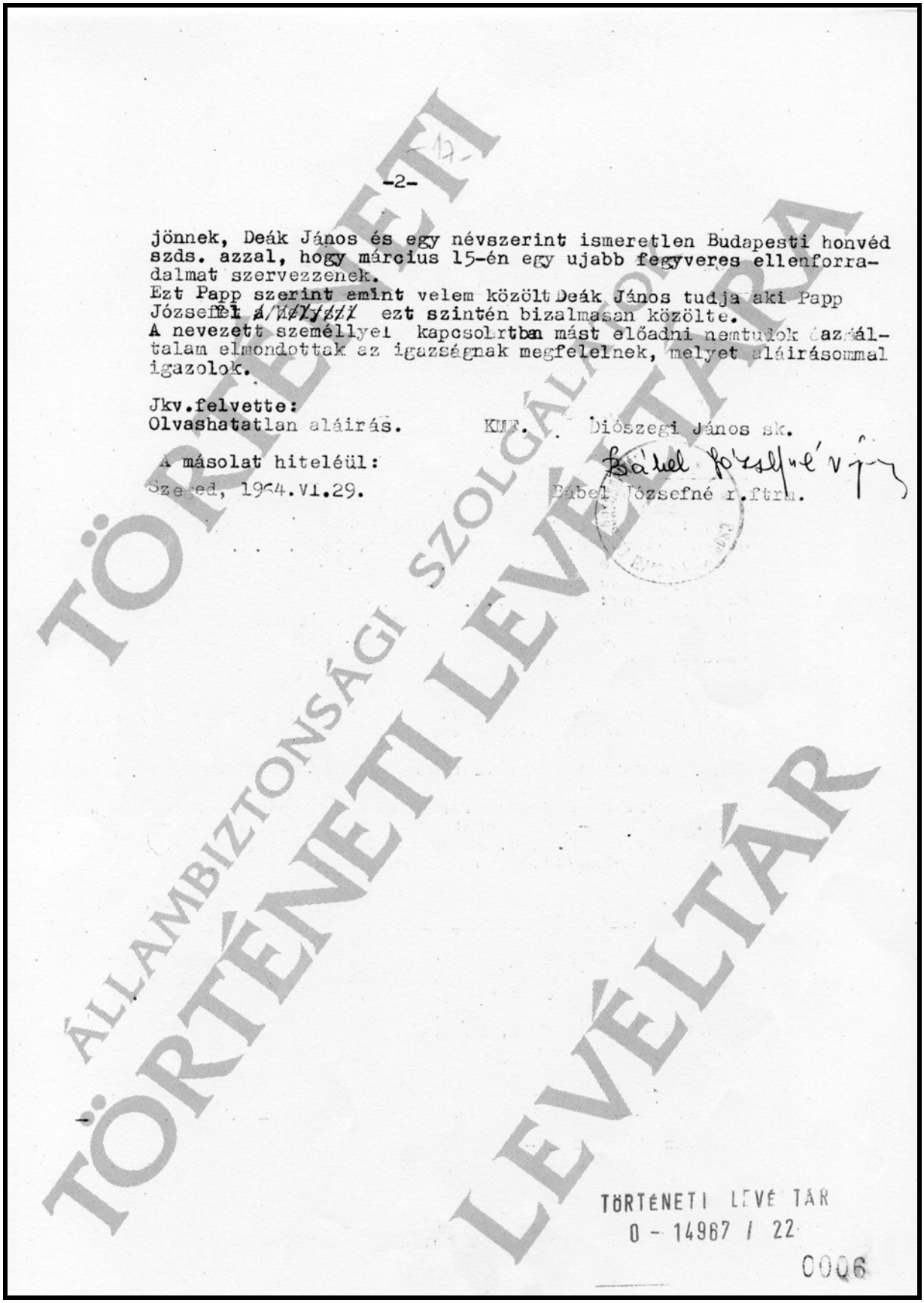

-2-

jönnek, Deák János és egy névszerint ismeretlen Budapesti honvéd szds. azzal, hogy március 15-én egy ujabb fegyveres ellenforradalmat szervezzenek.
Ezt Papp szerint amint velem közölt Deák János tudja aki Papp Józseffel a/ ezt szintén bizalmasan közölte.
A nevezett személlyel kapcsolatban mást előadni nemtudok az általam elmondottak az igazságnak megfelelnek, melyet aláirásommal igazolok.

Jkv.felvette:
Olvashatatlan aláirás. KMF. Bioszegi János sk.

A másolat hiteléül:
Szeged, 1964.VI.29. Bábel Józsefné r.ftrm.

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
TÖRTÉNETI LEVÉTÁR
O - 14967 / 22
0006

Berei Béla – tanúkihallgatási jegyzőkönyv

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
0 - 14967 / 22

-22-

M á s o l a t .

BM. Csongrádmegyei Rendőrfőkapitányság. Szeged. -

Szám: 947-B-23/1/1957. Tárgy: Berei Béla közbiztonsági őrizetbe helyezése.

H a t á r o z a t

B e r e i Béla, aki 1911. szeptember 21.-én Apátfalván született, anyja: Danczkai Mária, ált.isk. tanitó, Eperjes Nagykirályság 84.sz.a. lakosnak az 1956. évi 31. tvr. 1.§.-a alapján közbiztonsági őrizetbe helyezését rendelem el.

I n d o k o k :

A nevezett mint általános iskolai tanitó Eperjesen s annak egyik határrészében Mucsiháton szervezte az embereket ellenforradalmi gyüléseken való részvételre. Több pontból álló követelést szerkesztett, melynek egyik pontja az államositott földek régi gazdáinak visszaadása a teljes tanács apparátus leváltása és a szovjet csapatok kivonása.

Tevékenysége folytán kapcsolatot tartott fenn Polyák Sándor volt csendőrrel, együtt szervezték meg a polgárőrség lefegyverzését a felmerült adatok szerint több hasonló társával együtt március 15.-i ujabb ellenforradalmi megmozdulást szervez.

A fenti személynek a közrend és közbiztonság érdekében közbiztonsági őrizetbe helyezését rendelem el.

E határozat ellen a Legfőbb Ügyészhez benyujtandó panasznak van helye. A panasznak a közbiztonsági őrizet foganatositására nincs halasztó hatálya.

S z e g e d , 1957. március 9.

Varga Sándor sk.
Megyei Főkapitányság Helyettes.

A határozatot jóváhagyom:
Szeged, 1957.III.10.

PH. Dobos Ferenc sk.
megyei ügyész.

Az előttem kihirdetett közbiztonsági őrizetbe helyezésemet elrendelő határozatot tudomásul vettem. Ellene panasszal nem élek.
Szeged, 1957.III.10.
Berei Béla sk.

A másolat hiteléül:
Szeged, 1964.VI.29.

Bábel Józsefné r.ftrm.

0011

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Berei Béla őrizetbe vétele

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
O = 14967 / 22

Berei -17-

BM.Csongrádmegyei Rendőrfőkapitányság
Pol.Nyom.Oszt.Szentesi kirendeltsége. "Szigoruan titkos!"

A: "Kende" fn.ügynök.
V: Gyöngyi r.hdgy.
I: 1960.jul.14.
T: 1960.aug.11.

Ügynöki - jelentés.

Szentes,1960.julius 14-én.

Jelentem,hogy a székkutasi Kossuth mtsz.-ben 1959 őszén brigádvezetőnek választották Rostás Ferencet,de nem igen törődött semmivel,ezért 1960-ban leváltották,helyette lett Tihegyi László. Rostásnak ez nem tetszett,de májusban meg lett választva raktárosnak.Ezt az elnöknek köszönhette,mert az nem nyugodott bele,hogy a helyettese egyuttal raktáros is.Azóta Rostás Ferenc hordja az elnököt motoron,körülbelül egy gondolatuak,s ugyszintén Rostás közeli barátai Berei Béla tanitók,kikkel ugymondva sülve-főve együtt vannak.Berei tanitó valamikor itt volt gyermek korában,mert apja mint csendőr törzsőrmester őrsparancsnok volt itt.Az akkori ismerőség felujult,de ugy látszik,hogy csak a jobb egyéneket ismerte meg,az pedig 20 kh.-on felüli.Orvos leánya Nyugaton van.Jómegjelenésü, szintén tanitónő,felesége szintén mindig együtt van a Rostásékkal. Rostás Ferencnek násza id.Pető Imre.Ezeknek a baráti körei Tihegyi Rostás Sándort,Gombkötőt nagy kommunistának tartanak,akik most már inkább az államhoz huznak,mint a tagsághoz,ez a véleményük.

"Kende" sk.

Megjegyzés:

Az ügynök feladata volt felderiteni,hogy a tsz-en belüli rendellenességek miből adódnak,kik azok a jobboldali személyek,akik a tsz.eredménytelenségére törekednek.Az ügynök is tagja a tsz.-nek és igy hajlamos jelenteni a legkisebb rendellenességet is.Azonban a jelentésben van figyelemreméltó dolog is,amikor az osztályidegen személyek csoportosulásáról jelent.

Értékelés:

A jelentés értékes,mivel megállapitotta az ügynök,hogy a tsz.vezetősége,amely jó középparasztokból tevődik ki,igen jobboldali beállitottságuak.Baráti köreik is ezt bizonyitják.Berei Tanitó volt ellenforradalmár csendőrnek a fia,lánya Nyugatra szökött. Ezekkel a kapcsolatokkal nem valószinü,hogy a tsz. megerősitésének ügyével foglalkoznak.

Intézkedés:

1./ A járási pártbizottság első titkárával megbeszélni.

2./ Megfelelő határozattal ellenőrzés alá vonni Berei Béla tanitót

3./ Az anyagot felhasználni Berei anyagának finomitására.

Feladat:

Az ügynök feladatul kapta,hogy Berei Béla pedagógus és Pető Péter közötti viszonyt állapitsa meg olyformában,hogy Pető Péternek vesse fel,hogy ő mégis nagyon jó,hogy értelmes ember i s tagja a tsz.-nek,dicsérje Bereit,hogy tanult ember,sok hasznát vehetik még.

/: Renkó József :/
r.szds.

/: Gyöngyi Ferenc :/
r.hdgy.

0016

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Ügynöki jelentés 1960-ból

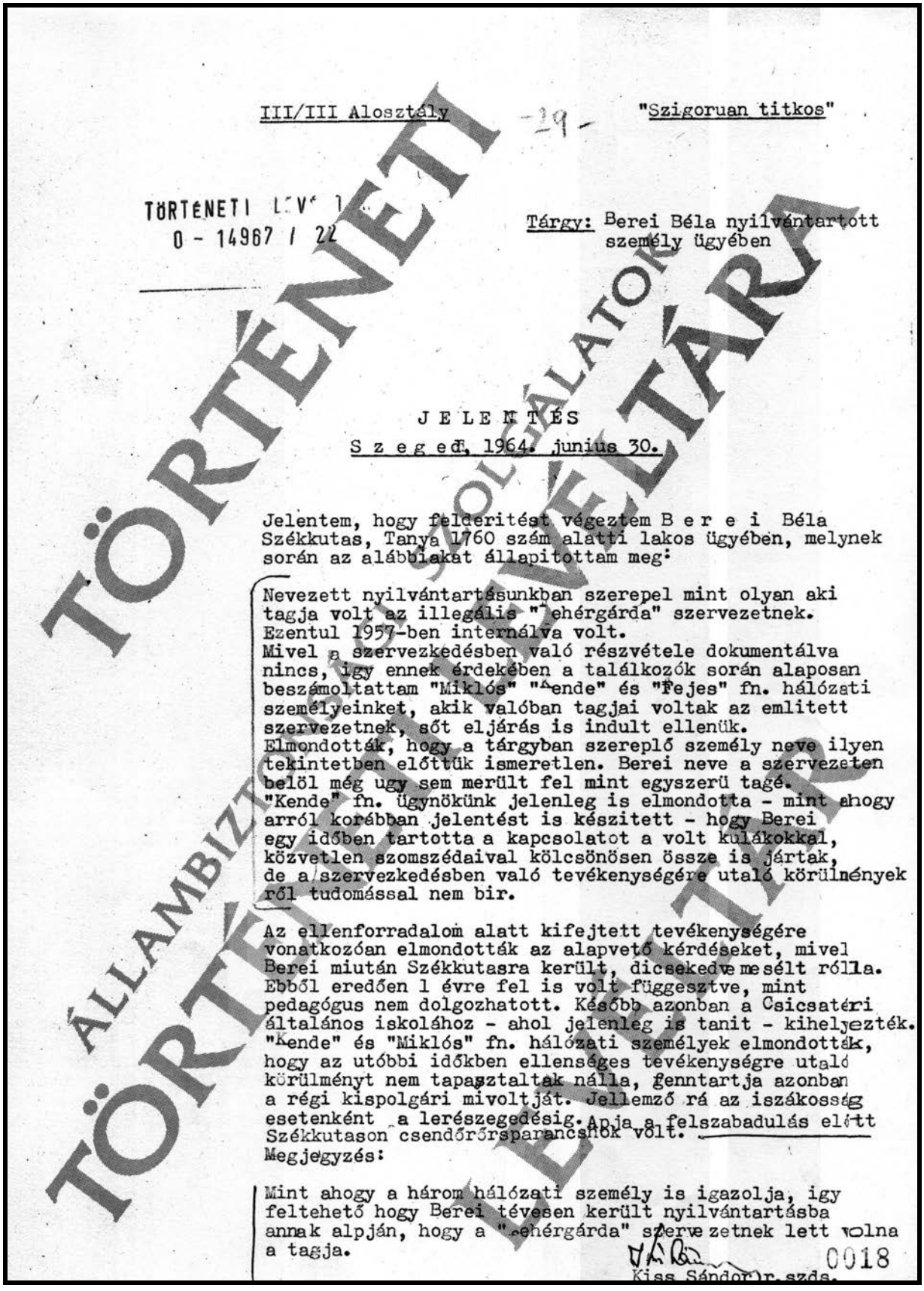

III/III Alosztály -29- "Szigoruan titkos"

TÖRTÉNETI LEVÉ[illegible]
0 - 14967 / 22

Tárgy: Berei Béla nyilvántartott személy ügyében

J E L E N T É S

S z e g e d, 1964. június 30.

Jelentem, hogy felderitést végeztem B e r e i Béla Székkutas, Tanya 1760 szám alatti lakos ügyében, melynek során az alábbiakat állapitottam meg:

Nevezett nyilvántartásunkban szerepel mint olyan aki tagja volt az illegális "Fehérgárda" szervezetnek. Ezentul 1957-ben internálva volt.
Mivel a szervezkedésben való részvétele dokumentálva nincs, igy ennek érdekében a találkozók során alaposan beszámoltattam "Miklós" "Kende" és "Fejes" fn. hálózati személyeinket, akik valóban tagjai voltak az emlitett szervezetnek, sőt eljárás is indult ellenük.
Elmondották, hogy a tárgyban szereplő személy neve ilyen tekintetben előttük ismeretlen. Berei neve a szervezeten belöl még ugy sem merült fel mint egyszerü tagé.
"Kende" fn. ügynökünk jelenleg is elmondotta - mint ahogy arról korábban jelentést is készitett - hogy Berei egy időben tartotta a kapcsolatot a volt kulákokkal, közvetlen szomszédaival kölcsönösen össze is jártak, de a szervezkedésben való tevékenységére utaló körülmények ről tudomással nem bir.

Az ellenforradalom alatt kifejtett tevékenységére vonatkozóan elmondották az alapvető kérdéseket, mivel Berei miután Székkutasra került, dicsekedve mesélt rólla. Ebből eredően 1 évre fel is volt függesztve, mint pedagógus nem dolgozhatott. Később azonban a Csicsatéri általános iskolához - ahol jelenleg is tanit - kihelyezték.
"Kende" és "Miklós" fn. hálózati személyek elmondották, hogy az utóbbi időkben ellenséges tevékenységre utaló körülményt nem tapasztaltak nálla, fenntartja azonban a régi kispolgári mivoltját. Jellemző rá az iszákosság esetenként a lerészegedésig. Apja a felszabadulás előtt Székkutason csendőrőrsparancsnok volt.

Megjegyzés:

Mint ahogy a három hálózati személy is igazolja, igy feltehető hogy Berei tévesen került nyilvántartásba annak alpján, hogy a "Fehérgárda" szervezetnek lett volna a tagja.

0018

Kiss Sándor r.szds.

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Ügynöki jelentés 1964-ből

Csongrádmegyei Rendőrfőkapitányság
III/III Alosztály

"Szigoruan titkos"

1) Dr. Csatári c

Tárgy: Berei Béla volt ellenforradalmár ügyében

J E L E N T É S

S z e g e d, 1966. március 15.

Jelentem, hogy B e r e i Béla /: Apátfalva 1911. Danszkay Mária :/ Székkutas, Tanya: 1760 sz. alatti lakos az OD-2255 számu dossziéban szerepel mint olyan, aki az 1956-os ellenforradalom ideje alatt ellenforradalmi gyülést szervezett és több pontból áló követelést szerkesztett.

A jelenlegi életkörülményeire és politikai magatartására vonatkozóan az alábbiakat állapitottam meg:

Nevezett Székkutas területén a Csicsatéri általános iskola igazgatójaként müködik. Az utóbbi időkben ellenséges politikai megnyilvánulásoktól tartózkodik. Baráti társaság keretén belöl rendszeresen látogatja a nyilvános szórakozó helyeket, ahol szeszesitalt mérsékletesen fogyaszt. A kulturház igazgatójának kérésére bekapcsolódik a társadalmi munkák végzésébe, igy községi viszonylatban elismeréssel nyilatkoznak róla. Leánya 1956-ban diszidált, jelenleg NSzK-ban él, férjezett. Berei és gyermeke között lévő kapcsolattartás rendszeres, részben levél, részben családi látogatásokon keresztül. 1965-ben Bereiné járt az NSzK-ba, 1966 februárjába leánya volt ithon férjével együtt. Berei a velük folytatott beszélgetés során igyekezett párhuzamot vonni a két társadalmi életforma között, azonban adatszolgáltatóim elmondása szerint a szocialista társadalmi rendszer mellett tartott ki.

Javasolt intézkedés:

Berei Béla mint nyugati kapcsolattal rendelkező személy és egyben volt ellenforradalmár, javaslom "Kende" és "Bársony" fn. hálózatokon keresztül történő ellenőrzésének a megszervezését. Erre lehetőségeink megvannak, mindkét személy a községben él, igy szükség esetén feltudjuk őket használni a bennünket érdeklő kérdések felderitésére.

Kiss Sándor r.szds.

Dán István r.szds.
alosztályvezető.

K: 1 pld.
K: 1 pld. OD-2255 d.
Nyt.sz:.....

0027

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
O-14967/22
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR

Ügynöki jelentés 1966-ból

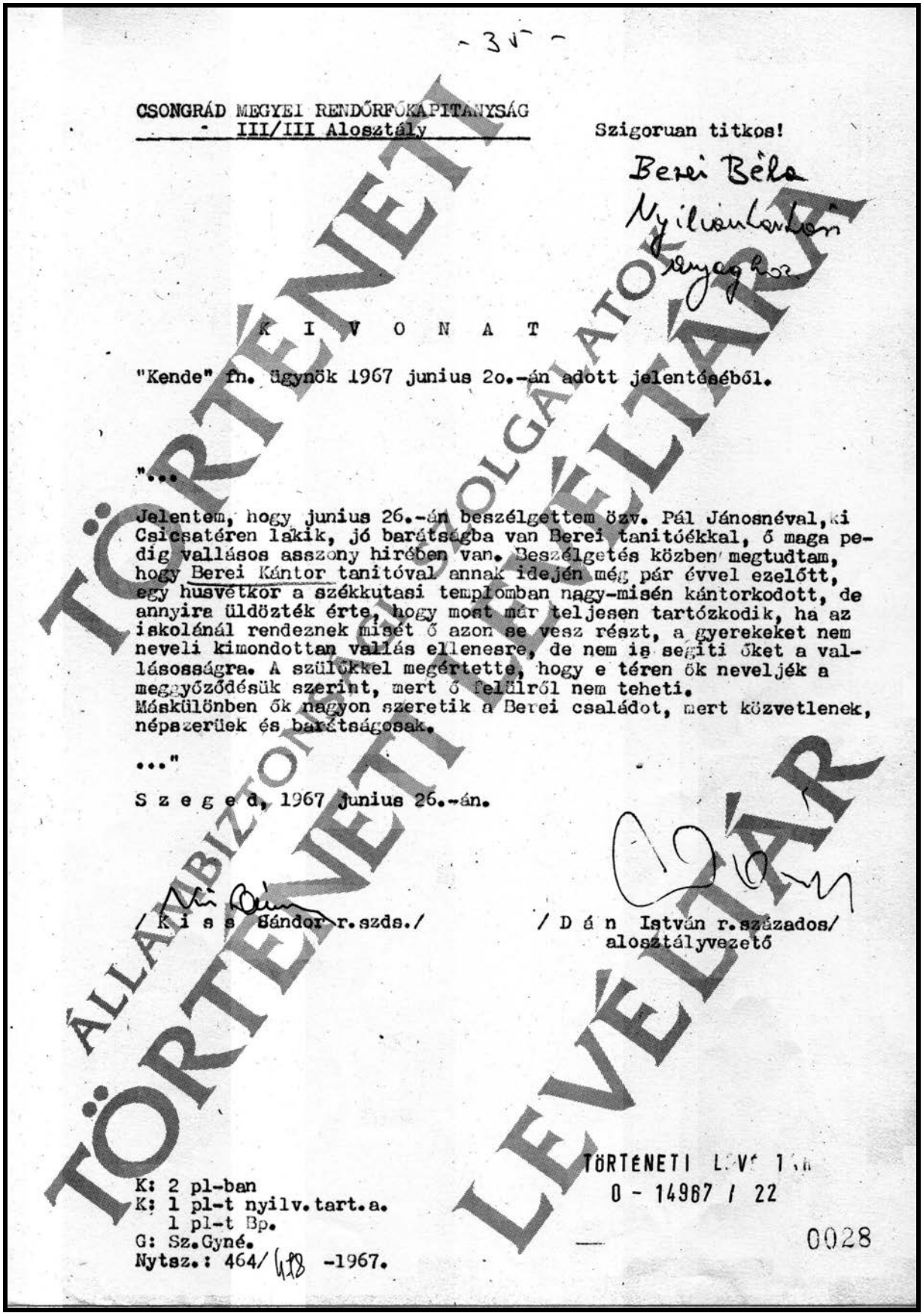

- 3 -

CSONGRÁD MEGYEI RENDŐRFŐKAPITÁNYSÁG
- III/III Alosztály

Szigoruan titkos!

Berei Béla
Nyilvántartásba vételéhez

K I V O N A T

"Kende" fn. ügynök 1967 junius 2o.-án adott jelentéséből.

"...

Jelentem, hogy junius 26.-án beszélgettem özv. Pál Jánosnéval, ki Csicsatéren lakik, jó barátságba van Berei tanitóékkal, ő maga pedig vallásos asszony hirében van. Beszélgetés közben megtudtam, hogy Berei Kántor tanitóval annak idején még pár évvel ezelőtt, egy husvétkor a székkutasi templomban nagy-misén kántorkodott, de annyira üldözték érte, hogy most már teljesen tartózkodik, ha az iskolánál rendeznek misét ő azon se vesz részt, a gyerekeket nem neveli kimondottan vallás ellenesre, de nem is segíti őket a vallásosságra. A szülőkkel megértette, hogy e téren ők neveljék a meggyőződésük szerint, mert ő felülről nem teheti.
Máskülönben ők nagyon szeretik a Berei családot, mert közvetlenek, népszerűek és barátságosak.

..."

S z e g e d, 1967 junius 26.-án.

/ K i s s Sándor r.szds./

/ D á n István r.százados/
alosztályvezető

K: 2 pl-ban
K: 1 pl-t nyilv.tart.a.
1 pl-t Bp.
G: Sz.Gyné.
Nytsz.: 464/418 -1967.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
O - 14967 / 22

0028

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Ügynöki jelentés 1967-ből – kivonat

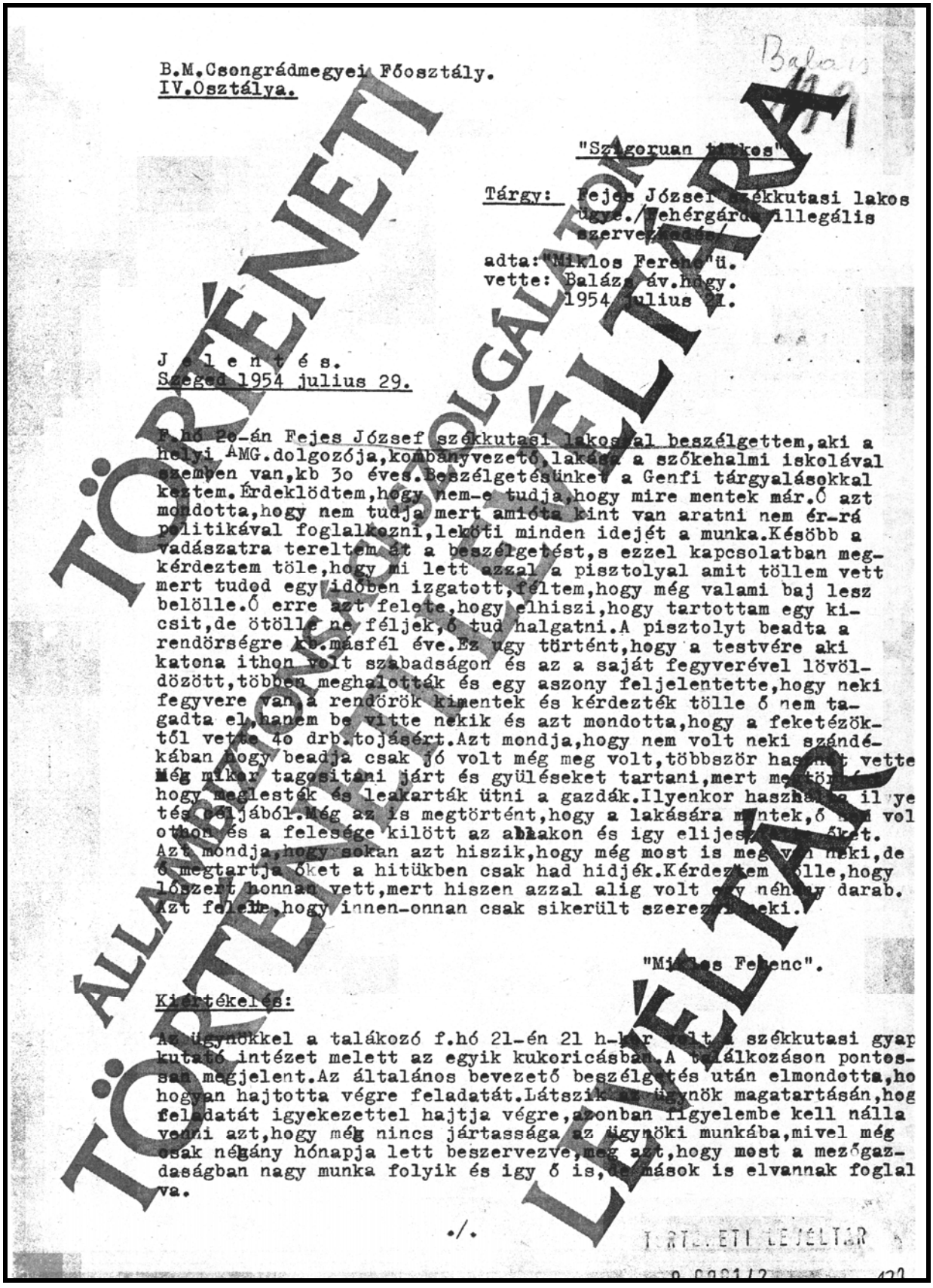

B.M.Csongrádmegyei Főosztály.
IV.Osztálya.

"Szigorúan titkos"

Tárgy: Fejes József székkutasi lakos ügye./Vehérgárda illegális szervezkedés/

adta: "Miklos Ferenc"ü.
vette: Balázs áv.hgy.
1954 július 21.

J e l e n t é s.
Szeged 1954 julius 29.

F.hó 2o-án Fejes József székkutasi lakossal beszélgettem,aki a helyi ÁMG.dolgozója,kombányvezető,lakása a szőkehalmi iskolával szemben van,kb 3o éves.Beszélgetésünket a Genfi tárgyalásokkal kezdtem.Érdeklödtem,hogy nem-e tudja,hogy mire mentek már.Ő azt mondotta,hogy nem tudja mert amióta kint van aratni nem ér-rá politikával foglalkozni,leköti minden idejét a munka.Később a vadászatra tereltem át a beszélgetést,s ezzel kapcsolatban megkérdeztem töle,hogy mi lett azzal a pisztolyal amit töllem vett mert tudod egy időben izgatott,féltem,hogy még valami baj lesz belölle.Ő erre azt felete,hogy elhiszi,hogy tartottam egy kicsit,de ötölle ne féljek,ő tud halgatni.A pisztolyt beadta a rendörségre kb.másfél éve.Ez ugy történt,hogy a testvére aki katona ithon volt szabadságon és az a saját fegyverével lövöldözött,többen meghalották és egy aszony feljelentette,hogy neki fegyvere van,a rendörök kimentek és kérdezték tölle ő nem tagadta el,hanem be vitte nekik és azt mondotta,hogy a feketézöktől vette 4o drb.tojásért.Azt mondja,hogy nem volt neki szándékában hogy beadja csak jó volt még meg volt,többször hasznát vette Még mikor tagositani járt és gyüléseket tartani,mert megtö[illegible] hogy meglesték és leakarták ütni a gazdák.Ilyenkor használta ilyetés céljából.Még az is megtörtént,hogy a lakására mentek,ő nem vol othon,és a felesége kilött az ablakon és igy elijesz[illegible]ket. Azt mondja,hogy sokan azt hiszik,hogy még most is meg van neki,de ő megtartja öket a hitükben csak had hidjék.Kérdeztem tölle,hogy lószert honnan vett,mert hiszen azzal alig volt egy néhány darab. Azt felelte,hogy innen-onnan csak sikerült szerezni neki.

"Miklos Ferenc".

Kiértékelés:

Az ügynökkel a talákozó f.hó 21-én 21 h-kor volt a székkutasi gyapkutató intézet melett az egyik kukoricásban.A találkozáson pontosan megjelent.Az általános bevezető beszélgetés után elmondotta,ho hogyan hajtotta végre feladatát.Látszik az ügynök magatartásán,hog feladatát igyekezettel hajtja végre,azonban figyelembe kell nálla venni azt,hogy még nincs jártassága az ügynöki munkába,mivel még csak néhány hónapja lett beszervezve,meg azt,hogy most a mezőgazdaságban nagy munka folyik és igy ő is,de mások is elvannak foglalva.

./.

TÖRTÉNETI LEJÁRTA

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

„Miklós Ferenc” jelentése, 1954. július 29.

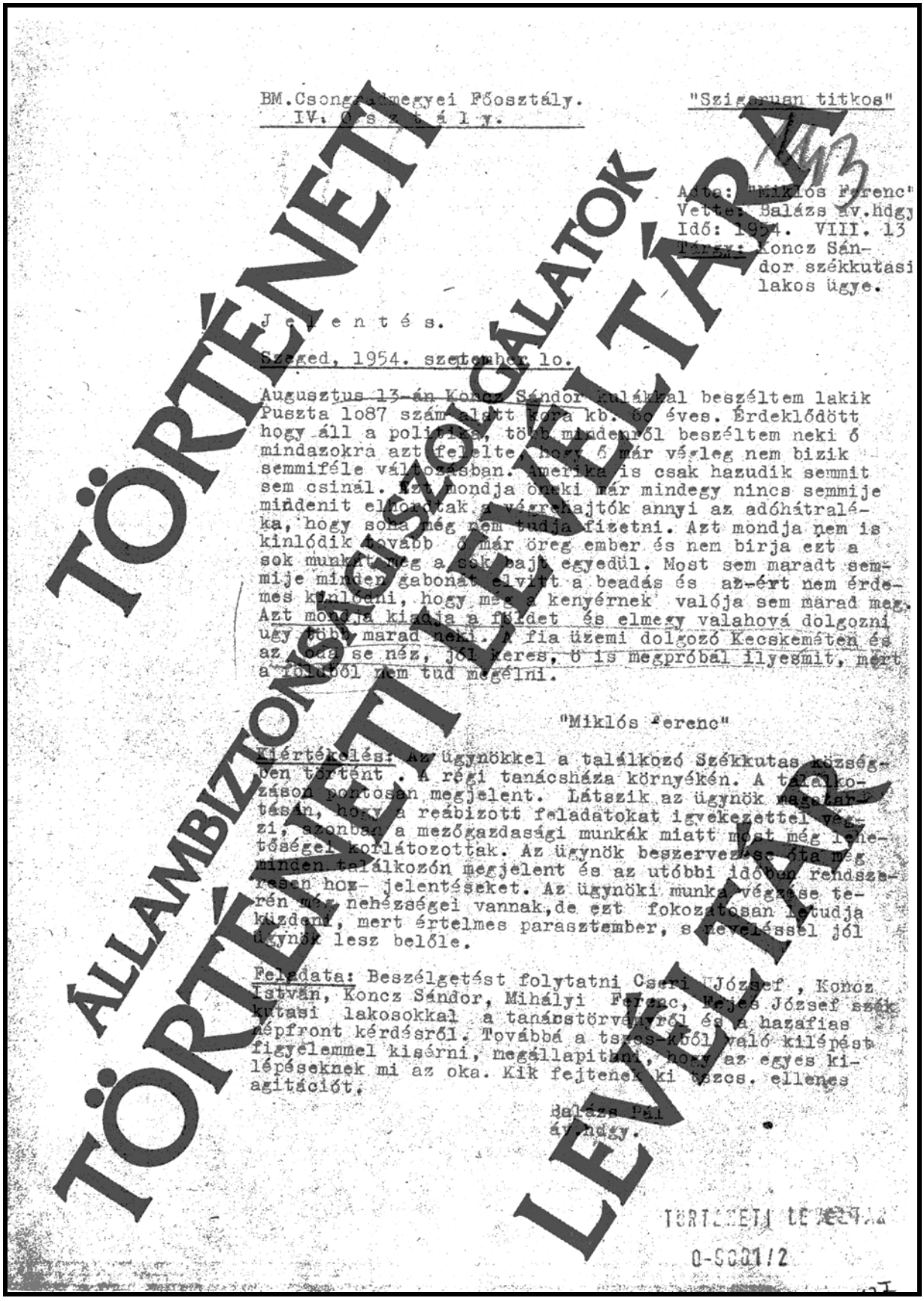

BM.Csongrádmegyei Főosztály.
IV. Osztály.

"Szigorúan titkos"

Adta: "Miklós Ferenc"
Vette: Balázs őrv.hdgy
Idő: 1954. VIII. 13
Tárgy: Koncz Sándor székkutasi lakos ügye.

Jelentés.

Szeged, 1954. szeptember 10.

Augusztus 13-án Koncz Sándor külsőkkel beszéltem lakik Puszta 1087 szám alatt kora kb. 60 éves. Érdeklődött hogy áll a politika, több mindenről beszéltem neki ő mindazokra azt felelte, hogy ő már végleg nem bizik semmiféle változásban. Amerika is csak hazudik semmit sem csinál. Azt mondja öneki már mindegy nincs semmije mindenit elhordtak a végrehajtók annyi az adóhátraléka, hogy sohasem még nem tudja fizetni. Azt mondja nem is kinlódik tovább ő már öreg ember és nem birja ezt a sok munkát meg a sok bajt egyedül. Most sem maradt semmije minden gabonát elvitt a beadás és az-ért nem érdemes kinlódni, hogy még a kenyérnek valója sem marad meg. Azt mondja kiadja a földet és elmegy valahová dolgozni úgy több marad neki. A fia üzemi dolgozó Kecskeméten és az oda se néz, jól keres, ő is megpróbál ilyesmit, mert a földből nem tud megélni.

"Miklós Ferenc"

Kiértékelés: Az ügynökkel a találkozó Székkutas községben történt . A régi tanácsháza környékén. A találkozáson pontosan megjelent. Látszik az ügynök megbízatásán, hogy a reábizott feladatokat igyekezettel végzi, azonban a mezőgazdasági munkák miatt most még lehetőségei korlátozottak. Az ügynök beszervezése óta még minden találkozón megjelent és az utóbbi időben rendszeresen hoz- jelentéseket. Az ügynöki munka végzése terén még nehézségei vannak,de ezt fokozatosan le tudja küzdeni, mert értelmes parasztember, s neveléssel jól ügynök lesz belőle.

Feladata: Beszélgetést folytatni Cseri József , Koncz István, Koncz Sándor, Mihályi Ferenc, Kejes József szék kutasi lakosokkal a tanárstörvényről és a hazafias népfront kérdésről. Továbbá a tsz-ből való kilépést figyelemmel kisérni, megállapitani, hogy az egyes kilépéseknek mi az oka. Kik fejtenek ki szocs. ellenes agitációt.

Balázs Pál
őrvhdgy.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR

0-9001/2

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

„Miklós Ferenc” jelentése, 1954. szeptember 10.

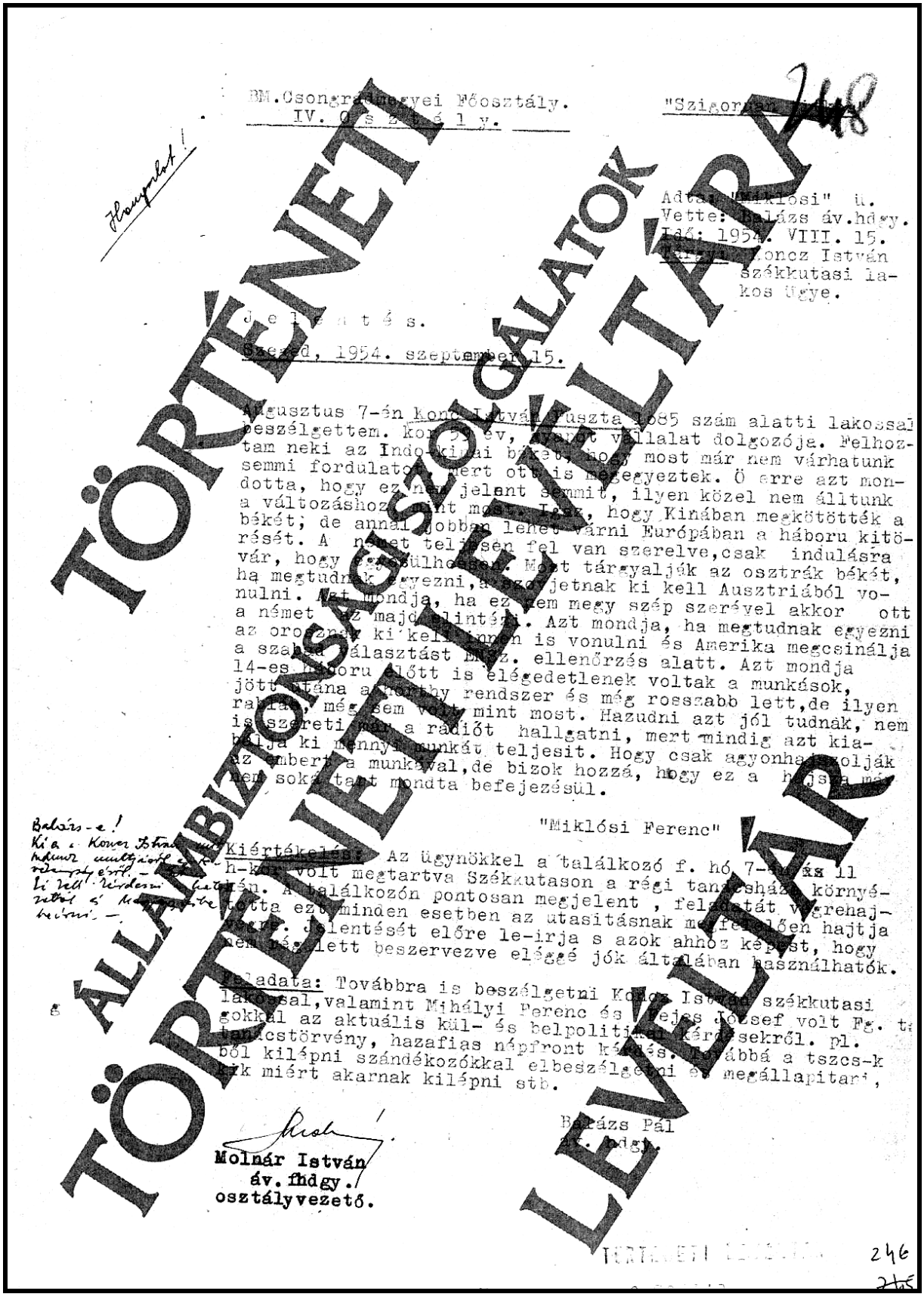

BM. Csongrád megyei Főosztály.
IV. Osztály.

"Szigorúan titkos!"

Adta: "Miklósi" ü.
Vette: Balázs áv.hdgy.
Kelt: 1954. VIII. 15.
Tárgy: Koncz István
székkutasi la-
kos ügye.

Jelentés.

Szeged, 1954. szeptember 15.

Augusztus 7-én Koncz István Puszta 1085 szám alatti lakossal beszélgettem. Koncz 5 év, állat vállalat dolgozója. Felhoztam neki az Indo-kinai béke, hogy most már nem várhatunk semmi fordulatot, mert ott is megegyeztek. Ő erre azt mondotta, hogy ez nem jelent semmit, ilyen közel nem álltunk a változáshoz, mint most. Igaz, hogy Kinában megkötötték a békét; de annál jobban lehet várni Európában a háboru kitörését. A német teljesen fel van szerelve, csak indulásra vár, hogy [illegible]. Most tárgyalják az osztrák békét, ha megtudnak egyezni, a szovjetnek ki kell Ausztriából vonulni. Azt mondja, ha ez nem megy szép szerével akkor ott a német az majd elintézi. Azt mondja, ha megtudnak egyezni az oroszoknak ki kell jönni onnan is vonulni és Amerika megcsinálja a szabad választást ENSZ. ellenőrzés alatt. Azt mondja 14-es háboru előtt is elégedetlenek voltak a munkások, jött utána a Horthy rendszer és még rosszabb lett, de ilyen rabság, még sem volt mint most. Hazudni azt jól tudnak, nem is szeretik más a rádiót hallgatni, mert mindig azt kiabálja ki mennyi munkát teljesit. Hogy csak agyonhajszolják az embert a munkával, de bizok hozzá, hogy ez a hajsza már nem sokáig tart mondta befejezésül.

"Miklósi Ferenc"

Balázs-e!
[illegible]

Kiértékelés: Az ügynökkel a találkozó f. hó 7-[illegible]-kán volt megtartva Székkutason a régi tanácsház környékén. A találkozón pontosan megjelent, feladatát végrehajtotta ezt minden esetben az utasitásnak megfelelően hajtja végre. Jelentését előre le-irja s azok ahhoz képest, hogy [illegible] lett beszervezve eléggé jók általában használhatók.

Feladata: Továbbra is beszélgetni Koncz István székkutasi lakossal, valamint Mihályi Ferenc és [illegible] Fejes József volt Fg. tagokkal az aktuális kül- és belpolitikai kérdésekről. pl. [illegible] hancstörvény, hazafias népfront kérdés. Továbbá a tszcs-k ből kilépni szándékozókkal elbeszélgetni és megállapitani, kik miért akarnak kilépni stb.

Balázs Pál
áv. hdgy.

Molnár István
áv. fhdgy.
osztályvezető.

[illegible] 246

TÖRTÉNETI ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK LEVÉLTÁRA

„Miklós Ferenc” jelentése, 1954. szeptember 15.

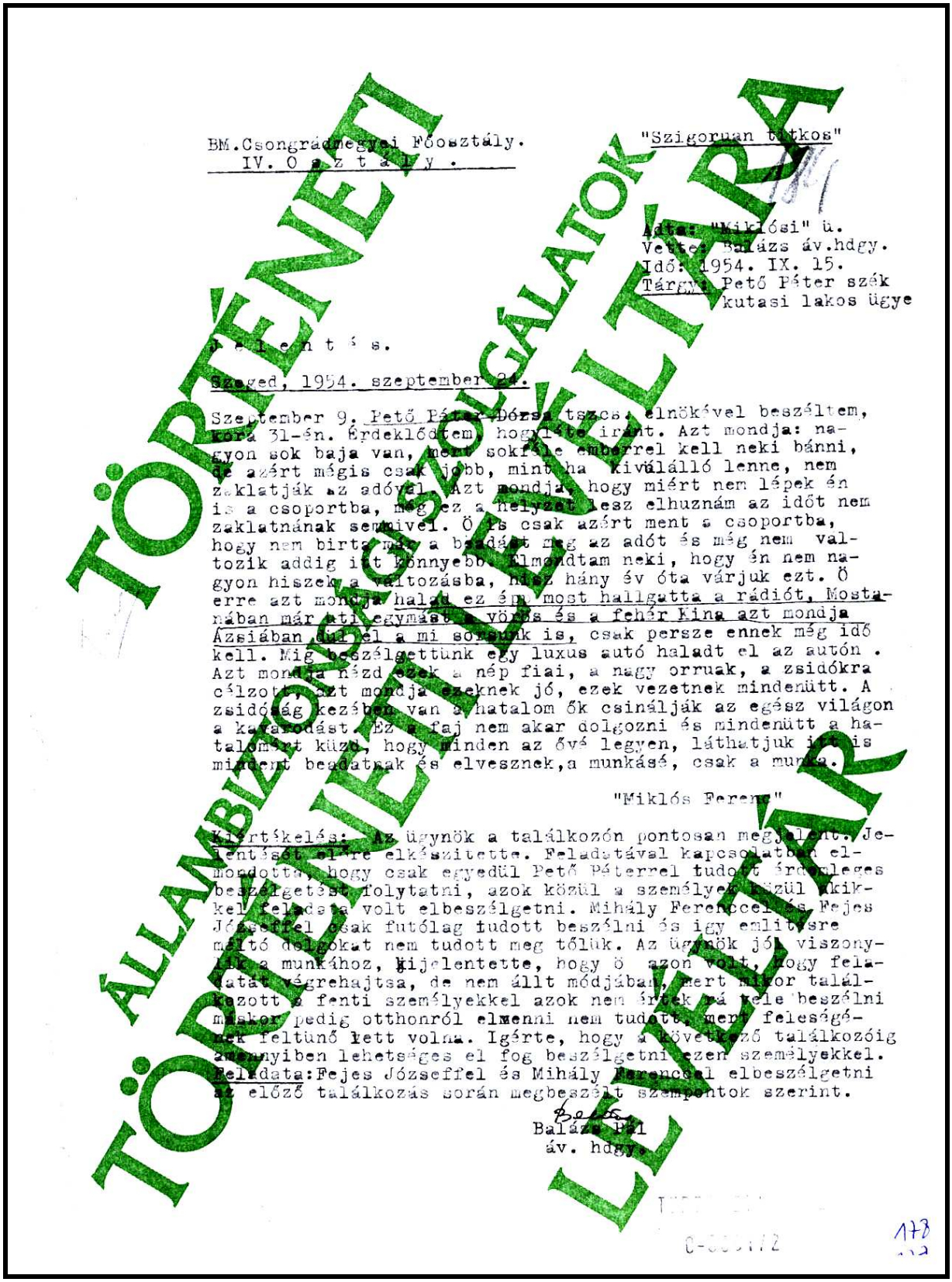

BM.Csongrádmegyei Főosztály.
IV. Osztály.

"Szigorúan titkos"

Adta: "Miklósi" ü.
Vette: Balázs áv.hdgy.
Idő: 1954. IX. 15.
Tárgy: Pető Péter szék
kutasi lakos ügye

J e l e n t é s.

Szeged, 1954. szeptember 24.

September 9. Pető Péter Dózsa tsz.-es elnökével beszéltem, kora 31-én. Érdeklődtem, hogy lát-e iránt. Azt mondja: nagyon sok baja van, mert sokféle emberrel kell neki bánni, de azért mégis csak jobb, mint ha kiválálló lenne, nem zaklatják az adóval. Azt mondja, hogy miért nem lépek én is a csoportba, még ez a helyzet lesz elhuznám az időt nem zaklatnának semmivel. Ő is csak azért ment a csoportba, hogy nem birta már a baját az adót és még nem változik addig itt könnyebb. Elmondtam neki, hogy én nem nagyon hiszek a változásba, hisz hány év óta várjuk ezt. Ő erre azt mondja halod ez ép most hallgatta a rádiót, Mostanában már ott egymást a vörös és a fehér kína azt mondja Ázsiában dúl-fel a mi sorsunk is, csak persze ennek még idő kell. Mig beszélgettünk egy luxus autó haladt el az autón. Azt mondja nézd ezek a nép fiai, a nagy orruak, a zsidókra célzott, azt mondja ezeknek jó, ezek vezetnek mindenütt. A zsidóság kezében van a hatalom ők csinálják az egész világon a kavarodást. Ez a faj nem akar dolgozni és mindenütt a hatalomért küzd, hogy minden az övé legyen, láthatjuk itt is mindent beadatnak és elvesznek,a munkásé, csak a munka.

"Miklós Ferenc"

Kiértékelés: Az ügynök a találkozón pontosan megjelent. Jelentését előre elkészítette. Feladatával kapcsolatban elmondotta, hogy csak egyedül Pető Péterrel tudott érdemleges beszélgetést folytatni, azok közül a személyek közül akikkel feladata volt elbeszélgetni. Mihály Ferenccel és Fejes Józseffel csak futólag tudott beszélni és igy említésre méltó dolgokat nem tudott meg tőlük. Az ügynök jó viszonyuk a munkához, kijelentette, hogy ő azon volt, hogy feladatát végrehajtsa, de nem állt módjában, mert mikor találkozott a fenti személyekkel azok nem értek rá vele beszélni máskor pedig otthonról elmenni nem tudott, mert feleségének feltünő lett volna. Igérte, hogy a következő találkozóig amennyiben lehetséges el fog beszélgetni ezen személyekkel.
Feladata:Fejes Józseffel és Mihály Ferenccel elbeszélgetni az előző találkozás során megbeszélt szempontok szerint.

Balázs Pál
áv. hdgy.

TÖRTÉNETI ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

„Miklós Ferenc” jelentése, 1954. szeptember 24.

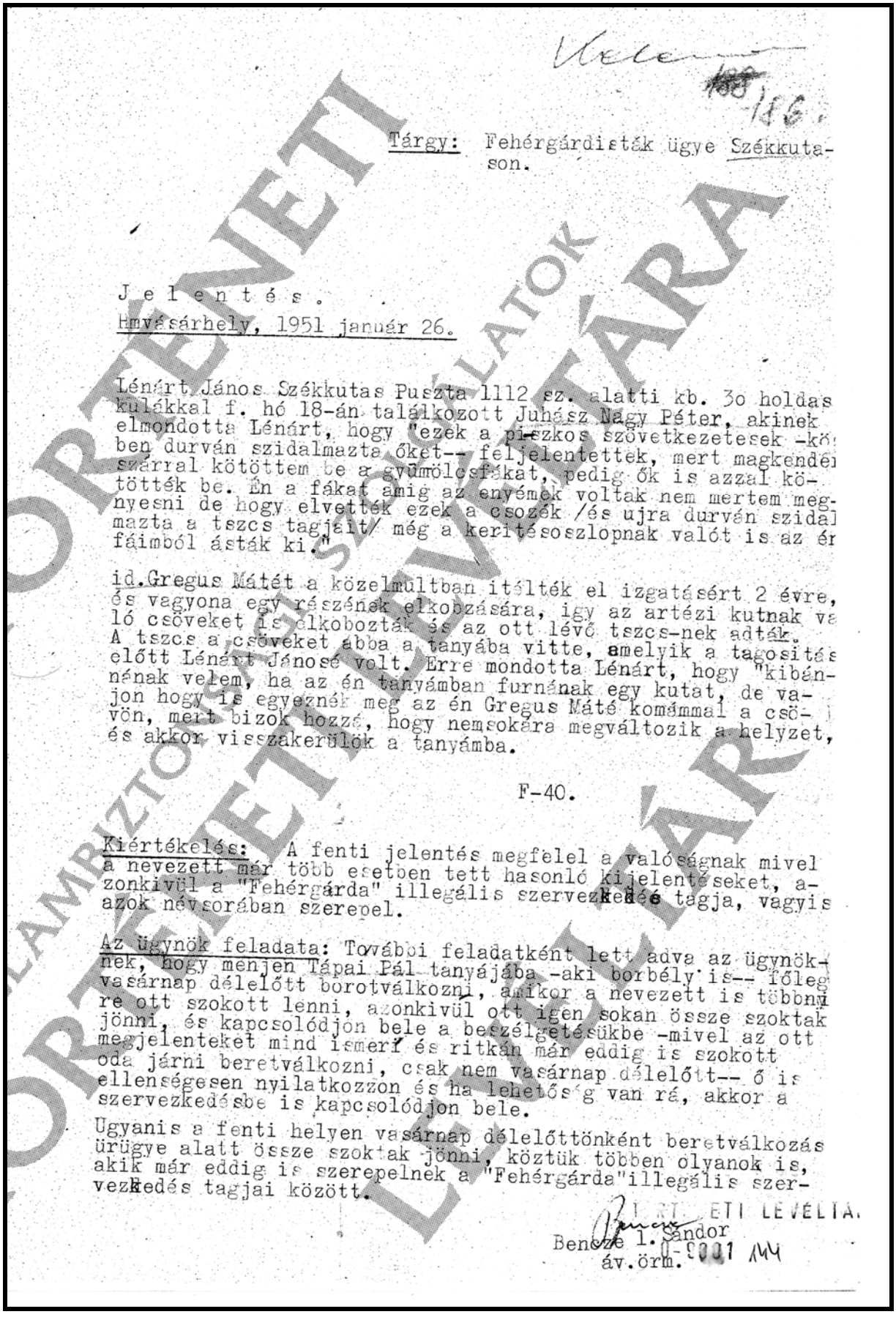

Tárgy: Fehérgárdisták ügye Székkutason.

J e l e n t é s .

Hmvésárhely, 1951 január 26.

Lénárt János Székkutas Puszta 1112 sz. alatti kb. 30 holdas kulákkal f. hó 18-án találkozott Juhász Nagy Péter, akinek elmondotta Lénárt, hogy "ezek a piszkos szövetkezetesek -kö- ben durván szidalmazta őket-- feljelentettek, mert magkendei szárral kötöttem be a gyümölcsfákat, pedig ők is azzal kötötték be. Én a fákat amig az enyémek voltak nem mertem megnyesni de hogy elvették ezek a csozék /és ujra durván szidalmazta a tszcs tagjait/ még a kerítésoszlopnak valót is az én fáimból ásták ki."

id.Gregus Mátét a közelmultban itélték el izgatásért 2 évre, és vagyona egy részének elkobzására, igy az artézi kutnak való csöveket is elkobozták és az ott lévő tszcs-nek adták. A tszcs a csöveket abba a tanyába vitte, amelyik a tagositás előtt Lénárt Jánosé volt. Erre mondotta Lénárt, hogy "kibánnának velem, ha az én tanyámban furnának egy kutat, de vajon hogy is egyeznék meg az én Gregus Máté komámmal a csövön, mert bizok hozzá, hogy nemsokára megváltozik a helyzet, és akkor visszakerülök a tanyámba.

F-40.

Kiértékelés: A fenti jelentés megfelel a valóságnak mivel a nevezett már több esetben tett hasonló kijelentéseket, azonkivül a "Fehérgárda" illegális szervezkedés tagja, vagyis azok névsorában szerepel.

Az ügynök feladata: További feladatként lett adva az ügynöknek, hogy menjen Tápai Pál tanyájába -aki borbély is-- főleg vasárnap délelőtt borotválkozni, amikor a nevezett is többnyire ott szokott lenni, azonkivül ott igen sokan össze szoktak jönni, és kapcsolódjon bele a beszélgetésükbe -mivel az ott megjelenteket mind ismeri és ritkán már eddig is szokott oda járni beretválkozni, csak nem vasárnap délelőtt-- ő is ellenségesen nyilatkozzon és ha lehetőség van rá, akkor a szervezkedésbe is kapcsolódjon bele.

Ugyanis a fenti helyen vasárnap délelőttönként beretválkozás ürügye alatt össze szoktak jönni, köztük többen olyanok is, akik már eddig is szerepelnek a "Fehérgárda"illegális szervezkedés tagjai között.

Benczé I. Sándor
áv.örm.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

„F-40” jelentés, *1951. január 26.*

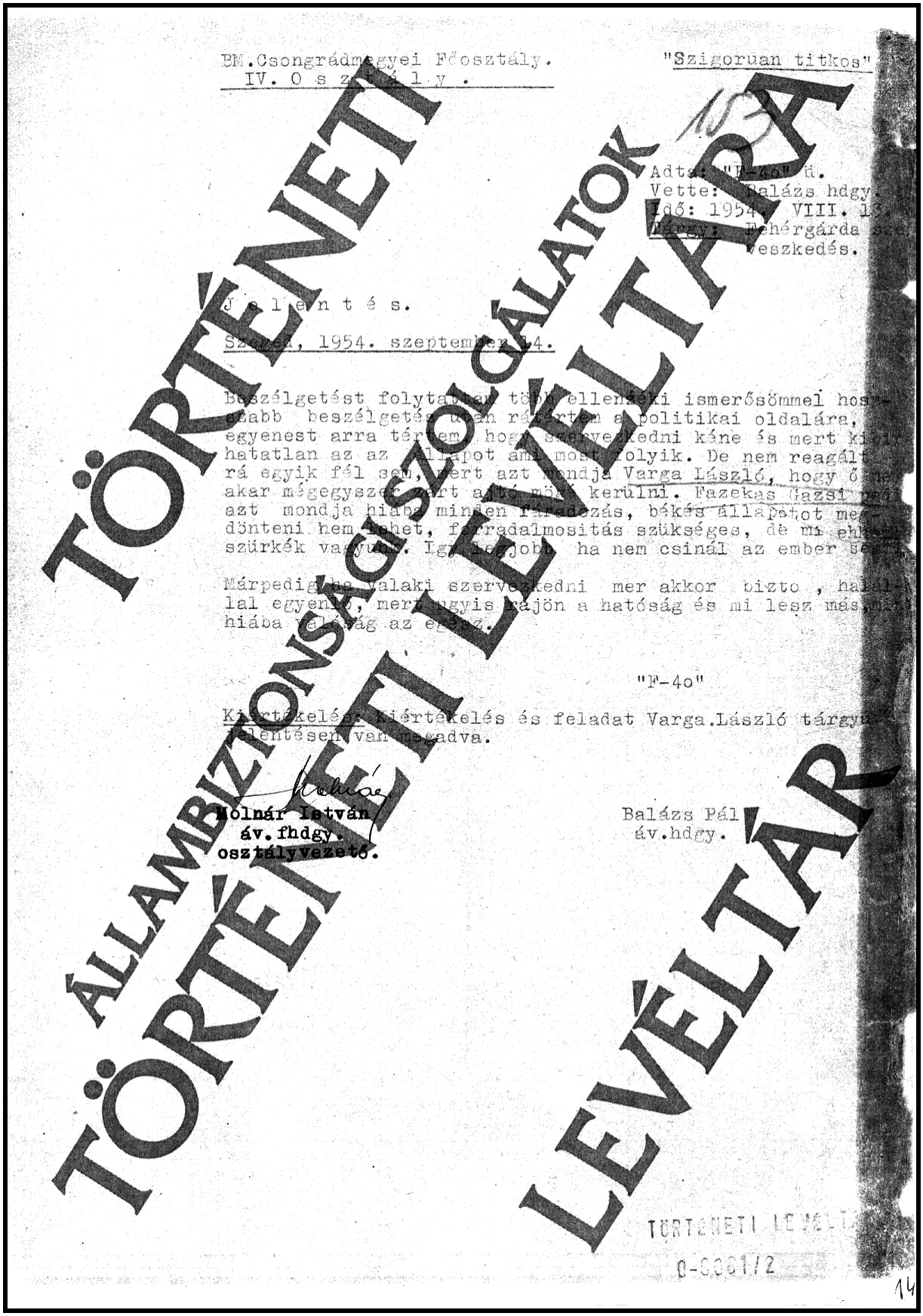

BM.Csongrádmegyei Főosztály.
IV. O s z t á l y .

"Szigoruan titkos"

Adta: "F-40" ü.
Vette: Balázs hdgy.
Kelt: 1954. VIII. 13.
Tárgy: Lehérgárda szer[illegible]
veszkedés.

J e l e n t é s.

Szeged, 1954. szeptember 14.

Beszélgetést folytattam több ellenséki ismerősömmel hos[illegible]
abb beszélgetés után rátértem a politikai oldalára,
egyenest arra tértem, hogy szervezkedni kéne és mert ki[illegible]
hatatlan az az állapot ami most folyik. De nem reagált
rá egyik fél sem, mert azt mondja Varga László, hogy ő ne[illegible]
akar mégegyszer bent ülni. Fazekas Jazsi pe[illegible]
azt mondja hiába minden fáradozás, békés állapotot meg[illegible]
dönteni nem lehet, forradalmositás szükséges, de mi ehh[illegible]
szürkék vagyunk. Igaz[illegible] jobb ha nem csinál az ember se[illegible]

Márpedig ha valaki szervezkedni mer akkor biztos , halállal egyenlő, mert úgyis kajön a hatóság és mi lesz más,[illegible] hiába fáradság az egész.

"F-40"

Kiértékelés: kiértékelés és feladat Varga.László tárgyú jelentésem van megadva.

Molnár István
áv. fhdgy.
osztályvezető.

Balázs Pál
áv.hdgy.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
O-3001/2

14

„F-40” jelentés, 1954. szeptember 14., Varga Lászlóról

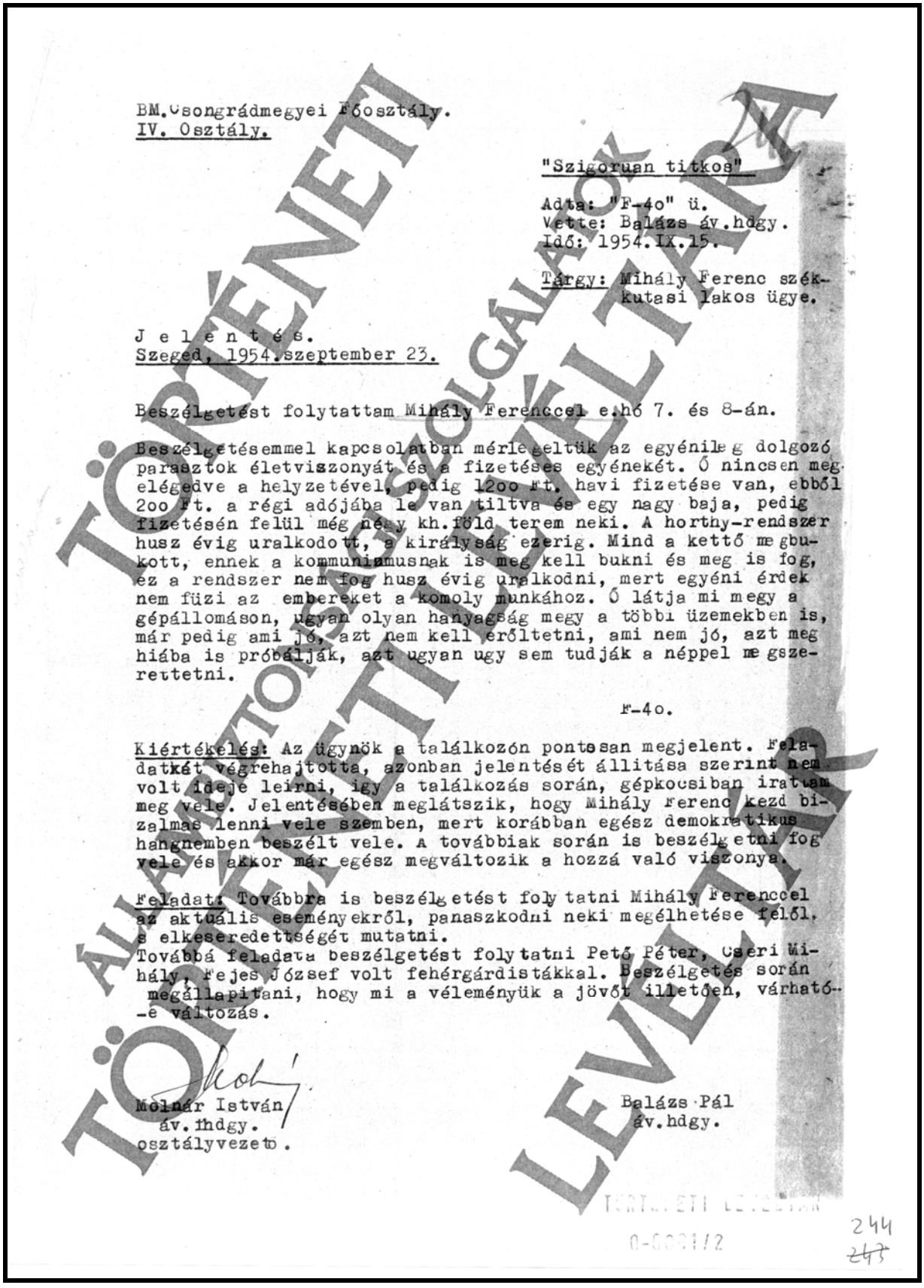

BM. Csongrádmegyei Főosztály.
IV. Osztály.

"Szigorúan titkos"

Adta: "F-4o" ü.
Vette: Balázs őv.hdgy.
Idő: 1954. IX.15.

Tárgy: Mihály Ferenc szék-
kutasi lakos ügye.

J e l e n t é s.
Szeged, 1954. szeptember 23.

Beszélgetést folytattam Mihály Ferenccel e.hó 7. és 8-án.

Beszélgetésemmel kapcsolatban mérlegeltük az egyénileg dolgozó parasztok életviszonyát és a fizetéses egyénekét. Ő nincsen megelégedve a helyzetével, pedig 1200 Ft. havi fizetése van, ebből 200 Ft. a régi adójába le van tiltva és egy nagy baja, pedig fizetésén felül még négy kh. föld terem neki. A horthy-rendszer husz évig uralkodott, a királyság ezerig. Mind a kettő megbukott, ennek a kommunizmusnak is meg kell bukni és meg is fog, ez a rendszer nem fog husz évig uralkodni, mert egyéni érdek nem füzi az embereket a komoly munkához. Ő látja mi megy a gépállomáson, úgyan olyan hanyagság megy a többi üzemekben is, már pedig ami jó, azt nem kell erőltetni, ami nem jó, azt meg hiába is próbálják, azt ugyan ugy sem tudják a néppel megszerettetni.

F-4o.

Kiértékelés: Az ügynök a találkozón pontosan megjelent. Feladatát végrehajtotta, azonban jelentését állitása szerint nem volt ideje leirni, igy a találkozás során, gépkocsiban iratam meg vele. Jelentésében meglátszik, hogy Mihály Ferenc kezd bizalmas lenni vele szemben, mert korábban egész demokratikus hangnemben beszélt vele. A továbbiak során is beszélgetni fog vele és akkor már egész megváltozik a hozzá való viszonya.

Feladat: Továbbra is beszélgetést folytatni Mihály Ferenccel az aktuális eseményekről, panaszkodni neki megélhetése felől, s elkeseredettségét mutatni.
Továbbá feladata beszélgetést folytatni Pető Péter, Cseri Mihály, Fejes József volt fehérgárdistákkal. Beszélgetés során megállapitani, hogy mi a véleményük a jövőt illetően, várható-e változás.

Molnár István
őv.hdgy.
osztályvezető.

Balázs Pál
őv.hdgy.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
0-00011/2
244
245

„F-40” jelentése, 1954. szeptember 23.

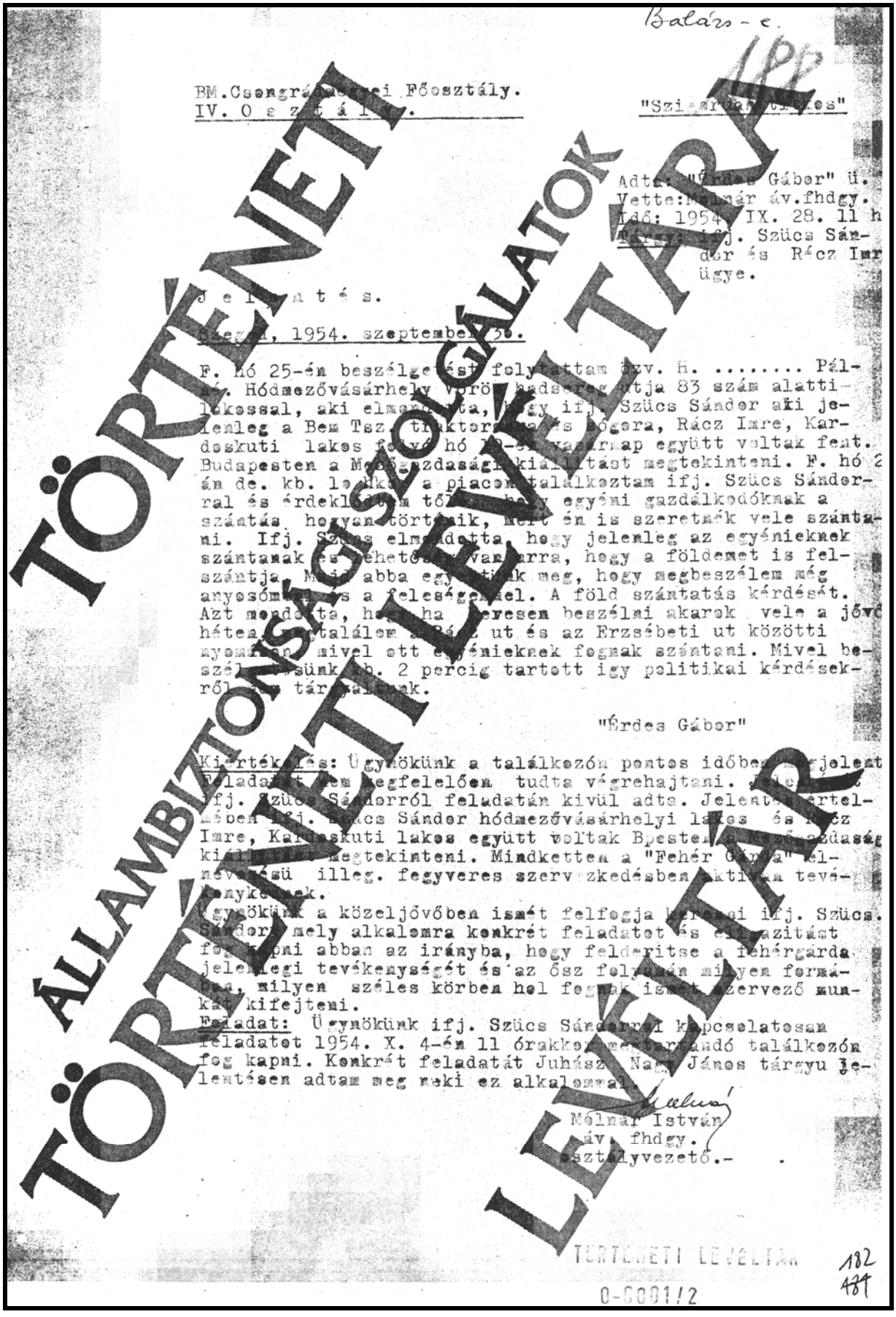

Balázs - e.

BM.Csongrád Megyei Főosztály.
IV. O s z t á l y.

"Szigorúan titkos"

Adta: "Érdes Gábor" ü.
Vette: Molnár áv.fhdgy.
Idő: 1954. IX. 28. 11 h
Tárgy: ifj. Szücs Sándor és Rácz Imre ügye.

J e l e n t é s.

Szeged, 1954. szeptember 30.

F. hó 25-én beszélgetést folytattam özv. H. ..... Pál-né. Hódmezővásárhely Vörös hadsereg útja 83 szám alatti lakossal, aki elmondta, hogy ifj. Szücs Sándor aki jelenleg a Bem Tsz traktorosa és fogera, Rácz Imre, Kardoskuti lakos f.évő hó 19-én vasárnap együtt voltak fent. Budapesten a Mezőgazdasági kiállítást megtekinteni. F. hó 2 án de. kb. 10 órakor a piacon találkoztam ifj. Szücs Sándorral és érdeklődtem tőle, hogy egyéni gazdálkodóknak a szántás hogyan történik, mert én is szeretnék vele szántatni. Ifj. Szücs elmondotta, hogy jelenleg az egyénieknek szántanak és lehetőség van arra, hogy a földemet is felszántja. Megegyeztünk abba egy időben, hogy megbeszélem még anyósommal és a feleségemmel. A föld szántatás kérdését. Azt mondotta, hogy ha részletesen beszélni akarok vele a jövő héten, találom a Bács ut és az Erzsébeti ut közötti nyomában, mivel ott egyénieknek fognak szántani. Mivel beszélgetésünk kb. 2 percig tartott így politikai kérdésekről nem tárgyaltunk.

"Érdes Gábor"

Kiértékelés: Ügynökünk a találkozón pontos időben megjelent. Feladatát nem megfelelően tudta végrehajtani. Jelentésében ifj. Szücs Sándorról feladatán kivül adta. Jelentésében ifj. Szücs Sándor hódmezővásárhelyi lakos és Rácz Imre, Kardoskuti lakos együtt voltak Budapesten a Mezőgazdasági kiállítást megtekinteni. Mindkettőn a "Fehér Gárda" elnevezésü illeg. fegyveres szervezkedésben aktivan tevékenykednek.
Ügynökünk a közeljövőben ismét felfogja keresni ifj. Szücs Sándort, mely alkalomra konkrét feladatot és utasitást fog kapni abban az irányba, hogy felderitse a fehérgárda jelenlegi tevékenységét és az ősz folyamán milyen formában, milyen széles körben hol fognak ismét szervező munkát kifejteni.
Feladat: Ügynökünk ifj. Szücs Sándorral kapcsolatosan feladatot 1954. X. 4-én 11 órakor megtartandó találkozón fog kapni. Konkrét feladatát Juhász Nagy János tárgyu jelentésen adtam meg neki ez alkalommal.

Molnár István
áv. fhdgy.
osztályvezető.-

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
0-0001/2

182
484

„Édes Gábor” jelentés, 1954. szeptember 30.

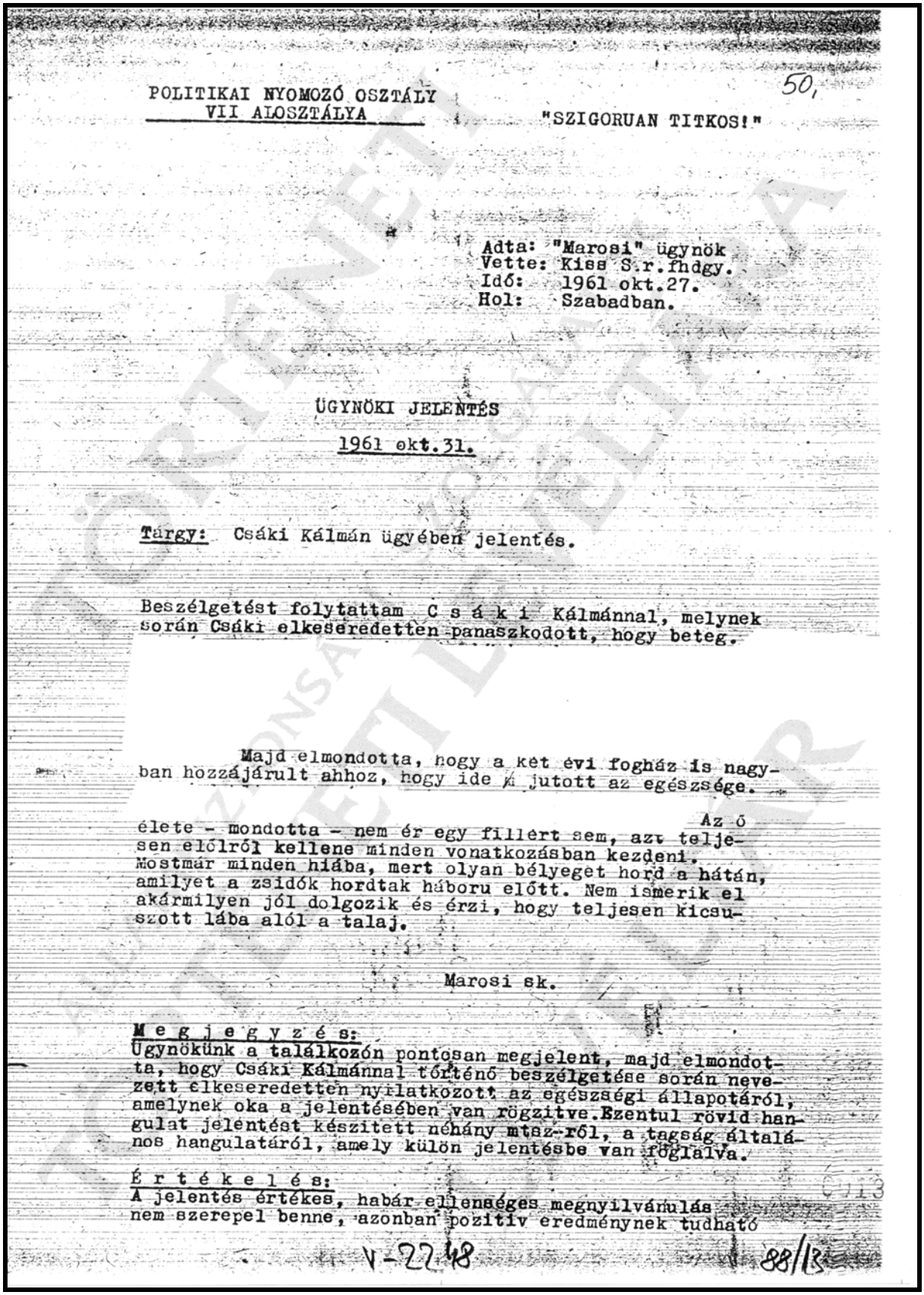

POLITIKAI NYOMOZÓ OSZTÁLY
VII ALOSZTÁLYA

50,

"SZIGORUAN TITKOS!"

Adta: "Marosi" ügynök
Vette: Kiss S.r.fhdgy.
Idő: 1961 okt.27.
Hol: Szabadban.

ÜGYNÖKI JELENTÉS

1961 okt.31.

Tárgy: Csáki Kálmán ügyében jelentés.

Beszélgetést folytattam C s á k i Kálmánnal, melynek során Csáki elkeseredetten panaszkodott, hogy beteg.

Majd elmondotta, hogy a két évi fogház is nagyban hozzájárult ahhoz, hogy ide jutott az egészsége.

Az ő élete - mondotta - nem ér egy fillért sem, azt teljesen elölről kellene minden vonatkozásban kezdeni. Mostmár minden hiába, mert olyan bélyeget hord a hátán, amilyet a zsidók hordtak háboru előtt. Nem ismerik el akármilyen jól dolgozik és érzi, hogy teljesen kicsuszott lába alól a talaj.

Marosi sk.

M e g j e g y z é s:
Ügynökünk a találkozón pontosan megjelent, majd elmondotta, hogy Csáki Kálmánnal történő beszélgetése során nevezett elkeseredetten nyilatkozott az egészségi állapotáról, amelynek oka a jelentésében van rögzitve. Ezentul rövid hangulat jelentést készitett néhány mtsz-ről, a tagság általános hangulatáról, amely külön jelentésbe van foglalva.

É r t é k e l é s:
A jelentés értékes, habár ellenséges megnyilvánulás nem szerepel benne, azonban pozitiv eredménynek tudható

V-22.48

88/13

Ügynöki jelentés Csáki Kálmánról, 1961.

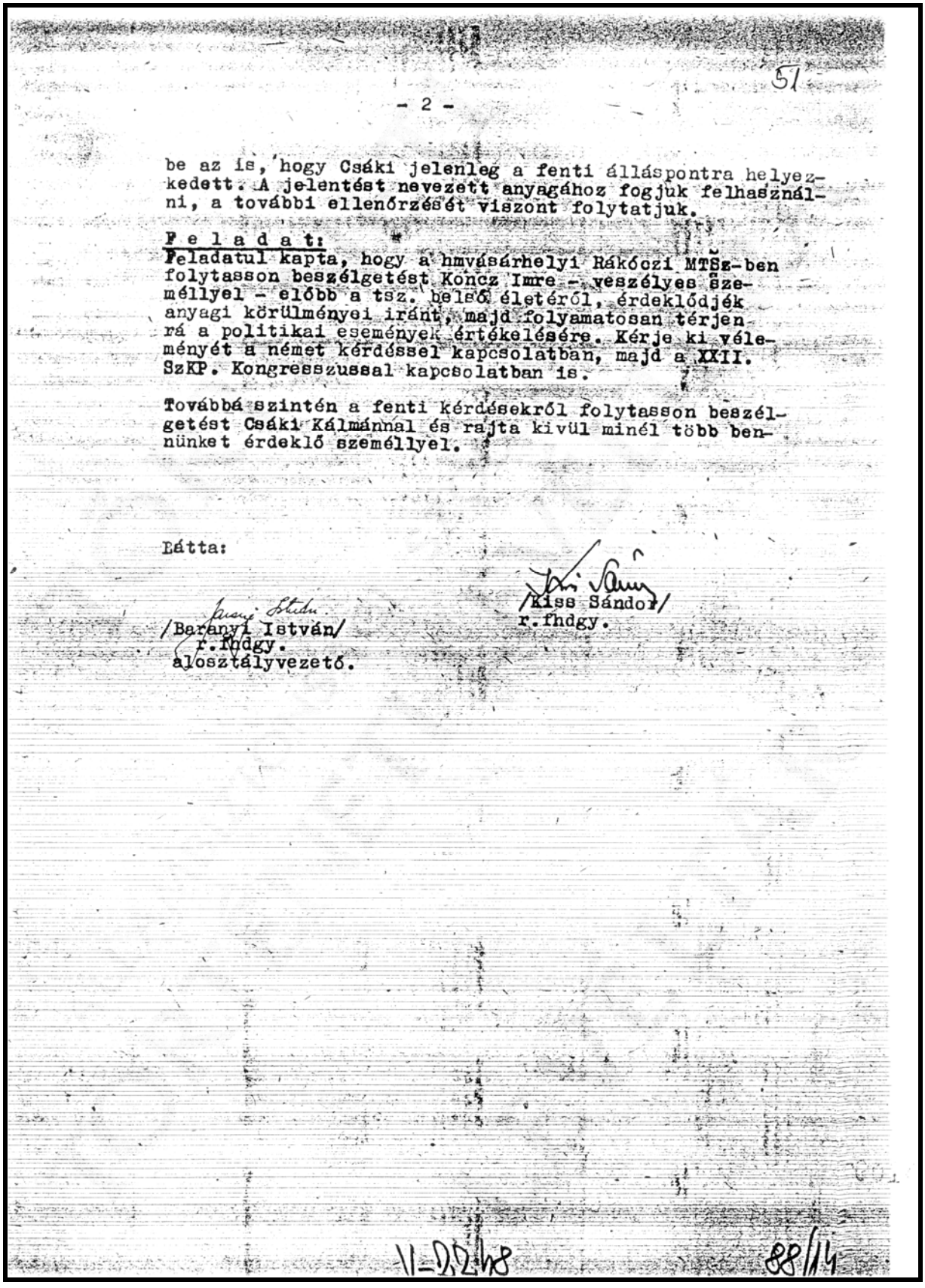

51

- 2 -

be az is, hogy Csáki jelenleg a fenti álláspontra helyezkedett. A jelentést nevezett anyagához fogjuk felhasználni, a további ellenőrzését viszont folytatjuk.

F e l a d a t:

Feladatul kapta, hogy a hmvásárhelyi Rákóczi MTSz-ben folytasson beszélgetést Koncz Imre - veszélyes személlyel - előbb a tsz. belső életéről, érdeklődjék anyagi körülményei iránt, majd folyamatosan térjen rá a politikai események értékelésére. Kérje ki véleményét a német kérdéssel kapcsolatban, majd a XXII. SzKP. Kongresszussal kapcsolatban is.

Továbbá szintén a fenti kérdésekről folytasson beszélgetést Csáki Kálmánnal és rajta kívül minél több bennünket érdeklő személlyel.

Látta:

/Baranyi István/
r.fhdgy.
alosztályvezető.

/Kiss Sándor/
r.fhdgy.

11-02748

88/14

Ügynöki jelentés Csáki Kálmánról, 1961.

56

POLITIKAI NYOMOZÓ OSZTÁLY
VII ALOSZTÁLYA

" SZIGORUAN TITKOS "

A.: "Marosi" ügyn.
V.: Kiss S.r.fhdgy.
I.: 1962 II.9.
H.: Szabadban.

ÜGYNÖKI JELENTÉS

1962 II.2o.

Tárgy: Csáki Kálmán ügye.

Beszélgetést folytattam C s á k i Kálmánnal. Csáki igen elkeseredett hangulatban volt, mert beosztották permetező képző iskolába. Szerinte semmi szükség sincs neki arra az iskolára, mert többet tud mint egyik másik előadó. Én azt feleltem,hogy igaza van,mert valóban több továbbképzésen vett részt és jól benne van a szakmai dolgokban. Bárcsak vége lenne a világnak,mint ahogy jósolgatják - mondotta - mert nincs semmi értelme az életének, ha keze- lába meg van kötve. A beszélgetés folyamán elmondta, hogy az újságok tele vannak olyan cikkekkel, hogy aki nincs ellene a rendszernek az mellette van. Ő azt ugy értelmezi, hogy a munkához joga van mindenkinek, de nem képzettségének megfelelően. Tele vannak a hivatalok, sőt a minisztériumok is volt kulákokkal, nem is beszélve a tsz-ek agronómusairól, de neki nem lehet előbbre jutni, pedig már nagyon megbünhödött büneiért. Nem lát semmi kiutat, hiába igyekszik és jól dolgozik, azt természetesnek veszik és megy minden tovább a maga utján.

Hmvásárhely, 1962 II.9.

" Marosi " sk.

MEGJEGYZÉS:
Ügyn. a találkozón pontosan megjelent. Beszámolt,hogy a "fehérgárdistákkal" kapcsolatos feladatátnem tudta végrehajtani, járt ugyan kinn a Ságvári MTSz-ben,azonban vezetőjével együtt volt, igy csak az ottani vezetőkkel a hivatalos, illetve szakmai kérdéseket beszélték meg. Elmondotta, hogy Csáki jelenleg Makón van,2 hetes permetező tanfolyamon, eléggé el van keseredve,mert képesitéséhez mérten nem tud elhelyezkedni.

V-2248

88/16

Ügynöki jelentés Csáki Kálmánról, 1962.

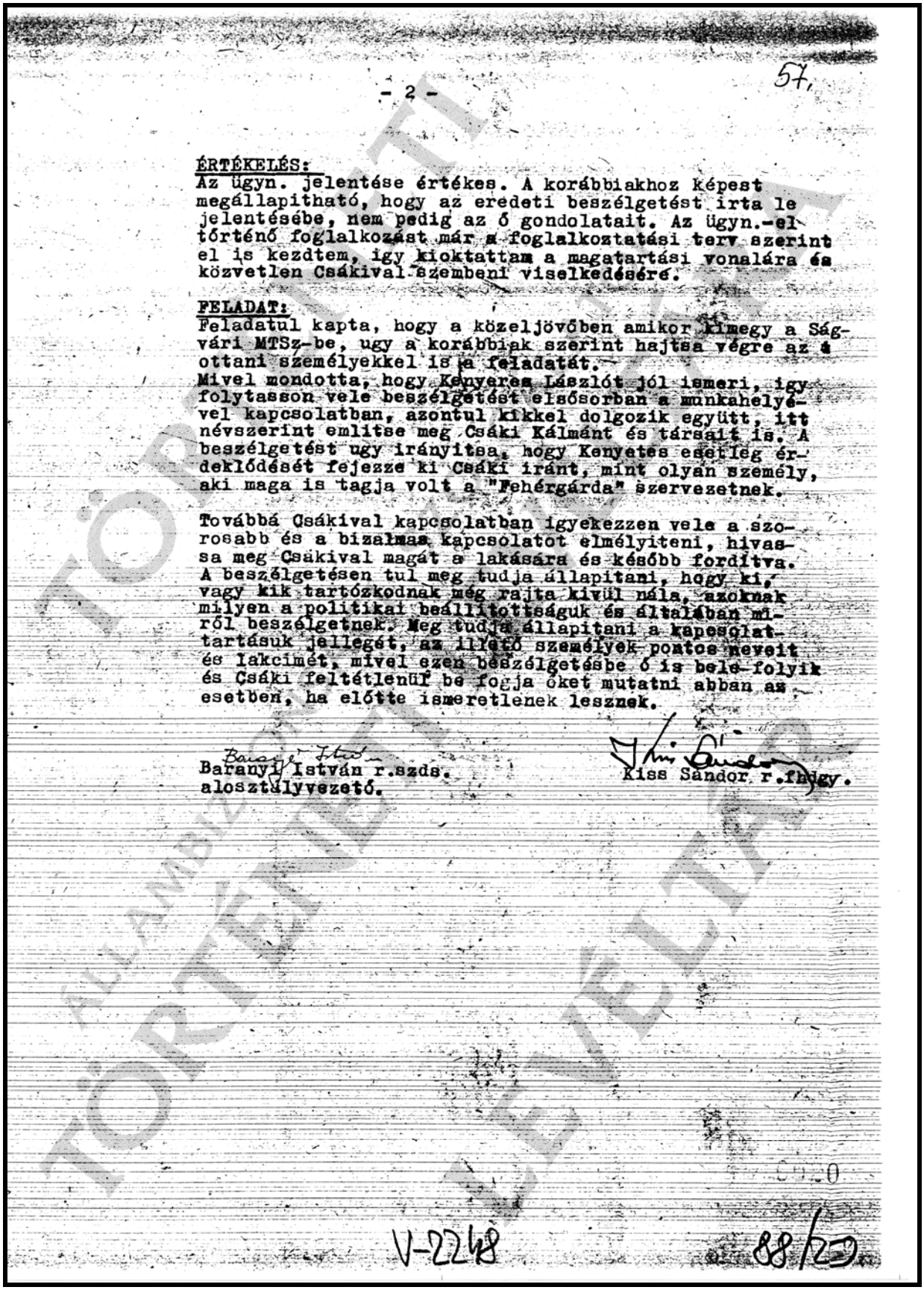

- 2 -

57.

ÉRTÉKELÉS:
Az ügyn. jelentése értékes. A korábbiakhoz képest megállapitható, hogy az eredeti beszélgetést irta le jelentésébe, nem pedig az ő gondolatait. Az ügyn.-el történő foglalkozást már a foglalkoztatási terv szerint el is kezdtem, igy kioktattam a magatartási vonalára és közvetlen Csákival szembeni viselkedésére.

FELADAT:
Feladatul kapta, hogy a közeljövőben amikor kimegy a Ságvári MTSz-be, ugy a korábbiak szerint hajtsa végre az ottani személyekkel is a feladatát.
Mivel mondotta, hogy Kenyeres Lászlót jól ismeri, igy folytasson vele beszélgetést elsősorban a munkahelyével kapcsolatban, azontul kikkel dolgozik együtt, itt névszerint emlitse meg Csáki Kálmánt és társait is. A beszélgetést ugy irányitsa, hogy Kenyeres esetleg érdeklődését fejezze ki Csáki iránt, mint olyan személy, aki maga is tagja volt a "Fehérgárda" szervezetnek.

Továbbá Csákival kapcsolatban igyekezzen vele a szorosabb és a bizalmas kapcsolatot elmélyiteni, hivassa meg Csákival magát a lakására és később forditva. A beszélgetésen tul meg tudja állapitani, hogy ki, vagy kik tartózkodnak még rajta kivül nála, azoknak milyen a politikai beállitottságuk és általában miről beszélgetnek. Meg tudja állapitani a kapcsolattartásuk jellegét, az illető személyek pontos neveit és lakcimét, mivel ezen beszélgetésbe ő is bele-folyik és Csáki feltétlenül be fogja őket mutatni abban az esetben, ha előtte ismeretlenek lesznek.

Baranyi István r.szds.
alosztályvezető.

Kiss Sándor r.fhdgy.

V-2248 88/29.

Ügynöki jelentés Csáki Kálmánról, 1962.

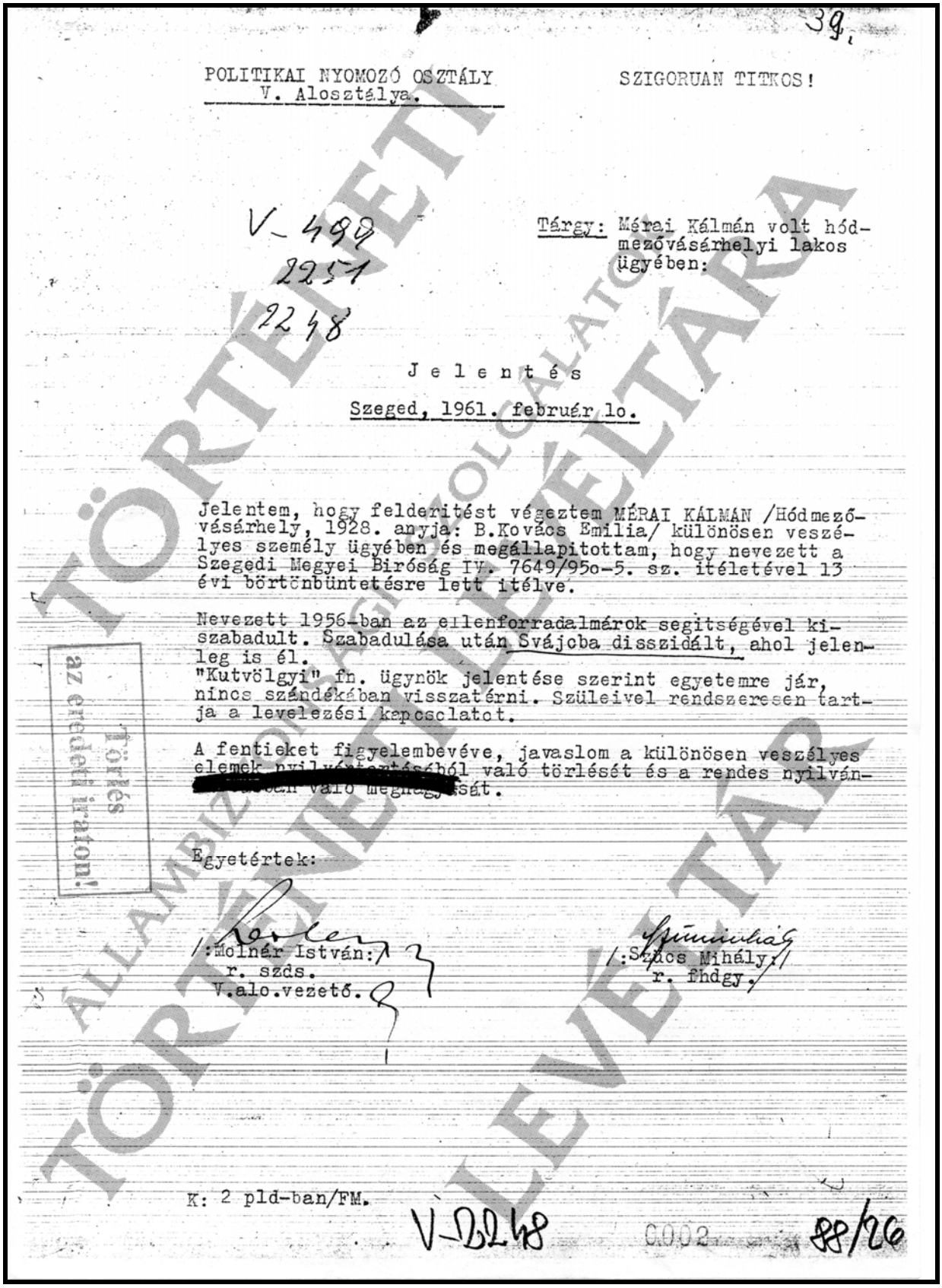

39.

POLITIKAI NYOMOZÓ OSZTÁLY
V. Alosztálya.

SZIGORUAN TITKOS!

V-499
2251
2248

Tárgy: Mérai Kálmán volt hódmezővásárhelyi lakos ügyében:

J e l e n t é s

Szeged, 1961. február lo.

Jelentem, hogy felderitést végeztem MÉRAI KÁLMÁN /Hódmezővásárhely, 1928. anyja: B.Kovács Emilia/ különösen veszélyes személy ügyében és megállapitottam, hogy nevezett a Szegedi Megyei Bíróság IV. 7649/95o-5. sz. ítéletével 13 évi börtönbüntetésre lett itélve.

Nevezett 1956-ban az ellenforradalmárok segitségével kiszabadult. Szabadulása után Svájcba disszidált, ahol jelenleg is él.
"Kutvölgyi" fn. ügynök jelentése szerint egyetemre jár, nincs szándékában visszatérni. Szüleivel rendszeresen tartja a levelezési kapcsolatot.

A fentieket figyelembevéve, javaslom a különösen veszélyes elemek nyilvántartásából való törlését és a rendes nyilvántartásban való meghagyását.

Egyetértek:

/: Molnár István :/
r. szds.
V.alo.vezető.

/: Szücs Mihály :/
r. fhdgy.

K: 2 pld-ban/FM.

V-2248 0002 88/26

Törlés az eredeti iratról!

TÖRTÉNETI LEVÉTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Mérai Kálmán ügyében

27/8

CSO[illegible] RENDŐRSÉG
FŐ[illegible] OSZTÁLYA

" SZIGORÚAN TITKOS! "

Jóváhagyom:

.....
Felülvizsg.biz.elnöke.

H A T Á R O Z A T.

Megvizsgáltam Lázár Lajos István /Hódmezővásárhely, 1922.Magyari Zsuzsanna/ Székkutas, Puszta 1219 sz. alatti lakos nyilvántartási anyagát és megállapitottam, hogy a 0033 számu miniszteri parancs alapján nyilvántartási kategóriát képez, mivel

Mérai Kálmán 1950.-ben történt gyanusitottkénti kihalgatása során elismerte, hogy nevezettet a "Fehérgárdista" szervezkedésbe beszervezte. A szervezkedésen belül kifejtett tevékenysége ismeretlen, ezért felelősségre vonva nem lett.
Nevezett az 1956. októberi események következtében mint forradalmi bizottsági tag ellenforradalmi tevékenységet fejtett ki, ez megnyilvánult abban, hogy a felbuzditott tömeget a kommunisták ellen uszitotta és azok kiirtását követelte, követelte a párt azonnali beszüntetését, a párt helyiségének és berendezésének lefoglalását. A követelései folytán került sor két becsületes párttag tetleges bántalmazására. A párttagok üldözésében tevőlegesen részt vett. Követelte az iskolákban az orosz tantárgyak azonnali beszüntetését, a kommunisták és családtagjaik munkahelyéről való azonnali elbocsátását.
A tevékenysége miatt 1957. II. 26-tól 1957. szept. 9-ig a 947-L-2/1957 sz. alatt a Csongrád megyei RFK. internálta, majd a szentesi városi és járási kapitányság bünvádi eljárást inditott ellene.
A jelenlegi politikai magatartása ellen kifogás nem merül fel.

Fentiek alapján határozatot hoztam nevezettnek a OD-2255.O-9001.V-2584. számu dossziéba alap nyilvántartásba való meghagyására.

Szeged, 1957.év II.hó 24.nap.

Papp Mihály r.szds.
operativ tiszt

Felülvizsgáló bizottság véleménye: alap nyt.

Szeged, 1957.év V.hó 4.nap.

Bizottság tagjai:
.....
.....
.....

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
V-2584
0039

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

Lázár Lajos – Határozat

KÖZPONTI LAKCIM HIVATAL

LAKCÍM FIGYELŐLAP

Budapest V-ről

Vév: Lévai Sándor Álnév:

Szül. helye: Hodmezővásárhely Idő: 1918 Foglalkozás:

Előző (leánykori) neve:

Anyja neve: Léda Julianna Apja neve:

Utolsó ism. lakcíme: Szék kút a

Kérem a fentnevezett személy lakcímének közlését.

Kérem a fentnevezett személy újabb bejelentkezéséig a figyelőnyilvántartási anyagában elhelyezni és új bejelentkezés esetén az eredeti figyelőlapon közölni a személy újabb lakcímét.

Szeged, 1971. nov. 10.

P. H.

aláírás

Felesleges szöveg kihúzandó. Írógéppel, ill. nyomtatott betűkkel töltendő ki.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK
TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Lévai Sándor – Lakcím figyelőlap, 1971.

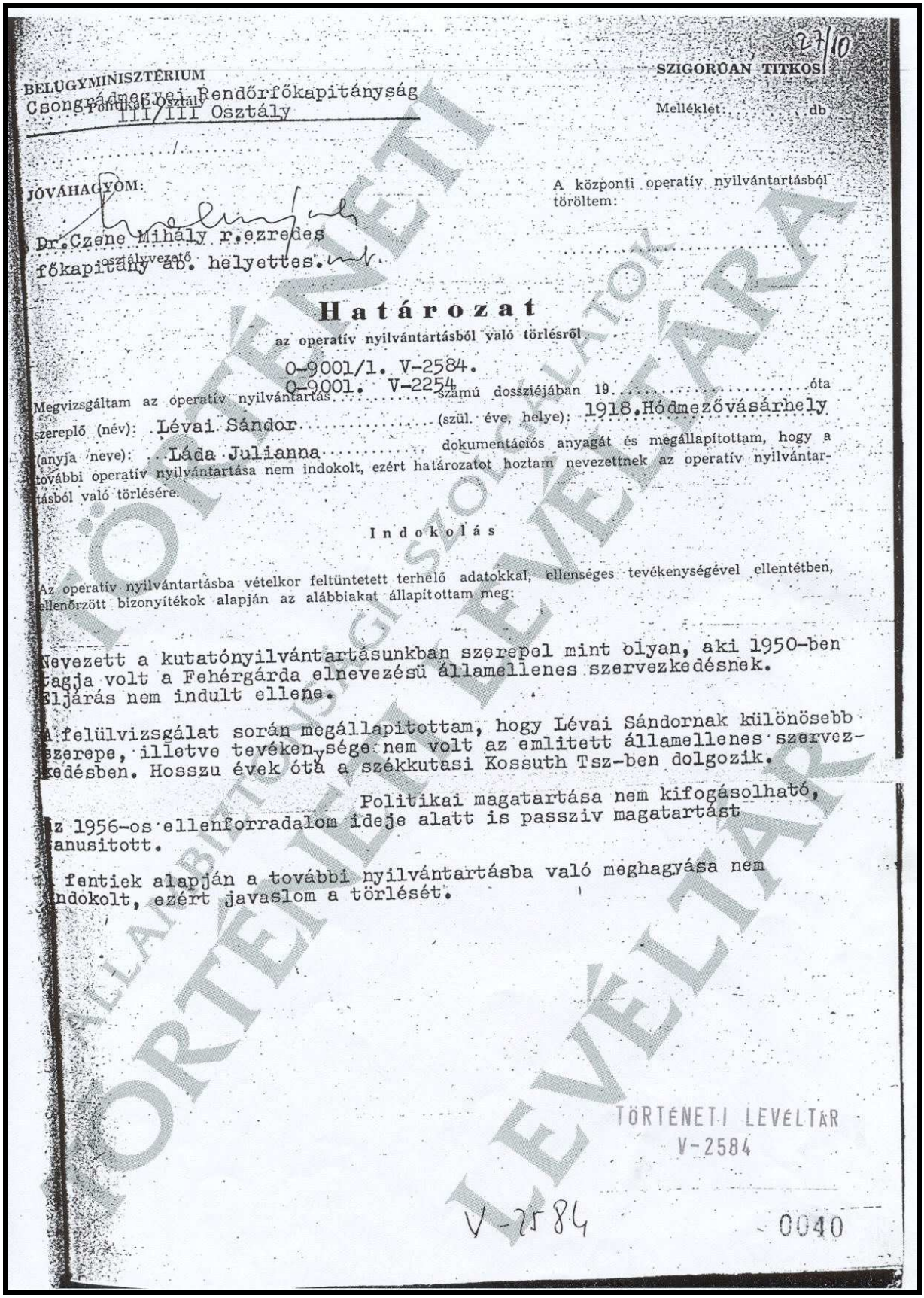

BELÜGYMINISZTÉRIUM
Csongrádmegyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály
III/III Osztály

27/10

SZIGORÚAN TITKOS!

Melléklet: ..... db

JÓVÁHAGYOM:

Dr. Czene Mihály r.ezredes
osztályvezető
főkapitány-h. helyettes.

A központi operatív nyilvántartásból töröltem:

.....

Határozat

az operatív nyilvántartásból való törlésről

O-9001/1. V-2584.
O-9001. V-2254

Megvizsgáltam az operatív nyilvántartás ..... számú dossziéjában 19..... óta szereplő (név): Lévai Sándor ..... (szül. éve, helye): 1918. Hódmezővásárhely (anyja neve): Láda Julianna ..... dokumentációs anyagát és megállapítottam, hogy a további operatív nyilvántartása nem indokolt, ezért határozatot hoztam nevezettnek az operatív nyilvántartásból való törlésére.

Indokolás

Az operatív nyilvántartásba vételkor feltüntetett terhelő adatokkal, ellenséges tevékenységével ellentétben, ellenőrzött bizonyítékok alapján az alábbiakat állapítottam meg:

Nevezett a kutatónyilvántartásunkban szerepel mint olyan, aki 1950-ben tagja volt a Fehérgárda elnevezésü államellenes szervezkedésnek. Eljárás nem indult ellene.

A felülvizsgálat során megállapitottam, hogy Lévai Sándornak különösebb szerepe, illetve tevékenysége nem volt az emlitett államellenes szervezkedésben. Hosszu évek óta a székkutasi Kossuth Tsz-ben dolgozik.

Politikai magatartása nem kifogásolható, az 1956-os ellenforradalom ideje alatt is passziv magatartást tanusitott.

A fentiek alapján a további nyilvántartásba való meghagyása nem indokolt, ezért javaslom a törlését.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
V-2584

V-2584 - 0040

ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Lévai Sándor – Határozat, 1972.

219/3

BELÜGYMINISZTÉRIUM
Békéscsaba Politikai Osztály
B é k é s c s a b a.

SZIGORÚAN TITKOS!

Melléklet:.....db

...../.....

JÓVÁHAGYOM:

/: Elekes Imre r.alezr. :/
Főkapitányságvezető-helyettes.

A központi operatív nyilvántartásból töröltem:

.....

H a t á r o z a t

az operatív nyilvántartásból való törlésről

0-9040
0-9001.

Megvizsgáltam az operatív nyilvántartás ..... számú dossziéjában, a 19..66 febr.22..... óta szereplő (név): JENEI JÓZSEFNÉ TÓTH JULIANNA (szül. éve, helye): 1901 II.7. Nagymágocs
(anyja neve): Veress Erzsébet, Gádoros Marx u. 10. ..... dokumentációs anyagát és megállapítottam, hogy a további operatív nyilvántartása nem indokolt, ezért határozatot hoztam nevezettnek az operatív nyilvántartásból való törlésére.

I n d o k o l á s

Az operatív nyilvántartásba vételkor feltüntetett terhelő adatokkal, ellenséges tevékenységével ellentétben, ellenőrzött bizonyítékok alapján az alábbiakat állapítottam meg:

Nevezett az alábbi adatokkal szerepel nyilvántartásban:

"1950. évben tudomással bírt a Gádoroson müködő "Fehérgárda" fegyveres szervezkedésről. Eljárás ellene nem indult."

Ellenőrzésem során megállapítottam, hogy nevezett a Gádorosi "Petőfi" Tsz-től kap járadékot. Férje önálló fuvaros. Jeneiné beteges idős asszony, sehová nem jár. Családjuk nincs. Laikus, egyszerü paraszt-asszony, aki soha nem foglalkozott politikával. Szomszédaival jó viszonyban van. Soha semmi probléma semmilyen vonatkozásban nem volt vele.

Rendes családi életet él. 71 éves idős asszony, akit környezete szeret és tisztel egyszerüsége és becsületessége miatt.

Adatszolgáltató: Sebesi Sándorné főkönyvelő, Szekeres János tanácselnök.

Békéscsaba, 1972 március 29.

Elekes Imre
r.alezds
Osztályvezető

Szente István
r.fhdgy

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
0 - 9040

0182

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK

Jenei Józsefné - Határozat, 1972.

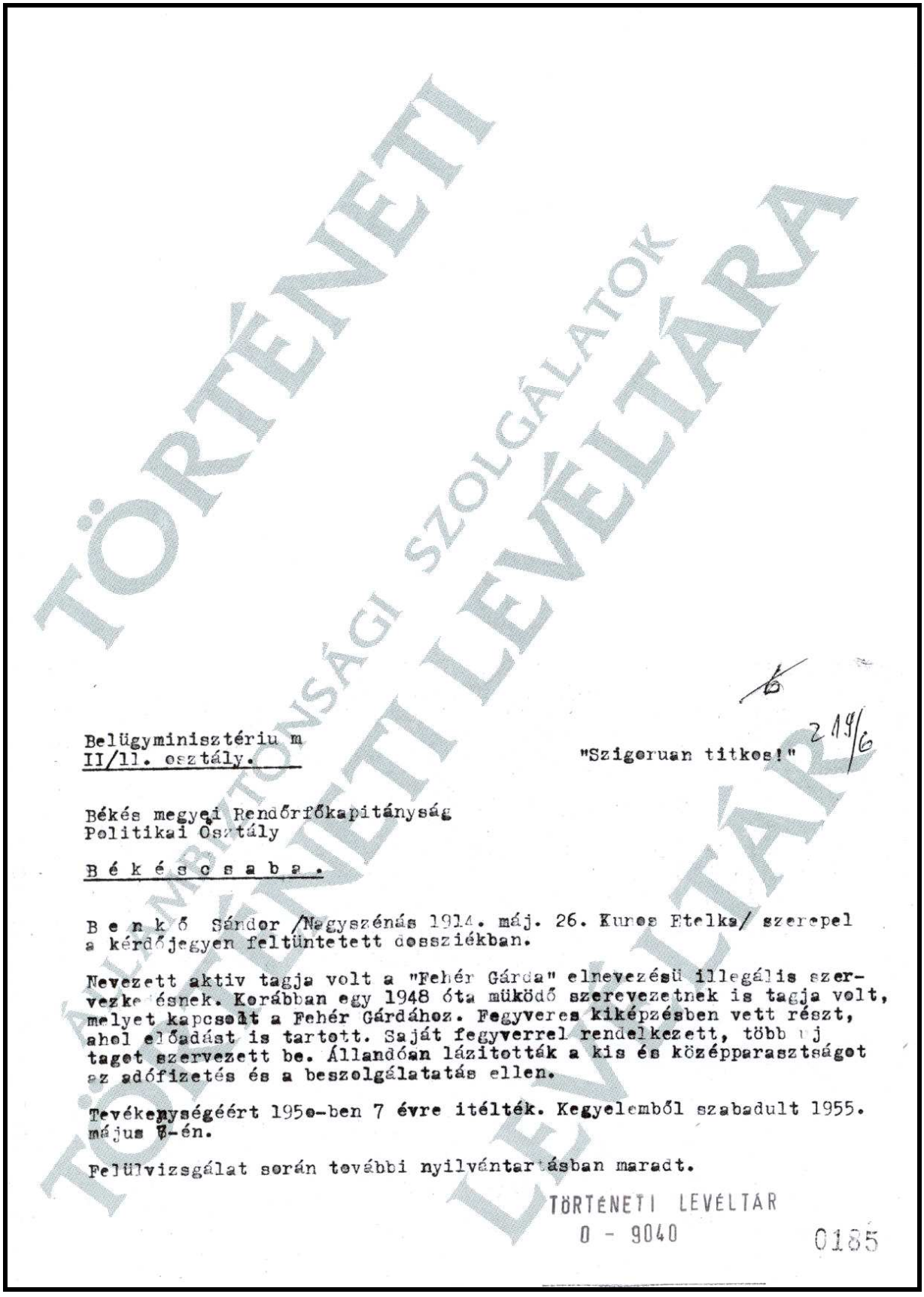

Belügyminisztérium
II/11. osztály.

"Szigoruan titkos!"

219/6

Békés megyei Rendőrfőkapitányság
Politikai Osztály

B é k é s c s a b a .

B e n k ő Sándor /Nagyszénás 1914. máj. 26. Kurcs Etelka/ szerepel a kérdőjegyen feltüntetett dossziékban.

Nevezett aktiv tagja volt a "Fehér Gárda" elnevezésü illegális szervezkedésnek. Korábban egy 1948 óta müködő szervezetnek is tagja volt, melyet kapcsolt a Fehér Gárdához. Fegyveres kiképzésben vett részt, ahol előadást is tartott. Saját fegyverrel rendelkezett, több uj taget szervezett be. Állandóan lázitották a kis és középparasztságot az adófizetés és a beszolgálatatás ellen.

Tevékenységéért 1950-ben 7 évre itélték. Kegyelemből szabadult 1955. május 6-én.

Felülvizsgálat során további nyilvántartásban maradt.

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
0 - 9040
0185

TÖRTÉNETI LEVÉLTÁR
ÁLLAMBIZTONSÁGI SZOLGÁLATOK TÖRTÉNETI LEVÉLTÁRA

Benkő Sándor nyilvántartása, Békéscsaba

Az nem lehet, hogy milliók fohásza
Örökké visszamálljon rólad ég!
És annyi vér – a szabadság kovásza –
Posvány maradjon, hol elönteték.
Támadni kell, mindig nagyobb körökben,
Életnek ott, hol a mártír-tetem
Magát kiforrja csendes földi rögben:
Légy hű, s bízzál jövődbe, nemzetem.

(Arany János: Magányban)

——— — ———

Felhasznált irodalom

A törvénytelen szocializmus: szerk.: Budapest 199
B. Nagy Katalin: A Székkutas-Kápolnadűlői avar temető. Szeged, 2003.
Bakk Takács Sára: Hazulról haza. Tényközlő emlék – életem. Székelyudvarhelyről Székkutasra. Székelyudvarhely, 1997.
Borovszky Samu: Csanád vármegye története 1715-ig. Budapest, 1897.
Cseh Gergő Bendegúz: A magyarországi állambiztonsági szervek intézménytörténeti vázlata. In:Trezor 1.: a Történeti Hivatal évkönyve 1999. Debrecen, 1999. 77-78
Csorcsán Szűcs Imre: Parasztversek. Hódmezővásárhely, 1967.
Eliade, Mircea: Az örök visszatérés mítosza. Budapest, 1998.
Fehérváry István: Börtönvilág Magyarországon 1945 – 1956. Budapest, 1990.
Frisnyák Sándor: Az Alföld történeti földrajza. Nyíregyháza, 2000.
Horváth Ibolya, Solt Pál, Szabó Győző, Zanathy János, Zinner Tibor: Iratok az igazságszolgáltatás történetéhez 4. Kúriai teljes ülések, népbírósági statisztikák. IM-állásfoglalások, Kegyelmi előterjesztések, Nagy Imre és társainak ügye 1989-ben. Budapest, 1995.
*Kahler Frigyes-Kiss Sándor M.:*Kinek a forradalma:Budapest 1997.
Káldy Nagy Gyula: A csanádi szandzsák. Budapest, 1980.
Káldy Nagy Gyula: A gyulai szandzsák. Budapest, 2002.
Karácsonyi János: Békés vármegye története. Budapest, 1887.
*Kiszely Gábor:*Az ÁVH. Egy terrorszervezet története, Budapest 2000.
Mészáros Gyula: A fehérgárdák. Kiadatlan kézirat.
Nagy Gyula: Hagyományos földművelés a Vásárhelyi-pusztán. Néprajzi Közlemények VII./2. Budapest, 1963.
Nagy Gyula: Parasztélet a Vásárhelyi-pusztán. Békéscsaba, 1975.
Nagy József: Fehérgárdisták. Hódmezővásárhely,1990.
Nagy József: Hódmezővásárhely története. Hódmezővásárhely, 1984.
Plohn József: Negyvennyolcas honvédportrék. Hódmezővásárhely, 1992.
Sághy Gyula: Kulák Golgota. Gyomaendrőd, 2003.
Simonffy Ferenc: Adatok Székkutas jelenéből és múltjából. Szeged, 1972.
Sorok János: Első plébániám története. Székkutas, Kézirat
Szakács Sándor – Zinner Tibor: a „Tisza legyen temetője". In: A háború „megváltozott természete" – Adatok és adalékok, tények és összefüggések – 1944-1948. Budapest, 1997. 226-234
Szakály Ferenc: Nagy Gergely pereskutasi „kereskedő tőzsér" viszálya Nagyszombat városával (1588), Adatok a 16. századi kereskedelem-szervezet kérdéséhez, Tanulmányok Csongrád megye történetéből, 16(1990), 123-144
Szenti Tibor: Visszaemlékezések a Fehérgárdáról. Kézirat
Tárkány Szűcs Imre: Gazdaélet a vásárhelyi határban. Családi képei és iratai. Hódmezővásárhely, 2003.
Telepessors – főszerkesztő: Saád József Budapest, 2004.
Vargyas Lajos: Balladás-könyv. Budapest, 1979.
Závada Pál: Kulákprés. Dokumentumok és kimutatások egy parasztgazdaság történetéhez. Budapest, 1984.
Závada Pál: Kulákprés: család és falutörténeti szociográfia. Tótkomlós 1945-1956. Budapest, 1991.

A közölt dokumentumok és források a jegyzetekben hivatkozott szám alatt az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárából valók.

Képek, térképek, fotók, dokumentumok jegyzéke

Előzék: A szervezkedés fája.
Kovács István – fotó 4
Térkép: 1. Hódmezővásárhely külterülete 12
2. Vásárhelyi puszta dűlőnevei. 13
Gallyas János vádirata és ítélete 21
Fejes István gazdálkodása. In: Tárkány Szűcs Imre: Gazdaélet a vásárhelyi határban. 293. 25
Fejes István ítélete. Uo. 295. 26
Fejős János és Fejős Mihályné: A földek felajánlása. Uo. 329. 27
Fejős Mihály és Mihályné szabadulása a börtönből. Uo. 330. 28
Előcséplés a tanyában – Rostás Ferenc és családja – családi fotó 30
Kovács István és Ravasz Mária Ilona – fotók 32
Murgács Kálmán – fotó 33
Pósahalmi Olvasókör – fotó 36
Beadási könyv és beadási lapok. In: Tárkány Szűcs I.: Gazdaélet… 192. 39
Gregus-család 1935-ben – családi fotó 51
Jegyzőkönyv: A Gregus-vagyon átvételi leltára. In: Tárkány Szűcs I.: Gazdaélet… 326. és 327. 55
Napraforgótermelés elrendelése. In: Tárkány Szűcs I.: Gazdaélet… 196. 65
Juhász Nagy István – fotó 74
Juhász Nagy István ügye. ÁBTL V-2584 27/3 75
Juhász Nagy István elítélt ügyében adat szolgáltatása. Uo. 27/4 75
Juhász Nagy Istvánról adat szolgáltatása 1967 szeptember 4-én – Juhász N. Mihály tulajdonából 76
Rostás János – fotó 77
Szőke Pál – fotó 86
Id. Csáki Kálmán – fotó 90
Id. Csáki Kálmán: Nyilatkozat. ÁBTL V-2248 88/29 92
Ifj. Csáki Kálmán – fotó 93
Koncz Imre és Koncz József – fotók 99
Blahó János és Németh Margit – esküvői fotó 102
Blahó János sírjának keresése – 1., 2., 3. - Rostás János levelezéséből 106
Blahó János – börtönfotó. ÁBTL V-10149 146. 112
Blahó Jánosról orvosi látlelet. ÁBTL V-10149 7. 112
Blahó Jánosné – börtönfotó és őrizetbe vétele a szegedi ÁVH-n. ÁBTL V- 2558 5. 139
Blahó Jánosné – Átvételi elismervény. ÁBTL V-2558 19. 142
Besenyei János rendőr és társai – az ügyirat utolsó oldalának másolata. ÁBTL V-112376 37. 183
Török Imre – fotó 190
Líbor János és családja – fotó 196
Kovács István kiskatona – fotó 202
Kovács István születési anyakönyvi kivonata 202
A 3O-as csoport ítélete – az első oldal másolata. ÁBTL V-10149 20. 210
A 3O-as csoport ítélete – az ítélet utolsó oldalának másolata – Rostás János tulajdonából 222
Fegyverek képei. ÁBTL V-10149 116-134. 223
Nyugtatömb és lapjai. ÁBTL V-10149 137. 225
Fogadalomtétel szövege. ÁBTL V-10149 135. 226
Blahó János – börtönfotó. ÁBTL V-10149 147. 227
Kovács István édesanyja és nevelőapja – családi fotó 229
Juhász Imre – fotó 267
Fehérgárdisták szabadlábon – a Kimutatás első oldalának másolata. ÁBTL O-9001 222. 267
Szántó Lajos és családja – családi fotó 311
Sávai Ferenc – fotó 314
Sávai Ferencné – kérelem 315
Sávai Ferenc – kegyelmi határozata 316
Pető Ernő dokumentuma 318
Blahó Jánosné – Véghatározat. ÁBLT V-2558 20. 365

Blahó Jánosné – Nyilatkozat. ÁBLT V-2567 33/5 366
Értesítés Némethnének – az értesítés másolata 367
Marton József és családja – családi fotó 370
Szántó Lajos levelei Amerikából – borítékok másolata 377
Blahó János – Oklevél – másolat 383
Blahó János büntetésének semmissé nyilvánítása – másolat 384
Kovács István emléktábla és utca névtábla – fotó. 385
Térkép: Fehérgárda szervezkedések Magyarországon 403
Cseh Gergő Bendegúz: A magyarországi állambiztonsági szervek intézménytörténeti vázlata – részlet. In: Trezor 1. a Történeti Hivatal évkönyve 1999. 77. és 78. 404
Mellékletek: Dokumentumok másolata az Állambiztonsági Levéltár ügyirataiból:
„Fehéri” fedőnevű ügynök jelentése 1951. október 30. 1. és 2. oldal. ÁBLT O-9040/1 113. és 114. 406
„Guriga” jelentése 1952. július 11. 1. és 2. ÁBLT O-9040/1 132. és 133. 408
Berei Béláról: a./ Adatlap. ÁBLT O-14967/22 1. 410
b./ Tanúkihallgatási jkv. 1. és 2. ÁBLT O-14967/22 16. és 17. 411
c./ Berei Béla őrizetbe vétele. ÁBLT O-14967/22 22. 413
d./ Ügynöki jelentés 196O. ÁBLT O-14967/22 27. 414
e./ Jelentés 1964. ÁBLT O-14967/22 29. 415
f./ Jelentés 1966. ÁBLT O-14967/22 34. 416
g./ Jelentés – Kivonat 1967. ÁBLT O-14967/22 35. 417
„Miklós Ferenc” jelentései: a./ 1954. július 29. ÁBLT O-9001/2 139. 418
b./ 1954. szeptember 10. ÁBLT O-9001/2 143. 419
c./ 1954. szeptember 15. ÁBLT O-9001/2 248. 420
d./ 1954. szeptember 24. ÁBLT O-9001/2 178. 421
„F-40” jelentései: a./ 1951. január 26. ÁBLT O-8001/186 422
b./ 1954. szeptember 24. Varga Lászlóról. ÁBLT O-9001/2 153. 423
c./ 1954. szeptember 23. ÁBLT O-9001/2 246. 424
„Érdes Gábor” jelentése 1954. szeptember 30. ÁBLT O-9001/2 188. 425
Csáki Kálmánról: a./ Ügynöki jelentés 1961. 1. és 2. ÁBLT V-2248 50. és 51. 426
b./ Ügynöki jelentés 1962. 1. és 2. ÁBLT V-2248 56. és 57. 428
Mérai Kálmán ügyében. ÁBLT V-2248 39. 430
Lázár Lajos – Határozat. ÁBLT V-2584 27/9 431
Lévai Sándor – Lakcím figyelőlap 1971.ÁBLT V-2584. 321. 432
Lévai Sándor – Határozat. ÁBLT V-2584 27/10. 433
Jenei Józsefné – Határozat. ÁBLT O-9040 219/3. 434
Benkő Sándor nyilvántartása. ÁBLT O-9040 219/6 435

——— — ———

NÉVMUTATÓ

A,Á
Abonyi István 268
Ács Sándor 298
Ádám herceg 374
Adamik Rozália 289
Ádász 11
Ádász János 254
Adler nevű orvos 361
Ágoston Éva 274
Ágoston György159, 219, 268
Aklan Lajos 11, 199
Albert Julianna 276
Albert Zsófia 285
Ambrus Emilia 284
Ambrus János 15, 58, 69, 99, 172, 177, 184, 187, 188, 189, 203 – 205, 215, 217, 362, 363, 375
Ambrus János, id. 215
Ambrus Jánosék (Kakasszék) 61, 184
Ambrus Jánosné 184
Ambrúzs István 302
Andrucsák István 20
Annus Mária 320
Antal Anna 213
Apró Imre 305
Aradi Jusztina 99
Aradi Kálmán 166, 268
Aradszki András 66
Arany Bálint (kisgazda elnök) 268
Arany János (gazdálkodó) 302, 192, 255, 257, 263, 268
Arany János (költő) 436
B
B. (Bótos) Oláh József 319, 320, 349, 352, 353, 354, 357
B. Kiss Imre 305
B. Kovács 11
B. Licski Julianna 283
B. Nagy Ferencné özv. 349
B. Nagy Katalin 388
B. Szabó Fernc 460, 297, 299
B.Szabó Gyula 199
Bacsó Mihály 131
Bagi Anna 282
Bagi Erzsébet 275
Bajnóczi Judit 288
Bakai György dr. 243
Bakai Pál 166, 270, 289
Baki István 145, 289
Baki Vince 145, 270
Baki Zsuzsanna 373
Bakó József 47
Bakóczi Antal ügyész 79
Bakonyi gyepmester 263
Bakos Katalin 269
Bakos Pistáné 381
Balázs Árpád 47
Bálintné 368
Balla Antal 270
Balla János 263
Báló Julianna 319, 357
Báló Mihály 170
Balog nevű 49
Balogh Ernő 115, 238, 239, 248
Balogh Gábor 165
Balogh Gyula 165
Balogh János 269
Balogh Julianna (Szuláné) 286
Balogh Julianna (Brebovszkiné) 270
Balogh Julianna 51, 52
Balogh Mária 279
Balogh Mihály 165
Balogh Mózes 87, 88, 268
Balogh Sándor 192, 238, 268, 302
Balogh Sándor ifj. 115, 238, 243, 244, 248
Balogh Teréz 153
Baloghi Terézia 281
Bandula Sándorné 300
Bánfalvi Lajos 99, 167, 199, 257, 268, 298
Bánfi 11, 48
Bánfi Piroska 286
Banga (Panga) István 269
Bánki Horváth Ferenc 98, 115, 119, 126, 146, 149, 154, 161, 164, 193, 206, 213, 249
Bánki Julianna 276
Bánki Terézia 285
Bánszki Lajos 323
Barabás kereskedő 331
Baracsi Antal 320
Baranyai Imre 269, 339
Baranyai István 269
Baranyai Julianna 281
Baranyi Emilia 357
Baranyi Imre (Hmvhely) 89, 233, 238, 239, 243, 244, 397
Baranyi Imre (Orosháza) 147, 156
Baranyi Lajos 271
Barcza Julianna 268
Barbara Bébi 245
Bárdi József rendőr 247
Bárdos Miklós áv. fhdgy 294.
Barna Julianna 288
Barna Katalin 274
Barna Sándor 263
Baróczi Antal 324
Baróczi István 349

Bartók Zoltán 87, 88, 99, 115, 147, 159, 204, 249, 251, 252, 255, 257, 258, 264, 271, 279, 284, 286, 287, 348, 398
Bartolf Mária 262
Bartusz Júlia 99
Báthory Zsigmond 9
Batik Erzsébet 356
Battyányi Mária 262
Becskei Hanna 368
Békési Szabó István 17
Beliczai dr. 263
Belső István 268
Bencze I. Sándor áv. tiz. 254, 292, 293, 301, 323
Benkovics Sándor áv. hdgy. 350
Benkő József 269
Benkő Sándor 82, 95, 99, 115, 120, 145 – 147, 151, 153, 156, 159, 161, 162, 166, 188, 204 – 206, 208, 248, 270, 272, 275, 282, 284, 289, 336, 348, 459
Benyhe József 269
Benyhe szűcsmester 160
Benyó Erzsébet 184
Berecz József 263
Bereczki Péter 26
Bereczki Károly 270
Bereczki Rozália 350, 350, 356
Bereczki Sándor 77, 269
Berei Béla tanító 290, 391, 398
Berényi Lajos 234
Bergendi Ilona 171
Berta Berta 172
Berta István 99, 146, 162, 258, 264, 268, 269, 271, 272, 275, 276, 278, 280, 283, 284, 287, 289, 348
Berta Jolán 278
Berta Sándor 269
Besenyei Bálint 161
Besenyei János rendőr 99, 170, 172, 173, 174, 180, 183, 184, 186, 189, 259
Besenyei Mária 171
Bindrin Lenke 367
Bíró Béla v. ezr. 256, 257
Blahó János 7, 33, 34, 62, 69, 70, 72, 73, 79, 82 – 88, 90, 94 – 96, 98, 102, 103, 105 – 111, 113, 117, 118, 120, 126, 129 – 131, 136 – 138, 143 – 160, 162 – 164, 188, 189, 190, 192 – 195, 199, 200, 203 – 208, 211, 214 – 221, 227, 228, 239 – 242, 248, 251, 255, 257, 263, 265, 272, 277, 279, 281, 281, 287, 289, 335, 336, 340, 346 – 349, 361, 365, 367, 373, 383, 387, 392 – 395, 397, 398, 439
Blahó János id.211
Blahó Jánosné (Papp Péterné, Németh Margit) 95, 99, 102, 105, 106, 109, 111, 121, 139, 140, 142, 231, 240, 241, 256, 257, 284, 365 – 368, 438, 439
Blahó Mária 109
Blasch (Blass, Blas) Gyula 109, 132, 256, 257
Bódi Julianna 212
Bodonyi Márton dr. 182, 184
Bodrogi Lídia 281
Bodrogi Sándor 15, 69, 269, 307
Bogdán Mihály 296, 297
Bogyó Etel 284
Bojtár v. ezr. 256, 257
Bokor István 323
Bor Imre 185
Borbás Mária 171
Borbély György 9
Boros Sándor 270, 348
Boros Sándorné 254
Bors Piroska 143, 256
Borsi Erzsébet 196, 199
Borsi József 199
Borsodi bácsi 59
Borsodi Sándor 70, 270
Borsos rendőr 53
Borovszky Samu 388, 437
Bottyán Mihály 171
Bozó Etel 200
Bögi Kovács Emilia 14, 69, 390, 398
Bögi Kovács Ferenc 15
Böjti Gábor 38
Bökönyi János áv. ny. fhdgy. 151, 152, 253, 258, 337
Bölényi János 269, 289
Börcsök András 175, 180
Breauer Oszkár 269
Breboszki Sándor 144, 270
Brena István 349
Brigesbauer (Briges Bauer, Brigec) Károly 98, 189, 193 –195, 213, 116, 273, 280, 371, 459
Bubik János 161, 269
Budai György 47
Bujáki Ferenc 310
Bujáki Veronika 310, 376, 380

C

C. Molnár Imre 282
C. Nagy Erzsébet 276
C. Nagy Imre 49
Clark tábornok 131
Czakó Géza 250, 398
Czibor Géza 263
Czikora Lajos 164, 270
Czukor Miklós 353

CS

Cs. (Csávássy) Hódi Sándor 20, 30, 34, 35
Cs. (Csorcsán) Szűcs Imre 18, 40, 60, 61, 68, 101, 102, 437
Cs. Hódi János 49

Csaba János rendőr 99, 158, 171, 176, 181, 182, 221, 271
Csabai Lajos 30
Csahári Erzsébet 275
Csáki István 271
Csáki János id. 319, 321, 322, 330, 344, 345, 350, 351, 352, 354, 355, 356
Csáki János ifj. 322, 354
Csáki Jusztina 280
Csáki Kálmán id. 90, 352, 356
Csáki Kálmán ifj. 71, 72, 87, 88, 93, 96, 98, 103, 104, 115, 145 – 147, 163, 206, 212, 217, 220, 230, 249, 277, 284, 322, 348, 363, 375, 391, 399, 426, 427, 429, 438, 439
Csáki Kálmánné 89, 90
Csáki László 355, 356, 403
Csáki Margit 282
Csáki Mária 89
Csala Imre 41
Csamangi Ferenc 246
Csánki Ernő 264
Csányi János áv. ahdgy. 300
Csapó József 84, 94, 95, 98, 115, 116, 134, 136, 138, 144, 145, 147 – 149, 151, 156, 194, 195, 206, 208, 212, 216, 217, 221, 249
Csapó Lajos 290
Csapó Mihály 136
Csarmaz Zsófia 356
Csávás Lajosné özv. 271
Cseh Antal 264
Cseke Péterné Hédi 368
Csemela Ilona 280
Csengeri János 263
Csengeri Péter 302
Csepi elvtárs 38
Csepregi Antal 66
Csepregi György 105
Csepregi Julianna 160, 212
Csepregi Mária Márta 66
Csepregi Pál 187, 194, 271
Cseri Mihály 15, 206, 263, 271, 293, 294, 295
Cseri Mihályné 293
Cseri Sándor 271
Cserján János dr. 263
Csicseri Ignác 264
Csíkmérő hdgy. 362
Csikós Mihály 300
Csipai István 242
Csiszár Ferenc 270
Csizmadia Erzsébet 272
Csizmadia Etel 270
Csizmadia Lajos 162, 271
Csizmadia Margit 93
Csizmadia Rozália 280
Csizmadia Zsófi 264
Csók Károly ügyész 79
Csóka Julianna 285
Csordás Aladár 259, 263
Csordás Elemér 259, 263,
Csőke Eszter 268

D

D. Balogh József rendőr 174, 180
D. Nagy Teréia 271
D. Szabó Lídia 146
D. Szilágyi Sándor (Szilágyi Sándor) 94, 95, 98, 103, 104, 110, 114, 115, 118 – 120, 133, 138, 142 – 149, 156, 157, 161 – 163, 166, 167, 172, 173, 193, 200, 201, 204 – 206, 211,214, 215, 217, 219, 220, 221, 248, 263, 282, 286, 336, 348
D. Szűcs Rozália286
Dajkó István 82 – 85, 93 – 95, 99, 115, 147, 149, 156, 161, 162, 194, 195, 269, 272, 273, 283, 287 – 289, 326, 328, 330 – 332, 334, 340, 347, 348, 354
Dajkó János 82, 84, 154, 162, 190, 192, 219, 272, 322, 346, 357, 391
Dajkó József 84, 85, 154, 194, 205, 206, 217, 272, 340 – 342, 347, 348
Dajkóné 256
Dallos Szilárd Béla 233
Dallos Szilárdné 231, 232, 233
Dancs Ferenc 256
Dancsov Rozália 269
Dani Andrásné 179, 271
Dani Ernő rendőr
Dardos Miklós áv. fhdgy. 290
Darida asztalos 265, 266
Dávid János 298
Deák Irén 145
Deák Pál 49
Deák Sándor 257
Deák Sándor 271
Deák Sándor (gazdálkodó) 256
Décsi Ferencné 129
Décsi István 130
Décsi János 129
Décsi Julianna 113, 211
Décsi Mihály 109, 121, 129, 130
Dedi 367, 368
Dékány Antal 324, 348
Dékány Jusztina Lídia 84
Dékány vendéglős fia 263
Dénes Julianna 289
Dévai Kamilla 367, 368
Dexler János 289
Dillinger Rezső 256
Dimák András 192, 206, 217
Dimák Antal 391
Dimák István 159
Dimák János 199
Dimák Sándor 150, 219, 271, 272

Dinnyésné 256
Diószegi Ferenc 233
Dobsa (Dopsa) Ferenc 259, 263
Docrok Róza 269
Dóda Ferenc 49
Dóda Julianna 268
Dóda Lajos 259, 253
Dóda Máté 49
Dóda Sándor 256, 263, 272, 340, 348
Dóda Sára 42, 45
Dolin püspök 10
Domby Kiss Pál dr. 374, 403
Dominkó Sándor 151, 264, 172
Domján József 168, 169
Domoki Etel 271
Domoki József 170
Domoki Mária 269
Domokos Mihály 252
Dorogházi Dezső rendőr 99, 171, 175, 176, 177, 219, 221, 270, 277, 279
Dorogházi Dezsőné 271
Dorogházi Ferenc 171
Dömsödi István 66
Dömötör János dr. 257, 271
Dudás Zsófia 287
Dumbrán cipész 263
Dumitrás Darvas József 47
Dunai Julianna 272
Dunai Sándorné 254
Dura Imréné 34, 370
E,É
Echard Tibor 262
Égető Ernő 272
Égető György 292, 295
Égető János 272, 291, 292
Égető Lídia 286
Égető Mihály 66
Egyed Regina 400
Egyházas Berzsenyi Ödön 363
Eichenburg Lajos 245
Elek Áron 16
Elek Mihály 16
Elek Imre 49
Éliás Dávid 273
Eötvös kereskedő 131
Erdei Ferenc 398
Erdei Ferenc (miniszter) 17, 47, 389
Erdei István 245
Erdélyi Imre 264
Erdélyi István ifj. 272
Erdős József 161, 272
Eszterházy Mónika 368
Eszterke apáca 368
F
Falábú Dezső áv.hdgy. 338, 343
Faaaaludiné 368
Faragó Gyula 263
Faragó Sándor 273
Faragó Sándor szűcs 260, 263
Farkas Ilonka 368
Farkas Jolán 171
Farkas Margit 212
Farkas Mária 275
Farkas ref. lelkész 312
Farsang Lajos 348
Fazekas Gáspár 341
Fazekas István áv. fhdgy. 247
Fazekas Károlyné 382
Fazekas Lajos rendőr 247
Fehér 11
Fehér, Elizabeth 382, 383
Fehérváry István 390
Féja Géza 41
Fejes 11
Fejes Ferenc 161, 273
Fejes Illés 78, 81, 82
Fejes István 15, 17, 24, 26, 438, 458
Fejes János 41
Fejes József 273, 396
Fejes Klára 276
Fejes Lídia 272
Fejes Margit 20
Fejes Mária 320, 357
Fejes Márton 273
Fejes Péter (Orosháza) 265
Fejes Rozália 81
Fejes tejcsarnokos 69
Fejes Zoltán 105
Fejesné 31
Fejős János 24, 438
Fejős Kati 27, 31
Fejős Mihály 15, 28, 99, 120, 203, 255, 257, 260, 264, 282, 438, 459
Fejős Mihályné 27, 28, 438
Fekete 11
Fekete Antal 263
Fekete Béla 121, 122, 123
Fekete István (dr. Fekete) 70, 113, 116 – 119, 121, 123, 124, 126, 131, 133 – 136, 361, 362, 394
Fekete László (Gádoros) 166, 167, 273
Fekete Mihály polg. őr p. 364
Felföldi Erzsébet 273
Felföldi Mihály 273
Felker (Fetter, Ferker) 94
Felvinczi fináne 90
Ferdinánd III. 9
Ferenc József II. 374
Feszti István 263
Fiam Árpád 169
Fodor Jósef 319, 349
Fodor Lajos 320

Fodor Rozália 356
Foltényi Géza 244, 256
Földházi elvtárs 20
Földi Rozália 281
Földváry István 9
Frith Károly
Frisnyák Sándor388, 437
Fusch Alajos dr. 211, 212
Fülöp Emilia 281
Fülöp István 296
Fülöp Sándor 315
Fülöp Viktória 79
Fügi Károly dr. 63
Füvesi János 24, 31, 52
Füvesi Miska 381
Füvesi Pálné 110, 113, 121, 132, 381
G
G. Nagy Julianna 287
G. Szabó István 147, 286
G. Szabó Lídia 211
Gaál Bálint 274
Gaál Eszter 287
Gaál Sándor 62, 114, 115, 117, 119, 145, 147, 149, 151, 153, 154, 156, 159, 165, 167, 178, 188, 189, 192 – 195, 203, 205, 208, 216, 248, 273, 299, 348, 371
Gácza Mária 275
Gál Áron 212
Gál Jusztina 212
Gál László 115, 188, 189, 192, 194, 204, 205, 212, 216, 238, 248, 263
Gali Erzsébet 272
Gális Katalin 96, 369
Gallasz Jenő dr. 363
Gallasz László dr. 363
Gallyas János 20, 23, 24, 458
Gallyas János id. 20, 21, 22, 23, 438
Gallyas Sándor 23
Gantala Eszter 277
Garam Róza 269
Garamvölgyi József 99, 185, 259, 263, 273, 274 – 276, 279, 283
Gazsó Béláné áv. 130
Gebhard Piroska 171
Gera János 305
Gera Sándor 305
Gerő Tamás áv. őrgy. 324, 325
Gersei Pethő János 8
Gesztenyi Nagy László 47
Gidró Bonifác szerzetes 263
Gojdár Jusztina 287
Golydár Imre 274
Gombkötő 11
Gombkötő József 161
Gombkötő Lajos 274
Gombkötő Mária 271
Gombkötő Rozália 285
Gombos Franciska 164, 212
Gombos Franciska (Négyesiné) 164, 212, 335
Gombos József 191, 274
Gombos József id. 20
Gombos Katalin 97, 98
Gombos Margit 37, 58, 189, 191
Gombos Sándor 16
Gombos Sándor id. 58, 59
Gőg Simon 263
Görbics Béla 90, 98, 110, 114, 115, 117, 119, 123, 144, 147, 149, 150, 151, 152, 156, 161, 166, 193, 199, 200, 204, 205, 211, 217 – 220, 249, 271, 274, 278, 279, 283, 285, 336, 348, 362, 364, 373, 374, 392
Gránicz József 219, 274
Gregus Ida 46, 51
Gregus Imre 51, 54
Gregus Imre ifj. 20, 51, 54, 259, 263, 307
Gregus János id. 42, 45
Gregus János ifj. 51, 261
Gregus Julianna 51
Gregus Mária (Mariska) 16, 51, 53, 57,
Gregus Máté id. 7, 15, 41 – 45, 48, 51, 53, 310, 389, 391, 402, 403
Gregus Máté ifj. 42, 49, 51, 57, 260
Gregus Máté ifjabb 51, 259, 274
Gregus Zsuzsanna 51
Groszmuk Magdolna 136
Gróza Mihály 266
Gubicza Sándor 265, 266
Gulyás János 159, 189, 192, 193, 194, 274, 371, 372
Gurobi Erzsébet 288
Guthy Országh Lőrinc 8
Guthi Országh Mihály 8
GY
Gyaraki Mihály 61
Gyarmati Mihály 49
Gyenyikin 70
Gyömrei 8
Gyömrő 8
Gyömrő Molnár Sára 42
Gyöngyi elvtárs 400
Gyöngyösi Ilona 84, 272, 322, 357
Gyöngyösi János 161, 274
Gyöngyösi Mária 171
György dr.volt hadbíró 257
Győri 11
Győri D. Róza 286
Győri Dani 11
Győri Dani Sándor 299
Győri Rozália 278
Gyurosán Sándor áv. hdgy 305
H
H. Tóth Imre áv. hdgy. 136

Hajdú Etelka 143
Hajdú Péter 77
Hajdú Péter 274
Halápi József 392, 393
Halász János áv. hdgy. 323
Halász József rendőr 351
Halász Pál dr. 153
Halász Szabó Eszter 32, 96, 97, 369
Halmi János 32, 54, 96, 190, 228, 229, 369
Hangácsi Albert 8
Hányiné 245
Harcsáné 99
Hári Julianna 287
Harsányi László 290
Hartig Albert 213
Hartig Gyula 213
Határ Pál 219, 275
Havasi Pálné 368
Hecz Judit 282
Héderváry bárónő 368
Hegedűs 11
Hegedűs Eszter 58, 189, 274
Hegedűs Gyula Béla 99, 150, 256, 257, 264, 285
Hegedűs Jusztina 287
Hegedűs Mária 88
Hegedűs Pál 49
Hegedűs Róza 274
Hegedűs Teréz 356
Hegedűs Zsuzsanna 283, 306, 317
Hegyi Ferenc 275
Heim Péterné 368
Héja Sándor 259
Héjja 11
Héjja Antal 304, 305
Héjja Emilia 281
Héjja István 98, 149, 213, 286
Héjja János 87, 88, 98, 158, 159, 192, 193, 213, 219
Héjja Julianna 29
Héjja László 115, 146, 156, 161, 162, 164, 275
Héjja Mária 213
Héjja Pál 213
Héjja testvérek 78
Herczeg Eszter 258
Herczeg István 219, 298, 275, 340, 348
Herczeg János 78, 81
Herczeg Pál 163, 298
Herczegh Ferenc 275
Herczegh Julianna 288
Herczegh Magdolna 288
Herczegh Mihály 230
Herczog János 274
Hetényi Ari 368
Hetényi Mihály 263
Hicsi Raffael 264
Hidi Julianna 77, 79, 211, 359
Hidi Mihály 360, 398
Hitler 63, 363
Hjubert Józsefné 367
Hocsi Imre 63, 74, 263
Hocsiné 74
Hódi Julianna 279
Hódi Mihály 89
Hódi rendőr 351
Hodos Károly 263
Hoffman agronómus 20
Holecska Ferenc 274
Holecska József 274
Holota János dr. 263
Horthy Miklós (Horthy) 17, 63, 69, 70, 154, 155, 157, 160, 198, 214, 290, 390, 391, 393
Horváth Etel 265, 272, 285
Horváth Ibolya 437
Horváth Imre 275
Horváth József 242
Horváth Mária 368
Horváth Mihály 121
Horváth Péter 275
Horváth Sz. László áv. ahdgy. 293, 295, 296
Horváth Terézia 271
Hrabovszki 265
Hrácska Anna 289
Hruscsov 398
Hürkecz Mária 270

I,Í

Ihász Ferencné 382
Illés Bertalan 275
Ilovszki Vladimírné 343
Illyés Gyula 44, 47
Imre Lázár 302
Imre Pál 77, 276
Izsokai József 348
Izsokai Józsefné 348
Insperger János 78, 276, 305
Insperger Mihály 305
Iványos Mária 287

J

Jáger Sándor 276
Jaksics Mártonné 9
Jámborcsik 298
Janka Márton 10
Jankó 11
Jankó Béla 160, 219, 276
Jankó Erzsébet 194, 213
Jankó György 266
Jankó Róza 270
Jankó Sándor 220
János Zsigmond 9
Jenei Ida 357
Jenei Józsefné 231, 232, 439
Jochim József 344

Jochim Sándor id. 322, 330, 331, 334, 343, 345, 346, 349, 350, 352, 356
Jochim Sándor ifj. 321, 322, 352, 353, 355, 356
Joó Sámuel 253, 254
Joó Sándor 349
Juhász 11
Juhász András 63
Juhász Imre id. 78, 79, 276, 296
Juhász Imre István 77, 79, 80, 99, 230, 264, 270, 272, 276, 280, 282, 438
Juhász József 23
Juhász N. János 160, 212
Juhász Nagy Emilia 199
Juhász Nagy Gizella 378
Juhász Nagy István 74, 213
Juhász Nagy István ifj. 35, 72, 74, 75, 76, 98, 213, 397, 438
Juhász Nagy János (Mágocsoldal) 59
Juhász Nagy János (Pósa) 15
Juhász Nagy Mihály 73, 276, 376, 438
Juhász Nagy Mihályné 308, 376, 377
Juhász Nagy Péter 293
Juhász Nagy Péter ifj. 293
Juhász Nagy Vilmos 70, 98, 115, 119, 125, 146, 147, 160, 164, 166, 212, 219, 220, 249, 276, 326, 328, 331, 332, 334, 336, 340, 341, 347
Jurik Ancsa 129
Jusztusz Pálné 368

K

K. Nagy József 298, 299
K. Tóth Ida 269
Kábek János 263
Kabódi Imre 298
Kacsala Ilona 280
Kádár János 364, 373, 375, 400
Kádár István 277
Kádár Jenő 263
Kádár Terézia 353
Kadi Zsófia 277
Káhler Frigyes 351, 393, 395
Kajtár Lajos 35
Kajtár Lajos ifj. 259, 263, 276
Kakuszi műszerész 116
Káldi Nagy Gyula 388
Kallós Lajos áv. ny. hdgy. 254
Kálmán György tolmács 133, 134
Kámvás Sándor 247, 249, 250
Kandikó Pál 94, 95
Kapás János 259
Kapitány István áv. őrgy. 79
Karácsonyi János 388, 437
Karácsonyi nevű határvadász 151
Karai Anna 197
Karasz Béla 42, 49
Karasz József 49
Karasz Péter 47, 310, 312
Kardos Dezső volt rep. sz. 119, 206
Kardos Imre 259
Kardos Julianna 270
Kardos Jusztina 185
Kardos Lajos 20, 31, 41, 53, 312
Karis András 158, 159
Karkus István Márton (Kalkus) 99, 173, 174, 175, 180, 185, 186, 203, 204, 206, 207, 215, 258, 259, 260, 264, 268, 312, 313
Károlyi 10
Károlyi Anna 262,
Károlyi grófok 14, 15, 389
Károlyi Márton áv. alezr. 366
Kassa Viktória 280
Kasza József 150, 278
Kasza Lídia 293
Kaszás Imre 54
Kátai Mária 314
Kátai Pál Erzsébet 382
Kátai Pál Ferenc 166
Katajev 368
Katona Jenő 47
Kauda Béla 16
Kavasz Julianna 275
Kecskeméti Sándor 264
Kecskeméti Teréz 277, 356
Kecskés István 263
Kékesi Jolán 367
Kékesiné 367
Kelemen Béla vendéglős 263
Kelemen László áv. alhdgy. 199
Kelemen Miklós áv. fhdgy. 239, 240, 241, 306, 357
Kemendi István 279
Kemenes István dr. államügyész 24
Kenéz 11
Kenéz Pál 93, 220, 277, 322, 352, 356
Kenéz Sándor (Kenész) tanító (Sóshalom) 398
Kenéz Sándorné 310, 376, 460
Kenyeres László (Laci) 89, 320, 322, 354, 355, 357
Kepenyes András 99
Kérdő Bálint 54
Kérdő Ferenc 252
Kerecsényi 9
Kerekes Mihály 170
Kerekes Rozália 262
Keresztes Sándor áv.ezr. 326
Keresztes Tamás 329
Kerschmaer Ilona 275
Kerschmajer József 277
Kersmájer József 162
Kerezsi László 153
Kertész Sándor 120, 187, 188, 189, 192, 204,

205, 277
Keszeg István 263
Kicska Imre áv. hdgy. 324, 325
Király András 278
Király Edéné 367
Király Ferenc 279
Király Gy. Károly id.171
Király Gy. Károly rendőr 99, 171, 174, 186, 204, 239
Király Lajos 219, 278
Király Mihály volt cső. 234 – 239, 277, 334, 348, 397
Kisbarnaki Farkas Ferenc 390
Kiss Ernő 305, 353
Kiss Ferenc (Z. Kiss Ferenc) 70, 73, 82 – 84, 87, 88, 93, 95, 98, 104, 110, 115 – 117, 138, 141, 142, 144 – 148, 153, 154, 157, 161 – 163, 165, 178, 188, 193, 205, 206, 208, 211, 215, 216, 218 – 220, 240, 248, 256, 265, 266, 269, 270, 288, 335, 336, 348, 350, 351, 362, 394, 396
Kiss Imre 49
Kiss Imre 77, 78, 277
Kiss Imre (Gádoros) 263
Kiss János 255, 257
Kiss Jusztina 274
Kiss Katalin 272
Kiss Lajos 99, 256, 257, 264, 348
Kiss Lajosné 27
Kiss Mihály cipész 263, 276
Kiss Péter 245
Kiss Rozália 238
Kiss Sándor (Kardoskút) 160, 278
Kiss Sándor (Pusztaközpont) 83
Kiss Zsuzsanna 269
Kiszeli Béla 264
Kittlinger Julianna 277
Kittlinger Mihály 277
Klima Erzsébet 262
Klopfer 71
Koburg herceg 49
Koch Mária 242
Koczka Pál 109
Kocsis Gyula 350
Kocsis István 298
Kocsis József 278
Kocsis Józsefné 245
Kocsis Mária 136, 212
Kocsis Péter 245
Kocsis Rozália 313
Kocsondi Éva 447
Kocsondi György 98, 120, 128, 133, 140, 143, 144, 146, 148, 150, 154, 198, 199, 205, 2013 – 215, 217, 218, 220, 221, 256
Kocsondi József 213
Kocsondi Mihály 151, 219
Kodolányi János 47
Kókai Varga János 16, 375
Kokovai Gyula dr. 16
Kokovai Istvánné 57, 458
Kokovai János 11
Kokovai középparaszt 162
Kokovai lány 16
Kokovai Márton 278
Kokovai Sándor 243
Koncz Imre 99, 269, 270, 272, 274, 438, 458
Koncz István 192, 203, 208, 248, 263, 279, 292
Koncz József 80, 99, 270, 271, 275 – 277, 280, 282, 283, 286, 438
Koncz Sándor 15, 31, 84, 192, 277
Koncz Teréz 281
Konczné Lidika néni 31
Konczos Zsuzsanna 278
Konkoly Anna 277
Kónya János dr. 62
Kónyáné 397
Kork Mária 185, 186
Kormány Lajos 279
Kormos Ilona 368
Korom Pál 259, 263
Kosztolányi Dezső 61
Kosztolányi György 62, 81, 82, 84, 98, 120, 194, 195, 212, 274, 281, 283, 289
Kosztolányi Jenő 278
Kosztolányi nevű kulák 78
Kosztolányi Sándor 263
Kotormán Bálint 49
Kotormán Ferenc 78, 277
Kotormán Imre ifj. 301, 388, 340, 341, 381
Kotormán István 49
Kotormán Lajos 49
Kotormány 11
Kovács 9. Lajos 277
Kovács Aranka 98, 370
Kovács Bálint 34, 62, 70, 84, 98, 103, 109, 110, 115, 120, 121, 123, 133, 138, 140 – 142, 144, 147, 149, 153, 154, 156, 188, 189, 192, 194, 195, 205, 206, 208, 211, 212, 214, 216, 217, 219, 239, 240, 248, 273, 281, 283, 285, 362
Kovács Ernő 15, 32, 96 – 98, 115, 189, 190, 201, 211, 228, 229, 248, 263, 277, 369, 370
Kovács Eszter 15, 369
Kovács Etel 271
Kovács Imre 17
Kovács Imre (Kútvölgy) 291
Kovács Imre gazdálkodó 49
Kovács Imre író 47
Kovács Imre rendőr 351
Kovács István (Pista, Pityu) 4, 7, 14, 17, 31, 32, 37, 54, 69, 70, 72 – 74, 77, 78, 82 – 85, 87,

88, 90, 94 – 98, 101, 103, 110, 114 – 120, 123, 128, 133 – 145, 147 – 153, 156, 158, 161, 162, 165, 172 – 175, 177, 178, 180, 084, 187, 189, 190, 192 – 194, 199 – 201, 207, 209, 211, 214 – 221, 227 – 231, 233 – 236, 238, 239, 243, 244, 248, 255 – 257, 259 – 272, 274, 277, 279, 280, 282, 283, 288, 289, 295, 347, 348, 367 – 371, 385, 387, 391, 401, 412, 438, 439
Kovács István ifj. (Szentetornya) 25
Kovács János (Kútvölgy) 291
Kovács Julianna (Kissné) 278
Kovács Julianna (Olaszné) 282
Kovács Julianna (Törökné) 288
Kovács Katalin (Aranyné) 268
Kovács Katalin (Fejesné) 273
Kovács László dr. t. elnök 24, 73, 221
Kovács Lajos (Kútvölgy) 291, 301
Kovács Lajos vendéglős 170
Kovács Margit 288
Kovács Mária 268
Kovács Mária (Éliásné) 273
Kovács Sándor pék 256, 259
Kovalcsik Margit 154, 211
Kozák Flórián 157 – 159, 219, 278
Kozma Endre dr. 221
Kökény Erzsébet 278
Kőrösi elvtárs 59
Közi Horváth263
Krajcsovics István dr. 368
Krekuska István áv. hdgy. 209
Krisnyák Róza 282
Krizsánszki tanító (Mágocsoldal) 167
Kruzslicz 64
Kulik Dezső 58
Kuluk Jenő dr. 44
Kun Béla író 47
Kun Rozália 279
Kun Sándor 114, 123
Kun Sándor ifj. 161, 278
Kunos 11
Kunos Etel 212
Kunos Ferenc 98, 115, 116, 120, 143 – 145, 147, 154, 156, 157, 160, 165, 176, 177, 206, 219, 249, 268, 275, 277, 279, 284, 289
Kurai Imre 263
Kutasi Mátyás 266
Kürtlür Mária 278

L

L. Horváth Sándor 145
L. Tóth Anna 284
Labádi Imre 398
Labanyecz Júlia 281
Lábatlani Gergely 8
Labozár János 312
Láda Albert ifj. 120, 162, 279
Láda Albertné 458
Láda Julianna 279
Láda Julianna 270
Láda Jusztina 357
Láda Lídia 282
Láda Rozália 277
Ladányi Sára 277
Ládor Lídia 280
Lakos József 389
Lándfalvi Láng Lajos 373
Langó Rozália 273
Lantos János 31, 391
Lantos László áv. hdgy. 338, 343, 351, 352
László Inke 368
László Margit 368
Lázár Erzsébet 252
Lázár István 206, 263, 279
Lázár Istvánné 302
Lázár János dr. 2, 5
Lázár Lajos 263
Lázár Lajos ifj. 20, 263, 279, 398, 399, 439
Lázár Sándor id. 350, 352, 357
Lázár Zsuzsanna 51, 57, 260, 261, 262, 274
Lelle János 263
Lénárt Bálint 49
Lénárt János 15, 206, 279, 302
Lendvai Anna 288
Lengyel Andrásné 221
Lengyel István 57, 303, 304
Lenin 19, 66, 101
Lévai Margit 168, 170
Lévai Sándor 279, 432, 433, 439
Líbor András 199
Líbor Ferenc 196
Líbor János 95, 99, 114 – 116, 118, 128, 133, 143 – 147, 154, 156, 159, 160, 196, 197, 199, 200, 205, 214, 220, 221, 248, 249, 264, 271, 287, 289, 309, 325 – 328, 330 – 333, 336, 341, 346 – 348, 378, 396, 397, 438
Lisztes Lajos 279
Losonczy zenész 374
Lővei Julianna 284
Lugcsi János 9
Luis Sepsey (Szántó Lajos) 379
Lukács Imre 204, 265
Lukács József (Papp Lukács) 115, 119, 147, 192 – 194, 203 – 205, 208, 238, 243, 248

M

M. Szabó István áv.fhdgy 117, 120, 138, 142 – 144, 149, 252, 290, 295 - 297
Maczelka 11
Maczelka Gábor 16
Maczelka Mária 24
Maczelka Mária (Csákiné) 89, 93, 212
Maczelka Mária (Makóné) 280
Maczelka Mária (Rostásné) 284
Madarász Lajos 145, 282

Maginyecz Mihály 145, 282
Mágocsi Gáspár 9
Magony István 168, 169
Mágori Sándor 349
Magyari Zsuzsanna 279
Majer Péter 281
Major Sándor 302
Makó András 123, 281
Makó Lajos 280
Makó Pál 88, 98, 159, 193, 212, 268, 274, 277
Makó Pál id. 212, 282
Makripodáry püspök 10
Maksa 11
Makula Mária 150, 211
Mamuzsity Jenő áv. alhdgy. 320, 322, 355
Marczel Mária 282
Máriás Sándor 302, 303
Márki Julianna 270
Markó 33, 100
Markó István ifj. 305
Markó könyvkereskedő 263
Marlovi Etel 283
Maróti István 281, 111
Marton Istvánné özv. 340, 341, 342
Marton József dr. 15, 98, 189, 190, 369, 370, 439
Márton Viktória 278
Martonné Juliska néni 370
Marx Károly 101
Matolcsi Mátyás 47
Mátyás király 8
Mautner Hédi 368
Maya János 273
Mayer József 154
Medgyaszai Zsuzsanna 282
Ménesi János 115, 281
Ménesi János postás 239, 248, 260
Mérai György 14
Mérai István 14
Mérai Kálmán 14 – 17, 20, 36, 69 – 74, 77 – 79, 88, 90, 98, 114, 147, 152, 215, 217, 218, 234 – 238, 263, 269, 272, 276, 277, 279, 284 – 286, 340, 348, 361 – 364, 372, 374, 375, 397, 430, 439
Mérai Kálmán id.72, 234
Mérai Sándor 14
Mérainé 16
Merényi Miklós dr. 364
Mészáros József rendőr 351
Mészáros Gyula 392 – 394, 396, 437
Meszlényi Sámuel 257, 281, 305
Mészölyné Margitka 368
Mezei László 66, 120, 147, 219, 282
Mezeiné motozónő 246
Mihály Anna 273
Mihály Ferenc 81
Mihály János 81, 82
Mihály Károly 74
Mihályi János 281
Miklós József 308, 348
Miklós Rozália 196, 308, 341, 376, 377
Miksa császár 9
Mindszenty hercegprímás 104, 231
Miszlai Éva 284
Moha András 159
Mohos Pál 296
Mohos ref. lelkész 263
Mohos József 238
Molnár Bálint 66
Molnár Erzsébet 213
Molnár György 263
Molnár Gyula dr. 137, 156, 206, 281
Molnár István áv. fhdgy. 302 - 305
Molnár János 49, 260, 282, 308
Molnár Jónás 63
Molnár Jenő 81, 84, 281
Molnár Lajos 213
Molnár Lajos ifj. 98, 276, 282
Molnár Mária 227
Molnár Péter 213
Molnár Rozália 343, 353, 356
Molnár Sándor 351, 35
Molnár Sándor (Gádoros) 147, 282
Molnár Veronika 310
Mónus 11
Mónus András 294
Mónus dr. ügyvéd 115, 241, 248, 282
Mónus Ferenc 321, 343
Mónus István 322
Mónus István 320, 350, 352, 356
Mónus Julianna 299
Mónus Lajos ifj. 295, 294
Mónus Zsófia 356
Móra Ferenc 47
Móricz Ferenc 81 – 84, 281
Móricz Imre 193, 281
Móricz István 266
Móricz Julianna 268
Móricz Tibor 290
Móricz Zsigmond 47
Morvainé 368
Mucsi 11
Mucsi Ilona 279
Mucsi József 324, 330, 331, 349
Murgács Kálmán 32, 33, 47
Muzsik András 109
Muzsik Erzsébet 199
Muzsik Etelka 317
Muzsik Etelka (Rostásné) 29
Muzsik Ferenc 109, 113, 121, 265
Muzsik József 64
Muzsik László 99, 109, 111, 143

Muzsik Margit 109, 365
N
Nacsa Piroska 278
Nádasdi András 280
Nádasdi Ongor János 8
Nádudvari Jenő tanító (Szőkehalom) 259, 263
Nagy Attila dr. 365
Nagy Benkő Erzsébet 258
Nagy Ernő 280
Nagy Ferenc gazdálkodó 78, 86 – 88, 115, 127, 154, 178, 188, 189, 192, 2004, 205, 219, 230, 238, 243, 249, 255 – 257, 263, 268, 275, 277, 284 – 287, 289, 305
Nagy Ferenc kisgazda v. 329
Nagy Gyula 10, 41, 42, 52
Nagy Imre 38, 53, 100, 390, 393, 397, 437
Nagy István 305
Nagy József 36
Nagy József (Jocó) 388, 392, 437
Nagy József tanácselnök 59
Nagy Julianna 14
Nagy Károlyné 324, 460
Nagy Lajos gazdálkodó 54, 263
Nagy Lajos író 47
Nagy Mária (Ráczné) 283
Nagy Mária (Szabóné) 285
Nagy Molnár János 78, 280
Nagy Olasz Imre 299
Nagy Sándor gazda 194, 204, 280
Nagy Sándor szíjgyártó 30
Nagy Sándor végrehajtó 62, 63, 64
Nagy Széll István 15
Nagy Tóth József 59
Nagy Vígh Imre 82, 280, 307
Nagyalácsonyi Gyula 244
Nagyatádi Szabó István 17
Nagygyörgy Lídia 286, 324, 325, 331, 345
Nagygyörgy Rozália 282
Nagykovács Lídia 268
Nánai 11
Nécin Rudolf áv. hdgy. 306, 357
Négyesi Imre 98, 145, 147, 156, 158, 159, 164, 168, 212, 218, 219, 273, 280, 282, 283, 288, 289, 335, 337, 348
Négyesi Lajos 16
Németh Bálint 280
Németh Erzsébet 286
Németh László 47
Németh Mihály 221
Némethné 367, 439
Nevelős Gyula 47
Niedermüller fhdgy. 362
Notheisz János ügyész 338, 343, 355
Novák Sándor
NY
Nyári Pál 9
Nyerges Anna 289
Nyisztor Zoltán író 47
O,Ó
Oláh György író 47
Oláh György (Csorvás) 264
Oláh József (Piros) 319, 320, 350, 356
Oláh Sándor tanácselnök 53, 59, 191
Olajkár Alajos dr. 16
Olasz 11
Olasz Eszter Irén 32, 54, 90, 96 – 98, 190, 229, 369
Olasz Imre 84, 98, 115, 178, 187, 188, 192, 194, 204, 205, 212, 216, 238, 299
Olasz István 7, 15, 17, 31, 32, 54, 96, 97, 190, 229, 259, 282, 302, 369, 370
Olasz János 78, 282
Olasz Katalin 271
Olasz Lajos 305
Olasz Márton 188, 189, 192, 204, 205, 238, 243, 244, 248, 282
Olaszné 34, 96, 97
Ollai Julianna 164
Oravecz 11
Oravecz Anna 357
Orbán Julianna 280
Ortutay Gyula 47
Osztrovszkíj 365
Ö,Ő
Ökrös János füszeres 153, 283
Őze Lajos 165, 166, 283
Őze Sándor dr. 1, 2, 3
Őze Sándorné 1, 2, 3, 7, 392
P
Pákozdi Ferenc 451
Paku István 291
Pál Anna 269
Pál István 283
Pál János 256, 257, 259, 313, 337, 338, 340
Pál János ifj. 260, 263, 340, 348, 380
Pál Mária (Rostásné) 36, 284
Pál Mária (Sávainé) 314
Pál Piroska 451
Pálfi csanádi püspök 9
Pálinkás dr. nemzetőr par. 364
Pánczél András 353
Papp dr. állatorvos 266
Papp Ferenc 283
Papp Gyuláék 94
Papp I. László rendőr 168, 169
Papp Imréné 3371, 374, 460
Papp Lukács József lásd Lukács József
Papp Mihály 264
Papp Péterné lásd Blahó Jánosné
Papp Sándor 69, 73, 283
Párkányi István 232, 397
Párkányi Istvánné 231, 232

Pataki Lajos283
Pecze Anna 16
Pető Ernő 78, 81, 82, 100, 283, 317, 438
Pető Ernőné 317, 318
Pető Jusztina 280
Pető Péter 41, 78, 82, 283, 306 – 308, 317
Petőfi Sándor 17, 103
Petrecz Erzsébet 102
Petrev pasa 9
Petykó József (Petskó, Pecskó) 259
Pfeiffer Zoltán 158, 263, 306
Pipis Samu 263
Piros Pista 57
Piroska őrparancsnok 367
Póka János 57
Póka Rostás János (Póka Jancsi) 16
Pongrácz István 300
Porkoláb Mártonné 8
Priskin Ilona 284
Privári Mária 287
Puró András 349
Puskás József 264
Pusztai Antal honvéd 99, 172, 178, 271, 272, 279, 289
Pusztai Veronika 172

R

R. Balogh Sándor 77, 78, 270,
Rab János 150, 219, 283
Rabatin Lídia 277
Rácz 71
Rácz András 256
Rácz Erzsébet 368
Rácz Sándor 263, 283
Radics Ferenc 81, 115, 237, 249
Radics József 81, 82, 99, 256, 257, 259, 264, 273, 284, 288, 289
Radics Rozália 289
Rajki 11
Rajos 11
Rákóczi Ilona 171
Rakonczai Mária 278
Rakonczai Viktória 73, 213
Rákos Sándor 57
Rákosi Mátyás 16, 17, 23, 52, 66, 67, 100, 110, 241, 308, 361, 375,
Rapcsák András dr. 91
Rapcsányi Árpád dr. 246
Ravasz Illés dr. 228
Ravasz Mária Ilona 30, 32, 189, 190, 227, 229, 438, 459
Ravaszné 31
Restás Mária 357
Réti gyógyszerész 264
Rezes Molnár 11
Rezes Molnár Imre 30
Rezes Molnár János 30
Rezes Molnár Mária 30, 227
Rideg 11
Rolik Julianna 300
Román János 95, 157, 266, 284
Romsics Mária 270
Rostás 11
Rostás Anna 281, 284
Rostás Anna (Juhászné) 79, 230
Rostás Balázs 239, 243
Rostás Etelka 317
Rostás Ferenc id. 29, 30, 399, 438
Rostás Ferenc 29, 458
Rostás Flórián 36, 38, 49, 100, 191, 284, 458
Rostás Flóriánné 58, 189
Rostás István (Tűs) 78, 84, 238, 244, 284
Rostás Istvánné 97
Rostás János 16, 17, 49, 53, 70 – 72, 74, 77 – 80, 82, 88, 98, 100, 102, 115, 147, 178, 191, 204, 211, 218, 230, 234 – 237, 239, 248, 255, 268, 276, 277, 283, 287, 304, 338, 359, 360, 362, 364, 374, 375, 438
Rostás János (Mágocsoldal) 53
Rostás János id. 49
Rostás József 87, 88, 259, 263, 284
Rostás József (Topa) 16, 29
Rostás Julianna 283
Rostás Márton 15, 36, 187
Rostás Márton ifj. 284
Rostás Pál 187
Rostás Sándor 284
Rostás Sándor (Tűs) 15, 16
Rostás Terézia 53
Rostélyos Baki Attila dr. 364
Rostélyos Baki Miklós dr. 364
Rót Manó (Rákosi Mátyás) 361
Rotaridesz-Ráday 46
Rozgonyi József (Gunyi) 168, 169
Rozványi Vilmos 47
Rózsa Imre 31
Rózsa Regina 199
Rózsa Sándor 46, 47, 363
Röszler Katalin 276
Rudolf 9
Ruttkai György dr. főügyész 72, 277, 361
Rúzs Molnár Bálint 66

S

Sághy Gyula 91, 392, 437
Samu Imre 357
Samu Imre ifj. 357
Sándor Lajos 263
Sándor Valéria 171
Sávai Etelka 314
Sávai Ferenc (Zsávai) 256, 257, 259, 263, 313, 314, 316, 338, 340, 380, 438
Schulcz Karolina 268
Schultheisz Jenő 263

Seffer Andor 145, 284
Sehliek generális 10
Sélei Ferenc 284
Sélei Margit 187
Sértő Kálmán 47
Sibelka Póleberg Artúr 363
Siffer Zsuzsanna 273
Siklósi Szilveszter 392
Simándi Béla 44, 47
Simon Julianna 308, 377
Simon Rozália 274
Simonffy Ferenc dr. 18, 41
Sin 11
Sin Lajos 163, 284, 299
Sinka István 47
Sinka László 199
Sinkó 11
Sitter István 343
Sorok János dr. 8, 437
Sörös Eszter 277
Srany Tóth Ferenc 329
Stefanik Anna 262
Strinc 11
Sulyok István áv. f hdgy. 233
Südi Sándor id. 171
Südi Sándor rendőr 99, 171 – 173, 180, 203, 217, 270
Süle Lajos 159, 284
Süri Ferenc 353
Süvegh Antal 285
Svéd Nóra 368
Swoy altábornagy 246
SZ
Sz. Horváth Ferenc 145, 275
Sz. Horváth József 145
Sz. Horváth Sándor 275
Sz. Nagy János 280
Sz. Tóth Veronika 275
Szabó 6. Imre rendőr 171, 175, 186, 259
Szabó Antal 200
Szabó Béla dr. 115, 248, 259, 286
Szabó Béla temetkező v. 121
Szabó Ferenc 49
Szabó Győző 390, 437
Szabó Gyula (Gádoros) 266
Szabó Ilona 172, 184
Szabó Imre 67
Szabó Imre 171, 291
Szabó István (Gádoros) 233, 240
Szabó József (Orosháza) 156
Szabó József (Pitvaros) 285
Szabó Julianna (Égetőné) 272
Szabó Julianna (Kajtárné) 276
Szabó Julianna (Szikoráné) 286
Szabó László asztalos 263
Szabó Lídia (Lívia) 231, 232, 233
Szabó Mária (Deákné) 212, 271
Szabó Mária (Szőkkéné) 86
Szabó Mihály 49
Szabó Pál író 47
Szabó Piroska 271
Szabó Róza 276
Szabó Samu 253, 354
Szabó Sándor 49
Szabó Sándor (Pitvaros) 99, 119, 125 – 127, 163, 164, 264, 268, 281, 285
Szakály Ferenc dr. 383
Szakács 11
Szakács Sándor 390, 392, 437
Szakács áv. százados 71
Szalai Antal 246
Szalai Sándor 348
Szalai Szép Sándor 323, 324
Szálasi Ferenc 63, 246, 364
Szálasi Ferencné 368
Szampl Teréz 275
Szántay 11
Szántó Istvánné 374
Szántó Lajos 53, 54, 78, 83 – 85, 88, 94, 95, 110, 115, 117, 120, 138, 141, 145 – 148, 153, 156, 159, 160, 194 – 196, 199, 200, 205, 217, 219, 220, 236, 237, 239, 248, 249, 256, 263, 286, 308 – 314, 319, 320, 324, 325, 328, 329, 331 – 333, 335 – 345, 350 – 352, 356, 375, 376, 378, 391, 393, 396 – 398, 438, 439
Szántó Lídia 375
Szántó nevű keresksdő 131
Szántó Tiborné 256, 286
Szappanos János 81
Szappanos Mihály dr. 19
Száraz Ferenc 24
Szarka Géza 263
Szász Ferenc 154
Szász Rozália 284
Szegedi János 373
Székely Julianna 285
Szekeres István 245
Szél Jusztina 97
Széles Lászlóné 368
Széll Rozália 283
Szemenyei Ádám 192
Szemenyei Antal 192, 286
Szemerlyei Mária 278
Szénási Balázs 63, 285
Szénásy Gyula 31
Szendi H. Katalin 274
Szendi Horváth 11
Szendi Horváth József (Szente) 90, 98, 120, 143 – 148, 156, 205, 212, 216, 217, 221
Szendi Horváth Károly 266
Szent István király 16
Szentandrási Julianna 286

Szentgyörgyi Gyula 132
Szenti Tibor 437
Szenti Zsófi 279
Szepesi Rebeka 54
Szepesszombati Genersich Antal dr. prof. 16
Szeremlei Samu 8
Szeri István áv. alhdgy. 308
Szeri Pósa 8
Szikora Lajos 220, 286
Szilágyi Sándor lásd D. Szilágyi Sándor
Szilágyi Zsófia 343, 356
Szilvási István 286
Szilvási Jusztina 273
Szita 11
Szokolai Istvánné 264, 266
Szokolai Julianna 284
Szoláti Ilona 275
Szombati Ernő 285
Szombati Pál 285
Szombati Sándor 286
Szögi Antalné 368
Szőke Ernő 212, 233, 238, 286, 374
Szőke Ernő őrm. 245
Szőke Imre 245
Szőke Julianna 285, 286
Szőke Márton 113, 132
Szőke Pál 78, 86, 88, 90, 91, 98, 212, 230, 268, 363, 374, 375, 399 – 401, 437
Szőke Pálné 88, 458
Szőke Péter 109
Szőkéné 104
Szőlősi Lídia 272
Szőllősi elvt. 243, 244, 250, 251
Sztálin 241
Szula 11
Szula Bálint 286
Szula Lajos 286
Szuromi Rozália 34, 370
Szuromi Sára 34, 370
Szűcs 11
Szűcs Csinos Lajos 285
Szűcs Ernő ezr. 250
Szűcs György 286
Szűcs István 286
Szűcs Julianna 289
Szűcs Pál 59
Szűcs Rozália 279
Szűcs Sándor ifj. 292, 301, 302, 341
Szűcs Sándor 285
Szügyi Erzsébet 271
T,TY
Takács Fábiánné 96, 369
Takács Ferenc 33
Takács Ferenc író 47
Takács Ferenc volt szoc. dem. képv. 329
Takács Ida 51
Takács Imre 307
Takács Irén 212
Takács István 46, 51
Takács Julianna 51
Takács Sándor 51, 219
Takács Sándor 188, 189, 288
Takács Sára (B. Takács Sára dr.) 44, 51, 437
Takács Zsuzsanna 51
Takács Zsuzsanna (Kosztolányiné) 61, 82, 212
Tamás István áv. fhdgy. 300, 308
Tamási István 94, 120, 136 – 138, 143, 144, 147, 158, 159, 175, 176, 177, 181, 200, 206, 213, 219, 221
Tápai Imre 49
Tápai Pál 294, 300
Targuba László áv. hdgy. 345
Tárkány 11
Tárkány Béla dr. államügyész 24
Tárkány Szűcs Imre 230, 437, 438
Tárkány Szűcs Teréz 286
Tarr Dezső 287
Tatai István áv. őrgy. 290
Tejes Pál vadőr (Fejes Pál) 115, 119, 194, 237, 249, 259, 263, 346, 348, 434, 439
Tekurics Julianna 271
Temesvári Imre dr. 16
Tergina Gyula 8
Terhes Pál 310, 311, 312, 375, 376, 380
Terhes Rozália 310
Teveli József 246
Titó 291
Tóbiás Tamás 299, 300
Tóbiás Zsuzsanna 42, 44, 45, 51
Tolnai Gábor 47
Tomori Viola 47
Tompa István 162, 287
Tompa József 287
Tompa Sándor 287
Torda 11
Torda Emilia 282
Torgyán József 91
Tornyai Pál 49
Toronyi Gyula 109, 131 – 134, 256, 257
Tóth Ágnes 277
Tóth Anna 272
Tóth Áron 81, 288
Tóth Bálint 46
Tóth Etel 213, 289
Tóth Ferenc 287
Tóth Ilona 232
Tóth Imre (Fábiánsebestyén) 165, 166
Tóth Imre (Székkutas) 30
Tóth Imre áv. hdgy. 70, 71
Tóth Imre gazdálkodó 263, 287
Tóth István zenész 263
Tóth János (Szikáncs) 78, 287

Tóth József borkereskedő 90
Tóth József hadapród őrm. 120
Tóth Józsefné 89, 458
Tóth Júlia 269
Tóth Kálmán 256, 257
Tóth Komlós (Tótkomlósi) 307
Tóth Lídia 286
Tóth Mária 66
Tóth Mária (Mihálytelek) 270
Tóth Mária (Vásárhelykutas) 273
Tóth Pál 287
Tóth Sándor 49
Tóth Sándor (Pitvaros) 263
Tóth Teréz 287
Tóth Zsuzsanna 269
Tóvölgyi Antal áv.hdgy. 264
Tölgyesi Lajos rendőr 174, 259
Törköly Margit 275
Török Bálint 10, 43
Török Bálint 115, 147, 248, 287
Török Ernő 340, 350, 351, 352
Török Imre 37, 62, 84, 90, 98, 115, 117, 119, 147, 154, 156, 188 – 191, 193 – 195, 201, 204, 205, 208, 211, 216, 230, 243, 268, 271, 281, 282, 285, 288, 362, 364, 373, 438
Török Imre id. 191, 211, 248
Török Jusztina 191, 193, 211, 371
Török Jusztina (Imre testvére) 371
Török Lajos 319, 320, 349
Török László áv. ny. 247, 249, 250
Török Lídia 278
Török Pál id. (Mártély) 304, 305
Török Pál ifj. 78, 288
Trinc testvérek 257, 263
Tuba Lajos 263
Tunyogi 11
Tunyogi Ernő 287
Tunyogi Eszter 277
Tunyogi József 287
Tunyogi Sára 88
Turcsányi István 193
Turda Imre Sándor id. 352, 356, 396, 401
Turda Sándor ifj. (Torda) 344, 357
Túróczi szolgabíró 256, 257
Tuskán (Tuska) százados 265
Tűhegyi László 80, 288

U,Ú

Udvari 11
Udvari József (Udvary, Udvardi) 301, 302, 308 – 310, 313, 314, 338, 339, 342, 343, 347, 348, 380, 396
Udvari József ifj. 313
Újvári Gyula fhdgy. 120
Ulászló II. 8

Ü,Ű

Ürge Mária 368

V,W

Vacsi Károly vendéglős 206, 260, 263, 288
Vági Erzsébet 157, 211
Vági Mária 271
Vajda Péter 353
Vámos János 169
Vámos Mihály 168, 169, 170
Varga Antal 8
Varga Bálint 291
Varga Béla 99, 147, 153, 241, 257
Varga Ferenc 116
Varga Ferenc (Makó) 352, 356
Varga Ferenc (Pitvaros) 116
Varga Ilona 280
Varga István (Fábiánsebestyén) 165, 166, 168
Varga István (Orosháza) 288
Varga János 115, 288
Varga József 348
Varga József (Apátfalva) 247, 249, 250, 255, 256, 258
Varga Julianna 274
Varga László (Nagymágocs) 167
Varga László v. cső. 53. 57, 260, 261, 303, 304, 424, 439
Varga Mária 129, 130
Varga Mária 274
Varga Mátyás 348
Varga Miklós (Tótkomlós) 114, 116, 156, 205, 266, 288
Varga Sándor 288
Varga Veronika 277
Vargyas Lajos 8, 437
Vári Lídia 288
Varró István 250, 250
Varró János v. cső. 84, 95, 147, 188, 189, 192, 203 – 205, 239, 248, 251, 288
Varró Rozália 269
Varsányi Aranka 370
Varsányi Sára Piroska 96, 97, 189, 190, 369, 370
Vas Árpád 123
Vecsei Viktor ref. lelkész 263
Végh Pál 264
Veigler Géza (Weigler) 199, 289
Verasztó 11
Verasztó József 289
Verasztó Julianna 274
Verasztó Lídia 288
Veres Péter 17, 47, 61, 109
Vetró Rozália 187, 213, 280,
Vida János 168
Vígh Ferenc 81
Vígh Imre 62, 69, 78 80, 82 – 84, 87, 88, 99, 115, 162, 164, 166, 263, 264, 273, 274, 278, 280, 281, 284, 286, 288, 305,307, 326, 327, 341, 348

Vígh Imre (Nagymajlát) 263
Vígh Mihály 81 – 84, 289
Virág János 302
Virág Pálné Zsóka 367
Virágh Julianna 283
Viski János 289
Vitéz Farkasházi Loránd 373
Vízi Ida 153, 212
Vízi Margit 288
Vladu 245, 246
Vörös Ede 72
Vörös Erzsébet 269, 289
Vörös József (Veres) csősz 253
Vörös Sándor 347, 348
Vörös Sándor id. 49
Waldbauer Márta 368
Walthier Rezső 152
Wesselényi nádor 9
Wolfák Ádám 246
Z
Zábrák Pál 158, 159, 289
Zacsok Mátyás 41
Zahorecz András 145, 289
Zahorecz Júlia 270
Zanathy János 390, 437
Zaka Mihály 42, 45
Závada Pál 392, 393, 437
Zinner Tibor 390, 437
Zöld Imre 323, 324, 344, 345, 346
Zöld Jusztina 81, 262
Zvara Mária 281
ZS
Zsarkó Julianna 252
Zselinszky János 353
Zsitnyányi Ildikó 390
Zsoldos Bálint n. 212
Zsoldos Lajos 14, 88
Zsoldos Lajos (Nagykirályság) 147, 165
Zsoldos Lajos (Rárós) 98, 115, 238, 239, 249, 281, 289
Zsoldos Lajos 212
Zsoldos Rozália 283
Zsoldos Sámuel 234
Zsoldos Sándor 243, 289
Zsoldos Sándorné 238, 239
Zsoldos Zsófi 14

HELYSÉGNEVEK[183]

Aknaszlatina 312
Albertfalva 114
Alsógöd 104
Apátfalva 163, 247, 249, 250, 256, 258, 356, 357
Baja 19, 105, 114, 117, 124, 147, 187, 217, 219, 259, 310, 361, 392
Balatonalmádi 137, 156, 206, 281
Balatoncsicsó 94, 120, 206, 279
Balatonudvari 94, 137
Balta 121
Battonya 266
Bécs 9, 46, 48, 70, 104, 111, 141, 363, 364, 394
Békéscsaba 7, 95, 114, 124, 146, 185, 264 – 266, 284, 297
Békéssámson 7, 10, 161, 269, 312, 322, 324, 330, 334, 346, 353, 356, 357, 392, 393, 396
Bergenbelzen 353
Bern 364
Bernátkút 185, 197, 198
Budapest 16, 33, 45, 54, 57, 79, 96, 98 – 100, 103, 104, 109, 110, 120, 121, 126, 131 – 134, 137, 138, 140, 147, 149, 156, 165, 170, 171, 173, 179, 181, 182, 184, 186, 200, 206, 208, 216, 228, 232, 239 – 242, 245, 250, 257, 262, 263, 265, 266, 312, 323 – 325, 329, 331, 333, 359, 360, 363, 364, 366, 373, 379, 380, 401, 437
Caracas 369
Cegléd 81, 353
Ciasso 372
Cleveland 364, 371, 372
Csanádapáca 7, 211, 391
Csanádpalota 285
Csolnok 100, 317
Csongrád 8, 77, 79, 88, 1003, 105, 121, 123, 147, 149, 156, 179, 181, 231 – 233, 264, 281, 294, 298, 300 – 304, 306, 308, 319 – 322, 335, 337, 339, 343 – 346, 350, 352 – 355, 357, 368, 388, 393, 397, 437
Csorvás 161, 162, 232, 264, 269, 273, 391
Debrecen 89, 131, 368, 437
Derekegyháza 9, 136, 146, 212, 368, 391
Deszk 30, 245, 246
Dombóvár 329
Dombrád 131
Dorog 62, 197, 364
Dudar 311
Endrőd 137, 147, 367
Érsekújvár 103, 105, 109, 113, 120, 121, 128, 129, 211, 239
Esztergom 121, 353, 371
Fábiánsebestyén 7, 66, 67, 120, 147, 156, 158, 161, 164, 167, 212, 219, 270, 280, 283, 289, 400
Földeák 175, 352, 353

[183] A helységnevekben csak a ma is önálló közigazgatású településeket jelöltük. A nem helybeli olvasónak a határ- és a dűlő menti részek neveinél a terület kataszteri térképe nyújt eligazítást.

Gádoros 7, 115, 144, 154, 158, 160, 165, 167, 196, 199, 206, 231 – 233, 240, 249, 252, 263, 266, 270, 273, 282, 289, 364
Gerendás 264
Gyoma 147
Gyopárosfürdő 16, 109
Gyömör 49
Gyömrő 42, 45
Győr 258
Győrszentmárton 277
Gyula 8, 9, 16, 144, 147, 197, 437
Hartapuszta 57
Hatvan 368
Heidelberg 373
Herend 242
Hódmezővásárhely 2, 7, 8, 10, 14, 16, 17, 23, 24, 32 – 37, 40, 41, 44, 45, 47, 54, 59, 61, 69, 72, 73, 77 – 79, 81, 82, 84 – 91, 93, 96, 97, 99 – 101, 103, 110, 114, 115, 117 – 120, 125, 134, 136, 147, 149, 150, 151, 153, 155, 160, 171, 172, 179, 187, 189, 191 – 194, 199 – 201, 203, 204, 206, 209, 211 – 215, 217, 218, 228, 230, 233, 234, 236, 238 – 241, 243 – 245, 248 – 252, 255 – 263, 268 – 277, 279 – 289, 291, 294 – 296, 299, 300, 304 – 306, 313, 317, 320, 322 – 326, 329 – 331, 333, 341, 343, 344, 356, 361, 369, 371, 372, 374, 375, 387 – 389, 391, 383 – 395, 398, 400, 402, 437, 438
Hollywood (Florida) 309, 380, 382, 383
Homokmégy 175
Imely 264
Inota 231, 264
Isaszeg 198, 231
Jasiba 109
Jászfényszaru 234
Kakasszék 18, 32, 37, 38, 46, 47, 53, 57, 58, 228, 391, 399
Kalocsa 265
Kaposvár 121
Kardoskút 10, 52, 85, 120, 154, 160 – 164, 188, 192, 212, 219, 266, 269 – 280, 283, 284, 286, 287, 297 – 300, 304, 322, 331, 339, 340, 342, 354, 357
Karlstadt 364
Kecskemét 390, 395
Kelebia 262
Keszthely 392
Kiev 312
Kiscsákó 95, 115, 120, 147, 156, 204, 205, 248
Kiskunhalas 171, 175
Kistarcsa 7, 103, 105, 111, 231, 254, 255, 257, 258, 259, 260, 261, 264, 367, 398
Koburg 201
Kondoros 145, 147, 188, 191, 262
Kunbaja 262
Kurszk 74
Kútvölgy 10, 89, 291, 295, 310 – 312, 351, 375, 380
Kwtas 8
Lajosmizse 372
Lauderdale 381
Lippa 9
Magyarcsanád 247, 249, 250, 395, 398, 459
Makó 7, 96, 114, 115, 117, 126, 136, 161, 247, 249, 250, 253, 255, 262, 312, 319, 323, 324, 325, 247, 353, 354, 356, 357, 370, 388, 391, 395, 398, 399
Márianosztra 7, 62, 88, 153, 184, 191, 313, 359, 361, 362, 364, 371, 374
Mártély 91, 278, 295, 304, 305
Medgyesbodzás 171
Méra 15
Miámi 382
Mihálytelek 270
Miskolc 88
Monor 156, 161, 266, 276, 283
Montreál 380
Mosonmagyaróvár 109, 363
Munkács 9
Nagybecskerek 213, 165
Nagyfa 71
Nagymágocs 20, 59, 69, 95, 110, 111, 118, 126, 147, 158, 167 – 170, 277, 281, 285, 287, 369, 375, 387
Nagymajlát 262, 263, 285
Nagymaros 364
Nagyszeben 42
Nagyszénás 145, 147, 213, 232, 262, 270, 282, 284, 289
Nagyvárad 9, 14
Németbánya 117, 206, 289
New York 371, 378, 379, 380
Nyíregyháza 131, 393
Oberzhaus 171
Ókereszt 171
Olaszliszka 187
Orgovány 187
Orosháza 10, 41, 79, 83, 86, 87, 96, 109, 113, 115, 117, 119, 120, 123, 126, 130, 132 – 135, 140, 145 – 148, 150, 054 – 156, 161 – 163, 165, 172, 179, 188, 194, 197, 199, 200, 205, 206, 214, 237, 239, 240, 242, 248, 249, 256, 262, 264 – 266, 269, 271, 272, 274, 275, 278, 279, 282, 283, 285, 285 – 288, 298, 300, 325, 326, 330, 331, 333, 344, 346, 347, 354, 356, 387, 388, 391
Oroszlány 100
Örkénytábor 100
Papkeszi 94
Párkány 397
Párizs 376
Passaic 309, 310, 375, 376, 378, 380

Pécs 62, 109, 121, 126, 129, 130, 156, 279, 387
Peres Kutas 8
Pereskutas 9, 388, 437
Pest 137, 173, 233, 256
Pozsony 304, 311, 312
Pörös Kutas 8
Pörös Kwtas 8
Pusztaföldvár 10, 213, 264, 275, 282, 284, 287
Pusztaközpont 83, 85, 87, 272, 331, 340, 347, 391
Pusztaszenttornya 270, 271
Pusztaszer 80, 302, 395, 396
Recsk 100, 103
Régensburg 258
Ruszinszkó 130
Sárospatak 187
Simonyifalva 169
Sopron 359, 364, 395
Stanislau 258
Süttör 245
Szabadka 246
Szabadkígyós 365, 368
Szamosújvár 46
Szarvas 115, 120, 204, 248, 256, 264, 306
Szeged 7, 16, 17, 20, 23, 24, 46, 53, 54, 57, 58, 62, 64, 66, 67, 70, 72, 73, 79, 81, 82, 84, 86, 88 – 90, 93, 96 – 100, 104, 105, 110, 111, 113 – 118, 121, 124, 125, 128, 130, 131, 135, 136, 145, 147, 149, 150 – 154, 157, 160 – 164, 168, 170, 171, 180, 187, 191, 200, 201, 205, 207, 209, 211, 213, 217 – 219, 221, 227, 228, 234, 239 – 253, 255 – 258, 262, 265, 266, 268, 272, 278, 283, 285, 290, 293 – 295, 297 – 299, 302 – 304, 312, 313, 317, 319, 320, 323, 324, 335, 337, 339, 343, 345, 350 – 353, 357, 359, 362, 364, 365, 368, 373, 388, 392, 395, 400, 437
Szegvár 8, 390
Székesfehérvár 96, 121, 178, 245, 371, 459
Székkutas 7, 10, 20, 29, 30, 31, 34, 36, 37, 38, 45, 52, 54, 57 – 59, 61, 63, 66, 73, 77, 79, 81, 82, 96, 100, 153, 172, 173 – 175, 184 – 186, 189, 196, 197, 200, 204, 211, 212, 213, 217, 227 – 229, 258 – 261, 263, 268, 269 – 277, 279 – 289, 291 – 296, 299 – 301, 303, 304, 306, 308, 312 – 314, 317, 322, 337, 341, 351, 359, 360, 369, 370, 374, 375, 387, 392, 399, 400
Szekszárd 86
Szentes 9, 38, 52, 63, 66, 67, 114, 115, 118, 123, 12, 133, 147, 150, 161, 164, 166, 167, 169, 199, 212, 240, 242, 255, 257, 266, 274, 275, 282, 286, 290, 293, 296, 299, 306, 308, 335, 380, 382, 388 – 391, 398, 400, 459, 460
Szentetornya 10, 109, 119, 120, 143, 146, 147, 150, 152, 154, 196 – 200, 213, 217, 232, 262, 264 – 266, 280, 289
Szikáncs 78, 89, 264
Szob 312
Szolnok 81, 109, 114, 120, 124, 178, 179, 181, 271
Szombathely 156
Szöllős 9
Szumi 312
Tatabánya 313
Tiszaújlak 265
Torna 9
Tótkomlós 103, 114, 116, 147, 149, 205, 220, 263, 266, 278, 281, 288, 298, 388, 437
Ungvár 9
Úrnépe 9
Vác 7, 312, 313, 364, 379
Várpalota 69, 361
Vásárhelykutas 32, 41, 44, 45, 48, 50, 115, 147, 149, 203, 204, 206, 208, 216, 217, 233, 234, 248, 249, 273, 275, 276, 283, 286
Vécs 171
Végegyháza 185, 186, 262
Veres Kutas 8
Vereskutas 8, 388
Veszprém 301, 320, 374, 392
Zirc 86, 311
Zürich 71, 364, 372, 373, 374

Tartalomjegyzék **oldal**

Ajánlás 5.
Bevezetés 7.
Rabének 8.

Visszatekintés 8.

Dr. Sorok János: Kutas 8.
Nagy Gyula: Hagyományos földművelés a Vásárhelyi-pusztán – részletek 10.
Mérai Kálmán: A család múltja 14.
Csorcsán Szűcs Imre: Transzferálók 18.
Dr. Simonffy Ferenc: A kakasszéki szikes tó gyógyfürdővé lesz 19.
Mezőgazdaság 19.
Gallyas János 20.
Fejes István gazdálkodása – másolat 25.
Fejes István ítélete – másolat 26.
Rostás Ferenc 29.
Láda Albertné 30.
Dura Imréné 34.
Rostás Flórián 36.
Cs. Szűcs Imre: Toborzó 40.
Dr. Simonffy Ferenc: A közös gazdálkodásra való áttérés 41.
Részletek a Gregus család történetéből – válogatás 41.
Gregus Imre 52.
Kokovai Istvánné – Gregus Mária 57.
Rostás Flóriánné 58.
Cs. Szűcs Imre: Szántom a földemet 60.
Kosztolányi Dezső 61.
Őze Sándorné 66.
Cs. Szűcs Imre: Fagy pusztított 68.

A szervezkedés 69.

Mérai Kálmán 69.
Juhász Nagy Mihály 73.
A vizsgálati dossziék és a visszaemlékezések szembesítése 77.
Ifj. Rostás János 77.
Ifj. Juhász Imre 79.
Vígh Imre 81.
Kosztolányi György 82.
Dajkó István 84.
Szőke Pál 86.
Szőke Pálné 88.
Tóth Józsefné 89.
Ifj. Csáki Kálmán 93.
Takács Fábiánné 96.
Rostás Istvánné 97.
Távmondat Budapestnek 98.
Koncz Imre 99.
Cs. Szűcs Imre: Részesművelés 101.
Blahó Jánosné – Németh Margit visszaemlékezése 1992-ben 102.
Papp Péterné 109.
Blahó János : Vizsgálati dossziéjából 111.
Blahó Jánosné: Vizsgálati dossziéjából 140.
Kocsondi György 143.

Benkő Sándor 145.
D. Szilágyi Sándor 146.
Szendi Horváth József 148.
Görbics Béla 150.
Kovács Bálint 153.
Kiss Ferenc 154.
Kunos Ferenc 157.
Juhász Nagy Vilmos 160.
Négyesi Imre 164.
Vámos Mihály 170.
Besenyei János rendőr szkv. és társai 170.
Ambrus Jánosné 184.
Karkus István 185.
Papp Lukács József 187.
Rostás Flóriánné 189.
Török Imre 191.
Brigesbauer Károly 194.
Líbor Ferenc 196.
Líbor János 197.
Kovács István : Vizsgálati dossziéjából 200.
Idézetek az ítéletből 211.
Láda Albertné – Ravasz Mária Ilona 227.
Juhász Imre 230.

A Fehérgárda szervezkedés felgöngyölítése 231.

1950-1951
Jenei Józsefné Gádoros-i lakos ügye 231.
Fehérgárdisták ügye Hódmezővásárhely 233.
Orosházi kulákösszejövetel 239.
Hódmezővásárhelyi Fehérgárdisták – Szeged 243.
Feljegyzés – Székesfehérvár 245.
Fehérgárdista szervezkedés – Budapest 245.
Magyarcsanádi szervezkedés – Makó 247.
Blahó János kihallgatása – Szeged 248.
Magyarcsanádi szervezkedés – Makó 249.
Hódmezővásárhelyi Fehérgárdisták ügye – Szeged 250.
„Fehérpartizán” illegális szervezkedés – Makó 253.
Fehérgárdisták ügye Kiskirályságon 254.
Fehérgárdisták szervezkedéseinek ügye – Kistarcsa 255.
Fehérgárdisták szervezkedésének ügye – Szeged 257.
Fejős Mihály internált – Kistarcsa 258.
Karkus István internált – Kistarcsa 259.
Gregus Máté internált – Kistarcsa 260.
Gregus János internált – Kistarcsa 261.
Fehér Gárda illegális szervezkedés ügye. Jelentés – Budapest 262.
Feljegyzés – Békéscsaba 264.
Fehérgárdisták szabadlábon. Kimutatás 268.
Móricz Tibor ügye – Szentes 290.
Berei nevű kiskirálysági tanító ügye – Szentes 290.
Fehérgárdisták ügye Hódmezővásárhelyen 291.
1952.
Operatív terv – Szeged 294.
Ifj. Mónus Lajos ügye – Hódmezővásárhely 295.
Jelentés Cseri Mihályról – Szeged 295.
Ügynöki jelentés – Hódmezővásárhely 296.

Bogdán Mihály székkutasi lakos ügye – Szeged 296.
B. Szabó Ferenc „fehér gárda” tag ügye – Békéscsaba 297.
Hangulat jelentés – Orosháza 298.
1953
Tóbiás Tamás és társainak ügye – Szentes 299.
Összefoglaló jelentés – Hódmezővásárhely 300.
1954.
Ügynöki jelentés Udvari Józsefről – Szeged 301.
Olasz István ügye – Szeged 302.
Varga László volt cső. székkutasi lakos ügye – Szeged 303.
Javaslat Török Pál ügyének befejezésére – Szeged 304.
1955.
Pető Péter székkutasi lakos ügye – Szentes 306.
Szántó Lajos és társai – 1955. 308.
Juhász Nagy Mihályné 308.
Kenéz Sándorné 310.
Terhes Pál 311.
Udvari József 313.
Nagy Károlyné 314.
Pető Ernőné 317.
Szántó Lajos és társai: Vizsgálati dossziéjából 319.

Börtönélet 359.

Rostás János 359.
Mérai Kálmán 361.
Papp Péterné – volt Blahó Jánosné 365

Emigrációban 369.

Takács Fábiánné 369.
Dura Imréné 370.
Papp Imréné 371.
Mérai Kálmán 372.
Terhes Pál 375.
Juhász Nagy Mihályné 377.
Szántó Lajos levelei 377.
Blahó János: Oklevél 383.
Kovács István emléktábla és utca névtábla 385.
Őze Sándor: Fehérgárda a Dél-Alföldön 387.
Mellékletek 403.
Záróvers: Arany János – Magányban 436.
Felhasznált irodalom jegyzéke 437.
Képek, térképek, fotók, dokumentumok jegyzéke 438.
Névmutató 440.
Tartalomjegyzék 458.